

HOMERI

POETARVM

OMNIVM PRIN-

CIPIS

*

LIBROS

DEL DR.

L. MARCO

ILIA

PER

LAVRENTIVM VALLAM

LATIO DONA-

TA.

*

h. 204990

*D. Pedro Comed
Zatteriu*

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB.

GRYPHIVM,

1541.

COMPLUTENSIS

UNIVERSITATIS

LIBRARIUS

1511

ALFONSO DE BORDABUENA

RECTOR

COMPLUTENSIS

UNIVERSITATIS

ALFONSO DE BORDABUENA

RECTOR

ua
qu
in
fia
de
uis
mi
run
do
ter
psi
do

I L I A D O S

H O M E R I C A E

L I B E R P R I =

M V S .

*

Laurentio Vallensi interprete.

C R I P T V R V S ego
quantā exercitibus Graijs cla
dem excitauerit Achillis furēs
indignatio, ita, ut passim aues
feraeq; cadaueribus heroum ac
principū pascerentur: te Cal=
liope, uosq; aliae sorores sacer
musarum chorus, quarum hoc
munus est proprium, & quae

uatibus praesidetis, inuoco: oroq; , ut haec me edoceatis
quae mox docere ipse alios possim. Primum, quam origo
indignationis ac materia fuit? Nempe Achilles controuer
sia cum summo Graecorum principe Agamemnone. Dein
de, quis inter hos deus controuersia excitauit? Apollo Io=
uis & Latonae filius. Postremo, quis Graios ipsos eo cala
mitatis ob hanc indignationem deuenire permisit? Iouis deo
rum summi uoluntas atque consilium. Haec igitur, quomo
do gesta sunt, latius exequamur. Controuersia autem in=
ter Agamemnonem atque Achillem, hinc originem sum=
psit, Apolline praebente materia: Erat eiusdem dei sacer=
dos quidam ex Chrysa insula, & ipse Chryses nomine,

d 2

unicæ

yfeis capi-

ryfæ ora-

unicæ iam adultæ pater: quã & patriæ et patris nomine,
 Chryseidam appellauit. Hanc Græci, cum Thebas euerte-
 rent, finitimãq; loca diriperent, captam, Agamemnoni, ut
 summo rege dignam, uel dono uel in suam portionẽ, obtu-
 lerunt. Vbi autẽ ad Troiam redierãt, non ita multo post,
 ecce pater Chryses cum ingentibus donis redimendæ fi-
 liæ gratia, præferens manu aureum sceptrũ, coronis Phœ-
 bi uittisq; redimitum, adiensq; Græcos principes, præci-
 pueq; Agamemnonem ac Menelaũ, huiusmodi illos uer-
 bis obsecrabat: Atridæ, uosq; alij Græij principes, sic uo-
 bis dij superi dent Troiam (ut optatis) euertere, & domũ
 uoti compotes redire, filiam unicam solum patris miseri-
 solatium mihi reddite, accipientes hæc pro eius redẽptio-
 ne precia: exhibituri quoque honorem ipsi Apollini, cuius
 ego sacerdos sum, cuiusq; hæc sunt quæ gero, ornamenta.
 Ad has preces uniuersi proceres moti, iubent patri reddi
 puellam. æquũ enim esse ac pium, tanta pro redemptione
 dona afferentem audiri, nec sacerdotem Apollinis despe-
 ctum dimitti. Vnus autem Agamemnon longe secus &
 sensit, & dixit: conturbatus etiam tum sacerdotis oratio-
 ne, tum cæterorum assensu. Itaq; Tibi uero, inquit, dico
 senex, ac prædico, ne comitas ut aut nunc iterũ, aut post-
 hac aliàs te apud has naues obuium habeam: alioqui pa-
 rum tibi proderunt sceptrã ista, deiq; laureolæ. Hæc ego,
 ne erres, non prius à me distrahã, quàm procul hinc à
 sua in mea patria apud Argos, ac domũ meã senuerit, te-
 xendæ telæ incumbens, & in meo thoro cubans. Abi igitur
 hinc quamprimum à conspectu meo nec me, si redire
 incolumis uis, irritare pergas. Hæc cum audisset senex, nõ
 mediocriter conterritus est: protinusq; à castris se recepit
 taciturnus

taciturnus ac mœstus. Deinde cū procul à nauibus abisset, luctu grauis, Apollinem his uocibus comprecatus est: *A=*pollo Iouis ac Latonæ clara progenies, Apollo Smyne-
theu, Apollo quem argenteo arcu præpotētem colūt, qui *Chrysam,* qui Cillam, qui Tenedum incolunt, si quando grata iucundāq; fuere mea ædificia, mea festa, mea solē-
 nia, tauris caprisq; rite immolatis, audi nunc precantē sa-
 cerdotem tuum: misero patri gratificare, quod postulat. Immitte tua tela in Graios exercitus, ut luant mihi pœnas pro tot lachrymis tantisq; mœroribus, quos mihi inuexerunt. Hunc ita orantē Apollo audit, propereq; ab alto cœlo delapsus plenus irarum, noctiq; ipsi asinilis, resultantibus ob celeritatem descendens cum sono sagittis atq; arcu, quos ad tergum suspensos in pharetra gestabat, ad naues & castra se contulit: atque ab illis seorsum residens per nouem dies, totidemq; noctes, horrendo cum sono sagittas emittens: primum iumenta canesq; percussit, deinde & homines: atq; ita percussit, ut quotidie cateruatim in orgijs defunctorum corpora cremarentur. Decimo autem die, cum tantam cladem Pallas animaduerneret, miserta talis cōditionis eorum, quos singulari sollicitudine prosequeretur, Achilli dedit hanc mentem, ut de ea re ad senatum atque ad omne concilium Græcorum referret. Igitur huius uocatu, principum populiq; coetu coacto ac sedente, Achilles surgēs, hanc habuit orationem: Agamemnon, infecta re, quantum uideo, nos hinc frustrati spe domum reuertemur, si modo reuerti datum est, morte uitata. Nam uniuersos propè Graios iam partim bellum, partim pestilentia absunit. Quare consulendum censeo augurem quempiā, aut aruspicem, aut somniorū interpretem, si qui-

Chryses ad
 pollinem.

Peste lab
 Græci.

Achilles

a 3 dem

dem ipsa quoq; ab Ioue ostenduntur insomnia: qui nobis
 denunciaret, tū causas irarū, quas in nos Phœbus tantopere
 exercet, seu qua indigne ferat uota sibi non persoluta, siue
 sacrificia nō rite facta, seu quid aliud: tū qua expiatione,
 num agnorū caprarumq; sacrificijs, ipsum placare possi-
 mus, ut à nobis, quam iniecit, pestilentia tollat. Hæc cū A-
 chilles dixisset, resedissetq; , tum Calchas Thestoris filius
 surrexit, uir longe omnium ariolandi peritia, quam ab ipso
 Apolline didicerat, præstantissimus, atq; omnia cognita ha-
 bens, quæ fuerūt, quæ sunt, quæ erunt: quæq; unum Græci
 ad Troiā uenientes, dignū putarūt cuius diuinationē suæ
 nauigationis ducē haberent. Hic igitur, ut erat prudēs, in
 hūc modū ad illos uerba fecit: Iubes Iouis amice Achilles
 hic pro cōcione causam irarū Apollinis promere. Ego ue-
 ro promā illam quidem, tibiq; parebo, sed tu mihi sponde
 uicissim, iurans sanctissimū iusiurandū, te neq; lingua, ne-
 que manibus, si ob hoc ipsum in periculū uocer, mihi desu-
 turum. Certū enim habeo, maiorem in modū aduersus me
 indignaturū esse eum, cuius ceteri Græci & consilio ac-
 quiescunt, & imperio parent. Neq; uero mihi satis fuerit
 Achilles, si me hodie ab hoc discrimine uindices, nisi fece-
 ris id etiā deinceps. Nam iratus in inferiorē princeps, etsi
 cōtinet se in præsentiarū, dissimulata ad tempus indigna-
 tione, tamen offēse meminit, quærēs assidue occasionem,
 donec animo suo satisfaciat, sumpto de homine supplicio.
 Quocirca Achilles, si me proloqui diuinationē uis, respō-
 de an uelis possisq; Calchantē, & nunc & in posterū in-
 columē reddere. Cui respōdens Achilles, Noli, inquit, ue-
 reri Calchas, quicquid diuinationis animo tenes, profer in
 medium. Iuro tibi per Phœbū Apollinem, cuius oraculum
 dicturus

dicturus es, nemo me uiuo, quoad supra terras conspiciat,
 tibi apud has naues ob hanc causam iniuriosas affret ma-
 nus. nemo, inquit, Graiorum omnium, ne ipse quidem (si forte
 de eo locuturus es) Agamemnon, principum qui hic adsunt
 multo eminentissimus. Tum eximius augur Calchas, timore
 deposito: Nil horum, inquit, quae enumerata sunt, nobis A-
 pollo successet, sed Chrysen sacerdotem suum iniuria contu-
 meliaque esse ab Agamemnone affectum, cui filia reddita non
 est, praesertim precium pro redemptione offerenti. Eoque cla-
 dem hanc in nos immisit, immissurus etiam maiorem, nec antea
 finem mali facturum, quam patri filia reddatur, et reddatur
 sine precio, quonia redemptionem accipere nolimus, et ad-
 eum cum donis eatur, quibus sacrificium fiat, quia cum donis
 huc uenientem repulimus. Ibi tum nostra expiatione, tum
 Chryse precibus Phœbi pacem consequemur. His dictis,
 Calchas resedit, Tum Agamemnon surgens, ipso ore atque
 uultu estum irarum declarante, toruos atque ignibus simi-
 les in Calchantem primum intendens oculos, O uates, in-
 quit, ominose mihi semper: nunquam bona, nunquam
 fausta Agamemnoni uaticinabere? quasi iuuert aduersa mihi
 denunciare et acerba, ut tui sis similis, ais mea causa Phœ-
 bum hanc in Graecos cladem excitasse, quod munera pro redem-
 ptione accipere, filiamque reddere patri excusauit. Nec seor-
 sum me admones, sed palam in concione in inuidiam meam
 peroras. Equidem, ut ad uos reuertar Graecorum principes
 ceterique milites, fateor, amore puellae captus sum, unam cum
 illa domum uitam agere decreueram, utpote digniore quae
 mecum cubet, quam Clytemnestra uxor: quod facie, quod
 membris, quod ingenio ac moribus, quod denique muliebri-
 bus officiis atque operibus antecellit. Veruntamen si ita res
 a 4 postulat,

Calchantis
ratio.

Agamemnon
Calchanter

postulat, præstatq; patri puellã reddi, reddatur. neq; enim
 is ego sum, qui malim populũ perire, dum animo meo ob-
 sequar, quã incolumem esse. Sed uestra inuicem interest
 providere, ut hæc mihi iactura aliunde resarciatur atque
 pensetur, ne quod indignum est atque iniquum, solus ego
 ex omnibus (taceo quãtus sum) fraudatus sim honore meo
 sublata puella (ut uideatis) quæ mihi ex præda cesserat in
 portionẽ. Tum Achilles excepit: Et quo tandẽ pacto ma-
 xime ac potētissime Agamemnon fieri potest, ut proceres
 Græcorum sarciant honorem tuum atq; compensent? Nã
 nec aliquid est, quod cõmune omnium sit, unde munera-
 re te atq; honorare ualeamus. Et quæ ex direptionibus ur-
 bium inter duces militesq; distributa sunt, absurdum uide-
 tur retractari, & à singulis in medium collata, iterum ad
 distributionẽ uocari. Ceterũ restitue tu quidem nunc istã
 deo puellam, quã ille restitui imperat: nos uero postea cæ-
 teri reddituros tibi, si Iupiter annuat nostris manibus e-
 uerti Troiam, triplũ & quadruplum pollicemur. Cui re-
 spondens Agamemnon, Noli, inquit, quãuis tam præstans
 sis fortissime, atq; istud quod ais persuadere. Siccine iubes
 me hanc patri reddere, ut tu honore tuo fruaris, ego sim
 fraudatus meo? Omnino nunc honorem meũ Græci instau-
 rabunt, inuenientes quod plane iacturam meam emendet.
 Quod si isti grauabuntur aut differẽt, ego ipse per me id
 agã: accedensq; ad quemcunq; mihi libuerit, eripiã ab eo
 quæcũq; mihi libuerit, siue Ulysses ille, siue Ajax, siue tu,
 siue alius quisquam sit. Certe quisquis erit, is stomachabi-
 tur sane scio: & licet stomachetur, sed hoc postea uideri-
 mus. Nũc autem deducatur festinãter biremis: impositisq;
 idoneis in ea remigibus atq; hostijs, Chryseidam remitta-
 mus.

Achilles Aga-
 memnoni.

130
 gamemnon.

mus. Delecto in super ex primoribus aliquo, cui commode hoc officium delegemus, aut Aiace, aut Idomeneo, aut Vlysse, aut te Achilles inter omnes immanissime, qui Apollinem in Græcos pestilētia grassantem, precibus sacrificijsq; exores. Ad hunc Achilles truculento intuens aspectu, O uir, inquit, ex dolo totus atq; imprudentia sum Achilles. Et quis tibi Græcorū posthac libens pareat, alacerq; aut in expeditiones eat, aut præliū capessat? Neq; uero ipse priuato in Troianos odio huc profectus sum, pugnaturus in ultionem illatæ mihi ab illis iniuriæ, quod uel agros meos uastauerint, uel boum equorūq; armenta regno abegerint, cum tantum maris atq; terrarum inter Phthiam Troiamq; interiectum sit. Tua tantum causa impudentissime mortalium huc nauigamus, quicumq; tecum huc nauigauimus, ut tibi gratificaremur: ut communem iniuriam ulcisceremur, Menelai pariter et tuam. Horum tu canino uir aspectu, horum nullam rationē habebis, eosq; pro nihilo putabis? Et quod per arūnas belli manus meæ emeruerunt (nam in euertendis Troianorum oppidis plus ego quàm ceteri et operæ et operis præstiti) quodq; mihi ab omnibus tributum est, id tu mihi te per te erepturum minaberis, cum tu semper multo plura quàm ego ex diuisione prædarum manubiarumq; sortiaris? Quippe maxima quæque portio ex omni prædæ partitione tua est, mea uero exigua, quod nihil à quoquam pro laboribus meis extorqueo, nihil surripio, nihil exigo. Sed quantulumcūq; à cæteris ultro libeterq; deferatur, eo cōtentus sum. Quapropter, quādoquidem ita agere instituis, en domum atq; in Phthiam, quod multo mihi conducibilius est quàm hic manere, abeo. Neq; uero opi-

Agamemnon.

172

nor me ob denegatum honorem, hinc profecto magnas à te opes ac diuitias adepturum. Tunc Agamemnon, Abi hinc, inq̃t, quàm maturime, si tua uoluntas fert. nec enim, ut mea causa remaneas, orabo. Ne hoc expectes. Non eris mecum tu? Erunt alij complures, qui mihi, non uti tu facis, reuerentiã præstabunt. Erit certe, quod uidelicet præcipuum est, Iupiter optimus maximus. Tu uero, ut scias, inter omnes reges mihi es maxime inuisus, quẽ nihil iuuat nisi pugna, nisi rixæ, nisi bella. Quòd autẽ singulari præter ceteros robore præditus es, id uero non tu tibi, sed dii dederunt. Abi igitur in patriam cū socijs: atque ibi inter tuos Myrmidonas, si uis, imperium exerce. nam te id facere inter alios atq; hoc loci, non licebit: ubi ego, qua sum dignitate atq; imperio, te nihili facio, prorsus contemno. ideoq; iratum te nec rogo ut maneat, nec taceo. Illud tamen minitans prædixisse uolo, quemadmodũ mihi Apollo aufert eam, quæ mihi sorte obtigerat, sic ego eam quæ tibi sorte obtigit, auferam. & ut Chryseidam à tabernaculo meo eductam, ad patrem nunc remittam, sic Bryseidam à tuo tabernaculo abducam, in meoq; collocabo: ut & tu intelligas, quanto perego te antecello, & ceteri posthac pari fronte mecum colloqui reformident, ac meis uel dictis uel factis se opponere. Hæc Agamemnon. Quibus Achilles auditis ex candescens, hæsitabat animo, utrum districto, quem ad latus habebat, gladio irruens terre facto perturbatoq; confessu, Agamemnonem trucidaret, an iracundiam cohiberet, doloriq; imperaret. Iamq; dum secũ deliberat, gladium eduxerat. Sed Pallas protinus cœlo delapsa, præsto fuit. Adierat nãq; ipsam Iuno, utq; huic rei opem ferret orauerat: siquidem ambos pari sollicitudine ac charitate

Achilles Agamemnoni,

188

tatē prosequēbatur. Hæc igitur ubi à tergo iuueni asistit,
 nulli alij conspicienda quàm illi, rutilam eius comam ma-
 nu prehendit. Ad cuius tactum aspectumq; expauescens
 Achilles, quū respexisset, in deamq; oculos horribili quo-
 dam ardore suffusos intendisset, Pallada cōfestim esse co-
 gnouit : atq; ipsam compellans, ita inquit : Quid tandem
 huc magno Ioue sata uenisti ? an ut ignominiam Aga-
 memnonis conspicias, quam hoc ferro accepturus est, pro
 ea quam ego ab ipso accepi ? Insolētissima enim huius su-
 perbia facit, ut ei statim offeram mortem, quam nequaquā
 poterit effugere: ita in ipsum iracundia incensus sum. Cui
 Pallas respondēs, Non ueni, inquit, à cælo Achilles, ut te
 iratum in ultionem iniuriæ acceptæ erūpere uideam, sed
 ut iracundiam tuam compeſcam. Nec hoc mea tantū spō-
 te, uerum etiam Iunonis admonitu, quæ me, ut huc accu-
 rerem, hortata est. siquidem utrunq; pari sollicitudine ac
 charitate prosequitur. Quare acquiesce nostro consilio,
 cohibe impetum animi, reconde gladiū. Verbis tuam cau-
 sam age, nō ferro. Intra cōiucia irascere, hætenus ultioni
 liceat. Atq; quo nobis facilius pareas, furoremq; mitiges,
 attende quid dicam : Aderit tempus (crede Palladi affir-
 manti) quando ille ad leniendā hanc offensam, ultro tibi
 triplo plura ac triplo potiora deferret dona. Tū Achilles
 haud illi aduersatus, Etsi, inquit, dea certū iam mihi erat,
 de hoc homine supplicium sumere, uobis tamen quàm as-
 fectibus obtemperare, non modo decentius est, sed etiam
 utilius. Qui enim uoluntati deorū paret, hūc dii ipsi præ-
 cipue exaudiunt. Hæc dicens, ensem argenteo capulo in
 uaginam recōdidit. Pallas uero ipsa in cælestes domos ad
 Iouem atque ad alios demones, se recepit. Nihilò tamen
 minus

Pallas Achilli.

207

Achilles Palla-
di.

215

Achilles Aga-
memnoni.

225

minus Achilles Agamemnonem, non sedato iracundia ser-
uore, rursus maledictis aggreditur: Vino madens, caninū
rictum, ceruinum cor habens, cui nunquam tantum animi
fuit, ut uel cum toto exercitu armatus praelium inires, uel
cum strenuis loca insidijs apta obsideres. Et sapiens, illud
optimum factu putans, ad tentoria manere, ac spoliare so-
cios portione sua, si qui tibi cōtradocere audeant, rex po-
puli deuorator. Quod sibi quibus praesides, aliqua essent
indole Graecae ac masculae uirtutis, hodie profecto finē fa-
ceres iniurias nobis ac cōtumelias componendi. E quidem
testor tibi, & ut ne quid dubites, quod est praecipuū, ius-
iurandum interponam, per hoc sceptrum Graiorū prin-
cipum in iure populis dicundo, & in custodiendis ex Io-
ue legibus insigne: quod quemadmodum hoc postquam ē
sua arbore recisum, & manu artificis dolatum ac fabre-
factum est, nunquam ramos proferet, nunquam frondes
emittet, nunquam postremo reuiuiscet: sic nunquā Achil-
lem Graiorum desiderium capiet, nec ulla horum neces-
sitas adducet, quo ipsos ab homicidae Hectoris manibus
confectos eripiam, ut tu tecum afflicteris, quod nullam eis
opem afferre possis: & tanto poenitentiae dolore rumpar-
is, qui praestantissimum inter omnes Graeciae uiros, pro
nihil habendum tibi putasti. Haec cum dixisset, sceptrum
ipsum aureis clauis distinctum, humi abiecit, ac resedit.
Agamemnone autem & ipso pro se insanire incipiente,
surrexit Nestor, Pyliorum & imperio & facundia lon-
ge princeps, cuius ex ore dulcior melle fluebat oratio, uir
sapientia simul & annis grauis: siquidē tertiam iam aeta-
tem hominum uiuebat: & cum multis qui iam decefferāt,
unā floruerat. Hic itaq; ad illos, ut erat maturus, O indi-

Nestoris ora-
tio.

254

gnum

gnum facinus, inquit, quāto moerore ac luctu omnis Græ-
 cia afficietur, quāto gaudio Priamus cum filiis reliquisq;
 Troianis, quum nuncium acceperint, uos qui & consilio
 & armis cæteros antecellitis, digladiari, atq; seditionibus
 intestinis laborare? Sed acquiescite quæso uterq; consilii
 meis, qui utroq; uestrum natu sum grandior, cuius consi-
 lium nunquam à præstantioribus uiris quàm uos estis, re-
 pudiatum est. neq; enim tales uiros aut uidere mihi conti-
 git, aut audire, quales illi fuerunt, cum quibus familiari-
 ter uixi, Pirithous, Dryas, Theseus, Caneus, Exadius,
 Polyphemus, dijs immortalibus comparādi, nedum omniū
 mortaliū fortissimi, & qui cum fortissimis Centauris mon-
 tiū incolis, acerrime belligerauerunt. Iis ergo procul usq;
 à Pylo euocatus, auxilio ueni, cumq; ipsis in bello uersa-
 tus sum, ita ut corporis & animi uiribus egregiam operā
 nauauerim aduersus eos, cum quibus nemo horū qui nunc
 saepe me consulebant, libenterq; consilii obtemperabant
 meis, debetis & uos (erit enim ex amborum utilitate)
 admonenti mihi acquiescere. Igitur neq; tu Agamemnon
 potentia tua fretus, præripis huic puellam, quam Graij
 in honorem ei atque in partem prædæ dederunt: sed sine
 ipsum potiri quod suū est. Neq; tu Achilles uelis ex æquo
 cum rege contendere, cui ab ipso Ioue hæc, qualis nun-
 quam alteri, collata dignatio est. Etsi tu, corporis uiribus
 antestas, & dea matre es genitus, hic tamen potētior est,
 quia in plures imperium obtinet. Quare tu quidem Aga-
 memnon desine in hunc irasci, ego uero recōciliare ipsum
 precibus conabor, quippe qui maximus in prælijs est cæ-
 terorum Græcorum. Ad hunc respondens Agamemnon,

Agamemnon
Nestori.

ait: 289.

ait: Recte ista senex & uere commemoras. ceterum hic uir inter cunctos ulterius excellere, omnes uincere, omnibus dominari, omnibus imperare uult: qua spe, ut reor, frustrabitur. Nam si ei dii dederunt, ut omnibus in bello præstaret, num ideo ut omnibus probra ingerere posset, dederunt? Ad quem Achilles, interpellato illius sermone, An, inquit, ego committerem, ut timidus & nullius precij uocer, si omnibus quæcunq; tu mihi iniunxeris, dicto audiēs ero? Alijs tu, alijs imperato, non mihi. Nam ista spes te, ut reor, frustrabitur. Verum hoc, quod dicam, reponere in meis sensibus. Ego neq; tecum, neq; cum alio quopiam puellæ huius retinendæ gratia ad manus uocabor: quoniam quod eripitis, id mihi dono dedistis. Ceterarū autem rerū, quæ penes me sunt, nihil sane inuito me tolles. Quod si uerbis meis fortasse nō credis, ut etiā isti cognoscāt, agedū experire, cuius statim cruor per lanceam qua te confodiam, decurret: Tandem quum huiusmodi inter se altercationibus dimicarent concilium solutum est. Et Achilles quidem cū Patroclo suo, alijsq; comitibus deducentibus ad naues & ad tentoria sua redijt. Agamemnon uero deducta biremi, ac delectis uiginti remigibus, impositisq; unā cum uictimis adductam pulcherrimam Chryseidam in ea collocauit, Ulysse, qui biremi præcesset, delecto. Quam ubi uidit abeuntem, ac uela facientem, iussit populus se purgare. Illi ob eam rem purgantes, & in mare purgamenta iaciētes, pro se quisq; circa littus, Apollini sacrificabant, alius tauro, alius ariete, alius hircō. Omnia deinceps littora collucere, & ubique fumum hostiarum in cælum tendentē serpere uideres. In qua procuratione cum ceteri Graij occupati sunt, Agamemnon adhuc hulceratum animum ge-

rens,

Achilles.

v. 292

rens, ut quod Achilli uerbo minatus erat, re ipsa declararet, Talihybiū atq; Eurybatem præcones, fideli in primis opera probatos sibi ministros uocat. atq; alloquens, ita inquit: Ad Achillis tentoria ite, & formosissimā Bryseidam manu prehensam abducite: quā si tradere recusaauerit, dicite illi meis uerbis, uenturum me cum ampliore manu, uiq; mulierem erepturum, cum ipsius ingenti formidine. Hæc cum audissent præcones tam præfacta mandata, haud libenter profecti sunt. Qui cum secundum litus ad tentoria nauesq; Myrmidonum uenissent, ostendunt Achillem ante nauem tabernaculumq; suum sedentem. Quibus inspectis, nec ille horum aduentu lætatus est, nec hi propius accedere & exponere mandata, aut omnino hiscere, ausi sunt. Stabant itaq; cū reformidantes uultū turbati regis, tum erubescens tali apud eum fungi legatione. Hunc timorem & hęc uerecundiam loquēdi, id est, aduentus causam cum intellexisset, Saluete, inquit, præcones Iouis atq; hominum angeli, accedite propius. neq; enim uos mihi iniuriā facitis, iussi uenire: sed Agamemnō, qui uobis necessitatē ueniendi imposuit, mandans ut Bryseidam à me abducatis. Agedum nobilis Patrocle, educ ad hos puellam, eisq; trade ad Agamemnonem educendam. Hos autem ipsos uolo mihi cum apud immortales deos mortalesq; homines, tū uero apud ipsum, à quo missi sunt, immanissimū regem testes fore, si qua necessitas ingruat cæteris, ut usus mei sit: quo eos protegam in ultimum discrimen adductos, quandoquidem tam perditō cōsilio, ut præteritorum pariter & futurorum immemor, non prospiciat, qua ratione socij hic ad naues in bello non occidant. Hæc Achilles. Patroclus autem amico obtemperans,

Agamemnō ad
præcones.

331

Achilles præconibus.

334

Auferetur ab
Achille Bryseis.

temperans, eductam è conclau puellam, præconibus tradit. Illi accipientes, ad naues Agamemnonis deducebāt inuitam, mœstam, & ire penè recusantem. At Achilles erumpentibus lachrymis deflectens ab aspectu cæterorum, solus ad oram spumantis maris resedit: atq; in ipsum late fusum pelagus intuens, manusq; tendens, matrem sæpius compellabat: Mater, quæ me hoc fato genuisti, ut iuueni atque in ipso sit ætatis flore moriendum, spondebas tamen intra hoc breue tempus æui, Iouem mihi magnum decus esse tributurum: en nunc ne tantillum quidem tribuere uoluit, nam Atrides Agamemnon, ut me decoraret, quod mihi consensus Graiorū honoris ac præmij causa donauerat, id ipse à me præripuit. Talia deflēt cum lachrymis, ex imo maris, ubi cum sene patre erat mater exaudiens, protinus exiliit, & instar nebulæ ex aquis prodiens, accedensq; filio assedit, blandaq; illū manu prehensens, Quid fles, inquit, fili? quis tantus dolor, tantusq; mœror pectus inuadit? profer matri omnia, nec me quicquam fili celes, ut tecū ego quale sit istud uulnus, intelligam. Cui Achilles, alte ducens cum gemitu suspiriū, Tute, inquit, mater per te ipsa scis, quid tibi opus est à me cuncta exponi? Dum Thebas omnibus cum copijs adissemus, tandemq; expugnatas euertissemus, omnem prædam huc conueximus. Eam uictores rite & more inter se partiti sunt. Agamemnoni autem Chryseidem, ut dignum illo munus, donauerunt. At non ita multo post, ecce pater Chryses cum ingentibus donis redimendæ filiæ gratia, præferens munus aureum sceptrum, coronis Phœbi uittisq; redimitum, adiensq; Græcos principes, præcibatq; Agamemnonem ac Menelaum, precibus obsecrabat.

Achilles matri.

394

Thetis Achilli.

Achilles matri.

bat. A
reddi
ptione
despe
minim
iussit.
misere
tiam in
tes ho
expira
nis di
cilio s
Qua
reffe
seide,
Græc
duxer
liare
gere
bi me
moria
glori
morti
Iuno
prehe
mo n
cem
quen
in co

bat. Ad quas preces uniuersi proceres moti, iubent patri
 reddi puellam. æquum enim esse ac pium, tãta pro redem-
 ptione dona afferentem, audiri, nec sacerdotem Apollinis
 despectum dimitti. Vnus autem Agamemnon, cui res hæc
 minime placeret, increpitum minusq; perterritum, abire
 iussit. Cuius ubi recessit luctu irarumq; pleni, Apollo cum
 miseretur orantis (est enim illi in primis amicus) pestilẽ-
 tiam in exercitus Græcorũ iniecit tam sæuam, ut frequen-
 tes homines diuinis confecti telis procumberet, ac passim
 expirarent. Peritus autem quidam augur, ob iram Apolli-
 nis dicebat hoc fieri. Tunc ego primus omnium in con-
 cilio suasi placandum esse deum, pacemq; ab eo petendam.
 Qua ex re in me Agamemnon uehementer incensus, sur-
 rexit ad loquendũ: minatusq; mihi est, atq; ut minatus, ita
 re effecit. Remissa enim ad patris domum cũ donis Chry-
 seide, statim ad me præcones misit, qui à me Bryseidam, à
 Græcis cæteris mihi dono datam, abduceret: quam & ab-
 duxerũt. Quare mater si quid potes, ut certe potes, auxi-
 liare filio tuo: quod facies, si cœlum petens, cum Ioue a-
 gere uoles, cuius animum deinctum tenes, conciliatũ ti-
 bi meritis tum uerborum, tum operũ tuorum. Etenim me-
 moria teneo, te in domo patris mei, audiente me, solitam
 gloriari, quòd diceres te unam ab impendenti indignæ
 mortis periculo Iouẽ uindicasse: cum in eum Neptunus,
 Iuno, Pallas, alijq; dij coniurati impetum facerent, com-
 prehendere uolentes uinculisq; constringere, ac postre-
 mo necare. nam tu tali in tempore adueniens, miserata ui-
 cem Iouis in periculo positi, protinus adisti Cõtimanum,
 quem dij Briareũ, homines Egeonem uocãt: exoratumq;
 in cœlum perduxisti. Quem postquam patria uirtute cõ-
 b fsum

Thetis Iouẽ
 morte libera

fisum & hoc honore subnixum, adesse Ioui atq; asiderere
 uiderunt, ceteri dii timore percussi, ab audaci conatu des-
 stiterunt. Nunc igitur mater accede ad Iouem: & aduo-
 luta genibus, cōmemora illi tua in se beneficia: si fieri po-
 test, ut tibi hoc mea causa inuicem indulgeat, Troianis fa-
 ueat, gratificeturq;: Achiuos autem in fugam uertat, fun-
 dat, occidat, donec intra ipsas naues, atque usq; ad mare
 pauore redigat, ut & ceteri ob regis meritū plectantur,
 & ipse agnoscat se sibi causam fuisse horum malorū, qui
 Achiuorum præstantissimum floccifecit. Hac filij oratio=
 ne Thetis audita, tota in lachrymas resoluta, Ad quid te
 fili mi miserum misera genui? quod utinam hoc tibi par-
 uulum aui (nam non sera mors, sed uicina te manet) lice-
 ret sine lachrymis ac sine offensione cōsumere. Nunc au-
 tem uita es inter omnes principes quàm breuissima, tam
 acerbissima futurus. Ob hoc ego te fili domi nostræ genui
 misera mater, & educaui? Exequar tamen tua mandata,
 adiboq; Iouem, si forte, quod poscis, concessurus est. Ve-
 rum undecim diebus est expectāndus, dum ab oceano è cō-
 uiuio Aethiopum, ad quod hesternò die cum reliquis dijs
 se contulit, redeat in cœlum. In quod ego cōscendens, ubi
 primum rediisse cognouero, ita obsecrabo, ut cōfidam me
 illum exoraturam. Tu uero interea neq; in pugnā, nec in
 concionem prodeas, significans grauitèr in uniuersos A-
 chiuos esse iratum. Hæc ubi dixit, à filio abiit, duabus se
 molestiæ causis afflicta, tum in Agamemnonem indi-
 gnatione, tum suorum amorum desiderio. Dum autē ad
 naues hæc aguntur, Vlysses in Chrysam profectus cum
 ceteris applicuit. Atque ubi in portum introgressi sunt,
 primum ilico uela deducunt, contrahunt, reponunt, dein-
 de ma-

Thetis filio.

413

apiter in con-
 iuio Aethio-
 um.

Chryseis red-
 iur patri,

430

de malum rudentibus, quibus erat intentus, submitunt,
 & in sua collocant theca. Tum sumptis remis, nauim ad
 stationem telluri contiguam propellunt. Postremo iactis
 anchoris, alligataq; ad oram puppi, in terram descendit,
 uictimas exponunt, Chryseis progreditur: quam Vlyse^{Vlyses Ch}
 ses ipse deducens ad templum, aramq; Apollinis, in ma^{fix.}
 nus tradidit patri, dicens: Chryse, huc me ut uenire Aga=
 memnon iussit Græcorum exercituum princeps, ut tibi
 filiam reportarem cum uictimis, quarum immolatione pla=
 cemus Phœbum in nos iratum, ac dire seuientem. Ille
 uero auide recepta filia, imperat alios mature uictimas ad
 aram, quam egregie exornauerat, statuere. Quod cum
 fecissent, manusq; abluissent, & placetas hordeaceas pro=
 tulissent, supinis ipse in cœlum manibus, sublataq; uoce,
 cunctis audientibus ita Apollinem obsecrabat: Apollo ar=
 genteo arcu præpotens, qui Chryse, qui Cillæ, qui Te=
 nedo præfides, si aliàs unquam audisti, nunc audi me o=
 rantem, honoreq; decora uatem tuum. Si quando meas
 preces audisti, & in honorem mei pestilentia punitus es
 Græcos, nunc quaeso ad meas preces grassantem in eos pe=
 stilentiam submoue. Tum eum orantem Phœbus audiit:
 à quo postquam supplicatum est, placentaq; iniectæ, ho=
 stias ad altare pertractas occidunt, pelles detrahunt, femo=
 ra amputant, & in duo frustra concidunt: aruinamq; ope=
 rientes, desuper illa componunt: in qua senex submisso
 igne, libatoq; atro uino, sacrificium adolet, stantibus iu=
 xta adolescentibus ministris, quinquifida uerua manu te=
 netibus. Vbi uero femora hostiarum exusta sunt, primum
 uiscera super prunam assa communiter pro ientaculo co=
 medebant; tum reliquarum hostiarum membra minutatim

b 2 concisa

concisa, ac uerubus infixæ, torrent scienter & cum dili-
 gentia: quibus decoctis, ad mensamq; appositis, discubentes
 ex ordine uescuntur. Postremo saturatis ac refectis, pin-
 cernæ repletis uino poculis, hoc est, coronatis, uina gra-
 datim propinârunt. At Vlysses cum socijs omnem illum
 diem quantus fuit, cantando traduxerunt, Phœbum hy-
 mnus, Phœbum cantibus, Phœbum laudibus celebrantes.
 Phœbus hæc audiens, tacitam apud se capiebat uoluptatē.
 Aduentantibus autem tenebris inter ipsos rudentes stra-
 tim ad ortum usque auroræ dormierunt. Tum euigilâtes,
 & per transra distributi, ad castra uersus remigare cœ-
 perunt. Mox Apolline uētum inspirante à puppi, malum
 statuunt: ac uelo facientes iter, sonantes proscindēte pro-
 ra fluctus, ad exercitum breui perueniunt. Ibi quum de-
 scendissent, biremem subducunt: porrectaq; ut prius fue-
 rat, ac suffulta, ad sua se tentoria recipiunt. Achilles per
 eos interim dies, non in prælium, non in consilium, nō ad
 cuiusquam principis stationem egressus est: sed in suis ta-
 bernaculis residens, mœrore cōsenescebat, cupiens quam-
 primum audire tumultum uociferationemq; prælij ad na-
 ues, & periclitātium uidere discursum. At cum duodeci-
 mus illuxit dies, Iupiter ceteris dijs comitantibus, ab o-
 ceano & Aethiopū conuiuio redijt. Thetis nō immemor
 filij mandatorū, è mari emergens, ad Iouem matutina cō-
 scendit: noctiq; in sublimi cœli parte sine ullo deorū cœ-
 tu sedentem, coram assedit: sinistraq; genua illius ample-
 ctens, dextra uero mentum, his uerbis obsecrauit: Iupi-
 ter pater, si quid ego inter deos uel uoce uel factō de te
 promerita sum, gratificare mihi, quod mater pro filio po-
 stulo, infelix pro infelicissimo. Nam inter omnes Græcos prin-

Thetis Ioni.

900

princ
 uitam
 ri Gra
 tumel
 scere,
 iuriā
 tuant
 tis, ni
 silent
 rū pro
 te fā
 mittā
 nue r
 te int
 Iupit
 durat
 me iu
 me in
 me pr
 tandē
 festu
 ne te
 hi cu
 conc
 liare
 reuo
 Atq;
 annu
 brof
 dicti

principes tam breuissimā, quā acerbissimam sortitus est uitam. Hunc Agamemnon puella, qua filium meum ceteri Graij donantes honorauerāt, per insignem iniuriā cōtumeliāq; spoliavit. Tu ergo pater sic inhonoratū ulciscere, præstans tam diu fauorē Troianis, donec Graij iniuriā agnoscentes, restituant ereptum honorem, & restituant cumulātū, atq; cum fœnore. Hæc quū dixisset Thetis, nihilq; ei Iupiter respōderet, sed aliquādiu in eodem silentio perstaret, cōplexa adhuc illū uehemētius, sic iterū prolocuta est: Omnino aut annues, ingenue promittēs te facturū esse quod postulo, aut abnues, alioqui te nō dimittā. Nec enim aliquid impedimēto est, quo minus ingenue respondeas. Equidem intelligere cupio, quā ego apud te inter ceteros deos deas ue dignitatē teneam. Ad hanc Iupiter graui quadam sollicitudinis mole æstuans: Quam duram, inquit, mihi Thetis imponis conditionē uitæ, quæ me iubes in odia Iunonis incurrere? Etenim si quotidie me incusat, & assiduis exagitat querimonijs, quōd dicat me propensiorē in Troianos esse quā in Græcos, quid tandē nūc factura est, quum me propiciū Troianis, & infestum plane Græcis factū esse uiderit? Verū tu abi hinc, ne te forte uenisse resciscat illa. Istud autē quod petis, mihi curæ erit, ut uoto tuo satisfaciam. Atq; ut meliorē spem concipias implendi promissi, annuam capite: quod peculiare mihi spondendi signum est inter deos, quod nūquam reuocari, nunquam conuelli, nūquam iritum fieri potest. Atq; hæc locutus, supercilijs nubilum quiddam ducētibus annuit. Ad quem nutum cœlum omne cōtremuit, & ambrosiæ diuini uerticis comæ odorem spirauere. His itaque dictis actisq; inter Iouem & Thetidē, alter ab altero digressus

Iupiter Thetidi.

918

b 3 gressus

gressus est: & hæc quidem in profundū mare delapsa est: ille uero ad ædes suas perrexit. Quo ueniente, nemo deorū sustinuit nec sedere, nec eodē in loco manere: sed uniuersi ex sua quisq; sella assurgentes, uenienti patri se obuiā tulerūt. Hic ubi se in throno suo collocauit, statim accedens Iuno (uiderat namq; Thetidem cum illo sermones conferentem) acerbioribus eū affata est uerbis: Quos tandem sermones habuit tecum illa dearum dolosissima? Et te quoq; iuuat seorsum semper à me rerum gerendarū agitare consilia, nec mecum communicare quippiam eorū, quæ animo destinaueris? Cui respondens pater deorum atq; hominum Iupiter, Noli, inquit, tibi Iuno persuadere, scituram te esse omnia mea consilia, meosq; sermones, aut scire debere. Difficile enim tibi erit, et si uxor mea es, illa noscere. At quæ te æquū est ex marito audire, ea profecto prior te nemo nec deorum nec hominum ex me audivit. Quòd si quid de proposito animi cæteros deos uolo esse celatos, id tu nō debes interrogare, & curiosa inquirere. Tunc Iuno, Seuerissime, inquit, Iupiter, quodnam prolocutus es uerbum? Neq; enim unquam ego te interrogare soleo, nec quid alijs dixeris, curiosa inquirere. Sed tu semper taciturnus quæcunque acturus es, nunquam me consilijs adhibita, deliberas. Quo maiorem in modū nunc sollicita sum, ne Thetis, quæ prima luce te adiit, cōplexaq; est, exorauerit, quantum suspicor, ulciscaris læsam Achilæis dignitatē, fuga Græcorum, ac plurima inter ipsas etiā naues strage. Ad hæc Iupiter: O demonia, semper suspicaris, & nescio quomodo unquam ego latere te possum. Veruntamē incassum laboras, & ista improbitate nō tam me à proposito reuocas, quàm inducis, ut tibi quod facio

magis

magis doleat. Quod si ita se res habet, ut suspicaris, quid tum? Sic enim mihi est cordi. Quamobrem obmutefce, & sede, nec uelis aduersus imperium meum cōtumax esse: ne si hinc me moueo, ita in te iratas inijciam manus, ut ceteri dii nequeant omnes tibi præsidio esse. His uerbis Iuno cōterrita, deposita animi audacia, cū silentio resedit, reliquis dijs ob hanc rem ingemiscētibus. Tunc Vulcanus mulciber pietate in matrē motus, eam molli alloquio affatus est: Mater, ne hæc res longius procedat uereor, & in ultimā usq; perniciē, si immortales uos propter mortales inuicem litigetis, cæterosq; deos in tumultū uocantes, iucunditate nos tam lauti conuiuij fraudetis. nā in cōtentionibus semper peiora uincūt. Quo magis mater, quāquam per te sapias, hortor, ut non cōtumacem, sed obnoxiam patri te exhibeas: ne ob hoc ille stomachatus, tibi cōtumacia exprobrata, perturbataq; cœna, alios omnes, ut est præualidus, à sedibus suis surgere, atq; recedere cōpellat. Hunc igitur placido alloquere sermone. ita enim nobis placidus benignusq; reddetur. Sic locutus, cœlatum mira arte poculum matri porrexit, hæc addens: Fer mater patienter, & licet causam dolēdi habeas, æquanimiter tolera imperiū Iouis: ut ne forte cogar cum mœstitia tantarū adesse testis plagarum, quas tibi ille imponeret, nec dulcissimæ matri optulari queam aduersus hunc deorum multo acerrimum. id quod expertus sum, & quidem malo meo, & nunc tibi timo. Siquidem quum te aliquādo ab illius uerberātis manibus eripere conarer, ipse abs te in auxiliantem uersus, per pedem me prehendit, rotatumq; è cœlo deiecit in terrā. Erat autem tunc solis ortus, à qua hora per totū illum diem usque ad tenebras per inane aëris labens, in Lemno

Vulcanus Iunoni,

373

Vulcanus è
lo deiectus.

b 4 insula

insula allisus sum. Ibi me penè exanimè indigenæ protinus accurrentes susceperunt, ac focillarunt. Hæc audiens Iuno, æquanimior facta, atq; subridens, poculū de manu filij accepit. Quæ ubi ex nectare delibauit, Vulcanus cæteris dijs deinceps propinauit, pincernæ officio fungens. Et quum ultro citroq; frequēter commearet, ad deformitatem claudicātis, ingentes risus ab alijs toto conuiuij tempore excitabantur. Exactum est autem cōuiuium ad solis occasum, Apolline pulsante citharam auro gemmisq; distinctam, & musis suauissima uoce per uices modulantibus. Postquam uerò cibo omnes, potuq; atq; cantu satiati sunt, sub ipsum crepusculū suas se domos petēdi somni gratia recipiunt. Habēt enim proprias singuli dij domos, quas eis optimus opifex Vulcanus architectatus est. Iupiter autem in dormitorium cubiculum suum ingressus, in consueto se thoro locauit, Iunoq; proptèr recubuit.

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER II.

CVM cæteri Dij in cælo, et homines qui militiam exercent in terris, alto somno per totam illam noctem tenerentur, unus Iupiter somnum capere nō poterat, cōsultans secum atq; agitans, quonā modo Achillem, quem honestatum ac dignitate auctum uolebat, Agamemnoni cæterisq; Graijs redderet desideratum: & tandem uelut unicam salutem, fugatis ad naues ac profligatis auxilio mitteret. Itaque illi ad se uocato, Vade, inquit,

quit, Somnium infelix ad castra Græcorum, ingressumq; Agamemnonis augustale, refer illi accuratè nostra mandata. iube uniuersas, quæ sub eius auspicijs sunt, militum copias armari, nunc enim insignè Troiæ urbem esse euersurum. nam ita dii omnes decreuerunt fore, nec de ultima Troianorum pernicie inter se, ut prius, dissentiunt: quippe à Iunone exorati. Hæc Iupiter. Quibus Somnium auditis, ad Græcorum se castra contulit, ingressumq; augustale, inuenit Agamemnonem leni quiete soporatum, ad cuius caput astans, induta sibi effigie Nestoris, qui præcipua inter principes erat autoritate, ueneratione, dignitate, sic inquit: Dormis Atræi solertissimū strenuissimūq; imperatoris nate? Haud decet uirum primarium, cuius tutelæ populi commissi sunt, & in cuius cura pendent rerum tanta momenta, solidam dormire noctem. Ausculta igitur prope, quem tibi ego à Ioue nuncium affero: qui licet absens, præsentem tamen curam tui gerit, tuorumq; laborum miseretur. Iube uniuersas quæ sub tuis auspicijs sunt, militum copias armari, insignem Troiæ urbem euersurus. Nam ita dii omnes decreuerunt fore, nec de ultima Troianorum pernicie inter se, ut prius, dissentiunt: quippe à Iunone exorati, Ioue quoq; ipso approbante. Atq; hæc quæ dico trade memoriæ: ne forte tibi, quum euigilabis, mandata Iouis exciderint. Hæc quum dixisset, & ex oculis imago illa abire uisa est, & Agamemnonē somnus reliquit. Expectatus itaq; repetebat apud se somnium suum, ac tempus aduenisse credebat, quo aliquando Troia caperetur, infelix atq; inscius consiliorum dei, & quem longe hæc falsebat opinio, quum sibi tunc cæterisq; Græcis atq; Troianis intolerabiles belli ærumnas, innumerosq; genitus

b 5 Iupiter

Somnium ad
Agamemnonem
mittitur.

Somnij oratio
Principis cura.

23

Iupiter immittere desinasset. Ergo à lecto surgēs, ac re-
 fidens, iam toto animo spem finiendorum laborū, iam cu-
 piditatem diripiendæ urbis, iam immortalē tantæ victo-
 riæ famam cōceperat. Regales sibi uestes, tunicā ac pale-
 lium, regaliaq; induit calceamēta: dextro deinde humero
 ensem argēteis clavis distinctū, appēdit: sumptoq; manu
 incorruptibili illo paterno sceptro, tēdit ad naues: auro-
 ra, que Ioui reliquisq; dijs solent aduentare denunciāt,
 iam exorta. Eò quum uenisset, per præcones iubet aduo-
 cari cōcionem. His ita agētibus, & populis ad cōcionem
 confluentibus, primum conuocauit concilium procerum
 seorsum apud regis Nestoris naues: quibus considētibus,
 magna cum expectatione prompsit prudētissimam animi
 sui consultationē: Audite proceres somnium, quod nocte
 ac diuinitus mihi demissum est: Visus est mihi quidā inter
 quietem adesse, atq; ad caput stare, optimo huic Nestori
 similimus, eadem statura, eodē habitu uultusq; atq; mem-
 brorum, hisq; me alloqui: Dormis Atrei solertissimi stre-
 nuissimiq; imperatoris nate? Haud decet uirū primariū,
 cuius tutelæ populi commisi sunt, & in cuius cura pen-
 dent rerū tanta momēta, solidam dormire noctem. Auscul-
 ta ocys, quē tibi ego ab Ioue nuncium affēro: qui licet
 absens, præsentem tamē tui curam gerit, tuorumq; labo-
 rū miseretur: iube uniuersas, quæ sub auspicijs tuis sunt,
 militum copias armari, insignem Troiæ urbem euersue-
 rus. nā ita dij omnes decreuerūt fore: nec de ultima Troe-
 ianorum pernicie inter se, ut prius, dissentiant: quippe à
 Iunone exorati, Ioue quoq; ipso approbante. Atq; hæc
 quæ dico, trade memoriæ. Hæc quum dixisset, ex oculis
 euaniuit, reliquitq; somnium. Nunc autē quod reliquum
 est,

Agamemnon
 somnium suum
 exponit.

v. 55

est, ita cenſeo faciendum: quia ægre forſan milites addu-
 cerentur ad ſumenda arma, murosq; expugnandos, ego
 primus pro meo more orationem ad eos habebo, adhor-
 tans ad redeundum in patriam. Cui ſi, ut opinio mea fert,
 acquieuerint, maluerintq; redire quàm pugnare, tunc uos
 pro ſe quiſq; alius alios ab huiusmodi ſententia dehortā-
 tes, reuocabitis: atque hoc pacto, ut mihi quidem ui-
 detur, præcipue & quales habeant animos, præuidebi-
 mus: & ſi quid titubauerint, ad capeſſendum præ-
 lium inducemus. His dictis, Agamemnon reſedit. Tum
 ſenex ille ſapientiſſimus ſurrexit, atque ita profatus
 eſt: Si quis proceres ac Græciæ ſenatores alius è
 Graijs ſomnium hoc ad nos referret, fortiter affir-
 marem eum falli, & cum ſuo ſibi ſomnio futili re-
 linquendum: nunc autem pro uero habendum ſomnium,
 quod ſummo principi uiſum eſt. Ergo agite, ſi effice-
 re poſſumus, armatas copias in expeditionem educamus.
 Hæc locutus, è procerum concilio digreditur: & pri-
 mus, ut ſe ducem alij ſequerentur, ad conſtitutum con-
 cionis locum proceſſit. Tunc cæteri quoq; ſurgētes, pro-
 bata illius ſententia, & ipſi prodeunt, ſubſequentibus eos
 turbis, quæ à ſua quæq; ſtatione ſe effundebant in morem
 apum, quæ per examina ſubinde è cauis egreſſæ petris,
 hic atq; illic uernis floribus circumfunduntur. Hos autem
 cateruatim à nauibus atq; tentorijs ſecundum littus eun-
 tes, fama Iouis nuncia per medium uolitans, nulli tamen
 uiſa nec audita, ut maturarent iter, urgebat: adeo ad uo-
 cem ſtrepitumq; feſtinantium, tellus mirum in modum in-
 ſonabat. Qui ubi conuenerūt, ingens erat de loco tumul-
 tuatio, ingens coarctatio, cunctis ad mediū ſeſe intruden-
 tibus,

Nestoris ora-
 tio.

v. 79

Sceptrum
Agamēnonis.

Agamemnon
militibus,

tibus. Præcones autem ad sedandum tumultum de muramur, ut concionaturis regibus audientiam facerent, non uies exclamauerunt. Tandem, accepto quisq; quem poterat loco, præconibus obtemperantes, quietè, tacita attentatq; cum expectatione resederunt. Hinc princeps Agamemnon in loco superiore stetit, tenens manu sceptrum, quod optimus artifex Vulcanus fabrefecerat, Iouiq; dederat, Iupiter postea Mercurio, Mercurius Pelopi, Pelops Atreo, Atreus morte reliquerat Thyesti, Thyestes uero Agamēnoni, ut insigne eius regis foret, qui in Argo suisq; insulis ditionem teneret. Huic Agamemnon sceptro regaliter innixus, ita exorsus est: Graui me, ut uidere uideor, errore socij uiriq; fortissimi, atq; indigno uulnere Iupiter afflixit: qui cum prius mihi spem faceret, ac plangere polliceretur, Troia nostris manibus euersa, me domum esse rediturum: nunc contra mutato consilio, ut appareat ab eo nos esse deceptos, iubet reuerti Argos, cū meo summo dedecore, non modo ob rem infectam, sed etiam ob amissos tot milites. Sic enim illi placet, penes quem omnium rerum arbitrium est, qui plurimas maximasq; urbes euertit iam, & quum uolet euertet. Et nobis quidem fateor deforme & esse uiuentibus, & fore uita defunctis apud posteros, Troia non expugnata, atq; omnino re infecta, reuersos in patriam, præsertim quum totius hinc Græciæ florem ac robur adesse uideo: uicissimq; tantulas Troianorum copias: quas, si cum nostris uelimus hoc modo comparare, ut inuito inter nos fœdere, singuli eorum singulis nostrum pincernarentur, profecto non decimo cuiq; pincerna esset, & complures decades pincernâ desiderarent. Ita multis, ut sentio, copijs militum illis antea cellimus,

cellimus, duntaxat oriundis è Troia. Nunc auxilia socio-
rum, totq; populi, qui illis subsidio ueniunt, uehementer
me terrent, & à concepta ac propè certa spe expugnan-
dæ Troiæ in desperationē deiiciūt. Etenim si nouem an-
nis, ex quo huc appulimus, nihil egimus: quid tandem, si
diutius immoremur, speremus nos esse facturos? En mate-
ria nauium iam computruit, iam rudentes corrupti, ipsæ
quoq; uxores ac liberi quotidie desiderio nostri contabe-
scunt, nostrūq; auide regressum quæcelerrime expectant,
nos tamen desidemus in militiâ bellum gerētes, cuius gra-
tia huc nauigauimus: cuiusq; finem, sicut nullum adhuc
habuimus, ita nullum sumus habituri. Quare sequimini o-
mnes sententiâ meam: quãdoquidē Troianos nobis mu-
ros, dijs uolentibus, capere denegatum est, conscendamus
quamprimum naues, & ad dulces patriæ oras reuertamur.
Ad hęc orationem omnis cōcio præter eos, qui prio-
ri concilio affuerāt, non aliter commota est, quàm ad im-
petum euri atq; austri ex cœlestibus nubibus erumpen-
tium, solet Icarium mare cieri, & in sonoras undas tolli,
aut grauida in spatioso aruo messis ad ualidiorem zephy-
rum inflecti, & spicis inuicē se collidentibus, late sibila-
re. Soluta igitur concilio, atq; in tumultum conuerso, pro
se quisq; ad naues ire cōtendunt. Ferebatur autem in cœ-
lum tum puluis tot hominum pedibus excitatus, certatim
ad naues (id est, ad patriam) recurrentium: tum corū fre-
mitus, promiscue se adhortantium: alius alij ut nauem unã
prehenderet, alius ut unã deduceret, alius ut naualia re-
purgaret, uiamq; muniret nauibus deducendis, alius ut
phalangas ac fulcimenta tolleret, clamitabat. Et iam hæc
omnia, quæ erat quisq; auiditate, cōfici cœperāt, actumq;
iam

Iuno Minerua.

u. 156

idm inuitis fatis de reuocatione erat, nisi prope Iuno
Mineruam adisset: O indignū facinus, inquit, Iouis fi-
lia, siccine Græci in patriā fugient, relicta hic apud Pria-
mum Troianosq; raptores & gloria & Helena, cuius
recuperandæ causa tot Græci occubuerūt, longeq; à do-
mo sepulti sunt? Adi ergo illos protinus, tuāq; suauī elo-
quentia dissuade singulis, ne mare intrent: ac persuade,
ut malint expectare, quā reuerti in patriam. Pallas au-
tem dicto audiens, repente ab alto cælo in Achiuorū ca-
stra deuolauit, & primum conuenit Vlyssēm, non dedu-
centem naues suas, sed stantem, & graui dolore con-
fectum ex aliorum factō, quos uidebat apparare profes-
sionem. Atq; huic proxime accedens: Siccine, inquit, so-

Minerua
Vlysi.

u. 173

lertissime Vlysses ingredientiē mare, fugietis in patriam,
relicta hic apud Priamum Troianosq; raptores & glo-
ria & Helena, cuius recuperandæ gratia tot Græci occu-
buerūt, longeq; à domo sepulti sunt? Adi ergo illos pro-
tinus, nec cesses ire, tuāq; suauī eloquētia dissuade singu-
lis, ne mare intrēt: ac persuade, ut malint expectare, quā
reuerti in patriam. Sic Pallas. Cuius ille agnita uoce, nihil
cunctatus, illinc eō quō iuebatur ire, se proripit: atq; in-
ter eundem, ne festinanti esset impedimēto, pallium reie-
cit ex humeris: quod Eurybates Ithacus, quē præconer-
Vlysses semper habebat ad manum, humo sublato, pos-
eum gerebat. ipse se Agamemnoni obuiū ferens, sceptrum
quod ille manu tenebat, prehēdit: gestansq; illud dextra,
naues petit: & ut quēq; obuium habebat regum proce-
rum uē, hūc mollibus uerbis à recedēdo dehortabatur, di-
cens, Dæmonie, haud decet te, uelut unū è uulgo ac gre-
garium militē, sic timidum belli, sed bono animo esse, se-
manere.

u. 190
Vlyssis uerba
ad Græcos.

manere,
audiuim
uero no
Tentat
eos, qui
ille iratu
regibus
tia Iouis
stris &
dicebat.
ferantē
pansq;
tionem
nā tu su
rū, ultim
tumax:
patriā f
omnes h
patus. u
Iupiter
tore, pr
stigatio
inhibeb
concion
hement.
cul mar
cionis s
autem
do atqu
nihil cu

manere, sed alios ad manēdum hortari. Non enim omnes
 audiuimus in priore consilio, quæ dixit Agamemnon. Tu
 uero non plane, ut uideo, quæ illius sit mens, intelligis.
 Tentat nunc populorū animos, qui sit castigaturus mox
 eos, qui nō è dignitate reip. senserint. Non cōmittamus, ut
 ille iratus nos male ob hoc mulctet. Regū magna est ira,
 regibus dignitas ab ipso Ioue tribuitur, reges in beneuo-
 tia Iouis sunt. Agamemnon præcipue summus in his ca-
 stris & his exercitibus rex. Atq; hæc quidem proceribus
 dicebat. Ex plebe autē cuiuscūq; obuius erat, aut quæ uoci-
 ferantē uidebat, hunc adiens sceptro percutiebat, incre-
 pansq; dicebat, Dæmonie, tace ac sede, auditurus aliā ora-
 tionem eorū, qui te sunt dignitate ac uirtute superiores.
 nā tu fuisti semper imperitus rei militaris, intolerans labo-
 rū, ultimus ad pericula, primus in fuga: segnis, hebes, cō-
 tumax: nec bello unquā, nec cōsilio utilis. Ideoq; nunc in
 patriā fugere festinas, sed is huc tibi nō licebit: neq; enim
 omnes hic regnamus. neq; probandus est plurium princi-
 patus. unus sit rex, unus princeps, atq; is demum, quem
 Iupiter optimus maximus pro duce nobis, pro legum la-
 tore, pro iudice dedit. His increpationibus Ulysses ac ca-
 stigationibus per medios se ferens, coërcebat singulos,
 inhibebatq;. Illi omissio incepto, à nauibus redeunt in
 concionem, eo clamore ac sono, quo perpetua litora ue-
 hementius percussa fluctibus gemere solent, & ipsa pro-
 cul maria murmurare. Et ceteri quidem ad locum con-
 cionis sessumq; se recipiunt, occupantq; subsellia. Vnus
 autem Thersites eos pluribus uerbis conabatur à seden-
 do atque ab audiendo prohibere, uir loquacissimus, qui
 nihil curæ haberet, q̄ recte aut quā apte, sed ut quā
 primum

Iuno Mineræ, *rimum & quàm maxime ridicule loqueretur. Idem fœ-*
disimus omnium qui ad Troiam nauigauerunt, altero o-
culo strabone, altero pede claudo, angustissimis humeris
& ad pectus usq; contractis, uertice acuminato, raro ca-
pillo, & eo impetigine astricto. Idem cum regibus contē-
tiones assidue agere solebat, eosq; obiurgare, non hone-
statis utilitatis ue gratia, sed ut scurram ageret. Hoc enim
sibi pulchrū uidebatur, & alijs risus iocosq; elicere. Sed
Achilli præcipue atq; Vlysi sese exhibebat insensum, tū
autem Agamemnoni, in quem conuersus (quippe qui scia-
ret ceteros tacite illi exprobrare iniuriam Achilli factam,
eumq; odio habere) uasta ipsum uoce mordaciq; oratio-
ne compellabat: Agamemnon, quibus iam amplius rebus
indiges? quid desideras? quid te quæso sollicitat? tu refer-
ta æris tabernacula habes, tu plurimas in tentorijs fœmi-
nas possides, & quidem ex omnibus præstantissimas,
quas tibi nos expugnatis subinde urbibus, ut Græcorum
principi idoneas donauimus. Et quum tanta tibi sint, ta-
men aliorum aurum ac fœminas cōcupiscis. Si quis enim
Troianorum, quem aut ego, aut alius Græcorum capti-
uum duxit, aurum pro redemptione attulerit, ut *tibi id
aurum uendicas. Si qua item per aliquem nostrum fœmi-
na ex Troia capitur, forma atq; ætate bona, eam cōtinuo
apud te relinqui iubes, cum qua coëas, dominoq; ereptā,
clām in cubiculo tuo retineas. Neq; uero decet eum qui
princeps est, flagitiosorum hominum principem esse, &
in nos tenere imperium. O nos ignauos, & omni uitupe-
ratione dignos, ac uere Græcas, non Græcos. Quid expe-
ctamus? ingrediamur naues, domūq; redeamus, relicto hic
istō cū suo fastu, ut intelligat, simus ne sibi in bellis auxi-
lio,

Iuno Mineræ

u196

Thersitæ ora-
tio.

225

lio, an non: qui nos omnes pro nihilo habet, quiq; Achil=
 nuper, multo quàm ipse est, præstantiorẽ uirũ, ignomini=
 affecit, erepta illi puella, qua fuerat in honorẽ præmiũq;
 uirtutis donatus à cæteris. Verũ tunc Achillem non cepit
 indignatio, sed lenitudo potius, quasi tali iactura non
 moueretur, alioquin extremum tibi nunc fuisset Agame=
 mnon istud, quod facis, facere, alijs ignomiã referre. His
 uerbis Thersiten pastori populorum conuicia facientem
 Vlysses cum uidisset, statim adiit: truciq; aspectu intuẽs,
 seuera oratione increpuit, inquit, Thersite loquacissi=
 me, quanquã uocali ore sis, ac suauiloquẽtia polleas, reti=
 ce tamẽ ac quiesce, nec uelis unus altercando certare cum
 regibus: quẽ inter omnes, qui Agamemnonis secuti sunt
 auspicia, longe duco esse deterrimũ nulla alia ratione, ni=
 si quia linguã habes loquacẽ, cõuiciatẽq; principibus.
 Exhortaris alios ad redeundũ in patriã, cum nondũ pla=
 ne exploratũ habeamus, utrum recte an nõ recte redire=
 mus. Insuper pastori populi maledicis, non ob aliud ad=
 ductus, quàm quod doles eum plurima possidere, data sibi
 non abs te tuiq; similibus (quanquã nemo tibi similis, ita
 nullius momenti es) sed ab optimis quibusq; atq; fortissi=
 mis. Quare te præmoneo uesane, & quod dico, nisi re=
 perficiã, non stet caput super humeros Vlyssis, nec Tele=
 machi pater nuncuper amplius, si offendero iterum talia
 facientẽ,prehendã, & denudatum omnibus uestibus, non
 modo chlẽna ac tunica, sed etiã his quæ pudẽda tegunt,
 cedã uirgis in cõcione, atq; ita cẽdam, ut flens ad naues
 usq; reuertare. Atq; hæc dicens, percussit sceptro illo ter=
 ga humerosq; Thersitæ tam uehemẽter, ut liuidi ac san=
 guinantes uibices extrinsecus prodirent. Ille præ dolore
 acceptæ plagæ sese cõtorquebat, uim lachrymarum pro=
 fundens.

c.

Iuno Minerue.

1186

undēs. Et cum resedisset, formidine plurimum uerberum in suo se dolore continebat: ac ne cernere providereq; uolenti officerent lachrymæ, eas manu siccabat. Quod inspectantes ceteri, etsi erant animo exhulcerati, hilares tamen cachinnos sustulerunt, inter quos fuerunt, qui cōuersi ad socios dicerēt, O dii boni, uidetis quā præclara, quāq; infinita Vlysses facinora fecit? Idem in consilijs maximus, idē in acie inter paucos fortis & strenuus. Nunquā tamen tantū quantum hodie effecit, quod hunc dicacem ac maledicum à linguæ petulātia coercuit. Neq; enim reor posthac regibus maledicere conuiciariq; ausurum. Hic populi inter se colloquentis sermo erat. Tunc Vlysses surrexit, stetitq; tenēs manu illud aureum Agamemnonis sceptrum. Iuxta eum autem erat Minerua sub præconis imagine, iubens populum silere, ut tam postremi quā proximi uocem concionantis exaudirent, & orationem intelligerēt. Quibus silentium tenētibus, Vlysses, ut erat prudens, sic exorsus est: Milites tui rex Agamemnon, quantum in ipsis est, priuare te apud omnes gētes gloria uolunt, æternoq; afficere dedecore, qui sponsionē quam tibi fecerunt, quum è patria profecti huc sumus, se non nisi Troia deleta, reuersuros esse, nunc rescindunt, ritu puerorum uiduarumq; sese afflictātes reuisendæ patriæ desiderio: quum illud sit potius afflictatione dignū, nos domum cum turpitudine redire. At enim aliquis mare ingressus, si procellis ac tempestatibus unum mensē interpellatur, ne ad uxorem domumq; reuerti queat, cōtristatur mœroreq; contrahitur: quid mirum, si idem hoc nobis accidat, qui nouem annos peregre consumpsimus? Ideoq; si à me queritis, minime uobis ego quidem succenseo, quod desiderio teneamini ad penates reuertendi.

Vlysses Græcis.

283

Verum

Verum deforme sane est, quum tam diu tardaueritis, re in=
fecta in patriam redire. Quare socij tolerate quæso pau=
lisper ad destinatum usq; tempus, ut sciamus an uera Cal=
chas, an falsa uaticinatus sit nobis in Aulide, quum domo
huc ueniebamus ad perniciem Priami ac Troianorum,
quæadmodum probe reminisci uos arbitror. omnes enim
illic affuistis, qui hic adestis, præter illos qui proximis
diebus iam diem suum obierūt. Forte nos ibi ad aram sub
opaca platano positam, unde riuus gelidæ aque orie=
batur, dijs immortalibus hostias feriebamus, quum ecce
ibi monstrum horrendum ingensq; draco distincto ma=
culis tergo, ab ipsius aræ imo profilijt (ita nanq; Iouis
imperium ferebat) & in cacumen usque platani consur=
rexerit, ubi octo passeruli uno partu editi, subter fron=
des exultabant: quos cum singulos matrem imploran=
tes, immūti ore deuorasset, tandem in ipsam quoque, pro
salute filiorum circunuolantem, anxiam, flentem, ha=
litu conuerso, illamprehendit: nonamq; miseram ma=
trem, depastis filijs, quum edisset, mox Iouis nutu in
saxum, nobis spectantibus, conuersus est. Cuius tanti por=
tenti stupore defixi stetimus, quidnam hoc esset cogitan=
tes, quòd ad ipsas quoque aras, atque ad ipsa sacrifi=
cia, prorepisset. Tunc Calchas diuini consilij conscius
& interpres, Quæ tanta, inquit, uos Achiui admiratio
subijt? Hoc nobis Iupiter optimus maximus pro signo
rerum futurarum dedit. Manet nos sera quidem & ualde
sera, sed immortalis gloria. Siquidem ut pullos passeri=
nos cum matre, quæ nona est, draco nobis inspectanti=
bus absorbuit, ita nos ad Troiam in bellis nouem anno=
rum spatium cõteremus, decimoq; anno urbem expugna=
tam euertemus. Calchas hæc fore uaticinatus est, quorum

Calchantis uati=
cinationum.

323

c 2 maiorem

maiolem partem prætergressi, ultimã expectamus. Quã propter ne pigeat socij paululum adhuc immorari, donec hanc Priami urbem expugnemus. Hæc ubi Vlysses perorauit, Achiui in laudationem eius maiolem in modum succlamauerunt, ita ut naues ac tentoria horrendo quodam mugitu resultarent. Et cum clamor iam plaususq; cessasset, tunc Nestor: O rem indignam Achiui, inquit, quæcunq; antehac consilia habuistis, ut uidere uideor, non serio, sed per iocum lusumq; habuistis, ac more puerorum, quibus nõ de bellis, sed de lusionibus cura est. Vbi illæ sponstiones? ubi illud iusurandum? ubi illa sacramenta? ubi illæ tam uiriles, tamq; feroces in Troianos minæ? Omnia euanuerunt, omnia exciderunt, cuius rei causa est (mihi crede) Agamemnon, quod cessantes & ocio marcentes, non rebus cum hostibus, sed uerbis inter nos decertamus, Et tanto iam tẽpore excogitare non possumus, quonã modo hostes aliquando perdomemus. Itaq; summe princeps, quum & prius & nunc tot pignoribus obstrictos tibi habeas Græcos, educ eos in acie, exerce in prælijs, fungere tuo in eos imperatorio munere. Vnum aut alterum, cuius consilia à nostris abhorrent, missum fac, eumq; sine contabescere. Neq; enim fas est, re infecta, domum redire: & priusquam cognouerimus an Iouis sponsio uerax sit, an fallax. Sponsio nanq; illa signum manifeste (ut mihi persuadeo) uictoriæ fuit, quo die ad hoc bellum nauigãtib; nobis à dextra Iupiter immensa luce fulgurauit. Quocirca nemo uestrum de reditu ad penates cogitet, priusquam in ultionẽ iniuriarũ pœnarumq; Helenæ, cũ aliqua coierit ex uxoribus Troianorũ. Quod si quis proterue domũ reuertı uoluerit, eat: cõtingat suas naues, ut primus omnium oppetat mortẽ, Tu uero imperas

Nestor Græcis.

337

tor

tor debes prudens consilium & alijs dare, & ipse ab al-
 tero, si quis te recte admonet, libèter accipere. Nam hoc
 quod dabo, munime est tibi repudiandum. Secerne omnes
 has generatim copias, ut qui sunt eiusdè gentis ac tribus,
 stent eodè in loco seorsum: qui uero alterius, in altero:
 quiq; coniuñcti necessitudine sunt, in eadè cohorte ordi-
 nentur: ita ciuis ciui, gentilis gentili, tribulis tribuli, ne-
 cessarius necessario, erit auxilio. Qua in re si & tu mihi
 admonenti, & milites tibi iubenti obtemperauerint, duo
 hæc plane intelliges: unū, qualis quisq; in bello dux, qua-
 lis miles, qualis cohors, bonamq; an malam operā edat,
 nā per se singulæ separatimq; pugnabūt. alterū per ad-
 uersam uoluntatem deorum stet, an per inbelles atq; in-
 strenuas tuorum militum copias, ne Troia capiatur. Ad
 quem respondens Agamemnon, Enimvero, inquit, uene-
 rande senex, omnes sine controuersia Græcos senatores
 uincis in dicenda sententiā. Atq; utinam fecisses pater Iu-
 piter, tuq; Minerua & tu Apollo, ut decē mihi ex omni-
 bus Græcis forent tāto cōsilio uiri, breui profecto Troia
 nostris manibus capta deleretur. Sed Iupiter ipse magnā
 mihi materiam doloris inuexit, qui me ad decertandū cum
 Achille iurgijs & cōuicijs compulsi puellæ gratia, cuius
 ego certationis (ut uerū fatear) extiti caput. Quòd si un-
 quam in mutuam gratiam redibimus, nulla tunc dilatio,
 ne minimi quidem temporis, Troianis erit, quin corruāt.
 Nunc ad prandium omnes concedite, ut secundum illud
 in expeditionem prodeatis: memores tamen, quæ opus ad
 prælium sunt, præparare, bene aptare spicula, bene mu-
 nire scuta, bene cibare equos, bene curare currus, ut to-
 tum hunc diē bene possimus sub armis & sub duce Mar-
 te consumere. nulli enim requiescendi spatium, imò nec
 respirandi

Agamemnon
Nestori.

370

Nestores a
quis optari

respirandi dabitur. Tam diu pugnabitur, quoad noctis interuentu prælium dirimatur. Neceſſe eſt, ut ſudore pe-
 ctoris mafeſcat balteus clypei, dextera telo exercendo deſeſſa ſit: equi etiam, qui currum trahunt, ſudoribus ma-
 deant. Quòd ſi quem detrectantem prælium, abeſſe ab acie aut ad naues reſtitiffe uidero, non poterit ullo pacto effugere, quin corpore ſuo & canes paſcat & alites. Hæc Agamemnon. Illi uero in aſſenſus teſtificationem una ſimul uoce ſueclamauerunt, ut ſolent undæ, diuerſis impulſæ uentis eodem tempore, ad excurrentis in mare ſcopuli latera illiſæ, hinc atq; hinc ingenti fragore crepare. Ergo diſperſi ad ſua quiſq; tentoria, prandium parant, dijsq; immortalibus alius aliam pecudem immolant, orantes ſibi ſinguli, ut mortem, ut uulnera, ut cæteros mortis labores daretur euadere. Agamemnon autem immolato Ioni quinquenni opimo boue, ſummos Græcorum proceres in conuiuium uocat: primum quidem Neſtorè, ſecundo loco Idomeneum, inde duos Aiaces, Telamoniũ atq; Oileium, quintum Diomedè, ſextum Ulyſſem. Quibus accedens Menelaus, octauum conuiuam ſua ſponte ſe fecit: quòd uideret ſua cauſa tam ſtrenuam fratris operã, ac tam mirificum ſtudium. Quibus in orbem hoſtiæ circumſtantibus, quum placetas hordeaceas protuliſſent, Agamemnon Iouem ita orauit: Iupiter decorum maxime & auguſtiſſime, moderator nubium atq; in æthere habitans, da hodie mihi antequam ſol occidat, incendere portas Troianas, ac totam urbem in ruinam cineremq; conuertere: ipſumq; illud Heſtoris peſtus cũ ſuis armis, meo ferro conſodere, permultis eius ſocijs circa illum occumbentibus: atq; humum prono ore mandentibus. Hanc Agamemnonis precationem tantum abeſt ut exaudierit
 Iupiter,

Iupiter, ut multis cum ærumnis cumulauerit. Postquam uero preces finierunt, placentasq; hordeaceas iniecerunt, hostiam ad aram trahunt, mactant, pellem detrahunt, femora amputant, & in duo frusta concidunt: aruinâq; operientes desuper, illa componunt, ignemq; subiiciunt. Vbi uero femora hostiarum exusta sunt, primum uiscera super prunam assa communiter pro ientaculo comedunt. Tum reliqua hostiæ membra minutatim concisa, ac ueribus infixæ, torrent scienter & cum diligentia. Quibus, ubi percocta sunt, allatis in mensam, discumbunt: epulisq; ac uino, quantum cuiusq; cupiditas fert, uescuntur. Finc autem edendi bibēdiq; facta, Nestor ita locutus est: Agamemnon princeps, non teramus etiam super mensam tempus sermonibus, nec differamus exequi opus, cuius se autorem deus ipse pollicetur. Iube statim præcones per castra denunciare, ut undiq; conueniant copiæ. Nos uero cæteri abeamus, ut quàm primum omnis exercitus nostro urgēte imperio in aciem educatur. Atq; hæc dicens, unâ cum alijs abiit. Agamemnon uero consilio parens, statim iussit præcones ad pugnam milites cõuocare. Quibus proclamantibus, breui ad imperatorem omnes, alij post alios, conueniunt. Circa quem cæteri reges, suas quisq; copias, quemadmodum præceperat Nestor, secernunt. Pallas autem serens Iouis ægida preciosissimam, inuiolabilem & immortalem, centum bullis aureis retinaculisq; suspensam, concinnatamq;, ut singule centum bobus æstimarentur, per medium illorum uolabat, exhortans ut ire maturarēt, ingerensq; pectoribus pugna ardorem, iam ipso in patriam reditu dulcioris. Tantus erat armatorum militum in medium prodeūtiū splendor, ut quemadmodū syluestris montis undiq; ardētis

Nestor Agamemnoni.

434

Græci ad pugnam se parati

C A tis

tis claritas solet longe lateq; relucere, sic uibratium ar-
 morum lux in cœlum usq; ferebatur. Tantus etiam sonus
 in Scamandri campo festinantium, quantum clangorem
 reddunt plurima gruum, cygnorum, anserumq; agmina,
 ultro citroq; uolitantia, ac modo se demittentia, modo
 subuolantia ad Caystri fluentia, cum inter consitas arbo-
 ribus ripas potando lauandoq; gestiunt, circumiunctis
 pratis ad multiplicem uocem resultantibus. Ipsa quoque
 tellus hominum equorumq; pulsata pedibus, horrendo
 quodam strepitu mugiebat. Tantus deniq; hominum nu-
 merus, quantus florum in his campis foliorumq;. Et sicut
 densa muscarum examina, sub ueris tempore in pastorali
 tugurio ad plena lactis mulctra circūfluunt, sic Danao-
 rum frequentes cateruæ ad depugnandum accinctæ, in
 medio stabant. Quos non aliter ipsi duces secernebant,
 & in suas quasq; phalanges ordinabant, ac solent opi-
 liones caprarij uel, confusos ac promiscuos in pascendo
 omnium greges distinguere, & ad suas quanq; pecudem
 socias referre. At Agamemnon inter alios uadens, tanquã
 in toto armēto emīnētissimus taurus, ac cæteris bobus im-
 perans, conspiciebatur: oculis quidem atq; capite Ioui,
 pectore uero Neptuno, cinctura autem atq; ilibus Marti
 æquandus. Ita illo die libuit Ioui Agamemnonem inter
 illos heroes conspicuum facere. Hoc autem loco uos mu-
 se Iouis magni filie in auxilium inuoco, musæ domiciliū
 cœleste incolentes. Vos enim deæ estis, uos affuistis, uos
 omnia meministis. Nos quidem ad quos tenuis tantum
 famæ aura peruenit, incognitum habemus, qui reges du-
 cesq; fuerint illius classis, quæ ad Troiam nauigauit. Nã
 plebem ipsam uiriter recensere non possem, nec si decem
 mihi ora cum totidem linguis essent, indefatigabilis uox,
 ferreaq;

Apostrophe
 ad musas.

484

Catalogus
 Græcorū.

ferreaq; præcordia, nisi uos deæ uatem edoceretis. Verū
 sat erit principes tantum nominatim, numerumq; nauū
 recensuisse. Bœotiorum principes quinq; fuerunt: Pene- Bœotij.
 leus, Leitus, Arcesilaus, Prothenor & Clonius. Bœotia Bœotia
 autem populi sunt, qui incolunt Hyrien, qui petrosam
 Aulida, Schænon, qui Scholon, qui Eteonon, qui The-
 spian, Græan, lateq; diffusam Micaleson, qui Harma, qui
 Leison, Erythras, Eleon, Hyleon, Peteona, Ocalem, &
 insigne oppidū Medeona, qui Copas, Eutresim, & abū-
 dantem palumbis Thisben, qui Coronæam, herbosamq;
 Haliarton, qui Plateam, Glisanta, Thebarumq; nobilis
 oppidi fines, Onchiston & Ameuim lucum, Possideon,
 & huberē uinis Arnen, Midean, Nisamq; oppidum mi-
 rum, & ultimam Anthedona. Harum urbium populi
 quinquaginta nauibus aduecti sunt, in singulis centeni
 ac uiceni uiri. Qui colunt Aspledona, & huberē ouibus
 Minyem, triginta nauibus aduecti sunt, ducibus eorum
 fratribus geminis, scilicet Aschalapho & Ialmeno, Mar-
 tis & Astyoche filijs. Hæc quum adhuc uirgo in pater-
 na domo Actoris Ezide in cœnaculum ascendisset, clam
 ibi à Marte compressa est. Phocensium duces fuerunt Phocenses.
 Schedius & Epistrophus, magnanimo Hiphito Naubo- 24
 lide geniti. Sub Phocensibus autem hi populi censentur,
 qui habitāt Cyparison et petrosam Pythona, Crissamq;
 insignem, Daulida, Panopea, Anemoriam, Hiam. Quiq;
 accolunt Cephison flumen, & Lileam fontem caputq;
 Cephisi. Omnes quadraginta nauibus aduecti, qui Bœo-
 tijs quasi confœderatione quadam semper ad sinistram
 aderant. Locrensiū qui trans Euboiam incolunt, qua- Locrenses.
 draginta nauium dux fuit Ajax Oilei filius, in currendo 24
 pernix, cognomine minor, quia non tātus quantus Ajax
 c 5 Telamonis

Telamonis filius erat, sed multo minor & membris & uiribus. Verum peritia uibrandæ utendæq; lanceæ, inter omnes Græcos facile princeps. Locrenses hi sunt, qui incolunt Cynon, Opoenta, Caliaron, Bessan, Scarphon, amœnasq; Augias, Tarphen, Thronion, & qui accollunt Boagrii fluenti. Qui uero habitant Euboia, uiri magnæ spiritus gerentes, quiq; sunt ex Calchide, Iretria, & uicibus opulenta Histia, maritimaq; Corintho, & Dioallo oppido, Carysthoq; ac Styre, quadraginta nauibus uentis, auspicia Elaphenorisi Chalcodontiadæ secuti sunt. ducis in primis strenui, & ipsi omnes bellatores, omnes in pugna iaculandi peritissimi. Athenienses cum quadraginta nauibus uenerunt, populus magnanimi Erichthæi, quem Minerua è rure, ubi natus erat, suscepit, educauit, & Atheniensi populo pro rege tradidit. Ideoq; annua illi solènia Athenienses in ea insigni urbe agunt, taurorum, agnorumq; sacrificijs. Huic populo tunc dux fuit Menestheus Pèthæi filius, cum quo nemo mortalium certare poterat industria, tam instructus armatusq; & milites & equos ducèdi in aciè. Unus tatum Nestor cum illo de hac laude certabat, præ longa ætate, plurimisq; experimentis scientissimus. Ajax autem Telamonijs, duodecim Salaminiorum naues agebat. Qui uero incolunt Argos, Tirynthæa moenibus insignem, Hermionè, Asinem in reducto admodum sinu positam, Troizen, Eionas, Epidaurò uinetis frequentem, Aeginam, ac Maseta, cum octoginta nauibus duces habebant Diomedem & Sthenelum clarissimi gloria Capanei filium, & eximia uirtutis Euryalum Mecistæi Thalaonidæ principis natum. Sed cæteris fortissimus Diomedes imperabat. Eorū qui urbem egregiam Mycenas incolunt, diuitemq; Corinthon, & pulchrâ urbem Cleonæ, & Orniæq;

Orniæq; & quondam Adropostam GonPelopõnesi, & runt, quibus quem ob exiti populi sequere res: quemq; cæroës sibi ducere fortè ac strenuam ornata nauem Pharen, SparHelon, LaarMenelaus bstimulante cæstias mœrorem Nestorrum, qui in Alphepariseenta, qQuo in loco usu priuauerunchalea hic fo scienciã cant affirmaret sderent. Ad qmachatæ, & de citharæ p abstulerunt. montem iuxta siti, qui inco

Orniāsq; & amœnam Arathyream, ac Sicyona, in qua quondā Adrastus regnauerat: Hyperefion, & edito loco positam Gonoëſſam, Pellenen, Aegeon, oramq; maritimā Pelopōneſi, & amplam Amp⁷ helicen, centum naues fuerunt, quibus magnus Agamemnon Atrei filius præerat, quem ob eximiā in bellis fortitudinem militiamq; egregij populi ſequebantur, ita ut nullum alium principem plures: quemq; ob ſingularē uirtutē ipſi principes atq; herōes ſibi ducē delegerāt. Cuius fratrē Menelaū & ipſum fortē ac strenuū ſequebātur ſexaginta inſtructæ ſane atq; ornate naues, eorū qui piſcoſum incolūt Lacedæmona, Pharen, Sparten, & huberē palumbis Meſſen, Amyclas, Helon, Laan, Tylon, Bryſias, feſtiuasq; Augias. Hic eſt Menelaus belli autor, qui cæteros reges ira ac dolore ſtimulante exhortatus eſt, & qui auidiſſime omnium moleſtias mœroresq; Helene uxoris ulciſci uolebat. Senex autem Neſtor equorū domitor, nonaginta duxit naues eorum, qui incolūt Pylon, amœnāq; Arenē iuxta Thryon, qui in Alpheū decurrit, qui bene muratū Aepy, qui Cypariſcenta, qui Geniā, qui Pteleon, qui Helos, qui Doriō. Quo in loco muſæ aliquādo Thamyrim Thracē cantādi uſu priuauerunt. Siquidē ab Euryto Italeo ex urbe Aechalea hic forte rediēs, quū muſas habuiſſet obuias, adeo ſcientiā cantādi gloriabundus ſibi uendicauit, ut ſe illas affirmaret ſuperaturū, ſi cum ipſo de muſica certare auderent. Ad quam ita inſolentē uocem illæ Iouis filiæ ſtomachate, & modulationē qua præditus erat, & pulſandæ citharæ peritiā, & omnino cōmunem hominis ſenſum abſtulcrunt. Arcadum uero qui incolunt altum Cyllenes montem iuxta ſublime buſtum, ubi bellatores uiri ſunt ſiti, qui incolunt Pheneonta, qui Orchomenon pecoribus opimum,

Thamyris fabula.

Arcades.

110

opimum, qui Rhipen, qui Stratien, qui uetosam Enispen, qui Tegean, qui anconam Mantincam, qui Stymphelorum atq; Parrhasiam: princeps fuit Agapenor Ancei filius, cum sexaginta nauibus, uirorum quidem pugnatiuum instructissimus, sed quas à principe exercitus acceperat, quòd ipsius ciuitates, ut quæ in mediterraneis locis habitant, à studio absunt rerum maritimarum. Populi autem

Epei. Epei, qui ex urbe Buprasio sunt, & qui ex dia Elidi Hyrmine, atq; ultimo Myrsino usq; ad Petram, Olenia & Alision iacent, cum quadraginta plenis nauibus quatuor duces sequebatur, singulos denis præpositos nauibus, Amphimachum, Talpiumq; illum quidè Cteati, huius uero Euryti Actorionis filium: & fortè Dorem, atq; excellenti corporis pulchritudine Polyxenum, alterum præ-

Dulichij. strenui Augei filium. Qui ex Dulichio erant, sacrisq; Echinus insulis, quæ procul in mari Elidi respondet, huius princeps cum quadraginta nauibus fuit Meges, Marti ipsi in prælio par, patre Phyleo equorum domitore, à Ioue: qui aliquando in patrem indignatus, Dulichium cecum migravit. Vlysses autem consilij præstantia Ioui æquatus,

Vlysses.

138

dux fuit Cephelenorum, cum duodecim rubricata prore nauibus eorum, qui incolunt Ithacam, Neritonq; frondosam & Crocylia lapidosam, Egilipa, Zacynthon & Samon.

Aetoli. Aetolorum naues fuerunt quadraginta, ducem secuta Thoetem Andramonis filium, incolentes Pleurona, Olenon, Pylenen & maritimam Chalcida, Calidonaq; inditam petris. In hunc idcirco imperium Aetolorum reciderat, quòd & Oeneus ipse, & dius eius filius Meleager decesserant, nec alia proles regia supererat. Idomeneus autem bello

Cretenses. inclutus, cum octoginta Cretensium nauibus uenit, eorum qui incolunt Cnosonta, Cortynaq; pulchris muris cincta,

qui Lycton, Miletō, Licaston, Phæstē, Rhition: alijq; populi, qui Creten centū urbibus atq; incolis frequentē habitant. His unā cum Idomeneo præerat auriga eius Meriones, ipsi Marti, Martis arbitrio comparandus. Clarus rebus bellicis Tlepolemus, longo latoq; corpore, cum nouem nauibus fortiū Rhodiorū, & capilli studiosorum, ex Rhodij. ipsa Rhodo uenit, eorū qui è Rhodo sunt, ex Lyndo, ex Ielysso, ex Camiro. Hūc Astyoche ex Hercule genuit, quā ille ex cognatis cōpluribus oppidis ab Ephyre & fluuio Selleente abduxerat. Verum simulac in domo paterna in iuuenilē etatē adoleuit, Licymnion patris germanū olim bello eximium, tunc autē iam etate prouectum, interemit. Sed cum cæteri Herculis filij nepotesq; ultionē interfecti minarētur, cōparata ingēti comitum manu, classiq; quam festinatē edificauerat, imposita, profugit. Tandē uarijs agitatus casibus, Rhodum peruenit: ibiq; imperiū Rhodiorū, qui in partes diuisi erāt, adeptus est, ita enim Iupiter deorū & hominū princeps, huic apud illos beneuolentiam cōciliauerat: suppeditauitq; eisdem ob hunc eundem mirificas opes, affluētesq; diuitias. Nireus ex Syme cum tribus tātum nauibus uenit. Nireus Charopei & Aglees filius, Nireus omnium quidē Græcorū, qui ad Troiam nauigauerūt speciosissimus, infra tamen Achillem. Sed quia imbellis, pauci eum sequebātur. Eorum autem qui colunt Nisyron, Crapathon, Casson, & Con Eurypyli urbem, Calydias insulas, cum triginta nauibus, duces duo fuerūt Herculis nepotes, Thessali filij, Phidippus & Antiphus. Qui colunt Argos Pelasgicum, & Alon, & Alopen, & Trechina, & Phitiē, & Hellada speciosis fœminis præditam, quos uocāt Myrmidones & Hellenes et Achæos, Achilles hos regebat quinquaginta nauibus aduectos.

Sed

Nireus Græcorum formosissimus.

178

Sed is tunc mœrore creptæ Bryseidis (quam cum multarum in euertēda Lyrnesso, euertēdis Thebis, machinisq; fortissimis iuuenibus Eucnei principis filijs Myrte & Epistropho, illinc deportauerat) in tētorijs se tenebat, mox tamē in bellum ipse proditurus. Cuius tunc milites, qui nullum ducē haberēt, in aciem non exierāt. Qui incolunt Philacē, Pyraſonq; floridā* ceteris, & matronarū Nitona, & maritimā Anchiolon, & petrosam Proteleon, horū dum ad Troiā cum quadraginta nauibus nauigauerunt, dux fuerat Protesilaus. Nam nunc sub terra non superat, quē ex cunctis Græcis primū è nauī in littore incidentē, uir Dardanus interemerat. Cuius mors magnam Amphidriphæ uxori, magnū desolatæ domui, magnū etiam bellacibus socijs, desiderium reliquit. Non tamē his tunc ad bellum dux deerat. Delegerāt enim sibi Podarcē opulenti Iphicli filiū, bello quidē insignē, sed Protesilao fratre natiuū minorē, ita etiā uirtute. Qui incolūt Pheras, oram stagni Bœbeidos, qui Beben, qui Glaphyras, atq; ex impositis montibus Iacolchon, his præerat cum undecim nauibus Eumelen Admeto genitus & Alcesti filiarū Pelie formosissima. Qui incolunt Methonē, Thaumacien, Melibœi

Philoctetes.

225

& Salebrosam Olizona, horum dux erat Philoctetes, sagittadi peritissimus, comites habēs & ipsos sane spectatos sagittarios, in singulis nauibus, quæ septē erāt, quinquagenos. Verum tunc aberat in Lemno, ubi eum Græci reliquerāt, uitam inuisam per cruciatus trahēs ex hydrolitifero hulcere: cuius uitā neglecti, breui post alia necessitate docēte, memores erant futuri. Eius certe comites, cum semper aliās, tum uero illo die maiorē in modū suum ducem requirebāt, licet ipsis dux non deesset, substituto in Philoctetis locum Medone Oilei filio, nato ex matre

Rhena.

Rhena.
Oecalic
erant, d
cina in
Macha
Hyper
præerat
filius E
Orthen
princeps
geniti f
cum hir
uit atq;
neptole
nimi Co
fuerunt
bus ex
qui circ
amcenu
argente
cōfundi
ab ipsa
mum in
Protho
frondo
bellato
naues f
autē m
Menel
inter e
fœminā

Rhena. Qui incolunt Tricen, & montosam*Pthomen, Oecaliemq; urbē*Euritu Oecalei, horum triginta naues erant, duces uero duo, atq; ijdem fratres, ijdem arte medicina insignes, ijdem Aesculapio geniti, Podalirius & Machaon. Qui incolunt Ormenion, & qui iuxta fontem Hyperian, qui Asterion, albosq; Tetani uertices, his præerat cum quadraginta nauibus egregius Euæmonis filius Eurypylus. Qui incolunt Argissam, Gyrtonen, Orthen, Elonen, & Polinta usquequaq; cadentē, horum princeps erat clarus factis Meneptolemus Pirithoi Ioue geniti filius, & Hippodamiæ: ea die cōceptus, quo pater cum hirsutis centauris depugnauit, eosq; ex Pelio fugauit atq; afflixit. Neq; uero solus erat horū princeps Meneptolemus, sed cum eximio bellatore Leonteo, magnanimi Coroni filio: quorum amborum naues quadraginta fuerunt. Guncus autem præfuit duabus & uiginti nauibus ex Cypho cum bellacibus Peræbois atq; Euenibus, qui circa Dodonem frigidissimis in locis habitant, quiq; amœnum Titaresion accolunt, qui in liquidum & quasi argenteum Penei annem influens, illius tamen aquis non cōfunditur, sed instar olei innatās excurrit. Manat enim ab ipsa inferna Styge, cuius fluuij apud deos sanctissimum iusiurandum est. Magnetum autem princeps erat Prothous Tertridonis filius. Qui uero ad Peneon, & ad frondosam Pelion habitant, his præerat alius Prothous bellator in primis strenuus, quorum amborū quadraginta naues fuerunt. Atq; hi quidē sunt Græcorū duces. Nunc autē musa dic tuo uati, quis inter omnes qui Agamēnonē Menelaumq; secuti sunt, præstitit, aut inter uiros uir, aut inter equos equus. Et equorum quidem Eumeli iugales, foeminae ambæ, ambæ unius cui, ambæ in cæteris unā in-

Podalirius.
Machaon.

Eurypylus.

Meneptolemus.

Guncus.

Magnetes.

Apostrophe ad
musam.

Eumelus.

nitentes,

nitentes, multo erant præstantissimæ: ita ueloces, ut cum alitibus possent contendere: *honoremq; martium præferentes, quas Apollo ipse, quum pastoritiam apud Phœreum degeret uitam, pauerat, talesq; reddiderat. Ex uirum autem Ajax Telamonius longe præcipuus, ex his duntaxat, qui in aciem descenderant. Nam Achilles, qui bello ob indignationem abstinebat, multo Græcorum fortissimus erat: cuius etiam equis dabatur præ cæteris palmas. & ipse quidem assidue intra tabernaculum se continebat: comites uero eius, alligatis ad plena loti atque apud præsepia equis, iuxtaq; positis curribus, solebāt sese præter oram maris uario ludendi genere exercere, aut iaciedo disco, aut uibrando telo, aut sagittando, quum bellum inire fortissimum imperatorem desiderantibus non liceret, tantum huc atque illuc per castra quocunque ferebatur uoluntas, uagabantur. Igitur Græci omnibus rebus instructi, atq; in acies distributi, Troiam uersus pleno celeriq; gradu per medios euntes campos, speciem exhibebant, tum propter armorum lucem, longe lateq; omnium deuastantis incendij, tum propter pedum armorumq; sonitum, pertinacis cuiusdam tonitruui. Quale solet esse, quum Iupiter Typhœum, cuius cubile Inarimes esse fertur, crebris ab alto fulminibus euerberat. Itaq; momento illam omnem planitiem transmiserunt. At Troiani proceres, Politæ Priami filio, quem donis onerauerant, iam antea misso ad explorandū de summo tumulo Aesye, renunciādumq; Græcorum aduentum, tunc frequētes ante Priami fores de communibus rebus cōsultabant seniores pariter ac iuuenes: cum ecce Iris imperio Iouis cœlo deslapsa, imagine Politæ, uoceq; sibi assumpta, cum attonis Iridis oratio, to nuncio uenit, propiusq; accedens, Semper, inquit, te

303.

senex

senex iuuat totos dies, ut pacis tempore solabas, cōsumere sermonibus, cum res ipsa ad ultimum discrimen spectet. Et tibi bellum ingruit, aduentantq; hostium copiae tales tantæq; quales quantasq; non uidimus, non numero hominum, sed foliorū arenarumq; comparandæ. Sed quid ego hunc? Hector, te ego iubeo negocium suscipias. Agendum cum præsto tibi sint intra muros tot linguarum nationumq; auxilia, præcipe ut suis ducum quisque popularibus det belli signum, eosq; armari imperet, & suas secum copias in aciem reducat. Hæc iris. Hector autem cognita deæ uoce, protinus consilium soluit, & ad arma concursus est. Patefactisq; omnibus portis, cum ingenti tumultu equites peditesq; sub armis muros egressi sunt. Est autem in ipso cōspectu, atq; in ipsa planitie prope urbem tumulus, utrinq; lata circunieccta uia, quem tumulum homines Batieam, dii autem sepulchrum Myrines appellant. Hic Troiani ac socij inter se copias suas, quæ illuc promiscue uenerat, secernunt, suasq; principū quisq; in aciem instruit. Et Troianorū quidem dux erat magnus Hector Priami filius, hostiū terror. Cuius auspicia plurimi populi, ac strenuissimus quisq; sequebatur. Dardanis autē præerat formosus Anchisæ filius Aeneas, quem dea Venus in nemorosis Idæ collibus & concepit & peperit. Nec solus his præerat Aeneas, sed unâ duo Anthenoris filij Archilochus & Acamas rei militaris peritissimi. Qui autē populi ad radicem Idæ & ad profundi Asopi flumen accedunt diuitijs affluentes, horum imperator erat insignis Pandarus Lycaonis filius, quem arcu Apollo decorauerat. Qui Adrestia & urbē Apesi & Pityeā & excelsum Teres montē incolūt, his præerat Adrestus & Amphius, uterque Percosij filius, Percosij longe omnium doctissimi

Troianorum
catalogus.

323

d scientia

scientia diuinandi futura. Verum neq; admiranda doctri-
na, neq; paterna sollicitudo subtrahere à morte filios pos-
tuit, cum eos retinere conaretur, ne ad bellum ubi perire
turi erant, proficiscerentur. Illi enim euntes (sic misera
necessitas fati trahebat) nec parere imperio, nec credere
consilio senis toties monentis uoluerunt. Qui Percotes
incolunt, qui Præction, qui Seston, qui Abydon, qui diant
Arisben, horum princeps erat uir eximius Hyrtacides Ae-
sius, ex Arisbe equis aduectus, fortuna cursuq; præstantis-
simus. erant enim à flumine Selleente. Hippothous autem
fortes Pelasgorū cohortes ex ampliuga Larissa adduxe-
rat. Quibus ipse, Pyleusq; frater bellator egregius, præ-
erant, filij Lethi Teutamidae. Acamas uero & Pirous cum
copijs Thracū uenerant, eisq; trans Hellespontū acco-
lentium. Euphemus autē maximi Troëzeni filius, Cede-
nepos, dux erat Ciconum bellatorum. Pyrachmes uero
Peonum, reflexos arcus gestantiū: gentes procul ab Amy-
done patria profecta, atq; ab Axio flumine, licet spatios-
so, tamen ad inum usq; lucidissimo, ut nullum in toto ora-
be terrarum speciosius. Paphlagonum solertissimus, Pyle-
lameus ab Enetis ueniens, ubi genus malorum agrestium
est. Paphlagones hi sunt, qui Cytoron incolunt, qui Sese-
samon, & quorū egregias urbes alluit Parthenij fluiuis,
& qui Cromnam, qui Aegialon, & qui editos Erythines
colles habitāt. At Halisonū * Hodius & Epistrophus dua-
ces longe ex Alyba, ubi argenti fodinae sunt, uenerant.
Mysiorum principes erant Chromis & Enomus scientia
augurali peritus, sed qua mortem aufugere non potuit,
apud flumen, ubi eum uelocissimus Achilles cum ingenti
Troianorū cæde trucidauit. Phrygiorū principes erant
Phorcus, & singulari forma Ascanius, usque ab Ascania

amore

amore
præer
matre
do son
rum m
cales n
erant
Amph
natus,
trahen
nit in
flumi
pedon
bus cu

I

dum
ingen
se cor
lum.
ipso
mo, q
Ad q

amore pugnandi profecti. Mæonijs, qui Tolon incolunt, præerāt Mesthles Antiphusq; fratres, patre Pylæmenco matre Gigæa geniti. Carijs barbarū quiddam in loquendo sonantibus, qui Myleton incolūt, nemorosumq; Ethirum montem, qui fluenta Mæandri accolunt, quiq; Mycales mōtana inhabitant, Nastes & Amphimachus præerant fratres, Nomionis filij, uterque laude insignis: sed Amphimachus ritu puellæ comptus, & totus auro exornatus, quasi uero aurum ad uictoriam faceret, & ad subtrahendum neci denique pertineret. Id quod ipsi usu uenit insipienti simul & infelici. Nanque hunc Achilles in flumine, primum uita, dehinc cultu auro priuauit. Sarpedon autem & præstans Glaucus, usq; à Xanthi flexibus cum Lyciorum copijs aduenerunt,

I L I A D O S H O-
M E R I C A E L I-
B E R I I I.

OSTQVAM igitur omnes copiæ sub suo quæq; imperatore digestæ sunt, atq; in acies instructæ, aduentatibus iam Græcis, obuiam tendunt clamore ac clangore sublato, non secus ac grues solent, dum sidus hybernium fugientes, matutino tempore cum ingenti clangore cateruatim cælo ferūtur, ad oceanumq; se conferunt, illaturæ dirum Pygmæis ac mortiferum bellum. Græci uero clamore non reddito, sed tacita apud se ipsos ira frementes, uenire maturabant: id pressantes animo, quomodo & hostē uincerent, & se suosq; tutarētur. Ad quorum properantem aduētum ac penè cursum, tan-

d z tus pul

Paridis teme-
ritas.

Paridis timor,

Hector in Pa-
adem.

38

tus puluis præsertim uento adiuuante excitatus est, ut ad similitudinem inuisæ pastoribus, amicæ nocturnis furibus nebulae, quam auster iugis montium infudit, uisum adimeret, nec extra iactum lapidis prospicere sineret. Vbi uero proximi facti sunt, & iam iam conflicturi essent, singulari Alexander pulchritudine ante omnes Troianorum acies grandioribus passibus uadebat, prouocans ad certamen fortissimum quencq; Græcorum. Gerebat autem pro paludamento pardi pellem, arcumq; cum pharetra & gladiū, manu uero duo fulgentibus spiculis iacula. Quem cum bellator Menelaus uidisset, audissetq;, comodo gauisus est, quo esuriēs leo, cum in grandem ceruū ibicem ue incidit, quem canes uenatoresq; insequuntur: ita cupiditate ac spe ulciscendæ iniuriæ, confestim (ut erat armatus) è curru desiliit, seseq; illi in cōspectum dedit, & cum infesto gradu pergit. At uero Alexander, uiso Menelao obuiam ueniente, subito timore percussus, represso relatoq; pede, ad suos sese recipiebat: qualis is qui per montanum callem transiēs, ex improviso prope se dracone cōspecto turbatur, pallefcit, tremit, & penè præ formidine collabēs, retrofugit. Ad cuius rei spectaculum Hector ex candescens, ignominiosis in fratrem inuectus est uerbis: Disparis uere, nō Paris: forma insignis, sed amore in mulieres perditio: uerbis audax, rebus ignauus: quanto satius fuisset, atq; utinā fuisset, ut aut nunquam genitus fores, aut ineunte ætate mortem obiisses potius, quàm tantum dedecus, & quidē sub oculis omnium, admitteres? En uides quantum ex tuo facto cincinnati Græci cepere lætitiæ? quippe qui opinabantur te ut inter ceteros pulcherri-
mū, ita strenuissimū esse. Nunc intelligunt quòd multo sis pulchrior quàm fortior. nam decor membrorum tibi super-
est, uires

est, uires autem corporis & animi præstantia deest. Et tu=
 men quum talis sis, ausus es cum delectis sodalibus, instru=
 eta ornataq; classe, profectus ad externum regnum, cum
 aliena uxore concumbere, cuius mira specie captus esses,
 eamq; ex Peloponneso huc asportare, quum maritum ha=
 beret bellatorem, in perniciem patris, ciuium, regni,
 nominisq; Troiani, & in inimicorum gaudium, tuamq;
 ipsius extremam infamiam. O dedecus. Non sustinuisti
 congregari cum Menelao? Quid ita? quia nosti qualis bel=
 lo uir, quantusq; sit ille, cui coniugem ademisti. At enim
 in hoc belli puluere nihil ad uictoriam faciunt citharæ
 cantus, dignitas formæ, compti capilli, Veneris dona,
 ceteraq; huiusmodi. Itaq; si nescis, ecce omnes Troiani,
 qui tuorum scelerum defendendorum gratia arma sumpse=
 runt, ex tuo timore & ipsi territi sunt ad pugnandum.
 Ad quem respondens Alexander: Pro modo, inquit, ex=
 probrare mihi ignauiam Hector, non supra modum uisus esse Paris Hector
 debes. nam tuum cor animusq; non magis fatigatur, nec ma
 98
 gis ad cuiusquam trepidat occursum, quam robusta quæ=
 dam securis, quam faber lignarius in scindenda materia
 exercet, cuius esset penetranti ac durabili acumine ad cõ=
 tinuandum magis opus, mutatur. Neque mihi uitupera=
 tionis loco obijcias Veneris dona, nã munera quæ in nos
 dii contulerunt, ea nec obijci debent, nec ad arbitrium ho=
 minis, sed ad ipsius dei collata sunt. Quod si me singulari
 prælio cū Menelao certare uis, iube Troianos omnes atq; Singulari ce
 tamen Parid
 cum Menela
 Græcos cessare, ac circumsidere certaminis nostri testes,
 quod nos duo in medio cõmittemus, quorum uter uicerit,
 eius sit cum omni gaza Helena uxor, pro qua hoc confla
 tum est bellum. Ceteri autem cum sanctissimo iureiuran=
 do feriant fœdus, se postea domum reuersuros, Troianos
 d 3 in Troiam,

in Troiam, illos in Græciam. Hæc quum audisset Hector mirum in modum letatus, protinus processit in medium inter utrunq; exercitum: & uoce ac lancea, quam manu median tenebat, suas cateruas gradum sistere iubebat. Et Troiani quidem statim imperata fecerunt. Græci autem pro se quisque in unum sic inter ambulandum & sagittas & iacula & saxa iaciebant. Quam rem intuens Agamemnon, ad suos, Desinite, inquit, Argiui, continete manus, inhibete ictus. aliquid enim (ut uideo) nobiscum tractaturus est Hector. Ad quam uocem continuo Græci destiterunt, tacitiq; quantum fieri poterat, strepitu sedato, attenti ad audiendum manserunt. Tunc Hector in medio stans, Audite, inquit, Troiani pariter & Græci, per me quid loquatur Alexander, cuius causa bellum conflatum inter nos est: iubet Troianos Græcosq; depositis humi armis adesse spectaculo, solos autem se ac Menelaum in medio uiribus armisq; decernere: quorum uter uicerit, sua sit cum omni gaza Helena uxor: ceteri autem cum sanctissimo iureiurando feriant fœdus, se postea domum reuersuros, Troianos in Troiam, Græcos in Græciam. Sic Hector. Tunc alijs mutuum silentium tenentibus, egregius Menelaus sic inuicē ad uniuersos prolocutus est: Audite uicissim me Græci Troianiq;, cui præcipuus inter omnes dolor necessitatem imponit, ut potissimum respondeã. Placet mihi, & rite fieri sentio, ut aliquando ab aruamnis, quas tot tâtasq; uos Græci mea, uos Troiani, Alexandri causa pertulistis, per hanc transactionē discedatis, ut uter nostrū in singulari certamine occumbet, occubuerit: reliqui uero mox domū suā sine prælio redeāt. Afferte igitur huc agnū agnamq;, illum album, hanc atram. marē, qui Soli: fœminam, quæ Telluri inmoletur. Tertium afferemus, quo Ioui

Agamemnon
ad suos.

Hectoris ora-
tio.

Menelai ora-
tio.

96

quo Ioui litemus. Et ante omnia sistite hic Priamum, qui
 fœdera ipse feriat: ne quis forte malus dolus filiorum, ut
 sunt uentosi & perfidi, hæc omnia faciat irrita. Semper
 enim ingenia iuuenū sunt instabilia. Nunc autē si senior
 his fœderibus affuerit, atq; adeo præfuerit, profecto re=
 spiciens præterita, ac futura prospiciens, curabit ut rata
 sint: & quamprimum inter ambos exercitus, quod sane
 ambobus expedit, pax fiat. Hæc Menelaus quum dixi=
 set, tam Græci quàm Troiani exultuere letitia, speran=
 tes iam se mortifero bello quieturos. Igitur uterque exi=
 guo inter se diuisi interuallo, dispositis in continuam se=
 riem equis, descendunt à curribus: exuentesq; sibi arma,
 humi deponunt. Hector uero prope duos præcones in
 urbem, Agamennō autem Talthybiū ad naues ire iubet:
 hic, ut unus: ille, ut duo agni feratur. præterea ut Priamus
 ad exercitus, fœdera percussurus, accersatur. Præconibus
 itaque, quomodo imperatum erat, ire festinantibus, Iris
 ad Helenam domi suæ manentem uenit, nunciatura cer=
 tamen, quod erat committendum. Inducrat autem sibi spe=
 cimen Laodices, Helenæ, Chloris filiarum Priami formo=
 sissimæ, uxorisq; inclyti Helicaonis filij Antenoris. Texe=
 bat autem tunc Helena purpuream telam, suam uidelicet
 pallā, spatiosam sane & amplā, in qua pleraq; iam pro=
 pter se ad Troian gesta, textilibus picturis descripserat.
 Ad hæc Iris accedēs, Veni, inquit, sponsa dulcissima, miri=
 ficā rem uisura, quæ nunc inter Troianos agitur & Græ=
 cos. Qui enim in cāpis prius mutuæ necis auidissimicōcur=
 rebant, in ijs nunc omisso prælio alteri alteris uicini cum
 silentio sedent, innixi scutis, hastis proptèr humi desi=
 xis. nam mox in medio Alexander cum Menelao dimica=
 turus est, utri tu cedas in uxorem. Siquidem uictorie

Iris ad Hel
 nam.

130

d 4 ipsa

ipsa propositum es præmium. Hæc dea dicente, dulce illi
 lius pectore desiderium incescit pristini uiri, parentum, patri-
 tria. Itaque festinanter amicta lucidum è lino uelamentum
 grandibus per ora decurrentibus lachrymis, procedit in
 thalamo. Scquebantur autem eam duæ ministræ, Aethra
 Pythæ filia, & decoris oculis Clymene. Atque ad portam
 Scæam quæ properas uenisset, ascendebat iam eius portæ
 turrim, in qua erat Priamus cum primoribus senatorum,
 Pantho, Thymæte, Lampo, Clytio, Hicetanoë: cumque
 his Vcalegon atque Antenor, ambo arte militari ob se-
 nium desucti, sed in curia, sed in senatu, sed in dicenda
 sententia utilissimi. Sedebant autem circa Priamum, quos
 dixi principes, & inter se colloquebantur in alta turri
 similes cicadis, quæ opacis arborum ramis insidentes
 suauem illum cantum exercent. Hi ubi uadentem Hela-
 nam in turrim conspexerunt, alius ad alium suppressa uo-
 ce dicebant, Profecto num indignum est, Troianos Græ-
 cosq; tot mala, tanto tēporis spatio sustinere, ob hanc faci-
 ciem, quæ prorsus non humana, sed immortalis cuiusdam
 dea uidetur? Cæterū etsi tam diuina specie mulier est, tæ-
 men eam satius erit ad penates suos remittere, quàm retine-
 nere, ne nobis postea sit liberisq; nostris causa calamitatis.
 Hæc illi. Priamus autē Helenam ad se uocans, inquit, Huc
 ades dulcissima filia, atq; mihi hic asside, ut spectes pristini
 uirū, pristinosq; affines atq; amicos, neq; enim putes
 me tibi hoc bellum referre acceptū, & tantam mihi lachry-
 marum causam, sed dijs ipsis qui me his cladibus uexan-
 dum censuerunt. Asside filia, ut indices quoq; mihi, quis
 ille ex Græcis est, uir tam cōspiciuus, celso corpore & am-
 plo? Etsi nōnulli alij statura eum superant, tamen nullum
 unquam uidisse uideor, nec ita decorū, nec ita uenerandū.
 adeo

Vcalegonis &
 Antenoris uer-
 ba.

Priamus
 Helenæ.

164

a deo regiam quandam inter ceteros præfert dignitatem.
 Cui dea mulierum Helena respondens, Pudori, inquit, dul-
 cissime socer ac timori, tuus uel sermo uel aspectus semper
 est mihi. utinamq; eo tempore tetram mortem oppetis-
 sem, quando filium tuum secuta sum, deserens coniugem,
 deserens necessarios, coætaneasq; deserens unicam natam
 meam. Neque enim tot mala accidissent, neque ego me
 fletu luctuq; macerasset. Sed ut ad interrogata respon-
 deam, id quod cupis nosse, hic est Atrides ille Agame-
 mnō, duplici laude eximius, qui & fortissimus bellator est,
 & optimus imperator, meus quondam leuir, si tamen mi-
 hi infelici leuir fuit. Tū senior miratus, O felicissime, in-
 quit, Agamemnō, & diuino quodam fato prædite, tuā ne
 tot Achivæ gentes auspicia sequuntur? utiq; plures opi-
 nione mea. & quidē quo die bellatrices ac masculæ Ama-
 zones uenerunt, dum in Phrygiam auxilio uenissē Otreo
 & diuino Mygdoni, cumq; his apud Sagerim annem illis
 castris præessem, conspexi tunc ibi plurimas Phrygū co-
 pias, plurimosq; populos ab his regibus belli gratia euo-
 catos: tamen nequaquam tantus ille exercitus erat, quātus
 hic est. Intuens deinde Priamus Vlyssē, Indica mihi, in-
 quit, iterum dulcissima filia, quis ille est, Agamēnone quidē
 statura minus procera, sed pectore humerisq; latioribus,
 qui armis humi depositis, ut uillosus ille dux gregis (nā ei
 similis mihi uidetur) copiosusq; candidas oues, sic ipse ca-
 teruas obambulat. Ad quem Iouis filia Helena respōdens,
 Iste, inquit, est Laërtiades Vlysses, quanquam in Ithaca
 mōtana quadā educatus, uir tamen ad omnes dolos, & ad
 omne consilium uel excogitandū uel explicandū pruden-
 tissimus, ac mirus artifex. Tum maturus Antenor, Ita res
 habent, inquit, mulier ut locuta es. Etenim eo tēpore, quo

Helena Pri-
amo.

Priamus He-
lenę.

Helena Pri-
amo.

Antenor's o-
ratio.

d 5

Vlysses

203

Vlysses te repetitum huc cum Menelao uenisset, ambos ego hospitio accepi, amiceq; tractaui. Ita utriusq; & corporis dignitatem, & animi consilium & loquendi qualitatē annotaui. Cum erant ambo in Troianorū frequentia commixti, celsioribus humeris Menelaus eminebat. At quum sedebant, uenerabiliori Vlysses aspectu uidebatur. Vbi uero tempus affuit exponendæ in concione

Menelai oratio qualis.

legationis, Menelaus celeri quidem & breui oratione (erat enim natura breuiloquus) usus est, sed ualde suauis, & in qua, licet Vlysse minor natu esset, nihil reprehēderes. At postquam Vlyssis partes loquendi fuerunt, stetit aliquādiu oculis in terrā defixis, immoto sceptro, uerecundō hominī atq; imperito similis. Dixisses eum iratū quēdam ac dementē. At post orationē illam uerborū tanquā hybarnarū niuū, quā increbrescentē magna uoce cecidit, intellexi cum illo neminē neq; posse eloquio, neq; audere cōtēdere: quo minus aspectū eius admirabamur, ita sumus

Vlyssis qualis oratio.

Priamus.

admirati eloquentiā. Priamus autē tertio cum Aiace conspicatus esset, interrogat Helenā: Et ille alius quisnā Græcorum est, super omnes capite extās, omnesq; latitudine

Helenā.

humerorū superās? Cui Helena, Hic, inquit, est Ajax maximus, magnus Achiuorū murus. Qui uero ad latus eius stat, is est Idomeneus, quē Cretēses ut deū habent, quemq; cæteri eiusdē insule principes sequuntur. Hunc frequētē Menelaus Creta profectum, in domum nostram hospitio excepit. Sed cum omnes alios Græcorum principes recognoscamus, quos uel nominatim queam recensere, duos tamen desidero tantum, Castorem equorum domitorem, & Pollucem strenuum castibus, germanos meos. Eos atque bitror aut non profectos huc esse cum cæteris: aut si huc uenerunt, Lacedæmona reuertisse, ne in re militari diutius uersarentur,

228.

uersarentur, erubescerent tantum dedecus, tantamque ignominiam, in qua ego sum posita. Et Helena quidem sic loquebatur. illi autem procul ab eo loco erant in patria Lacedæmone sepulti. Dum hi apud Priamum sermones haberentur, interim præcones in urbem iam uenerant, & quæ ad ferendum fœdus iussi erant ferre, iam sumpserant, duos agnos, ac uinum quod caprino utre portabant. Quorum Ideus auream pateram, aureosq; calices gestans Priamum adiit, desertq; mandata his uerbis: Surge rex, & ueni festinus in campum, ubi principes Troianorum atque Græcorum, iusso me uenire accitum te, expectant, ut inter eos, sed non sine te, fœdera facta feriantur. Pepigerunt enim, ut Alexander ac Menelaus in medio utriusq; exercitus decernant ferro, utri eorum, qui uicerit, Helena uxor cum omni gaza addicatur. Ceteri autem percusso fœdere pacificati, nos Troiam incolamus, illi in Græciam reuertantur. His auditis, senex perturbatus sane animo, iussit comites iungere sibi currum, quo ueheretur, ubi expectabatur. Eo confestim iuncto & regaliter strato, cōscendit, habenasq; cepit. Cui Antenor in currū & ipse ascendens, se comitē præstitit: amboq; porta Scæa egressi, in campum ubi uterq; exercitus erat, perueniūt. Ibi à uehiculo descendentes, in mediū suorum atq; hostiū iuncti procedunt. Tunc Agamemnon atq; Ulysses, conspectis senibus, ipsi quoq; prodeunt: simulq; præcones pro more ornati, illatis quæ ad ferendum fœdus pertinent, adsunt. Principio uinum pateræ, postea aquam singulorum regum manibus infundunt. Hic Agamemnon educto cultro, qui ad uaginam ensis (ut mos est) insertus erat, è uertice utriusque agni pilos descendit, quibus per præcones inter maximos quosq; Græcorum Tro

Ideus Priamo.

250

Fœdus fertur.

Fœderis uer-
ba.

276

rum Troianorūq; distributis, ipse supinas in cœlum ma-
nus tollens, in hunc modum, exaudientibus cunctis, præ-
cationum ac fœderis uerba concepit: Iupiter pater, qui
huic loco ob montem Idæum præsides, cuius principatus
præ cæteris plus dignationis ac iuris habet: & tu Sol,
qui uniuersa & uides & audis, uosq; flumina, & tu ter-
ra, ac uos inferi, qui post mortem fœdistragos homines
supplicio afficitis, testes inuoco horum fœderum, oroq;
ut ipsa uelit esse sancta: Si Alexander Menelaum in he-
dierno certamine uita priuauerit, ipsius sit cuncta cum ga-
za Helena uxor, nosq; ad penates nostros cum classe re-
deamus: sin Menelaus Alexadrum, reddant Troiani He-
lenam cum ipsa gaza, simulq; remunerentur Græcos he-
norifico præmio, quale congruens esse iudicetur, quod in
posteris etiam nostros transferatur. Quod præmiū si de-
nare nobis, occiso Alexandro, Priamus eiusq; filij nolue-
rint, iterum & eosdem deos testor, me in ultionem rupti
fœderis perstiturum, nec antè finem belli facturum, quam
aut à nobis, aut ab illis fuerit debellatū. His dictis, agrum
agnamq; iugulauit, atq; ita sanguinātes exanimēsq; hui-
mi deposuit. Alij mxtum patere uinum delibantes, effu-
derunt, ac numinibus uota fecerunt. E orū erat, qui in cœ-
lum intuens, ita precaretur: Iupiter deorū rex, omniumq;
potentissime, reliquiq; cœlites uelit, ut per utros stete-
rit, quo minus hæc fœdera sint rata, sicut uinū in terram
defluit, sic suorum liberorum, sic eorum uxores confici-
antur. Ita ille orabat. Iupiter tamen ad has preces non
propicias, sed surdas aures habebat. Post hæc Priamus
aduersus cœtum, Audite me, inquit, Troiani & Achii.
Enimvero non sustinet oculi dulcissimū filium cum Me-
nelao inspectare depugnātem. Ideoq; ne intersim, hinc in
urbem

Alicuius ē uul-
go oratio.

Priami oratio.

urbem redeo. ipse quidem Iupiter alijsq; dij cognitum habent, uter sit neci destinatus. Atque his dictis, impositisq; uehiculo agnis, ascēdit, habenasq; cepit Antenor, in uehiculum & ipse conscendens, se illi comitem præstitit. Quibus in urbem redeuntibus, Hector ante omnia atq; Vlysses idoneum pugnae præfiniunt locum. Tum in galeam sortes, cui primus ictus deberetur, demittunt. Exercitus uero qui ad spectaculum aderant, solliciti euentorum, sublati in altum manibus, uota faciebant: quorum nonnulli tam ex his quam ex illis, ita obsecrabant: Iupiter pater, qui Idæis montibus præsides, idemq; deorum & dignatione & potentia maxime, uter horū autor & causa extitit tantarum utriq; genti calamitatū, hunc uelis in hodierna pugna priuatū uita, ad inferos præcipitē agi, nobis uero cæteris inuiolata fœdera seruari, fidamq; amicitiam fieri. Hæc illi. Hector uero auerso uultu, galeam in qua sortes inerant, quatiebat. neq; id diu. nam confestim sors Paridis, qui prior lanceam iacularet, exiliit. Tunc omnes eo ubi constiterāt loco, iuxta equos atq; arma longo ordine resederunt. Et Alexander sibi primum fidas ocreas, argentoq; distinctas, induit: secundo loco thoracem, non suum, sed Lycaonis fratris, pectori tamē suo congruentē. Tum argenteis distinctum punctis gladium, à collo suspēdit. dehinc humeris scutum aptat, & ingens & ualidum. Tum galeā capiti imponit, terribili ex echini setis crista, & ad motū ipsum quasi minanti. Postremo præfixū lucido spiculo pilum sumit ualidūq; sed quo tamen in pugna commode uti posset. Menelaus diuersa ex parte simili armatura instruebatur. Qui postquam armati in delectam certamini aream, hinc Troianis, hinc Graijs cingentibus, processerūt, atq; infestis armis, infestisq; passibus ac truci-

bus oculis

Oratio uulgi.

320

LIBROS

Avenida de Madrid

L. MARCO

bus oculis simul et animis alter in alterū uadere coeperit
 magnus omnibus qui spectaculo circumsidebant, pau-
 incessit. Illi uero propiores effecti, ad medium ipsum
 rea tendentes, pila quatiunt, quo certiore manu in alt-
 rum ac ualidore contorqueant. Et Alexander, cuius pro-
 ores erant partes, prior uibrato in Menelaum telo, sc-
 tum illius ferit. Ad quem ictum magis spiculum replic-
 tum est, quam chalybem, quo scutum uestiebatur, transi-
 gere quiverit. Tum suo loco Menelaus in telum assis-
 gens, hoc modo comprecatur: Da quæso Iupiter rex,
 hic, qui mihi tanta immerito mala inuexit, meritas poen-
 luat, & luat meis manibus uictus, meoq; confossus fer-
 ut & qui nunc sunt, & omnis posteritas quum hæc au-
 erit, hospitia ubi amice accipiuntur, polluere uereantur.
 Hæc dicens, libratam aliquādiu lanceam in Alexandrum
 emittit: quæ in medium illata scutum, non modo per-
 lius chalybem, corium, lignumq; adacta est, uerum etiam
 per thoracem, & intimam usque ad uestem, perforata
 quoq; ipsum pectus, nisi in latus hic obliquanti deflex-
 set. Ea missa & infixæ, statim Menelaus educto ex arge-
 tata uagina ense, reductoq; in altum, irruens cassidem
 alexandri percussit ita uehementer, ut in multa frustra dissi-
 liens, fugeret manum. Quod Menelaus cernens, ingemuit
 grauiter, suspiciensq; in cælum, O Iupiter pater, inquit
 profecto te deorum est nemo malignior. Ego quum te
 precarer, spem concipiebam, Alexandrum meis manibus
 poenas sceleratæ iniuriæ daturum. Nunc & gladius
 primum ictum diffractus est, & lancea in casum excussa,
 cum nequaquam illius mēbra perstrinxerim. His Iouē me-
 cusans, in cassidem hostis cristasq; inuadit, apprehensumq;
 ad socios trahere conatur. Et pertraxisset, uictoriæ cōpos
 & gloria,

Menelai ora-
 tio.

350

Menelaus in
 Iouem,

Et gloriæ, eò quidem facilius, quòd dum ille per galeam
 traheretur, strangulabatur mollis iugulus catenoso loro,
 quo subter mentum galea ad fibulam substringitur, nisi
 subito Iouis filia Venus, re animaduersa, lorum dirupisset,
 ut uictor pro homine, uacua tantum casside potiretur.
 Quod et factum est. Nanque dum abreptam illam con-
 uersus ad suos, recipiendam proijcit, ut receperunt festi-
 ni et auidi, dum hastam colligit, dum reuerti in hostem
 parat, Venus utpote dea, circūseptum aurea nebula Alex-
 andrum, à pugna atque ab oculis hominum eripuit, et
 in splendido odoratoq; thalano, ubi lectus genialis rega-
 liter stratus erat, collocauit: atq; eo illic relicto, ad accer-
 sendam Helenam prodijt. Eam autem in editissima turri
 reperit inter ingentem frequentiam foeminarum. Ad quam
 accedens, uestem leniter, ut secum pergeret, manu tra-
 xit. Desumpserat autem sibi imaginem Grææ, quæ Helenam
 è Lacedæmone secuta erat, grandis natu foemina, lanifi-
 cijq; doctissima, ac præter ceteras domina intima. Atque
 ita tenens uestem, Agedum, inquit, redi domum. ubi ex-
 spectans Alexander, uocari te iubet. Est enim in cubiculo
 iuxta lectum genialem, fulgentem stragula ueste, optimisq;
 odoribus fragrantem, pulchrior ipse atq; radiatior, uel oris
 ac totius corporis decore, uel uestium credas eum non pu-
 gnasse cum Menelao, sed aut in choream iturum esse, aut à
 chorea modo cessasse adhuc saltandi cupidum. Hæc Venus.
 Quæ audiens Helena apud se, * at ubi tam suauem colli amoeni-
 tatem, tam amabilem pectoris gratiam, tam insuetum oculo-
 rum fulgorem animaduertit, expauescens ait: Dæmonia,
 quid istis captas fallere me uerbis? nunquid iterum abdu-
 cere me procul uis in exteris urbes ac locupletes, aut in
 Phrygiam, aut in Mæoniam, aut quò aliò, ubi principem
 familiarem

Paridē Venus
liberat.

Venus Helenæ.

390.

Helena Ve-
neri.

familiarē aliquem tibi habes? Quoniam uictō Paride
 Menelaus me miseram est reportaturus ad lares, ideo tu
 ideo falsa sub imagine uenisti, ut me deciperes ob tuam
 nimiam in Paridem beneuolentiam. eò dum illi ades, dum
 illi studes, dum pro illo satagis, dum illum obseruas atque
 custodis, deorum commercium reliquisti, nec ad eos re-
 uersura es amplius. adeo, quātum suspicor, aut uxor eius
 efficieris, aut ancilla. Ego uero, quod ad me attinet, ire
 ad illam prorsus nolo, nec unquam in contubernium
 eius redire certum est. Quid ni enim, si hoc faciam, digni-
 sum quam omnes uituperent? Et sane posthac uniuersa
 me Troianæ execrarentur, ac maledictis omnibus & op-
 probrijs lacerarent: quæ ego quum audire, nimio mecum
 mærore consumerer. Tunc irata in eam Venus, Noli me,
 inquit, infelix, noli iritare, & abs te alienare. Nā si per-
 gis, tam me inimicam senties, quàm sensisti amicam, tamen-
 tumq; Troianis pariter ac Græcis in te excitabo odium,
 ut teterrima pereas morte. Ad hanc orationem exterrita
 Helena, uelato ueste capite, tacite à cœtu mulierū (dæmonia-
 nem enim sequebatur ducem) digressa est, & ad nitentem
 Paridis domum concessit. Eò ubi peruenit, ancillæ statim
 ad locum opusq; quod reliquerāt, redeunt. Ipsa cum dea
 in thalamum auratis laquearibus fulgentē euntes, ad Pa-
 ridem intrāt. Vbi Venus posita ante illum sella, Helenam
 iussit in ea sedere. In qua ubi resedit mulier, oculos à uile-
 tu Alexātri obliquans, loqui sic orsa est: Rediisti ne à pæ-
 gna, ubi te interfectū iri sciebas, nisi fugisses, iā superatus,
 iam captus à ualido hoste quondam meo marito? Atquē
 gloriari solebas, te Menelao antestare, tum uiribus cor-
 poris, tum dimicandi scientia. i nunc, & prouoca illum ad
 singulare certamen. Quod si me audies, Menelaum stule-
 te pro

Venus Helene.

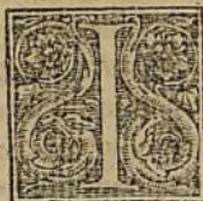
Helena Paridi.

te prouocare desines, quin & illi in bello occurrere, ne
 forte si te compererit, pilo suo gladioq; confodiat. Cui re-
 spondens Paris, Noli, inquit, quæso mulier tam molestis Paris Helenæ.
 me incessere cōuicijs. equidem fateor nunc uicisse Mene- 497
 laum Mineruæ beneficio. ego uicissim aliàs (nam & dij
 mihi adsunt) illum ipse superabo. Nunc quod reliquū est,
 rei coniugali operā demus. Nam ita in te nunc amoris ar-
 dor me tenet, ut nunquam tenuerit uehementius, ne tunc
 quidē, quum ex Lacedæmone te rapui, impositaq; in na-
 uem, & in arduam insulam ducta, tecum primum concu-
 bui. Hæc quum dixisset, in stratum regie genialem ante-
 cessit, eumq; Helena secuta est. Quibus ita in apparatissi-
 mo cubili cum oblectatione cubantibus, Menelaus inter-
 ea instar rabidæ feræ huc illucq; uadebat, sicubi Paridem
 adipiscatur. Neque erat ex Teucris socijsq; Teucrorum
 quispiam, qui uisum à se, quum quæreretur, illi posset o-
 stendere, aut ubi foret indicare. Neque enim fuisset dissi-
 mulare ausus, uel propter fœderum religionem, uel quia
 à se in unum omnes mortē reijcere uolebāt. Ad quos de-
 hinc, inquit Agamemnon, Audite Troës Dardanijsq; & Agamemno-
 nis oratio.
 qui istis auxilio uenistis, Victoria huius certaminis, ut a-
 gnoscitis, penes Menelaum est. Vestrum ergo nunc erit,
 Helenā cum omni gaza exhibere: nosq; remunerare ho-
 norifico præmio, quale congruens esse iudicetur, quod
 in nostros etiam posteros transferatur. Hæc

Agamemnon. Cuius orationem cæ-
 teri Græci maxima cum
 assensione exce-
 perunt.

e Iliados

I L I A D O S H O - M E R I C A E L I - B E R I I I I .

NTEREA Dij deaq; frequentes
aureo in pavimento Ioui assidebant, in
ipsum exercitus urbemq; Troianam in-
tuentes. Quibus Hebe cum aureis pocu-
lis nectar pro suo ministerio miscebat.

Illi sumpta pocula, gradatim sibi propinabant. Tunc Iu-
piter per causam consultandi cum Dijs, non nihil de Iuno
ne iocatus est. Quam ut ad iram acueret atq; eliceret, obli-
qua ac faceta oratione perstringens, In hoc, inquit, sine-
gulari certamine dij coelites, duae deae sunt quae Menelao
student, una quae Paridi. illae quidem, Iuno & Minerua:
quae, ut uideatis, non nihil a coetu nostro semota sedet, ple-
nae gaudij ex ipso rei gestae spectaculo. haec autem, Venus
quae nunc abest, semper sollicita pro Paride, quemq; nunc
ab impediendi mortis periculo eripuit. Etenim sine dubio
penes Menelaeum uictoria est. nos tamen consultare decet,
quidnam hoc loco faciendum putemus, utrum hos popu-
los in atrox bellum, an in placidam concordiam dimittam-
us. Quod si in concordiam, nimirum res grata omnibus
iucundaq; continget: & Menelaus recipiet Helenam suam,
Troia uero a discrimine euerisionis liberata, suisq; ciuibus
frequens, perpetuo incolumis erit. Haec Iupiter. Iuno autem
ac Minerua, ut erat una sedentes, ad haec dicta tacito mur-
mure subsannarunt. male enim Troianis cogitabant. et Mi-
nerua quidem, quamquam uehementissima tum in patre ira, tum
decepti uoti inuestitia angeretur, tamen se intra silentium te-
nuit. At Iuno erumpentem doloris impetum compescere non
sustulit.

Iupiter dijs.

u. 7

sustinēs, O' seuerissime, inquit, Iupiter, qualem tu locutus es orationem? scilicet inefficaces inanesq; iubes esse labores, sudores, ærumnas meas: quibus me et equos meos defatigavi, huc illucq; discurrens, dum Græcos in arma sollicito, dum mare intrare hortor, dum ad Troiam perduco, quid petens? quò tendens? nempe, ut Priamus cum suis liberis ac ciuibus postrema pateretur. Nūc tu hæc omnia irrita fieri uis. Verum age age ut libet, nō tamen nos cæteri dij isti tuæ sententiæ assentiemur, tuumq; mutabimus factum. Cui Iupiter ab alto pectore suspirijs ductis, Dæmonia, inquit, quid tibi tantum Priamus mali fecit? quid eius filij? quid reliqui ciues? ut ita inexpiabili in eos odio debaccheris, ut ipsos omnino destructos uelis, ut tam insignem urbem ab imo euersam cernere cupias? E quidem opinor, si liceret, in ipsam Priami domum, deinde filiorum ac ciuium rabida intrares, eosq; uiuentes adhuc dentibus lacerares, ac manderes, atque hac demum medicina animi tui uulnus satiatum iri existimares. Sed quid interest? facito ut uoluntas fert, nullum per me passura impedimentum. Certum est enim mihi, nequaquā in posterū aduersari tibi, ut neq; tu à me propter hæc rem obiurgationis aliquid audias, neq; ego abs te. Cæterū hoc quod dicam, reponas imis sensibus, et memori teneas mēte. Quū et mihi quoq; infenso alicui dilecturū tibi urbium, libuerit illam euertere, nihil esse ut iram meam reuocare tentes aut differre. Obsequar enim animo meo, nō precibus tuis. Nam istud* quòd tibi gratificor, sed non libenter. Omnium qui sub sole ac stellifero cælo sunt, urbium quidē insignis Troia: ciuitatū uero sapiēs Priamus cū populo suo, præcipue mihi est cordi. Apud quos ad aram meam perpetuis adoletur odoribus, sacrificijs, libamentis. Ad hunc Iuno

e 2 respon=

respondens, Tres, inquit, urbes sunt maxime mihi cordi, Argos, Sparte & Mycenæ. Has tu quum in fensio libuerit, non dico unamquamlibet, sed unamquamq; per me licet evertas. Neq; ego tibi, quo minus id facias, aut opera, aut uerbo reluctabor. Quâquam si reluctari conarer, nihil proficiã aduersus te, qui es & me & cæteris dijs robustior. Verum enim uero indignũ sit, ut tantam ego operam frustra cõsumpserim: quippe quæ, ut tu deus, & ipsa dea sum, eisdemq; genita parentibus, & quidẽ natu grãdior. Postremo etiam uxor tua, qui super uniuersos deos imperium obtines. Itaque par est, uterque inuicem gratificemur, ego tibi, & tu mihi, cæteris dijs factum nostrum comprobaturis. iube quàmprimũ Pallada ad exercitus ire Græcorum ac Troianorum, introducturam Troianos ad uiolanda fœdera, quæ cum Græcis sanctissime percusserunt. Hæc Iuno. Quibus pater deũm atq; hominum Iupiter non abnuens, Pallada sic allocutus est: Ito statim Pallas ad exercitum Græcorum ac Troianorum, inducitoq; Troianos ad uiolanda fœdera, quæ cum Græcis sanctissime percusserunt. Pallas uero iam dudum sua sponte ad hoc propesa, huiusmodi uerbis animosior facta, se protinus ab olympo demisit in terrã. Et sicut Iupiter supernè uibrato sidere, cũ multa ac scintillanti face solet pectora nauatarum exercituumq; terrere futuri alicuius mali præsigio, sic ipsa eiusdem sideris & specie in se suscepta, & cursum imitata, quum in mediũ delapsa est, utrunque exercitũ huius spectaculi pauore percussit. Inter quos fuerunt qui, tam ex his quàm ex illis, ad socios conuersi dicebant, Profecto Iupiter belli pacisq; arbiter, hoc portento significat, aut durum asperumq; inter nos prælium, aut concordiam & pacificationẽ fore. Atque illi ita dicebant.

Pallas

iter Palla-

70

Pallas uero iterum transfigurata in formam strenui Lao-
dici Antenoris filij, intulit se in acies Troianorum: perq̄;
eas incedens, circuibat oculis, sicubi insignem Pandarum
inuenire posset. Quem ubi uidit, inuenitq̄; inter suorum
militum cateruas stantem, propius accedens, ita affata est:
Pandare uir fortis ac strenue, si quam mihi consulenti fi-
dem habendam putas, nunc profecto tibi opus est animo,
ut in Menelaum sagittam immittas, cōsecuturus hoc pa-
cto ab omnibus Troianis summam & gratiam, & glo-
riam, præcipueq̄; ab rege Alexandro, à quo etiam auge-
beris mirificis donis, si Menelaum tuo telo uiderit inter-
ceptum. Age igitur inuocato prius Apolline deo, & sa-
gittandi peritissimo, & tibi amico, nūcupatisq̄; illi uotis,
si domum redieris, sacrificium te sibi ex primigenis agnis
esse facturum, Menelaum confodito. Hæc Pallas. Quibus
stultus ille persuasus, arcum protinus ex corytho eduxit.
Erat autem hic arcus mira arte uisendus, ex cornibus ibi-
cis factus, quam è rupe quadam prominentem Pandarus,
ex insidijs percusso sagitta pectore, præcipitem deiecit,
eiusq̄; cornua ex octonis utrinq̄; ramis ad fabrum arcua-
rium contulit, iussitq̄; arcum ex illis quàm optimum &
quàm pulcherrimū fieri, adiectis ex auro cuspidibus. Hūc
igitur arcum Pandarus eductum, recuruato osse conten-
dit, humiq̄; deponit. Tum iussis socijs scuta opponere, ne
forte præuisa re, Græci prius excitato tumultu consurge-
rent, quàm ipse ictum misisset, depromit sagittas è phare-
tra, ex hisq̄; unā elegit nunquam antea emissam, & inter
omnes pennis & hastili ferro maxime habilē, et ad mor-
tiferum uulnus aptissimā. Quam ubi neruo imposuit, ad-
aptauitq̄; uota concepit, si domum redierit, sacrificium se
Apollini ex primigenis agnis esse facturum. Finita prece,

Pallas Pāda
suadet rupti
nem foederu

Pandarus
dus uiolat.

108

Apostrophe
Menelaum.

prehensum (ut fit) cum sagitta neruū retro trahens, quasi orbe factō (nam neruus papillæ, ferrum uero arcui uicinum erat) neruum sagittamq; dimisit, sibilante arcu, sed apertius sibilante neruo. Itaque expulsa arcu sagitta, uolucris auras uolatu percurrens, Menelaum petit, plagam inferre atque exitium cupiens. Sed non immemores tui Menelaë dij fuerunt, ut te intercipi illo sinerent ictu, præcipueq; Pallas, quæ à te ita propè aberat, ut mater ab infante suo, quem grato sopore perfusum, ab improbo muscarum incurso dextræ uentilatione defendit. Itaque ueniētem ictum in eam corporis partem detorsit, ubi aurea fibula zona committebatur, & ubi thorax uentri insidebat. Eò sagitta perlata, primum per ipsum fibulæ aurū, deinde per thoracem, postremo per laminam, quæ fidele contra misilia tutamen est, & maximæ tutelæ tunc fuit, adacta, nonnihil perstrinxit è corpore, statimq; ater cruor è uulnere profluxit. ita quales habent sunt, quas inducto super ebore albentes Mæoniæ mulieres atq; Carie rubrica tingūt, easq; in thalamo reponūt, multis quidem equitibus concupitas, soli tamen regali curruui destinatas, unde & equi regij ornentur, & eorum agitator gloriatur: talia tua erant Menelaë crura, calces, sanguine candorem formosorum artuum distinguente. At ubi atrū cruorem foras emanantem Agamemnon Menelausq; inspexerunt, uterque uehementer expauit: multo tamen uehementius Agamemnon, quum neruum extra uulnus & aculei tantum extremas pinnulas uidit extare. tūc apprehensa Menelai manu, profundo genūtu suspirans, quem genūtum socij pariter suspirijs exceperunt, ita eum alloquebatur: Ergo ne charissime frater singulare certamen iniisti, ut unus inspectantibus Græcorum copijs ista susti-
neres?

memorā ad
elaum.

159

meres? ideo foedera ego percussi, ut tu frater per illa occi-
 dereris: ita ne illi & te confisum iureiurando uulnerarūt,
 & foedera tua solenniter ista conculcarunt? Profecto non
 erit ipsis impune, & nos iureiurando confisos decepisse,
 & deos contempnisse. Nam etsi non protinus de fontibus
 supplicium sumat caelestis, tamē posterius sumit, & qui-
 dem multo acerbius. Dabūt itaq; poenas foedifragi Tro-
 iani suis uxorūq; ac liberorū capitibus. Nam mihi pro
 comperto est, quōd aderit dies, quando insignis Troia cū
 Priamo atque omni populo excidetur. Siquidem Iupiter
 ab alto facta hominum aestimans, ob hanc perfidiam in-
 dignatus ipse, de Troianis supplicium sumet: neque hoc
 quo minus futurum sit, ullo pacto reuocari potest. Verum
 ut haec ita sint, non tamen (me infelicem) hunc tantum do-
 lorem capere non possum. Si tu mihi Menelaë frater sub-
 ita morte eripieris, priuabor ego te frater suauissime, pri-
 uabor et gloria, redibo Argos sine te, redibo extrema no-
 tatus infamia, futurus opprobrio Graecis, futurus gaudio
 Troianis. Omnes enim Graecos proceres, te extincto,
 capiet reuisenda patriæ desiderium. ita qui Helenam à
 Troianis recipere, tibiq; restituere cogitaueram, nō mo-
 do illam non recepero, sed te quoque Troianis, decepta
 expectatiōe, reliquero. Iacebis ergo nobis hinc profectis,
 in hac hostili terra humatus. Ad cuius tumulum uenienti-
 bus nonnunquam superbissimis Troianis, cōsistētibusq;
 erit qui dicat, Vtinam in ceteris omnibus ardentis animi
 conatibus, ita compos uoti sit Agamemnon & auuiditati
 suae satisfaciat, ut nunc fecit, qui re infecta frustra q; la-
 bore exhausto cum tanta Graiorum classe, quam huc por-
 tauerat, domum redijt, in clyto Menelao fratre hic re-
 licto. Haec ille cum diceret, tunc optarim ima terra ad
 e   4   inferos

Meneaus A-
gamemnoni.

184

Agamemnon
Menelao.

Agamemnon
Talthybio.

Talthybius
Machaoni.

in feros me conditura dehisceret. Ad quæ respondēs Me-
nelaus, inquit, Et tu bono animo esto Agamēnon, nec po-
pulos ista oratione perterrefacias. neq; enim letaliter te-
lum penetravit in corpus, obstante fideli balteo, thorace,
lamina, quæ mihi saluti fuerunt. Vtinā istud sit, respondi
Agamēnon, quod ais frater charissime. nāq; si ita est, me-
dicus tentato exploratoq; uulnere, pharmaca adhibebit,
quibus dolores acerbi mitigētur. His dictis, fidū sibi præ-
conē Talthybiū iussit Machaonē diui Aesculapij filium,
accerfere, his uerbis: Talthybi, quāprimū huc siste Ma-
chaonē principē, ut Menelaū sagitta ictum inspiciat. hoc
enim ei uulnus quidam, siue Tros, siue Lycius, sagittandi
sciētissimus infixit, adeptus sibi insignē gloriā, nobis uero
ingentē luctū relinquens. Cuius dicto Talthybius audiēs,
abiit: circūferensq; oculos sicubi, quæ quærebat, agnosce-
ret, Machaonē aspexit inter suas copias stantem, quas ex
Thrace adduxerat, fortū militū, eorūq; scutorū. Ad hūc
proxime accedēs Talthybius, Veni, inquit, accersit te A-
gamemnon, inspecturū Menelai principis uulnus, quod ei
quidā, siue Tros, siue Lycius, sagittandi sciētissimus infi-
xit, adeptus sibi insignē gloriam, nobis uero ingentē luctū
relinquens. Hæc Talthybius. Quibus auditis, mirū in mo-
dū Machaon perturbatus est: repenteq; unā cum nuncio
per medias acies illuc, ubi Menelaus constiterat, ueniunt.
Reperiūt autē illum stantem in medio multorum & iam
maxima* cuiusq; procerū corona circumdatum. Hic pro-
tinus Machaon primū ex balteo sagittæ hastile eximit.
deinde ferreas pinulas amputat. tum zonā laminasq; dis-
soluit. dehinc uulnus quā alte descenderit, explorat. po-
stremo expresso plaga sanguine, medicamenta ad leniē-
dum dolorem, curādumq; uulnus apposuit, miro artificio
compo-

composita, quæ ipse à patre, ille uero à Chirone didice-
 rat. Dum hæc apud Menelaum geruntur, Troiani interim
 arma ceperant, iamq; in aciem instructi procedebant: & ex
 aduerso Græci arma sibi induebant, certamè animo uersan-
 tes. Ibi uideres Agamemnonè non dormitantè, non ani-
 mo territū, strentemq; moleste quòd res ad manū uocare-
 tur, sed properantè, ut inita pugna ipse dimicaret. Igitur
 curru cataphratto equisq; omiſſis cū Eurymedonte au-
 riga Ptolemæi Pirædæ filio, iussoq; illo etiã atq; etiam ut
 sibi postquã copias instruxisset, sesso cum curru præsto
 esset: ipse pedibus incedēs, acies ordinabat. Et quos accin-
 gere se ad præliū cernebat, ad hos assistēs, tali eos oratio-
 ne exhortabatur: Agitedum uiri Argiui, ne quaquã cesset
 uestrum robur, uester impetus, uestra rei militaris peritia,
 Ioue optimo maximo pro nobis pugnaturo contra fædi-
 fragos periurosq; Troianos, quorū haud dubie corpori-
 bus aues stræq; pascetur. Vxores aut̄ paruiq; liberi, urbe
 direpta, euersaq; à nobis, in Græciã portabuntur. At quos
 pugnã detrectãtes uidebat, hos acerbissimis uerbis incre-
 pabat: O Argiui nominis dedecus, indigniq; militia, non
 pudet seducere uos pugnæ? Quasi iã defessi armis hucusq;
 deportãdis, nec ultrã procedere audetes, in modū hinnulo-
 rū timidissimi animalis, qui cursu defatigati, in medio cã-
 pi subsistūt, nec in occursum tēdūt, sed in se occurrere per-
 mittunt. Nūquid ignaui eousq; expectatis, dum Troiani
 eò ueniãt, ubi naues subductæ occupãt littus, ut uideatis,
 an tunc Iupiter periclitãtibus uobis auxilietur, ab altoq;
 porrigat manū? Atq; hūc in modū Agamemnon hos ex-
 hortans, illos increpās, ad cateruas Crentensium peruenit,
 quæ se iuxta principē suū Idomeneū armabāt. Ipse uero
 Idomeneus, ut ualidis uiribus, suos in prima acie curabat.

Agamemnon
 ad strenuos.

234.

Idē ad segnes.

c 5 Meriones

Idem ad Idomeneum,

Idomenci oratio, 269

Agamemnon Aiacibus.

Meriones autē auriga in postremis eos qui longius aberant^rurgens, ut se armarent, ac duci præsto essent. Quocum uidisset Agamemnon, maiorē in modū letatus, plecidis illum uerbis affatus est: Idomeneu, tu mihi inter omnes Græcos præcipuo in honore haberis, quo cū^r actus siue domi siue militiae, quin in ipsis etiā tempestiuis conuiuijs, aut in populo, cui maximi quicq; Græcorū adhibetur, quum cæteris bibere uolētibus semipleni calices, tibi tamen uni, ut mihi pleniores apponuntur. Agedum igitur, capesse prælium, & qualem te fore gloriari soles, talem te hodie præsta. Ad quem respondens Idomeneus, Ego uero, inquit, summe Agamemnon, quemadmodum antè pollicebar, hic dies declarabit me tibi amicissimum esse. Sed tu quin potius alios exhortaris, ut quandoquidem fœdera facta, sunt irrita, quamprimum pugnam cepeffamus: manibusq; nostris Troiani, per quos iusiurandum uiolatum est, mortem atq; omnia extrema patientur? Sic locuto Idomeneo, Atrides abiit: plenusq; gaudij ambulans, ad phalanges utriusq; Aiacis uenit. Eos autem tem comperit iam armatos, iam galeatos, iam in prociecti stantes, longo eos à tergo peditum agmine sequētes, densis scutis, densisq; lanceis, & nigrae nubis speciem præbete: qualem supra mare sonori zephyri impulsu uenientem imbribus grauem procul à montis uertice conspiciatus pastor, consueuit raptim in specum subducere oues, pro se ac pro grege sollicitus. Hos ita accinctos ad bellum esse summopere gauisus Agamemnon, ita allocutus est: Enim uero uos ego inter Græcorū principes neq; exhortari ad bellum debeo, neq; exhortor: quippe qui & copias uestras imperio, & alienas exemplo ad præliandum adhortamini. Quod utinam tibi pater Iupiter, tibiq; Pallas,

Pallas, tibi
storibus in
gnata Tro
nitq; ubi
instruebat.
te, Alastor
fronte, pec
atq; sub
collocauer
uel nolent
erāt, præc
tote nulite
suo stent,
fit impedi
tia, aut ui
gratia: uic
firmiores
cū quis ue
satus esse
facilitabāt
lus nisi, mu
in hunc n
milites ad
nnon cū
si qualis
uires res
Quanto,
clute, tu
posses in
mor, Et i
xime opte
Pallas,

Pallas, tibiq; Apollo, liberet talem animum cæterorū pe-
 storibus infundere, breui profecto nosiris manibus expu-
 gnata Troia deleteretur. Hæc dicens, processit ad alios, ue-
 nitq; ubi Nestor copias suas & hortabatur, & in aciem
 instruebat, præpositis suis legioni cuiq; ducibus, Pelagō-
 te, Alastore, Cromio, Aemone, Biante. Et currus quidē in
 fronte, peditum aut optimos quosq; , ubi esset robur belli
 atq; subsidium, in postremis: imbecilliores uero in medio
 collocauerat. Quibus quasi utrinq; cōclusis, necesse esset
 uel nolentibus dimicare. Equitibus, quorū primæ partes
 erāt, præcipua præcepta dabat, inquit: Primum memē-
 tote milites, suos unusquisq; moderari equos, ut in loco
 suo stent, & cum alijs non tumultuentur, ut nullus alteri
 sit impedimēto. deinde, nemo uestrum aut aurigādi peri-
 tia, aut uiribus fretus, procedat longius à suis dimicandi
 gratia: uicissimq; nemo retrorsum se recipiat. sic enim in-
 firmiores essetis, & magis iniuriæ opportuni. Postremo,
 cū quis uestrum hostilem aggreditur currū, scitote multo
 satius esse, læcea pugnare quàm gladio. id quod illi ueteres
 factitabāt, qui hac disciplina, hoc more, hoc animo in bel-
 lus usi, multas urbes, multaq; oppida expugnauerūt. Atq;
 in hunc modū senex priscorum bellorū doctissimus, suos
 milites ad bellum instruebat. Quem ita agentem Agame-
 mnon cū uideret, gauisus, ita allocutus est: Optime senex,
 si qualis tibi mens, tale & corpus foret, uirtutiq; animi
 uires responderent. sed odiosa te senectus iam obruit.
 Quanto, dij boni, satius foret, ut translata in alium sene-
 ctute, tu bona illius ætate fruereris, & more iuuenum
 posses in medio Marte uersari. Ad quem respondens se-
 nior, Et ipse quoq; , inquit, istud uellē Agamemnō, ac ma-
 xime optarē reuerti ad meliorē ætatem, qualis tunc eram
 quum

Nestor militi-
 bus fuit.

Agamemnon
 Nestori,

313.

Nestoris ora-
 tio.

quum diuum Ereuthalionem interemi. Verum quid bellum, nec
 cias? Non omnia pariter dij hominibus dare consue-
 runt, nec mihi uolunt simul adesse senilem prudentiam (si tibi uo-
 uiresq; iuueniles. Atq; ut tunc iuuenis eram ualens ro-
 re, ita nunc senio confectus sum: nihilo tamen minus cu Troiani
 quoq; inter equites in praelio uersabor modo, instig-
 Hoc nanq; seniorum ducum proprium officium est. Ita locutos
 post me nati sunt, ac uiribus uigent, hi bella committunt:
 manusq; conferant, sed mea tamen uoce gubernentur. quod anim
 Nestor. Quae audiens Agamemnon, impensius gaus-
 ad alios duces ire perrexit. Inuenit autem Menestheo-
 unaq; Vlysses, utrunq; stantem, utrunq; cum suis, h-
 Cephalenorum, illum Atheniensium copijs, & his &
 lis ad bella promptissimis. Etenim stabant expectante
 dum aliqua cohortes Graecorum lacefferent, & prae-
 priores inirent, siquidem nondum ex alia parte uoce
 gnae commissae exaudierat: sed tum primum excitatas ho-
 stium ac sociorum phalanges moueri uidebant. Hos
 stantes expectantesq; Agamemnon intuens, obiurgat
 nibus adortus est: Et quid ita utrunq; te fili Petei regis
 teq; doli uasframentiq; artifex, formido corripuit &
 sic semoti estis, qui aliorum auxilia expectatis, qui domi-
 priores aliqui praelium capeſſat, remoramini? quos potius
 decebat inter primos in acie uersari, primosq; ueniētib;
 hostibus occurrere. Et sane uos primi estis, quos ad solē
 conuiuū uoco, uos prima loca in discubedo obtinetis, uo-
 bis delicatius obsoniū, uobis nobilius uiniū, et quoties scilicet
 uultis, apponitur. At nūc gratum scio uobis fuerit, si eti-
 decē cohortes aliorū ante nos pugnam incipiāt. Ad hunc
 Vlysses toruo intuens uultu: Qualis, inquit, Agamemnon
 ex ore tibi excidit sermo, ut diceres nos segnes esse ad
 bellum.

Agamemnon
in Vlysses.

338.

Vlysses in Aga-
memnonem.

quid bellum, nec audere inter primos Troianis ex aduerso ue-
 nisientibus occurrere, sed alios priores expectare? Specta-
 dentis (si tibi uacat, & si istud tibi curæ est) Telemachi patrē
 cū Troianis in prima acie pignantē, & istam uaniloquā
 orationē missam fac. Tūc Agamemnon, quum indignatū
 cognouisset, arridēs, ut cōciliaret, ita affatus est: Noli nos
 ita locutos indignari, nobilissime ac sapiētissime Vlysses.
 neq; enim tantopere te obiurgauī, neq; tibi præterquam
 quod animus fert, iubeo. Intellego tibi cōsilia non tumul-
 tuosa & turbida, sed sedata & quieta esse amica. id quod
 mihi quoq; maxime placet. Tu modo ingrediere prælium.
 nos autē, si quid in loquēdo peccauimus, id tibi postea sa-
 tis facere curabimus. dij q; faciāt, ut tua in hoc bello uirtus
 nostrā in te reprehensionem superuacuam uanamq; fuisse
 ostēdat. Hæc dicēs, ad alios profectus est: inueniēs q; ma-
 gnanimam Diomedem cū eius auriga Sthenelo Capanei
 filio, iuncto currui insistentē, his uerbis increpuit: O faci-
 nus, quid ita terreris Tydei præstātissimi ducis filii? Quid
 ita expectas, ut alij tibi uia faciant? Quid ita à parēte de-
 generas? Neq; enim ille ad hostium aduentū expauesce-
 bat, sed primus inter socios semper, & solus se obuiū fere-
 bat, ut uniuersi ferūt, qui simul cū illo militauerūt. nā ego
 hominē neq; notum habui, neq; uidi unquā, licet Myce-
 nas sine armis uenerit, hospitioq; familiariter receptus
 unā cū dio Polynice. Venerāt nāq; petitū auxilia ad bel-
 lum, quod ad Thebas eo tēpore gerebant. obtinuissent q;
 auxilia quæ tātopere orabāt, ut tā decretū erat, ni Iupiter
 sinistris ominibus Myceneos deterruisset. Atq; cū Myce-
 nis Tydeus moraretur, fama est neminē illi uiribus corpo-
 ris potuisse æquari. At postquam rediens ad fluenta Aso-
 pi uenit, ceteri cum Greci ad Eteoclem pro legato mi-
 serunt.

Agamemnonis
excusatio.

Agamemnon
in Diomedem.

370.

serunt. Ad quem cum iuisset, ingressusq; regiã, compl
 illic ciues comperisset (forte cū Eteocle in conuiuio
 non timuit & hostis & solus Thebanos omnes ad q
 libet certaminis genus prouocare. Atq; ut animose p
 cavit, ita omnes (sic illi Pallas propicia erat) strenu
 cit. Quãobrem Thebani dolore indignatiõis accessi
 uersuro insidias tetenderunt, collocatis ad opportuna
 cum, quã Tydeus transiturus erat, quinquaginta iuue
 bus cum duobus ducibus, deorum immortalium robore
 milibus, Mæone Aemonis, & Lycophonte Authoph
 filio. Eos Tydeus omnes ad ipsum locũ occurrentes
 uit, occiditq; fretus deorũ, quæ sibi ministrabatur, aug
 rijs. unũ tantum Mæonẽ cum tristi nuncio redire per
 sit, inò iussit. Et talis fuit Tydeus. At eius filius in cõ
 ne quidẽ est patre præstantior, in bello autẽ multo in
 rior. Hæc Agamemnon. Cui Diomedes nihil omnino
 spondit, nõ ausus talem uenerãdi regis refellere oratio
 Sthenelus in 1 bi Sthenelus sociũ tacere uidens, Noli, inquit, Aga
 Agamemnonẽ. mnon, cū scias quid uerũ sit, aliter loqui ac sentis. Nõ
 fallis, nos (ut sumus) hic uideri præstantiores nostris p
 rentibus, teste mea cõscientia. * loquor equidem. Si in
 nos bello fuisset, sacros Thebarũ muros uel cū mino
 exercitu euertissemus, dummodo nobis nec deorũ aug
 ria, nec Iouis beneuolẽtia defuisset. Sed illi per nimia
 gnandi temeritatẽ occiderũt. Quãobrẽ caue ne eãdẽ p
 rentibus nostris laudẽ impertias, qualẽ filij meremur.
 Diomedes in hunc Diomedes toruo respiciẽs uultu, Sthenele uir p
 Sthenelum. clarissime, quin taces, inquit? Noli in istam sententiã p
 444 ra proloqui, ac meo acquiesce sermoni. Ego uero Ag
 memnonẽ pastorem populorũ, minime culpandũ cen
 urgẽtem, Græcos ad bellum capeffendum: quippe quẽ
 summum

Sthenelus in
 Agamemnonẽ.

Diomedes in
 Sthenelum.

444

summum decus sequitur, si uincimus: & extremum dede-
cus, si uincimur. Eia igitur Sthenele, quod ad nos attinet,
bellum adeamus: qualesq; simus, rebus, non uerbis, ostēda-
mus. atq; hæc dicēs, ut erat armatus, è curru desiliit. Ad
quē saltū arma horrifico quodā fragore cōcussa strepue-
rūt, adeo ut etiā præstanti animo uirū cōterruissent. Igi-
tur crebræ undiq; Græcorū acies, urgētibus eas ducibus,
in bellum pugnamq; descēdunt, tali specie, qualis unda-
rum est ad gemētia littora zephyro procellente tenden-
tium: quæ densæ, aliæq; post alias festinantes, primo per
ipsa spatiosissima maris terga tollūtur: mox uasto cū fre-
mitu arenis illisæ, obstantes aggeres trāscēdere conātur,
tenuem asperginē altius longiusq; emittētes. Et Græco-
rum quidē, præterquā ducū milites adhortātium, monen-
tium, animantiū, nullū clamorem, nullā uocem exaudires,
quā tot tantæq; copiæ essent. uerebātur enim suum quæq;
imperatorē. Crederes elingues esse ac mutos. tantum im-
mensam armorum lucem in illo exercitu uideres. At co-
pias Troianorum infinitis ouium gregibus comparā-
res, quæ intra prædiuitis domini septa conclusæ, quum
à pastoribus mulgentur, auditis agnorum uocibus, assi-
duos balatus exercent. Talis reddebatur à Troianis,
sed dissonus tum ac multiplex ululatus: tot populis, qui
auxilio uenerant, sua singulis lingua ac suo more uoci-
ferantibus. Instigabat autem ad pugnam hos Mars, il-
los Minerua, utrosq; terror, utrosq; timor, utrosq; per-
uicacia, mortiferi martis soror ac socia, quæ primo non
ita multum erecta esse solet, nec uehementer assurgere:
mox adeo attollitur, ut uertice ad cœlum proxime acce-
dat, cum pedibus ingrediatur per humum. Nanq; auida
tam acerbi spectaculi uenerat immissura pectoribus uin-
cendi

Contentionis
descriptio.

Cōficius Graecorū cum Troianis.

446

cēdi rabiē, unde labor, gemitus, dolor, uulnera, mortes nascūtur. Vbi uero ambæ acies in eundē campū descēderunt, ac sub iactū teli uenerūt, tunc iacula omni conatu hostes ac pila cōijciunt: dehinc scutis, sublato simul clamore, cōcurrunt, manusq; conserūt. Hic audiri uoces percussorū poterāt, & percussorū: illorum cū exultatione horum cū gemitu: hic uulnera cerni, sanguisq; per corpora & per solum fluens ac susus. Atq; ut multi torrētes altis iugis decurrētes, in unū simul gurgitē tanto cū sonitu commiscētur, ut eum procul ab edita rupe pastor exaudiat, sic duorū exercitū & cōflictus fiebat, & fragor audiebatur. Primus autē Antilochus Thalyfiaden Egeopolū fortissime in prima acie dimicantem interemit, percussa prius pilo buccula, celsisq; cristis, deinde eodē pilo in fronte defixo, & ad intima usq; ossa adacto. Ille cū hūc ictum, mortis caligine oculis oborta, pronus tanquā turris in mediū pugnantū corruit. Cuius collapsi corpora inter infesta tela, Elephenor Chalcodontis filius, arrepta pede strenue pertrahebat, cupiēs quāprimum defuncti hostis spolijs potiri. Verum hęc misero cupiditas matris mortis attulit causam. Nāq; inter trahendū magnanimus Agenor nudatū scuto latus lancea haurit, pro cumberet illic exanimem coëgit. Hic tum super amborum cadauerū consurgit aspera & uehemēs inter utrosq; exercitus pugnans, omnibus ueluti lupis in hostes sese ferētibus, & unoquoq; sibi quem interimat legēte. Ibi Ajax Telamoni Simoision Anthemionis filium, cū eo congressus, occidit florentē etate & adhuc celibē. Quemq; ideo Simoision uocauerāt, quod eum mater, quum ab Ida descēdens, per uia cora ad parētes reuisenda deduceret, ad ripam Simoisionis peperisset. Sed hic miseris parentibus alimenta ac uictus

pietatis
spatium
nienti, p
cusit, u
rueret, &
pulus pi
ruit, &
ta proste
Antiphu
contorq
fidissimu
gnantes
bat. Sed a
iuxta pr
ad primo
collato c
quem illu
quisq; di
men licet
sum uibr
filio: qui
custo dieb
atruq; te
lo teneret
lapso, Tr
stor, pede
re trahere
re cedent
pollo cum
animo fer
masset, ex
pietatis

pietatis persolvere non potuit, intra tam breue ætatis sue
 spatium hostili telo interemptus. Ajax enim obuiam ue-
 nienti, pectus ad dextrâ papillam ita uehementi ictu per-
 cussit, ut lancea per humerum extaret: & hic non aliter
 rueret, & quantus erat porrectus iaceret, quàm celsa po-
 pulus pingui solo adulta, manu ferroq; carpentarij cæsa
 ruit, & ingès ad ripam fluminis currilibus rotis destina-
 ta prosternitur, atque illic relicta exarescit. Quod uidens
 Antiphus Priami filius, bello strenuus, in Aiaceum iaculum
 contorquet, quod non ipsum Aiaceum, sed Leucum Ulyssi
 fidiissimum comitem perculit. Is enim inter confertos pu-
 gnantes ac socios Simoisson cum ingenti strepitu trabe-
 bat. Sed accepto ictu, mortuum manu remisit, pariter &
 iuxta procubuit. Cuius nece Ulysses in furorem accensus,
 ad primos pugnâtes processit: & quàmmaxime poterat,
 collato cum hostibus pede, librato telo, circumspectans in-
 quem illud potissimum torqueret. Troiani autem, ut in se
 quisq; dirigi ictum cernebant, sese loco subducebant. Ta-
 men licet sparsos palantesq; ob metum uideret, nõ in cas-
 sum uibravit ictum, percussio Democoonte notho Priami
 filio: qui ex Abydo uenerat, ubi equos uelocissimos patris
 custodiebat. huic Ulysses, ut dolor uires dabat, lanceã per
 utriq; tempus exegit, ita ut alterum hasta, alterum spicu-
 la teneretur. Eo ad terram cum uasto armorũ sonitu col-
 lapso, Troianorum primi pugnatores, atq; adeo ipse He-
 ctor, pedem referre cœperunt. Tum Graij ingenti clamo-
 re trahere cadauera ac spoliare, longius procedere, insta-
 re cedentibus, in aperam fugam illos compulsuri, nisi A-
 pollo cuncta è Pergamo prospectans, indigne hanc rem
 animo ferens, Troianos ad reintegrandum prælium ani-
 masset, exclamãs, Inferte gradum Troiani equites, ne ce-

Apollo Tro-
 ianis.

f den=

909

dendum in bello putetis. Neq; enim lapidei sunt aut ferre-
 reis membris, ut uestro mucrone confodi nequeant. Quin
 & Achilles Thetidis filius ab hoc praelio abest, sedens in-
 tra tentorium, in socios Græcos uehementer iratus. Sic
 Apollo abhorrendis uocibus Troianos incitabat. Inuicem
 Achiuos Pallas adiens, quoscunque cessare animaduerte-
 rat. Tunc Diiori Amarychide fatalis hora admota est. Ei
 nanque Pirus Imbrasides Thracū princeps, ex Aeno pa-
 tria profectus, dextrum crus prope talum molari percussit,
 neruosq; utrosq; fregit, atque ossa contriuit. Rursusq;
 non contentus illo uulnere, collapsum retro, & manū fugi-
 gente iam spiritu ad fidos socios tendentem, accurrēs ad
 umbilicum ferit: statimq; illi omēta perfossa sunt, tenebre
 eterne oculis obductæ. Cæterum in hunc se recipientem,
 telum dextra Thoantis Aetolij contortum, pectus ei sub-
 ter papillam transfixit, atque in alto pulmone defixum
 est. Quod ilico accedens Thoas è pectore eduxit, & gla-
 dio quem distrinxerat, medium uentrem amputans, emori
 illum citius coëgit. Non tamen ipsius mortui exuijs po-
 tiri licuit, circum se fundentibus undique Thracibus, &
 in unum tela intendentibus, ut ea à defuncto supremam
 contumeliam propulsarent. Itaque Thoas, quamuis ma-
 gno ut corpore, sic robore usuq; bellandi, relinquere in-
 spoliatum cadauer coactus est. Interea dum hæc ad hunc
 locum geruntur, plurimi quoque alij & hic & alibi ca-
 debant: adeo quidem, ut horū operam uituperaturus non
 fuerit, si quis per medium se tulisset, nullo eum neq;
 gladio neque telo præstringente, quæ ma-
 nu Pallas ipsa circūduxisset, inui-
 labilemq; ab omni telorum in-
 cursu præstitisset.

Iliados

I L I A D O S H O-

M E R I C A E L I-

B E R V.

PALLAS autem, ut præter ceteros
 Graios bellatores Diomedê faceret, tum
 in certamine insignem, tum ex certami-
 ne compotem gloriæ: illius animo maio-
 rem impetû, corpori maiores uires, ar-
 mis quoque maiorem splendorem dedit. nam ex galea, ex
 scuto, ex humeris igneus splendor enicabat, instar autu-
 mnalis stellæ, quæ ex oceano lota consurgens, sereno cœ-
 lo præter ceteras fulget. Huic similem Diomedem, illoq;
 animi ac corporis robore præditum, eò Pallas immisit,
 ubi plurimus strepebat belli tumultus. Erat autem Dio-
 medes pedester, cui uenienti Phegeus atque Idaeus eodem
 in curru stantes, in occursum tēdūt, iuuenes in omni bel-
 landi genere scientissimi, fratresq; Troiano Darete ge-
 niti, uiro admodum locuplete & optimo, Mulciberi sa-
 cerdote. Et tendunt ex diuerso, alter quidem pedester, al-
 ter uero equester. Qui ubi propinqui facti sunt, Phegeus
 lanceam prior in Diomedê contorsit: quæ supra sinistrū
 delata humerum, sine ictu præteruecta est: quod non fe-
 cit lancea Diomedis. nanq; in medium adacta Phegei pe-
 ctus, interq; papillas defixa, iuuenē occidit, eumq; è cur-
 ru præcipitem dedit. Quod frater uidens, uiribus suis dif-
 fisus, desiliit: relictoq; curru, à fratre fugam cepit: non ta-
 men euasurus, nisi Mulciber futurā senis miseratus orbi-
 tatem, obducta nube, fugientem iuuenem ab oculis fugātis
 admississet. Illo fuga crepto, Diomedes equos cū curru præ-
 hensos, socijs tradidit ad naues deducēdos. At Troianos,

f 2 ubi

ubi alterum ex Daretis filijs transfossū iacere, alterum
 agere fuga liberatum cognouerūt, ingens formido perua-
 sit. Hic Pallas prehensa Martis manu, ita illum allocuta
 est: Quid agimus Mars, Mauors crūte ac sanguinarie?
 Non sinemus Troianos Græcosq; per se, ac sine nostra
 ope pugnare, eosq; uincere, utris Iupiter optimus maxi-
 mus uictoriam dederit? Nos (nūbi crede) à bello superse-
 deamus, nec Iouis indignationem uelinus incurrere. Hæc
 quum dixisset, à pugna Martem seducens, apud ripam
 Scamandri in herbofo sedili collocauit. Et Troianis iam
 omnibus in fugam uersis, insequentibusq; Græcis, singuli
 principum aliquem ex hostibus interficiebant. Quorum
 primus Agamemnon summus Graiorum princeps, Odion
 Alizonum ducem, ingentis corporis uirum, iaculo inter
 humeros ultra pectus infixo, de curru deiecit, cum uasto
 tum corporis, tum armorum fragore. Inclutus autē Ido-
 meneus Phæstum Meonis Mori filium, ex fertili Carna
 profectum, pilo longo apud dextrum humerū percussit: è
 curruq; in quem modo ascēderat, ruere moribundum co-
 ēgit, ac spoliandum Cretensibus suis reliquit. Scamādrus
 uero Menclauum insequētem fugiens, tergo iaculum illius
 accepit, imò & pectore. Nanque & pectus transfixum
 est. Atq; ut currebat, pronus collabēs, ruina corporis atq;
 armorum immensum sonitum dedit. Qua ruina ac sonitu
 conterriti equi, resilientes fugam capefferunt, relicto do-
 mino, quem & spiritus animusq; reliquerant. Filius hic
 Strophii fuit, uenādi sagittandiq; solertissimus: quippe ab
 ipsa Diana institutus. Sed tunc ei neq; peritia sagittandi,
 qua in percutiendo omni ferarum genere tantopere præ-
 stabat, neque Diana auxilio fuit, quin telo Menelai occi-
 deretur. Erat inter fugientes Phereclus quidam, illius Ar-
 monidis

monidis filius, quem præcipuo quodam amore Minerua dilexerat, ideoq; nihil eum fugit, quod fabrili arte effici posset. Is inter alia quæ fabrefecerat, naues illas Alexandro ædificauit, quæ fuerunt omnium malorum caput: perniciosas atq; mortiferas ut cæteris Troianis, ita ipsi ædificatori, quia deorum monita non intellexissent. Huius filium Meriones quum fugientem affecutus esset, dextrûq; lumbum telo confodisset, adacto inter ossa usque ad uescam ferro, in genua cum gemitu procumbit. Statimq; ortis ad lumina tenebris, extinguitur. MeGES autem Phylides & ipse quum propè accessisset Pedæo, occiput eius pilo hausit, transfossa ceruice, ubi fons neruorum est, dentes mento affixos exëcuit. Quo ex uulnere moriens ille, humi procubuit. Fuit autem hic filius Antenoris, nothus quidem, à Theano tamē nouerca, maritalis obsequij gratia non aliter educatus, quàm si legitimus, quàm si unus ex ipsis liberis fuisset. Eurypilus quoque dium Hipsenora interemit, filium magnanimi Dólopionis, qui erat sacerdos Scamãdri, in tanto honore habitus, ac si deus quidam esset. Nam fugientem ab eo affecutus, manum cum toto lacerto ense præcidit: qua humi delapsa cum multo sanguine, ipse quoque Hipsenor, caligantibus dura morte oculis, expirauit. Interea quum hæc apud alios geruntur, Diomedem non dignoscas, utra ex parte, aut cū quibus, Troianis'ne an Græcis, dimicaret: ita iam in medium hostium mediumq; campi penetrauerat, torrëti fluuiio similimus, qui immensis repentinisq; imbribus adauctus, ac præcipiti impetu euolutus, non solitis ripis, non aggeribus in tutelam hortorum agrorumq; extructis, cohiberi potest: sed omnia tamen scindens, dissipansq;, ac pontes ipsos soluens, lætas segetes ac pinguia late agriculturalum

f 3 culta

Diomedes uul
neratur.

Pādarus Tro-
ianis.

Diomedes
Sthenelo,

Diomedes
Palladi.

Pallas Dio-
medi.

culca deuaſtat. Sic Diomedes, quamuis deſas, quamuis fore
tes Troianorum phalanges, nemine reſiſtere ſuſtinate,
turbabat. Quem ubi tam hoſtilia agentem Pandarus Ly-
caonis filius animaduertit, protinus in eum directo arcu,
aſſurgentem in uulnus ferit, infixam apud thoracis oram in
humero dextro ſagitta, & in contrariam uſque partem
adacta. Quo uulnere conſpecto, Pandarus, et late ſanguini-
nante thorace, proclamatur: Inſerte nunc pedem Troiani,
nunc ingruite animoſi equites in hoſtes Græcos. quorum
preſtantiſſimus ita meo telo ictus eſt, ut rear diu incolumē
eſſe non poſſe, ſi me nō fruſtra Apollo huc uenire ex Ly-
cia iuſſit. Hæc gloriabūda uoce Pandarus. Diomedes au-
tem magno, ſed nō letali uulnere affectus, relato pede, ad
currum ſuum, quem non procul Sthenelus ducebat, ſeſe
recepit. ibiq; ſiſtens gradum, ad aurigam ſuum inquit:
Propere quæſo amantiſſime Sthenele deſcende de curru,
ut hæc euellas, quæ me cruciat, ex humero ſagittam. Quo
audito, Sthenelus feſtinanter è curru deſiliit: accedensq;
ad humerū, de uulnere telum euulſit. Tunc ingēti ui ſan-
guinis ſtatim effuſa, et per arma aſſatim deſluēte, his uer-
bis Diomedes Pallada obſecrabat: Tritonia magni Iouis
filia, ſi quando te aut patri, aut mihi ſtudioſam exhibuiſti
in bellis, nunc quæſo exhibeas: tribuasq; ut & incolumis
ſim ex hoc uulnere, & uirum illum qui me percuiſit, meis
manibus meoq; telo adortus occidam, qui gloriabundus
ad ſuos dixit, fore ut non diu iucunda hæc ſolis fruereſ lu-
ce. Sic orationem Pallas exaudiens, ad hominem acceſſit:
& immiſſo in illius manus, lacertos, crura, pedes ac cæte-
ra membra agili robore, ſic eum allocuta eſt: Bono animo
eſto Tytides, nec dubites pugnare cum Teucris. En im-
miſi in tuum pectus uim illam paternam, qua ſemper Ty-
deus

deus in pugna intrepidus fuit. Quin & nubem tibi, qua mortales oculi teguntur, amoui, ut homines deosq; discernas, ne forte per errorem certares cum dijs, pro hoste pugnabitibus: cum quibus haudquaquam uelim te in bello conferere manus, una tantum Venere excepta: quae si in pugnam descenderit, ne utique dubites eam ferro restringere. Haec quum dixisset Pallas, abscessit. At Diomedes tum geminatis triplo quam antea fuerat, uiribus, tum admonitis dea factus animosior, ad primos continuo pugnatore proceffit, in morem leonis, quem in agreste ouile insipientem pastor clandestino telo sauciauit, non occidit. Eoq; uulnere irritata fera, non ausus gregem suum tutari, praesertim solitudine loci territus, foribus abdit sese, ac pauidas oues, & praefornidine se condensantes turbantesq; derelinquit. Leo autem custode submoto, uictor est stabulo profiliit. eodem Diomedes animo in Troianos, & eadem ferocitate inuasit. Atque hic primum interemit duos principes, Astynoum & Hypinora: illum quidem iaculo subter papillam defixo, hunc autem brachio cum toto humero machaera amputato. Deinde his relictis, fertur in Abatem & Polyidum, eosq; obruncat, filios Eurydamantis interpretis somniorum: qui tamen filijs in bellum proficiscentibus, somnia non est interpretatus. Post hos inuadit interimitq; duos fratres Xanthum & Thoona Phoenopis filios, praeter quos nec habebat alios pater, nec habiturus erat, extrema coeptaq; iam aetate. Quos Diomedes occidens, inmensum luctum perennesq; lachrymas misero seni reliquit, non amplius liberos est bello reuersos uisuro, alienisq; patrimonium, filijs suis destinatum, relicturo. Tum duos Priami filios eodem in curru stantes, Echemona & Chromion interemit. Ut leo in armatum boum pascentium

f 4 impetu

impetu factō, taurum uaccam'ue ceruice correptam, sternerit humi ac lacerat, sic Diomedes interemptos fratres, præcipitatosq; de curru, armis exuit. Quas exuias cum equis & curru comitibus tradit ad tentoria deducendas. Huc itaq; dissipatē ita suorū globos ut uidit Aeneas, prope, ubi pugna uehemens & plurimus tumultus erat, se cōfert, explorans ubinam strenuū fortemq; Pādarum inueniat. Quem cum inuenisset, adissetq;, ita est allocutus.

Aeneas Pandaro. Pandare, ubi tibi arcus ac sagittæ? ubi illa gloria? ubi illa sagittadi peritia? qua se tibi nemo, neq; in Lycia præferre, neq; hic conferre audebat. agedum sublatis ad Iouem manibus, immitte in hunc telum, quicumq; est, tam ualidū tot tantorumq; Troianorum confectorem: nisi quis deus est, qui tantam nobis perniciem infert, iratus Troianis ob fraudata sacrificia. Dura autē res est deorum ira. Cui respondens Pandarus, Aenea, inquit, fortium Troianorum princeps, equidē hunc Diomedem esse, ut aspectus declarat, existimo. Agnosco clypeum, agnosco cum cono & buccula galeam, agnosco equos: non tamen plane diiudico, deus'ne sit, an homo, & is quem rebar Tydeo natum. quippe tanta quæ facit, sine deo non facit. nam deorū immortalium quispiam nube contactus hic adest, ictumq; in corpus eius euntem, aliō retorsit. siquidē modō apud thoras oram dextrum'ue humerum sagitta percussit, trāsegitq;, ut cum spem conciperem, eum hoc uulnere ad inferos descensum ire, uana tamen spe frustratus sim, aliquo mihi (ut opinio fert) irato deo, quum præsertim equi cum curru mihi præsto non sint, quos ascendam, & ex quibus dimicare possim. Omnes domū relictī. undecim nanq; currus sunt mihi in Lycia recenter instructi, decorisq; peplos Babilonicis stragulis circumdati. singuli cum binis equis,

qui

Aeneas Pandaro.

Pandarus Aeneæ.

180

qui sedula cura delicateq; aluntur. Eos senex pater multis me uerbis uenturum hortabatur, ut ducerem, & ex bigis cum hoste pugnare, uirtutemq; equestrem inter Troianos principes ostenderem. Quod ego, ut erat multo satius, facere nolui, parcens equis, ne forte ob nimiam bellorum curam, qua uos impliciti estis, non haberent hordeum auenamq;, unde ex consuetudine pascerentur. Itaq; illis relictis, ad Troiam pedibus ueni, arcu sagittisq; fretus, quæ tamen domi profutura non erant. Namq; quos duos egregios in primis hodie percussi, & quidem graui uulnere, eos non occidi, sed ad prælium magis irritaui: aduersis nimirum fatis illo die, quo suspensos ad paxillu hos arcus sagittasq; desumpsi, uenturus ad Troiam, ut operam in bello nauarem, qua gratificarer quum cæteris Troianis, tum præcipue dio Hæctori. Quod si digresso hinc mihi cõtingat reuiscere patriam, penates, uxorem, nisi eos meis manibus confringam, igniq; imponam, protinus hostium aliquis caput mihi detruncet: adeo frustra mecum incassum huc attuli. Ad hunc respondens princeps Aeneas, Noli, inquit, Pãdare ita loqui. imò nihil prius erit, quam ut aduersus hunc in hac munitissima biga experiamur occurrere. quare agedum huc ascende, ut noscas, quales equi Troianorum, quam in campis experti, quam uel insequendo fugientes, uel fugiendo insequentes, sunt pernices, atq; in quodlibet flectendi se latus agiles: quibus salutem nostram, si Diomedem affuerit contra nos Iupiter, fugietes urbem uersus tueri possimus. Cape tu igitur hæc uerba frænaq;, & aurigare. Ego uero descendam, ut cum illo conseram manum. Aut tu Diomedem excipias, & ego currum equosq; moderabor. Cui Pandarus, Tu uero, inquit, Aenea uerba tibi habe, equosq; tuos aurigare, qui

Aeneas Pandaro.

218

Pandarus Aeneæ.

f s melius

melius assueto parebunt aurigæ, quàm insueto: ne forte
 Diomedem iam uictorem uoluerimus effugere, hi uocem
 meam aurigationemq; extimescentes, tuam desiderantes,
 recusent è prælio excedere, occasionemq; præbeant hosti,
 ut & nos trucidet, & ipsos captiuos abducat. Tuos igitur
 equos, tuamq; bigam moderandam tibi relinquens,
 ipse uenientem* hominem hoc pilo excipiam, Hæc cū di-
 xissent, currumq; ascendissent, immisis equis in Diome-
 dem strenue ferebantur. Quos quum eximius Sthenelus
 Capanei filius inspexisset, continuo sociū his uerbis affa-
 tus est: Charissime nūhi Diomedes, en in te infesto animo
 properates uideo duos fortissimos optimosq; bellatores,
 Pandarum Lycaonis filium, sagittiferū unicū, & Ae-
 neam magno Anchisa deaq; Venere genitū. paulum itaq;
 cum curru retrocedamus, neq; ita mihi in medios hostes
 progredi uelis, ne nimia animositate incautus occumbas.
 Ad hunc toruo Diomedes intuens uultu, Desine tu, ait,
 mihi istis consilijs timorem fugamq; suadere. Non enim
 persuadebis, quum minime generosum sit ac decorū mi-
 hi, aut retrocedentem pugnare, aut aduentante hoste tere-
 reri. Et mihi quoq; ualide uires adsunt, usq; adeo currum
 ascendere contemno, nec opperiar eorum aduentum, sed
 ipsis obuiā pergā, modo mihi armipotens Pallas sit au-
 xilio, in spem adducor, ut horum qui in me uno in curru
 inuehuntur, si non uterq;, saltē alter, retro non reuehā-
 tur, manu mea interfectus. Idq; quod dico trade memo-
 riæ, si Pallas mihi palmam amborum concesserit, nulla in
 te mora sit, quin insiliens in Aeneæ equos, à curru frangē
 corripias, & bigā ad nostra tentoria abducas. Sunt enim
 ex eo genere equorū, quos Iupiter pro adempto Ganyme-
 mede filio, Troi donauit, præstantissimos inter omnes

Sthenelus Dio-
medi.

Diomedes
Sthenelo.

251

qui sub sole sunt, ac sub aurora. Ex quibus princeps Anchises furtim Laomedonte inscio suppositis equabus, quatuor sustulit pullos, apudq; se maiore cum cura educauit. Ex his duos (ut cernis) feroces, Aeneae filio ad belli praesidium contulit. Quos si ceperimus, & praedam, & egregiam sane laudem retulerimus. Dum haec inuicem Diomedes & Sthenelus colloquuntur, iam Aeneas & Pandarus inciatio equorum cursu affuerunt. Et prior Diomedem Pandarus est allocutus: Dire Tytide, non te contempsit, quae te percussit sagitta. Tentabo nunc, an cum iaculo ad te interimendum felicior sim. Haec locutus, validum iaculum uibrat: eoq; ictu cum scutum Tyidae adusq; thoracem penetrasset, exclamat: Nunc certe ad intimum percussus es uentre, nec te diu arbitror incolumem fore, sed daturum mihi morte tua exitiam gloriam. Cui Diomedes nunime territus, Pandarem, inquit, & opinione & ictu deceptus es, nec me tuum perstrinxit (ut ais) iaculum: quod secus in uobis eueniet, quos non prius dimittam, quam alter uestrum sanguine suo meum imbuat telum. Haec dicens, telum iaculatus est, quod in uultum Pandari Pallade dirigente illatum, perfosso super oculos naso, superioribus confRACTIS dentibus, excisa lingua, per ipsam quoq; ceruicem ligno tenuis emicuit. Ad quem ictum Pandarus est curru prolapsus est, armisq; uersicoloria & late lucentia aera, & ingentem fragorem reddentibus. Ea ruina ac fragore conterriti equi ac resilientes, sese auerterunt, eum anima iam atq; animo relincente. Hic heros atq; hominum princeps Aeneas, ueritus ne iacentis amici cadauer hostes eriperent, uiribus confusus, leonis ritu prostravit: terribiliq; clamore uociferans, obiecto clypeo atq; hasta mortuum protegebat, paratus occidere, quicumque se ei obuium ferret. Huic Diomedes, arrepto dextra

Pandarus Diomedis.

Diomed. Pandaro.

287

Diomedes Aeneam uulnerat.

dextra ingēti saxo, facileq; sublato, quod duo, quales nūc homines sunt, ferre nequāt, coxam percussit: confractaq; carne, atq; utroq; rescisso neruo, uertebrium soluit, hominemq; offusis ante oculos tenebris procūbere, & manu qua cadens in genua se exciperet, atq; inniteretur assurgens, terrā contingere coēgit: forsitan occisurus, nisi res statim cognita, Venus mater currēs lucidum peplum, quae gerebat, illi, ne quis eū hostium confoderet, ueluti propugnaculum contra tela duplicem praetendisset: candidisq; lacertis dulcissimum complexa filiū, è praelio subduxisset. Ibi Sthenelus non immemor socij mandatorū, equos quibus insistebat, inhibet, à turbaq; seducit. ibi cum eos statuisse, in equos Aeneae inuadit: ac per frēna apprehēsos, abducēdos in tentoria sua Deiphilo tradit, uiro amicissimo, & in primis industrio, quemq; inter aequales maximū faciebat. Ipse rursū consenso suo curru, sumptisq; habebis, Diomedem strenue est consecutus. Ille uero in uenerem infesto telo ferebatur, non nescius eam non esse exillarū numero dearum, quae praesident bellis, & in quarum arbitrio uirorum est sita uictoria, ut Minerua atq; Bellona, sed imbellē & sine uiribus deam: quam inter frequentiam bellantium secutus properare atq; affecutus, per ambrosium peplum, quem ipsa Charites elaborauerant, immissa lanceae cuspide percussit, extremitatemq; tenerae manus facile ad uolam usq; trās fōdit. quo ex uulnere coelestis sanguis humorq;, qualis è diuinis corporibus solet, emanauit. quippe nec fruge uestuntur dij, nec uinum potant, eoq; exangues sunt, & immortales nominantur. Venus autē simulac percussa est, uehementer eiulans, filium à se, ut manibus gestabat, praedolore dimisit. Quem tamen destitutum Apollo suscepit nube, ne quis hostium ei telum

Venus à Diomedede uulneratur.

in pectore

in pectore defigeret, obducta. Diomedes uero abeuntem
 Venerem etiã clamoris conuicijs persecutus est, Abi, in-
 quiens, abi è pugna & bello, etsi filia Iouis es, Venus
 ignaua. An non satis habes corruptelis tuis expugnare
 muliebrem sexum eneruam & mollem, nisi etiam inter
 praeliantium uirorum coneris arma uersari? Quod si ite-
 rum facere tentabis existimo, fore, ut malo tuo edoctam,
 etiam praelium adijisse te pigeat. Hæc Tydides. Illa autẽ
 fœdante speciosa membra sanguine abibat, gemens, ex-
 animata, doloris impatiens. Sed eam uelocissima Iris ex-
 cepit, & à tumultu certaminis eduxit, ad Martemq; de-
 duxit: quem ad sinistram pugnae in nube equis collocatis
 & hasta, sedentem offenderunt. Ad cuius pedes in genua
 procidens Venus, supplicibus oculis molliq; uoce, atq; his
 uerbis cum est comprecata: Suscipe me frater suauissime,
 commodaq; mihi parumper equos tuos, ut in cœleste do-
 micilium deorũ pergam. Atroci nãq; cruciatu conficior,
 faucia ferocissimi Diomedis manu, qui etiã (quæ sua au-
 dacia est) cū Ioue ipso pugnaret. Sic locuta, exhortatisq;
 equis, mœstitia grauis in currum ascendit: & aurigante
 Iri, equosq; sua sponte rapidos, etiam uerberibus adde-
 re cursum cogente, in uastum olympum continuo perlata
 est. Ibi currũ Iri sistente, solutisq; equis ambrosiam appo-
 nente, Venus quum descendisset, super matris Dionæ ge-
 nua procubuit. Illa amplexata filiã, mox eius manũ pre-
 hendens, Quis te, inquit, deorũ lepidissima filia tam in-
 digne multauit, tanquam facinoris alicuius manifestam?
 Cui respondens Venus, Vulnerauit me, inquit, ferox Ty-
 dides, conatam surripere è praelio Aeneam meum, quem
 Anchisæ genui, dum boues pasceret, inter omnes filios
 mihi longe charissimum. Omnino iam non cum Troianis
 certant

Diomed. Veneri.

348.

Venus Marti.

Dione Veneri.

Venus Dionæ.

Dione Veneri.

certamen est, sed cum dijs. Huic respondens dia deorum
 tibi est, offensionem, & noli te afflictere, imitata alio
 deos cœlites, quorum multi graues acerbosq; cruciatus,
 ut ipsi hominibus intulerunt, ita uicissim ab illis illatos
 pertulerunt. Pertulit graues cruciatus Mauors, arbiter
 ille deorū, à fortibus iuuenibus Aloeï filijs Oto & Ephi
 alte, arctis uinculis alligatus, & in olla ærea retrusus, illi
 propediem fortasse periturus (Nam tredecim menses dū
 rauit, forti iam illo corpore atq; animo exhausto) nisi eum

Dij ab homini-
bus uulnerati,

390.

Mercurius admonitu precibusq; Etribœæ nouerœ su-
 tim liberasset. Pertulit graues incredibilesq; cruciatus &
 Iuno ex uulnere, quod ei Amphitryonis Iouis uel filii
 apud dextram papillam trigona sagitta inflixit. pertulit
 deniq; magnus quoq; Pluton, & ipse simili telo ab ho-
 eodē uiro percussus in humero apud Pylon inter strages
 occisorum: atq; ita percussus, ut eo ictu periturus fuerit,
 immortales perire possent. ita eum conficiebat dolor atq;
 cruciatus, sed cū in cœlum uenisset ad domicilium Iouis,
 ibi Pæon mitigatorijs uulneri medicamentis apposisis eum
 curauit. Infelix igitur, qui sic peccat, qui sic desipit, ut
 deos offendere & sauciare sagittis nō reformidaret. Dione
 medem autē, si nescis, ut in te inuaderet, cōsilijs suis Pol-
 las cōmouit. Insiapiens qui non intelligat, eos qui aduer-
 sus deos certare uolunt, nō utiq; posse esse longauos. eorū
 propter hanc offensam, nulli filij à bello sibi reuerso ad
 genua blandientur. Quin etiā atq; etiam consideret, est
 tantopere uiribus pollet super ceteros Graios, ne quis
 tamen te præstantior dimicet secum: ne uel Aegiala uxor,
 Adrasi filia, non ita multo post in tenebris è somno ex-
 citata, domesticos ac necessarios in maritalis desiderij spe

latium uocet. His dictis, Dione utraq; manu telo è pal-
 ma Veneris expresso, sanauit uulnus acerbitate doloris
 sedata. Pallas autem & Iuno hæc inspectantes, facietis
 dictis apud Iouem inuidiam quandam Veneri conflare
 conabantur. Itaq; Pallas inquit: Iupiter pater, nunquid ^{Pallas Ioni.}
 ob id quod dicam, succensebis mihi? En Venus quandam
 Græcarum foeminarum subornatam ad Troianos, quorū
 studiosissima est, adducens, molliculam manum porrexit
 ad auream fibulam baltei illius, cum eam fouet, eiq; blan-
 ditur. Ad hæc uerba subridens Iupiter, ac uocata Vene-
 re, inquit, Non est, mea filia, muneris tui tractare res bel- ^{Iupiter Venerē.}
 licas, sed uxorias amatoriasq;. Ideoq; tu cole amores,
 amplexus, oscula: pugnas uero et res bellicas, fortis Mars
 ac strenua Minerua meditabuntur. Hæc inter se cum dij
 fabularentur, interea Diomedes infesto in Aeneam telo
 ruebat, nequaquam reuerens Apollinem, tam magnum
 tamq; præsentem deum, à quo sciebat Aeneam in manus
 esse susceptum. tanta occidēdi atq; spoliandi hominē aui-
 ditate tenebatur. Ter itaq; in Aeneam occisurus irruit,
 ter ab irato deo repercussa pelta inhibitus est. Quarto
 autem cum idem demoni similis insiliret, tunc in eum mi-
 nabundo terribiliq; clamore Apollo ita effatus est: Cer- ^{Apollo Dio-}
 ne quid agas Tydide, retroq; cede, nec ita desipias, ut ^{medi.}
 æquandum te sentias esse nobiscum, mortalem cum im- ^{440.}
 mortalibus, hominem cum dijs: in terris habitantem, cum
 his qui cœlestes incolūt domos. Tydides autem indigna-
 tionem dei deuitandam sibi existimans, nonnihil retror-
 sum sese recepit. Ille Aeneā ex acie sublatū, in augustam
 Pergamum detulit, in magnoq; adyto templi numini suo
 dicati deposuit, Latonæ matri ac sorori Diana curandū
 ac roborandum: substituto interim inani idolo, quod ad
 imaginem

imaginem corporis armorumq; Aeneae effinxerat, circa
 quod Troianorum Graecorumq; certamen incruduit, scutis,
 clypeis, peltis ambarum partium inuicem confligentibus.
 Neq; uero hanc rem fecisse Apollo contentus, Martem
 etiam allocutus est, Nunquamne, inquit, tuis manibus
 Mars, Mauors bellorum praeses, inuades abigesq; a praes-
 lio Tydiden hunc, qui etiam cum Ioue (ea hominis temeritas
 est) certare auderet? nam primum Venerem in uola percussit,
 deinde in me irruit, non homini, sed daemone similis.
 Haec ubi Apollo dixit, ipse in excelsa Pergamo confedit.
 Mars autem ingressus Troianas acies sub Athamantis spe-
 cie fortissimi Thracum principis, his uocibus Priami filios
 hortabatur: O filij regis, o filij Priami, quousq; tandem ci-
 ues sociosq; uestros ab hostibus trucidari tolerabitis? nunc
 quid dum ante muros Troiae, & ante portas Graeci praes-
 lientur? En Aeneas magnanimi Anchisae filius, quem in
 eodem habemus honore quo Hector, iacet ab hoste percus-
 sissus, deq; eo auferendo inter utraq; acies summa ope
 certatur. Quare agite dum uniuersi, ab hoc tumultuoso
 discrimine uirum sane egregium atq; amicum uindicemus.
 Haec dicens, animum audaciamq; singulorum excitauit.
 Ibiq; Sarpedon Hectorem adiens, durioribus eum uerbis
 incusauit, inquit, Hector, quomodo tibi abierunt illi spiri-
 tus, illae uires, quum solebas praedicare, sine ciuibus, sine
 auxilio sociorum, te solum cum fratribus atq; affinitibus
 urbem contra Graecos posse defendere? Nunc eorum qui-
 bus confidebas, nullum in pugna uidere, nullum possis dis-
 gnoscere. Omnes a Diomede perterriti tanquam canes a
 leone diffugerunt, nobis socijs periculum relinquentes:
 qui certe perstamus in pugna, non cedimus. Atqui ego
 non ciuis uester sum, sed socius: nec meas fortunas, mea
 pignora

Apollo Marti.

Mars Priami-
dis.Sarpedon He-
ctori.

472.

pignora in hac urbe collocata habeo, ut pro his tutandis
 necesse mihi sit in aciem descendere. longe enim hinc mihi
 absunt in Lycia, festiuissimus filius, amantissima uxor,
 opes immensæ, & cuius, qui tanta non habeat, optabiles.
 Quæ omnia, ut uobis gratificarer, reliqui, & tanto ter-
 rarum tractu profectus sum. Nunc quoq; pro uobis in
 acie sto, ut contra Diomedem dimicem: & uobis dantibus
 terga, tamen persisto, meosq; comites sedulo ad certamen
 exhortor: qui quam non metuo tanta amittere quanta uos
 Troiani, tam non spero adipisci quanta Græci. Tu uero
 Hector hic stans, ocium tenes: nec iubes populares tuos
 pro charis coniugibus pignoribusq; persistere in acie,
 atq; pugnare: ne forte, nisi suppetias feratis, ipsi mox ue-
 lut reti quodam circumuenti ab hostilibus copijs, occi-
 dione occidamini, præclara urbs uestra expugnata euer-
 tatur. Quod te Hector diebus ac noctibus cogitare oportet,
 & duces sociorum obsecrare, ut longinquâ expedi-
 tionē tolerēt, ut bella fortiter gerant, ut in laboribus pe-
 riculisq; perseuerēt, nec eis te acerbius increpādi præbe-
 re materiā. Hæc Sarpedon. Cuius oratione Hector uelut
 morsu quodam perstrictus, protinus (ut erat armatus) è
 curru desiliit: duoq; iacula manu gestās, rediit in pugnā:
 & ubicunq; suos aut fugere, aut cessare cernebat, repe-
 tere prælium hortabatur. Cuius imperio illi parentes, in-
 festis telis in Græcos stare cœperūt, aurigis quoq; à fuga
 in hostes conuersis, & cursum equorum incitantibus. Ad
 quorum aduētum, Græcorum (nam hi nequaquā territi,
 sed se condensantes, impetum expectabāt) non aliter op-
 pleta sunt corpora puluerea nube, pedibus equorū exci-
 tata, & in altum uolitante, quàm dum messorum ad aream
 frumenta uentilabris purgant, si iniquior aura ingruat,

g

purgamenta

purgamenta ipsa, quod acus uocant, longius copiosiusq;
 proiecta, culmine palcarum cumulos complēt, candidio-
 resq; efficiunt. Hic itaq; exorto aspero praelio, utrinq;
 armatas manus multo cum robore conserebāt. Sed eorum
 oculis Mauors caligine offusa, huc atq; illuc discurre-
 bat, adiuuans exhortansq; Troianos, ut mādata Apollie-
 nis exequeretur, qui & ipse ubiq; Troianis aderat, cum
 uideret inuicem Mineruam uersari in bello, ferentem aux-
 ilia Græcis. Insuper Acneam, uigore animi ac corporis
 recepto, ex angusto adyto eductum, pugnae restituit. Qui
 ubi in medio suorum conspectus est, non uiuens modo,
 uerum etiam incolumis atq; acriter pugnam ciens, mira
 omnes socij exultauere letitia: cupidi etiam percontandi
 hominem, sed id per laboriosissimas pugnae occupationes
 facere non licebat, in quas uocabantur deo Apolline, deo
 Marte, dea Peruicacia, quæ semper insatiata certamine
 est, certamen accedente, & ipsis spem uictoriae ostendēte.
 Graios autem duo Aiaces & Vlysses ac Diomedes ad
 pugnam urgebāt, sua alioqui sponte animatos atq; cre-
 ctos. Quippe neq; ad clamorem Troianorū territi sunt,
 neq; ad ualidam impressionem gradu dimoti, in eodē quo
 institerant uestigio permanebāt: tanquam nubes ad edi-
 tissimorū montium uertices, quum aquilo atq; alij uenti,
 qui fuscas nubes spiritu suo dispellunt, uolente Ioue non
 spirant. At Agamemnon inter suos uadens, non desine-
 bat hortari: Nunc socij esote uiri, nunc animosi, nunc
 fortes, reuerentes inuicem, ne quid indignum uobis cō-
 mittatis, tum decoris, tum salutis causa, nam eorum qui in
 bello humiliter agere erubescunt, plures incolumes sunt,
 quàm intercidunt: contraq; fugiētium ut decus animarum
 non excitat, ita corporis uires elanguescunt. Hæc fatuus,
 strenue

Agamemnon
 Græcis.

529.

strenue iaculum in Deicoonta contorsit, socium Aeneae,
 ac Pergasi filium: quem ob singularem in bello præstan-
 tiam, Troiani æque ac Priami filios uenerabantur. Huius
 scutum, baltheusq; thoracis, ictum inhibere non potuit,
 quin ferrum ad intimum uentrem usq; penetraret, mori-
 bundumq; iuuenem cum uasto corporis armorumq; fra-
 gore prosterneret. Hic uicissim magnanimus Aeneas duos
 longe præstantissimos uiros & in omni genere bellandi
 peritissimos interemit, Crithona atq; Orsiloichum, Dio-
 cleo patre genitos, qui habitabat in Phera, loco sane in-
 signi, uiro rebus omnibus ad uitam idoneis circumfluo, ac
 genus ducente ex fluuio Alpheo, qui lato gurgite terram
 interfluit Pyliorum. Siquidem Alpheus genuit Orsilo-
 chum, qui magni populi princeps fuit. Orsiloichus genuit
 Diocleum, Diocleus ipse geminos genuit, Crithona &
 Orsiloichum: qui gratificantes Aganemnoni Menelaoq;
 una cum illis alijsq; principibus ad Troiã nauigauerat:
 ad Troiam pariter, & in uno occubitori horæ momento.
 Sic enim Aeneae manibus interempti sunt, ut duo leones
 in arduis nemorosisq; motibus sub matre leana educati,
 confici ab his pastoribus solent, quorum stabulantes tau-
 ros ouesq; ipsi diripuerant. Menelaus autẽ cum hos fra-
 tres in modũ sublimium abietum collapsos uidisset, dolẽs
 illorũ uicem, eò ubi iacebãt, ad primos pugnatore pro-
 cedit, fulgenti circumdatus armatura, ac librans dextra
 telum (dabat autem sibi hanc mentem Mars insidians
 uitæ illius, quo per audaciã manibus Aeneae occideretur)
 Huic Antiloichus sic in occursum Aeneae imparibus ui-
 ribus eunti timens, ne quid mali pateretur is, qui pro
 ceteris * labori consueuerat, & ipse ad primos procedit.
 Iam Aeneas ac Menelaus infestis hastis alter in alterum
 g 2 uadebant,

uadebant, at ubi Antilochus aduenit, proximusq; Menelao stetit, nō expectauit Aeneas: nec cū duobus illis mutuo auxilio subnixis, etsi bellator eximius erat, dimicandum sibi putauit. Itaq; eo cedēte, Menelaus Antilochusq; ubi cadauera infeliciū fratrum ad suos pertracta, in manus sociorum dederūt, ad primos pugnatōres reuersi sunt. Ibi Pylamena Paphlagonum ducem, eiusq; aurigā Mydona Arymni filium interimunt, utrunq; uirum insignē: Pylamena Menelaus, Mydona Antilochus: alterū ante currus stantem, alterum in curru: illum lancea infixā, ubi humeri ceruixq; cōmittuntur: hunc iam auertentē equos, ingenti apud medium cubitum saxo: quo ictō quū frēna ebore distincta, ē manibus humi decidissent, insiliens Antilochus, tempus gladio hausit. Mydon uero animā cum singultu agens, in caput & in humeros ruens, statutoq; in alta arena uertice, diu praeosterus mansit, donec equi ab Antilocho agitante uerberati, dum abirent, prostrarent. Hector quum oculos per acies circuntulisset, animaduertissetq; quid Menelaus Antilochusq; egisset, cum uociferatione protinus in eos impetū facit. Quem uadentem Troiana phalanges cōsecuta sunt, duce Bellona ac Marte: illa immanem tumultum ferente, hoc terribilem gestante hastam: quā manu quatiens, nunc anteibat Hectorem, nunc subsequebatur. Hunc deum quum cognouisset Diomedes, eo terrore obstupuit ac retrocessit, quo quis rerum imperitus, cum ex urbe iter per campum ingressus, in rapidum flumē & spumosos in mare uortices agens incidit, subsistere solet, ac sese retrorsum fuga recipere. Igitur ad socios clamans, O amici, dicebat, miramur tam fortem ac strenuum esse Hectora, tam audacem bellatorem? Id causa, huic quispiam deus assidue adest,

Diomedes
Græcis.

600.

qui

qui eum à morte tueatur. Et nunc ille qui sub humana specie Hectorem comitatur, ipse Mars est. Quocirca ne temerarias cum deo manus conseramus, auersi, non aduersi, hostibus cōcedamus. Hæc Diomedes. Troianis propinquis iam admodum factis, Hector duos egregios in remilitari uiros (erant enim in eodē curru) interimit. Quorum misertus Ajax Telamonijs, illato pede, ac proxime ad Amphium accedēs, ualidam ac lucenti præfixam ferro hastam in illum conijcit, ac traiecto baltheo in imo utero demergit. Erat autē is Selagi filius, perquā diues, quum agrestibus prædijs, tum uero omni alio genere facultatū, tristi fato Epheso patria profectus, ad auxilia Priamo cū filijs Priami ferenda. In hunc cum sonitu collapsum procurrenti Aiaci, ut eum pulchris spoliaret armis, Troiani resistunt, crebraq; proijciētes tela, impedimēto sunt, quo serius ad cadauer accedat. Ille nihilo minus, multis confosso telis scuto, ingenti insiliens gradu, impressoq; supra iacētē pede, hastam quam contorserat euellit, non ausus etiam spoliare occisum, quod frequentibus & undiq; uenientibus hostium missilibus obruebatur. Circumsistebant namq; uirū infestis mucronibus, infestisq; uocibus & plurimi, & optimi quiq; Teucrorum, eumq; licet tam excelsum, tam generoso animo, tam fortē, tamē timere, & gradu deiectum retrocedere coēgerunt. Interea quum hæc ad hunc locum geruntur, alio in loco Tlepolemum, procero amplexuq; corpore uirum, ut Herculis filium possis agnoscere, dirum fatum commouit ad pugnandum cum Sarpedone, nepotem cum filio Iouis: qui cum alter in alterum tendentes, iam uicini essent, Tlepolemus ad Sarpedonem inquit: *Quæ tandem Sarpedon Lyciorū princeps tibi necessitas est, ut ad oppetendam mortem huc*

Tlepolemus
Sarpedoni.

633.

g 3

uentres

uenires homo imbellis, & rei militaris ignarus? Etenim qui te filium Iouis aiunt, haud sincera fide tecum agunt, quum procul absis à uirtute priscorum, qui sunt progeniti ex Ioue, ut Hercules, qui mihi pater fuit, qualis fuisse celebratur intrepidus, ualens, & qui huc aliquando cum sex denum nauibus pauculisq; comitibus equorū, Laomedontis causa profectus, & urbem euertit, & ciuitatem omnem exhausit. Tu uero imbecillus es, & præ tua imbecillitate passim tui comites trucidantur: quos cum tutari nequeas, quo modo te suspicer tutari posse Troianos, quibus ex Lycia auxilia deportasti? eos te etiam si ualidissimus sis, nihil tamē adiuturū puto: sed meo telo interceptum, ad infernas portas esse descensurum. Cui respondens Sarpedon, Tlepoleme, inquit, pater quidē tuus augustam Troiam excidit Laomedōtis regis iniustitia, qui illi pro benefactis maledicta persoluit, recusans equos reddere, quorū gratia Hercules à longinqua regione uenisset. Tibi autē non idem quod patri cōtinget, sed mortē adesse denūcio, nec licere hinc meas euadere manus, uerū hoc iaculo confossum, mihi quidem gloriam, inferno autē animam esse traditurum. Hæc cum dixisset, amborū lanceæ simul reductæ, simul manibus excussæ, simul in alterum illatæ sunt, uulnusq; ambæ fecerunt. Et suo Tlepolemus uulnere extinctus est, suo Sarpedō Iouis beneficio extinctus non est. Namq; illi spiculum huius, ligno tenus in media ceruice: huic, illius in sinistro femore atque in ipso osse defixum est. Vtrunq; fideles accurrentes socij, inter manus, mortuum Græci, uulneratum Lycij, in diuersum è prælio transportarunt, nec uacabat Sarpedonis socij per trepidationem qua festinabant, eum tollere in currum, telum educere, quod ille uehementi cum cru-

ciatu

Sarpedon Tle
polemo.

648.

ciatu trahebat. Hæc Vlyffes ubi agnouit, Tlepolemium
 occisum, Sarpedonemq; abeuntem ægre ferens, magno
 secum animo deliberabat, utrū Sarpedonē insequeretur,
 an illo prætermisso, complures ex comitibus trucidaret.
 Et sic ambigēti, Minerua, ut comites potius quam domi-
 num inuaderet, animum induxit. Neq; Vlyssi fatale erat,
 illum uita priuare. Igitur onusso Sarpedone, in Lycios
 uadit, ex hisq; interimit Cœranum, Alastora, Chromium,
 Alcandrum, Halion, Noëmona, & Prytanium: plures
 adhuc fortasse interempturus, nisi re statim cognita, He-
 ctor radiantibus armis circumdatus, ad primos pugnatō-
 res procurrisset, terrorem inferens Græcis. Ad cuius ad-
 uentum lætatus Sarpedon, cum proximus ipsi fuisset He-
 ctor, ita cum uoce præ cruciatibus uix subsequente affa-
 tus est: Hector, noli quæso me iacentem relinquere hosti-
 bus, futurum eorum prædam: sed auxilio mihi sis, ut hinc
 ereptus, in urbemq; perlatus, illic moriar, quandoquidem
 hoc uulnere moriturus sum, nec reuersurus ad dulcē pa-
 triam, ut suauissimam uxorem, paruulumq; filium uolu-
 ptate implerem. Hæc Sarpedon. Ille uero nihil respondēs,
 raptim se proripuit, ut quamprimum in Græcos prorump-
 peret, illinc uerteret in fugam, & eorū non paucos tru-
 cidaret. Eo abeunte, Sarpedonem socij sui subter dicatam
 Ioui fugū collocant, & ab eius femore uir egregius idēq;
 amicissimus Pelagon lanceam eduxit: qua educta, Sarpe-
 don doloribus defectus, tenebris ad oculos obortis, ali-
 quandiu anima destitutus est: dehinc respiscens uentulo,
 quem seduli socij faciebant, recreabatur. Interea quum
 Græci ad impressionem Hectoris Martisq; terga darent,
 neq; se obuios ferrent (acceperant enim, Martem adesse
 Troianis) retrocesserunt. Quem ibi primum, aut quem

Sarpedon He-
 ctori.

684.

g †

postremum

Iuno Miner-

uz.

v. 714

postremum Hector interemit ? Marsq; Theutrantē exi-
mum, & donatorē equorū Orcstem, & Trechum inter
Aetolos egregiū bellatorē, & Aenomaum, & Helenum
Oenopi filiū, & insignē Oresbium, qui ἐν ὕλῃ habitans,
circumfluēte Cephisi lacu inter diuites lautosq; Bæotios
fuerat cumulararū opūm studiosissimus. Hos interēptos
conspicata Iuno, ad Mineruā cōtinuo inquit: O indignū
facinus Iouis filia Tritonia, si tātopere Martē insanum
seuire permittimus, profecto in nihilum recidet sponso,
quam fecimus Menelao, eum Troia euersa in patriā re-
uersurū. Agedū igitur ipsa quoq; nostras experiamur, si
quæ in bello sunt, uires. Sic locuta, assentiēte huic cōsilio
Minerua, ad equos aptādos se cōtulit. Quos cum apta-
ret, Hebe rotas strenue currui iunxit, diuina tū materia,
tum arte mirabiles. Erant enim auro cinctæ, & desuper
area cinctura reuinctæ, octonis etiā ex ære radijs, chaly-
beo axe: orbe, in quo radij affixi sunt, & axis uersatur,
argēteo: sella ipsa currus duplici nunita ambitu, argētis
aureisq; loris erat intenta: è medio protēdebat argen-
teus temo, cuius in summo alligauit aureum iugum cum
decoris capistris, auroq; distinctis. Iuno ex altera parte
quum equos adornasset, iugo iunxit, properās quampris-
mum ire ad belli tumultum. Minerua autem deposito sue-
per pauimētum Iouis discolori amiculo, quo uelata erat,
quodq; ipsa suis manibus artificiose neuerat, texerat,
sarcinauerat, tunicā & arma sibi induit, quibus Iupiter
pater circūdatur, cum uult prodire in bellū. Tum ægida
humeris accommodat trilicem, horrēdam, & undiq; ter-
rore redimitam. In ea robur, in ea contentio, in ea minax
uociferatio, & atrox clamor, in ea deniq; inest gorgos-
nium caput, dirum, terribile, & quo nullum nouit Iupie-

ter

ter hor
capiti g
pitum h
habent
ac lanc
roum c
proster
equos n
ad cæle
sono ip
cæli ob
nubes r
tas Iun
princip
lucenti
ante I
pater,
Mars
mit, nih
faciat s
ociosis,
lore pa
censebe
fas null
citū, ab
tius inf
acerbis
ut irēt,
dum æ
quis ex
Hoc en

ter horribilius monstrum atq; portētum. Deinde imponit capiti galeam auream, tribusq; cristis insignē, ac tot capitum humanorum capacem, quot milites centū urbium habent. Postremo sic armata, leui saltu in currum ascēdit, ac lanceam corripit ingentem, ualidam, grauem, qua heroum cateruas (ut plane filiam Tonantis agnoscas) irata prosternere solet. Cui Iuno sociam se gnauiter præbens, equos ut cursum capefferēt, uerberibus urgebat: & cum ad coeli portas, quas Horæ seruant, uentum est, immenso sono ipsæ sua sponte patefactæ sunt portæ. His ingentis cæli olympiq; cura cōmissa est, ut altera nigrâtes imbre nubes rebus inducat, altera reducat. Per has igitur portas Iuno & Pallas, uolitâtibus equis exeuntes, inueniunt principē deorum Iouem, seorsum ab alijs dijs in uertice lucentissimi olympi sedētem. Atq; illic Iuno equos sistēs, ante Iouem stetit, illumq; hūc in modū affata est: Iupiter pater, non tibi indignū uidetur, quòd ita inmaniter agit Mars? qui tot iam talesq; ex Achiuorū exercitu interemit, nihil pensi habens, dum Veneri & Apollini gratum faciat? à quibus, ut hæc ageret, persuasus est: qui nunc ociosi, & tali spectaculo, & suo consilio, & meo etiā dolore pascuntur. Quare Iupiter pater, nunquid mihi succensebis, si iusto dolore commota, hunc stolidum, & nullū fas nullumq; ius dignoscentem, graui aliqua pœna coercitū, abigā à pugna? Huic ressondens Iupiter: Imò potius instigā Mineruā ad istud faciendū, assuetā iam eum acerbis afficere supplicijs. Sic locuto assensa Iuno, equos ut irēt, quāuis eundi auidos, flagello uerberās, per liquidum aërem ferebatur, tantum suspensa à terris, quantum quis ex edita specula in latum mare prospicere potest. Hoc enim interuallo inter coelum & terrā equi deorum

Iuno Iouē.

Iupiter Iunoni.

8 5

cursum

cursum tenere consueuerunt. Vbi uero ad Troiam deuen-
 nerunt, ubi Simois Scamanderq; miscentur, Iuno equo-
 fisit, à curruq; disiungit, ac densa nebula, ne quis cer-
 nere possit, obducit: quibus Simois pubescentem am-
 brosiam, qua uescerentur, ex humo produxit, deinde am-
 bæ uelut gemina columbæ incedentes, ad exercitum ter-
 dunt festinabūdæ, ut quàm primum auxilio Græcis essent.
 Et cum perrexissent eò, ubi & plurimi & præstantissimi
 quiq; Græcorum circa Diomedem in acie stabant, sa-
 guinariorum Ieonum aut ferocium aprorū ritu pugnan-
 tes, hic Iuno subsistens sub imagine magnanimi Stentor-
 ris, cuius tantus erat uocis sonus, quantus aliorum quina-
 quaginta, exclamat, O' pudor, ò dedecus Argiui principis,
 nomine tantum appetituq; principes, re autem indig-
 ni, sed qui contumeliosa qualibet appellatione nomina-
 mini. Quàm diu Achilles uersabatur in bello, nunquam
 Troianis fiducia fuit è portis pedem effrendi, ita illius
 ualidã lanceã reformidabant. Nunc quia abest, iam longè
 à muris, atq; apud ipsas naues audacissimi pugnant. Hec
 dicens, animum erexit, ardoremq; singulorum. Minerva
 autem Diomedem adiens, inuenit stantem apud equos &
 currum, deposito scuto, notas crassi cruoris a baltheo abe-
 stergentem, sudore perfusum, fessum ex onerosi scuti ges-
 tatione, assiduoq; labore dextra, & se refrigerantem, sic-
 cillantemq; à dolore uulneris, quod ei * stragula Pandari
 inflixerant, quodq; baltheo scuti premente exhulceraba-
 tur. Ad hunc dea, iugum manu contingens, sic inquit:
 Omnino parè sibi Tydeus filiū simile genuit. Fuit enim
 ille quidè parua statura, sed bellator, & talis bellator, ut
 me quoque uetante, & ne in ancipitem nimis dimicatio-
 nem descenderet, admonente, tamen dimicare uellet. Vbi
 alia

Stentoris uoca-
 lias.

Minerva cum
 Diomede.
 Tydeus qua-
 lis.

v. 800.

alia filcantur, talis fuit, qui solus ab Argiuis Thebas pro
 caduceatore dimissus est. Quò quum uenisset, & cum
 reuentem interesse conuiuio Thebani iure hospitij coe-
 gissent, non est passus ocium illud generoso ipsius ani-
 mo inimicum. Nam hospites ad certamen prouocauit: &
 ut magnifice prouocauit, sic facile uicit, mea opera
 confisus, adiutusq;. Tibi uero ego sedula adsum, custos
 adsto, iubeo, hortor, ut me autore dimices cum Tro-
 ianis: nec quicquam proficio, quoniam neque laborem
 corpus, neque animus perferre periculum potest, pari-
 terq; mens tibi ac membra languescunt. Itaque posthac
 nec magnanimi Tydei te dixerim filium. Ad quam re-
 spondens Diomedes, Agnosco te, inquit, dea magni
 Iouis filia, eoq; ingenue tecum loquar, nihil aut simu-
 lans, aut dissimulans. Equidem dea neque timor ullus
 me, neque ignauia tenet: sed tua, quæ memori mente cu-
 stodio, mandata: quibus me uetuisi ferro inuadere ali-
 quos deos, qui huc in bello ex aduerso uenirent, nisi
 unam Venerem. Nunc agnosco Martem in hoc praelio
 uersari, ducentq; se hostium præsidemq; præbere, iccir-
 co & ipse cedo ab hoc deo, & idem alios facere iubeo.
 Cui Minerua respondens, Tydides, inquit, mihi iucun-
 disime, neque Martem, neque alium deum extimueris,
 fretus præsidio meo, quin in hunc quem ucrebaris, im-
 mitte equos: neq; ulla te sui reucrentia retineat, quo mi-
 nus cum, quo minus ferias * dum insanum animi, maligni
 caput, uento sum atq; uarium, siquidem hodie prima luce
 multis uerbis mihi atque Iunoni fidem dedit, pugnatu-
 rum se esse pro Græcis contra Troianos. En suæ pro-
 missionis immemor, à Troianis stat in acie cõtra Græcos.
 Hæc quum dixisset, Sthenelum à tergo prehensum, ut à
 curru

Diomedes
Palladi.

819.

curru descenderet, retraxit. Cumq; ille confestim des-
 liisset, in locum eius dicto citius ipsa successit: sumptis
 habentis, ac uultu galea clauso, ne posset à Marte digno-
 sci, equos rectà in illum ducit, gemente grauiter curru
 tanti uiri ac tanti numinis pondus. Mars autem hos
 uidit, relicto humi (quem proxime obruncauerat) Per-
 phante Chesij filio, duce Aetolorum, uiro longe præsta-
 tissimo, ferebatur in Diomedem, qui & ipse in eum se-
 ferebat. Qui cum ex aduerso sub iactum teli uenisset,
 prior Mars, utpote Diomedis occidendi audius, lanceam
 uibrat, quam super iugum habenasq; equorum ueniente
 Pallas manu raptam, subter currum irritò ictu detorsit.
 Secundo loco Diomedes suam lanceam, sed non irritò
 uibrat: ac medium Martem, ubi laminis circundatur bal-
 teus, ferit: transfactisq; armis (Pallas enim adiuuit ictum
 ac sauciato intimo utero, telum educit. Quo uulnere ac-
 cepto, Mars tam ingenti uociferatione præ dolore ex-
 mauit, quanta nouem decem'ue millium hominum pug-
 ineuntium esset: ita, ut Græci simul ac Troiani terra
 contremiscerent: nihilq; moratus, ascendit in cœlum. A-
 talis inter eundum uisus est Diomedi esse, qualem uidentur
 esse aërem ex aestiua aliqua nube & aestum hominibus
 inferente, quum oborta serena aura, obscura discedit.
 Atq; ubi ad olympum deorum domicilium uenit, imp-
 tiens uulneris, Ioui assedit: illiq; plagam cruore manatè
 ostendēs, luctu uerba dictante, inquit: Iupiter pater, non
 tibi uidetur indigna hæc? Semper ne tu deos mutuo ob-
 inuicem grassari sustinebis? & quum mortalibus gratia
 facere uolunt, inter se bella committere? Quasi non tua
 causa ad ferenda hominibus auxilia in aciem descend-
 mus. Quippe genuisti filiam uesana, perniciosam, &

Martem uulne-
 rat Diomedes.

Mars Ioui.

872.

nihil est curæ, nisi ut aliquid sceleris agat. Atq; alij quidē
 dij, duntaxat qui cœlū incolimus, tibi semper & paremus
 & parere compellimur. Hanc uero unam, nunquam tu
 neq; factō, neq; uerbo coërces, cuncta sibi indulgens, ob
 id tantum, quòd ex te progenita est. Ab ea nanq; hodie
 Diomedes impulsus furiosas dijs inferre manus, prius Ve
 nerem uulnerauit in uola, deinde in me ueluti dæmon in=
 filiens, hæc fecit quæ uides. Quod nisi pedes mihi auxilio
 fuissent, diutiusq; mansissem, etsi non occidisset, quia im=
 mortalis sum, certe inter mortuos iacēti plurimas plagas
 infixisset. At hunc torue Iupiter intuens, respondit: De=
 sine me aliquando querelis tuis, quum mihi asides, toties
 obtundere. Nam ut scias, inter omnes cœlites mihi Mars
 es maxime inuisus: quem nihil iuuat, nisi rixæ, nisi pu=
 gnæ, nisi bella, uere reddēs ingenū Iunonis, Mars, ferox,
 uastum, cōtumax ac malignum, quē necesse habeo uerbis
 assidue castigare, ut existimem te filium illius consilio (ita
 nanq; peruersa est) ista esse perpeffum. Cæterum non su=
 sineo diu te in isto dolore uersari, quū sis è genere meo,
 atque ex mea uxore. Quòd si ex alio deo genitus esses,
 tam seuum numen atque opprobriosum, profecto ue=
 lin iam apud tartara esses, Titanibus inferior. His dictis,
 Aesculapio, ut hunc curaret, imperauit. Ille mitigato=
 ria medicamenta apponens, non tardius sanauit, quam li=
 quidum lac inter manus ducentis caseum opilionis con=
 crescit. Citius enim dij sanantur, quia eorum copora
 sunt immortalia. Sic ergo sanatus Mars, ab Hebe primū
 ablutus, deinde honoratioribus indumentis uestitus, iu=
 sta Iouem hoc honore letatus confedit. Iuno autem &
 Pallas postquam Martem à pugna fugarunt, ad aedes
 Iouis deorum principis reuerterunt.

Iupiter Martia

889,

quam re.
Zemnonem

Iliados

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER VI.

RELICTA igitur Troianis Graecis pugna, inter ipsos sine deorū praesidio gerēda, nullis iam cedētibus, magno ardore acies conflixerūt: ac plurimis telis ultro citroq; uolātibus, diu ancipiti Marte dimicatum est. Pugnabāt autē in campo, quē cingunt Simois & Xanthi fluenta. Primus ibi Aiax Teclanorū, Achiuorū propugnaculū, interēpto uiro procero ac alto Acamante Euffori filio, inter Thracas praestantissimo, in hostium phalangē prorupit, & socijs ad uincendū quasi lumen ostendit. Hunc autē interemit, lancea coniecta in locum, ubi sublimes cristae capiti affiguntur, & cuspide per galeā in osseam frontē molleq; cerebrū adacta. Diomedes uero & ipse interemit unā cum eiūs auriga Galatseo Axilon Teuthrani filium, hominē perquam beatum omnibus quae ad uictum mortalium pertinet. Hic insignis Arisbae agēs omnes qui illac iter ingrediebātur, quae erat beneuolentia, humanitate, clementia, excipiebat hospitio: quorū nunc nemo succurrēs, ab atroci eum morte potuit eripere. Euryalus autē interfectis primū Dresō & Opheltio, in Aesepon & Pedasum fertur: quos & occidit, & armis exiit. Fratres hi & gemini erant, furtim geniti ex egregio Bucolione, maximo filiorum Laomedontis, cuius oues pasceret, ex nymp̄ha nomine Abarbarea. Menepolemus quoq; occidit iaculo Astyllon, Vlysses Pidyte PericoSSION, Teucrus Aretaona, Antilochus Ableron, Agamemnon Elaton, Satnioēntis latē fluētis accolā, ad cuius ripam

pan patria sua loco excelso posita est : Leitus Philaeon,
 sed in fugam uersum : Euryppylus Melathion, Menelaus
 Adrestum non occidit, sed cepit. Namq; inter fuga trepi-
 dationem, equi impactum myricinis currum, ijsq; haeren-
 tem, cum domino effundentes, fractoq; temone relinquē-
 tes, urbem uersus abierant, quò ceteri Troiani datis ha-
 benis screbantur. Sic humi in faciem praecipitatus Adre-
 stus, quum sibi* manifesto telo Menelaum praesto effe ui-
 disse, amplexus eius crura, his uerbis obsecrabat : Cape
 me, & incolumem serua Menelaë, accepturus pro mea
 salute mirificam redemptionem : habet enim meus pater
 domi repositas omnium generum copias : aurum, argen-
 tum, ferrum, aes : unde tibi complura munera mittet, si
 penes te filium suum acceperit incolumem esse. Quibus
 persuasus Menelaus, iam iam erat famulo traditurus de-
 ducendum ad naues, sed obuiam Agamemnon adueniēs,
 & nomine suo compellans, his uerbis factum fratris in-
 crepuit, O indignum facinus Menelaë, quid ita tibi cura
 est de Troianis ? num quia domi tuae, quum fuerunt illic
 hospitaliter accepti, de te optime meriti sunt ? imò taliter,
 ut nemo, qui in nostras peruenerit manus, debeat praesen-
 tem effugere mortē : nec modò eorum qui capti in pugna
 sunt, uerum etiam qui è pugna fugerunt : ac nemo pror-
 sus, qui mas sit, uel si in ipsa aluo lateat matris. Sed om-
 nes Troiani unà cum Troia, sine uenia, sine mise-
 ricordia, sine respectu extinguantur. Ad haec uerba tan-
 quam ad salubrius consilium mutata sententia, Mene-
 laus quum à se manu Adrestum reiecisset, Agamemnon
 hunc graui lancea in uentre percussit : deinde in pectus
 collapsi pede impresso, telum eduxit. Nestor autem uoci-
 frans * admonerat, O socij, o Danai heroës uiri for-
 tissimū,

Adrestus Me-
nelao.Agamemnon
Menelao.Nestor Grae-
dis.

tiſſimi, nemo ueſtrū interpellat uictoriæ curſum, nemo te-
 rat tēpus in exuendis cadaueribus hoſtium, quo plurimi
 opima ſpolia & glorioſa retro ferat. Interim te hoſ-
 prius, mox per ocium interēptos, ubi relictī à nobis fue-
 rint, ſpoliabitis. Sic dicens, animū accēdit, ardoremq; ſin-
 gulorū, ita ut Troiani à Græcis ſuperati, nuſquā reſreſſi
 fuga urbem aſcēdiſſent, niſi Helenus Priami filius idemq;
 augur longe optimus, Aeneā Hectorēq; adiens, ita fuiſſet
 allocutis: Aenea Hectorq;, quoniā uobis omniū fortiſſimi
 & prudentiſſimis hæc moles imponitur, ut pro cæteriſ
 Troianis ac Lycijs curam laboremq; ſubeatis, ſubſiſtite
 hic: luſtrātesq; undiq; hic ante portas, copias omnes co-
 gite, eaſq; ad pugnam exhortamini, priuſquā inter uxo-
 rum amplexum, ab exultantibus inſultantibusq; Græci
 trucidentur. Nos interim eſi dura in conditione, tamen
 quia neceſſitas urget, impetum hoſtium ſuſtinebimus. Tu
 quoq; Hector ingreſſus urbem, cōmuni amborum matri-
 dices, ut coactis ampliſſimis quibuſq; foeminis, ædem Pale-
 ladis, quæ in ſumma arce eſt, adeat: opertoq; templo, pe-
 plum, quem illa in penatibus pulcherrimū, honeſtiſſimū,
 precioliſſimum habet, palladio induat numini, ſpōdeatq;
 duodenos, qui nondum iugum ſubierint, boues ſe quo-
 tannis eodem in templo immolaturam, ſi miſerta noſtra
 urbis, miſerta uxorū, miſerta paruulorū liberorū, à
 muris arceat Diomedē ſuum, terribilē bellatorē, quemq;
 fortiſſimum ego inter omnes Græcos exiſtimo. Neque
 enim unquam Achillem, quem dea genitum dicunt, uiri-
 bus corporis omnium longe principem tantopere exte-
 muimus, quātum extimeſcimus Diomedem, cum quo ne-
 mo audet cōferre manus. Ea ferocitate dimicat, atq; adeo
 furit. Hæc Helenus. Cuius conſilio acquieſcens Hector
 frater,

Helenus Aeneæ
 & Hectori.

77.

frater, protinus, ut erat armatus, è curru defiliit: ac præfixa ferro iacula manu quatiens, omnes ubique copias obibat, & eas animabat ad pugnam. Ad cuius imperium instauratum est prælium, Græciq; omiſſa cæde, quam de fugientibus faciebant, nonnihil retro sese dederunt, censes ea re Troianos à fuga in bellum esse repente conuersos, quòd aliquod eis auxilio numen cœlitus descendisset. Hector autem uociferans, ita suos admonebat: O magnanimi ciues, ac uos magnanimi socij qui ad longinquam expeditionem uenistis, nunc operas fortibus uiris dignas edite, nunc strenuum animum sumite, nunc in acie state, dum ab urbe redeo, quòd pergo denunciatum primarijs fœminis, nostrisq; uxoribus, ut dæmonibus supplicent, eisq; solennia sacrificia spondeant soluenda, si illi ipsas exaudiant. Hæc cum dixisset abiit, nigro corio, quod oras scuti circuibat, ceruicem talosq; uerberante. At Glaucus Hippolochi filius, ac Tydides in medio armorum exercituum, ut inuicem confligerent processerunt: qui cum iam propinqui essent, ad ictum se utriq; aptantes, prior Tydides Glaucum ita affatus est: Quis tu es tandem fortissime mortalium, qui ex aduerso tam longe à cæteris procedis? (Neq; enim te unquam antehac in acie uidi) tibiq; tantopere confidis, ut mecum cõgredi audeas, quod quicunq; sunt facere conati, ipsorum morte miseram parentum senectutem reddiderint? Post quos cum tu similia tentes, homo an deus aliquis à cœlo delapsus sis ambigo. Quòd si deus es, certiore me fac. Nam uon est mihi sententia pugnare cum dijs, ut Lycurgus Driantis filius fecit, fortis alioqui uir: sed postquam cum superis contendu sibi putauit, non diu postea uixit. Hic enim aliquando apud sacrum montem Nysæ nactus temulêtas Bacchi

Hector Troianis.

Glaucus Diomedes.

123.

comites,

comites, eas est infecutus, nec ut Bacchas reueritus, sed ut uaccas urgens, prout quanque furioso cursu assequetur, stimulo pungebat, & omnes humi abijcere thyrsos coëgit. Bacchus quoque timore perterritus, immani cum clamore urgentem Lycurgum cum aliter uitare non posset, in maritimis fluctibus se abdidit: quem pauidum, exanimatum, trementem, nec adhuc securum, Thetis in suum sinum recepit. Ea propter dii immortales in Lycurgum uehementer irati sunt, cumq; Saturnius Iupiter perpetua cæcitate afficit, nec ita multo post (ut dixi) extinctus est, dijs omnibus ipsi insensibilis, quod mortalis cum immortalibus dimicasset. Huius ego exëplo non committam ut tecum pugnem, si ex numero es deorū: sin uero ex hominum, hoc est, unus eorum qui non ambrosia & nectare, sed frugibus uictitant, procede, ut & tu meis in nobis sicut cæteri oppetas mortem. Cui respondens Glaucus, Quid, inquit, a me Diomedes natales meos sciscitaris? Eiusmodi est hominum genus, cuiusmodi & frondium, ut quemadmodum illarum alias uenti autumnales excutiunt, alias iterum sub uernum tempus arbor granda producit, assiduoq; tenore primæ quæque occidunt, recentescunt; succrescunt: sic hominum alijs obeuntibus, alijs nascuntur. Quod si te iuuat, qua quisq; familia oriundus sit cognoscere, referam tibi natales meos, & quidem ita, ut plane cognoscas. sunt enim ualde illustres & celebres. Est oppidum Ephyra in mediterraneis Argeos posita, ubi habitauit Aeoli filius Sisyphus ille cunctorum hominum locupletissimus, qui genuit Glaucū. Ex Glaucō natus est Bellerophontes, uir munere deūm eximij tum robore, tum decoris. Hunc Prætus omni Græcia rerum potentissimus, sub cuius manu Iupiter Bellerophontem esse uoluerat;

Lycurgus a dijs excæcatus.

Glaucus Diomedis.

Homines frondibus ac folijs similes.

Bellerophontis fabula.

v. 155.

luerat, quomodo ad mortem mitteret, machinatus est. Cer-
 te ut à patria sua abesset, effecit: neq; id sua sponte, sed au-
 tore antea uxore, quæ falsam detulit ad uirum querelam.
 siquidem ubi continētissimum iuuenem ad furtiuum cum
 ipsa concubitum allicere non potuit, sons infontem apud
 regem accusauit, inquiens, Procte, aut tu morere, aut Bel-
 lerophontem interime, qui me de stupro compellauit, &
 nolenti uim uoluit inferre. Quæ cum audisset rex tam
 obscœna, tam foeda, ingenti in illum indignatione com-
 motus est. Veritus tamen iura familiaritatis offendere, non
 putauit sibi fas esse, ut suis manibus & domi suæ de homi-
 ne supplicium sumeret: sed satius, alteri hoc ministerium
 iniungere. Itaq; in Lyciam ad Rheuntem socerum mittit
 cum compositis codicillis, quos multis ad mortem perti-
 nentibus exaratos obsignatosq; dederat ignaro perfer-
 re, per quos iubebatur occidi. Qui ubi in Lyciam perue-
 nit, & ad fluenta Xanthi, non sine deorum tutela miro
 cum honore à rege Lyciorum exceptus est, & nouem die-
 bus hospitaliter exceptus, immolatis per singulos dies, in
 ipsius aduentus letitiam singulis bobus. At postquã deci-
 mus illuxit dies, rex à Bellerophonte, num quid literarum
 à genero afferret, quæsiuit, ac dari poposcit. Qui-
 bus acceptis, apertis, lectis (continebant autem & crimen
 Bellerophontis & pœnam) principio imperat ut Chimæ-
 ran expugnet atque occidat, animal indomabile, in expu-
 gnabile: neq; humano, sed diuino genere ortum: antè
 quidem leonem, postèra uero draconem, medio autem ca-
 pram: atq; terribiles ex ore flammarum globos cum spi-
 ritu effundentem. Hanc Bellerophontes omnibus deo-
 rum fretus auxilijs interimit. Secundo loco iussus est cer-
 tare cum pugnacissimis Solymis: quorum certamen so-
 lebat

Chimæra;

180.

h 2 lebat

lebat ipse narrare, quàm acerrimum fuisset. Tertio congressus cum fortibus Amazonibus, eas interemit. Postremo aliud genus doli, quomodo hunc perimeret, excogitat. Minimum robustissimorum ad fontem Lyciæ insidias collocat, ut reuertentem aggressi obtruncarēt. Sed ipsi è contrario nūquam domum reuersi sunt, ad unum omnes obtruncati. Hanc tantam uirtutis indolem rex admiratus, atq; ex deo oriundum esse cognoscens, non dimittendum aliò, sed illic statuit detinendum, statimq; filiam cum dimidia & regni & dignitatis portione dedit uxorē. Quin ipsi Lycij eximium quendam agrum partim consitum, partim aruum, quem peculiariter coleret, eidem partiti sunt, quem postea erraticum ab erroribus incolentis nominauerūt. Ex ea coniuge Bellerophontes tres sustulit liberos, Isandrum, Hippolochum, & Laodomiam, quæ ex compressu Iouis grauida dium Sarpedonem genuit. Postquam autem dijs factus inuisus est, in suo agro errabat, consortia hominum fugiens, & solitaria ac macerore plenam uitam agens. Nam Isander quidē dum aduersus Solymos pugnavit, à præside bellorum Marte occisus est. Laodamiæ uero Diana irata mortem attulit. Hippolochus autem qui ex tribus supererat, me genuit, & huc ad bellū Troianū dimisit, multis uerbis iubens, ut niterer semper ad optima, & inter ceteros existerem eminentissimus, ne alioqui genus meum dedecorarem, degeneraremq; à maioribus: quos cōstat ex omnibus, qui uel in Ephyra, uel in Lycia fuerunt, longe fuisse eminentissimos. Et hoc est meū genus, & ex hac familia me ortum esse præ me fero. Hæc cum audisset Tydides, letatus defixa humi lancea, Glauco. cum benigna oratione affatus est: Enim uero tibi mecum uetus hospitium est iam inde à nostris maioribus, quipæ

Diomed.

Glauco. cum benigna oratione affatus est: Enim uero tibi mecum

215.

uetus hospitium est iam inde à nostris maioribus, quipæ

pe ab

pe ab auo meo Oeneo audiui à se domu nostræ uiginti diebus dium Bellerophontem auum tuum iure hospitij habitum, ambosq; se mutuis donasse muneribus: Oeneum quidem fulgenti Phœnicei operis baltheo, Bellerophontem uero aureo poculo ac fabrefacto, quod ego huc profisciscens domi reliqui. Nam de Tydeo patre meo, an patri tuo familiaris fuerit, per ætatem audire non potui, qui adhuc cum ille à nobis discessit ad Thebas, ubi cum alijs regibus populisq; Græcorum occubuit, paruulus eram. Quare necessitudinē hanc inter nos custodire debemus, & domi tuæ sit hospitium mihi, & tibi meæ, quoties aut me in Lyciam, aut te Argos uenire continget: simulq; huius necessitudinis in bello memores uterque ab altero, si obuij fuerimus, declinemus. Non enim parū multi sunt alij Troianorum sociorumq; , quos ego, uel deo uolente oblatos, uel pedibus meis fugientes affecutus, occidam causa Græcorum: quos, si tuæ uires ferent, poteris occidere. Atq; ut quemadmodum ambo præ nobis ferimus inter nos hospitij necessitudinem intercedere, ita cæteri intelligant, armaturā inuicem permutemus. Hæc ubi dixerunt, de sua uterque biga descendit: consertisq; manibus, mutuan fidem dant. Dehinc inter se arma permutant: Glaucus aurea, quæ centum bobus (Iupiter enim homini mentem eripuit) Diomedes ferrea, quæ nouem bobus taxabantur. Hector autem ut ad turrim portamq; Scæam uenit, matronæ ac puellæ ad eum occurrunt, circumstunt, interrogant: aliæ de filijs, aliæ de uiris, aliæ de fratribus, aliæ de necessarijs. Eas ille, pro se quæq; ut oratum quamprimum deos eant, hortatus, plerisq; enim calamitatem imminere, ad regiam Priami se confert. Erat autem illa politissimo marmore uestita: inq; medio aula, simili

Diomedis &
Glauci permutatio.

h 3 lapide

lapide quinquaginta thalami, longa serie coherentes, in quibus filij regis cum uxoribus: è regione, duodecim instar horum, in quibus filia regis cum uiris cubabant. Hoc in loco mater cum Laodicen filiarum pulcherrimam uideret, fit obuian filio: prehensaq; illius manu, Quid tandem fili, inquit, relicto nunc ancipiti praelio, huc te confers? num ibi ex summa arce supplicaturus, quoniam supra muros execrandi Græci palantes Troianos fugant atq; interimunt? Mane igitur paulisper dum uinum tibi offero, quo primum patri Ioui libes, cæterisq; dijs immortalibus: deinde te recrees. Nam me miseram, ut defatigatus, ut exhaustus es? Tu pro uniuerfis ciuibus ac socijs solitudine geris ac pugnas. Recreabit autem te (mihi crede) potus. Hominis namq; defatigati ac defecti suauis uino mire & animus excitatur, & robur exurgit. Cui magnus Hector respondens, Noli, inquit, afferre uinum ueneranda mater, ne me potius enerues, animusq; mihi ac robur elanguescat. Et nefas censeo ac piaculum, illotis manibus sanguine ac sudore concretis, Ioui supplicare. Tu mater, tu potius, coactis primarijs foeminis, cum libamentis atq; odoribus pergas ad inclytæ Mineruæ tēplum: & poplū, quē in penatibus preciosissimum, amplissimū, speciosissimūq; habes, palladio induas: numiniq; spōdeas duodenos, qui nondū iugum subierūt, boues quotannis te eodē tēplo immolaturā, si miserta nostræ urbis, miserta nostrarū uxorū, miserta paruulorum, à muris Troianis arceat Diomedem, seuum terribilenq; bellatorem. Tu itaque mater illuc ibis, ego uero ad lares Paridis pergam, ut accersam eum ad praelium, si me tamen audire uolet: cui utinam statim terra dehisceret, eumq; ego in ipsam telluris uoraginem uiderem ire præcipitem, quem Iupiter in Priami filio

Hecuba
Hectori.

Vini uirtus.

Hector Hecuba.

263

mi filiorumq; eius ac Troianorum perniciem ali uoluit,
 anentem, cæcum, & nullum (ut arbitrator) sensum suo-
 rum malorum habentem. His dictis, regressa illa domum,
 ancillas arcessitum ire ex tota urbe primarias fœminas iu-
 bet. Tum descendens in thalamum odoratum ac fragran-
 tem, scrinia adit, aperitq; in quibus pepli doctissimis Sido-
 niarum fœminarum elaborati manibus, repositi erant.
 Quos ex Sidone speciosus Alexander attulerat, ea nauig-
 atione, qua ad Troiam redijt, Helena abducta. Ex his
 Hecuba eum elegit, qui ultimo loco sedebat, speciosissi-
 mum, amplissimum, & in similitudinem aëri micantem:
 atq; hoc sumpto inter numerosum confluentium fœmina-
 rum comitatum ad templum Mineruæ, quod erat in sum-
 ma arce, se contulit. Quò cum uenisset, insignis Theano
 Cisseio genita & summi Antenoris coniunx, quam Troia
 ni sacerdotio Mineruæ præfecerant, ualuas aperuit. Atq;
 cum ceteræ ingressæ passis manibus ante numen orantes,
 templum omne muliebri uociferatione implerent, ipsa de
 manibus sumptum peplum Palladio induit, deinde Palla-
 da his uerbis obsecrabat: Armipotens, & alma Iouis filia
 deaearum Pallas, excute illud tremendū feri Diomedis
 telum, eumq; pronum ante portas Scæas solo sterne, ut ti-
 bi uoti cõpotes, & nũc duodecim qui iugum nondū subie-
 runt boues, & quotannis totidē in hoc tẽplo immolemus,
 misertæ huius urbis, Troianorumq;, matronarũ, ac paruul-
 lorũ liberorũ. Sic illa precabatur. Pallas uero & huius, &
 aliarũ preces abnuebat. Interea cũ id mulieres agunt, He-
 ctor gerens manu decē cubitorum pilum, fulgenti spiculo
 cũ circulo aureo præfixũ, ad ædes cõcessit Alexandri, quas
 ille sibi in summa arce iuxta Priamũ atq; Hectorẽ, thala-
 mo, domo, aula præclaras ædificauerat, adhibitis præstatis

Preces Troia-
 narum fœmina-
 rum ad Palla-
 dem.

304.

h 4

simis

simis quibusq; qui in Troia essent, & architectis & fabricis. Has ingressus, offendit in thalamo fratrem instruendo, ornandoq; scuto, thorace, arcu occupatum, Helenam quoq; stantem, & ancillis quomodo scientissime operaretur, præcipientem atq; iubentem. Eum à ianua Hector intuitus, fœdis in hunc modum increpuit uerbis: Dæmonie, quid hic te continet? profecto non probe tantam contraxisti animo indignationem. Tua causa tantum belli incœdium conflatū est, tua causa ciues socij q; ad muros in acie stant, præliantur, occumbunt. Tua causa iam urbs cincta à uictoribus Græcis est, ac clamor bellantiū sonitusq; armorum undiq; ex urbe exauditur. & tu domi ocium tenes? Qui si in prælio adesses, alij quoque si quos cessare cerneres, & ipsi pugnarent, & nisi facerent castigares. Tolle igitur moras, egredere in bellum, ne forte hæc urbs concidat incendio conflagratura. Ad hūc respondēs famosissimus Alexander, Quandoquidē, inquit, ex æquo me Hector increpasti, non præter æquum tecum ita loquar, ut uelim te meis uerbis aures accommodare atque attendere. Ego uero nequaquam tantopere, quemadmodum tu existimas, iratus sum atq; succenseo, ut propterea intra cubiculum manendum mihi putarem, sed acerbitatē animi mei cōpescere uolebam. Nunc uero uxor blādis me affata sermonibus, ad repetendū bellum me induxit. id quod et mihi uidetur satius fore. Nā uictoria in hominibus altera res est: & ut modò uictus sum, ita rursus uincere potero. Quare age, dum mihi arma circundo, paulisper expecta: aut abi, & ego in uia te assequar. Hæc Alexāder. Cui nihil respondente Hectore, Helena mitibus eum sic allocuta est uerbis: Leuir mi, si te leuirum meum mihi appellare fas est catellæ miseræ atq; infelici) oportebat quidē, quod uti

Hector Paridi.

Paris Hectori.

333

Helena Hectori.

nam fuisset, ut quo die primum me parens in lucem edidit, eo die infaustus aliquis uentorum turbo aut in desertum montem, aut in mare nos fluctus asportasset, ubi demersa essem, priusquam ista quæ fiunt, contigissent. Verum quando consilium deorum fuit, ut in hæc mala inciderem, debueram certe meliorem sortiri maritum, cui è tanta uerborum factorumq; contumelia ab omnibus hominibus atq; ignominia doleret, & qui probra more hominum intelligeret. quod hic non facit, nullum neq; habens neq; habiturus hominis sensum. Quo magis reor ab omni eum negotio cum dedecore discessurum. Sed eia age mi leuir, ingredere quæso, ut sedeas parumper in hac sella. Tu enim es, quem præcipua rerum agendarum cura sollicitat atq; angit, & qui plus laboris sustines propter nos duos, me catellam, & hunc improbum qui me adduxit, ambos infausto genitos fato, & à Ioue infandæ morti destinatos, ac post mortem apud omnem posteritatem futuros fabulam atque cantilenam. Ad hanc respondens Hector, Noli me, inquit, Helena, etsi amâtissimo facis animo, inuitare ad sedendum. Non enim acquiescã, sollicitus ut quàmprimû redeam ad auxilium Troianorû, qui magno mei absentis desiderio tenentur. potius istum, ut maturalet, hortare. ipse quoq; sibi hortator sit, quo me adhuc intra urbem consequi possit. Nam antequã muros egrediar, ibo domû, uisurus domesticos meos, ac charam uxorem cum paruulo filio. Neq; enim scio an è prælio amplius ad conspectum eorum rediturus sim, an in acie Græcorum manibus confectus occûbam. Hæc locutus Hector, abiit, & ad insignes lares suos perrexit. Ibi non inuentus Andromacha (exierat enim illa, & in turri stabat cum ancilla & filio plorans, & lachrymis madens)

Hector Helena.

360

h s profectus

Hector pedif-
sequis.

Pedissequa He-
ctori.

profecturus erat: & cum ad ostium uenisset, subsistens ad
pedissequas inquit: Agedum famula, sine mendacio mihi
respondeatis, quoniam è domo Andromacha profecta est:
ad aliquam ne aut glorum, aut nutricum, an ad Palladis
templum, ubi alie foemina immanem deam placare nituntur?
Cui prope respondens preposita familia, Quonia,
inquit, Hector tam impense nos cogis ueritatem loqui, illa
neq; ad aliquam uel glorum uel nutricum, neq; ad Palladis
templum, ubi alie foemina immanem deam placare nituntur,
sed una nutrice comite, qua puerum gestat, ad alteram
murorum turrim profecta est, properans, attonitata, &
insanienti simulima, quod audisset uehementer urgere
Græcos, profligari Troianos. His auditis ex illa, Hector
egressus domo abibat, qua uenerat uia, per mediæ urbis
insignes plateas tendens ad Scæam portam, qua erant
in campum proditurus. Ad quam aduentanti ac iam iam
egressuro uxor rapido cursu obuiam fertur. Hæc est Andromacha
Eetionis filia, qui apud opulentas Thebas agens, Cilicensibus
imperauit. Comitabatur autem eam famula, eademq; nutrix cum alumno suo Hectoris & Andromachæ
filio: quem ad sinum baiulat, paruulum, tenerum, festiuum
oculis, & toto ore sidereo, cui pater Camædrio imposuerat
nomen, sed cum cateri Astyanactem uocare maluerunt, quod
solum illius pater urbem tutaretur. Hoc conspecto arridens
Hector, tacitos in eo oculos defigebat. Tum Andromacha, ut
erat soluta lachrymis, accedens, manumq; uiri prehensens,
inquit: Dæmonice, tua assiste ad interitum præcipitabit
audacia. Crudelis, non te miseret paruuli filij, non te
miseret mei, qua infelicissima proctinus, si egrederis, futura
sum uidua: Continuo nãq; omnibus in unum ingruentibus
Græcis trucidabere, ut mihi ante

Andromacha
Hectori.

407.

antequam hoc uideam, utilius sit ab ipsa tellure sorberi.
 Quod enim miseræ, si te amittam, superest gaudium? quæ
 uoluptas? quæ uitæ iucunditas? Quid nisi assiduus dolor?
 continuus mœror? perpetuæ lachrymæ? An oblectarè eta-
 tem meâ cū altero uiro? An uero sustinere possem alijs me
 ullis cōmittere amplexibus? An parètum contubernio ute-
 rer? at illi mihi crepti sunt. An fratrū solatio animi tormē-
 ta mitigarè? at eos, qui mihi septē crāt, uno die omnes ami-
 si, omnes crudelissimus Achilles, cū armēta boū atq; ouīū
 greges pascerēt, interemīt. Idē illorū meūq; parètem uita
 priuauit, euersa prius pulcherrima ædificijs & frequētis-
 sima populis urbe Thebana, ubi pater regnauerat, ubi ex-
 orta sum, ubi nunc circa sepulchrum patris consitis ulmis
 nymphæ Oreades Iouis filiæ habitant. Neq; hūc postquā
 uita exiit, exuere etiam armis uoluit (religiosum nanq; id
 sibi putauit) sed armatum combussit, eiq; bustū fecit. Idem
 matrem meâ cū uniuersis regni opibus abduxit, quā immē-
 sa summa redemptam, Diana apud ædes paternas commo-
 ratem sagittis interfecit. Nunc mi Hæctor unus mihi reli-
 ctus es, tu mihi es omnia. Idē pater es idē mater, idem mihi
 iucundissimus es maritus. Quare miserere quæso huic mi-
 seræ, ne orbata uiro fiat miserior. Miserere cōmunis filij,
 ne infantē pupillū pater uiduæ matri relinquas. Mane hic
 apud turrim, ac cæteros coge ad caprificum, ut hinc urbē
 defendat, ubi muri minus ardui sunt, & quā urbs maxime
 à discurrentibus hostibus circumiri, inuadi, & expugnari
 potest: quā etiam fortissimi quique Græcorum, ducibus
 utroq; Aiace, utroq; Atrida, Idomeneoq; ac Diomede,
 ut irumpere tentarūt, siue admonitū alicuius auguris se-
 cuti, siue sua spōte inducti, suisq; uiribus aut sua audacia
 freti. Cui respōdēs Hæctor, Ista quidē, inquit, omnia uxor
 quæ

quæ connumerasti, & mihi curæ sunt: eadem ipse cogit
 eisdem moneor. Sed Troianos Troianasque; erubesco, si
 luteo imbellis quidam eminens à cæteris subterfugiam pugna
 Et nihilominus non patitur animus ignaviae sibi esse con
 sciis, & ne mihi dissimilis sim, qui consuevi semper gra
 uiter agere, & in primis strenue pugnare, ut & mihi
 patriæ magnæ gloriæ essem. Iam uero non me præter
 fore, ut aliquando illustris Troia cum sapientissimo Pri
 amo aliisque Troianis excindatur à Græcis. Qua ex calu
 tate ego non tantopere doleo uicem aut meorum ciuium,
 aut germanorum, qui & complures mihi sunt & egre
 gij, hostilibus manibus mactandi, inhumatiq; relinque
 di, aut Priami patris, aut Hecubæ genitricis: quantum
 am, quod in alicuius hostium manus captiua peruenit,
 quod flens ac lugens in Græciam transportabere, quod
 ibi inter gregem ancillarum texes: quod aquam seruilenti
 modum, nunc prima luce, nunc meridie feres: inuita tu que
 dem, & quantum in te erit, renitens: sed acerba seruitij ne
 cessitate cogeris. Atque erunt qui tunc dicant, cum tantu
 uim lachrymarum decurrere per uultus tuos intuebuntur.
 En uxor Hectoris, qui in bello Troiano præstantissimam
 inter suos operas edidit. Hæc illi cum dicent, uulnus dolo
 ris tui iterum rescindetur desiderio huiusmodi mariti, &
 qui si uiueret, te posset à tristi seruitute liberare. Verum
 tunc subter humum luce uiduus lateam potius, quam uiuere
 tuam captiuitatem tuasque; lamentationes, aut per me, aut
 per alium audiam. Sic locutus Hector, utranque; manu filium
 amplexaturus extendit. Ille auersans patrem, atque excelsu
 mans, in sinum sese nutricis infudit. Expauerat enim cla
 sam patris galea faciem, micantemque; ferro bucculam, in
 ribilemque; super conum, & motu ipso minaces cristas.

quam formidinem pater ac mater cachinnos sustulerunt. Mox Hector, dempta capiti galea, humiq; deposita, filiū iam nihil timentem postquam osculatus est, atq; in manus sumpsit, his uerbis Iouem aliosq; deos precatus est: Iupiter pater, uosq; alij dij, uelitis mecum hunc filium in hac urbe regnantem, ea uirtute in tutanda patria, atq; ea gloria fore, qua nunc est pater suus. Cumq; redierit uictor à cæde hostium cruenta referens spolia, sint qui dicāt, Profecto hic multo est, quàm pater fuit, in Marte præstantior. Quod uidens audiensq; mater, gaudio impleatur. Hæc precatus, in manibus charissima uxoris collocauit. Illa ad uerba uiri, cum infantem fuisset amplexa, cum risu in lachrymas erupit. Eam intuens Hector ac miseratus, manu cepit, atq; ita affatus est: Dæmonia, non ita mihi te maceres. Nihil est quod te supra modum afflictos timore mortis meæ. Mortem quidem effugere datum est nemini, siue ignauus sit ille, siue strenuus. In communi namq; unusquisq; nascitur conditione mortalitatis. Mihi autem quisquis eripiet uitam, certe sine dedecore morientis eripiet. Tu uero, quod ad te attinet, abi domū: & quæ tibi curanda sunt, cura: telam & colum, ancillasq; exerce, & ut operi domestico incumbant iuba. Hoc officium munusq; tuum est. Viris autem suum relinque, ut current bella. Quod cum omnium aliorum proprium, tum inter Troianos præcipue meū est. Hæc locuto Hectore, & cassidem, quā deposuerat humi, tollēte, uxor digressa est. Et crispente maiorem in modū fletu, domum redijt. Quā cum intrauit, ubi chorus famularū aderat, ingentem cūctis ploratum excitauit. Videns ibi funebrem lamentationem, & intuens adhuc Hector, quasi mortuus domi suæ plangebatur. Aiebant enim non posse eum uim uiresq; Græcorum effugere,

Hector Iouē.

476.

Hector uxori.
Moriendum
est omnibus.

effugere, nec ad suos amplius esse è praelio reuersuras
 Vix Andromacha profecta, ecce ibi Alexander, qui ne
 diu moratus, cum primum decora sibi arma circundedit,
 egressus pleno ueniebat gradu, similinus equo, qui diu
 no ocio pastus ad plena præsepia, tandem ruptis uinculis
 fugit: nactusq; planitiem, erectis crepitâtibusq; pedibus,
 sublimes cervice insurgentibus iubis, currit aut in assuetis
 pascuis loca, aut in assueta lauatiōni flumina, aut uiribus
 fretus in polias equarum. Talis Paris à summa Pergame,
 per urbem fulgentibus armis uadebat, ueluti gallus quidam
 iam illinc proficisci uolenti ubi cum uxore fuerat ille con-
 gressus. Ad quem sic prior locutus est: Maior natu frater,
 festinantem ego te quam primum prodire tarditate me
 remoratus sum: neque celere, ut me iusseras, adueni. Cui re-
 spondens Hector, Dæmonie, inquit, tibi quidem nec
 æquus rerum æstimator bellicam laudè detraxit. Es enim
 bello strenuus, sed libenter cessas, & ad bellum uenis inuolun-
 tus, coactus, segnis. Qua ex re, cum te passim male ad-
 dire à cæteris Troianis, qui tua causa plurimas patiuntur
 ærumnas, & carpi conuicijs audio, uror animo, ac
 crucior. Sed age eamus in prælium, ista postea
 riuus mitigaturi, cū domi fugatis è Troia
 na terra hostibus, cratera dijs im-
 mortalibus ex more statuemus,
 si quando nobis hoc
 Iupiter concesserit.

Paris.

918.

Dicitur
 dicitur
 ueluti gallus

Hector.

Iliad

I L I A D O S H O

M E R I C A E L I
B E R V I I .

A E C cum dixisset Hector, ambo por-
tas egressi, ac prono in bellum animo ua-
dentes, non aliter se in conspectum suo-
rum dederunt exoptatos, quam confla-
tus sunt, quos deus dat nautis per lata ma-

ris spatia defatigatis in remigando, atq; exhaustis. Hic in
ipso statim aduentu duos principes uterq; interemit: Ale-
xander Menesthium ex Arna urbe, atque Areithoi ex
Philomedusæ filium: Hector Eioneum, lancea inter casti-
dem thoracemq; in iugulum adacta. Glaucus quoque in
media pugna Iphinoum Dexiadem pilo percussit: et ab
equorum dorso, in quod ille insilierat, moribundum deter-
rebat. Hæc ut Pallas aduertit, dolens Achiuos manibus
Troianorum interfici, protinus ad sacram Troiam de cæ-
lo delapsa est. Cui Apollo, qui è Pergamo pugnam inspe-
ctabat, cupidus uictoriæ Troianorum, obuiam proces-
sit. Quum ambo apud fagum congressi essent, prior Apol-
lo, Quid tu, inquit, magni Iouis filia cœlitus ueniens
properas agere? quid contraria es? Ingens te, ut uideo,
trahit affectus. Nūquid ut uictoriam de manibus Troia-
norum, quos tu immitis destructos omnino uis, eripias,
tradasq; Argiuis? Quòd si mihi acquiescis, multo præ-
stiterit: dirimamus prælium, nec sinamus hos ulterius
hodie pugna seuire, pugnatuos postea eò, donec Ar-
guii (quoniam ita uobis dijs est cordi) sacram Troiam
eruerint. Ad quem respondēs Pallas, Sic, inquit: Apollo, Pallas
ut ais, isto et ipsa animo à cœlo ad Græcos Troianosq;
descendit

Apollo.
24.

descenderam. Sed qua ratione censes bellum inter hos esse
 dirimendum? Hac inquit ratione Apollo: Inducamus Hec-
 tora, ut ultro prouocet Argiuos, postulans ex eis unum
 prodire, qui cū eo dimicet singulari certamine. Cuius ho-
 stes uirtutē uigoremq; admirantes, unum de suis deligat,
 quem cum dio Hectore committant. His Apollinis uerbis
 Pallade acquiescente, Helenus intellectu deorum decretis,
 ad Hectorem accessit atq; inquit: Hektor fortissime prin-
 dentissimeq;, obtempera consilio meo, quod fidele erit,
 quippe cum frater sim. Iube ceteros omnes tum Troia-
 nos, tum Græcos, intermissa pugna sedere spectātes: atq;
 eum qui ualidissimus est inter Græcos, prouoca ad singu-
 lare certamen. Neque te mortis teneat metus, nam si quid
 mihi credendum putas, uocem deorum immortalū ex-
 diui, qui nequaquam tibi mortē ex hac pugna impendere
 dixerunt. His auditis, Hektor mirum in modum letatus,
 processit in mediū: ac lancea, quam mediā tenebat, Troi-
 anorum phalanges cessare, & retro sessum se recipere
 iubebat. Quibus ad unum omnibus obtemperantibus, &
 se in seriem recipientibus, Agamēnon & ipse eundem in
 modum suis imperabat. Pallas autē atq; Apollo, sub specie
 uulturum præcelsam Iouis sagum insidebant, læti illo tot
 armatarum cohortiū spectaculo. Sedebant autē cohortes
 horrenda quadā specie densatis clypeis, cassidibus, lacis.
 diceres similes fluctibus, quos recens boreæ spiritus è sua
 do ciet, & frequentes per atra ponti æquora propellit.
 Ibi Hektor in medio utriusq; exercitus stans, profatus est:
 Auscultate hæc uniuersi Troiani pariter & Græci, que
 ad uos cōstitui dicere: Fœdera quidē inter Alexādrū atq;
 Menelaum Iupiter rerū arbiter fecit ut rata non essent,
 nimirum & uobis infestus, & nobis, excogitās quomodo
 hoc be-
 utrius
 aut no
 si quis
 corum
 ne, ag
 cuius
 is, qui
 mis m
 porta
 & su
 ro, qu
 armis
 gam,
 ad or
 num
 turus
 mon
 quen
 stor
 dicer
 Hec
 prou
 se cu
 recu
 dem
 gna
 rent
 nun
 non
 pati

Hektor Græcis
 & Troianis.

67.

hoc bellum nō habeat exitum, sed debellationis, & alter-
 utrius euerſionis : ut aut uos Troianos cum urbe noſtra,
 aut nos cum ueſtris uos nauibus euertamus. Nunc autem
 ſi quis ueſtrum (ſunt enim iſtic præſantiſſimi quiq; Græ-
 corum) confidit ſibi, ut mecum dimicet ſingulari certami-
 ne, agedum procedat, hac ſcilicet conditione quam dico,
 cuius Iupiter optimus maximus inter nos teſtis ſit: Si me
 is, qui mecum dimicaturus eſt, occiderit, contentus ſit ar-
 mis mortuum ſpoliaſſe. Cadauer autem reddat in urbē re-
 portandum, quod Troiani Troianæq; in ignē imponant,
 & funeri iuſta perſoluant: Sin contrā ego illum occide-
 ro, quam gloriam mihi Apollo tribuat, tantummodo exuā
 armis: quæ delata in urbem, ſublimi Apollinis templo affi-
 gam, reddito ſuis cadauere, quod ad naues reportent, ubi
 ad oram Helleſpontiaci maris ſepeliant, eiq; in ſigne mo-
 numētum extruant, in longam uſque poſteritatem dura-
 turum, quo tempore qui nauibus hac præteruehētur, cum
 monumentum intuebūtur, dicent, Ibi ſitus eſt uir grauis,
 quem in bello longe fortiſſimū priſcis ſeculis eximius He-
 ctor occidit ſingulari certamine. Hæc illi nauigantes cum
 dicent, uidetis fore, ut nunquam gloria mea obliteretur.
 Hæc Hector. Præſantiſſimi autem quiq; Græcorum quos
 prouocatio hæc appellabat, nihil reſpōderunt, ſed diu ſe-
 ſe cuncti intra ſilentium tenuerunt. Quippe quos ut ab
 recusando pudor, ſic ab accipiendo metus diſtinebat. Tā-
 dem Menelaus ſurgens, alto ſuſpirio dolorem ſuum indi-
 gnationemq; declarans, hunc in modum in his qui tace-
 rent, probra ingeſſit: O uiri uerbis animoſi, non rebus: Menelaus
 Græcis.
 nunc minaces homines, non pugnantes: nunc Græciæ, iam
 non Graij: tantum ne dedecus ſuſtinere, tantum opprobrij
 pati poteſtis, ut omnino ex uniuerſo nomine Græiorum
 i nemo

Menelaus
 Græcis.

96.

nemo existat, qui armis cum Hectore decernere audeat. Itaque uobis imprecor, ut istic, sicut sedetis ignaui, timidi, inglorij, aqua & tellus efficiamini. Ego uero ne honori & Græciæ & meo desim, cōtra Hectorem arma sumere non recuso. Penes deos autem est, cui uelint inducere uictoriam. Hæc locutus, arma quæ deposuerat, sibi induebat, ut in hostem se conferret. Qua in pugna ultimus tibi dies Menelaë illuxisset, sub Hectoris manibus (multo enim uiribus erat te ille præstantior) occisurus, nisi ceteri principes surrexissent, prehensumq; retinuis-
 sent: & in primis Agamemnon, qui dextera fratris arrepta, hoc cum sermone compescuit: Menelaë, insanus, nec quid coneris intelligis. Inhibe feruorem istum animi, estq; inhibere difficile. Neque enim te sinam tanta uesania duci, ut præ studio contentionis uelis cum fortiore pugnare, & manus conferere cum Hectore, quem ceteri reformidant, quem Achilles ipse in bello aggredi exhorrescit. Achilles inquam, qui te longe est fortior. Tu quidem recipe te sessum ad comites tuos. Erit autem quem Græci aduersus Hectora esse idoneum ducant, qui quantumuis intrepidus sit, & certandi insatiabilis, tamen affirmo, si modo mortem effugiet, libenter dirimet pugnam, libenterq; æquo Marte discedere uolet, & ob hoc dijs gratias aget. Hæc dicens Agamemnon, germanum à sententia reiecit, in suamq; (grauiter namq; locutus erat) adduxit. Famuli uero ubi Menelaum fraterno cedentem consilio uiderunt, læti protinus arma ab humeris exuerunt. Tūc surgens sic
 cra quadam præditus maiestate Nestor, O indignum facinus heroës, inquit, heu quātum mæroris ex hoc nuncio accipiet Græcia, quantum Peleus Myrmidonum & imperio & facundia princeps: Peleus ille, qui domi suæ pere-

Agamemnon
Menelao.

Nestor Græcis.

124.

contatus singulorum uestrum genus ac parentes, tanta cum uoluptate referentem me audiebat: quam frequenter nunc è cōtrario seniles illas manus tollet ad cœlum, rogans à dijs immortalibus se uita priuari, & ad inferos trudi, cum audiet cunctos Græcos terrore percussos, noluisse dimicare cum Hectore. Quod utinam tu pater Iupiter, & tu Minerua, & tu Apollo faceretis, ut annos pubertatis agerem, qualis olim fui in bello Pyliorum atque Arcadum apud clamosum Ocyronem, prope fluuenta Iardani, ad muros urbis Phœ. Erat illic Ereuthalion quidam, uir tum miraculo corporis, tum excellentia armorum præcipuus. Donauerat autem ea arma arbiter bellorum Mars dio principi Areithoo, quem uulgo Clauarium nominabant, quòd non gladio, non lancea, non sagittis in bello uteretur, sed ferrea claua, qua sola hostiles phalanges perrumperet. Hunc Lycurgus cum uirtute non posset, arte trucidauit, aggressus inter angustias uiarum, ubi nullus foret clauæ usus, nihilq; telum ad arcendam necem domino profuit. Quippe occupato ictu, Lycurgus medium lancea transfodit, resupinumq; humi prostrauit, ac mortuum arnis exiit, quibus postea semper dum ætas tulit, omnibus in bellis est usus. Postquam uero per ætatē res amplius bellicas administrare non poterat, Ereuthalioni spectato famulo gestanda concessit. Hoc itaque Ereuthalione his armis induto, confidēte, anteq; cæteros socios progresso, et fortissimū quēq; de nostris ad singulare certamen prouocante, cum reliqui timore perterriti cōtinerentur ac tremarent, ego etsi minimus omnium natu eram, non sustinui animo detrectare pugnam: confisusq; mihi ipsi sum, & audaciæ meæ Pallas affuit, gloriāq; insignē cū uictoria protulit, hoste occiso,

i 2 quem

quem uidiffes ut ualentiffimum, ita ualentiffima immenfi
 corporis mole humi iacētem. Quōd fi qualis tum fui etate
 & uiribus, talis nunc effem, ultro aduerfus Hectora me
 conferrem. Nunc cum flos omnis Græciæ adfit, nulli ue-
 ftrum præfens animus eft, ut prouocantis certamen acci-
 piat. Ad hanc fenioreis Nestoris cafligationem commotus
 chorus ille nouē fortiffimorū surrexit, fignificans fe unuf-
 quisq; eum effe, qui uelit pugnare cum Hectore, fed mul-
 to ante ceteros princeps exercitus Agamemnō, poft hūc
 Tydides, deinde uterque Ajax, Telamonius, & Oilei fi-
 lius: tum Idomeneus, unā cum famulo fuo Merione, poft
 Nestor Græcis. hos Eurypylus, & Thoas, atq; Vllyffes. Quibus Nestor
 fic protinus, inquit: Sortiendum inter uos eft, cuius fit futu-
 tura pugna cum Hectore. Veruntamen quemcunque fors
 deliget, eum admonitum uolo, fi ex hoc certamine inco-
 lumis euafert, & fibi & reliquis Græcis priuatim et pu-
 blice uoluptati ac gloriæ fore. Sic locuto Nestore, nouem
 fortes pro fe quisque fuam, quo uifum eft figno, notaue-
 runt, easq; in Agamemnonis galeam deiecerunt. Interea
 plebs sublatis in altum oculis manibusq; his uerbis obfe-
 crabat: Iupiter pater, da ut aut Aiakis Telamonij, aut
 Diomedis, aut Agamemnonis fortis exeat locus. Atque ita
 euenit. Aiakis, quē potiffimum cupiebant, fors prolata eft.
 Protulit autem eam Nestor, prius concuffa galea cū fore-
 tibus, deditq; præconi circumferēdam ad fingulos, & cui-
 ius manu fignata effet agnofcēdam. Acceptam præco à fi-
 niſtro in dextrum means, fingulis gradatim oftendebat,
 nullo fignum agnofcente: cum ad Aiaceſ Telamonium,
 qui ultimus erat, deueniffet, adueniēti Ajax manum por-
 rexit, fortem accepturus, inſpectaturusq;. Ea tradita, in-
 ſpecta, & cū gaudio agnita, mox ibi ante pedes fuos ab-
 iecta,

plebs
 his oratio,

iecta, ad proceres, inquit: O socij, fors mea est, & meam Aiacis oratio.
 potissimum quidem gaudeo. Videor nanque idoneus, qui 191.
 Hectora superare possim. Vos autem, dum armis me in-
 struo, uota facite Ioui, non tamen palam, sed silentio, ne
 Troiani formidinis signum interpretentur: aut sine silen-
 tio, si uultis. Quid enim uerear, illi ne plus animi capiant?
 Ego uero eorum, neq; Hectora, neque quempiam formi-
 do. Nam si quid mihi genus & patria & educatio con-
 fidere permittūt, profecto nemo erit, qui me tanquam pa-
 rum fortem aut tanquam parum peritum rei militaris ter-
 ga uertere compellat, fugientemq; auide prosequatur. Sic
 locuto Aiace, intuentes in cœlum illi pro se quisque dona
 ferebant. Inter quos erant qui hunc in modum precarē-
 tur: Iupiter pater, qui monte Idaeo præsides, idem opti-
 mus maximus, largire Aiaci ex hac pugna honestam cum
 laude uictoriam. Aut certe si Hectorem amas, eiusq; tibi
 cura est, idem roboris utrique, idem ambobus ex hac pu-
 gna honoris & laudis tribue. His ita uota facientibus, A-
 iax interim se armabat. Atque ubi cum armatura instru-
 ctus est, processit, ut constaret aspectu ipso uere eum esse
 propugnaculum Achiuorum, sicut ingēti corpore, ita in-
 genti animo, ridenti uultu, sed tamen feroci, pleno gradu,
 ac sublimi dextra trabalem lanceam quatiens, sinistra il-
 lud scutum immane proferens, turris instar, quod ei fece-
 rat longe optimus artis scutarie opifex Hærichius, qui
 habitauit apud Hylen, ex septem electorum boum tergo-
 ribus, inducta desuper lamina ferrea. Et qualem ferunt
 Martem ipsum ad bellum ire hominum, quibus acres Iu-
 piter incutit stimulos inter se decertandi, talis ad certamē
 Aiax ibat. Quem ita strenue euntem Græci uidentes, ma-
 iorem in modum letati, optimam spem uictoriæ capie-
 bant.

bant. At Troiani ingenti metu correpti contremiscebant, adeo ut ipsum quoque Hectorem corde ob metum uehementius palpitante, prouocasse pœniteret. Sed iam non erat integrum pugnam detrectare, & ad suos se recipere, quia ad certamen ultro ipse alterum prouocasset. Ille ubi proxime ad Hectorem accessit, stetit, eumq; minacibus uerbis allocutus est: Hektor, hodie cognosces plane ex singulari certamine, quales sint, quos tu prouocasti, fortissimi quique Græcorum, Achille excepto. Ille enim præter cæteros & ardore animi pollet, & robore corporis. Sed nunc Agamemnoni principi infensus, in tentorijs se continet. Secundum Achillem complures sunt idonei tecum soli cum solo conferere manum, quorum ego unus sum.

Quare age capesse iam pugnam, ac tu incipe. Cui respondens magnus Hektor: Ne mecum, inquit, princeps Ajax uerbis agas ad terrædum appositis, tanquam cum muliebri sexu, aut puerili ætate, cui per imperitiam rei bellicæ facile timor incutitur. Ego scientia rei militaris peritus sum, ego mortiferos ictus inferre et propulsare didici, totosq; dies sub armis in diro Marte transigere scio. Nunc sinistro, nunc dextro brachio parmam gestans, utraque manu pugnare scio. Quomodo ex equis dimicandum sit, quomodo in pedestri certamine, scio: deniq; quomodo hostis insidijs sit atque arte fallendus. Verum cum talis sis uir, nolo te ex occulto, sed ex aperto ferire, si feriam. Hæc dicens, trabalem retro lanceam reduxit, in Aiacemq; contorsit. Quæ in scutum Aiæcis illata, à chalybea lamina, quæ extima & octaua erat, ac sex corijs transfactis, ad septimum hæsit. Tum Ajax secundo loco suam & ipse uibravit, qua nō modo Hektoris opertum chalybe clypeum traiecit, uerumetiam fidelissimum thoracē ad ipsum usq;

uen-

Ajax Hectori.

Hektor Aiæci.

234.

uentrem : quem etiam traiecisset , nisi ictus impetum Hector declinatione uitasset. Tum utrique euulsa hasta , qua percussi erant , eaq; librata , concurrunt , rapidis leonibus similes apris uel , quorum etiam non imbecille est robur. Et Hector quidem medium Aiakis scutum feriens , ferream laminam non perripuit , sed reflexo ad ictum spiculo hasta resiliit. Ajax uero ad ictum insurgens , parmam Hectoris fregit , sed non ita ut perforaret. Nam dum eam Hector ad excipiendum ictum paululum deflexit , hasta uero e parma fugiens nonnihil de collo Hectoris , seruato tenore , perstrinxit , atro cruore qui statim profluxit , uulnus indicante , quo nihilo minus a pugna Hector non desistit , sed aliquantulum relato pede , atque prægrandi rudiq; saxo , quod humi iacebat arrepto , ipsum umbonem hostilis scuti cum immani fragore percussit. Tum Ajax sublato inuicem lapide , multo quam illius fuerat uastiore , et uelut molari , in hostem terribilis fertur : aduocatisq; omnibus uiribus , in rotundo clypeum ferit , introrsumq; perfringit. Quo ictu offensus Hectoris genibus , quantus fuit resupinus supra ipsius clypeum cum ruina extendit. Eum tamen protinus Apollo alleuauit. Et forte strictis gladijs rem cominus egissent , nisi præcones Iouis , et hominum angeli affuissent , Thymbius atque Idæus : hic Troianorum , ille Græcorum : uterque uir prudens , uterque sceptrum manu gestans. Qui cum scepra pro se quisque in medium pugnantium dirimendi certaminis gratia intendifsent , Idæus , ut erat grauis , his illos uerbis affatus est : Idæus.

Ne ulterius charissimi filij , ne pergatis dimicare. Desinite a pugna , ambos diligit Iupiter , ambo estis bellatores , et tales uos esse omnes cognoscimus. Nox iam aduentat. Cui ut pugna dirimatur admonenti parere ius est.

i 4 Ad hunc

- Aiax.** Ad hunc respondens Aiax, Idæe, inquit, iubeto ista Hec-
torem ipsum potius dicere, cui attinet, ut quemadmo-
dum prior prouocauit omnes Græcos ad pugnam, sic pri-
or desistat à pugna. deinde ego non grauate tibi parebo.
- Hector.** Cui Hector inquit: Aiax, quoniam tibi tanta dono dei
adest magnitudo membrorum, tantum robur, tanta etiam
solertia atque prudentia, ut omnes Græcos in pugnando
facile uincas, desistamus hodie à dimicatione, post hunc
diem dimicaturi eousque, dum dæmon decernat utrorum
sit, nostra an uestra uictoria. Nox iam aduentat, cui ut
pugna dirimatur admonenti parere ius est: eo quidem
magis, ut ambo reuersi incolumes, tu ad naues, ego ad
urbem, nostros uterque gaudio afficiamus: tu Græcos om-
nes præcipueq; amicos ac necessarios tuos, ego Troide-
nos atque Troianas, quæ nunc apud sacram ædem pro
me numen comprecantur. Ad hæc honorificis nos inmi-
cem donis muneremus, ut sint è Græcis Troianisq;, qui
dicant: Qui prius de uita tanto cum ardore dimicarunt,
hi contracta amicitia cum donis mutuo acceptis digressi
sunt. Hæc locutus, ensẽ argenteo capulo, quem alligat-
um insigni zona gestabat, ab humero detraxit, ac uin-
gina inclusum progressus Aiaci in manum tradidit. Ille
uicissim radiantem Phœniceo artificio balteum Hectori
dedit. Atque ita mutuis donati muneribus, in diuersum
uterque digressi, ad suos reuerterunt. Troiani præter
spem ab illa ui Aiacisq; præualidis uiribus non modo li-
beratum, uerum etiam illæsum Hectora esse gaudentes, ad
urbem eum deduxerunt. Ediuerso proceres Græcorum
Aiace ad Agamemnonem deducunt, letum exultantemq;
uictoria. Quos ubi in tabernaculum suum accepit Aga-
memnon, ibi Ioui optimo maximo bouem immolat mare,

atq; quinquennem. Tum circumfusi ceteri corium exuunt,
 exta proferunt, carnem pro more concidunt, uerubus in=
 figunt, torrent scienter, tostam è uerubus detrahunt: fini=
 toq; labore, atq; omnibus rebus ad coenam præparatis, di=
 scumbunt, opipareq; uescuntur. Tunc Agamemnon sum=
 ptis bouis cum tergore cornibus, Aiacem præter ceteros
 conuictores honoris gratia donat. Postea uero cum cun=
 ctis cibo potuq; satiatis, mense remotæ sunt, Nestor cuius
 pauloante consilium fuit & iudicatum est optimum, an=
 te omnes hunc in modum ad illos exorsus est: Agamemnon
 uosq; alij proceres, multorum ex uestris, quos atrox ho=
 die Mars absumpsit, animis ad infernum profectis, corpo=
 ra passim prostrata in suo sanguine iacent. eoq; oportet
 nos crastino die à belligerando super sedere, & bobus ac
 iumentis ad plaustra iunctis, superuehere cadauera unum
 in locum exiguo à nauibus interuallo, atq; illic exurere,
 ut inde collecta ossa, cū in patriâ redibimus, ad sui quisq;
 necessarij filios reportemus. mox campū uersus circa py=
 ram egesta humo, communem omnibus tumulum extru=
 mus. Itemq; circa illum in tutelam & nostri & nauium
 excitemus arduas turres cum amplis portis, quâ currus
 euntes redeuntesq; commeare facile queant. Exterius ue=
 ro altissimâ ducamus fossam cum aggeribus ac uallo, quæ
 circumdatis à terra castris, tutos nos atq; equos reddat, si
 quâdo superiores in bello Troiani, nobis terga dantibus
 forsatis instarent. Hæc Nestor. Ceteri reges unâ omnes
 sententiam collaudarunt. Ceterum non ut inter Græcos,
 ita inter Troianos consultantés conueniebat: sed uehe=
 mens erat & seditiosa discordia. Nam coacto in excel=
 sa urbis parte consilio ante Priami fores, uir grauissimus
 Antenor surrexit, atq; ita cõcionatus est: Troës & Dar=
 Antenor.

Nestor Græcis

327.

i s dani,

dani, & uos qui nobis auxilio uenistis socij, audite sententiam meam: Censeo eundem uobis ad Alexandri domum, & afferendam huc Helenam cū omni gaza, qua cum uenit, ut in manus Agamēnonis ac Menelai tradamus, qui secum soluta obsidione in Græciam reportent. Id quod nos facturos iureiurando promissimus. Nunc eo temerariè pugnamus, ut non sperem quicquam melius quàm euenire, euenire posse, nisi ita, ut admonui agamus. Hæc ubi dixit Antenor, resedit. Tum Alexander surrexit, & ad Antenorā cōuersus inquit: Antenor, quæ adhuc dixisti, ea mihi non approbantur, ac minime placent, cū neuti quā re cōsis prolocutus: non tamē quia te fugiat, quid rectum prauumq; sit. Nam si libuisset tibi, meliorem multo sententiā dixisses. Nunc aliter locutus es ac sentis. Quòd si ex animo locutus es, profecto, ut fateor, mentem dij tibi ademerunt. Ego uero diuersam à te apud hos, qui adsunt, sententiam dicam: Gazam quidem, quam ex Argis asportauit, omnem reddere uolo, & de mea domestica etiam accipere, ne adiungere. Helenam uero nequaquam redditurus sum. Et hæc cum dixisset, resedit. Ad quos Priamus rex prudentia ac sapientia singulari surrexit, atq; inquit: Troës & Dardani, & qui nobis auxilio uenistis socij, audite sententiam meam: Abite nunc ad suum quisq; hospitium, ut consueuistis, curatisq; corporibus memētote excubiarum, & per uices singuli uigilias agite. Cras autem prima luce Idæus eat caduceator ad castra Græcorum, ut eis notum faciat conditionem, quam affert Alexander, qui huius belli est autor, an eam accipere uelint. Ad hæc nostris uerbis dicat, quod postulatu honestum est, uelint ne nobiscū inducias facere, quoad occisorū corpora deusserimus, reuertenti suri postea rursus in præliū, pugnaturiq; eo usq; quoad

Paris,

357

Priamus,

dæmon inter nos decernat, utrorum sit, an ipsorū, an no-
 stra uictoria. Sic locuto Priamo, uniuersi et uoce summo-
 pere assensi sunt, & re obtemperauerūt. Prima autem lu-
 ce Idæus ad castra Græcorum profectus offēdit eos in
 concilio ad puppim Agamemnoniæ nauis de republica
 consultantes: procedensq; in medio eorū stetit. Tum uo- Idæus.
 cali illa uoce mandata exposuit: Agamemnon uosq; alij
 proceres, Priamus me ceteriq; optimates Troiani ueni-
 re iusserunt, ut notam facerem conditionem, quam uobis
 offert Alexander, qui huius belli est autor, quiq; debue-
 rat, priusquam ista conaretur, interisse, uelitis nec ne illam
 accipere gazam, quam secum huc ex Argis aduexit, uo-
 bis omnem uult reddere. Helenam uxorē Menelai reddere
 non uult, Troianis etiā reddere eam suadentibus. Ad hæc
 Priamus cum omni senatu suis uerbis ut hoc dicerem uo-
 bis iniunxit, uelitis ne nobiscum inducias facere, quoad
 occisorū corpora deusserimus, reuersuri postea rursus in
 prælium, pugnaturi; eousq; quo dæmon inter nos de-
 cernat, utrorū sit, an uestra, an nostra uictoria. Sic Idæus.
 Illi autem diu se omnes intra silentium tenuerunt. tandem
 Diomedes ita ad illos uerba fecit: Neq; gazam quis post- Diomedes.
 hac, neq; ipsam Helenam Troianis ultro offerentibus ac- 400.
 cipiat. Nā uel pueris iam liquet, ultimum exitiū per nos
 imminere Troianis. Sic locuto Diomede, cū ceteri Græci
 ob admirationem tam præclaræ sententiæ succlamassent,
 Agamemnon ad Idæum inquit: Idæe, tute audis quid tibi Agamemnon.
 respondeāt Græci, nō est opus ut ego tibi, ut moris est, re-
 spondeā. Nam & ipse in corū sententiā eo. Quod autē ad
 occisos attinet, nō inuideo illis extremū rogū. Nullū enim
 cū hominibus, postquā defuncti sunt uita, odiū est: nec ex
 eis sumenda est ultio, ut sepultura fraudetur. Huius inter-
 nos

nos fœderis Iupiter Iunonis coniunx testis inuocatus sit
 Hæc locutus, Sceptrum, quod manu tenebat, in testimonii
 sponsionis ad deos protendit. Idæus responsio accepto in
 urbem redijt, adiensq; conciliū, ubi primarij omnes Troi
 ac Dardanum reditum eius præstolabatur, atq; in media
 stans, renunciauit legationem. Qua audita, Troiani con
 festim se accinxerunt, partim ad subuehenda cadauera,
 partim ad materiam succidendam comportandamq;. Eo
 dem uicissim modo Græci agentes, & usq; in diem poste
 rum ultro citroq; euntes, obuios iniere Troianos. At hi
 & illi inter se ciuē ab hoste, proximum ab alieno digno
 scere non ualebant. At cum absterso aqua cruore, proxia
 morum corpora quisq; Græcus Troianus ue agnouerat,
 tunc decurrente per ora fletu eos carris imponebant, &
 ad suam utriq; pyram comportabant. compositisq; super
 struem, facem submittebant, sed Troiani tacita cum moesti
 tia, Priamo eos plorare prohibēte. Postea uero quam cor
 pora exusta, hi ad urbem, illi ad naues reuersi sunt. Ceter
 rum Græci sub extremum noctis antequā aurora se proa
 deret, suorum quisq; ossa inter cineres legunt, mox cam
 pum uersus circum pyram egesta humo, cōmunem omnia
 bus tumulum extruunt. Itemq; circa illum in tutelam &
 uirorum & nauium, excitant arduas turres, cum amplis
 portis, quā currus euntes redeuntesq; cōmeare facile pose
 sent. Exterius uero altissimam ducunt fossam & admodū
 latam, quæ à turribus castra complecteretur. & in aggre
 ribus fossæ iaciunt uallum: quod opus tanto cū studio mo
 lientes Græcos (erat enim ingens) cum Iupiter ac dij ce
Neptunus. teri Ioui assidentes cum admiratione intuerentur, Neptu
 nus ita exorsus est: Iupiter pater, & quis iam inter morta
 les est, qui in auspicijs operibus deorū immortalū mētē
 uolūta

uolūtātēq; scrutetur? Nō'ne uides Græcos murales circū
 naues extruere munitiōes cū fossa & uallo, nō' litatis an-
 tea sacris in deorū honores? Et huius operis gloria tam la-
 te propagabitur, quātū terrarū aurora circūspicit. At ope-
 ris quod ego atq; Apollo principi Laomedōti plurimo cū
 sudore cōstruximus, fama in nihilum recidet. Ad quē uehe-
 mēter stomachatus Iupiter, Heu pudor, inquit, Neptune,
 quæ oratio tibi elapsa est? quid ita rē friuolā extimescis?
 quod in te nō cedit, qui tātus es deus, sed in aliū quempīā
 multo imbecilliorē. Et huius (inquit) operis gloria tā late
 propagabitur, quātum terrarū aurora circūspicit. agedū
 igitur ubi Argiui profecti fuerint hinc in patrias oras, di-
 rue hos muros ad solū, atq; in mare præcipita: omneq; lit-
 tus, ubi munitiones hæ sunt excitatæ, ita sabulo obrue, ut
 ne uestigia quidē Argiux statiois appareāt. Hæc dijs in-
 ter se colloquētibus, & diei & operis finis fuit. Reuersiq;
 Græci ab opere absoluto ad sua quiq; tentoria, mactatis
 statim bobus cœnant, suppeditante etiā uino, cuius magnā
 uim aduixerāt onerariæ naues, è Lemno trāsmissæ ab Eu-
 neo Iasonis & Hisipylæ filio, peculiariter uero mille la-
 gœnas Agamēnoni & Menelao pro munere. Hinc itaq;
 Græci pro se quisq; uinū mercabatur rerū permutatione,
 alij ære, alij ferro, hi corijs, illi bobus, nōnulli captiuis re-
 bus cum uino cōmutādis. Atq; ita in noctē totā præclare
 epulādo atq; potādo insomnē agebant. Troiani autem ac
 Troianorū socij apud Troiam ipsi cœnitabāt. Eam tamē
 noctē Iupiter male in illos cogitās, horrēdis fulminū toni-
 truis inquietauit: quo pauore attoniti, uinū in terrā è pa-
 teris profundebant. Nemoq; ex his bibere sibi antē susti-
 nuit, quā Ioui principi deorū libassent. Tādē cibo ac
 potu refecti, mēbra quieti dederunt, somnumq; ceperunt.

Iupiter.

488.

Iliados

I L I A D O S H O -

M E R I C A E L I -

B E R V I I I .

Diab
de la col
de Aguil
y 25 el
poema

Iupiter. *mnnes dij pariter & deæ quæ dicam: & cum audieritis, nemo uestrum, siue mas, siue foemina, orationi meæ conetur refragari, ne festinãti mihi quod in animo habeo extequi, sitis impedimento: sed uniuersi approbate quod dixero: Quemcunq; ego uestrum à cœtu deorum seorsum deprehendero profectum ad ferendas suppetias, uel Argiuis uel Teucris, hunc aut deformiter casum uerberibus remittam in cœlum, aut in atrum illum et tam procul hinc positum deiiciam tartarum, ubi subter ima terrarum cum ferreis portis ac æreis foribus altissimum barathrum est, tanta in infernũ profunditate demersum, quanta è cœlo in terrã. Atq; hunc in modũ cognoscetis, quãto Iupiter uerbarbiter omnium deorum sit ualētissimus. Quòd si quãtæ sunt meæ uires, iuuat experiri, et huius rei documētum queritis, a gedum auream restim è cœlo suspendite, eaq; cum sitis dij ac deæ apprehesa, me hinc detrahite in terrã. Nullo id quãtumlibet nixu poteritis efficere. At cũ mihi facere uiderato libuerit, in terras uos uniuersos & in maria usq; detraherem: quinetiam circũligata reste hac ad summitatem olympi omnia superne alleuarẽ, ut intelligatis quãtũ ego deos simul atq; homines antecello. Sic Iupiter. Illi autẽ diu se intra silentiũ tenuerunt, reputãtes animo uehementiã*

tiam acerbitatēq; orationis. Tandē Pallas rupto silentio Pallas.
 ita respondit: Iupiter pater ac regum rex, probe & nos
 compertum habemus, nullius deorū robur æque pollere,
 ut tuum: nec quicquid facimus, ideo facimus, quòd tecum
 cōtendere uelinus, sed quòd uicem Græcorum dolemus,
 quos tetram in bello mortē uidemus oppetere. Nūc quā-
 do uetas opem illis ferre, nos bellum nō adibimus: consiliū
 autē, si qua in parte opus erit, cū tua uenia suggeremus,
 ne te ipsis in senso omnes intereant. Ad quā subridēs Iupi
 ter, Bono animo esto dulcissima filia, uolo tibi gratificari
 quod postulas, audacter aggredere, quod petisti, nihil ob
 istud auditura obiurgationis à patre. Ita affatus, equos
 ad currum iungit, ut perniciosissimos, sic cōptus auro crini-
 bus decētissimos, tum aurea sibi arma circūdat, sumptisq;
 manu flagellis auro distinctis, in bigā insiliit: atq; equos,
 ut cursum ineant, uerbere iubet. Illi tum sua sponte, tum
 insidentis imperio uolabant, medium inter cœlum ter-
 rasq; iter tenentes. Quos Iupiter, postquam ad nemo-
 rosam serarumq; parentem Idam deuenerunt, quem lo-
 cum Gargaron uocant, sistit, soluitq; , ac densa, ne cui
 uideri possent, nebula operit. Erat autem illic ipsius tem-
 plum, ad cuius aram assidua sacrificia fiebant. Dehinc in
 excelsio montis uertice confedit, inspectans hinc urbem
 Troianam, illinc castra Græcorum, cum magna apud se-
 ipsum uoluptate ex tanta sua potētia ac gloria. Et iā sub-
 latis mensis, Græci à coena alacres ad arma induenda se
 transferūt, ut quāprimum exeant in expeditionē. Tro-
 iani autem è regione & ipsi armabantur, etsi paucio-
 res quā antea, tamen animati ad pugnandum, necessi-
 tate cogente eos, à perduellium manibus filios uxoresq;
 protegere. Igitur patefactis omnibus portis, uniuersæ
 copie

Iupiter.

32.

copiae equitum peditumq; cum ingenti strepitu prorumpunt. Atq; ubi in eandē ab utrisq; aream uentum est, infestis hastis, infestis clypeis, infestis armis cōcursum, uirium animorumq; declaratio, hic plurimus fremitus, hic pereuntium gemitus, ferietiumq; cum clamore exultatio, hic riui cruoris humi decurrentes, hic cadauerum stragem tam Græcorum quàm Troianorum. Atq; hūc in modum neutris terga uertentibus, ab aurora aut ab exorto iubarē ad meridiem usq; anceps belli Mars fuit. Qua hora Iupiter sumpta aurea libra, posuit in utraq; lance singula mortis fata, hinc Græcorum, illinc Troianorum. Eam per medium digitis apprehensam cum in altum traxit, lance cum fato Græcorum in terra ubi erat, subsedit, altera diuerso cœlum petente. Ergo ubi fatalem cladi Græcorum diem illum esse cognouit Iupiter, ab Ida cum horribilo fulgure, atq; immani tonitruo in Argiuos fulmen intremisit. Quo terrefacti illi atq; exanimati, omnes loco subducuntur, ita ut nec Idomeneus, nec Agamēnon, nec uterq; Ajax, nec cæteri manendum sibi putarent. Nestor autem Græcorum custodia, unus ex omnibus manebat: neq; sponte: nam & ipse cum alijs unā fugisset, sed eum equus morabatur laborans ex uulnere catapultæ Alexandri in occipitio infixæ, ubi principium iubarum est, loco admodum morti obnoxio. Itaq; saucius equus atq; impatiens (ad cerebrum eius usq; catapultæ penetrarat) resiliēbat, ad rotā se uolutabat, alios equos perturbabat. Dū equus uulneratus fugam domini inhihet, dum senex ipse insurgens equum coercet, dum habenas, quibus ille ad currum iunctus est, gladio amputare nititur, iam Hector cū equitatu Troiano fugientibus Græcis instans, aduentabat, ipsumq; forsitan senem eodē loco oppressisset, nisi re pro-

tinus

tinus cognita, Diomedes magna uoce Vlyfsem in clama-
 set ad opem seni ferendam: Vlyfſes Laërtiade, quò fugis? Diomed.
 quid terga uertis? & cur committis, ut tanquam imbellis Vlyſi.
 & instrenuus in tergo quo fugis accipias uulnus? Mane
 hic mecum, mane, dum à ſene amico trucẽ Hectorem ar-
 ceamus. Sic Diomedes. Vlyfſes uero nihil exaudiens, in-
 ſtitutum curſum contendit ad naues. Nihil tamen minus
 Diomedes, quanquam ſolus, inter primos pugnatōres ſe
 inferens, ante equos Neſtoris ſtetit, hominemq; his uerbis
 eſt allocutus: O ſenex, per quem tibi bellatrix iuuetus ne-
 gocium exhibet, priſtinis uiribus ob nimium ſenium defe-
 ctus es. Ad hæc & comites ſenſibus, & equi pedibus tar-
 di tibi ſunt. Itaq; relinquamus iſtum currum tuo ac meo
 aurigæ regendum. Tu agendum in hunc meum aſcende, ut
 ſcias quales ſunt equi Troiani, quos Aeneæ eripui: quàm
 ueloces, quàm ualidi, quàm ſeroceſ in pugna atque terri-
 biles. Ibimus enim ambo in equitatum Troianum, ut &
 dexterae meae uires ac meum iaculum experiatur Hector.
 Huic conſilio non aduerſatus Neſtor, de curru ſuo deſcẽ-
 dit, & in Diomedis currum aſcendit, ſuccedens in Sthe-
 neli locum, quemadmodũ uiciſſim in ſuũ ſucceſſerat Sthe-
 nelus: ita alterũ currum, qui remãſit, egregij famuli Sthe-
 nelus atque Eurymedon curandum ſuſceperunt, in altero
 principes in Troianos ire contendunt, Neſtore famuli
 officium in aurigando exhibẽte. Atq; cum ſtatim Hectori
 appropinquafſent, & ille infeſtus in occurſum ferretur.
 Diomedes in eum lanceã cõtortſit, quæ non in dominũ, ſed
 in aurigæ pectus iuxta mamullã perlata eſt. Quo uulnere
 Eniopeus (hoc erat nomen aurigæ) generoſi Thebæi fi-
 lius, è curru moribundus prolapſus eſt, ac ruina corporis
 equos terreſcit ita, ut reſilientes in diuerſum deſlecterẽt,
 k Hector,

Diomed.
Neſtori.

102.

Hector, et si nimium ob amissum aurigā dolore cōfusus, ta-
men eo relicto, aliū inquirebat, quē in locū occisi substitue-
ret ad moderādos equos, iam sine rectore inutiles effe-
ctos. Inuentoq; confestim uiro præstanti Archeptolemo
Iphiti filio, ac suffecto in locū aurigæ, magna illic fuisse
cædes edita, ac penē actū de rebus Troianis intra Troiam
tanquā agnis intra ouile cōclusis, nisi Iupiter hoc futurū
prospiciens, sparsisset rutilū uasto cum tonitruo fulmē in
terrā, atq; ante ora Diomedis. Cuius ignea lampade per-
culsi equi successerūt currū, & Phœnicei coloris habenas
ē manibus Nestoris extorserūt. qua de re cōterritus Nes-

Nestor. stor, ad Diomedē inquit: Age Tydides, cōuerte in fugam
139. equos. An nō agnoscis, Ioue nobis aduerso, sperandā non
esse uictoriā? Nemo illius cōsiliū reuocare potest, nemoq;
ualidus uirtute deo queat obistere, cum humana uis infini-
to sit diuina inferior. Is hodie uult hosti tribuere pala-

Diomed. mā. idēq; postea, si uoluerit, tribuet & nobis. Cui respo-
dens Diomedes, Rite tu quidē & probe locutus es senex,
sed istud agere durū mihi atq; acerbū est: cum sciā fore, ut
Hector aliquando cōcionē habens apud suos dicat, Dio-
medē ego fugiētē ad naues usq; persecutus sum. Quæ ille
cum gloriabitur, optarem tum ego tellurē mihi dehiscere.

Nestor. Cui respondēs Nestor, Ha Diomedes, quæ uerba effatus
es? Caue id timeas. Nam si Hector imbellē te et instrenuū
dicet, nullam tamē ei fidē habebūt ceteri Troiani, qui au-
dient. Non etiā cōiuges Troianorū, quarū uiri fortissimi
iacent tua manu perempti. His dictis, à tumultu pugnae ce-
quis in fugā conuersis habenas immisit. Tunc Hector coe-
mitesq; Troiani truci clamore sublato insequuntur, in unū
pro se quisq; tela iacentes, quorū primus Hector magna
uoce faciebat illi conuicium, nominatim compellās: Dio-

Hector Græcis
insultat.

141.

medes

medes, solebas antehac inter proceres & dignitate loci,
 uel in concilio, uel in mēsa, & poculis maioribus, & car-
 ne opimiore in primis honorari: posthac illo honore pri-
 uabere, ex uiro strenuo foemina effectus. Abi abi cum istis
 oculis effratissimis: non enim, ut sperabas, in nostros mu-
 ros tibi licebit ascendere, ut illinc ad naues tuas nostras
 coniuges asportares: non te istud ego facere sinam, non
 permittam: sed te fugabo, sed mea tibi manu potius dēmo-
 nem dabo. Sic Hector. Ille hæc audiens, & secū cogitans,
 animo hærebat, nunquid pergeret, an conuerso curru in
 ipsum ferretur conuiciatorem. Terq; subinde tali apud se
 deliberatione hæsitantem, toties Iupiter ab Idæis monti-
 bus tonans, eū à reuertendo cohibuit, significans se Tro-
 ianis lætam destinasse uictoriam. Quo magis Hector suos
 hortabatur magna uoce clamans: O amici Troiani, Dar-
 daniq; & Lycij strenui, nunc quæso uiriles animos, nunc
 ualidas uires, ut sæpe fecistis, ostendite, Agnosco propen-
 sum mihi fauorem Iouis optimi maximi. En declarat de-
 sinasse se mihi ex hodierno certamine eximiam gloriam,
 Græcis uero exitium, quod nullo pacto effugere poterūt:
 stulti, qui hos sibi muros extruxerunt, quasi eis tutelæ fu-
 turos, qui ne unius quidē horæ momentū impetum meum
 ferre sufficient. Nam fissam illam, quam munierunt, nullo
 negotio transilient equi. Quod cum fecero, & ad naues
 euasero, præsto mihi sint aliqui cum incēsis facibus, ut &
 naues igni, & hostes fumo lymphatos, ferro absumā. His
 uerbis hortatus socios, equos quoq; quadrijugos oratione
 adhortabatur: Agedum die Xanthe, die Podagre, die Ae- Hector equis.
 thon, die Lampe, nunc reddite mihi gratiā pro cultu, pro 189.
 cibo potuq; quæ officiosa uobis Andromacha uxor impē-
 dit. Illa lautissimo uos pane saginauit, illa quoties faciē-

k 2 dum

dum uidebatur, uobis miscuit uinum, illa uos studiosissima cura pauit, adeo prior ei cura erat eduliorum uestrorum, quam meorum, qui uir eius sum. Ea propter festinate pariter, properate insequi, ut Nestorem Diomedemq; assequamur, & spoliem humeris Nestoris quidem clypeum illum, cuius fama fertur in coelum, quod foris intusq; totus est aureus: Diomedis autem in signem thoracē, quā Multiciber ipse fabricatus est. Hos duos si cepero, auguror resptim sane Græcos hac nocte naues esse conscensuros. Hæc Hæctora per elationem animi locutum, indigne accipiens Iuno, ut sedebat in suo throno, animo membrisq; commota est, commouens unā immensum olympū. Tum ad Neptunum, qui ei ex aduerso sedebat, inquit: O indignum Neptune facinus, nullam ne molestiam contrahis ex hac occisione Græcorum? qui te apud Helicem apudq; Aegæas, tam crebris tamq; solēnibus muneribus prosequuntur, quos etiā uictoria potitos uolebas? Etenim si uniuersi qui Græcorum partibus studemus, aduersus Iouem annitamur repellere Troianos, nimirum Iupiter, etsi dolore percitus erit, à suo se tamen loco, ubi nunc sedet, præ timore non dimouebit. Ad quam uehementer suspirans Neptunus: O Iuno, inquit, timoris nescia, quis nam tibi ex ore prodit sermo, quæ me ista facere suades? Ego uero minime uelim nos, quotquot alij sumus, cum Ioue conferere manus, qui cunctis longe est fortior. Cum hæc Iuno atque Neptunus inter sese colloquuntur, interea quicquid spatij, quod nauium tenus ac turri fossa complectitur, id omne Græci per Hæctorem ipsi deo Marti similē conclusi, densis uirorum equorumq; agminibus impleuerant: ac forsitan (ita enim propiciū habebat Iouem Hæctor) ipsas incēdisset etiam naues, nisi Agamemnoni acerrime dimicanti Iuno hanc mentem

Iuno.

200

Neptunus.

mētē dedisset, ut propē intermissa pugna, ceteros Græcos ad certamē incenderet. Itaque Agamemnon continuo ante naues uadens atque tentoria, purpureumq; amiculū ac satis amplum manu tenens, super nauem Vlysis, quæ media omnium erat, stetit, & in dextram ac sinistram ea uoce, qua ab omnibus exaudiretur, exclamauit: Pudeat Agamemnon. uos Argiui tanti flagitiij quod admittitis, ignaui et imbelles, præsertim uos duces, non re, sed nomīne duces. Quò abierunt uota illa quæ in Lemno faciebatis, ut uobis fieret copia cum Troianis æquo Marte pugnādi? Vbi sunt magna illa promissa, quibus se quisque fortissimum in prælio fore spondebat? Vbi uerba illa ferocia, cum iactabatis singulos uestrum pares esse in bello centenis duce- nis uel Troianis? Hæc super cœnā ante opimos cibos coronatasq; crateras, carne uinoq; distenti gloriabamini. Nunc in certamine ne uni quidem Hectori centeni pares sumus, qui nobis inuitis iam iā (ut uideo) naues deflagrabit. Iupiter pater, quem unquam regū post homines natos tanta calamitate onerasti? aut quem tanta gloria fraudasti, quanta me hodie? quod nunquam putauī fore, nec meā spem credidi posse frustrari. Quoties apud aras tuas cum ingenti uictimarum ui tibi litarem, persuadebam mihi Troiam me prorsus euersuram: Nunc è diuerso Troiani nos tuo præsidio freti, euertunt. Verum te Iupiter quaeso, da mihi hanc ueniā, hoc meæ gratificare sollicitudini, ut infandū hoc funestæ cladis miseri Græci discrimē effugiant, nec sinas ut ab immanibus Troianis trucidentur. Hunc ita cum lachrymis orantem Iupiter miseratus, auguriū dedit, significans Græcos à præsentī periculo iri liberatū. Siquidē immissa ab eo aquila præstantissima uolucrū, ceruinū hinnulum, quæ arreptū unguibus gestabat,

k 3 in so=

in solēnes aras dedit, ubi Græci hostias Ioui, cuius in honore aræ extractæ erant, immolauerant. Hoc auguriū ab Ioue ipsis ostensum Græci intelligentes, inferunt pedem ac resumpta animis audacia, acri pugna in Troianos faciunt impressionem: inter eos tamen, licet tot millia essent, Diomedes sine controuersia ac longe primus pugnabat, ac biga sua munitiones fossamq; transfiliēs, in hostes feratur, & illic extra castra procul à suis hostes fugare cepit. Quorum unus fuit egregius bellator, Agelaus Phradamonides. Huic terga danti, Diomedes intorto iaculo terga ipsa inter humeros unà cum pectore transfigit, quo uulnere ille ad terram de curru cum ingenti armorū strepitu procubuit. Secundum Diomedem processerunt duo Atridae, Agamemnon Menelausq;: Tum duo Aiaces, uiribus audaciāq; magis armati, quam ferro: Tum Idomeneus & Idomenei famulus princeps Meriones, bellifero Marti comparandus: Tum inclytus Eurypylus. Nonus quoq; accessit Teucer, intento arcu instructus. Hic subter scutum fratris Aiadis delitescbat: deinde illo scutum, ubi tempus erat, subducenti, feriebat, quem feriendū providebat. Occidebat autem quemcunq; feriebat, quod ut confecerat, iterum ad scutum fratris, tanquam puer ad pallium matris se recipiebat: & sub eo se raptim, fratre illud protendente, recondebat. Vbi quemnam sagitta primum ex Troianis interemit? Nempe Orsilochum, deinde Ormeon, tum Ophelestem, tum Daëtorā, tum Chronium, tum Lycophontem, tum Polyemonidē Amopaona, tum Melanippum, uiros omnes eximios. Hunc ita uexatē Troianū phalanges Agamemnon cōspicatus, & ob id mirifice gaudius, adit hominem: ac iuxta assistens, ita est cum allocutus: Teucer princeps iucundissimum mihi caput, perge, ut facis,

Agamemnon.

facis, occidendisq; hostibus lumen te quoddam tuis in hoc discrimine salutis ostende: futurus etiã patri Telamoni, cũ hæc in patria audiet, ingēti & gloriæ & uoluptati. Charum enim ille te habet, licet illegitimus sis. Nam te ab inuente ætate suscepit in domum, & apud se diligēter educavit. Ego uero, quod ad me attinet, tibi recipio ac spondeo, si nubi Iupiter maximus, Neptunusq; ac Minerua, concefferint, ut opulētissimam hanc urbem expugnem, tu eris à me secundus, quem honestissimo remunerē præmio: & quidem meis manibus tibi in manus tradam aut tripoda, aut bigam cum equis, aut Troianã aliquam quam ob decorē tuo lecto digneris. Cui respōdens egregius Teucer, Teucer,
293.
 Quid, inquit, illustrissime Agamemnon mea me spondete properantem oratione hac incitas? Neq; enim pro mea uirili relinquo aliquid aut intermitto: Quippe ex quo cœpinus à castris repellere Troianos, quot stragulas hoc arcu emisi (ferunt autem octo) totidē hostes, eosq; egregios bellatores percussi, imò occidi, explorata facultate friendi, hunc autem funestum canem ferire non possum. Hæc cum dixisset, impositam neruo sagittam, in aduersum Hectora expulit: sed spe deceptus, non eum, ut optabat, sed Gorgythiona percussit in pectore, uirum formauiribusq; præstantem, Priami filium & Castianiræ, quam ex Aesyimo Thraciæ urbe Priamus duxit uxorem, deabus ipsis formæ uenustate comparandam. Et quemadmodum papauer in huberi horto pubescēs, ad iniustum ueris imbrem, in latus demittere caput solet, sic Gorgythion, grauate collum galea, caput in alteram scapulam moriendo submit. Teucer iterum in aduersum Hectora sagittam expulit: iterum spe deceptus (auertit enim eam Apollon) non hunc, quem optabat, sed ipsius aurigam Archeptolemum

k & ptolemum

ptoleum ueniētem ad certamen, percussit in pectore secundum papillā. Eo in terram collapsō, à curru equi per horrore in sublime se attollentes, currum discutere cœperunt. Hector eximij aurigæ nece confusus, etsi eum cupiebat attollere, tamen coactus est relinquere, ut alterum in demortui locū sufficeret. Iussōq; Cebrione fratre, qui iuxta aderat, moderari quadrigam, prout ille effecit, ipse in terram desiliit, truci clamore uociferans: arreptoq; molari saxo fertur in Teucrum, auidissimus ferire hominē, tam male meritum de Troianis. Hic aliam è pharetra sagittam eduxerat, eamq; neruo aptatam ad clauem humeri retro tēdebat, quempiam ex hostibus percussurus, cum Hector ita parato molarem intorsit, ac conclusa exteriorē manus parte, confracta chorda, excusso arcu, pectus tertiā collumq; percussit, ubi maxime letifer ictus est. Quā percussione Teucer abortis ante oculos tenebris, pronus in genua procidit. Sed Ajax nequaquam immemor fraternalis amoris accurrit, ac iacentem obiecto protegit clypeo. Tum subeuntes duo sociorum Mecisteus Echij filius, & dius Alastor, alleuarunt, ac uehementes cruciatus gemitu testante ad naues deportant. Hinc rursus Troiani, Ioue uniuersis uires ad audaciam suggerente, Graios ad fossam retro munitionesq; propellunt. Et inter primos Hector fidutia uirium ardens, ac fugientes urgens, ueluti uenaticus canis conuersum in fugā aprum, aut leonem insequitur fretus pernecitate currendi, nunc femoras, nunc clunes mordens: etsi quando ille conuersus irruat, tamen ipse rotato cursu posteriora feræ assidue captati. Sic Hector fugientes agitans, postremos quosque mactabat. Atque ubi duce formidine Græci effusa fuga fossam transcenderunt, & ad uallum & tentoria perueniunt,

multis

multis amissis ibi gradum sistunt: ac pro nauibus stantes,
 tum se mutua exhortatione excitabant, tum deos omnes,
 sublatis in cœlum manibus, una uniuersi eiulatione pre-
 ceabantur. Hector autem eos præfulgenti lamina ferreis
 quadriga uectus, hinc illincq; obibat, utq; oculis collustra-
 bat, oculis inquã, aut Gorgoneæ Medusæ, aut sanguina-
 rio Marti similimus. Iuno autẽ hæc contemplans, misera-
 ta casum Græcorũ, hunc statim in modũ Palladẽ est allo-
 cuta: O rē indignam Iouis filia, non ne nũc saltẽ Danais Iuno.
 in ultimo periculo positis ego & tu feremus suppetias, 392.
 an potius teterrimam eos mortem oppetere sustinebimus,
 & hoc sub unius hominis manibus? Vides ut Hector mul-
 tos trucidauit, ut insana flagrat cupiditate occidendi, ut
 multos trucidaturus est. Nihil enim sibi resistere potest.
 Ad hanc respondens Pallas, Iste, inquit, qui tantopere ma- Pallas.
 ctãdis Achius debacchatur, ipse uicissim maectabitur ma-
 nibus Argiuorum, & quidem in ipsius patria. Verum ab
 isto, ad quod me tua cohortatur oratio, deterret me Iupi-
 ter, semper meorũ conatum remorator, mihi semper se-
 uerus, immũtis, & meorũ etiam immemor meritorũ, quæ
 in eum plurima contuli, toties erepto ab ærũnosis labori-
 bus Hercule filio, quos infelix iuuenis iubente Eurystheo
 suscipere cogebatur. Quoties enim ille ob ærũnarum
 molem plorabat, cœlo pater me hinc ad opem filij demit-
 tebat in terras. Quòd si hæc quæ nunc agit, acturum esse
 præfaga mète diuinassẽ, profecto quod feci, nõ fecissẽ,
 nec per me Hercules ab erebo & atris inferni portis, quo
 eum Eurystheus abducendi canis gratia miserat, rediisset
 incolumis. Tunc liberaui illum à Stygis aquis, & ut ab-
 duceret Cerberum effeci: & tamen eius pater non uere-
 tur malam mihi reddere gratiam, displicens mihi, ut The-
 tidi

k s tidi

tidi placeat: quæ complexa altera manu genua eius, altera barbam, cladē Græcorū in honorē Achillis exorauit. Sed scio aliquando futurum, ut mea ope indigēs Iupiter, dilectam sibi Pallada uocet: tūc ego habebō unde hanc de se ulciscar iniuriā. Veruntamē tum tu instruas nihilo minus equos, tum ego profecta in domum Iouis, ibi mihi ipsius arma circūdabo. Volo enim intelligere, num Hæstor conspectu nostro in bellum euntū & ab hostibus stantū letetur, num aliqui etiā de Troianis occūbere queant, et mēbris eorū canes atq; alites pascere. Hæc locuta Pallas, Iunone acquiescēte, atq; ut admonita est instruere equos obsequēte, ipsa apud patris domum deposito super paucum Iouis discolori amictu, quo uelata erat, quodq; ipsa suis manibus artificiose neuerat, texuerat, sarcinauerat, tunicā & arma sibi induit, quibus Iupiter pater circundatur, cum uult prodire in bellum. Atq; ita armata, in ardentem fulgore currum ardens ipsa iracundia insilijt. Tum lanceam corripit ingentē, ualidā, grauem, qua heros in modū patris irata prosternere solet. Cui Iuno sociā se gnauiter præbēs, equos ut cursum capefferēt, uerberibus urgebat. Et cū ad cœli portas quas Hora seruat, uentū est, cū immenso sono ipsæ sua sponte patefactæ sunt portæ. His ingens cœli olympiq; cura commissæ est, ut altera nigrātes imbre nubes rebus inducat, altera reducat. Per has igitur portas Iuno et Pallas uolatibus equis exiebant, cum eas Iupiter à monte Idæo, ubi sedebat, prospexit: ac maiore in modū indignatus, Irim aureis alis præditam, illis obuiam festinare iussit, hæc uerba denunciaturā,

Iupiter Iri.

309.

inquiens, Abi Iris propere obuiam, ut eas ab instituta uia reuoces, nec sinas in occursum meum pergere. Neq; enim recte erit, si ego & illæ prælium ineamus. Atque illud iam

iam nunc edico, & nisi mox obtemperent, prorsus exequar: caballis (ut sunt iuncti ad rhedam) crura suffringam, ipsas à sellis deturbabo, ac rhedam præcipitè agam in terras: & si eas fulmine perstrinxero, ne intra decem quidem annos à uulneribus conualescent, ut intelligat Pallas, quid sit cum Ioue parente uelle certare. Nam Iunoni non ita succenseo neq; irascor, quòd nunc iussis nostris refragatur. Est enim sui similis. Hæc Iupiter. Iris autem aëreis pedibus in occursum dearum ex Idæis montibus cælum uersus abiit, nactaq; deas pro portis olympi, inhibito illarum cursu, mandata Iouis exposuit, inquiens, Quò tandè properatis deæ? quæ uos quaeso tanta cepit insania, ut auxilium periclitantibus Græcis ferre conemini? Non enim istud Iupiter agere sinet, qui minatur uobis se, nisi obtemperetis, prorsus executurū hoc quòd dicam: Caballis ut sunt iuncti ad rhedam, crura suffringet, ambas de rheda deturbabit, ac rhedam præcipitem aget in terras, & si uos perstrinxerit fulmine, ne intra decem quidem annos à uulneribus conualescetis, ut intelligas Pallas quid sit cum Ioue parente certare. Nam Iunoni non ita succenset, neq; irascitur, quòd nunc iussis refragatur: esse enim eā ait sui similē. tibi Pallas ille succenset, tibi inquā contumaci atq; imò pertinaci caniculae, si aduersus Iouem utiq; infestū telum audeas ferre. Sic locuta Iris abscessit, & Iuno ad Palladē, O indigna res, inquit, Pallas, non posse nos implere quod cupimus aduersante Ioue, contra quē non statuo nobis esse pugnandum mortalium causa. Quorum, ut sors feret, alij occumbāt, alij à periculo euadant, quando ita illi libet. de Græcis & Troianis arbitrato suo qui arbiter rerum est, decernat, nos eū officio suo fungi sinamus. Sic locuta, retorsit equos

Iridis oratio

Iuno Palladē.

427

equos eò quà uenerat. Eosdem Horæ cum disunxissent
 curru, ad plena ambrosiæ præsepia alligarunt, curru
 pro more acclinauerunt, ita ut fulgidus eius nitor emi
 ret, Iuno autem & Pallas inter cœtum aliorum deorum
 aureis in sellis resederunt, ob deceptâ spem castigationis
 Iouis tristes ac mœrore confectæ. Eis ita cū taciturnitate
 sedentibus, ecce Iupiter ab Ida in cœlum reuersus, cuius
 equos cum Neptunus à curru soluisset, & currum apud
 altaria collocasset, inducto desuper linteo, ipso in aureo
 folio subter pedes eius olympo uehemèter contremiscentibus
 confedit. Absidebant autē illi solæ hinc atq; hinc Iuno &
 Minerua, nihil neq; cum Ioue, neq; inter se colloquētes.

Iupiter. Hoc cum animaduertisset Iupiter, Quid, inquit, Iuno &

447. Pallas ita nouus uos mœror tenet? Infando contra Troi
 ianos odio defatigari bello nequitis, eos trucidandi finem
 non facitis, cupidiæ omnes ad unum interire, idq; inuicem
 meo omnino? Quibus uiribus ego sum, non cuncti, qui
 cœlum incolunt dii, à proposito me recedere cogentur.
 Vos quoq; ambas tremor inuasit ex sola comminatione,
 quid facturæ, si me accinctum ad pugnam contra uos
 dissetis, & quātū in pugna polleo, essetis expertæ? Quod
 circa iam nunc edico uobis, quod re exequar, nisi obtine
 perabitis: si pergitis aduersari mihi, ita uos fulmine feriā
 ut nequaquā uestris curribus huc ad domicilia deorum re
 uertamini. Hæc locuto Ioue, illæ apud se tacite fremebat
 stomachantes atq; iratæ. Et Pallas quidē ob nimiam indigni
 gnationem in silentio perstitit, Iuno autē uirus acerbior

Iuno. tis pectore continere non sustinens, Quam, inquit, quid
 Iupiter locutus es orationem? Tuas equidem uires præ
 ualidas etiam super omnia atq; immensas, & nos etiam
 optime scimus, intelligimus, cōfitemur. Cæterū quicquid
 facimus

cimus, causa miserorū Græcorū facimus, quorū cladis tā
 indigno spectaculo cōtabescimus. Cui respondēs Iupiter, Iupiter.
 Cōtabescis, inquit, Iuno Græcorū cladis spectaculo? Cra-
 sino die si tibi uacabit, inspicias Iouē multo his grauiora
 faciētē. Meo nāq; numine Hector nō prius ab edēda Gra-
 iorū clade cessabit, quā post acerrimū ad naues præliū
 Achillē excitet nece Patrocli sui, & cruda ābarū partiū
 pugna circa cadauer. Sic enim mihi ex fatis agere decre-
 tum est. Nec ullum apud me momentum facit, quod tu ob
 id macereris, nō si etiā hinc à cœlitibus migres, uanamq;
 & incertam exigas peregrinationem: non deniq; si pro-
 pterea ad extremos terrarum ac maris profectura sis ter-
 minos, ut Saturnus & Iapetus profundo circūdati tarta-
 ro sedent, neglecto solis fulgore, nec iucunda uentorum
 aura fruentes. Et cur ita nullam tui doloris rationem ha-
 beo? Quia nihil est te durius atq; malignius. Hæc Iupi-
 ter. Ad quem nihil Iuno respondit. Et iam occidente sole
 nox aderat, Troianis quidē ingrata sane & inuisa, Græ-
 cis autem peroptata ac propicia. Hector autē ubi noctur-
 nis tenebris necessario dirimi bellum uidit, copias suas à
 nauibus reduxit, & ad ripam fluminis in loco ab omniū
 hominum & equorum cadaueribus distante subsedit. Ibi
 Troiani simul atq; ex equis descenderunt, in concionem
 ueniunt. Ad quos Hector innitente manu hastæ, quam te-
 nebat undecim cubitis, spiculo fulgenti cum circulo au-
 reo, sic locutus est: Audite Troiani me Dardanijq; et uos
 socij qui uenistis auxilio: Spem ego conceperam, ac pro-
 certo existimabam fore, ut hodie Græcis omnibus unā cū
 ipsorum nauibus deletis Ilium reuerteremur. Sed eis in-
 extrema certe omnia compulsis, iamiamq; mortem aditu-
 ra nox auxilio fuit. Nunc quod reliquum est, quoniam
 nocti

Hector Troia-
nis.

497

nocti parendū est, iam primū curemus corpora, & nostrā
 & equorum: Illos à curribus soluite, solutisq; apponite
 pabulum, panem uinumq; ilico ex urbe subuehendū
 bouesq; atq; oues opimas adducendas curate, simul in-
 gentem uim lignorum legendam, atq; ex his pyras pas-
 sim extruendas, quæ tota nocte ardētes in cœlum iaciant
 globos flammæ, ne forsitan Græci beneficio noctis in-
 gressi maria, fugiant nobis ignaris. Volo pateant oculis
 nostris (usq; enim uigilabimus) uolo cogantur manere,
 uolo si furtim abire tentauerint, ne sine noxa fugiant,
 sed inter fugiendi trepidationem, & cum naues confu-
 sissimæ ascendent, nonnullos eorum missilibus lanceis ue-
 riamur, qui uel statim, uel domum reuersi animam amitte-
 rant: uolo exemplo sint alijs, ut ne quis non posthac re-
 formidet bellum inferre Troianis. Iam uero dum nos ab-
 sumus, operæ precium est providere, ne uacuam urbem
 clandestinis insidijs hostes intrare possint. Idcirco præ-
 cones illuc ire placet, denunciatum ut deligantur ex pueris
 qui relictis sunt, iam pubescentes ac senes ad murorum
 custodiam, utq; fœminæ incenso quam maxime possunt
 igne, suæ quæq; domi custodias agant, ac ne quid ad nos
 & urnas urbis excubias diligētia prætermittatur. Sic ergo
 fiant omnia ut dixi. Et hæc puto optima factu esse, quan-
 tum ad hanc noctem pertinet. Cras autē prima luce no-
 bis cum cætera quæ agenda sunt, colloquar. At confido
 magnanimi Troiani ac socij, Ioue alijsq; dijs ducebimur.
 Hos enim canes, qui funestis huc aduecti sunt fatis, funestis
 fata perpeffos exterminabimus, quod in tenebris facere
 possumus. Temperandum est nanq; à nocturno prælio
 nos ad diem reseruemus. Tū sub ortu auroræ sumptis
 mis, &

mis, & in aciem instructi, ad ipsas naues acre praelium
 commitemus. Illic quanta sua sit in bello uirtus, Diome=
 des declarabit, cum mecum conseret manus. Quippe cer=
 tum est mihi experiri, an ille me à nauibus ad murum re=
 pellat, an ego ipsum confodiam, cruentisq; eius potitus
 spolijs redeam. Crastinus profecto erit ille dies, quo pate=
 bit, an ille mea, quam in eum torquebo, lancea sit par, an
 non. Sed ut auguror non erit, & inter primos ac prima
 luce mea manu percussus occumbet, multis quoq; conitū
 iuxta cadauer domini prostratis. Quod si mihi contingat,
 & hunc diem exitialem faciam Græcis, ego immortalita=
 tem, ego perpetuam iuentam, ego diuinos honores mihi
 parauero. Celebrabor enim omni us seculis inter gentes,
 uelut Minerua atq; Apollon. Hæc Hector. Cateri autem
 omnes assensum conclamatione testati sunt. Tum sudori=
 bus manantes equos à suo quisq; iugo disiungunt, prope
 currus capistris alligant. Mox panem uinumq; ex urbe
 conuehunt, boues ouesq; opimas adducunt, pyras passim
 mille in locis extruunt, atq; incendunt, uento in cælum
 globos tollente flammaram ac fumi quæ ab urbe Troia
 spectantibus in planum, quod interiacet inter flumen &
 naues, non alia nec pauciora uidebantur, quam sidera,
 dum sereno, tranquillo, ac nullo spirante uento, fulgenti
 luna circumfusa resplendent. Dumq; omnes circumiecti
 colles atq; conualles, & prominentes montium uertices
 patent, & pastores ex illustri aspectu telluris, tum ex pu=
 ro stellarum ac lunæ atherisq; nitore capiunt uoluptatē.
 Recubabant autem quinquageni ad singulas pyras, &
 peruiabilem crapulam summa cum alacritate atq; fiducia
 agebāt, expectantes cum auiditate auroram, equis prope
 currus stantibus, ac hordeum auenamq; mandentibus.

Iliados

I L I A D O S H O - M E R I C A E L I - B E R I X .

VM Troiani hunc in modum custodiat
 agunt, adhuc Græci ibi erant, ubi quæq;
 timoris semper comes fuga compulerat:
 cum omnes exanimati ac lugentes, tum
 uero maximi quicq; & bello clarissimi. Et
 quemadmodum Pontus Thracius repentinis uentis, hinc
 borea, hinc zephyro incumbentibus, cū neutram in par-
 tem euoluere cursum queat, attollitur, & ambiguos flue-
 ctus cum multa alga ex alto fundo egesta collidit inter se
 atq; confundit, sic animus singulorum Græcorum dolo-
 ris ac timoris æstu conflictabatur, præcipueq; Agamemno-
 nis animo sic exhulcerato ac saucio, ipse per se præcones
 adiit, iubetq; uocare ad consilium cæteros, non publice
 uniuersos, sed priuatim singulos. Idem quoq; quod illis
 iussit, ipse facit, primoribus eū comitantibus. Atq; ubi se-
 natus in curia coactus est atq; consedit, tristitiam animi
 uultu præferens, tunc Agamemnon surrexit, decurrentia
 bus per ora lachrymis, instar fontani humoris ex abditi-
 terra. Mox alte gemitu ducto, inquit: Graui me socij
 principes ac reges, pergrauiq; calamitati Iupiter addi-
 xit, durus in me nimis ac sæuus, qui cum mihi sponderet
 atq; annueret, Troia nostris euersa manibus, domum me
 esse rediturum: nunc tot capitibus amissis, ut appareat
 nos ab eo esse deceptos, iubet reuerti in gloriū, euersum,
 extinctum. Quomodo autē iubet? nimirum ex hoc, quod
 fecit, quem talem in futurum quoq; esse non dubium est.

Agamemnon.

17.

Quo infesto, omnes conatus in contrarium recidunt, utpote penes quem summum rerum arbitrium est, & qui plurimas evertit urbes, & cum uolet evertet. Quare sequimini omnes sententiam meam, quatenus nobis urbem hanc expugnare denegatum est, conscensis nauibus, in dulces patriæ oras recedamus. Hæc Agamemnon. Illi autem diu se omnes intra silentium tenuerunt, nec uolentes talem probare sententiam, nec propter dolorem acceptæ cladis reprobare audentes, tandem Diomedes surgens, Agamemnon, inquit, ut te ego in principio statim orationis meæ accusatoria uoce conueniam, stultitia tua facit. Noli quippiam irasci. Ea enim est prima consiliorum lex, & libere loquendi, & patienter audiendi. Dæmonie, sicine imbelles atq; ignauos esse sperasti. Græcos homines, ut isti sententiæ accederet? in quos omnes contumeliosus fuisti, in me uero inter primos contumeliosior, cui ignauiam imbecillitatemq; exprobrasti, & hoc audientibus uniuersis tam senibus Græcorum, quam iunioribus: quo minus timebo dicere, Iouem tibi alterum de duobus, hoc est, nobis omnibus dignitate ut præcelleres, sceptrâ dedisse: alterum, ut uiribus atq; animi magnitudine præcelleres, quod multo in re bellica effi cacissimum est, non dedisse. Quamobrem caue de nomine Græcorum male sentire & loqui. Quod si tibi metu suadente certum est redire in patriam, abeas, patet tibi ad fugam iter, præsto sunt naues, quibus in salum deductis, expeditum tibi est cum magno comitatu repetere Mycenæ. Cateri autem nequaquam ista territi trepidatione remanebunt, non antea discessuri, quam hostilem hanc urbem cuerterint. Qui si & ipsi tuo exemplo fugere, quam perstare maluerint, certe nos duo cum nostra manu, ego & Sthenelus remane-

l

nebinus,

Diomedes.

321

nebinus, dum ultimum Troiæ excidium nostro Marte intulerimus, freti deorum immortalium numine, quorum auspicijs huc ex patria sumus aduecti. Hæc Diomedes. Græci uero in admirationē tam magnificæ orationis uni-

Nestor. uersi succlamauerunt. Idem cum affedisset, surrexit Nestor, atque, Tydides, inquit, equidem de te sic iudico, in prælio quidē te mirificum esse bellatorē, in consultatione uero æqualium sine cōtrouersia eminētissimum: Et huius, quā dixisti, sententiæ, nemo Græcorū, quicumq; sunt, non modo uituperationē non deberi, sed ne contradicendum quidē putabit. Sed non ideo finis consultationis faciendus est, cum adhuc sint, quæ in hanc rem dici possunt, ea quæ sint, explicabo. Etsi tu Tydides inter omnes reges Argiuos sicut natu minimus es, ita (ut ego sentio) cōsilio maximus, quod cum alijs, tum uero hodie declarasti, tamen memēto me seniore te minore esse, & adeo iuniore, ut facile mihi filius fores. Ideo post te, quicquid dicendū uidebitur, dicam. Nec sit, qui meā hanc sententiā improbet, ne ipse quidē Agamēnon, qui inhonestum, neq; ex sua neq; ex reipub. dignitate consiliū dedit. Demens est nimirum, quisquis intestini belli amator est, unde tantū oritur calamitatis. Sed hæc postea. Nunc quoniā parendū est nocti, curemus corpora, delectis tamē custodibus, qui extra murum pro fossa & uallo peruigiles excubias agant, quod negocium iuuenibus iniungo. Tu quoq; Agamēnon, qui primus es inter reges, primus sis in opere faciundo. Opus tuum hoc sit, non indecorum tibi, sed ualde decorum, ut primores procerum ad coenam tecum conuictores accipias, quod tibi & ad sumptum & ad rem agendam præptum factu atq; expeditum est. Nam tētoria uino reserata habes, quod hesterni die subuectū est, & famulatu abun-

das. Ibi frequenti senatu quod saluberrimum atq; optimum consilium censebitur, id tu sequeris. Cupio enim maximopere recte consultū reipub. Græcorum. Quis enim hoc in tempore, cum tam propè adsunt hostium castra, & tot ignes collucentes aspicit, esse bono animo possit? Itaq; hæc nox illa est, quæ nos aut tutabitur, si sapimus: aut perdet, si insipientes fuerimus. Hæc Nestor. Cuius oratione libenter audita, cōsilio eius obtēperandum protinus censuerunt. Moxq; septem principes iuuentutis suscepto custodiarum negotio, cum centenis singuli iuuenibus hastas manu gerentibus, & militari ordine à tergo sequentibus, armati procedunt: Primus Thrasymedes, Nestoris filius, tum Marte genitus Ascalaphus, Ialmenusq; quartus Meriones, quintus Aphareus, sextus Deipyrus, septimus Lycomedes Creontis filius. Illi ubi spatium illud, quod muri ac fossæ medium est, institerunt, disperitis inter se locis, ignes accēdunt, et ad suas quisq; pyras uestuntur. Agamemnon primoribus procerum in aulam suam ad cœnam secum adductis, lautum sane conuiuium exhibuit: quibus cum mœsto silentio cœnatis, & abunde refectis, sapiens Nestor, cuius paulo antè mire fuerat probata sententia, sic orsus est: Agamemnon princeps maxime, à te loqui incipiam, & in te loqui desinam, quippe qui es potentissimus regum, & in hoc exercitu scepirum ac iuris conditionē obtinēs, ab Ioue tibi tributam, ut cæteris recte prudenterq; consuleres, eoq; oportet te præter cæteros multa loqui, multa admonere, multa etiam audire: & alteri, si quis consulere in commune bonum uoluerit, locum dicendo præbere: & si sanū consilium dederit, id sequi. Pro tua enim qui caput es consilij, habebitur, cuiusq; sententia obtinebitur. Et hæc quæ

Nestor.

26.

l 2 ego

Agamemnon.

115

ego dicam, ut mihi quidem uideatur, multo est optima & qua nulla à quoquam alio melior dici queat, & qualis altera quondam fuit, cum tu Agamemnon Achillem abalienasti, præcepta illi ex tabernaculo suo Bryseide, iniurto me, & ne id faceres etiam atq; etiam dissuadente. Tu tamen spreta mea uoce, impotentiam animi non potuisti comperere, quin uirum longe fortissimum, & iam antea ira incensum iritares, eumq; honore fraudares, quem ipsi dij honorandū sibi existimant, Qua de re excogitemus nunc, qua donorum magnificentia, quaq; uerborum lenitate in gratiā reducamus. Ad quem respondens Agamemnon, Omnino, inquit, uenerande senex, ut res se habet, locutus es, nihilq; in commemorandis offensis meis omisisti. Offendi enim Achillem, nec inficior, offendi atq; iniuriam feci, & ob id nobis hæc contigisse agnosco. Sic quidem Iupiter in ultionē acceptæ iniuriæ hunc illi honorem habuit, ut Graij hanc tantam subirent calamitatē. Toto nanq; pectore eum diligit atque amat. Estq; haud dubie uir sua uirtute instar non modo multorum hominum, sed etiam multorum populorum in opere martio. Verum quādoquidem uesana ego amentia ductus illi iniuriam feci, uolo rursus satisfacere, ac placare eum amplissimis donis, quæ nunc nominatim uobis cunctis auditibus recensebo: Primum septē tripodes nouos, nunquam igni admotos, cum uiginti lebetibus, & ipsis nouis, ac rutilo fulgore radiantibus. Deinde decem auri talenta. Tum equos duodecim, ut fortissimos & formosissimos, sic pernicissimos, & qui ex certamine currendi palmam assidue reportarunt, ita, ut si cui præmia ipsa uictoriarum, quæ ego pro illis adeptus sum, sola adessent, is nequaquam tenuis aut parū locuples censeretur, tātum auri, aliarumq; preciosarum

preciosarum rerum possideret. Præterea septem Lesbides
 foeminas, quas ego, eversa per illum Lesbo, mihi ex omni-
 bus delegeram, forma, probitate, omni etiam muliebri ar-
 tificio præstantissimas, cum quibus & Bryseida, quã sibi
 eripui, remittam, eamq; integerrimam omnino. Siquidem
 mecum nunquam aut in eodem cubili iacuisse, aut more
 uirorum mulierumq; fuisse commixtam, magnum iusu-
 randum interpono. Et hæc quidẽ impresentiarum. Poste-
 rius autem illi me daturum, capta Troia, si dii nobis hoc
 concesserint, ut ingressus ipse urbem, tantum auri ærisq;
 in peculiarem sibi deligat sortem, quo unam oncret na-
 uim. Deinde cum cætera inter nos dispartiemus, prædam
 ante omnes sibi eligere liceat, uiginti ex captiuis foeminis
 secundum Helenam speciosissimas. Hæc sunt, quæ hic ad
 Troian daturum me repromitto. Apud Græciam uero,
 ubi Argos redierimus, si gener mihi esse sustinebit, eodem
 beneuolentiæ gradu, quo unicuique meo patris deliciae Ore-
 stes colitur, à me coletur, data sibi potestate optandi quã
 uelit potissimum uxorem ex tribus filiabus, Crysothemis,
 Laodice, & Iphianassa, cum tanta dote, quantam nemo
 unquã patrum filie dedit. Etenim dabo pro dote in hu-
 berrima regione septem egregias sane ædificijs urbes,
 frequentes incolis, atq; maritimas * Miterse & Pylo fi-
 nitimas, Cardamylen, Enopen, Hyrã, Pheras, Anthyam,
 Aepian ac Pedason, quarũ oppidani dicto audiẽtes erũt,
 imperata faciẽt, eumq; muneribus (mire nanq; armẽtis &
 gregibus quibusq; abundãt) ut deũ quendã honorabunt.
 Audistis iam enumerantẽ me, quæ illi tribuã, reuerso me-
 cum in gratiã. Quod utinam Achilles redire uelis, & sic
 tibi lenis sit deorũ ille Pluton, infestissimus generi huma-
 no, atq; inexorabilis. In me quoq; idẽ tãto minus acerbus

sit, atq; hætenus fuit, quanto ego te & ætate & imperio
 Nestor. antecedo. Ad hunc respondens Nestor, Maxime, inquit,
 163. Agamænon, munera quæ enumerasti danda Achilli, haud
 quanquam ut parum ampla, sunt repudianda, quo magis
 quamprimum legatos ad illum dimittamus, qui hæc refe-
 rant, homines ad hanc rem maxime idoneos. Quòd si hi,
 quos ego deligēdos censeo, ipsi hoc officiū suscipere uo-
 lent, duos legatos dimitemus, & cum his Ioui amicū
 Phœnicem. Hic dux inter tres erit, & primus: Magnus
 uero Ajax secundus, diuusq; Vlysses tertius, comitatibus
 eos præconibus duobus Odio & Eurybate. Agedū igitur
 præcones ferre aquam ad abluendas manus, ac iubete
 omnes huic legationi bene precari, ut libamētis ac preci-
 bus Iouem ad misericordiā nostri exoremus. Sic locutus,
 omnibus rite atq; ordine uisus est dixisse, statimq; impe-
 rata facientes, præcones quam tulerant aquam, manibus
 illorum infuderunt. Quibus lotis, iuniores coronata gra-
 datim pocula propinarunt, atq; ubi legati primum dijs
 libarunt, deinde sibi quoad uoluntas tulit biberunt, ex
 augustali procedūt, Nestore multa singulis mādante, cō-
 mittēte, iniungēte, quibus pro se quisq; Achillem persua-
 dere niteretur. Digressi à Nestore cæterisq; , iter ingre-
 diūtur apud orā maris, plurima prece ipsum maris deum
 Neptunum obsecrātes, ut elatos Achillis spiritus possent
 facile oratione delinire. Iidē postquā ad tētoria nauesq;
 Myrmidonū peruenerūt, offendūt illum sedentē ac per-
 mulcentē sibi aures cantu, Patroclo, qui unus aderat, se-
 dente ex aduerso, expectanteq; quādo ille à canēdo ces-
 saret. Canebat autē ad citharā uirorū fortiiū laudes. Bam
 citharā cum Thebas euerteret, inter spolia Eetionis re-
 gis inuenerat, non solū uocalitate, uerū etiā aspectu insi-
 gnem.

gnem. Nam & artificio & materia, iugo quoq; argēteo
 erat decora. Progreſſi legati, quorū Vlyſſes antecedebat,
 coram Achille cōſiterunt. Quibus ille cōſpectis, admira-
 tione percuffus, ē pauimēto protinus ubi recūbebat, cum
 ipſa cithara exiliit. Patroclus quoq; cum reſpiciēs homi-
 nes uidiſſet, repēte & ipſe surrexit. Et Achilles hilarem
 ambobus porrigēs manū, Saluete (inquit) amici mei, atq;
 anacorum præcipui, ut mihi iucundus ueſter aſpectus eſt
 atq; aduētus? Eſt ab alienatus à Græcis ſum, tamē animo
 meo uos chariſſimi eſtis. Sic locutus, ſeſſum duxit, ſequens
 ipſe præeuntes. Quos ubi in ſellis inter purpurea tapeta
 collocauit, ſtatim Patroclo qui proximus ſtabat, inquit: Achilles lega-
 tis. 197.
 Patrocle, nam uiri longe amiciſſimi ad meum domicilium
 uenerunt, appone cratera capaciore, nuxtoq; meraciore
 uino, propina ſingulis. Ita eſſatus, & Patroclo imperata
 faciēte, ipſe ingētem cacabum ſuper ignem appēdit, inq;
 illum tergum ueruecis, itemq; cræſſæ capræ, cum lumbis
 tenelle atque altius ſucula immerſit, quæ Automedonte
 manibus tenente, in fruſta laniauit. Aliam quoq; partem
 apte minutatam uerubus infixit, magnū interea ignē Pa-
 troclo excitante ſupponens. Ac poſtquam exuſtis lignis
 reſedit flamma, prunas ſternit, ac deſuper carnē transfi-
 xam uerubus infixit. Subindeq; tollēs, ſale cōſpergit: tā-
 demq; toſtam cum excepiſſet, partitiſ, cum Patroclus de-
 coro in caſtro portatū panē ante conuiuas diſtribuiſſet,
 carnem ipſe ſingulis apponebat, ex oppoſito Vlyſſis ad
 parietem ſedentis, iuſſo Patroclo dijs antea libare, quod
 ubi Patroclus executus eſt, libamentis ciborum in ignem
 coniectis, tunc illi ad appoſitas epulas manum porrexe-
 runt. Demum eſui potuiq; impoſito ſine, Ajax Phœni-
 ci inuuit. Quod Vlyſſes cum animaduertiſſet, intelligens
 quid

Vlyffes
Achilli.

225.

quid sibi nutus ille uellet, poculum mero impleuit, illudq;
Achilli propinans, inquit: Achilles, salue. Iamq; postquã
cœnæ satisfecimus, loquendum est. Et laute quidem con-
uiuio sumus accepti, non modo nunc abs te, sed etiam
paulo antè ab Agamemnone. Verum nos hoc tēpus non
elegantiam epularum, non conuiuij iucunditatem, non
ullam aliam rem cogitare permittit, quàm quomodo ab
extremo exitio, quod nobis impēdet, incolumes esse pos-
simus, arcentes impetum Troianorum, ne naues illi no-
stras unà nobiscum absumant. Quod aliter euitari posse
diffidimus, nisi in isto singulari tuo robore nobis auxiliū
feras, cum Troianæ legiones sociorumq; auxilia, collatis
nobiscum cominus castris, passimq; accensis ignibus in-
sultent nobis. Exaudimus enim eorum uoces de munitio-
nibus nostris, affirmantium non laturos nos impressionē
ipsorum, sed intra naues occasuros. Et quo magis illis in-
crescat audacia, ac nobis diffidentia, Iupiter eis prospera
omnia dextris fulguribus fore promittit. Itaque Hector
cum ualidissimis uiribus corporis, atq; hodierna uictoria
ferox, tum uero Ioue fretus, optat quàmprimum appare-
re luciferum, affirmans nec ceteros homines, nec ceteros
deos (tanta eum cepit insania, rabies, furor) tanti fore, ut
pugnantem ipsum prohibeant, quin naues rescindat atq;
exurat, nosq; ex ipso ardentium nauium fumo lymphas
tos prosequatur. Cuius tam trucis uoti, ne compotem cum
dij faciant, & eius minas exaudiant, ingens nobis Achil-
les timor incessit: uidelicet ne miseris Grecis fato sit da-
tum, ut procul à patria, ut in hostili terra, ut uniuersi pte-
riter occidamur. A quo periculo, etsi hactenus distulisti,
nunc saltem quanquam penè sero, ad nos uindicandos
excitare. Alioqui uehementer postea dolorem capies, tum
ex nostra

ex nostra intereptione, tum ex facti tui poenitentia, quòd cum uelis remedia adhibere calamitati, non possis: quia cum posses, adhibere nolueris. Ea propter Achilles ne committas quæso, ut præsentem cladem nolis, sed futura multo antè præuideas, quomodo arceas, quanquam (ò dii boni) quænam tibi Peleus pater præcepta dedit, quo die te ex Phthia erat ad Agamemnonem dimissurus? Memoria repeto, eum ita tibi præcepisse: Fili mi, Iuno & Palas tibi si earum uoluntas feret, ut præualidas uires habeas, præstabunt. Tu hoc per te ipsum potes ipse præstare, ut feruidam pectoris animositatem cohibeas, iracundiam comprimas à similitate, quæ omnium malorum magistra est, & contrahèda abstineas, & cōtracta desistas. Satius erit colere te moderationè, lenitatè, beneuolètiã, quo plus honoris, plus laudis, plus dignitatis, & apud maiores, & apud minores natu consequaris. Hæc tibi patris præcepta Achilles exciderunt? At nunc me admonente in memoriam redeant, & quod ille te facere iubet, feruorem istum animi cohibe, satis sit indulgisse iræ. Sufficiat non succurrisse laborantibus, uidisse fugatos, occisos, in ultimum discrimen adductos. Iam tēpus est deponere similitatem, cum præsertim Agamemnon culpam suam agnosceus, ultro tibi amplissima munera se donaturum, si in gratiã secum redieris, polliceatur. Eaq; apud te recensere nos iussit: quod cum facio, omnia ut ab illo in suo tētorio accepi, sic referentè Achilles ausculta: Primum, septè tripodes nouos nunquã igni admotos, cum uiginti lebetibus, & ipsis uouis, ac rutilo fulgore radiantibus, deinde decem auri talèta, tum equos duodecim, ut formosissimos, sic perniciosissimos, & qui ex certamine currèdi palmã asidue reportarunt, ita, ut si cui præmia ipsa uictoriarũ, quæ

Agamemnon pro illis adeptus est, sola adessent, is nequas
 quam tenuis aut parum locuples censeretur, tantum auri
 aliarumq; preciosarū rerum possideret. Præterea septem
 Lesbidas fœminas, quas ille eversa per te Lesbo, sibi ex
 omnibus elegerat, forma, probitate, omni etiam muliebri
 artificio præstantissimas: cum quibus & Bryseida quam
 tibi eripuit, remittet, eamq; intemeratā omnino: siquidem
 secum nunquā aut in eodem cubili iacuisse, aut more
 uirorum mulierumq; fuisse commixtā, magnum iusturā-
 dum interponit. Et hæc quidē impræsentiarum. Posterius
 autem illa se daturum pollicetur, capta Troia, si dii hoc
 nobis cōcesserint, ut tu ingressus urbem, tantū auri arisq;
 in peculiarē tibi deligas sortem, quo unam oneres nauē.
 Deinde cum ceterā inter nos dispartiemus prædā, ante
 omnes tibi eligere liceat uiginti ex captiuis fœminis se-
 cundū Helenā speciosissimas. Hæc sunt quæ hic ad Troiā
 daturum repromittit. Apud Græciam uero, ubi Argos
 redierimus, si gener sibi esse sustinebis, eodē beneuolentiæ
 gradu quo iunctus est pater, ac deliciæ suæ Orestes colit-
 tur, à se coleris, data tibi potestate optandi, quam uelis po-
 tissimū uxorē ex tribus eius filiabus, Chrysothemū, Lao-
 dice, & Iphianassa, cum tanta dote, quantam nemo pater
 unquam filie dedit. Etenim dabit pro dote in huberrima
 regione septem egregia sane ædificijs, frequentia incolis,
 maritima oppida* Mytersa & Pylo finitima, Cardamie-
 len, Enopcm, Gyram, Pheras, Anthiam, Aepian, ac Pedas-
 son. Quorum oppidani dicto obedientes erunt, imperata
 facient, teq; muneribus (nūre nanq; armentis gregibusq;
 abundant) ut deum quendam honorabunt. Audisti quæ
 daturum tibi ille spondet reuerso in gratiā secum. Quid
 si Achilles (quod absit) ne sic quidē reconciliari uis, nec
 personā

persona donantis, nec amplitudine donorum moueris, esto
 illi inimicus, gere cum eo similitates, in unum Agamemone
 inexpiabile odium exerce, qui de te male est meritus. Alios
 certe uniuersos Græcos, & grauissima passos, & gra-
 uiora passuros miserare, ob hoc meritum postea futurus
 apud eos loco dei cuiusdam, qui se de uictis uictores esse
 ceris, & ipsorum ignominiam in suam conuerteris glo-
 riam. Eo quidem magis, quod qualis nunquam fuit, nunc
 tibi est oblata occasio Hectorem occidendi, cum tam in
 uicino castra locauerit, non detracturus tuum congres-
 sum, ita insanus cum furor tenet. Prædicat namque parem
 sibi in bello ex omnibus qui huc nauigauimus, esse ne-
 minem. Ad quem respondens Achilles: Operæ precium, est
 inquit, princeps circumspectissime Ulysses, semel me istius-
 modi orationi respondere, ne tu posterius, alijque subinde
 adeuntes me, garrulis sermonibus obtudatis. Quod enim
 mihi constitutum est, hoc reuocari nullo pacto potest. Ac
 me ne forte quisquam existimet aliter loqui ac sentio, ge-
 nus illud hominum, qui aliud clausum in pectore habent,
 aliud promptum in lingua, perinde mihi inuisum est atque
 ipsa inferni ostia. Dicam itaque quod sentio, quod con-
 stitui, quod faciam, quod semel dixisse sufficiet: Nullam
 unquam neque Agamemonis, neque aliorum Græcorum sua-
 sionem mihi persuasuram, ut pro eis descendam in prælium
 contra Troianos: quando quidem ei, qui hoc fecit, & assi-
 due & sedulo fecit, nulla relata est gratia. Nec interest,
 in bello quis fortiter an ignauius egerit, pertulerit eru-
 mnas militares, an ociosus intra tentoria desederit: bonam
 operam nauauerit, an malam: utriusque æquum præmium,
 æqua prædæ portio, æqua dignitas est. Quippe cum
 ego nihil peculiarius affecutus sim, quod præter ceteros
 & pro

Achilles Ulysses.

308.

Et pro cæteris tot languores animi, tot difficultates in bello, tot pericula mihi suscipienda existimaui, uitæ meæ non securus, ac cruentos dies et peruigiles frequenter exigens noctes: ita denique laboras, ut auis pro pullis suis, quos implumes adhuc et uolare nescientes nequeutesque pascat, tolerat ærumnosum illum quotidianum irrequietæ uenationis laborem. Etenim Troiæ finitima oppida duodecim bello nauali, item undecim pedestri prælio expugnauimus. Quorum omnium opes ac copias, et multas et preciosas, ita ut diripueram, ad Agamemnonem detuli, illique uniuersa dono cæsi. Hæc ipse dum accepisset, apud sua tentoria otium tenens, retenta sibi maxima parte, mox pauca quedam ex his mihi, nonnulla summis quibuscumque Græcorum principibus honoris gratia largitus est. Quæ cum sua cuique salua sint, à me tamen uno omnia eripuit, atque meam nempe fœminam, quæ mihi ob ingenium eius et formam cordi erat, quam etiam uxoris loco habebam, cum ea ipse se oblectare uoluit. Oblectet sane, fruatur aliquo alieno coniugio, nihil admodum se, quod alteri uxorem præripuit, peccasse existimet. Quod si ita est, quid attinebat eum comparare exercitus, et bellum inferre Troianis, et tam diuturno tempore in bello nos esse? An non hoc ideo fecit, ut Helenam marito Menelao ab Alexandro creptam ulcisceretur? Nisi forte soli ex omnibus hominibus Atridæ sua cõiugia amant. Imò et alij quoque si modo sapiunt, et qui boni uiri sunt, coniuges suas amant, et de ijs sollicitam curam gerunt, ueluti ego faciebam, Bryseidam, etsi captiuam, totam tamen charitate cõplectens. Hanc à me Agamemnon sic dilectam, et ante in præmium à consensu omnium Græcorum traditam, per dolum è tabernaculo, atque adeo è manibus meis cepit, et

puit, abduxit. A me inquam, qui propter Helenam &
 aliorum qui hic adsunt uxores, tanta pertuli. Et postea
 me, de quo tam male meritus est, uerbis delinire conatur?
 Desistat, & satis superq; satis edoctum me ne amplius
 tentet. Nā quod conatur, frustra conatur. Proinde adem-
 pta spe mei, tecum Vlysses, cumq; alijs regibus con-
 sultet, qua ratione naues ab hostili incendio uindicare
 possit, si hostilem ignem extimescitis. En quò mea desti-
 tutus ope deuenit. In tutelam nauium castra communit
 muro, fossa, uallo. Nec tamen hoc ita laboriosum opus
 eum tutari, & sanguinarium arcere Hectorem potest. At
 cum ego in bellis agebam, tantum aberat, ut à muris no-
 stris munitionibusq; quæ nullæ erant, Hector esset arcē-
 dus, ut à muris suis non auderet pedem migraturus effere-
 re formidine mei. Tantum cum manu Troianorū ad por-
 tas Scæas turrinq; procedebat. Vbi semel quodā die ma-
 nere ausum cum inuasisssem, agre fuga elapsus est. Cum
 quo quia certum est mihi non certare amplius bello, cræ-
 stino die sub exortū auroræ cum Ioui ceterisq; dijs sa-
 crificauero, naues meas onerabo, atq; in mare deducam.
 Eas tu Vlysses, si hoc tibi aut uacabit, aut libebit, qua
 dixi hora spectabis abeūtes, magna cum alacritate remi-
 gantium. Quòd si Neptunus tribuerit secūdam mihi tri-
 duo nauigationem, littora patriæ portusq; contingam, à
 qua stulte profectus sum, cum tantæ mihi illic opes ac co-
 piæ adsint. Et ad ea nunc fruenda iure optimo reuertor,
 reportans multū auri, multū æris, multum etiā eximiarū
 puellarū, quibus per me potitus, non ab Agamēnone do-
 natus sum. Nam quod honoris gratia dederat, id iterum
 per ignominia abstulit. Quocirca Vlysses uerba mea o-
 mnia mado publice referas, ut prius me alij in hūc Græci
 irascantur,

irascantur, si quos adhuc, ut est semper impudicitia ues-
 titus, sperat se posse fraudare. Nam me amplius alloqui,
 & etiam os meum intueri, licet exhausti ruboris sit, tunc
 conscius sibi sceleris non auderet. Etsi auderet, ego re-
 spuero omne secum rerum sermonisq; commercium. Semel
 ipsius uerba me deceperunt. Sat ei sit, quod semel meo me
 honore fraudauit. Non est iterum apud me fraudi locut.
 Valeat, quiescat, & secum tacitus afflictetur, quod dum
 mihi iniuriam fecit, ei Iupiter infensus mentem sensumq;
 eripuit. Nam quod ad munera attinet, ea uero sunt mihi
 cum ipso donatae odiosa, inuisa, mortis etiam instar. Qui-
 bus non me sibi placaret, nec si decupla quidem donaret:
 non, si bis decupla, non si deniq; quicquid aut habuit, aut
 habet aut inquam habiturus est, adderet. non si quicquid uel
 infertur Orchomeno, uel effertur ex Thebis, illic nauibus,
 hic iumentis ac uehiculis: ex Thebis inquam Aegyptijs,
 urbe ut capacissima (centum enim portas habet, per quaru-
 rum singulas duces cum iumentis uehiculisq; egrediantur)
 ita omnibus diuitijs refertissima. Non deniq; si tot
 mihi munera offerret, quantus est arenarum & pulueris
 numerus, nisi eum antea pro iniuria, pro ignominia, pro
 moerore, quo me affecit, satis supplicij dedisse cognouero.
 Iam uero quod socer mihi esse uult, quod electionem si-
 liarum offert, hanc ego affinitatem minime accipio, ne
 accepturus quidem, si filia eius & de formae uenustate
 Venerem, & de muliebri ministerio Mineruam possit
 emulari. Alium sibi ille generum deligat, tum magis ido-
 neum, tum maiore praeditum regno. Mecum uero pre-
 clare agitur, si quidem reducem in domum meam dijs uo-
 lentibus me retulero: ut in patria, ut ex autoritate patris,
 ut ex animi mei sententia uxorem ducam. Sunt enim non
 parum

parum multa in Achaia, in Hellade, in Phthia adolescentule, summo loco natae, & magnorū ducū filiae & principum: cum quibus iucundam degam aetatem. Ad quod faciendum (ut fatear) maiorē in modum declinat animus. Satiūsq; existimo domi meae cū amantissima uxore patrimonio frui, quod Peleus cōparauit, quā hic ad Troiā in bello occūbere. Nullo enim precio potest anima meae iactura pēsari: non tātis opibus quātae apud Illiū ante illatū à nobis bellū fuisse dicūtur: nō tātis donarijs, quāta intra marmoreū Pythij Apollinis limē reposita sunt. Nā boum quidē, aut ouīū, aut equorū, aut tripodū, similiūq; amissio resarciri solet: Anima autē hominis, cum semel è corpore migravit, nunquam rursus aut remigrare, aut instaurari potest. Etenim ita de dea matre accepi, ancipitem mihi ex fatis finem uitae offerri. Si hic permaneam in obsidione belligerans, negato in patriā reditu, maturā mortem, sed immortalē gloriam me manere: Sin relicto bello redirem, ibi negata gloria longissimam aetate traducturū. Equidē non modo mihi, uerumetiam ceteris faciundum censeo, uosq; meis uerbis dicatis alijs iubeo, ut hinc soluentes ad penates reuertamur: quandoquidem Graecis adempta facultas est Troiae expugnandae, tum Ioue auxiliante hostibus, tum ipsis Troianis iam ferocioribus ad pugnandū effectis. Vos itaq; duo, Vlysses atq; Ajax, reuersi primoribus Graecorū renunciate: & cum maioribus natu, quorum munus est proprium de republica consultandi, quoniam ratio consilij quam me absente inierunt, parū prospere cessit, aliam de integro ineant, per quā & naues & milites ab hostibus incolumes reddant. Phoenix autem hic remaneat, ut apud nos dormiat, ac crastino die hinc mecum in patriam proficiscatur, si modo sua uoluntas ferat:

Phœnix
Achilli.

434.

ferat: nam inuitum eum ducere non est sententia. Hæc Achilles. Illi autem diu se omnes intra silentium tenuerunt, stupentes tam rigidam præfractamq; oratione, tandem senior Phœnix multis per ora decurrētibus lachrymis (erat enim sane de nauibus ac socijs anxius) hunc in modum excepit: Si tibi illustrissime Achilles ita alte in se dit animo affectus iste indignationis, ut nullo pacto adduci ad propulsandum sociorum periculum possis, certumq; tibi est hinc proficisci in patriā, quo tandem modo animum inducerem, ut hic abs te amantiissime fili relinquerer, & alijs tuis te comitātibus unus ego non præstarem tibi comitatum, qui sum ab Peleo patre quo die te ad Agamemnonem ille dimisit, comes tibi præceptorq; datus: qui rudimenta dicendi agendiq; traderem, ut in concionibus atq; in senatu orator, in rebus agendis bellator cuaderes? Nondum enim tu per ætatem ad hoc poteras esse instructus, quibus duabus rebus maxime inter mortales gloria comparatur. Post hæc, ut ego abs te dulcissime fili relinquerer non sustinerem, ne si deus quidem responderet, se exuta mihi hac senili malaq; ætate, florētem illam ineuntis pubertatis induturum. Qualis tunc eram, cum primum profugus excessi ex Hellade, maledicta execrationesq; Amyntoris patris ferre non sustinens, quibus ille me persecutus est, hac de causa in me furore indignationis accensus. Is habebat amicam quandam pulchram sane fœminam, quam ita adamabat, ut uxorem eandemq; genitricem meam contemptui haberet. Quod genitrix ægre ferens, quotidie aduoluta pedibus meis obsecrabat, ut cum pellice sua concumberem. Fore enim hoc modo (ait) illa pro me, si senem fastidiret amatorem. Adeoq; denique me assiduis precibus orauit, ut exoraret. Pater

HERO

uero ubi cum puella me sua concubuisse resciiuit (resciuit autem protinus) etiam atque etiam execratus est, inuocatisq; Erinnybus, est imprecatus filio filiorum orbitatem, ut nullus unquam ex me gigneretur, quem ipse auus super genua sua collocaret. Quam imprecationem cum ceteri dii inferi, tum Pluto cum regina Proserpina ratam fecerunt. tunc mihi impatientia subijt animi in iisdem ædibus agendi nulla ratione, ubi tantopere infensum haberem patrem. Atque cum abire destinassem, circumstitebant me amici, sodales, propinqui, pro se quisque orantes, ut ab hac destinatione recederem: nec modo precibus me, uerum etiam sacrificijs retinere conati sunt. Plures enim arietes, plures boues, plures sues ex omnibus gregibus armentisq; electos immolabant, incidebant, torrebant. Plures etiam meri amphoræ ex patris cella uinaria epotæ sunt. Neque hoc fecisse contenti, incensis per totam noctem ignibus, unis in media aula, alteris in uestibulo cubiculi ex opposito ianua, uigilias circa me uicibus agebant, & hoc nouem noctibus. Ipse tamen clandestino eos consilio fefelli: hac enim nocte ita furtim rupi thalami fores, licet bene communitas, ut illinc egrediens, & per aulae parietes defiliës, facile laterem omnes, qui me asseruabant, uiros pariter & ancillas. Deinde ut solus profugerë, spatiosam emensus Hellada, in Phthiam deueni ad regem Pelcum patrem tuum, qui me honorifice exceptum, eo amore prosecutus est, ut si filius, si semper sibi unicus, et cui tantæ illæ opes deberentur, fuisset. Siquidem me continuo diuitem, imò adeo principem fecit, commissa mihi Dolopum procuratione in extrema Phthiae ora habitantium. Ibi ego constituta mihi uiuendi sede, te Achilles, qui dijs nunc similis es, ab infantia atq;

à tantulo educaui. Educabam autem te, non modo quòd arête amarem, sed etiam quòd redamarer: quippe cum ita me diligeres, ut nolles neque extra domum ad coenam pergere aliò, nisi me comitante, neque domi cibum capere nisi mecum, nisi super mea genua sedens, nisi prægustato ac inciso à me obsonio, uino quoque per me libellis tuis admoto, quo frequenter per uomitum reddito, ut est infantulis infirmitas, sinus meos perfudisti. Quæ ego atque alia multo plura in tua educatione mihi toleranda ac perferenda eo consilio induxi, ut quatenus à dijs mihi denegatum erat, ut pater gignendo essem, essent pater educando, teq; filium haberem, ut si quando res postularet, ab indigna me nece uindicares. Itaque pro mea in te pietate Achilles admonere te debeo, ut istos petoris tui æstus aliquando sedare uelis, nec implacabilem gerere animum, quod minime decorum est. Tum dij ipsi quorum uis animi, robur corporis, naturæ dignitas, præstabilior est, quàm nostra, placabiles sunt: & oblati hostijs, sacrificijs, libaminibus, uotis, nostras preces qui eos laesimus, audiunt. Etenim ut scias Achilles, preces Iouis filia sunt, eadè ipsius offensæ siue iniuriæ comites, claudæ, strabæ, rugosæ: illa nec rugosa nec straba, nec clauda, sed integra, sed uelox, eòq; comites omnes longe præcurrens, uniuersumq; peragrâs orbem terrarum, passim lædit genus humanum. At preces eius uestigia legentes, meditantur, taciturnæq; consequuntur. Has autem quisquis ipsam aduertens, et ut ueniã det obsecrantes admittat, reuocatur, exaudit: hunc ipsa, postea quando usus est, uicissim exaudiunt, commodis augent, ac compotem uoti faciunt. Sin obstinato animo repudiat, tunc acceptam iniuriam ad patrem Iouem iratæ deferunt, eumq; orando inducunt, ut ob ultio

ob ultionem humanitatis unà cum eis offensam, ad hominem magna pernicie puniendum ire permittat, ut intelligas Achilles, non esse tibi committendum, ut preces filias Iouis repulsa dimittas, cum præsertim ad has accedat id, quòd alios quamlibet egregios uiros placare consuevit, honorificentia, qua te Agamemnon prosequi cupit, tot dona, tot munera, tot res amplissimas offerens. Quod si non faceret, si non te precaretur, si adhuc pergeret tecum gerere similtates, nequaquam ego te iuberem Achilles, ut deposita iracundia, Græcos in ultimum etiam discrimen adductos auxilio tuo subleuares. Nunc autem non modo abicit similtates, non modo ut tu quoque abijcias precatur, non modo amplissima dona partim nunc offert, partim pollicetur: uerumetiam legatos pro his rebus ad te dimisit, uiros ex omni cœtu Græcorum & excellentissimos, & tibi amicissimos: quorum personæ, aduentus, oratio, multum per se etiam deberet apud te habere momenti, ne non solum Agamemnonem, sed hos quoque pro nihilo habuisse uideare: ne uic, quod hætenus actum non est, iracundia ista tibi uitio uertatur, si eam diutius serues, quod prisca illi heroës non factitarunt, quos accepimus ex hoc quoque fuisse gloriam consecutos, quòd contractam aduersum aliquos amaritudinem muneribus precibusque deposuissent. Eos uero, si qui hoc non fecissent, & secum poenituisse, & ab alijs fuisse reprehesos, memoria teneo huius rei non recens, sed uetustum exemplum. Quæ res quo modo gesta sit, uobis pro nostra familiaritate referam: Bellum erat inter Curetes & Actolos ad Calydonem de ipsa urbe, cum eam illi expugnare niterentur, hi ab expugnatione tutarentur, cum ingenti utriusque populi strage, autor autem huius calamitatis (ut alius

repetam) fuit Diana, quæ iniecit eis materiam discordiarum, uehemēter in Oeneum stomachata, quòd is dum pro arborum primitijs sacrificaret cæteris dijs, uni sibi quæ Iouis filia est, non sacrificasset, siue ille obliuione captus, siue non ratus ea sacra Dianæ fuisse facienda. Igitur dolore indignationis accensa, aprum excitauit, mira membrorum, setarum, dentium magnitudine horrendum: qui cum impetu corporis, tum uidentium omnem agrum Calydonium deuastabat, proterens sata & messes, arbusta cum fructibus, quamuis procera, radicibus sternens, magnam passim cladem ferens, non modo agris, uerum etiam uiris. Siquidem plurimos in occursum ire conatos trucidarat. Hunc tandem Oenei filius Meleager comparata ingenti ex compluribus oppidis uenatorum manu, cum magna copia canum (neque enim cum paucis tantam feram, & tam seuam conficere potuisset) occidit. Hinc dea uolente, inter Curetes atque Aetolos de capite apri ac pelle, utris illa cederent, utrisque sibi uendicantibus, uehemens seditio, ac prælium coeptum est, diuq; bellum fuit. Quo in bello quàm diu Meleager uersatus est, semper res Curetum deterior fuit, ita ut extra ipsorum muros, etsi copijs militum abundabant, consistere non possent, donec euenit, ut Meleager ab armis desisteret irarum aestibus concitatus, quibus grauium quoq; hominum pectora solent concitari atque feruere. Quid autem causæ suberat, ut irasceretur? Althæa mater, quæ fraternæ mortis impatiens (peremerat autem illum Meleager) positis humi genibus, atq; ambas palmas crebris ictibus solo incutiens, madēte lachrymis sinu cum uociferatione deos superos atq; inferos inuocans, necent filio est imprecata: cuius eam imprecationis inmitissimo ingenio

ingenio Erinnys compotem fecit. Ob hanc detestationem matris, conturbatus animo Meleager ac tabescens, omnis praelijs domi se continebat, solans acerbum mœrorem apud Cleopatram amatissimam uxorem, fœminamq; pulcherrimã. Hæc autem filia fuit Idæi & Marpissæ: Marpissæ quidem speciosæ inter paucas nymphæ, Idæi uero omnium illius seculi uirorum formosissimi, & qui arcu sagittisq; sumptis Apollinem inuadere ausus est ob Marpissæ sibi à deo ereptam: quam postquam rapta est, parètes Alcionem cognominauerunt, quòd mater eam domi desebat, sortita luctuosum ac flebile Alcyonis fatum. Igitur (ut institueram dicere) Meleagro cessante, ecce ibi confestim Curetes Calydonem petunt, subeunt portas, turres murorũ subruunt. Ibi fremitũ pugnantiũ, fragorem collabentium curruum, succlamatiũ uictorum exultantiũq; audires. Tunc principes Aetolorum tanto exanimati periculo, Meleagrum adeunt, obsecrãt, obtestantur, ut arma sumat, & in hostes iam mœnia demolientes prodeat, ciuitatemq; à præsentì euersione tutetur. Eoq; inexorato reuersi, summos sacerdotes ad hominem mittunt, ut adiuncta precibus deorũ religione animũ permouerent, adiecta etiã ingenti sponcione. Offerre enim se facultatẽ, hinc ex ornatisimis quibusq; prædijs, quæ in plano posita sunt, unũquodlibet optandi, cuius mōs quinquaginta passuum esset, ex dimidiato uitibus consitũ, ex altero dimidio frumentariũ. Spretis ciuibus, contemptis sacerdotibus, despectis muneribus, senior pater accessit ad thalamum filij, clausisq; foribus, tanquã Meleagri genibus aduolutus, & ea identidẽ quatiẽs, diu multumq; omni precationũ ambitu supplicabat. Supplicabant unã cum patre fratres, eodẽ modo procũbentes. Supplicabat & mater. Sed quo

magis per se quisq; preces inculcabat, eo magis surdas ille aures habebat. Supplicabant postremo certatim familiarissimi amantissimiq; sodaliū, sed ne hi quidē durū animum euincere, & obstinatū pectus expugnare poterant. Et licet nihil proficerent, tamen omnes in eodem flebili rogandi tenore perstabant. Hoc interim spatio Curetes iam in turres murorū euaserāt, iam discurretes per urbē, tectis incēdia miscebant. Quæ uxor Cleopatrá ubi animaduertit, cum ingenti lamentatione ut succurrat, maritū comprecatur. Exponensq; cūcta infanda quæ in euerisione urbis uicti à uictoribus perpeti solent, O mi uir, inquit, urbs concrematur, puberes trucidantur, impuberes capiuntur, foeminae captiuae ducuntur. Tum demum Meleager tanta rei indignitate percussus, è thalamo profligit, sumptisq; raptim armis, urbem ciuesq; suos ab extremo defendit exitio. Et cum hoc fecisset, non tamē cum Aetoli tātis tamq; eximijs donis remunerati sunt, quòd quicquid egisset, non illorum precibus, sed suo stomacho tribuerat. Quod tu Achilles absit ut facias, neq; te hoc amicus daemon facere sinat. Difficilius enim tibi erit, ardentibus iam nauibus auxilium ferre. Nunc pronius auxilium feras, nunc antequā ardeant naues, nunc cum dona amplissima offeruntur, nunc quādo ex factō tuo gloriā & quasi diuinam es reportaturus. Alioqui, nisi in hoc periculo succurris, etiā si postea praeliū incas, etiā si socios defendas, etiā si gratis facias, nequaquam tibi erit factum tuū tanto honori futurum. Hæc Phoenix. Ad quem respondens Achilles, Istum, inquit, honorē uenerande Phoenix, quem mihi ostendis, neuiquam requiro, contentus honorari iudicio Iouis, quo nunc iniuriā meam illic ulciscatur. Eoq; dum ingredi potero, & dum spiritum traham, certum est mihi

Achilles Phoenix.
nici.

603

nibi ex his tentorijs non egredi, duntaxat gratia pugnādi. Illud autem sic habeto, & quod dicam considera, atq; imis sensibus manda: Ne uelis amplius tu mihi tuo dolore tuis, lachrymis, tua ad commouendam miserationem apposita oratione, affectus funderc, & ad misericordiā concitare, ut per hoc Agammenoni gratum faciās, cui profecto nec amicus esse debes, qui inimicus meus est, ne ob id amicus mihi esse desistas: & eius demum qui studiosus mei sit, decet te esse studiosum. Quippe qui parē mihi regni dignitatem, dimidiumq; mecum imperij obtines. Itaque hi duo legationē renunciabunt, tu uero hic maneat apud me dormiturus, crasq; sub aurorā mecum cōsultaturus, redeamus in patriam nec ne. Sic locutus Achilles, tacitis supercilijs ut stratum Phœnici sterneret atque adornaret, Patroclo innuit, uolens iam tunc senem incipere de reditu in patriam deliberare. Tunc Ajax, Abeamus, inquit, sapientissime Ulysses, ut enim rem ire uideo, finem nō faciemus colloquendi, & alioqui reditum nostrum cunctus senatus apud curiam sedens expectat: nunc etsi triste responsum, tamen necesse est quamprimum renunciemus. Nanque iste nullam rationem habet neque humanitatis, neque beneuolentiæ suorum, neque honoris, quo semper cum præter ceteros in his castris nos amici prosecuti sumus. Ita imperauit sibi, ne preces nostras admitteret, durus, rigidus, seuus. At enim fuit qui pro occiso fratre, aut etiam filio oblati ingentibus donis satisfaciōnem accepit. Licuitq; ipsi percussori postea impune in populo agere, sine ulla ciuis, cui iniuriam fecit, offensionc. Tibi uero Achilles, inuicē dij mentem nunc animūq; implacabilē dederunt, qui nō ob filiū, non ob fratrem, non ob aliquē necessariū interemptū, tam

Ajax.

620.

m 4

respuas

respuas satisfactionem, sed ob ereptam puellam, & quidem unā. At nunc pro una septem longe excellentissimas offerimus, eandem quoq; illam, simulq; cum illis alia plurima. Sed tu quaeso Achilles aliquando animum placada hoc pudori hospitij (hospites enim tui sumus, à concilio Danaorū missi) da nostrae necessitudini, da amicitiae. Qui enim huc uenimus, ex omnibus Graecis cupidissimi tui & Achilless. fuimus semper, & sumus. Ad hunc respondens Achilles, 640. Quae, inquit, princeps Ajax dixisti, ea mihi in bonā partem accipiuntur, ac grata sunt. Ceterū cor meum irarum aestu toties feruet, quoties reputo quanta me contumelia Agamemnon affecit, quod me inter Graecos loco gregarij cuiusdā militis habuit, aut hominis profugi patria atque extorris. Vos tamen abite, & renunciate ceteris quae respondi. Namq; non prius mihi bellum curae erit, quam Hector suis Graecis, nauibusq; incensis, ad tentoria nauesq; meas progredietur, si modo progredietur, quod nō opinor. Quippe etsi ad hoc agendum prono esset animo, tamen subsistet, eumq; ab his tentorijs mei timor arcebit. Hæc Achilles. Illi autem cum gradatim cratera libassent, ab Achille digressi, ad consilium reuersi sunt, Ulyssæ præeunte. Patroclus interea socijs ancillisq; negocium dederat, ut continuo Phœnici lectulū concinnarent, quod ille dicto audiētes executæ sunt. Itaq; senex in lectulo tenuibus linteaminibus stragulaq; ueste admodum decora concinnato, se capiendi somni gratia collocauit, iacuitq; ad aurorā. Tū Achilles ad cubile suū, quod in penetralibus tentorij erat, se recepit, & ex aduerso Patroclus, cum sua uterq; amica & utraq; formosa. Ille cum Diomeda Phorbantis filia, quam è Lesbō adduxerat: hic cum Iphi, quam ex euerso Scyro Enyei urbe captiuā Achilles amico donauerat.

nauerat. At legatos cum præconibus tentorium Agamemnonis ingressos, Græci surgentes protæsis oculis alij alij exceperunt. Deinde de respõsione Achillis sciscitati sunt. Et primus omnium Agamemnon, Dic age, inquit, clarissime Vlysses, uult ne ille nos nostrasq; naues ab hostili igne uindicare, an potius durante adhuc acerbitate animi pernegat? Cui respondens Vlysses, Magne, inquit, Agamemnon, inò uero pernegat, atq; ad orationes, ad preces, ad promissa nostra nõ modo non sedatur, uerum etiã increscit animi eius acerbitas: adeo & te et tua dona perosus est. Quin & crastino die, simul ac refluxerit auro-ra, comminatus est deducturum se suas naues in mare, atq; in patriam reuersurum. Eoq; te iubet per te ipsum sine se prouideas, quomodo naues uiriq; incolumes ab hostibus sint. Me quoq; iussit uerbis consilium dem cæteris: ut hinc soluentes, ad penates reuertantur, quando quidem nobis dempta facultas est Troiæ expugnandæ, tum Ioue auxiliante tantopere hostibus, tum ipsis Troianis iam ferocioribus ad pugnandũ effectis. Hæc cum ita locutum, testor hos qui mecũ uenerũt, Aiacem, ambosq; præcones. Nam Phoenix remansit ab illo iussus, quòd cras cum eo in patriã abiturus est, si tamen abire uelit. inuitũ enim ducere Achilli non est sententia. Ad hanc Vlyssis relationem diu se omnes intra silentiũ tenuerunt, stupentes Achillis tam rigidã præfractamq; orationem: nec stupentes modo, sed etiã mœsti ac lugentes. Tandem Diomedes, Non fuit, inquit, princeps Agamemnon faciendum tibi, ut ad Achillem mitteres legationem, ut supplicares, ut dona promitteres. Isto enim modo hominẽ alioqui impotentem & tumidũ, etiã tumidiorẽ reddidisti: sed eũ misũ faciamus, siue abire hinc, siue remanere uelit. Tunc pugnabit, cũ aut cupido

Agamemnon.

Vlysses.

673.

Diomedes.

m s sibi

sibi inceserit, aut deus animū dederit: Quod superest, accedite omnes sententiæ meæ. Nunc cibo & uino refecti, petite somnū. His enim rebus uis animi & corporis uires uigent. cras uero sub ipso statim auroræ ortu, tu Agamemnon simul omnes copias equestres pedestresq; iubebis è tentorijs prodire in aciē, simul ipse inter primos belatores in pugna uersabere, Hæc Diomedes. Cuius oratione probata, ac laudata uirtute cuncti (ut ille censuerat, prius tamen facta libatione) in sua quisq; tentoria reuersi sunt, stratumq; ac somnum petiuerunt.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER X.

ET ceteri quidē Græcorū principes gra-
to sopore prostrati, noctem illā omnem
traducebant. Agamemnon autem alijs
atque alijs cogitationibus animum in-
festantibus, somnum oculis capere non
poterat. Atque ut Iupiter immensam uim imbrium, aut
grandinis, aut niuium late agros obtegentium in terras
demittens, aut insanam uentorum concitans pugna, ful-
gurat: sic illi crebra ex imis pectoribus suspiria trahebā-
tur, cor insolito motu palpitabat. Anima ipsa intra ui-
scera contremebat, & nunc ad castra hostium, nunc ad
sua fletebat ocellos: admirabaturq; cum tot apud Tro-
ianos urbem uersus lucentes uideret ignes, tot tibias, tot
fistulas, tot musica instrumenta canere, tantū hominū fre-
mitum exaudiri. at cum uicissim respiciebat ad suos, sine
ignibus, sine socijs, sine fremitu dormiētes, oculos ad cælu
tollens, erumpente gemitu, Ioui utraq; manu capillū rā-

dicitus discerpebat. Tandem cum plurima cogitasset, hæc sibi uisa est sententia præstare, ut primū se ad Nestorē cōferret, cōsultandi cum illo gratia, si quid remedij periclitanti reipublicæ Græcorū inueniri posset. Igitur ubi surrexit, primum humeris ac pectori tunicā, deinde pedibus decoros calceos induit, tum rutilantē immanis leonis pellem ad pedes usq; demissam circumdat. Postremo lanceam dextra sumit. Cum autē ita se accingeret, ecce Menelaus discolori pardi pelle circūdat, galeamq; capite ac lanceam manu gerens, qui nec ipse somnum capere poterat, festinabat trepidus anxiusq; pro Græcis inter noctē calamitatis, qui ipsius gratia tanto mari traiecto, animosum Troianis intulerant bellum. Veniebat autem excitatus frater, penes quem summa exercitus potestas erat, et ueluti deus quidā uulgo colebatur. Hic cum tentoriū intrasset, & gratus sane eius aduentus Agamemnoni fuisset, prior ita fratrē est allocutus: Primi genie frater, quid tantū hoc noctis surrexisti? Nunquid ut aliquē sollicites sociorum ire episcopum ad explorāda hostium castra? Veruntamē si hinc progredi statuis, uereor ne quisuicissim illorū episcopus huc eadem causa iussus ire, te inuadat. Nam ad aggrediēdum maleficiū, ipsæ noctis tenebræ animum addunt. Cui respōdens Agamēnon, Cupio, inquit, Menelaē me et te aliquod salubre excogitare cōsiliū, per quod nobis impēdens periculū propulsemus, quoniā Iupiter à nobis alienatus est, acceptiora habens Hectoris sacrificia quā nostra. Illius enim fretus numine Hector, facit ea quæ fecit, qualia uno die fecisse alio neminē nec uidi unquam, nec ullo referente audiui: cum tamē nec deo sit genitus, nec dea: cuius diei magno cum mœrore Græcos diu longumq; recordaturos scio, tantum cladis heri ab illo perpeſsi

Menelaus.

Agamemnon.

43.

perpeſſi ſunt. Tu uero celeri curſu contende ad naues, ad Aiacem atq; Idomeneum, eosq; ad nos conſultum uoca. Ego nanq; ad Neſtorē pergo, excitaturus eum à ſomno, deducturusq; (ſi uoluntas ſua feret) ad excubiarū locum, ut edoceat quid nobis agendum ſit. Eſt enim is cuius ſententiam omnes facillime ſequantur. Adhuc eius filius cum Merione illic, quibus duobus illud negocium dedimus,

Menelaus. excubijs præſunt. Ad hunc reſpondens Menelaus, Vtrum tamen iubes me facere, ubi Aiacē Idomeneumq; uocauero: morari ne me illic, donec unā ueniamus ad locum excubiarum, an ſimul ac eos uocauero, iterum huc recurre-

Agamemnon. re, ut aſſequar quò dixiſti euntem? Cui Agamemnon, Volo, inquit, te illic morari, ne forte ſuam uterq; uiam ingredientes (ſunt enim plurimæ in caſtris ſemitæ) inuicē non occurramus. Illud tamen obſeruato, quemcunq; à ſomno excitabis, eū cum alloquere, honoris gratia ex patris nomine, atq; ex dignitate generis appelles, eidem reuerentiā præſtes: nihil ſecum elatū, nihil ſublime proferas. Quippe ſic nobis laborandum eſt noſtræ conditionis oblitis, quoniam eò malorum aduerſa Iouis uoluntate deuenimus. His optimis admonitionibus Agamemnon inſtructum fratrem ubi à ſe dimiſit, ad Neſtorem pergit: ad quem cum uenit, ingreſſus tentoriū, offendit ſenem molles agentē ſomnos, appoſitis iuxtā uarijs armis atq; fulgētibus, galea, ſcuto, duobus iaculis, ac balthæo, quo ſolebat accingi, quoties cū ſuis cohortibus dux atq; imperator prodibat in acie, utpote nondū ſuccūbens extremæ urgentiq; ſenectuti. Hūc Neſtor uenientē cum ad ſtrepitū ſenſiſſet, in cubitū ſe leuans, palmaq; eadē caput ſuſtines, ſic ad Agamemnonem

Neſtor. inquit: Quiſnā tu es, qui ſolus nocturno tēpore, cū ceteri quieſcunt, per caſtra deābulas, & ad naues uenis, palpan-

tibusq;

tibusq; manibus iumentū aut socium quæris? Noli ad me taciturnus accedere, effare quid quæras, & quid te ego adiuuare possim. Cui respondens Agamēnon, ait: Nestor Neleides, ingens Græci nominis gloria, agnoscis ex uoce Agamemnonē me esse, quē Iupiter in tot coniecit erūnas, ut tam diu futurus sim miser, quā diu super pedes ire, aut cōmunem auram haurire poterō. Venio autem huc, quōd somnū oculis capere non queo, de hodierno bello mœstus, de imminente nobis discrimine sollicitus. Cuius rei tantus me timor tenet, ut genua contremiscant, cor è præcordijs conetur emicare, animus malis attonitus apud se non sit, deniq; corpore ac mente captus sim. Quare si quid consilij in hoc rerum statu excogitare potes, uelim ut (quoniam nec te habet somnus) ad excubitores descendamus, uisuri, ne illi forsitan tum labore tum sopore uicti dormitent, omissa prorsus uigiliarum diligentia, cum tamen tam exiguo interuallo distemus ab hostiū castris, nesciamusq; an per noctem etiam oppugnare nos tētent. Ad hunc respondens strenuus Nestor, Non est, inquit, maxime impetrator Agamemnon, ut censeas Iouem Hæctori nunc ad uotum cūcta largiri. Siccine reris tu illum nostra castra uel le oppugnare? At ego cōtrā suspicor, angere eum & quidē uehementibus curis, ne Achilles fortassis in gratiam tecum redierit. Nihil tamē minus te equidē sequi nō moror, atq; etiam tecum uenire ad alios principes excitandos, Diomedem, Ulyssē, Aiacem celerem, Megem. Nam Aiacem magnum & Idomeneū, qui longius hinc absunt in extrema castrorum parte, ò si quis adesset, qui iret uocatum. Atqui Menelaus, qui foret idoneus, nunc dormit, relicta tibi unica ac molestia rerum agendarū, qui in hac intoleranda temporū difficultate, cum res nostræ ad perniciē spectent, deberet

Agamemnon.

Nestor.

103.

- deberet uigilare, singulos principum curiæ rogare, orare, postremo nihil omittere. quocirca eum licet amicum mihi, & in reuerentiâ à me semper habitum, tamen ut meritus est, obiurgabo: ne si tu quidem non patiaris me dicere in eum, dissimulare potero, aut me continere, quin illum sermone castigẽ. Ad quem respõdens Agamemnon: Istud quidem, inquit, uenerande senex facere te aliâs etiã cohortarer, nedum paterer. Nam ociari ille utique quam negocia agere mauult: sed frequẽter se labori subtrahens, neq; id aut inertia, aut imperitia, sed quia ad me respicit, & ut ego semper incipiam, expectat. Nunc autem multo me prior surrexit, meq; adiit, quẽ ego ad istos ipsos, quos tu cõmemorasti, uocandos dimisi. Itaq; eamus nos reperiuri illos expectantes cum uigilibus ad portas, quõ ego iussi uniuersos conuenire. Cui senex Nestor, Omnino, inquit, isto modo nemo erit ceterorum Græcorũ, qui indigne ferat iussa tua. Nemo qui imperata non faciat, cum uiderit & te & fratrem tuum qui primi in exercitu estis, primos esse etiam in labore. Sic locutus induit sibi tunicam, deinde decoros soccos, tum chlenam phœnici coloris uillosamq; atque ita spatiosam, ut duplicata amicum posset, quam & spintre substrinxit. Postremo sumpta robusta lancea, præacuto ferro præfixa, cum Agamemnone perrexit ad naues aliorum, & primum ad Ulyssis: quẽ cũ à ianua tabernaculi in clamasset, expectatus ille protinus, & intellecta senis uoce, processit, & ad eos admiratus ait: Quid ita uos duo nocturnis tenebris in tam sollicito rerum statu per castra uagamini, & soli huc uenistis?
- Nestor.** Cui Nestor, Noli, inquit, factũ uostrũ prudẽtissime Ulysses inculpare. Tristis enim necessitas, quæ Græcos premit, hoc facere nos cogit. Venimus autẽ huc, ut nobiscũ eas ad excitandos

excitandos alios senatores, cum quibus cōsultemus: utrum
 pugnare debeamus, an fugere. sic locuto Nestore, Ulysses
 in tabernaculū regressus, appensoq; humeris clypeo
 metallorū uarietate distincto, iterū prodies unā cum illis,
 ad naues Diomedis abiit. Eum autē offendunt extra ten-
 toriū dormientē sub armis, bouino corio mēbris substra-
 to, capiti uero insigni tapeto: circa cum comitibus ipsis
 dormiētibus nō armatis, sed habētibus sub capitibus scu-
 ta, cetera uero arma ad circulū cuspidis stantiū lancearū
 suspensa, & instar fulgoris longe fulgentia. Ad hunc ita
 iacētē Nestor cum propius accessisset, porrecto pede,
 ut à somno excitaret, successit, iubens pariter eum surge-
 re, atq; ultro his uerbis increpans: Surge age Diomedes

Nestor.

Tydei fili. Quid solidam noctē dormitas? Non sentis ex
 uocibus Troianorū, eos in tumulto consedissee? Quantulū
 campi nos dirimit ab illis? Ad hanc Nestoris uocem Dio-
 medes cum sese protinus leuasset è terra, Tu, inquit, du-
 rus homo & irrequietus es senex, qui nunquam à labo-
 rando uacas. An nō tibi iuuenes preesto erant, qui ad ex-
 citandos gradatim singulos principes irent? Tu tamē hoc
 munus per te obire maluisti. Omnino senex unus in expu-
 gnabilis es, atq; indefatigabilis uir. Cui Nestor: Ista tu

Diomedes.

quidē omnia Diomedes, & rite & amice locutus es. Sunt
 enim mihi filij, & quidē egregij uiri, sunt famuli, & ij nō
 parū multi, sunt quibus negociū hoc uocādorū principū
 poterā dare: uerū nos tanta urget necessitas rerū, ut nulli
 cessandū sit, cū periclitemur, in ancipiti cōditione positi,
 teterrimā mortē obeamus, an deuitemus. Sed quoniā tu es
 iunior, et ætatis meæ te miseret, ito uocatū ad cōciliū Ai-
 cē celerē ac Megē. Sic locuto Nestore, Diomedes rutilātē
 immanis leonis pellē ad tallos usq; demissā sibi circūdat,

Nestor.

sumptisq;

sumptaq; læcea abijt, excitat, adducit (ut iussus erat) Aiacem ac Megem. Igitur ubi ad loca excubiarum uentum est, reperiunt præfectos excubiarum, & ipsos excubitores nusquã dormientes, nusquam stratos, nusquam curam remittentes, sed uigilantes sub armis omnes, sedentesq; & ex aduerso Troianorum intentis oculis in hostium castra semper specularés, si quando illi se moueãt: non aliter insomnẽ ac sollicitam noctem agẽtes, quã custodes ouium canes, audito rapicis feræ sono, quam ex montano saltu uenientẽ ad rapinam pecoris ipsi ac pastores magno cum fremitũ ab ouili arcere conantur. Hos ita strenue excubantes intuens Nestor, mirum in modũ lætatus, eosq; oratione exhortandos ratus, ita allocutus est: Vigilate diligenter ut facitis dulcissimi filij, nec cuiquam uestrum hoc in casũ somnus obrepat, ne per incuriã recepta clade simus hostibus gaudio atq; ludibrio. Ita locutus extra munitiones exiuit, sequentibus eum præter prædictos principes, Merione atq; Trasimede, iussis & ipsis adesse cõcilio. Egredi nudo in loco confederũt, seorsum nonnihil, illic ubi frequẽtia sociorum cadauera iacebant, & undẽ à strage Græcorũ Hector interuentu noctis fuerat summo-

Nestor.

tus. Ibi cum inuicem sedentes colloquerẽtur, Nestor orationẽ ita exorsus est: Ita ne tandẽ inter nos amicissimi uiri nemo existet tanta animi præstantia, qui illuc, ubi Troiani confident, se conferat, exploraturus quid illi in consilio decreuerint, manere ne illic ubi sunt, an post editam tantã è nostris stragem in urbẽ se recipere. Explorare autẽ poterit, aut intercepto aliquo ex postremis eorum, aut supra auscultando sermones ipsorũ, quid dictitẽt eis esse ex iussu Hectoris agendũ. Quod si is omnibus exploratis sine no-

Nestor.

xa ad nos redierit, immortalis hunc apud homines omnes omnemq;

omnemq; posteritatē gloria cōsequetur. Præterea eximia à nobis remuneratio. Nanq; ipsum maximi quiq; præf= Et nauū singuli singulis nigro uillo ouibus foetis cū suis foetibus donabūt, cui simile nihil possideri potest, simulq; ut in omni solenni conuiuio atq; epulo, ob huius diei memoriā semper intersit. Hæc Nestor. Cateri autē aliquā= diu se intra silētium tenuerunt. Tum Diomedes excepit: Mihi quidē Nestor præstantia animi adest, atq; adeo uo= Diomed., luntas pro speculatore subeūdi hæc, quæ nobis minari uidentur hostium castra: sed ita, si quem ad hoc socium habeam: quippe maior duobus animi præstantia, plusq; alacritatis cōsiliq; adest, quia alius aliud excogitat, quod ad rem transigendam conducat. At qui solus est, etiam si quid recte excogitauerit, tamē sibi ipsi plerunq; diffidit, & apud diffidentiam suam consilij pondus intercidit. Hæc locuto Diomede, frequentes alij libenter se singuli comitatum præstare dixerūt. Volebat comes ire Ajax Telamoneus, uolebat Ajax Oilcus, uolebat Meriones, uolebat Trasimedes, uolebat Menelaus, uolebat etiam ut semper erat animo fidentissimo, Vlysses. Ad quos Agamemnon Agamemnon, inquit: Diomedes uir animo meo iucūdisime, quoniā permulti sunt, qui tibi nauare operā uolunt, & tecū ire spōdent, delige arbitrato tuo ex omnibus optimum, neq; per uerecundiam committas, ut omisso meliore, deteriorem legas, respiciens aut ad claritatē generis, aut ad magnitudinem potentiae. Ita autem Agamemnon locutus est, quod timeret Menelao fratri, ne forte à Diomede ob hæc ipsa deligeretur. Tunc Diomedes, Si, inquit, ad meum arbitriū Diomed., mihi eligere sociū finitis, quo tandem modo Vlysssem misum fecerim? cuius ingenū solertissimū est, animus in omnibus periculis prōptissimus, quemq; dea Pallas singulari

lari amore prosequitur. Hoc ego comite, quæ hominis
 prouidētia ac uirtus est, sperauerim nos ambos etiā, ut sic
 Vlysses. dicā, è medijs ignium flammis euasuros. Ad hunc respō-
 dēs Vlysses, Noli me, inquit, Diomedes magnopere apud
 hos nec laudare nec carpere, sciētes qualis ego, et ista ue-
 ra ne an uana sint. Sed age eamus: nā aduētante iam au-
 rora, ac cæteris stellis maiorē curriculi partē emēsis, nox
 admodū in procliui est, & exactis duabus eius partibus,
 tertia sola superest. Sic locuto Vlysse, uterq; ipse ac Dio-
 medes armis se instruxit, & Diomedē quidē, quia nec en-
 sem nec scuiū attulerat, Trasimedes suū ensem utriq; a-
 cutū cōmodauit, suamq; illius capiti galeā aptauit, nō fræ-
 ream, sed ex taurino corio, nec antierius bucula nec poste-
 rius cristis præditam, quæ castis dicitur, tantum idoneā ad
 capitis tutelā. Vlyssi autē Meriones suū dedit ensem, suū
 arcum cum pharetra, suam galeā, quam suis etiā manibus
 illius imposuit uertici. Erat autē galea è corio facta, mul-
 tis introsum loris intenta ac rigens: exterius uero hinc
 atq; hinc, sed inter se uicinæ apri setæ extabant, scite &
 sciēter appositæ, mediū pileo, quod è pilis belluarum fit,
 apte insidente. Hanc Autolychus apud Eleonē urbē, sus-
 fosis Amyntoris Ormenidæ ædibus sustulit, quā mox Cy-
 therio Amphidamanti munere dedit, eandē Amphidantis
 iure hospitij Molo donauit Merionis patri, à quo filius
 in usum præliorū acceptam, nunc à suo in Vlyssis trāstu-
 lit caput. Igitur ita instructi Diomedes atque Vlysses, à
 suis castris ad hostiū tendunt, cæteris proceribus ibi reli-
 ctis: atq; ecce Erodion iuxta uiam, quam ingrediebātur,
 dextro clāgore præteruolat. erat autē Pallas, cuius aduē-
 tu Vlysses gauisus (cognouit enim deam, licet auem per
 obscuritatē noctis uidere non posset) ita illi uota fundebat:
 Exaudi

Exaudi me Iouis filia Minerua, ut soles. semper nanque Vlyfies.
 mihi in omnibus meis laboribus ades. nec unquam mei ad 278.
 nouos conatus te capit obliuio. Quòd si quãdo mihi pro=
 picia extitisti, ut sepe extitisti, nunc propicia quæso sis
 maxime, desq; mihi nauato insigni aliquo facinore, quod
 Troianis perpetuo doleat, incolumem reuerti ad naues.
 Secundo loco Diomedes ad eandem deam ita precatoria Diomeda.
 uerba fecit: Et me quoq; exaudi Iouis filia Tritonia, &
 sic mihi dux esto, ut patri meo Tydeo fuisti cum à cate=
 ris Achiuus & à flumine Asopo Thebas pro caduceatore
 dimissus est, expositaq; illic apud Thebanos pacificatoria
 legatione reuertebat. Ibi enim tecum, et tua ope præcla=
 rum illud de hostibus facinus edidit. Ita nunc quæso exia=
 mia dea mihi uolēs adsis, reducemq; me facias. Voueo au=
 tem tibi bouē anniculū, immunē aratri atq; indomitum,
 quem auratis cornibus ipse tibi dea uoti reus immolabo.
 Sic precati atq; exauditi à dea Pallade, in morē duorum
 leonum inter noctis umbras per cadauera, per sanguinē,
 per arma occisorum ire cõtendunt. Hector uero quod ad
 Troianos attinet, nec ipse suos dormire permittēs, sum=
 mos quosq; principes Troianorū atq; primarios, nō sin=
 gulariter, sed promiscuē ad concionē uocauit: quibus co=
 actis, ita orationē habuit: Hector.
 Ecquis uestrū uiri erit, qui hoc
 mihi negotiū recipiat, atq; efficiat: habiturus præter ex=
 imiã facti gloriã, etiã ingēs uirtutis suæ præmiū, quo ego
 ipsum remunerabo. Nã donabitur quidē duobus cū curru
 iugalibus hostiū equis inter omnes præstãtissimis. Nego=
 cium autem quod ab eo exigo hoc est, ut proxime ad na=
 ues accedat, exploretq; nunquid Græci, quemadmodum
 prius faciebant, ad naues custodias agant, an nostris ma=
 nibus profligati, non audeant castris se credere: & graui
n 2 hodiernæ

Dolon Tro-
ianis.

hodiernæ pugnae labore confecti, non sint pares agendis
custodijs noctis, sed ascendere mare ac fugere statuât. Hæc
Hector. Illi uero mutuum se omnes intra silētium tenuerunt.
Aderat autem illic Troianus quidam Dolon nomine,
Eumedis præclarissimi præconis filius, unicus nunc, sed et
quinque fratrum superstes, uir auri arisque ualde locuples,
illiberali admodum facie, sed egregia pedum pernecitate
præditus. Hic ad Troianos et ad Hectorē ita inquit: Hector,
equidem tibi istud ego recipio, et effecturum me esse
cōfido, ut proxime accedam ad naues Græcorum, et eorum
explorem cōsilia. Nam etsi mihi mala facies malusque
habitus corporis est, affirmo, non tamen malus speculator
existam. Omnes enim naues (si opus sit) lustrabo, dum ad
nauem Agamemnonis perueniam, apud quam futurū cen-
seo, ut Græcorum senatores cogantur consultandi gratia
ac statuēdi, satius sit eis pugnare an fugere. Verum pro-
tento sceptro interpone iusurandum, daturum te mihi e-
quos Achillis ac currum, cum eo ornatu quo ille solet ire
in bellum. Cui respondens Hector, Iouem Iunonis mari-
tum tibi Dolon testor, quod nemo Troianorū illis equis
atque illo curru præter unum te inuehatur unquam. Tu
Achillis biga frueris, tu perpetuo in ea sublimis decorusque
spectabere. Hæc locutus, ac deinde iuratus, ut Dolon ma-
turaret instabat. Ille protinus ad humeros fulgenti arcu
suspensio, et canescentis lupi pelle superinducta, capiti-
que adaptata casside ex pelle hircina, ac sumpto iaculo profi-
ciscitur, sed non reportaturus rem comparatam, nec unquam
ad Hectorē reuersurus. Namque ita digressum à socijs, ac
pleno gradu ex aduerso uenientem Ulysses conspicatus,
ad Diomedem ait: En tibi uir quidam ex hostibus, qui huc
tendit, haud scio an pro episcopo ueniat ad naues, an ad
cada-

Ulysses Dio-
medi.

cadauera, ut aliquid ex his spoliet. Verum sinamus eum paululum procedere per campum, ac nos præterire. Mox inuadentes celeri cursuprehendamus hominem. Quòd si eum assequi, quia uelocitate nos superet, non poterimus, urgebis tum illum assidue ad naues intenta hasta, ne refugere ad urbem queat. Hæc cum dixisset, & ambo paululū à uia declinantes, sese inter cadauera submisissent, adueniens Dolon festinis demens passibus prætergressus est. Qui ubi tantum processit, quantum muli in fine sulci boues præcessisse solent (nulli enim quàm boues aratrum inducendo sulco celerius trahunt) post eū ambo currere cœperunt. Ad quorum sonitum ille substitit, atque respexit, sperans post se aliquos adhuc sociorum hortatu Hectoris eiusdē rei gratia uenire: sed ut uidit eos intra iactum telli aut etiam propius adesse, nimirum hostes esse cognouit, ideoq; effuso cursu fugam capefit. Illi uero confestim hominem insequi, atq; ut duo uenatici canes, iam usu experti, ac natura seui, hinnulum aut leporem inter nemorosa loca assidue urgent, præ timore in currendo lametantem: sic Diomedes atq; Vlysses fugiēti Doloni instantes, sedulo eum à Troianis castris longius summouebant, nauesq; uersus urgebant. At cum parum iam aberat Dolon, quin excubantibus se immisceret, tunc Pallas Diomedii uim uiresq; immisit, uerita ne quis forte excubitorum huic præriperet gloriā, prior hastam in Dolona iaculatus, ut ad faucium iam secundo loco Diomedes accederet. Igitur in iaculum insurgēs Diomedes, Aut siste gradum, ad Dolona inquit, aut iaculo te consequar, nec diu miseram tibi necem ab hac manu licebit effugere. Et hæc dicens, hastam cōtorfit, sed consulto nonnihil obliquam ab hominis corpore. Nanq; hasta super dextrū Dolonis hu-

Diomed.

378

merum infesta transuolans, cuspide ante eum humi defixa est. Tunc miser substitit præ formidine pallens atq; attonitus, crepitantibus dentibus, titubante ore, lingua confusos sonos edente. Ad quem Diomedes atq; Vlysses cum anhelis accessissent, cum hinc atq; hinc manu capiunt. Qui-

Dolon. bus ille cū lachrymis, Seruate me, inquit, quæso, uiuumq; abducite. Est enim mihi domi plurimum auri, plurimumq; æris, unde pater (si sospitè à uobis asseruari audierit) me

Vlysses. redimet, nussis ad uos ingentibus donis. Cui Vlysses, Bono, inquit, esto animo, nec mortis terreat formidine, modo mihi hoc responde, nec quippiã in referendo mentiari: quid ita solus à reliquis Troianis sub noctem cum ceteri sopiti sunt uenis? utrum ad legenda spolia aliqua occisorum, an speculator ad exploranda omnia quæ apud nos fiunt? Et si speculator, tuã ne sponte, an missus ab Hectore? Ad hæc respondens Dolon, toto corpore tremebundus,

390. Hector, inquit, etiã atq; etiã obtundens exagitansq; circumuenit me, additis etiã promissis, quòd diceret se daturũ Achillis bigã cum suis equis, si ego proxime accedens ad uestra castra, explorarem nunquid uos quemadmodum prius faciebatis, custodias ad naues agatis, an nostris profligati manibus, non audeatis credere uos castris, & graui hodiernæ pugnæ labore confecti, non sitis pares agentis custodijs noctis, sed ascendere mare statuatis ac fugere. Ad quẽ subridens Vlysses, Magnum tu quidẽ, inquit,

Vlysses. Dolon munus cõcupisti, qui equos dari tibi Achillis optaueris, arduos, difficiles, nulliq; alteri uectori, nisi uni Achilli dea matre genito obtemperantes. Ceterũ hoc quoq; mihi responde, nec quippiã in referendo mētiari: cum ab Hectore digredereris, ubinã eũ reliquisti? ubi arma ipsius reposita erãt? ubi equi? quomodo præterea se habent ceteri

teri Troiani? custodias ne agūt an dormiūt? quid postremo illi cōcilio decreuerūt? manere ne illic ubi nūc sunt, an post editā tantā de nostris stragem in urbem se recipere? Ad hunc respondens Dolon, *Ista tibi equidem citra mendacium, inquit, recensebo: Hector quidem seorsum à turba cum amplissimis quibusq; principibus ac senatoribus, apud religiosum Ili sepulchrum de rebus agendis cōsultat: uigiles uero, quos ipse excubare iussit, & ubique ab omni exercitus parte custodias exercere, nulli obtemperant præter Troianos, quorū sane sunt, quicumque adhuc sunt. Hi denuum uigilant, & se ad peragendas custodias mutuo exhortantur. Nam socij & auxilia, excubiarum cura relicta Troianis, alto sopore oppressi, ac securi quiescunt, ut quos nullus timor pro uxoribus filijsq; sollicitat. Longe enim hinc ipsorum pignora absunt, tuta à uestris armis. Age uero (Ulysses inquit) certio rem de hoc quoque me facias, promiscui ne inter Troianos socij atq; auxilia iacent, an semoti? & id quoque ut plane intelligam. Cui Dolon respondēs, Et ista quoque, inquit, tibi citra mendacium recensebo: Ad partem maritimam (ita enim loca fuere sortiti) sunt Carij sunt Pæones, sunt Leleges, sunt Caucones, sunt Pelasgi. Ad eā uero qua uergit Tymbrum uersus, agunt Lycij, Mysij, Phrygij, Mæones. Sed quāobrem singulatim à me hæc uniuersa disquiritis? Quod si ideo, quia animati estis illò ire, accipite hoc amplius: Thraces qui proxime uenerunt, seorsum & postremi omnium agunt, cumq; ipsis Rhesus rex Eionei filius, cuius ego inspexi et equos singulari forma ac magnitudine cōspicuos, cādore super niualē, pernicitate ipsis uetorū flatibus similes, equorū currū, auri argentiq; artificio ornatisimum, & armaturā auream, terribilē, & admirabilem*

n 4 quam

quam non homines dicas, sed immortales deos dignos esse qui gerat. Ergo quonia singula uobis aperui, ducite iam me ad naues: aut alligatu hic arctis nodis relinquetes, ite ad exercitum Troianoru, scituri illic, an ego uobis uera, Diomed. an falsa retulerim. Ad hunc torue intues Diomedes, Noli mihi Dolon, inquit, et si comoda nobis denunciaasti, sperare fugam, uitamq; tibi promittere, cum in nostras perueneris manus. Quia si te aut socordia omittimus, aut numerata redemptione dimittimus, redibis ide posterius ad naues uel episcopus, ut modo fecisti, uel oppugnator. Sini tibi mea manu spiritum depsero, nunquam posthac eris Grecis detrimento. Atq; fatus haec, nudato ense insurgens paranti illi, apprehensa percussuri barba, eum obsecrare, mediam ceruicem percussit: quo ictu neruis utrinq; amputatis, adhuc murmurate lingua, caput humi callapsum in puluere iacuit. Tum ab interfecto arma detrahunt, casidem lyncinam, sagulum lupinum, arcum, lanceam: quae omnia Vlysses in coelum sublata manu tenens, ad Pallada belorum praeside ita est gratulatus: Salue dea, his spolijs donata a nobis remunerataq;: te namq; inter immortales deos praecipue inuocabimus, praecipueq; donis prosequemur: tu modo quod superest, eod nos dirige, ubi Thraces uiri quiescut, qui tam eximios habere dicuntur equos, currum, armaturam. Haec ubi dixit, illas Dolonis exuias ad myricas appendit: atque ut ne reuertentibus nocte fallente locus ignoraretur, decerptos ut aresceret quosdam myricarum ramos cum complicasset, pro signo apposuit. His factis, per arma iterum et cruore procedunt, ubi Thraces uiros esse acceperant. propereq; ad eos qui erant extremi perueniunt. Tenebantur autem illi profundo sopore, utpote de uia fessi, sed tamen digesti ordine: nam triplici serie humi iacebant,

singul=

singulorum & armis & equis iuxta collocatis. Rhesus
 uero ipse cubabat in medio, atq; cum eius equis ab extre-
 ma bigæ parte capistratis. Hunc Vlysses prior conspicia-
 tus, atq; Diomedei demonstrans, En tibi uir, inquit, equi,
 quos nobis significauit Dolon, quæ obruncauimus. Nunc
 res exigit, tuam in hoc negotio uim uiresq; declares, nec
 decet te, cum arma habeas, ociosum exhibere spectatore.
 age autem disiunge equos, & ego homines perimam: aut
 contra, tu hoc facito, & ego equos disiungere curabo.
 Hæc Vlysses. Pallas uero uires Diomedei & animum de-
 dit. Itaq; ferro iacetes adortus, nunc hunc, nunc illū occi-
 debat. Atq; ut leo incustoditos nactus aut caprarum aut
 onium greges, illas cōsueuit inuadere, in easq; sæuire, sic
 Diomedes faciebat in Thraces. Ibi acerba suspiria, fœ-
 dosq; gemitus, ibi singultus, ibi reluctance palpitatione-
 nemq; morientiu audires, ibi uideres terrā sanguine na-
 tare. quæcunq; autē Diomedes interemerat, hunc à tergo
 Vlysses per pedem extrahebat, uolens munire transitum,
 quæ facile equi & ab occurso cadauerū interriti (nō enim
 habebat eos cognitos) traducerentur. Et iam duodecim
 Thraces Diomedes occiderat, cū ad regem peruentū est,
 tertiumdecimū futurum. Huic suauē somnum ducēti atq;
 stertenti, ad caput præsto fuit mortifer somnus, quem illi
 Diomedes attulit Palladis beneficio. Interea Vlysses
 equos iam disiunxerat, iam infrænauerat, iam in eos con-
 scenderat, iam extra exercitū educebat, arcu pro flagello
 (quoniam illud è curru sumere in mentem non uenerat)
 utens, cum socium adhuc perstare uidit, tum certo eū si-
 bilo acutoq; admonuit. Perstabat autē ille rem arduam se-
 cum deliberans, nunquid bigam ubi arma illa miranda
 apposita erant, prehensio temone pertraheret, an in altum
 n 5 sublatam

 Vlysses Dio-
 medi,

477.

sublatam sine sensu aliorum exportaret, an in occidendā
 Pallas. Thracibus perseueraret. Cui talia apud se uersanti, Pallas
 909 prope aslitit, atq; inquit: Fili Tydei, non excidat tibi re-
 ditus, nec committas ut perterritus reuertaris ad naues:
 ne ue cum hic moraris, quispiam deus Troianorum stu-
 diosus eos à somno excitet. Sic loquentis deæ uoce protin-
 nus Diomedes agnita, in equos insiliit, Vlyssæq; uerberan-
 te, equi ad naues cursum (ac prope dixerim uolatu) ca-
 pesserunt. Sed neq; Apollo segnis pro Troianis excubabat:
 qui ut conspexit Pallada ad exercitū Troianorum eun-
 tem, ac Diomedi loquentē, simulq; rē gestam animadu-
 erat, iratus deæ, illuc & ipse sese contulit, ac uirum specta-
 tum Thracum principem, regiq; patruele, Hippocoonta
 excitat: qui expectatus, ut locum ubi steterant equi, uac-
 uum, & regem cum alijs trucidatū iacere in suo cruore
 conspexit, ciulatum tollit, charissimum amicū, ac propin-
 quum nomine uocans. Ad cuius uociferationem plurimus
 cum fremitu atq; clangore per omnē exercitum tumultus
 exortus est, & undiq; ex cunctis populis promiscue con-
 cursus fiebat. Obstupebāt uniuersi ad tam audacis rei spec-
 tātū, quod hostibus tanta facere, quod abire impune li-
 cuisset. Illi autem postquam ad eum locum uenerunt, ubi
 Hectoris speculatorem peremerant, Vlysses equos reti-
 nuit, Diomedesq; desiliit in terram: qui cruenta hominis
 spolia cum in manus socij tradidisset, iterū equos insiliit.
 Equi uero Vlyssæ uerberante, citoq; applicare cupiente,
 intermissū repetiit cursum, & ad naues ire festināt. Quo-
 rum aduentantium strepitum Nestor primus exaudiens,
 ad socios inquit: O amici Græcorū principes, mentiar ne
 an uerum loquar? Certe ad credendum inclinat animus.
 Currentium huc equorum sonitus mihi aures pellit, quos
 Vlysses

Nestor Græcis.

Vlyffes ac Diomedes à Troianorum exercitu abegerūt. Verum ut timui, ut sollicitus, ut anxius fui, ne quid hi duo Græcorum præstantissimi paterentur indignum, factio in ipsos Troianorum concursu. Vix hæc locuto Nestore, Vlyffes ac Diomedes affuerūt, & ab equis descenderunt. Quibus cæteri principes salutem dicebāt, dextram porrigebant, gratabantur, bene aiebant. Ibi primus omnium Nestor Vlyffem de equis percontatus est, Dic age, in-
 quiens, Græcorū gloria Vlyffes, unde uobis isti equi tam candidi, & ipsis solaribus radijs similes? nunquid è medio hostium exercitu sublati, an ab aliquo decorum obuiam se præbente oblati? Equidem olim iam cum Troianis in prælio uersor, & in rebus bellicis senui, nunquam tamen neque apud Troianos, neque his in castris, neque alibi usquam tales equos aut uidi, aut qui uidisset audiui. Eoq; adducor, ut credam deum aliquem uobis obuiam factum, istos equos obtulisse, quippe quos ambos scio in arcti tum Iouis coelitem principis, tum eius filie Palladis beneuolentia esse. Ad quæ respondens Vlyffes, Nestor, inquit, Græci nominis decus, deo quidem promptum est uel præstantiores his equos efferre, multo enim diuina uis humanam antecellit. cæterum hi equi, de quibus scire uis, Thraces sunt, in Troianorum castra recenter applicati, quorum dominum Rhesum regem Diomedes interemūt, cum duodecim famulis, una iuxtaq; cubantibus. Hunc uero cuius spolia attulimus, hinc profecti prope naues intercepimus. Erat enim speculator ab Hectore alijsq; Troianis principibus ad nostra castra exploranda summissus. Hæc locutus, equos perfissam uallumq; agebat, lætus ac gestiens, cæteris quoq; qui eum comitabantur, exultantibus. Atq; ubi ad insigne
 Diomedis

Nestor Vlyff.

966.

Vlyffes.

Diomedis tentorium peruenerunt, illic ad præsepia deæ
coris capistris equos alligant, ubi alij equi Diomedis sta-
bulabantur, electo pane cibari assueti. Exuuias autē Do-
lonis Vlysses in nauī reposuit, consecrādas postea Pallā-
di, tantorum beneficiorum autori. Mox ambo mare in-
gressi, sudorem quo madebant, è collo, è femoribus, è suris
abluunt. Abluti corpore pariter atq; animo refrigerato,
labra mirifice fabricata introeunt ac calida lauunt aqua,
ungunturq; nitidissimo oleo. Postremo egressi ad coenam
se conferunt, discumbunt, plenaq; meri optimi patera
Palladi libant, & sibi epotant.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XI.

VI uero de illustri Titoni cōiugis tho-
ro surrexit Aurora, ut immortalibus, pa-
riter atq; mortalibus lucē exhiberet, tunc
Iupiter Peruicaciam, seuum inter deos
numen, ad castra Græcorū dimisit, præ-
ferentem manu impiæ pugnae portentum. Hæc ad Vlyssis
tentorium delapsa, quod ita illius naues in medio classis,
ut Achillis atq; Aiakis uiribus ac uirtute fidentium pro-
cornibus erant, atq; in eius culmine stans, ut utrinq; ex-
audiretur, uastum horrendumq; exclamauit, per quod in-
gentem pectoribus omnium Achiuorum uigorem iniecit,
qui defatigari bello non posset, qui pugnando aleretur,
qui deniq; maiore ex dimicādo quā ex redeundo in pa-
triā haberet dulcedinis sensum. Iam primū ipse Agame-
mnō hoc numine instinctus clamorē edidit, et ut omnes ad

arma

arma properarent imperauit, quod ipse pariter fecit. Ac
 ibi arma primum sibi induit argēteis loris circa talos fa=
 brefacta, tum thoracē illum, quē Cinyres & quidē grati
 muneris loco donauerat. Etenim inspiciebantur extrin=
 secus in eo ueluti uia tribus distincta coloribus, decē cē=
 rulea, duodecim aurea, uiginti squamea, cæruleū aureūq;
 colorē inter se nitētes, cū tribus itē ingenti magnitudine
 draconibus, ueluti in ipsum armati iugulū altrinsecus in=
 surgentibus, quorū colorē similitimum diceres Iridi, quā,
 ut sit miraculo mortalibus, Iupiter statuit in nimbo. Post
 hæc ense, aureis bullis radiantē, aureisq; cingulis per=
 quā decēter argentea uagina illigatis, accōmodat hu=
 meris. Dehinc clypeum, penē ad mensurā hominis capit,
 miro artificio uisendum, quem decem ex ære orbis ambi=
 bant, interiore gyro bis totidē è stanno candenti. In me=
 dio autē atq; in ipsīs umbilicis cernebatur cærulea Gor=
 gon, terribilibus oculis terribilius intuens: latera eius di=
 ris numinibus terrore ac timore cingētibus. Super zonam
 uero clypei, quæ argentea erat, excitabatur in spira tor=
 tus haud parui corporis draco triceps, quæ capita ex uno
 colli trunco nascebantur, conuersos mutuo hiatus habena=
 tia, tum galeā induit, quadruplici ex equinis setis crista
 superbam: quæ ad motū, quiddam horrendum uidebatur
 annuere. Postremo duobus hastilibus dextra correptis, tū
 ex robusto ligno, tum præacuto ferro præfixis, ita ex hac
 totus armatura refulgebat, ut præloge & propè dixerim
 in cœlū fulgor ipse ferretur. Atq; ita armatū regem My=
 cenarū, quo magis honestarent Iuno & Pallas, ingentem
 ab alto sonitū reddiderunt. Tunc suo quisq; aurigæ præ=
 cepit, equos cum curribus instructos ornatosq; pro fossa
 tenerent. Ipsi pedestres è castris sublato ingenti clamore
 prorumpunt,

45.

prorumpunt, atq; ibi extra munitiones paruo equis in-
 teruallo distantibus, à tergo se Troianis ostendunt. Illi
 quoq; è regione relicto in quo statua habuerat, tumulo,
 & ipsi procedunt, circa suos quiq; autores, Hectorem,
 Polydamanta, & Aeneam, qui è Troianis uelut deus à
 populo in honore habebatur, tresq; Antenoris filios, Po-
 lybum, diumq; Agenorè, & dijs similem Achamantè ad-
 huc cælibem. Hectorem autè cum modo inter principia,
 modo inter postremos curaret, eoq; nūc intermitteretur,
 nunc oculis subduceretur, ac subinde conspiceretur, puta-
 res stellam esse aliquā ueluti caniculam, nunc emicare in-
 ter nubes, nunc ipsis nubibus operiri. Atq; ita totus, dum
 huc illucq; properat, ferro relucebat, ut cælesti fulgore,
 quod fulgur appellant, similibus uideretur. Quibus ita in
 65. occursum mutuum uenientibus, Iupiter contentionem im-
 misit acerbam finestamq;, per quā tot illustrium uirorum
 animas inferno destinauerat, exhibito etiam futurae cædis
 prodigio. Nā pro matutino rōre (adhucq; diluculū erat)
 cruentas guttas ab æthere in terram hominesq; dimisit.
 Igitur Troianus exercitus Græcusq; conflagens, tale spe-
 ctaculum ecebat, quale messorum edunt, cum bisariam di-
 uisi, late diffusam beati hominis uel triticeam uel hordea-
 ceam messem serunt. Nam ut illic frequētes manipuli ca-
 dunt, ita hic frequentes homines cadebant ferro percussi.
 Nec aliter quàm si lupi essent, illi in hos, & hi in illos se-
 rebantur: atq; pugnabant, uulnerum prorsus ac mortis
 inmemores. Nec eorū quempiam uideres caput in pug-
 nando submittere. Qua ex re tacitā apud se Peruicacia
 dea capiebat uoluptatē. Sola enim uersabatur in acie: cæ-
 teris dijs adesse prohibitis, ac se intra domū (habent enim
 singuli in olympo mirificas domos) continentibus: non
 tamen

tamen ociosis, sed etiam Ioui succenscentibus, quòd ipsis
 pro nihilo habitis, uictoriam eius certaminis daturus He-
 ctori erat. Ille enim uero sedebat seorsum à ceteris, tum
 hoc suæ gloriæ gaudio fruens: tum eiusmodi spectaculo,
 quòd urbem Troianā, quòd castra Græcorū, quòd splen-
 dorē armorū, quòd ut alij occidebant, alij occidebantur,
 inspiceret. Tam diu autem anceps præliū fuit, multiq;
 utrinq; sauciabantur ac multi cadebant, cum ascendente
 iam die ea aduenit hora, qua caesores arborum post exci-
 sam in nemoroso monte materiā, lassā iam manu, ac la-
 cessente fame, ad instruendū prandiū relicto opere se ac-
 cingunt. Tunc Græci turmales gregalesq; suos abhor-
 tando, Troianas phalanges uic ac uirtute proruperunt,
 quorum primus fuit Agamēnon, interēpto Bienore prin-
 cipe cū Oileo auriga. Sed in dominum quidē ipse impe-
 tum fecit, in se uero aurigæ impetum excepit. Siquidē ille
 post Bienoris necem de curru desiliens, se obuiū præbuit,
 cui ex aduerso atq; impigre plagam ferēti, Agamemnon
 hastili coronam galeæ fecit: qua ictū non sustinente, per-
 transiens ferrum, in loco, qui superciliorū est medius, in-
 fixum transosso etiam osse in intimo cerebro madescētū
 est: et hominē, ut erat ad ictū paratus, extinxit. Hos Aga-
 memnon uita exutos, ubi etiā radiantibus armis exiit, hu-
 mi iacentes reliquit, & in duos Priami filios fertur, alte-
 rum legitimum, alterū nothum, Antiphum & Isum, in
 eodē curru stantes, hūc aurigatorem, illū (erat enim præ-
 stantior) pugnatorē. Et priorē quidē Isum infixō subter
 papillā iaculo, post autē Antiphū peremit, percussa gla-
 dio aure. Quos moribūdos Agamēnon protinus cū præ-
 cipitasset, armisq; spoliaret, eos esse agnouit, quos ali-
 quando in altis Idæ secessibus, cū armenta bouum gregesq;
 ouium

ouium pasceret, captos alligatosq; Achilles ad naues adduxisset: ibiq; aliquandiu detentos, postea soluta redemptione remisisset. Eos autē cum inspexissent ceteri Troiani, non aliter ab Agamemnonis manibus subleuare aut potuissent, aut ausi essent, quā cerua teneros factus, si forte uel interfuit, uel interuenit, cū eos in ipso cubili natos immanis leo statim acri dente cōfringit, atq; exanimat. Atq; ut misera illa hoc ipso, quod tam filijs uicina est, timidior pro sua, quā audacior pro illorum salute, in confragosas syluas, saltusq; se proripit, tremebunda, anxia, sudoribus manās: sic Troiani sibi timētes, se auerterunt. Quinetiā Agamemnon duos, eosdemq; fratres, in eodem stantes curru, cepit, Pisandrum & Hippolochum insignis Antimachi filios. Hic est Antimachus, qui donis Alexandri auroq; corruptus, impedimēto fuit, quo serius Helena Menelao redderetur. Huius filios cum perturbatio mentis cepisset, quod habena fugerāt manus (pariter enim equos moderabātur) Agamemnon ritu leonis in aduersum profiliit. Illi ex ipso curru regis genibus aduoluti, his uerbis obsecrabāt: Reserua nos te obsecramus Agamemnon, facturus operaprecium ex nostra reseruatione. Habet enim pater Antimachus domi repositam magnam uim auri, aris, ferri, aliarumq; rerū preciosarum: unde te propterea nō modo satis, sed etiā abunde remuneret. Sed pro mītib; precibus immite responsum acceperūt. Itāne Antimacho geniti estis, illo insigni uiro, qui pro concione Troianos hortatus est, ne Menelaum dum ad uos legatus uenit cum dio Vlysse, redire sinerent, sed intra urbem atq; illic statimq; trucidarent? Luite ergo nunc filij peccati paterni peccati. Hæc locutus, Pisandrum percussio lancea pectore deturbauit à curru, eoq; resupino humi strato,

Pisandri precēs.

Agamemnon.

138.

strato, germani Hippolochi (is autem desilierat) primum manus, deinde ceruices gladio præcidit, iacētēq; ubi spoliavit armis, protrusit pedibus bellantium tanquam pila pistoria contundendum. His actis, iterum ubi maxima cōferta acie tumultuari uidet, eò se infert alijs eum comitantibus. Sed ita Troianis copijs in fugam uersis, toto cāporum spatio equestres equites, pedestres Græci pedites insequabantur, ac terga cædebant. Quorum omnium pedibus quàmplurimus strepitus late ferebatur. At Agamemnon asiduo & instans fugientibus, & insequentes exhortans, tantam de hostibus stragē edebat, quantam de arboribus ignis immēsus, cum in densam undiq; spirantibus uentis incidit syluam. Videres passim equos inanem trahentes rhedam per planitiem illam hac illacq; discurrere agitatorū desiderio, quasi illos adepturi essent. Hi uero in solo iacebāt, uulturibus multo quàm uxoribus optabiliores. Hectorem uero per medium belli ardorem, per tela, per mortes, per sanguinem, per pulueream quoq; caliginem Iupiter ipse subtrahit. Et iam ad sepulchrū Ili Danidanidæ Troiani peruenerant, auidi urbis contingendæ. Agamemnon tamen nec instare, nec uociferari, nec manus alia super aliam cæde cructare cessabat. At ubi ad portam Scæam sagumq; peruētum est, tunc inhibita fuga Troiani steterunt, cæterosq; qui adueniebāt, ad numerum suū recipiebant: qui uero in fuga lentiores erant, eos Agamemnon in locis patentibus adortus urgebat atq; mactabat. Atque ut leo armenta bouum intempesta nocte adortus, omnes quidē in fugam timore dispellit, sed unum rapit, rescissaq; prius ceruice, mox sanguinem sorbet, ac uiscera cuncta depascit: sic Agamemnon ex omnibus quos insequabatur, postremum quemq; feriebat: hunc pronum, illū

o supinum,

Iupiter Iridi.

supinum, aliumq; alio modo de curru equisq; prosterneſ.
 Et iam ſic furens Agamemnon, propè erat ut mortiferam
 illam lanceã ferens ſuccederet muris, atq; urbem ſubiret,
 cum deorum atq; hominum pater Iupiter, in nemoroſum
 Idæ uerticem cœlitus eſt delapſus, manu tenès rutilũ ful-
 gur. Ibi poſtquã reſedit, Irim nihil cunctantem ferre mã-
 data ad Heſtorem iubet, inquit, Iri, pernix ito cum his
 mandatis ad Heſtorem: *Quandiu uiderit Agamemnonem
 principem inter primos propellẽtem hoſtiles acies atque
 trucidantem, tandiu ſubducens ſe ipſe, cæteram Troiano-
 rum manum acriter aduerſus Græcos certare compellat.*
 Poſtea uero quàm eũdem uel cæſim uel punctim ſaucium
 in currum ſe recepiffe cognouerit, tunc ego tantum ipſi
 ſuggeram roboris, ut Græcos uiciſſim in fugam uertat, ut
 cum ingenti ſtrage premens in caſtra redigat, ut per ca-
 ſtra ipſa ad naues uſq; perſequatur, nec antè cædis faciãt
 finẽ, quàm ſol occumbat, almæq; noctis aduenerint tene-
 bræ. Hæc locuto Ioui obſecuta Iris, ex auro alas, ex aura
 pedes habès, ab Idæis iugis ad auguſtam Troiam Heſto-
 remq; ſe cõtulit. *Quem cum inueniſſet (ſtabat autem ille
 in curru) proxime accedès, ita affata eſt: Heſtor fili Priã-
 mi, Iupiter pater hæc me tibi iuſſit ferre mandata. Quan-
 diu uideris Agamemnonem principem inter primos pro-
 pellẽtem hoſtiles acies atq; trucidantẽ, tam diu ſubducens
 te ipſe, cæterã Troianorũ manũ acriter aduerſus Græcos
 certare cõpellas. Poſtea uero q̃ eundẽ uel cæſim uel pun-
 ctim ſaucium, in currum ſe recepiffe cognoueris, tunc tibi
 Iupiter tantũ ſuggeret roboris, ut Græcos uiciſſim in fu-
 gã uertat, ut cum ingenti ſtrage premès in caſtra redigat,
 ut per caſtra ipſa ad naues uſq; perſequare, nec antè cæ-
 dis faciãt finẽ quàm ſol occumbat, almæq; noctis aduene-
 rint*

Iris Heſtori.

200.

rint tenebræ. Hæc effata Iris, abiit. Hæctor autem ut erat armatus, è curru defiliit, quatiensq; manu iacula, copias suas obibat, adhortas ad dimicandũ. Ad cuius uocẽ cõuersis in hostẽ Troianis, restitutũ est præliũ, & recrudit pugna. Nihil tamẽ minus Agamemnõ instare, ac primus inter suos, qua auiditate erat, & longe primus præliari. Hoc loco uos musæ inuoco cœlestia tecta incolentes, ut mecũ dicatis quis nunc primus Agamemnoni se obuiũ tulit, è Troianis ne an ex auxiliariibus socijs? Is fuit Hiphidamas Antenoris filius, corpore lato atq; procero, educatus nõ in Troia, sed in Thracia ouitũ matre atq; nutricula, nõ à patre, sed ab auo Cisseo, qui & ad iustæ pubertatis annos usq; perduxit, quo tẽpore militaris gloria maxime cõparatur. Nec eũ aliõ prius ire permisit, q̃ ipsi filiã collocaret: qua desponsa, Hiphidamas è thalamo ad Troianum bellũ parandi nomĩnis gratia profectus est, usq; ad Percotã quidẽ, ubi & naues reliquit (duodecim fuerunt) maritimo, illinc autẽ ad Troiam terrestri itinere ac pedestri, qualis nunc Agamẽnoni occurrit. Itaq; uterq; infesto ferro alterũ petens, ubi sub cõiectũ telorũ uentũ est, Agamemnon contorta lancea frustratus est, ictu trans Hiphidamantem perlato. Secũdo loco Hiphidamas zonã Agamemnonis, qua thoraci insidet, non enisso, sed retẽto ueruto percussit. Ipsumq; ictũ reprimẽs manu adiuuit. Verũ ne sic quidẽ spiculũ penetrauit, sed apud ipsum zonæ argẽtũ se inflexit. Tunc Agamẽnon & à se euulso, & ab Hiphidamãtis dextra reuulso telo, in illũ instar leonis irruens, ceruicẽ uiri gladio haurit. Ille solutis corporis uiribus procumbẽs, in ferreũ somnum soporatus est infelix: qui dum pro popularibus suis bello oppressis operam nauare uult, uxore reliquit, adolescens adolescentulam, pul-

cher formosam, ignarus ignaram alterius coniugis, & ex qua nihil adhuc uoluptatis percepisset, cui præsertim tanta pecora, quibus sane quam abudabat, tum donasset, tum spopodisset. Donauerat enim boues centū, pollicitus mille caprarum pariter & ouium capita. Hunc autem Agamemnon ubi armis exiit, ipsasq; exuuias per exercitū frēs, cum esset Coonti cōspectus, qui erat primogenius filiorū Antenoris, ingens fratrem de fratris nece subiit mœror, & oculos oppleuere lachrymæ. Sed ut erat eximius bellator, proximus Agamēnoni stetit, sed ex trāsuerso, ut uidelicet eū lateret, atq; ita mediā regis manum subter cubitū lancea transfixit. Agamemnon autē hoc ictu etsi uehemēter exteritus (nā tota cuspis ex tabat ex altera parte) tamē ne sic quidē à pugnando deterritus est: ipsumq; Coontē rapido saltu petens, trahentem inter acies per pedē Hippiadāmī cadauer, & fortissimos quosq; sociorū uocantem, sub parma iaculo confodit, moribūdoq; caput supra corpus fratris germani præcidit. ita duo Antenoris filij sub eiusdem uiri manibus diē suum obierūt, eodē ex loco, eodēq; tēpore, altā Plutonis domū ingressi. Rex uero quos ad calidus ē uulnere cruor profluxit, ordines hostium uastare pergebat, hos lancea, illos ense, alios feriens ingentibus saxis, uidelicet acerbitate doloris nondū ad ima demersa: quod factū est, posteaquā manare destitit sanguis, & circa ipsum uulnus exaruit. Tunc enim ingrauescente cruciату, quali se mulier parturiens configi sentit immisso à Lucina Lucinæq; filiabus, in currum insiliit, iussuq; auriga ad tentoria tendere, inter eundū ad socios exclamabat: O principes socij primoresq; Græcorum, uos iam sine me naues ab hostibus & castra tutamini, quoniā ipse pro uoluntate integrum diem pugnare cum Troianis ab

Agamemnon.

Ioue

Ioue prohibeor. Hæc dicēs, excessit à pugna, corpore & animo saucio : equi uero datis habenis , cursum ac propè uolatū capeſſebant, super undas spumas pectoribus emittentes , super autem siccum puluerem admittentes. Illum Hector simul ac digressum bello animaduertit, magna ad suos uoce proclamat: Nunc Troiani, nunc Dardani, nūc Lycij, ut estis, uos uiros ostēdite: nunc roboris, nunc memores estie uirtutis, cum à uobis stat Iupiter, qui eximiam inde gloriam destinauit, Agamemnone hostium præstantissimo à pugna semoto, uos agedum equites recte in hostilē aciem immittite equos, adepturi præclara militiæ decora. Sic locutus , accendit animos ardoremq; singulorū, & ad inuadendos hostes non aliter instigauit, quàm uenator acres canes acrius instigat in leones aprum uel aliquid ferociorem : ipse uero Marti similis inter primos uadens, magnosq; præ se spiritus gerens, in hostes more tempestatis irrupit, quæ tēpeſtas per arduum cœli raptā, moxq; mari illisa, ciet turbidos fluctus. Hic uero quē primum, aut quē postremum & uita & armis spoliauit Hector, cū ei Iupiter eximiā hanc uictoriā destinasset ? Primus omnium quos interemūt, fuit Assæus, secundus Autonon, tertius Opites, quartus Dolops Cleti filius, quintus Opheltius, sextus Agelaus, septimus Aesymnus, octauus Oron, nonus Hipponous. Et hi quidē principes. De turba uero quid dicā ? quē admodū zephyrus in austrum ingruens, profundaq; procella nubes illius euerberans atq; euomēs, undas maris in cōtrariū rapit, impacturūq; saxis aquarum rorem uorticoſo turbine leuatum raptumq; dispergit, sic Hector Græcos agitans atq; ugens, plurima plebis capita trucidabat. Et fortassis complorata fuissent res Græcorum, & eo die debellatū, omnibus Græcis par-

Hector.
285.

tim intra, partim extra castra occisis, nisi Vlysses Dio=
 medi dixisset: Fili Tydei, quæ (malum) ratio nos nihil
 adhuc passos fugere suadet, oblitos nostræ uirtutis? Ad=
 esto hic secundum me uir amicissime, ne cum nostrâ igno=
 minia Hector deleat naues. Cui respondens Diomedes,
 Equidem, inquit, secundum te stabo ac manebo. Caterum
 breuis uoluntas nostra erit, summo Ioue Troianis adiuto=
 ria suggerente, non nobis. Hæc ubi locuti sunt, & ambo
 rursus in hostem conuersi, ipse Thymbraeum iaculo ad si=
 nistram papillam illato confodiens, è curru deturbat. Idẽ
 Vlysses facit in illius auriga Molione, uiro inter primos
 eximio. His à bello (id est, uita) subtractis, per mediũ pu=
 gnæ tumultum ire pergentes, ueluti gemini apri audacia
 freti, cum in canes uenaticos incidunt: ac dominos, item a=
 lios unã cum curru ceperunt uiros non è grege, sed plus
 quàm egregios, Percosij filios, in omni diuinationis gene=
 re super alios præstantissimi: & qui cum sciret futura fi=
 liorum, quantum in ipso fuit, eos ad mortiferum bellũ ire
 non siuit, sed ne irent persuadere non potuit, tristibus ad
 mortem illos ducẽtibz fatiis. quorum Diomedes dum ani=
 mum ab anima, animam à corpore, corpus ab armis sepa=
 rat (erat enim singularis armatura) interea Vlysses Hip=
 podamum & Hyperochũ uita armaturãq; spoliãuit. Erat
 autem inter primos Troianorum bellatores, heros Aga=
 strophus Pæonis filius. Sed hoc ipsum quod inter primos
 erat, licet pedester, causam ei mortis attulit, præsertim
 longe progresso à curru, in quem se recipere ut figã ca=
 pesseret, non posse, uehementer indoluit, à Diomede apud
 coxam lancea percussus. Et iam Iupiter ab Ida despectã,
 restituerat prælium, & æquo Marte se inuicem Troiani
 Græciq; interimebãt, quanquam Græci pleriq; amica su=
 ga elapsi,

ga elapsi, ab Hectore respirabāt. Ipse autem Hector, cum alios, tum uero Agastrophum confectum uulnere repente cum animaduertisset, in hostes cum uociferatione fertur, Troianorum phalangibus eum sequentibus. Quē ubi Diomedes agnouit, propere ad Ulyssēm, qui propē aderat, inquit: Ulysses, in me teq; cum tanta mole ingruit utilidus Hector. Sed agedum stenus, mutuoq; nos tutemur auxilio. Hęc locutus, immanem lanceam in Hectorem directam excussit. Nec eum sefellit ictus, percussa iuxta connum galea. Nam etsi nihil admodū de corpore telū præstrinxit, atque galea euolauit, quæ & triplici lamina & diuino opere fabricata erat (siquidē Apollon eam illi donauerat) tamen ita hominem concussit, ut attonitus trepido gradu quā celerrime potuit, etiā celerius quā profirmitate uirium recurrens, se agmīni immisceret, caligantibusq; insueta nocte oculis in genua succumberet, ac manu humi innitens, surrexit. Caterū cum Diomedes ad recipiendam lanceam tendit eō quō illam tulerat impetus, longe inter propugnatores humi iacentē, Hector interea respuerat, in currumq; conscenderat, & ad mediū suorū se recuperat, ex impēdēti fato ereptus. Diomedes uero resumpta lancea ac reducta, quasi iterū petiturus Hectorē, postquā abeuntē uidit, Euaesili, inquit, canis, licet uix euasisti, & hoc nō tuis uiribus, sed beneficio Apollinis, cui facere uota debes semper iturus in prælium. Quōd si tamen iterū mihi occurreres, non iterū effugies deterrimam mortē, si quis modo & mihi deus affuerit. Nūc alios tuorū persequar, si quos & consequar. Sic locutus, Agastrophū corpus, à quo spoliando fuerat interpellatus, per oculū spoliat. Iamq; ab humeris parmam, à pectore thoracem, à capite galeam detraxerat, insiguem prorsus armaturā,

Diomed.

347.

Diomed.

cum Paris intento arcu sese inclinans atque occultans, ad sepulchralem cippum (nam ibi uetustum Ili Dardanida monumentū erat) explorata aliquādiu occasione sagittam expulit, quæ manū expulsoris minime sefellit, illata in dextrum Diomedis pedem, supra digitos, transq; plantā peralata, atq; humi infixā. Quæ de re Paris exultās ac subsultans, festiuissimos cachinnos magno ore tollebat, Diomediq; gloriabundus insultabat: Ictus es Diomedes, ictus es, quod utinā pro pede tibi latere trās fossō spiritum abstulissē: tamen & sic bene habet, aliquo laborū laxamento dato Troianis, qui te uelut trepidæ capræ leonē expauescunt. Ad quem respondens Diomedes, Contumeliose, inquit, sagittarie, cōtumelia digne, capite puellariter contempto, corde puellis addicto, quid tantopere gloriaris, quod extremum pedis mihi pupugisti? quod non pluris facio, quàm si fœmina me aut puer paruulus percussisset. Citra sensum enim doloris est ictus uiri, nulla uirilitate, nulla uirtute pollentis. Quod secus fiet ex me. Nam siue obuiū te mihi ferre tentabis, nullo tibi ista arma erunt adiumentō: siue telo meo te uel paululum assequar, satis penetrabile esse illud intelliges, quo quicumq; ictus est, statim incuit exanimis. Et cū domi uxor inter pupillos filios præ dolore amissi coniugis dilaniat genas, ille nō fœminarum turba, sed auium stipatus, in eo loco putrescit, quem sanguine suo moriēs tinxerat. Hæc effatus, cum Ulysses eum proxime accedens, stansq; scuto protegeret, ipse subsidens sagittam eduxit, cōsecutoq; atroci dolore in currum ascendit, & aurigam dirigere ad naues cursum iussit, uix satis patiens uulneris uexationem. Ulysses autem, cum se solū cerneret, omnesq; alij perculsi fugissent, apud Ulysses. se cum genūtu, inquit: Hei mihi, quò difficultatis redactus sum?

sum? Fugero consternatus animo? ingens dedecus. Mansero? ingens periculum ne circumueniar, cum nemo mihi in tanta hostium multitudine adsit, super simq; solus, ceteris à Ioue metu perterritis. Sed quid me solū? quid socios abesse? quid metu perterritos fingo? cum sciam deteriores tantum solere discedere à praelio, non fortes: quorum ut quisq; præstantissimus est, ita cōstantissime in acie perstare arbitror, ut aut feriat alios, aut ipse feriat. Hæc dum Ulysses mente atq; anima uersat, iam clypeatæ Teucrorum cohortes aduentabant, iam plures unū interseperāt, iam undiq; infestis telis premebant, eum in modū, quo uenatici canes uenatoresq; iuuenes, aprū ex profundo saltu progressum circumstunt. Et licet fera in obsistentes, atq; hinc illincq; assilientes, infrendens, dentes animumq; exacuat, illi tamen perstant, instant, urgent. Huic apro similibus Ulysses in egregium Deioptem insiliens, summum humerū hasta traiecit, dehinc interemit Thoonū Eunonumq; ac Chersidamantem. Sed Chersidamantem equos iam conscendere parantem, qui tamen accepto prius super scutum uulnere inter umbilicum ac latus relabens, ac terram cubito contingens, in puluere iacuit. His relictis, Ulysses Caropem Hippasi filiū & ipsum lancea cōfodit. Cui auxilio ueniens generoso animo & diuina dignitate corporis Socus (erat enim frater) proxime Ulysses stetit, Socus Ulyssi. atq; ad eū inquit: Clarissime Ulysses, doli laborisq; audivissime, hodie aut ex duobus Hippasi filijs gloriaberis interēptis spoliatisq;, aut hoc telo cōfectus spiritum perdes. Post hæc uerba cōtorsit telum, quo Ulyssis clypeum thoracemq; ac latus omne traiecit, uitalibus tamen (Pallas nāq; prohibuit) illæsis. Ille ubi sentit uulnus nō esse letale, relato aliquantulum pede, Socum affatus est: Infelix, eripuisi

Vlyffes, eripaisi ne mihi usum belli? At ego tibi usuram uitae eripiam, & quidem hodie, atq; hoc in loco: ut hoc iaculo ictus, mihi quidem gloriam, Plutoni uero des animam. His dictis, Soci terguum iam in fugam uersi, atq; abeuntis, sic inter humeros iaculo confixit, ut cum pectore quoq; trafigeret. Ei cum sonitu in terram collapsa atq; animam agenti, insultans, Soce, inquit, Soce, plane cepit te mors. Miser, non parentes tibi istos oculos legent, sed infastae aues ad inhumatum cadauer aduolantes eruent. Me uero defunctum Graeci mei sepelient. Sub haec dicta lanceam Soci, qua erat ipse transfixus, è latere pariter & ex scuto extraxit, uel cruoris extra uulnus, uel doloris intra uulnus subsecuta. Quo cruore conspecto, Troiani se mutuo cohortantes, in unum cuncti feruntur. Ille uero sese referre, ictus uitare, infesto telo ictus inferre, deniq; omni opere mortem arcere, & inter haec socios quanta maxima poterat uoce inclamare, semel, iterum, tertio. Quem cum Menelaus toties & ipse audisset, ad Aiacem extemplo, qui propinquus erat, inquit: Princeps Ajax, aures meas percipit uox uelut Vlyffis, & ea tanquam oppressi ab hostibus uimq; patientis. Equidem illi praemetuo, ne quid peius patiatur solus in medio hostium, si differimus: quem cum tanti precij sit, adiutum potius quam desertum oportet, ne amissi postea ingens desiderium subeat Graecos. Quare recipiendi illius gratia redeamus. Haec locutus dux ipse perrexit, Aiaxq; diuina corporis dignitate comes secutus est. Offendunt autem Vlyffem tum plurimorum, tum praestantissimorum hostium ferro uallatum, & ueluti quendam inter crudos lynces ceruum, quem sagitta confixum, sed fuga ab oculis sagittatis elapsum, ferae illa montoso syluestriq; loco circumsistunt, iam uiribus ex cursu defectum, iam

Menelaus.

469.

iam sanguine frigescente, doloribus ex uulnere affectum
laniant deuorantq;. At si immanem aliquē illuc leonē dæ-
mon adduxerit, diffugiunt, relicta fortiori feræ præda ad
deuorandum. Sic postquam Ajax proximus Vlysi astitit,
præferens illud turris instar clypeum, Troiani alius aliò
diffugerunt. Et Menelaus quidem sauciū manu præhen-
sum eduxit è pugna, eousq; dum auriga currum obuium
duceret. Ajax uero in Troianos insiliens, ante omnes in-
teremit Doryclum Priami filium, sed nothum, tum Pan-
docum, tum Lysandrum, tum Pyrasum, tum Pylartem.
Et non aliter agitans, cadens, occidēs homines equosq;,
quàm annis pluuiialibus inflatus à monte torrentibus ci-
tator fertur, camposq; inundans, multas quercus, multas
pinus, aliasq; arbores quæ exaruerunt, multaq; etiam ru-
dera peruoluit in mare. Et hæc Hectore ignaro, ut in si-
nistra acie occupato ad flumen Scamandrum, ubi moles
belli erat, cōtinens frenatus exaudiebatur, plurimæ mor-
tes siebant, sed præcipue ab Hectore, nunc è curru, nunc
è solo, nunc lancea, nunc alijs telis phalanges hostiū pro-
figante. Quod cum ita esset, non tamen Græci loco, quo
institerant, moti fuissent, nisi Alexander confixo trigo-
na sagitta Machaonis humero, inutilem eum bello reddi-
diisset. Pro quo cum ceteri Græci, ut in ea conditione,
extimescerent, ne forte ipsis fugam facientibus, ille ab
hostibus extingueretur, Idomeneus protinus ad Nesto-
rem inquit: Nestor Achiuorum gloria, conscende cur-
rum, ut tecum Machaonem sumas. Vir enim medicus præ
multis alijs pollet, dum præcidēda extrahendāq; sunt te-
la de membris, & fomenta medicamentorum apponen-
da. Sic locuto Idomeneo obsecutus Nestor, ubi currum
suum cū Machaone ascēdit, equos ut irent flagello iussit.

Idomeneus
Nestori.

822.

illi

Cebriones He-
stor.

§ 23.

illi sua alioqui sponte naues uersus ire cupientes, uiam
(ut sic dicam) uorabāt, ac propè uolabāt. Cebriones autē
cum in alio quasi cornu turbari apud Troianos cogno-
uisset, ad fratrē inquit: Hector, nos in extrema belligera-
mus acie, cum ceteros Troianos in dextro cornu tumultu-
uari uideā, equitibus peditibusq; promiscuis. In tumultū
enim eos agit Ajax Telamonius. Propè nanq; hominem
noui ex spatioso clypeo, quem ad humeros gerit. Diriga-
mus ergo illuc equos, ubi acrior pugna est pedestriū atq;
equestrium, & unde continuus sonus uenit se inuicem in-
terimentū. Hec locutus, equos sonanti flagello cādēs, &
quò dixerat properare adigēs, super cadauera clypeosq;
ducebat. Vidisses non modo rotas, sed totū axem ipsumq;
ambitū sellæ curulis oppleri sanguineis guttis: quas cum
ferrum rotarum, qui canthus dicitur, tum sublinuter cur-
rentium equorū unguē, in altum iaculabatur ex ijs cor-
poribus, quæ conculcabāt. Ita audius Hector quam primū
irrupendi in aciem, perduellesq; perrumpendi, ferebat-
tur, redditurus Græcis miserū tumultum, ut intelligeretur
eum non diu ab ipsorū cæde cessasse. Vbi peruenit, quas
habebat obuias hostiū cateruas, has lancea, gladio, saxis
ingentibus inuadit, in fugamq; conuertit, ipsumq; Aia-
cem (Iupiter enim illi timorem incussit) à pugna compe-
scuit. Stetit igitur Ajax inops consilij, leoninoq; aspectu
nouum tumultum intuebatur. Tum reiecto post tergum
scuto, se in fugam uertit, percussus, inuitus, mœrens, non
magis sua, quam nauium causa. Ideoq; modico gradu &
genu à genu uix moliens abibat, urgētibus eū retro Tro-
ianis, ueluti agrestibus uiris eū agrestibus canibus uillo-
sum leonem, quē in gressum boum septa, cupientemq; iam
adoriri opimum taurum, illi non sinunt, acutis iaculis in-
censiq;

censisq; facibus incessentes, atq; hunc in modū tota nocte
 cōsumpta, et si maxime uiolenta fera est, tamen tot terrori-
 bus cōercita, sub ortū Luciferi mōsta discedit. Et quē ad
 modū pueri cū ingressum sata asinum circumstantes su-
 sibus enixe cādunt, atq; adeo super eū fustes infringunt,
 brutum tamen depasci Jegetē pergit, contēptisq; uerbera-
 bus (quippe illius etatis nō prius illinc abigi potest, quā
 saturatū fuerit) sic Troiani auxiliareq; Aiace lanceis
 infestabāt, et ille subinde conscia uirtute cōuersus, phalā-
 ges hostium ab instando cohibebat, rursusq; cum fugam
 repetebat, tum uniuersi ad castra cōtendebāt, tam qui an-
 tecedebant (medius enim ipse inter utrosq; incedebat)
 quā qui insequerantur. Quorum insequentū tela, par-
 tim in immenso illo scuto, partim non perlato ictu humi
 defigebantur. Hunc ita obrui telis cum animaduertisset
 Eurypylus, accessit, proximusq; Aiaci stetit. Tum obser-
 uato quem hominem quemq; hominis locum feriret, Api-
 saonem principem Phausij filiū subter iecur iaculo trāsfi-
 xit, eumq; protinus uita fugiente collapsum adiens spo-
 liauit armis. Quod uidēs Alexander atq; indigne ferens,
 reducto neruo & rursus renisso, sagittā emisit, & Eury-
 pyli femur dextrū ita percussit, ut harundo ipsa in uulne-
 re frangeretur. Eo ictu Eurypylus uehemēter affectus re-
 siliensq;, ac reiectis ab humero spolijs, retro se recepit ad
 suos, tardante tum uulnere incessum, & ad illos inter eū
 dū exclamans, inquit, O socij principes primoresq; Græ-
 corum, facta manu adeste Aiaci Telamonio, atq; occurrite,
 ut eum à præsenti eripiatis exitio, quod non opinor
 euadet, ita eum multis telis obruunt hostes. Sic uocifera-
 to Eurypylo socij affuerūt, in anteriora clypeis sinistra,
 in posteriora lanceis dextra reductis. His ita uenientibus

Aiax

Eurypylus.

989.

Aiæx obuiam uadens, ubi proximos eos habuit, conuertit uultus, atq; in hostem stetit. Cū hæc in acie geruntur, pugnaturq; torridis & sole & labore corporibus, interea Nestor manantibus sudore equis Machaonem in castra perduxerat, quem inter transitū Achilles cernens, agnoscentisq; (stabat autem in sublini puppi ad spectaculū tam duri certaminis flebilisq; fugæ) euestigio Patroclum nomine uocauit. Ille ad amici uocē, è tentorio, ubi erat, strenue profiliit (quæ prima ei causa exitij fuit) priorq; ad Achillem inquit: Achilles qua me accersisti gratia? quo mea opera uti uis? Ad quē Achilles, Mi Patrocle, nimirū nunc Græci, ut reor, ad mea se genua proijcient, obsecrantes auxilia. Ita enim in intolerabiles necessitates deuenerunt. Tu uero adi Nestorem, ac percontare, quemnam è prælio faucium deportauit. Nam cū non longe hinc rapido cursu præterueheretur, uultum comitis intueri non licuit, à tergo autē plane Machaon esse mihi uisus est. Ita iubenti amantiſſimo amico Patroclus obtemperans, currēti quā uenti similior, ad castra se contulit. Sed eo iter carpente, Nestor ac Machaon iam è curru descenderant, quem disjungendum Eurimedonti, qui famulus Nestoris erat, relinquentes (siquidem ad Nestoris tentorium uenerant) sua uterq; ueste sudorem siccabant, ac stantes ad oram maris, aduersa se aura refrigerabāt. Tandem tabernaculum subeuntes, in sua uterq; sella resederunt. Quibus ita sedentibus, potionem, quam uocant cyceonem, præparabat Hecamedæ magnanimi Arsinoi filia, quam à cæteris Græcis electam (erat enim forma deabus æquanda) sibiq; donatam Nestor, quod consilio reliquos antecelleret, è Tenedo deportauerat, cum id oppidum Achilles euertisset. Præparato cyceone, mulier primum mensam apposuit,

Patroclus.

Achilles.

607.

apposuit, decoram sane decoręq; uestitam. Dehinc super-
 posuit aream concham cum capis ad potus condimen-
 tum, & melle, necnon hordeaceas farinas, iuxtaq; per-
 quam decorum calicem, quę senex domo portauerat, au-
 reis clavis interpunctum, duobus innixum pedibus, qua-
 tuor uelut auribus redimitum, ad quarum singulas binę
 columbę aureę pasci uidebantur, deniq; tam grauem,
 ut repletum uix à mensa alius uel mouere sufficeret. Quę
 Nestor non modo mouere sufficiebat, uerum etiam po-
 turus facile tollebat. In hoc cum ea, quę ad cyceonę per-
 tinent, Hecameda nigro mero diluisset, caprinumq; ca-
 seum certo fermento trituratam addidisset, unaq; farinas
 hordeaceas subegisset, confectū cyceonę illos iussit hauri-
 re, quod ambobus aridā sitim, & qua enectierāt, omnino
 sedauit. Cū ita epoti sermonibus se oblectarēt, ecce Patro-
 dus diuina corporis dignitate ad ianuam affuit. Cui se-
 nex, simulac eū uidit, à throno assurrexit, obuiamq; pro-
 cecit, manuq; prehensum introduxit, & ut resideret iu-
 bebatur atq; adeo cogere conabatur. Nam ille recusabat,
 dicebatq;: Non uacat mihi uenerande Nestor sedere, ne
 cogas, non acquiescam, cum me Achilles miserit, mihi nō
 modo reuerendus, uerum etiam formidandus: probe enim
 ipse nosse qualis iste sit, quā morositate, quā subito
 erumpat in inculpationem etiam culpa uacantium. Misit
 autem sciscitatum te, hic quę ducebas quisnam esset. Quis
 sit, sciscitari non attinet, cū uideam agnoscaq; Machao-
 nem esse. Nunc functus officio, renūciaturus illi reuertar.
 Cui respondēs Nestor, Et quid ita, inquit, Achilles Gra- Nestor
 cam gentē euertit? An non ipse euertit, aut se illā euerte- 688.
 re ignorat? En, inquit, quò calamitatis deuenimus? Summi
 Græcorum apud naues iacēt, aut gladio, aut lancea, aut
 sagitta

Patroclus Ne-
stori.

sagitta uulnerati, ut hic quē postremum ego adduxi. Præter hunc ictus est Diomedes, ictus est Vlysses, ictus Agamemnon. Horum malorum nihil Achilli dolet, nihil curæ est. Quid enim in tanta hominis uirtute crudelius est? An cūctatur dū nobis omnibus alijs super alijs trucidatis, miserum in modū naues hostili absumatur incēdio? Etenim mihi uires non adsunt, iam per senilē debilitatē incuruo. Atq; utinā adessent, quales olim florēte ætate, ut eo bello, quod inter nos et Epios (qui ijdem Elidenses sunt) exarsit, cū Itimoneum illum Hyperochidē, qui habitabat Elide, iaculo interemi, uirū in primis strenuum, & tūc inter primos tutantē sua boum armenta. Abigebamus enim nos à finibus Epiorum pecua pro abnegato ab illis credito. Cætera rusticorum manus cū illum iacentem conspexit, aufugit. Nos opimam sane prædā abegimus, boum quinquaginta armēta, totidem greges ouium, totidem porcorum, totidem caprarū, plurimorum capitū singulos, nec non paria equarum centū, quarū nulla non grauida erat, pars bona pullos etiā allactabat. Hæc cum per nos Pylon perducta uidisset senior Neleus, miro afficiebatur gaudio, cū ex ipsis opibus, tum uero ex filij uirtute, quod maiora quàm pro ætate opera militiæ ederē. Postridie simulac diluxit (nam per noctem cum præda intraueramus) publica præconis uoce iussis adesse ijs, quibus ab Epijs debebatur, quæ magna multitudo erat, singulis pro sua portione satisfactum est, optimatibus qui ob hoc ipsum coacti erant, causas singulorum cognoscentibus. Prius tamen Neleo patri grandī grege ouium, trecentorum uidelicet capitum, & boum armento cum suis pastoribus sibi delectis, & quasi rebus repetitis ab ea ciuitate, à qua multum ei debebatur. Siquidē Augias Epiorum

rum

rum rex, quatuor equos uincere assuetos, quos Neleus eò miserat ad curule certamē, quod ibi exercebatur, proposito tripodis præmio, cum curru retinuit, remisso turpiter auriga. Caput autē atq; illecebræ Epijs atq; Augiæ interuertēdi crediti, & patrē per ignominiā afficiendi, fuit contēptus paternæ senectutis, adolefcētiae meæ, Pyliorū paucitatis, postquā Hercules (longum hoc iam tēpus est) nostrā domum patriāq; euertit, ex duodecim Nelei filijs uno me & minimo, ex frequenti; populo infirmioribus relictis. In huius itaq; Augiæ iniuriæ satisfactione, pater plurima sibi sumpsit ex his, quæ superabāt ex debitorum solutione. Cætera populo inter se uiritim, ne quis exors esset lucri, dispartienda concessit. Quod nos ubi rite atq; ordine fecimus, simul circa urbem sacra perpetravimus, tertio autē quā hęc gesta sunt die, ingēs Epiorū instructusq; exercitus, iunctis peditum atque equitum copijs, Thryoëssam adoriūtur, quod est oppidū satis longinquū à nobis, ac regni Pylj postremū, super Alpheū arduo in loco positū, atq; id obsidētes, omni opere expugnare nitēbātur. Adduxerant quoq; secum Moliū, cui nondū per atatem uires uiro militari necessariae suppetebant. Hos autem eò uenisse, atq; oppidum obsidere oppugnareq; Pallas propece nobis noctu delapsa cælo renūciauit, armariq; ciuitatem, fieri agmen, & protinus in expeditio- nem prodiri iussit. Quod alij cum libētes alacresq; fecissent, unus ego per patrē facere prohibebar, quod diceret nondū me satis gnarū rei militaris. Quicquid diceret, parum hoc fuerat, nisi equos mihi omnes occultasset. Sed ne ista quidē impedimēta mihi impedimento fuerunt, quin in bellum uel pedester exirem. Sic me auidum agebat Falladis numē. Sed pedester ita egi, ut cum maiore laude quā

p

equestres

equestres nostri redirē. Eo die ergo cum equitibus socijs
 ad fluuiū quendā nomine Minyeium uenissēmus, qui op-
 pido Arenæ uicinus, ostia maris facit, ibi subseimus usq;
 ad aurorā, expectantes dum pedestres copię applicarēt.
 Inde profecti sub armis uniuersi circiter meridiē ad hu-
 berem Alpei fluuiū peruenimus. Ibi solennia Ioui opti-
 mio sacrificia celebrauimus, immolātes Neptuno quidem
 atq; Alpeo singulos tauros, Mineruæ autem eximiam
 uaccam, mox corpora curauimus, sumpta communiter
 cœna, & præter ipsum profluētē strati, somnum cepi-
 mus. Postero die prima luce, uotis Ioui ac Mineruæ nun-
 cupatis, nihil minus quā tantum belli opus expectātibus
 hostibus apparuimus, ac priusquā expugnarēt Thryoēs-
 sam, quā oppugnantes omni ui offendimus, arma intus-
 linus. Vbi utrinq; concursus est, consertoq; prælio acri-
 ter dimicatum, primus omnium ego cōtorta lancea Mo-
 lium intercini, uirum strenuum, & tunc præ cæteris loco
 & animo & robore dimicantē. Erat hic præfectus equi-
 tum Epiorum, ac gener Augiæ regis, cuius primigeniam
 Agamedem in matrimonio habebat. Idemq; gnarus tot
 generum medicamenta faciendi, quot ea sunt quæ tellus
 740 (quanta est) parturit. Hunc tantum uirum comites cum
 in terram prolapsus, meq; in eius curru stantem (quippe
 in currum illius arreptis equis ascenderam) & inter pri-
 mos pugnātem uiderunt, territi passim diffugerunt. Ego
 uero nymbose procellæ instar irruere, instare fugienti-
 bus, terga cadere, donec ad quinquaginta currus cepi, bi-
 nis apud quęq; hominibus meo telo interēptis. Cum qui-
 bus forsitan duo Actorionis filij Moliones, terrā & ipsi
 à me confossi dentibus momordissent, per quod Iouis be-
 neficio magnus nostræ uictoriæ cumulus accessisset, nisi
 pater

pater Neptunus illos multa nebula opertos è praelio subduxisset. Nos tamen immisso equitatu, hostem persequentes, stragem edentes, spolia legentes, emensi sumus Aspidos campos usq; ad Buprasion, petramq; Oleniam, & Alefion, unde urbs illa sortita est nomen. Quo ex loco, occiso illic ultimo per me hostium, domũ imperio Palladis sumus reuersi, omnibus palmam ut inter uiros Ioui, sic inter uiros Nestori dantibus. Talis ego extiti, quoties autoritas, aut publica exigebat utilitas. At Achilles inter has necessitates sociorum, solus uim uirtutemq; suam tenebit in ocio? quem certum habeo ubi omnes fuerimus extincti, plurimum mœroris ex pœnitentia contracturũ esse, ac tanta Græcorum clade illachrymaturum. Quamquam ò dii boni, quod ad te attinet Patrocle, quid tu? quid rei geris? Ita ne tibi præcepit clarissimus heros Menoetius pater, quo die te ex Phthia ad Agamemnonem misit? Audiuius enim (ne ignorare me putes) ego atque Ulysses intra Pelei palatũ singula, quæ pater tibi præcepit, cum ambo omnem Græciam obeuntes, comparandi gratia exercitus contra Troianos, ad Peleũ uenissimus, ubi & patrem tuum inuenimus, & te iuxta Achillem. Forte tunc Peleus apud cohortem aule opimi tauri, quæ immolabat, femora adolebat, super ipsa sacra libans nigrum uinum ex aurea patera, quam manu sustinebat, te atq; Achille circa carnem uictimæ occupatis. Quibus ita agentibus, cum nos interuenissimus, pro foribus stetimus. Achilles, ut nos inspexit, stupefactus exilijs, manuq; præhensos introduxit, atq; in sellis licet renitentes collocauit, & apposito conuiuiali edulio, ut mos est, hospitaliter accepit. Postea uero cum cibo & potu refectis atq; exhilaratis, dicendi copia facta est, ego sermonem orsus sum, & ut uos

iuuenes nobiscum ueniretis hortatus, id quod ipsi magnopere uolebatis. Tū senes parentes suo uterq; filio dedere mandata. Peleus quidem Achilli, ut niteretur semper ad optima, & primas inter principes obtinere. Menætius autem hæc tibi: Fili mi, natalibus Achilles te, natu tu illo es maior. Ipse tibi uiribus multo antestat, tu eum scies debebisq; (nam recti consilij admittet ille rationem) autoritate regere, sapienter admonere, fideliter emendare. Hæc tibi senior pater, quod præceptum Patrocle oblitus es. At nunc certe redigente me tibi in memoriam, ad mone hæc Achillem, si consilij tui admittat fortasse rationem. Nam quis scit an dæmone uolente, tu potissimum eum inducas? Efficax enim est amici exhortatio. Quod si religione aliqua, aut Iouis oraculo per matrem renunciato, retineri se excusat, te saltem in aciem mittat, concessis tibi suis tum armis, tum militum copijs, ut aliqua salus efficiaris nostris, si forte specie Achillis conterritus Troianus exercitus facessat à prælio, & Græcus respiceret, iam penè cōsumptus, ac refocilletur. Refocillari enim à pugna sufficit breui momento. Vos uero integri accrescentes, facile defessum hostem uel ipso clamore à castris ad mœnia sua repelletis. Hæc Nestor. Quibus permotus Patroclus, repetito cursu ad Achillem redibat. Et cum naues Ulyssis præteriret, quo in loco res forenses ac senatoriæ agebantur, stabantq; altaria, obuium Eurypylum habuit, claudicantem ob feminis uulnus, atro sanguine scaturiente cum sonitu, capite atque humeris sudore uelut imbre manantibus, sed adhuc tamen competentis mentis. Quem Patroclus miseratus comploransq; ita affatus est, O indignum casum luctuosamq; fortunam principum Achiuorum. Hocine fato huc uenerunt, ut longe

Amor
Patroclus.

819.

longe à patria suo corpore canes pascerent? Sed age heros Eurypyle, hoc unum mihi responde: Vtrum adhuc nostri Hectori pares sint, an impares, atque ab illo profligantur? Huic respondens Eurypylus, Actum est, in=
 Eurypylus.
 quit, illustris Patrocle de nobis, actum est. Omnes haud dubie apud has naues occumbemus. Nam & nostrorum clarissimi quiq; cæsim punctim ue sauciati, in tentorijs iacent, & Troianorum uirtus in nos assidue inualefcit. Sed tu ut me serues obsecro, in tentorium ducas, sagittam incidas, euellasq; calida aqua cruorem eluas, uulneri mitigatoria illa atque optima medicamenta alliga, quæ te Achilles edocuit, à Chirone iustissimo Centaurorum ipse edoctus. Nam ex duobus medicis fratribus, Machaonem existimo in tentorijs manentem, magis alium meliorem sibi medicum requirere, quàm se medicum alij præstare. Podalirius uero in campis ferociam sustinet Troianorũ.
 Patroclus.
 Ad quem respondens Patroclus, Quĩ potest, inquit, istud fieri heros Eurypyle, cum mihi sint mandata Nestoris præuertenda, quæ renunciare Achilli me iussit? Verum ne sic quidem patiar te neglectum in tanta calamitate. Hæc ubi dixit, medium hominem complexus ac baiulans, tabernaculo intulit, super bouina coria, quæ famulus dominum ferri uidens substrauerat, extendit. Dehinc sagittam defecuit gladio, eduxitq;. Post hæc, membra cruore scedata abluit calida aqua, postremo radicem quandam, quam manibus triuerat, amari saporis, sed quæ doloris amaritudinem leuaret, apposuit, per quam unã cum dolore sanguine represso siccatum est uulnus.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XII.

V M ita Patroclus circa Eurypyli cura-
tionem apud illius tentorium occupatur,
interea omnibus copijs inter Troianos
& Græcos certabatur, hos quidem inclu-
sos intra munitiones, illos autem extrin-
secus fossam transcēdere, uallum proruere, castris irrum-
pere querentes. Quod & facturi erant dijs uolentibus,
quibus insensis Græci munitiones illas ad tutelam nauū,
ducta extrinsecus fossa excitauerant, quod nullum eis ex-
hibuissent honorem sacrificiorum: ut per hoc & uiri &
prædæ, cæteraq; quæ muro cingebātur, incolumia essent.
Quo factum est, ut non modo hæc opera non arcerent
hostes, sed ne diu quidem perstarent. Siquidem quandiu
inter uiuos Hector, in iracūdia Achilles, sospes Priamus,
incolumis fuit Troia, tam diu stetit & murus. Postea ue-
ro quàm Troianorū præstantissimi quiq; oppetiere mor-
tem, Græcorū partim extinctis, partim superstitibus, qui
superfuerunt, decimo demum anno Troia excisa, in pa-
triā reuerterūt. Tunc cum Neptunus atq; Apollon inito
consilio exciderunt, immissa undatione fluminum, quæ ex
illis montibus deuoluuntur, Rhesi, Heptapori, Caressi,
Rhodi, Grenici, & Aesepi, Scamandri, Simoēntisq; ubi
tot scuta, tot galeæ, tot etiam semideorum hominum cor-
pora humi deciderant. Horum fluminum ostia quidem
Apollon opera illa nouendiali spatio detorsit. Alueos ue-
ro Iupiter, quo properantius euerterent, iugibus pluuijs
inflauit, cum interim Neptunus in hoc ministerio prin-
ceps

ceptus tridentem tenens, truncos ac saxa, quibus murus
 fundatus erat, ac multo cum labore structus, utpote sub-
 limis & crassus, demoliebatur, & in Helleſpōticum mare
 iaciebat, tandemq; exciso (quāntuscunq; ad oram maris
 & super omne littus extēdebat) arenis inductis, omnes
 fluuios reuocauit in pristinum cursum. Hic exitus muri
 futurus erat, ubi nunc et de quo inter duas nationes acri-
 ter certabatur, turriū tabulatis ad crebros ictus hostium
 concrepātibus. Nam Hector non contētus fugasse Græ-
 cos è campis, trepidosq; in castra compulisse beneficio
 Iouis, etiā debellare pergebat Troiū manu sociorumq;
 comitante. Atq; ut apri, leones'ue à canibus uenatoribus
 sese addensantibus ac mutuo auxilio subnixis crebra tela
 intorquentibus circumuēti, generosus animus neq; timet
 neq; torretur: sed ea præstantia, qua ad extremum occa-
 surus est, identidem se conuertit, & quocunq; tendit, etiā
 illi tendunt: sic Hector in quācunq; partem pugne ibat,
 suos in se conuertebat, fossamq; murosq; inscindebat,
 transcendere iubens. Sed neque hominibus, neque equis
 suppetebat audacia. Quippe haud facile uidebatur, e-
 quos uel fossam transilire tam latam, uel aliqua ratione
 transire, uel in tam iniquo aggere insistere, præsertim
 currum trahentes: tum eò quòd ubi ad summam crepidi-
 nem aggeris peruentum esset, timendum erat ruinae pe-
 riculum, cum per se magnum, tum uero quòd ruentes in-
 duceret se sudibus, qui penitus defixi ad tutelam castrorū,
 ut introrsum crassi, ita extrinsecus præacuti in utroque
 fossæ labro crebri extabant. Itaq; ut equestres aggrede-
 retur castra in curribus stantes, ratio non erat, sed pede-
 stres, si fossam transissent. Quod intelligens Polydamas, Polydamas.
 Hectorem adiit, atque ita allocutus est: Hector uosq; alij
 61.

ciuium ac sociorū principes, non constat ratio equos per
 fossam traducendi, quod perquam arduum est & propter
 murum in supercilio ripæ positum, ut neq; descendere
 cum equis nobis fas sit, neq; illinc pugnare loco angusto,
 & ad recipiendam calamitatem quam inferendo magis ido-
 neo. Quòd si omnino Iupiter in hostes male cogitans, in
 animo habet auxiliari nobis, ut hæc diruamus, nihil ma-
 gis uelim, quam ista execrata hostium capita quamprimum
 hic longe à patria ad interemptionem redigi. Sin
 minus, & illi rursus à nauibus uertentes ora, nos terga
 uertere compellat, & in hanc sic alte depressam incidere
 fossam, opinor ne nuncium quidem de nobis esse redi-
 rum, ita ad unum omnes ab hoste necabimur. Quare egi-
 te omnes assentiamini sententiæ meæ, relictis hic supra
 fossam equis, suo cuique aurigæ, ipsi ut sumus armati He-
 ctorem pedestres uniuersi sequamur: sic non sustinentes
 impressionem nostram Græcos occidione occideris. Hæc
 80 - Polydamas. Cuius sententia ut salubrior probata, Hector,
 sicut erat armatus, è curru desiliit, Cebrione se Polyda-
 manteq; comitari iussit, & alio minus streuato ad custo-
 diendos equos pro Cebrione substituto. ceteri uiso He-
 ctore descendisse, & ipsi descendunt, iubentesq; suo
 quisq; aurigæ, ut pro fossa instructos atq; in procinctu
 tenerent equos, in quinque cuneos se discreuerunt, cum
 ternis ducibus. Primus cuneus præstabat cæteris & ani-
 mo & robore hominum, quibus nihil longius erat, quam
 rescissis munitionibus ad tætoria nauesq; pugnare. Hunc
 ducebat Hector, Polydamas & Cebrion. Secundum
 Paris, Alcathous, & Agenor. Tertium diuina specie
 Deiphobus Helenusq; Priami filius, & Asius Hyrtaco
 genitus. Quartum formosus Aeneas Anchisiades, cum
 duobus

duobus¹ Antenoris filijs Archelochō & Acamante, omnis
 rei bellicæ scientissimis. Quintum qui constabat ex auxi-
 liaribus, Sarpedon cum Glaucō Astropæoq; , quos ex
 omni sociorum manu præcipuos, ut erant sine contro-
 uersa post Sarpedonem præcipui comites, sibi delegerat
 ille uir summus atq; singularis. Igitur ita distributi, ac
 confertis clypeis instructi, in hostes tendunt, magno im-
 petu, maiore animo, maxima spe murum prouedi, eosq;
 intra illum extinguendi. Solus autem omnium Asius non
 existimans sibi consilio Polydamantis acquiescendum,
 maluit experiri stans in curru cum auriga penetrare ad
 naues, uelocissimis equis, quos ex patria Arisba duxe-
 rat, fretus: sed animosius, quam prudētius. Nam neq; cum
 equis, neq; sine equis ad Troiana mœnia reuersurus erat,
 sed misero fato in castris sub Idomenei telo postremum
 diem obiturus. Hac itaq; fiducia Asius sinistrorsum uiam
 tenens, quæ ferebat ad portam Acam, per quam redire
 Græcorum currus è campo solebant, equos immisit, &
 forte euenit ut porta aperta esset, quod uidelicet si qui
 adhuc Græci foris essent, illac se possent recipere, Leon-
 teo tamen & Polypæte Pirithoi filijs custodibus. Eam
 Asius sicut altam latamq; ita late patentem cum uidisset,
 rectâ concitat cursum. Socij quoq; quorum quinque præ-
 ter Asium principes erant, Iamēnos, Orestes, Acamas,
 Thoön, Oenomaus, sublato truci clamore insequuntur, se
 non posse ab hostibus sustineri, sed in ipsis castris Græcū
 obruncaturos persuasum habentes, sed stulte persuasum.
 Inuenerunt quidē portā apertam, sed & custodes eosq;
 fortissimos, ut in utroq; Lapitharum genus agnosceres,
 siue ex uigore animi, siue ex robore corporis, siue ex sta-
 turæ dignitate. Stabant enim pro porta uelut geminæ in
 montibus

montibus quercus, quæ magnis immixtis radicibus nitentes
 in illis non pauescunt, nec pluuijs nec uentis celsos ipsa-
 rum uertices ferientibus: nec ad aduentum magni Asij
 loco cefferunt terrore perculsi, sed corporibus animisq;
 fidentes, expectauerunt irruentem. Nec minus Asius so-
 cijq; protentis in altum clypeis, reintegratoq; ululatu,
 subeunt murum. Polypetes autem atq; Leonteus tam diu
 intra portam perstiterunt, dum ad propulsandum pericu-
 lum socios excitarent: à quibus ubi palam factum est, ho-
 stem in murum niti, tum uero exclamatum, trepidatum,
 & ad subsidia ferenda cōcursum est: moxq; hi duo extra
 portam pugnare cōperūt, tanquam in montoso saltu ge-
 mini atq; indigenæ apri, qui uiso aduentantium canum
 ac uenatorum tumultu, expectant, ac proruentes qua
 obsepti sunt syluam, in apertum prodeunt, donec eos ali-
 quis uenatorū uenabulo exanimet. Et qualis illorū apro-
 rum frendētium crepitus fit, ita & horum armaturæ fre-
 mebant ex iactibus aduersariorū. Addebat autem iisdem
 animum ad acriter dimicandū præter conscientiam uir-
 tutis, quòd de superiori loco socij pro turribus stantes,
 tum alia tela, tum maxime saxa iaciebant, de castrorum,
 de nauium, de ipsorū salute solliciti, adeo ut ex atris nu-
 bibus insano uento impulsis non plus niuium excutiatur
 in terram, quàm tunc niuiliū ultro citroq; commuebat.
 Sed ex lapidibus (nam multo erāt meliores) uastior soni-
 tus reddebatur, galeas clypeosq; pulsantibus. Qua de re
 ingemiscens Asius, percussoq; semore, Iouē dolore dictā-
 te his uerbis appellat: Iupiter pater, omnimodo & tu a-
 mator es uanitatis, atq; adeo amātissimus. Ego tibi fidem
 habēs, spe ducebar, credebāq; fore, ut non sustinerent ho-
 stes uim uirēsq; nostras. En ut acres uespæ atq; apes, po-
 sita

Asius Ioui.

v. 164.

sita ad arctum collem tecta, cum filijs subeunte uenatore
 non deserunt, sed permanēt, pertinaciterq; propugnant:
 Sic duo hi haud amplius à porta submoueri quēūt, obsti-
 nati potius aut trucidari aut capi, q̄ cedere. Hæc Afius.
 Qua oratione Iouē exorare non potuit, iam animatū ad
 hanc gloriā Hectori dandā. Nam interea alij ad aliā por-
 tam dimicabāt, quas pugnas sigillatim me exequi nō mo-
 do difficile sit, sed etiā diuinū quiddā. Enimvero undiq;
 circa murū ignes dispositi erāt, Troianis cremare naues
 cupiētibus, Græcis uero, si salui cum nauibus esse uellent,
 occurrere coactis. Quo ex spectaculo tristes dii, quicūq;
 Græcorū studiosi erant, tamen pugnantibus Lapithis u-
 res suggerebāt. Ibi primū Polypetes Damasum impigre
 dimicatem interemūt, galea iaculo traiecta, atq; omni in-
 tus cerebro dissipato. Post hunc alios duos Pylonem & 185.
 Hormenū: necnon Leonteus Hippomachū, apud balthēū
 forte percutiens, emissa lancea sternit, mox educto gladio
 in alios irruens obruncat Antiphatem, quo humi resu-
 pinato, obruncat deinceps Menonem, Iamenon, atque
 Orestem, quorum corpora cum interfectores spoliant,
 tunc & plurimi & optimi Troianorum Hectore ac Po-
 lydamente ducibus, omni ope uiam sibi per ruinas muri
 facere nitebātur, ut ad deflagrandas naues procurrerēt.
 Græci, ne id fieret, pro fastigijs munitionum solcite pro-
 uidebant. Inter hæc ecce in aëre aquila quædam immanē
 maculosumq; anguē ac seminecē unguibus ferēs, Troia-
 nos, ut rescindendo muro instabant, à sinistra circuiuit.
 Atq; ita inter ferendū nondum deposita naturali ferocia,
 anguis conuerso retrorsum ore in raptricis pectore iuxta
 iugulum dentes impressit. Illa præ dolore morsus prædā
 in mediam aciem dimittens, cum clangore procul illinc
 quanta

quãta maxime potuit celeritate auolauit. Eo colubro uis-
 so, sic propalam iacente, Troiani exhorruerũt ueluti in-
 Polydamas. fausto Iouis augurio. Ipse quoq; Polydamas Hectore ad-
 diēs, ita affatus est: Hector, etsi me semper uerbis territas
 recta consulentẽ, tanquã tibi parũ & in ista tua potentia
 obsequentẽ, tamen cum sit contra officium, eum qui cum
 ciuibus de repub. agit, præuariance ueritatis demereri
 hominẽ aliquẽ, ut ego nunc te demererer falsa dicẽs, etiã
 nunc promam quod sentio optimum esse: Non instemus
 expugnare castra spe ad naues penetrandi, nihil admodũ
 profecturi, nõ magis quã auis ista profecit, quæ (si quid
 mihi credis) ad nostrum uenit exemplum. Nanq; hoc au-
 gurium ita interpretor: ut hæc ales, quem ferebat ungui-
 bus immanem colubrum, ad nidum filijs escam perferre
 non potuit, sed uiuo relicto abiit: sic nos etiamsi strenue
 murum fortiterq; refringamus, iterum ingruẽtibus Græ-
 cis repellamur a nauibus castrisq; ; turpiter remetientes
 tandem quã uenerimus, uiam, ac relinquentes nostrũ plu-
 rimos ab hoste trucidatos. Atq; hunc in modum præstã-
 tissimus uates & ariolandi solertissimus, cuiq; ceteri fi-
 dem habebãt, augurium auguratus est. Hector autẽ tor-
 233. uis hunc intuens oculis, respondit: Polydama, ista quæ
 dixisti, haudquaquam mihi probãtur, & tu aliter quã
 sentis dixisti, nolens ueram ipsam, atq; hac meliore ape-
 rire sententiam. Sin utiq; ex animo atq; iudicio locutus
 es, nimirũ tibi dii & animũ & iudiciũ & sensa & sen-
 sus ademerunt. Quippe qui iubcas me neglectis consilijs
 diuinis atq; pollicitis, tuis ariolationibus accedere, quas
 nihili facio prorsus atq; contẽno, siue dextrorsum aues
 ortũ uersus, siue sinistrorsum ad occasum uolẽt. Nos ipsi
 Ioui, q me iussit sperare, cõfidimus, & hominũ & omnium
 decorum

deorū principi. Quò mihi ista auguria tua? optimū augu-
 rium est pugnare pro patria. Aut quid tāto tēpore bellū
 atq; aciem perhorrescis? Si enim ceteri nos ad naues oc-
 cumbemus, non est uerendū ne tu quoq; occūbas, quippe
 non es ita pręstati animo atq; pugnaci. Ceterum, ne in-
 sciis sis, si quē hominū uerbis tuis seductū subtrahere se
 à pugna, aut te ipsum pugna detrectare cognouero, euesi-
 gio mea lācca confixus animā fundes. Hęc fatus Hector
 processit, cuneo sociorū sequēte cum læta uociferatione,
 insuper exorta uenti, qui ab Ideis montibus flabat, tēp-
 state (Iupiter eam excitabat) cāpestris late puluis fereba-
 tur in ora Græcorū: qui illorū quidē intererūt, Troiano-
 rum uero auxit audaciā pariter & gloriā, præcipue He-
 ctoris. Ergo Troiani tum ipsorū uirtute, tum Iouis nu-
 mine subnixi, propugnacula perfringere, turriū gradus
 cōuellere, saxa prominētia, super quæ turres stabant, de-
 moliri, magis ac magis sperantes patefacere sibi iter ad
 naues. Græci nihil manus perstare, nec gradu deijci, pro-
 pugnacula ipsa scutis protegentes, subcuntem Troianū
 ad illa diruenda arcere atq; detrudere. Atq; Aiaces per
 turres ambo properātes, atq; omnia obeuntes, cum uoci-
 feratione animos sociorum excitabant, alios mollioribus,
 alios durioribus uerbis instigando, O socij Achiui, quiq;
 eximij, quiq; mediocres, quiq; infimi estis: Neq; enim o-
 mnes in bello sunt pares, sed omnes unus labor hic uo-
 cat, quod & ipsi cognoscitis: Nemo hinc ad naues refu-
 giat, aduersariorum territus minis, sed & ipsi procedite,
 & idem facere alios mutuo iubete. Si forte altus Iupiter
 dederit, ut hoc propulsato discrimine, ipsum hostem ad
 urbem usq; persequamur. His exhortationibus duorum
 principū alij ad propugnandū incitabātur. Quam multi
 autem

Aiaces Græcis.

269.

autē niuū uilli, nymbis à Ioue sopitis uentis, hyemali die
 labuntur, quibus (præter mare niues illabentes in se per
 instabilitatē cōuertēs) cætera omnia uestiūtur, excelsi mō
 tes, celsa promontoria, herbidi campi, læta arua, amœna
 littora, sinuosi portus: tam multi lapides utring; uolita-
 bant, sonitu ictuū uocificationumq; undiq; apud murum
 inualescente. Neq; uero Hæctori cæterisq; Troianis fas
 unquam fuisset fores portæ atq; repagula perrumpere,
 nisi Sarpedonem filium Iupiter in hostes, ueluti leonem
 in boues, excitasset. Huius clypeus ex sex taurinis tergo-
 ribus compositus erat, inducta desuper lamina ferrea, &
 eius orbe (nam erat rotundus & à fabro arario factus)
 aurea ora ambiētē. Hunc Sarpedon clypeū sinistra præ-
 ferens, ac duo iacula dextra quaties, ire perrexit, tanquā
 leo montiū alumnus, qui diutina efferatus inedia, hortāte
 fama, ad rapinā in caulas ouiuū se quantumlibet munitas
 intēdit, ubi si custodiā cum lanceis canibusq; ad tutelam
 gregis offenderit, nihil tamē minus securus periculi sui in-
 silijt in oues, aut rapina potiturus, aut uulnus pro rapina
 accepturus: tali Sarpedon animo ad inuadendū murum
 cuertendāq; propugnacula rapiēbatur. Prius tamen, etsi
 properabat, Glaucum Hippolochi filium sic allocutus:
 Glauce, quid ita nos ambo præter cæteros tātō in honore
 apud nostros habemur, & loco sedendi, & plenioribus
 poculis, possidentes etiam ad oram Xanthi tam eximium
 prædium, partim consitum, partim ad sata luberrimum,
 & quos Lycij tanquā deos quosdam intuentur? Non ne
 ea propter deceat nos cum primis popularibus stare in
 pugna, & primos discrimen adire certamanis? ut sint è
 nostris qui dicant, Profecto nostri reges non desunt glo-
 riæ suæ, nec se imperio Lyciorum, carnēq; csculentiores
 ac uiuo

Sarpodon.

310.

de uino poculentiore quo fruuntur, indignos ostendunt, cum dimicent tanto robore ac tanta audacia. Quamquam ò Glauce si huiusce belli defuncti periculo, sperarem fore, ut immortalē uitam & exortem senij uiueremus, nimirum neque ipse pugnarem in primis, neque te ad idem agendum adhortarer. Nunc autem non modo in hac mortalitatis necessitate positi cum simus, sed etiam mille generibus mortis obnoxij, certæ, ineuitabilisq; , eamus uel daturi de nobis alteri gloriam, uel nobis de altero adepturi. Hæc locuto Sarpedone, Glaucus nec abnuît, nec annuit. quos ambos sequente Lyciorum cæterua, cum ex aduerso tendentes conspexisset Menestheus Petci filius, & turrim ubi ipse erat petentes, uehementer extimuit, intelligens quantam cladem essent allaturi. Collustrans igitur oculis, si quem principum è cirru conspiceret, qui socios tutaretur in tanto periculo, Aiace[m] utrunq; conspexit, unâ stantes, ac iuxta illos Teucrum, qui tunc ueniebat à nauibus. Quos uocantem, ut in tanto strepitu, fragore, fremitu uel armorum uel portarum,munitionumq; quas rescindere Troia ni nitebantur, uel uociferationum, quæ ferebantur in cœlum, quia exaudiri fas non erat, propere Thooten præconem pro se dimittit, dicens, Die Thoota, curre curiculo ad accersendū hunc utrunq; Aiace[m], si uterq; (quod multo satius est) præsto hic esse per eorum commodum potest, quia præsens hic perniciēs imminet ab ingruentibus Lyciorum ducibus, quorum tanta in superioribus prælijs extitit uirtus. Sin uterq; non potest, quòd & illic laboratur, at Telanonijs certe cum Teucro fratre præsto sit. Cui obtemperans præco, cursu decurso ante Aiaces stetit, & ad eos inquit: Aiaces Achiuorum principes,

Menestheus.

343.

Thootes.

Menesthe

LIBROS

Ayuntamiento de Madrid

L. MARCO

Menestheus princeps uos illuc præost esse efflagitat, parumper saltem illuc opem laturos, & quidem utrunque (quod multo satius est) si per uestrum commodum licet, quia præsens ibi perniciēs imminet ab ingruentibus Lyciorū ducibus, quorū tanta in superioribus prælijs extitit uirtus: sin uterque non potest, quia & hic laboratur, at Telamonius certe cum Teucro fratre præsto sit. His auditis acquiescens Ajax Telamonius, confestim ad Oileum inquit: Ajax, tu nunc Lycomedesq; hic stantes, urge te socios ad pugnandum, dum ipse ad ferēdas illis suppetias eo, ac redeo. Nam cōtinuo huc redibo, posteaquā ab illis periculum propulsauero. Hæc ubi dixit Ajax, abiit comitante cum Teucro & Pandione, qui arcum Teucris ferebat. Hi postquam ad Menestheum per murum ingressi ad turrim peruenerunt, offendunt illum cum socijs satagentes, quoniam Sarpedon Glaucusq; cum alijs Lyciorū primoribus iam in fastigia euaserant. Hic iterum ad aduentū subsidij renouato clamore concursus est, & Ajax omnium primus magnanimū Epicleū socium Sarpedonis interemit. Siquide nactus rude marmor inter ipsa culmina, quod uix unus (quales nunc sunt homines) etate et uiribus florēs, altera manu ferret, ipse facile sublatum ita contorsit in Epiclei galeā, ut ea diffusa, caput ipsum cum ossibus facta cerebri confusione contereret. Ille in caput labēs, sicut in aquā proni præcipitatur, deorsum à turri delatus est, atq; exanimatus. Teucer quoq; animaduerso Glauci apud ipsa fastigia strenue pugnantis brachio nudato, locū ipsum sagitta confixit. Eo ictu Glaucus ab instituto pugnandi feruore cohibitus est. Sed dissimulato uulnere, ne quis hostiū illo cognito gloriabūdos ei uerbis insultaret, furtim desiliit. Sarpedonē autem etsi digresso
Glaucō

Telamonius.

366.

Glauco (quem statim digressum esse cognouit) subijt do-
 lor, non tamen diffidentia: protinusq; Alcmaonē Thesto-
 ris filiū certo ictu cōfodit, à quo educta iterū lācea, pro-
 nus ille in faciem corruit. Tunc Sarpedon propugnacula
 ipsa atq; uestigia reuellēs manibus, parte partē (ut ligata
 inuicem erāt) sequēte, murum denudauit, uianq; fecit ad
 multorum pariter ingressum. Quod cernētes Telamonij
 fratres, unum telis ambo petiuere: Teucer quidē sagitta,
 quæ in lucentē clypei baltheū circa pectus illata, ne occi-
 deret hominē, Iupiter obstitit, nolens filij exitū illo loco
 esse: Ajax uero lancea, qua reducta in filiēs scutū trāsuer-
 berauit, eumq; cōcussit, ac quātumlibet fero cē represit,
 ac cōsternauit. Et ceteri quidē paulū à summitate muri
 submoti sunt. Sarpedō uero non prorsus loco cessit, optās
 speransq; incepti muneris assequi palmā: conuersusq; ad
 suos, Quid ita, inquit, Lycij ignauum istic tenetis ociūm? Sarpedon Ly-
cijs.
 Nā uni mihi quāuis strenuo perquā arduū sit rescindēdo
 muro uiam munire ad naues. Agedum cōfertī ingruite. 409.
 Pluriū enim quā unius est opera pręstātor. Hęc exhor-
 tatoriā ducis castigationem reueriti comites, circa ipsum
 ducem in hostem uehementius ingruūt. Græci contrā alia
 atq; alia cohorte (magni negocij res uidebatur) acie in-
 trorsus firmabāt. Ita neq; Lycij per ruinā muri uia sibi
 ad concremandas naues facere poterant, neq; hos Græci
 reijcere ab eo muri uestigio, quod illi semel institerant.
 Sed quemadmodum duo uiri de terminis indiuidui limiti-
 bus agri discordes, mensoriam lineam qua fines utriusq;
 discernant, manibus tenentes, tandem de exiguo termino
 rixantur: Sic utriq; de propugnaculis, quibus diuisi erāt,
 belligerabant, & hi & illi scutis parrisq; protecti. Eoq;
 etsi nonnulli nudato inter uertendum se tergo, plures ta-

q men

men per ipsa scuta sauciabantur, turribus ac muri culminibus ubique cruore natantibus. Et sicut mulier proba, quæ questum manibus facit, ut natos ab inopia uindictet, in apponenda lana trutinam subleuat uento præponderantem, ita inter Græcos atque Troianos pari more decernebatur, donec Iupiter hoc eximium gloriæ decus Hæctori dedit insiliendi ante omnes in castra Græcorum.

Hæctor. Nam exclamans inter eundem ad socios, inquit: Ingruite fortissimi ciues, demolimini murum, aperite iter, & ignem hostilibus nauibus inferte. Huic exhortationi omnes Troiani (nam omnes audierunt) obtemperantes, murum addensati inuadunt, telaq; præstrentes, turrium scalas ascendunt. Ipse uero saxum quod è regione portæ stabat, arripuit, uasti tum ponderis (nam duo illud uiri, quales nunc sunt, non facile in plastrum è solo leuarèt) tum corporis, sed deorsum crassi, sursum acuminati. Id Hæctor una manu sublatum ac facile tractans (Iupiter enim faciebat illi leue) non laboriosius, quàm opilio cum fert arietis uellus, portauit propius portam. Huius autem portæ erant geminæ fores, ut proceritate sublimes, ita asserum crassitudine robustæ: quas interius obseruabant totidem repagula altrinsecus posita, sed eadem anborum clauæ. Huc Hæctor proxime accedens, ac bene annitens pedibus, ne uanior esset ictus, sed prolato sinistro, ac totis in rotando saxo aduocatis uiribus, medias fores cum ingenti fragore percussit, sed cum maiore prostrauit. Nam diffractis utrisque cardinibus emotisq; repagulis, disceptæ altera ab altera, ruinam fecerunt, saxo suapte mole ingresso. Quod inscutus Hæctor, uolucris noctuæ similis irrupit, quem tunc nemo alius (dijs exceptis) se obuium ferens, illinc coërcere potuisset. Oculi uelut ignis ardebant,

bant, undiq; corporis armatura fulgorem horrèdum red-
debat. Ipse duo iacula manu gerens, ad Troianos con-
uersus, iubet eos transcendere munitiones. Illi celeriter
imperata facientes, partim munitiones superant, partim
per ipsas portas infunduntur. At Græci fugam capeffen-
tes, cum attonito tumultu se ad naues proripiunt.

I L I A D O S H O -
M E R I C A E L I -
B E R X I I I .

VPITER autem, posteaquam He-
ctora cum Troianis ad Græcorum na-
ualia euexit, relicto illis interim studio,
ut per se cruentum committerent præ-
lium, ipse ilico procul ora conuertit, o-
culosq; defixit in regionibus Thracum equestri bello stre-
nuorū, Mysiorumq; fortium bellatorū, ac Agaurorū inno-
centissima gentis, ut quæ sine ullis diuitijs equino uictitat
lacte. Cum igitur nusquā ad Troiā respiceret, haudqua-
quam suspicans fore, ut aliquis deorū auxiliū ferret Græ-
corū partibus, Neptunū oblata hæc occasio nō latuit, in si-
dētem tūc nemorosum Samothracie dorsum, in quod pro-
gressus è mari cōscenderat, unde omnē Idā, omnē Troia-
nā urbē, omnia castra subijcere oculis posset: unde prospici-
ebat bellū, admirans Troianos, miserans Græcos & ob-
id grauitè Ioui succensens. Itaq; statim citato gradu à
monte descendens, subter immortales plantas syluis colli-
busq; trementibus, ter conatus est Aegæ petere, ubi in me-
dijs aquis fanum habet, & in fano armaturā auream im-
mortalemq; , ter conatus, ter pedem continuit. Quarto

q 2 tandem

tandem moram rupit, quo in loco ubi institit, primū equos ad currum iunxit auricomos atq; acripedes, dehinc auream sibi armaturam induit, tum sumpto flagello & auro & arte conspicuo, bigam ascendit: immisissq; equis super undas fertur, ita leui agiliq; cursu, ut axis nihil admodum tingeretur, ipsis aquis presentia numinis (agnoscebant enim suum principem) letis, atque obsecundantibus, cetis quoque undiq; è fundo excitis. Cum appulisset specum mari circumfluum inter Tenedon atque Imbron, illic equos sistit. Vincula, quibus alligati ad currum erant, detrahit, quo pasci possent. Compedes aureas, quae nec frangi queant nec dissolui, ut reditum domini opperiretur, inducit: ambrosiam pabulū apponit, mox ad exercitum Graecorum è mari ire contendit. Cum uenit, Troiani uel turbini uel flammæ similimi, Hectorē cuneati sequebantur, rabidi, acclamantes, nihil ex labore, nihil ex conatu remittētes, quò uidelicet spe ingressi essent, se cūctas naues cum cunctis Graecis ad interneccionem redacturos. Ipse imagine assimilata, robustaq; uoce Calchantis, Graecos hortabūdus adiit, & in primis ambos Aiaces, sua nihilominus spē alacres ac pronos ad pugna, inquit, Aiaces, hic quaeso tutamini Rēp. solitæ uirtutis memores, nō misere fugae, aduersus hostē qui ui trāsit murū. nā alibi nihil admodū metuo, ubi sunt qui arceant Troianos. pro hoc ego loco timeo, pro hoc praecipue sollicitus sum, quem Hector ipse cum sua manu oppugnat, furēs, ardēs, & qui se maximi Iouis esse filiū iactat. Vobis autē deus aliquis animo suggerat, ut perstetis hic fortiter, hortātes etiā alios ut illū, quantūlibet annitentē, etiā autore Ioue fretū: tamē ab accessu nauū prohibeatis. Hæc cū eis dixisset, ambosq; scipione tetigisset, iter intendit ea pernicitate, qua se de arduo

Neptunus Aias
ibus.

47

arduo editissima rupis culmine ad insequendam alteram
 avem demittit accipiter, eam superne conspicatus in sub=
 iecta planicie agentē. Eo tactu ambo sibi pectus animosi=
 tate, manus agilitate, pedes leuitate, genua uigore aucta
 esse senserūt, sed prior Oileus: ideoq; ad Telamoniu pro=
 tinus ita inquit: Ajax, non uates nos Calchas ad defendē=
 das naues adhortatus est, sed aliquis coelitu sub Chalchā=
 tis imagine, quem ex talis ac poplitibus, cum abiret, facile
 agnouit. Facile enim dij ab hominibus dignoscuntur. Quin
 mihi animum sentio factum esse animosiozem ad repu=
 gnandum atque pugnandum, manus quoq; & pedes ue=
 getiores, & quasi me ad agendum instigantes. Cui re=
 spondēs Ajax Telamonius, Et mihi, inquit, idem cōtingit,
 manus ad lanceam pruriunt, pedes inuitant, & sua sponte
 moliri uidentur, animus ita exurgit, ut cum Hectore tam
 acri atq; indefatigabili bellatore pugnare uel solus au=
 deam. Cum hæc inter se duo alacres colloquuntur Aiaces,
 illo corporis & animi uigore, quo erant a deo instructi,
 tunc ipse deus eos quoq; incitatum pergit, qui malo domi=
 ti post hos apud tentoria mentem a formidine, membra a
 defatigatione relaxabāt. Eosdem cum hostem expugnatis
 munitionibus irrupisse in castra uidissent, ingens moeror
 ac desperatio incessit, fatentes tum lachrymis, tum uoce,
 nulla iam ratione presentē deuitari posse perniciem. Hos
 Neptunus sic attonitos adiens, non difficile animauit,
 erexitq; : & ante omnes è primoribus præstantioribusq;
 septē, qui cæterorum phalāges instruerēt, Teucrum, Lei=
 tum, Peneleum, Thoantem, Deipyru, Merionem, & Anti=
 lochu, quos ita allocutus est: Quid istud dedecoris Argiui
 principes, quos ego, ut uiribus atq; ætate florentes, cōfi=
 debam pro defendēda nauium incolumitate stare in acie?

Oileus.

Telamonius

Neptunus.

¶ 3

Vos uero

Vos uero segne tenetis ocium. Quod si pergitis, hæc dies
 nobis illuxit, qua sub Troianis occumbamus. O facinus,
 quid nouitatis, quid ego prodigij uideo? quod me nūquam
 suspicatus sum fuisse uisurum, Troianos in castra uenisse,
 qui antehac neq; conferere nobiscum manus, neq; expe-
 ctare nos uel momento temporis audebāt. Non secus atq;
 imbelles fugacesq; cerui, non resistunt alijs feris, ut lupis,
 pardalis, Lyncopantheris: sed in syluis huc illucq; discurs-
 santes, harum ferarum pabulum fiunt. Nunc uero longe
 ab urbe ad ipsas naues præliantur. Cur ita? nempe ob ue-
 cordiam ducis & socordiam militum, qui in inuidiam ducis,
 quem exosi sunt, quòd Achillem læsit, pugnam detre-
 ctant, & ob id apud naues quoq; trucidamur. Et ille qui-
 dem haud dubie in culpa est, qui iniuriam fecit. Non est
 tamē cur à bello nos subtrahamus. Placemus quæso quàm-
 primum uirus acerbitatis. Placabiles nanq; sunt sensus bo-
 norum. Atq; ista socordia ac militiæ detrectatio, cum om-
 nibus turpis, tum uero nobis turpissima est, non modo
 fortibus, sed etiam principibus fortium, quod facientibus,
 quod ad me attinet (infirmior enim sum quàm alij, quàm
 ut uobiscum ipse digladiet) cum toto uos ex animo male
 odero. O dij boni, cunctabimini adhuc? at ista cunctatio
 malum hoc mox maius efficiet. Ponite quæso ante oculos
 singuli dedecus huius rei atq; indignitatē. En Hector fori-
 bus portæ cum ipsis uestibus refractis, ad naues iam pu-
 gnans robur suum ostēdit. Adeo res in ultimum est addu-
 cta discrimen. Hunc in modum Neptuno illos adhortato,
 phalāges Græcorū circa duos Aiaces sese coegerunt, ste-
 terūtq; tam strenue, ut eas neq; Mars ipse si interueniat,
 neq; ipsa Pallas, uterq; bellorum præses, incesseret. Nam
 qui crant robore ac uirtute præstantes, diuum Hectorem
 cum socijs

cum socijs expectabant, aliquantum ab alijs sciuncti, in-
 ter se tamē ita coniuncti atq; conglutinati, ut scutum scu-
 to, clypeus clypeo, lancea lancea, galea galea, uir uiro co-
 haeresceret, & propè inmitteretur, ipsis etiam minacibus
 cristis superfulgentes galeas sese contingentibus. Atq; ita
 instructi, ac pleni fiducia, & ad pugnandū bene animati,
 Troianis duce Hectore ingruentibus sese obijciunt, & te-
 la in eos ualentibus dextris excutiunt. Quemadmodum
 autem cautes aliqua solutis citato torrente radicibus, à
 dorso celsi montis cum ingenti fragore per stragem ne-
 morum rapida fertur, subinde subsiliens, sed ad nulla ob-
 uia subsistēs, eadē ubi in plana deuenit, quantūlibet inci-
 tata, tamen rotandi tenorem seruare non potest, sic citatus
 ferebatur Hector, occidēs hostes, minansq; ad naues usq;
 ad mare se esse penetraturū, dumtaxat, antequā in globos
 hostiles incideret: in quos impactus, nō modo nō stetit, sed
 etiā coercitus reiectusq; est, tot lanceis tot gladijs ex ad-
 uerso petitus atq; concussus. Itaq; relato pede, socios ma-
 gna uoce inclamauit: Fortes Troiani, magnanimi Lycij, — 150.
 Dardani bellatores, assiste mihi. Nō enim opinor diu me
 hostes sustinebūt, etsi globis se arctauerint, sed ab hac ma-
 nu propellentur, si uoce à principe deorū Ioue iussus ego
 adiutusq; cōtra hos pugno. Hæc locutus animū accendit
 ardoremq; singulorū. In quibus Deiphobus, quæ sua ma-
 gnanimitas erat, colligēs se sub clypeū quē præferebat, a-
 gili gradu procedebat. In hūc Meriones, explorato quē
 feriret loco, pilū emisit, nec aberrauit, si non aberrare est
 uano ictu ferire. nā pilū inter taurina tergora hostilis scuti,
 in ea parte, qua ferrū haste suffigitur, crepuit, ulterius ali-
 oqui trāsiturū. Nihil tamē minus clypeū à se Deiphobus
 excussit eo ictu cōteritus. Meriōes quoq; retro ad suos ces-
 sit, bis

sit, bis admodum dolens, quòd nec hostem uulnerasset &
 telum confregisset. Eoq; se ad tentorium suum contulit,
 alterum allaturus quod ibi reliquerat. Ceteri praelium
 conscrunt, insurgitq; pertinax clamor. Ibi primus omnium
 Teucer egregium quendam è Teucris interemit, nomine
 Imbrium, locupletis Mentoris filium Priamiq; generum.
 Nam Medesicasta Priami filiam notham in matrimo-
 nio habebat. Hic ante aduentum Græcorum habitauit Pe-
 dasi. Orto deinde bello, Troiã commigrauit, ut Troianos
 inter quos erat præcipuus, bello iuuaret, & apud socerum
 diuersabatur, peræquè ab illo habitus, atq; si unus è filiis
 foret. Hic ubi Teucer ei telum, quod ab aure contorserat,
 è uulnere reuellisset, cum armorum sonitu defluxit, sicuti
 ornus quæ in longe conspicuo montis cacumine, cum te-
 neris ramis ad terrã succisa prosternitur. Ad eum ita con-
 stratum Teucer accedebat, arma (erant enim insignia) spo-
 liaturus. Sed cum in se uidisset infestum telum conijci ab
 Hectore, destitit, illudq; parua corporis declinatione ui-
 185-
 tauit. Sed magnanimus Amphimachus, beati Actorionis
 filius, ut recens in aciem aduenerat, excepit. in què humi
 cum armorum sonitu collapsum cum iret Hector, ut ga-
 leam eriperet, ipsum uicissim Ajax Teucris frater telo pe-
 tiuit, nec corpus perstrinxit, nam totus lucido ferro tege-
 batur: sed tanto robore umbiculũ clypei percussit, ut eum
 loco reiecerit. Eoq; retrocedente, singula cadauera bini
 Græci ad suos protraxerunt: Amphimachum Menestheus
 & Sthichius Atheniensium principes, Imbrium ambo Aia-
 ces, singularè eorum uirtutè declarantes. Atq; ut duo leo-
 nes præceptã ab auidis canibus capram tenaci morsu te-
 nentes, suspensam ferunt in spissum nemus, sic hostile cada-
 uer uterq; Ajax ad suos asportauerunt. Quod ubi armis
 exuerunt,

exuerunt, Ajax Oileus capite truncauit, agro ferens animo Amphimachi necem: conuersusq; in hostes, caput rotauit, quod pedum tenus Hectoris delatum est. Neptunus quoq; ex Amphimachi nepotis exitu magna sane acerbitate contracta, illinc ad naues iter tendit, ut plus periculi Troianis plusq; calamitatis crearet, excitatis ad praelium alijs Græcis. Allocuturusq; Idomeneum, speciem sibi induit uocemq; Thoantis Andremonis filij, qui princeps Aetolorum in omni Pleurone & in excelsa Calydone tenebat imperium, & ut deus quidam uulgo in honore habebatur. Idomeneus autem quando Neptuno obuius factus est, redibat à tabernaculo amici, quem sira confixa socij uix eripuerant: datoq; medicis mandato, petebat tentoriū suum, cupidus adhuc redeundi in pugnam. Huic occurrens Neptunus, ita inquit: Princeps Idomeneū, quod euauerunt nunc illæ, atq; insultationes nostrorum hominum in Troianos? Cui Idomeneus, O Thoan, inquit, nemo in causa est, quātum equidem intelligo. Non enim inscitia rei militaris, nam omnes pugnam callemus, non ignauia, non formidine, nam nemo ab acie fugit, non segnitie, nam nemo laborem recusat, profligamur ab hostibus, sed sic deorum maximo placet, ut longe à patria, ut in terra hostili, ut in glorijs, mortem & quidem teterrimā uniuersi oppetamus. Tu tamen Thoan ex tua consuetudine facis, semper enim fuisti pugnax, qui alios ubicūq; cessare cernis, hortaris ad praelium. Perge igitur, nec munus istud cohortandi ceteros intermittas. Tunc excepit iterum Neptunus: Ego uero Idomeneū imprecor ei, qui ualens hoc in statu non pugnat, ut ex hac terra nunquam redeat domum, sed hic canum esca & ludibrium fiat. Tu ocyus sumptis armis unā uenias. oportet enim huic rei pariter

Neptunus.

Idomeneus.

Neptunus.

incumbere, si cui usui, et si tantum duo, tamen alicui usui esse possimus. Coaugmentata enim uirtus hominum pollet etiam quātumlibet infirmorum, de quo numero nos non sumus, assueti etiam pugnare cum fortibus. Sub hęc Neptunus in aciem abiit. Idomeneus autem ingressus tentorium, sibi arma circūdedit. Tum egressus, gerens manu iacula, citato gradu proficiscebatur, fulgore armorū maiorem in modum utpote ex cursu uibrantium, sinulis fulguri, quod terrificis incensum radijs Iupiter sublimi de extra ab illustri olympo excutit, ostentans mortalibus immortale ostentum. Atq; sic festinans, non ita multo extra tentorium habuit obuiū Merionem famulum, qui ueniebat ad lanceā sumendā. Ad quem Idomeneus inquit: Meriones mi, quidnā uenis relicto praelio atq; acie? Nūquid & tu uulneratus es? & ita, ut perferre dolorem non possis? an nuncius ad me uenis? seu tua sponte, quod cupias me in acie potius stare quā domi sedere? Cui Meriones, Imò uero, inquit, uenio, sumpturus telum, si quod tibi domi reliquū est. nam quod habui, in ipso ictu super scutum

Idomeneus.

Meriones.

Idomeneus.

Meriones.

267

Idomeneus.

Deiphobi principis iaculatus infregi. Ad quē Idomeneus, Non modo aliquod unum, sed unū & uiginti domi mihi sunt: hoc est, tibi sunt, si tot uolueris. quæ ex aduersa fronte ianua stant, ipsoq; fulgore se indicant, & ea quidem Troiana, quæ ex illis interemptis abstuli, in tentorio uidebis. Neq; enim opinor cui hæc sunt, eminus cum hoste pugnare. Cui Meriones, Et mihi quoq; inquit, cōplura sunt hostium spolia, sed longius quā ut in expedito mihi sint ad sumendū. Nam neq; me degenerem existimo, sed semper in ancipiti acie cum primis stare cōsuisse, nec alicuius sociorū tanquā mihi auxilio futuri recordari, & hoc te ipsum optime scire. Ad hūc Idomeneus, Scio equidē quāta uirtute

uirtute sis, cæterū quid ista cōmemorare te attinet? quōd
 si nūc præstātissimū quiq; Græcorū cōtracti, certatim pro
 nauibus pugnemus (uirorū enim uirtus præcipue ex emu-
 latione dignoscitur) iam strenuus ab ignaui, ab imbelli
 bellator appareat. nanq; ille uix potēs sui est, ut nequeat
 eodē in uestigio persistere, sed subinde mutat loca, modo
 huc, modo illuc pergit nutās atq; uacillās, superq; utrūq;
 pedem subsidens præ metu, mistrum in modū corde palpi-
 tante, ac dētibus cum sonitu tremētibus. Hic autē neq; lo-
 cum mutat, neq; corpore uacillat: in ipso primo pugne
 cōgressu modice timet. cū insedit loca ad tēdendas insidi-
 as, optat quāprimū acri se prælio miscere. hoc in loco ti-
 bi, si uel ense feriare uel telo, non tribuetur ignauiæ aut
 imbecillitati, dūmodo nō feriare in ceruice tergo uel, aut a-
 lia posteriori parte, sed in aduerso pectore, aut in utero,
 & hoc cū ultro pedē inferis, non cum pedē refers, interq;
 primos dimicas, nō post primos. Sed hæc hæctenus, ne uelu-
 ti pueri fabulantes tēpus teramus, ne uel proteruius aliquis
 hoc nobis uitio uertat. Tu age intro eas domū, telūq; ca-
 pias. Hæc locuto Idomeneo, Meriones (ut erat certaminis
 audus) celeriter introijt, telū cepit, iterū redijt, Idomene-
 umq; secutus atq; assecutus est. Quales autē cū Martem
 patrē in bellū euntē comitātur duo filij, Craterus, & qui
 quælibet strenuū terreat bellatorē Atarbes, cū è Thracia
 in Ephyros aut in Phlegyas arma sumētes, perq; mediā
 aciē, seu per cornua eūtes, nō utrosq; exaudiūt, sed alteros
 tantū, ut ijs uictoriā largiātur. tales hi duo principes et a-
 nimo & specie in bellū se cōferunt. Et Meriões ad Idome-
 nū prior, Quā in partē, inqt, Idomeneū inclinat animus
 ut pgamus? in dextrū ne latus, an in sinistrū? Nā nusq; nō
 credo negociū exhiberi socijs. Cui respōdens Idomeneus,
 In medio,

Meriones.

Idomencus. In medio, inquit, praesto sunt alij propugnatores, & in primis ambo Aiaces Teucerq; cum in stataria pugna bonus, tum in sagittando omnium optimus. Hi Hectorum (quantalibet sua sit fames sitisq; pugnandi) saturabunt, satiabuntq;. Et ut fortis strenuusq; sit, tamen arduum ei erit talibus uiris deuictis deflagrare naues, nisi in illas Inpiter ipse flagrantem concitat facem. Neq; enim maior Ajax ei similis est, qui mortalis sit, qui pane uescatur, qui ferro possit saxisq; uiolari. Adeo ne ipsi quidem (quo nihil est fortius) Achilli concesserit, duntaxat in stataria pugna. Nam in celeritate pedum nulla contentio. Eapropter perge mihi ad laeuum cornu, ut uideamus quam primum, si cui demus ipsi gloriam, an si quam nobis. Haec locuto Idomeneo, Meriones strenue ire ac praere contedit. Qui cum eo peruenissent quò maturabant, & (ut conspiciui ex armis erant) conspecti & cogniti fuissent, in ambos ab omnibus se inuicem cohortantibus, concursum est ad ipsas extimas naues: ubi redintegrato certamine, sic inhorruit acies, utrisque infesto animo, corpore, ferro in mutuam perniciem incumbentibus, ut inhorrescit pugna uentorum, cum nacti puluerulentas uias, pro se quisq; pulueream nebulam excitare, & in altum torquere conantur, & ut illa nebula in aduersum ueniens oculos premit: sic tunc continens fulgorem galearum, loricarum, scutorum proxime politoru premebat, nec oculos tantum, sed etiam mentem: ut supra modum fuerit futurus impauidus, qui hanc speciem alacrior quam timidior inspectasset. Huius autem tanta inter hos heroas cladis autores erant duo dij partium studiosi: hic quidem uolebat Graecos uictos, à Troianisq; uexatos, non tamen extinctos, & Hectorè Troianosq; eatenus esse uictores, quatenus Thetidi atq;

atq; eius filio, quibus hoc dabat, satis fecisset: ille ediuerso
 Græcis uim uiresq; subministrabat dolens uicem eorum,
 quomodo ita & Troianis domarentur, & ob id summo=
 pere fratri inensus. Nam idem deus, eadem dea, idem lo=
 cus ambobus est parens: sed hic & maior natu, & * plu=
 rimum rerum gnarus. Ideoq; ille non propalam, sed clan=
 culum è mari prodijt, furtim intrauit acies, occulte sub
 humana specie ad resistendum assidue Græcos erigebat.
 Quo magis contentio crescebat, atrox prælium conse=
 rebatur. Et cum utriq; confertim perrumpere alteros ni=
 tuntur, utrinq; multi occumbunt. Ibi Idomeneus etsi æta=
 te semicana, tamen in hostem exhortatus socios irruit,
 in fuganq; uertit: occiso Othryoneo, qui nuper è patria
 Cebeso uenerat ad comparandam sibi singularem glo=
 riam, sed perinde difficilem. Quippe spopöderat Priamo,
 se hostes ab ora Troiana effugaturum, nisi recedent.
 Pactus tamen pro hoc merito Cassandram uxorem, etiam
 indotatam. Nam erat filiarum Priami pulcherrima, quæ
 res eum animosum faciebat ad bellum. Huic Idomeneus
 sublimiter incedenti, rimatus locum, uibrata lancea me=
 dium uentrem, non sustinente ictum thorace, confixit,
 inq; terram collapsus (collapsus est autem cum ingenti so=
 nitu) gloriabundus insultauit: Othryonee, equidem tibi
 primas inter omnes mortales tribuo gloriæ partes, si mo=
 do exoluas quicquid Priamo promissisti, pro quo inuicem
 tibi filiâ ille uxore despondit. Quid nos? profecto eadem
 tibi & promittimus et exoluemus, ut pulcherrimâ filiarû
 Agamënonis, ex Argo accersitam, tradamus uxorem: dum
 tamen Ilium hoc tam insigne oppidum nobiscum euertas.
 Quo circa sequere me, ut apud naues de re uxoria ac spõ=
 salibus transigamus. Neque enim indignus sum, quo aru=
 spice hæ

Idomeneus.

374.

spice hæ nuptiæ fi. ant. Cum sic locutus eum pede per acia
 em traheret, ecce Asius in ultionẽ defuncti aduenit, stans
 ante equos, quos sedulo auriga post dominum pedestrem
 ducebat, penè ipsius humeros ac terga afflantes. Et sic
 magna auiditate Idomeneum ferire conanti, Idomeneus
 ipse ita guttur subter mentum coniecta hasta percussit, ut
 illa per ceruicem emineret. Quo uulnere Asius non aliter
 quàm quercus, aut acer, aut ilex aliqua sublimis, à fabricis
 in usum succisa naualem, humi collapsus est, confusumq;
 murmur pariter & sanguinem fundens ante equos, quã
 tus erat, in cruento puluere uolutabatur. Hoc cum uidi-
 set auriga, stetit inops mentis, & quasi ipsi sibi excidit,
 non ausus ab hostibus in fugam auertere equos. Cui An-
 tilochus inter hanc hæsitacionem telo medium uentrem,
 quem locum destinauerat, thorace non sustinente cõfixit.
 Eoq; de curuli sella prolapsus, humiq; singultiente anima
 equos abduxit. Deiphobus autem casu tristatus Asij, pro-
 pius accedens Idomeneũ iaculo petit. Sed ille telum ex ad-
 uerso specularatus, subter orbẽ clypei se cõtraxit, ut aut de-
 uitarct illud, aut clypeo exciperet. Siquidẽ is clypeus dia-
 obus canonibus erat compactus, lamina ferrea taurinis ter-
 goribus obducta. Verum Deiphobus, etsi spe, non tamen
 ictu frustratus est. Cuius iaculum Idomenei clypeum su-
 peruolãs, ac cum sonitu radens, in iecinore principis Hy-
 psenoris Hippaso geniti demersum est, hominẽq; cõfestim
 genibus subnũtti cõegit. Hic uasta Deiphobus, ac proce-
 ci uoce iactabundus exclamat: Non iacet inuindicatus
 Asius, non caret apud inferos ad quos tendit, mortis solati-
 tio. Nam profecto gauisurũ scio, quòd ego sibi parẽtũ.
 Sic insolenter locutus Deiphobus, cum alios Græcos do-
 lore affecit, tum maxime Antilochum, qui iacentis socius
 erat.

Deiphobus.

414.

erat. Sed ne iacentis quidē curā abiecit, accurrensq; amicum scuto protexit, donec subeuntes duo sociorū Mecesteus Echijs filius & dius Alastor, uterq; uir insignis, eriperunt, ac grauius lamentantē ad tentoria reportarunt, Idomeneus uero nōdum uel Reip. satisfactū putans, uel animo suo satisfactū habēs, sine intermissione pergebat, ut tetram mortē aut hosti offerret, aut ab hoste acciperet. Stabat autem à Troianis Alcathous clari Aesyetae filius. Cui, quòd ex omni Troia esset uirtute præcipuus, Anchises Hippodamiam in matrimonium dederat, filiam primigeniam, quæ parentibus quidem cordi erat, ut filia, sed ex hoc magis, quòd formositate, quòd ingenio, quòd opibus domesticis æquales cæteras antecelleret. Hunc Neptunus Idomeneo iniuriæ obnoxium præbuit, hallucinatis eius oculis, torpēfactis cruribus, ut neq; fugam capeffere, neq; gressum moliri posset, sed tanquam cippus aut proce ra arbor perstaret immobilis. Atq; sic stanti lorica, quæ eousq; domino saluti fuerat, læcca perfregit, redditoq; stridulo sonitu tum ipsius ictus, tum perfractæ lorice, cuspis in corde insedit, & post ruinam ab ipso corde micante quatiebatur: sed breui post extinctum pulsu quati desijt. Tum Idomeneus uasta & ipse ac procaci uoce iactabundus exclamat: Deiphobe, num tibi uidetur esse par, tres **Idomeneus.** hostes interemisse, quod ego feci: atq; unum, quod tu fecisti: demonie, quoniam ita insolenter gloriabare, consiste mecum, fac copiam pugnandi, ut discas qualis ego bellator sim, oriundus ab Ioue, à quo ortus est auus meus Minos, pater Deucalionis, qui me genuit principem Cretensium populorum, & huc aduectum nauibus in tuam patrisq; perniciem, atq; aliorum Troianorum. Hæc locuto Idomeneo, Deiphobus incertus animi cogitabat, utrum **illinc**

illinc digressus, alium aliquē ex præstantissimis socijs accerferet, an uel solus belli fortunam experiretur. Deliberanti conducibilius uisum est conuenire Aeneam. Eum reperit stantē post aciē, ac postremum, utpote Priamo semper iratum, quòd tam eximium inter ceteros uirum parum pro dignitate, aut nullo honore prosequeretur. Ad

Deiphobus.

463.

hunc accedens Deiphobus, inquit: Aenea princeps, nūc si quid te cura tuorū tangit, ueni opem laturus Alcathoo, cui te decet opem ferre, quòd & sororis maritus est, & te domi uestræ paruulum educauit. Eum tibi Idomeneus uita armisq; spoliavit. His uerbis Aeneas toto animo confusus, tamen ad bellandum excitatus, in Idomeneum fertur. Ille uero non ueluti adolescentulus territus est, fugaq; se mandauit, sed perstitit more suis agrestis, quæ in desertis montibus percepto frequentioris hominum agminis aduentu perstat, surrectis setis, frendentibus saninis, ardentibus oculis, præstanti animo ad uiros canesq; arcendos. Atque ita expectans aduenientem Aeneam Idomeneus, aliquot fortium suorum, quos impræsentiarum uidit, Ascalaphum, Merionem, Antiochum, Aphareum, Deiphylum uocans, præsto sibi esse his uerbis adhortatus est: Venite amici defensori me ab Aenea aduersus me ueniente. cum quo uiro tam celeri pedibus, tam ualido in prælijs, hominumq; interfectore, solus congregi summopere uereor, eò quidē magis, quòd in ipso bonæ ætatis flore positus est cum uires præcipue uigent. Quòd si æqualis illi fore, quo animo sum, protinus aut ille de me, aut ego de se eximiā uictoriā reportarem. Sic locuto Idomeneo, cuncti uno animo reductis ab humero clypeis astiterūt. Ediuerso Aeneas & ipse socios, quos inspexit conuocauit, Deiphobū, Paridem, Agenorem. Post hos (nā hi principes

Idomeneus

reddēteq; casside humi percussa raucum sonum, iterum in
 hostem Meriones inuolauit, telum è prono brachio ex-
 traxit, & ad suos se recepit. Illum Polytes germanus
 medium complexus, exportauit è praelio usq; ad equos,
 qui post aciem tumultumq; bellorum stabulabantur cu-
 stode auriga. Ibi in rhedam optime ornatam positum
 ad urbem remisit, grauiter lamētantem ex crudi iactatio-
 ne uulneris, cuius proflumen per manum decurrebat. In-
 uerea ceteri pugnabant renouata uehementi uociferatio-
 ne. Illic Aeneas Aphareum Caletoris filium sibi ad-
 uersum in iugulo ferit, quo ictu Aphareus submisso si-
 nistrorsum capite, galea scutoque se contingentibus,
 morte solutus est. Antilochus autem obseruans Thoo-
 nem, dum tergum uerteret, oblataque occasione inua-
 dens, tergum ipsum ferit, ita grauitur, ut continens
 uena, quæ illac ad ceruicē currit, omnis amputaretur. eo
 ictu Thoon in posteriora recidit, ambas manus charis fa-
 miliaribus extēdens. Antilochus uero accurrens, arma de-
 trahebat, oculis tamē lustrās ne ipse feriretur. Sed eū Tro-
 iani hinc atq; hinc circumsistētes, cum crebris ictibus scu-
 tum pulsarēt, nihil tamen perstringere poterant. Aderat
 enim ei Neptunus, qui Nestoris filiū inter tot misilia tu-
 taretur, alioqui non euasurum, ita nunquam pugnare in-
 termittebat, nunquam quietam lanceam tenens, sed assi-
 due quatiens, & ad hostē arma circumsferens, ac se sub-
 inde circumagens, rimansq; semper, quemnam opportu-
 ne aut eminus iaculo peteret, aut cominus inuaderet.
 Quod faciēs, non latuit Adamantē Asij filiū, qui in eum
 progressus cominus umbonē percussit, sed inuidēte ictum
 uitāq; Neptuno, spiculū refractū est, cuspidē tanquā igni-
 to clauo intra scutū remanēte, reliqua parte humi cadēte.

Quem

Quę relato gradu cedētem, ut subduceret se ictibus. Me-
 riones insecutus, inter umbilicum ac genitalia, ubi uiris
 acerbissimus doloris est sensus, lanceam defixit. Ad quę
 ictum Adamas non secus resiliebat ac reluctabatur, quā
 taurus cum arctis uinculis à bubuleis inuitus adducitur.
 Nec diu, ut in tanto dolore, reluctatus est: sed obortis
 ad lumina tenebris, breui expirauit. Vbi Meriones ac-
 cedēs, telum de inguine eduxit. Helenus uero Thraicio
 gladio, ut sunt Thraicij grādes, galeam Deipyro secun-
 dum tempus percussit, fregit, excussit: quam dum qui-
 dam pugnantium Achæorum ad pedes suos reuolutam
 colligit, Deipyrum æterna nox texit. Eius mortē graui-
 ter frēs Menelaus, minaci uultu, uoce, lancea, quam li-
 brarat, in Helenum tēdit, & ipsum uicissim intēto ar-
 cu ultro ueniētem. Atq; ita pariter ambo telum in al-
 terum excusserunt. Et sagitta quidē percusso thorace, ubi
 cōnexus est, haud aliter resiliit, proculq; reuolauit, quā
 scapi fabarū, lupinorum uē, cum uētilatoris pala, tum ua-
 lido flatu ictati, longius uolant. Menelai uero lancea in
 manu, quę deorū arcū tenebat, et per ipsam manū in ipso
 arcu defixa est. Helenus ut mortē uitaret, concessit ad so-
 cios, suspēsā manū gerēs, & affixā una lanceā trahēs.
 Cui cum magnanimus Agenor & lanceā reuellit & ma-
 num funda lancea, quā suus famulus habebat, colligauit,
 Pisander funesto fato duclius, recta in te Menelaë, imò in
 mortē pergīt. Nam abs te erat occidēdus. Hi in mutuum
 cunctes occursum, postquā proximi fuerūt, hastas cōiiciūt.
 Sed sua Menelai sine ictu præteruecta hominē est, sua Pi-
 sandri, in huius scuto defixa, nō trās fixa, summo tenus li-
 gno se fregit. Verum ille ob hunc ictū letatus, uictorē se
 esse interpretabatur. Idē cum Menelaum stricto insiliē-

tem mucrone conspexit, & ipse quam subter scutum hâc
 bebat bipennem, fideli chalybe, ac oleagino manubrio
 proceroq; corripuit, & inuadentem inuasit, atq; equi-
 nas iubas apud ipsum conum galeæ percussit. Ipse ue-
 ro ab illo percussus est, ubi frontis extremitas cum nasi
 summitate committitur. Quo ictu ossa crepuerunt, cruenti
 oculi ante pedes deciderunt, ac succidentibus tibijs, ad ter-
 ram ipse defluxit. Menelaus autē adies incusso pectori pe-
 de arma detraxit, atq; conuicia Troianis gloriabundus
 faciebat, inquiens, Faceſite ſic, faceſite à caſtris Tro-
 iani inſolētes, tumultuoſiq; ultores. Parum habetis tan-
 ta clade, tamq; inciuii probe me ſemel affeſſiſſe, aſpor-
 tata cum multis opibus uxore, quam uirginem duxeram,
 apud quam hoſpitaliter accepti diuerſabimini, ne iterum
 afficiatis nequiſſimi canes inſandum ignem nauibus in-
 frētes, & ad interēptionē noſtram immani furore pro-
 perantes, non ueriti grauē iram Iouis hoſpitalis, qui pro-
 feſto ueſtrā urbē obiter aliquando euertet. Iupiter pater
 (nam te ſapiētia atūt cunctis hominibus dijsq; præſtare)
 numine tuo ſiunt hæc omnia, ut Troiani ſicut rebus alijs,
 ita bello prælioq; ſatiantur. Satiantur enim quotidie ſo-
 mno, uenere, cātū, chorea. quibus rebus tam lepidis iucun-
 diſq; Troiana pubes magis geſlit excellere, quam belli-
 cis. ideoq; in bellis inepti exiſtunt. Quare nobis etſi
 ardētibus ad pugnam, tamen inuitis à pugna conce-
 dendum eſt. Hæc locutus, cruēta, quæ detraxerat hoſti
 arma, in manus ſocijs dedit, ac ruruſ in pugnā redijt, pri-
 miſq; ſe pugnatoribus immiſcuit. Ibi in eū inſiliēs Harpe-
 lion Pilæmenei regis filius, cum quo ad bellū Troianum
 uenerat, nequaquā in patriam reuerſurus, medium ſcu-
 tum lancea cominus percuffit, ſed nō traiecit. Qui cū re-
 trogradus

trogradus se reciperet ad suos, circumferens oculos, ne quis eum uulneret, nō deuitauit mortem, quam uitabat. Nam in abeuntem Meriones sagittam immisit, quæ de-
 fixa in coxa dextera subter ossa, in pubem euasit. Ille eo-
 dem loco subsidens, ac deinde prostratus, tanquam lum-
 bicus, largo profluuio sanguinis inter fidelium sociorum
 manus animam agebat. Erant autem socij Paphlagones,
 qui sedula cura circumstabant iuuenem. Et cum iam
 animam egisset, luctu graues incurrunt, tollunt, unaque
 cum misero patre uim profundente lachrymarum ad urbem
 reportant. Eius nece admodum contristatus Paris
 (apud ipsum enim ille cū permultis Paphlagonibus ho-
 spitabatur) Euchenorem tragula inter aurem malaq;
 cōfixit pariter & extinxit. Erat autē hic & facultatibus
 & uiribus & indole animi inter paucos, nec suæ mortis
 ignarus: siquidem ei senior pater Polyidus homo egre-
 gius atq; idem uates, frequenter apud Corinthū ubi ha-
 bitabat, prædixerat, ipsius exitum fore, aut donū ex atro-
 ci morbo, aut militiæ ex ferro Troiano apud naues, cum
 Græcorum cæde plurimorum. Filius uero tum atrocita-
 tē morbi reformidās, tū ignauiæ dedecus, si committeret,
 ut à cæteris pro ignaui haberetur, militare maluit, * cer-
 tam mortem certa morte cōmutans. Atq; hunc in modum
 ad sinistrum cornu dimicabatur, aestuantibus ac penè ar-
 dentibus sole armis, labore corporibus. Iam Troiani pro-
 stigabantur, iam Græcis in manus uictoria erat, ut qui-
 bus Neptunus animū auxiliūq; præberet, cum Hector
 huius rei nescius adhuc ibi erat, quò primum post irru-
 ptionem in castra suis cæsisq; ordinibus hostium euase-
 rat, ubi subductæ naues erant Protefilai et Aiakis, cinctæ
 muro, sicubi fragili humiliq;, ibi fragilissimo atq; humi-
 limo: sed

limo: sed nõ fragiliori, quàm pro uirtute illic tendentia. Tendebant enim ad id castrorũ latus maxime fortes pugnacesq; uiri cum optimis equis Bœotij, Iones, Locri, Phthij. Hi quacunq; ope aßiliẽtem Hectore flammæ similitudine à se conantes arce non poterant. Quorum primũ erant Athenienses duce Menestheo Petei filio, comitãtib; Phylacida, Stichio & Biante. Post hos alij, Epiorum quidẽ ducibus Mege Phylei filio, Amphione ac Dracio: Phthiorũ uero Podarce atq; Medonte, qui Aiakis Oilei frater exetra matrimonium natus erat, à natali solo semper extorris, atq; in Phylace domicilium habens, ex quo germanũ Eriopidis nouerca Iphycleũ Phylace genitũ interemit, tunc enim in Philacem concessit. Hi itaq; præ ceteris Phthijs cum Bœotijs naues ab Hectore tuebantur. Ipse uero Ajax Oileus à Telamonio nunquã discedebat, ne tẽporis quidem momento. Atque ut duo boues per noualia graue aratrũ trahentes alteq; ducẽtes, sulcũ cõcordi amimo ac solo iugo dirempti, campum ipsum emetiuntur ac remetiuntur, capitibus pronis membrisq; sudore manantibus: sic ambo Aiaces in labore belli maxime erant corpore animoq; coniuncti. Verum Telamonio multi egregij socij præsto erant, qui ei defessis cruribus, exalato sudoribus corpore, scutum detraherent. Oileo autem Locri sui non aderãt. Quippe diffidebant in stataria pugna uersari, quòd cassidibus ferreis quibus solent equites iuba suffigi, quòd habilibus parmis, quòd ualidis lanceis carerent, solo arcu ac funda utentes. Quibus armis fretis ad bellum Troianum uenerãt, quibusq; mox hostiles legiones perruperũt. Nam ceteri iustus armis muniti profrote pugna cũ Hectore Troianisq; cõserebant. Hi autẽ succeturiati ac latẽtes, à tergo creberrimas sagittas emittebant.

tebant, ita hostē obruentes, ut cōfessionē timoris exprimeret: expressuri etiam confessionē fugæ à castris ad urbem, nisi Polydamas adiēs Hectora sic fuisset allocutus: Hector, indocilis es prorsus alienis præceptis obtēperare, nolēs ea re ceteros anteire consilio, quia hoc à deo accepisti, ut bello ceteros anteires. Neq; uero fas est, ut unus uniuersa pariter ferat. Alij enim deus tribuit bellicam laudē, alij sanam mētem solersq; pectus: cuius qui compos est, & priuatim multis emolumēto, & publice totis ciuitatibus saluti fuit. Id quod ipse maxime agnoscis. Quapropter tibi, ut optimū mihi factu uidetur, dicā: Corona hostilis iam te cinxit, & undiq; tela ingruūt. Nā socij posteaquā murum trāsgressi sunt, partim sub armis semoti ociū tenēt, partim præliātur. Et hi palatim circa naues, atq; utiq; pauci cum multis. Quocirca digredere hinc, ac uocatos undiq; socios huc congrega, ut ex hoc loco cōsulemus in mediū, utrū præstet, an iterū inuadere naues, si deo libuerit hanc nobis tribuere uictoriā, an sine noxa hinc recedere, ne forte (quod magnopere metuo) he sternam cladē, quam acceperūt, cum fœnore nobis hodie reddant, cum non procul absit uir ille singularis, quē non diutius suspicor à pugna cessaturū. Hæc locuto Polydamante, eiusq; oratione probata, Hector ut erat armatus è Hector.
790.
 curru desiliit, & ad hunc inquit: Polydama, tui officij sit præstātissimos quosq; nostrorū hic continere, dū illuc eo, socijsq; pugnātibus occurro, celeriter huc reuersurus, ubi illis quæ opus factō sunt, imprauro. Hæc locutus, niuali monti similis abiit, inclamansq; omnem Troianam socialēmq; manum, cursu & quasi uolatu obibat. Illi audito eo receptui uocāti cuncti ad Polydamantē se contulerunt. Desiderabātur autē ex principibus Deiphobus, He-
r 4 lenus,

lenus, Afius, Adamas, quos Hector inter primos pugna-
res atq; ubiq; uestigans, nec sospites, nec mortuos inuesti-
gans, quòd alteri in urbe saucij, alteri in tentorijs Græco-
rum occisi iacebant. Mox reperit Alexandrum ad fini-
strum cornu flebilis pugnae adhortantē alios ad certamen.

Hector. In hunc Hector, cū propius accessisset, fœdis cōuicijs in-
uehens, inquit: Dissari, non Alexander, corpore formosiss-
simo, animo deformatissimo, & ob mulieres perdito, ubi-
nam sunt fratres nostri, princeps Deiphobus, ac princeps
Helenus: ubi princeps Afius: ubi princeps Adamas: ubi
princeps Othryoneus: nūc plane expugnata est urbs, nūc
arx Iliū euersa est, nunc reliqui nihil superest, quo minus
ultimum nobis adsit exitium. Cui respōdens speciosissima

Paris.
778. Helenæ pulcherrimus maritus, Quoniā, inquit, Hector te
iuuat culpa uacantem inculpare, alio tempore obiurgato
me detrectantem bellum, si quando detrectauero. Neq; e-
nim me sine uirtutis indole prorsus genuit mater. Nam
ex quo tibi ad naues initum est prælium, ego cum hosti-
bus sine intermissione pugnaui. Quos autem enumerasti
socios, interempti sunt præter ambos fratres, quorum
uterq; in urbem redijt, uterq; uulneratus, uterq; hasta,
uterq; in manu, uterq; Iouis munere ab exitio ereptus.
Tu uero præito, quòd tua uoluntas fert, quò ue iuuat, nos
te comitabimur. Nemo quidem (ausim dicere) est in quo
specimen strenuitatis non desideres, sed tamen pro modo
uirii. Nā magis quàm pro uiribus in bello efficere, quan-
tumlibet annitaris, natura non recipit. Hæc locuto Ale-
xandro, accepit excusationem Hector, amboq; ire cōten-
dunt, ubi præcipue coalescebat pugna, & atrox prælium
incrudescibat, circa Cebrionem, Polydamantem, Phala-
cem, Orthæū, Polyphætē, Palmyn, et duos fratres, Hip-
potionis

potionis filios, Afcanium & Moryn. Qui pridie ex opi-
 ma Afcania uenerant, & eodem die (sic Iupiter coëgit)
 in bellum defcöderant. Ibant autem Troiani ad pugnam
 fimiles infanæ procellæ, quæ à Ioue patre cum uaflo to-
 nitruo conflata partim in terram ruit, partim mari infun-
 ditur, imbribus ipsis horridū quiddam late crepitantibus.
 Et ut eadem fpumofas fonorasq; undas altius atq; altius,
 alias atque alias ciet: sic instructæ Troianorum caterue
 ac ferro fulgentes, suum quæque ducem aliæ atque aliæ
 subinde fequebantur, sed sub duce omnium Hectore. Is si-
 milis Marti orbiculatum præferēs clypeum, etiam pedes
 tegentem, multis tergoribus structum, ac multo chalybe
 uestitū, sub trementibus lucidæ galeæ iubis phalanges in-
 terimebat, si forte hostes timore perculsi loco cederēt. Ve-
 rum ne sic quidem pectoribus eorum timorē incutere po-
 terat. Hunc è diuerso Ajax ante omnes pleno gradu am-
 bulans, his uerbis prouocabat: Dæmonie accede propius,
 qui ita terrorem præbes Argiuis. Non enim ob imperitiã
 rei militaris, sed ob triste flagellū Iouis nos domiti sumus.
 Omnino tibi in optatis est excidere has naues. Sunt item
 & nobis manus ad uim propulsandam, nec ad propulsan-
 dam modo, uerum etiam ad inferendam: ut non tu naues
 nostras, sed nos tuam urbem expugnemus, euertamusq;. Ajax.
 Tibi quoque ipsi affirmo, non procul abesse, cum fugiens 810.
 urbem uersus Ioui patri cæterisq; dijs uota facies, ut equi
 te per campestem puluerē uehentes, sint accipitribus ue-
 lociores. Sic locuto Aiace, ecce præpes aquila dextero o-
 mine præterlapsa est. Ad cuius aspectum Græci tanquam
 ad felix augurium bonam spem capientes, succlamaue-
 runt. Et Hæctor ad Aiaccem respondens, inquit: Ajax bla- Hæcor.
 terator, quàm procul à uero locutus es. Vtinam sic ego
 r s semper

semper Iouis optimi maximi essem filius, ab ipsa quoq; regina Iunone genitus, pariq; honore colerer, atq; colitur Apollon & Pallas, ut hæc erit atra dies omnibus Grecis, cum quibus & tu pasces apud istas naues tuo corpore atq; abdomine canes ac uolucres, iacens humi meo teulo confossus, si tamen meum telū expectare sustinebis. Hæc fatus præcessit, principibus unà sublato horrido clamore sequentibus, quem alij à tergo ordines exceperunt. Græci uicissim & ipsi reddita uociferatione, duces Troianorum strenue expectabant. quorum hinc atq; hinc promiscuus clamor æthera Iouisq; lampadas penetrabat.

I L I A D O S H O-

M E R I C A E L I-

B E R X I I I I.

Nestor.

ESTOREM autē clamor etsi perpotantem non latuit. Itaq; ad compotorem inquit, Machaon, equidem uisam quomodo se res habeāt, quid ue sibi uelit hæc iuuenū ad naues uociferatio. Tu uero sedens uinum hoc perge potare, dum nostra Hecamedæ aquam calefecerit, qua te cruore oblitū abluat. Ego autem conscenso superiore loco, actum tamen quid rei sit explorauero. Posthæc uerba iacentem Thrasymedus filij clypeum multis terebratum ictibus sumit (nam suum ob hanc ipsam causam ille habebat) sumit item lanceam, & hanc & illum in prima sua parte ferro lucentem. Is ubi extra tabernaculum stetit, protinus rem indignam agnouit, murum dirutum, Græcos satagentes, Troianos frociter instātes. Atq; ut ampliagum pelagus, cum aduentantium

tantium uentorum conscium purpurefcit, & aliquandiu fluctibus nondū gementibus nutat, nec ultro citroq; euoluit undas, donec aliquis flatus ab Ioue dimissus certam in partem dirigat cursum: sic animus Nestoris aestu curarū bifariam fluctuabat, utrum ad pugnantes, an ad Agamemnonē iret, sed ad Agamemnonem uisum est satius, illis interea qui in acie erant mutuo se interimentibus, tum eminus missilibus, tum cominus gladijs alijsq; telis, quod ex sono ipso armorū percussorum atq; fractorū dabatur intelligi. Nestorē cū iret, reges qui uulnerati erant, Agamemnon, Diomedes, Vlysses è tentorijs progressi, obuiū habuerūt. Stabant autē seorsum à loco certaminis pleraeq; naues, parum à crepidine maris subductæ, ut quæ primæ subductæ fuerant, cæteræ gradatim interiorius, ultimas murus cingebat. Nam etsi spatiosum sane erat littus, tamen cōmode cūctas naues, nisi angustius populi tēderent, cōtinere non poterat. Ita primæ quæq; naues, ut laxius habitaretur, super basibus positæ, omnem littoris oram occupauerāt. Vt hinc ergo spectarent pugnā, tres simul reges processerāt, singulis hastilibus innitentes. Vehemēter enim omnes clamor ille cōfuderat, sed adhuc uehementius confudit Nestoris aduentus, quem appellans ultro Agamemnon, Agamemnon.
42 Quid ita, inquit, o Nestor Neleides, magna Græcorū gloria, omissa tam ancipiti bello, huc te confers? Vereor ne quod Hector aliquādo pro cōcione Teucrorū mīnatus est, se nō prius in urbē reuersurū, quàm & naues cremasset, & nos interemisset, id re perficiat. Nā ut locutus est, sic omnia fieri uidemus. O meam miserā cōditionē. Cæteri Græci & ipsi irati mihi sicuti Achilles, in inuidiā meā pugnare pro nauibus nolūt. Cui respōdēs sapiēs Nestor, Nestor. Haud dubie, inquit, ita se res habet, & id Iouis ipsius consilio

consilio, qui huius periculi autor est. Murus quidē, quem ad tutelam nostri nauiumq; extruxeramus, cui cōfidebamus, qui uidebatur dirui non posse, dirutus est. Nostri ad naues sustinent praelium atrox, pertinax, & ubi nescias, quantūlibet contēpleris, utrā in partem potius ab urgentibus hostibus premātur, ac trucidētur: ita intermixti cum illis sunt, & eorū uociferatio fertur in cœlum. Nos uero dispiciamus, quid hoc in casu statuēdū putemus, quod rei conducatur. nam ut bellū ingredianini, uobis ego nō suaserim. Saucijs enim nequaquam interest ingredi bellū. Agamemnon autē adhuc respondēs, inquit: Nestor, quoniam murus cum fossa, ubi tantū laboris exhausimus, sperantes illum tutelæ & nostri & nauū fore, nec posse dirui, nūc nihil tutatur, & dirutus est, ad nauesq; certatur, nimirum nutu Iouis hoc fit, & sibi est cordi, & ita sibi est cordi: ut enim aliās (quod scio) propēsus erat in nostrū fauorem, sic nunc cum cæteris dijs hostibus fauet, eneruato nobis & animi & corporis robore. Quare agite acquiescatis omnes sentētiae quam dixero: Quaecunq; naues ad crepidinē maris sunt, eas omnes deducamus in aquā, deiectisq; ancoris, erimus in salo usq; ad uesperā, tum cæteras, si hostes à bello abscefferint, deducemus. neq; enim perniciem fuga uitare, crimini dandū est, nocte præsertim. Et meliore loco est qui fugiendo euadit malū, quàm qui nolendo fugere, malo ipso intercipitur. Ad hunc torue intuens

Vlysses. Vlysses, inquit: Atrida, quisnam tibi ex ore sermo excidit? Scelerate, dignior qui alteri ex abiectis hominibus exercitui imperares quàm nobis, quibus ab Ioue attributum est, iam inde ab incunte etate grauisima administrare bella, ut mutuo essemus auxilio. Ita ne sustines animo ab Troianæ urbis obsidione discedere, cuius potuit

de

Agamemnon.

Vlysses.

83.

de causa tot ærumnas toleramus? Sile igitur, & eò magis, ne quis auditam istam inter alios orationem uulget, uti aliquis principū, qui libere omnia diuulgare audeat, neu illi à tot militibus pareatur, in quot imperium obtines. Præterea, ò stultitiam singularem, qua te præcipue notare debeo, qui iubes stante adhuc acie deduci naues, ut quæ optanda hostibus sunt agamus, hostibus iam propè uictoribus. Non enim nostri qui pugnam sustinent, sustinebunt, cum hoc uidebūt, & ut ab acie ad fugam nauesq; respicient. Atq; ita tuo consilio principes Græcorū Græciq; omnino fractis animis dilabētur, & nos ipsos in prærupto fatis positos præcipitabimus. Ad quem respondens Agamemnon, O Vlysses, inquit, quàm austera me oratione exhulcerasti? E quidem non inuitos ego illos ad deducendas naues impellebam, sed existat aliquis, qui meliorem sententiam dicat, seu grandior seu minor natu, cum mea bona gratia dicturus. Tunc Diomedes excepit: Propè adest uir iste nobis nō diu querendus, si malitis in meam ire sententiam. Nam is uir ego sum, minimus quidē natu, sed ex patre (unde sicut quiuis gloriari possum) egregio genitus, Tydeo illo, qui ad Thebas occubuit. Et enim Proctus treis sustulit liberos, Agrium, Melantem, & Oceneum auum meum, minimū natu, sed uirtutis indole maximum. Hic ut alij duo, apud Pleuronē Calydonemq; habitauit, manens semper in patria. Eius filius peregrinatus à laribus (ita Iupiter ceteriq; uoluere dij) subsedit Argi, ducta in matrimonium filia Adraști, ubi domum sane locupletem his rebus quæ ad uitam pertinet, habuit: itemq; compluria latifundia, partim nuda ad serendū, partim uestita arbutis in ordinē quincūcemq; digestis. Fuerūt quoq; ei non parum multi pecorū greges, & præter hoc, ut uniuersos

Agamemnon.

Diomed.

110.

uersos Græcos rei bellicæ uirtute præstaret. Hæc ut uera sunt, ita mihi cõmemoranda, & audienda uobis fuerūt, ne uos existimantes humilibus me ortū esse natalibus, ne degenerasse credētes, cõtemneretis sententiã meam, quãcūq; dixissem. Quid ergo dico? Eamus in prælium, etsi saucijs, tamen necessitate uolente eamus, dūmodo simus extra telli iactū, ne uulnus uulnerato addatur. Atq; illinc placantes eos, qui hætenus indulgentes iracūdiæ suæ, à pugna cessant absuntq; adhortemur redire ad socios & dimicare. Hæc Diomedes. Cuius sentētia libēter audita ac probata, in prælium pergūt, Agamemnone præcedente. Ad quem

Neptunus. Neptunus non segnis pro Græcis excubator, sub senili specie accessit, prehensaq; eius dextra, inquit: Atrides, nūc gaudet, nunc letatur apud se Achilles ex spectaculo cædis fugæq; Græcorum, seuus, crudelis, demens, & profusus amens. Sed ille quidem cum sua sibi amentia pereat, eiq; deus infestus sit. Tibi uero nō ita multum dii insensi sunt. Nam ipsi principes ducesq; hostium, quod & tu uidebis, à nauibus tentorijsq; fugient, atq; inter puluerem palati, per campos repetent urbem. Post hæc uerba Neptunus cursum per castrensem planitiem iniit, tam uastum exclamans, quantū nouem decem ue millia hominū conserentiū prælium exclamarēt, per quod uim cunctōrū animis iniicit, non modo bellandi, sed etiam debellādi. Iuno autem è summo olympi fastigio ubi stabat, cõtinuo cognouit fratrem, eundemq; leuirū sub aliena imagine uersari in acie. Sed ut hinc letabatur, ita illinc fodiebatur animo, quod uidebat fratrem eundemq; uirum in Idæo uertice sedētem. Itaq; aliquādiu secum meditata, quonā pacto mentem Io- uis falleret, hæc uisa est ratio præstare: ubi se compserit, adire maritū in montem Idæum, si forte captus ille formæ uenustate

uenustate cū uxore coëat, & inter amplexus oculis ani-
 moq; mariti soporem irriget altumq; mollemq;. Igitur ad
 cubiculum pergit, quod ei filius Mulciber struxerat, æreis
 posibus, fulgētibusq; foribus, quæ ita arcana clauis obse-
 rabantur, referabanturq;, ut eam nemo deorū alius coge-
 re ad officiū suum posset. Has fores ubi reclusit, introiit,
 clusit. Ante omnia ambrosium corpus amœnāq; membra
 omnibus purgamētis liberat, deinde oleo pingui, ambro-
 sio odorato, quod unguentum tethyomenon uocant, &
 erat iam antè confectum, oblinat. Cuius tethyomeni tra-
 ctati tanta fragrātia extitit, ut de domo ipsa Iouis in ter-
 ram usq; atq; in cœlum protinus continens odoris aura
 ferretur. Hæc eo non cætera membra tantū, id est, corpus,
 sed etiam crines oblinat decoros, fulgidos, & quales esse
 numinis, ac quanti numinis esse conuenit. Eos postquam
 manibus pexuit, ac circum caput cōcinnauit, ambrosiam
 pallam amicuuit, quam Pallas intentiore studio multa cum
 imaginum uarietate texuerat, substringente ea supra pe-
 ctus aurea fibula. Tum se præcingit balteo centū pendu-
 lis bullis distincto. Dehinc laminis auricularū transpun-
 ctis, ex more tergeminas inaures appendit, leto hilariq;
 quodam fulgore radiantes. Tum crines reticulo uelat re-
 centi, eximio, & qui solem ipsum candore æquaret. Fo-
 stro diuinis pedibus lepidas reddidit crepidas. Atq; ita
 omni corporis apparatu ornata dia dearum, è thalamo
 processit, seuocatamq; à cæteris dijs Aphroditam, hūc in
 modū est allocuta: Gere mihi morē amātissima filia in hoc, Iuno.
 quod dicam, etsi nō libenter obsequeris mihi atq; insensa 190.
 es, quod Græcis ego studeo, cū tu sis studiosa Troianorū.
 Cui respondens Aphrodita, inquit, Hera magni Saturni Venus.
 filia, prome quod in animo habes, in quod tibi obseq; ani-

mata sum, dum istud & meae potestatis sit, & futurum
Iuno. mea dignitate. Ad quam Iuno doloso animo respondens
 Da mihi nunc, inquit, amorē ac cupidinē, quo tu mortales
 omnes immortalesq; domitas. Volo enim me conferre
 extremos terrarū terminos uisura oceanū, unde dii genitricem
 trahunt, & matrem Tethyn, qui dum Iupiter Saturnus
 subter terras ac maria detrusit, à Rhea me acceperūt, Iu-
 diose erudierunt, sedulo educarunt. Cur autem eos nunc
 insitui uisere? ut ex discordia ualde acerba ualdeq; di-
 turna in gratiam, & à diuortio in quo post contracta
 odia perseuerarunt, in coitum atq; concubitum reducantur.
 Quod si tum uerbis meis, tum beneficio tuo effecero, semper
 per me posthac dilectam, semper uenerandā uterq; non
Venus. nabunt. Ad hanc respondēs Venus, inquit: Profecto neq;
 officij neq; decoris fuerit, istud quod petis abnuere tibi
 quae in summi Iouis cubas amplexu. Hæc locuta, cecidit
 discolorem balteum, quem circa pectus gerebat, reuinctum
 soluit. Ibi insunt amores, ibi cupidines, ibi illecebrae,
 blandæ suadela, ibi deniq; omnia amatoria lenocinia
 ueneficia, quae quantūcunq; prudentis declināt mentes.
 Hunc ceston in manus Iunonis Aphrodita tradens, ait
 Abde tibi intra sinū hoc cingulū, per quod recipio tibi
 quicquid in animo habes, effectū reportabis. ita in eo sinu
 omnia ad cōciliandū amorem pertinentia. Ad hæc uerba
 cum risisset Iuno, Venereū balteum in sinu abdidit. Atq;
 illa abscedente, illinc profecta est: arduumq; olympū
 relinquens, descēdit in Pieriam amoenamq; Emathiam. de-
 hinc pergit super niuosos bellacis Thraciae montes
 montiū uertices, ita ut pedibus terrā nō tangeret. Tunc res
 Atho supra fluctuosum mare peruenit in Lemnon uerbis
 diui Thoantis. * Ibi germanum mortis Somnum cōuenit.

manu prehendit, atq; his uerbis affata est: Somne cuncto-
 rum hominū pariter & deorū princeps, si quando uerba Iuno.
 mea exaudisti, nūc uelim maxime exaudias: Sopora mihi
 oculos Iouis, simul atq; inspexeris in mutuo nos ample-
 xu amoris operam dare. Pro quo beneficio nō modo habe-
 bo tibi perpetuā gratiam, sed etiam referā, dato tibi solio
 aureo, perenni, decoro, atq; ita decoro, ut in eo filius meus
 Mulciber (nam is illud fabricatus est) quantus sit arti-
 fex ostenderit, unā cum scabello ad pedes solij, ubi tui de-
 licati pedes inter cōiuiua innitantur. Et ad eam Somnus, Somnus.
 Iuno Saturni magni primigenia, equidem alium quemuis 243.
 immortalū deorum tibi facile soporauerim; etiam apud
 ipsa fluenta fluminis oceani, unde ceteri dij genus ducūt.
 Saturniū autem Iouem soporare nō ausim præterquā ab
 eo iussus. magno enim me aliās præcepto edocuit, quo die
 illum ego alto profundoq; sopore cōplexus, mentem sibi
 eripui, cum tu huius doli inuentrix in magnanimū eius fi-
 lium Hercule, quem perditū uolebas, redeuntē ab euersa
 Troia, spurcas uentorū tēpestates excitaisti, separatūq;
 ab amicorū comitatu in urbē Coon impegisti. Quod Iu-
 piter ubi resciiuit, per impatientiā animi deos omnes pul-
 sabat, prosternebat, per domūq; iactabat, me præcipue
 queritans atq; uestigans trepidum anhelantēq;. Et in-
 uestigasset, ab ipsoq; athere in mare iactasset, nisi domi-
 tori hominū deorumq; Somno nox salutis fuisset. Ad quā
 cum miser confugissem, Iupiter etsi audis ultionis, tamen
 iram cōpescuit, reueritus noctem, ne quid illam (si perge-
 ret irasci) fortē ostēderet. Et tu Iuno nūc iubes iterū me
 tantum periculū aggredi? Cui Iuno: Somne, inquit, quid Iuno.
 tibi cum ista sollicitudine? Quasi uero tantæ curæ Troia-
 ni Ioui sint, quantæ filius Hercules. An existimas tantum

ex ijs doloris posse contrahere, quantum ex illo cōtraxit
 Veni igitur sublato isto metu, daboq; tibi unam iuniorū
 Somnus. Charitū nuptui, quæ tua uocetur uxor. Somnus cum hæc
 270. audisset, gauisus, Age, inquit mihi iusurandum interpo-
 ne per Stygium flumen, altera manu tellurem, altera ma-
 re tenens, ut nobis testes sint omnes dij infri subter ima
 orbis Saturno assidentes, te daturam mihi unam iuniorum
 Charitū, nēpe Pasitheā quam semper adamauī. Sic locuto
 Somno annuens Iuno, in illius uerba iurauit, in testimo-
 niū uocatis nominatim omnibus dijs subter tartara degē-
 tibus, qui Titans appellātur. At postquam cōceptis uer-
 bis iurijurando adacta est, ambo relicta Lemno atq; Im-
 brea urbe, amicti aëre, celeriter itinere cōfecto, mari pri-
 mum egressi, perueniunt in arborum ferarumq; parētum
 Idam, in locum primum, qui dicitur Lectos. Illinc iinere
 pedestri ire pergunt, ad eorū incessum subtremente arbo-
 rum coma. Erat illic inter cæteras abies quædā singulari
 proceritate, editissimo in aërem uertice. In hanc Somnus,
 Iunone progrediēte conscēdit, ut ex ea os Iouis intueret
 tur, in ipsis abiegnis frondibus abditus, sub specie montie-
 culæ ac uocalicula uolucris, quam dij Chalcida uocant,
 homines autem Cymindem. At Iuno festinatis passibus in
 Gargarū summū Idæ cacumen euasit, seq; oculis uiri ex-
 hibuit. Illius statim pectus amor peruasit, ubi conspexit
 uxorem, qualis quondā peruaserat, cum primo petito cō-
 corditer cubitu sunt concubitu cōmixti, parentū charita-
 tem præ coniugali obliuiscētes. Itaq; surgens, ante ora il-
 lius stetit, camq; prior allocutus est: Iuno, quid tibi cū isto
 Iupiter. accessu? Quò properas ex olympo delapsa, cum equi tibi
 præsto non sint, quibus aliquò festinabunda proueharis?
 Iuno. Cui respondens dolosa uxor, inquit: Volo me conferre ad
 extremos

extremos terrarū terminos, uisura Oceanū originē deorū
 & matrem Tethyn, qui me studiose erudierunt, seduloq;
 educarunt. Cur autem eas nunc consūtui uisere? ut ex di-
 scordia ualde acerba ualdeq; diuturna in gratiā, & à di-
 uortio, in quo post contracta odia perseuerarunt, in coi-
 tum atq; in concubitum reducam. Sed prius ad te uenien-
 dum mihi putauī, ne postea mihi uel tacitus succenseres,
 quòd non impetrata tua uenia ad domū Oceani me cōtu-
 lissen. Nam quòd de equis interrogas, qui me supra ter-
 ras portabant & maria, ad radices huius montis eos re-
 liqui. Cui respondēs Iupiter, ait: Iuno, posterius tibi da-
 bitur illò ire. Age prauertas huic rei, ut coēas mecū. Nū-
 quam enim tam imperiosus neq; scēminae neque deae amor
 pectora mea possedit. Non uxor Ixionis, quae praestantis-
 simū Pirithouū genuit. Non Danaēs Acrisionis filia, quae
 insignisimū uirorū Persea peperit. Non Phœnicis filia,
 quae mihi singulares uiros Minoem Rhadamantēq; pro-
 genuit. Non Thebae Semeles atq; Alcmenae, quarū hęc
 magnanimū Herculē, illa iucunditatē hominū Dionysium
 mihi ac filium enixa est. Nō Cereris, nō Latonae, non po-
 stremitui ipsius, quātū nūc me tenet ac titillat tui libido.
 Ad hunc dolose respondēs Iuno, Qualē tu quaeso, inquit, Iuno.
 mi Iupiter protulisti sermonem? Scilicet hoc in cacumine
 rem mecū habere cōcupiscis, ut omnia in propatulo aga-
 mus? quid dedecoris ignominiaeq; passuri, si quis aliorum
 caelitū cubātes inspiciat, passimq; adiēs ceteros deos hęc
 de nobis fabulā dissipet? Equidē, ut de me dicā, cū ad opē
 Veneris surrexissen, nō esset mihi frons domum nostram
 reuertēdi. Quòd si tibi istud agere utiq; libet, atq; omni-
 no animo insidet, est cubiculum, quod filius communis ti-
 bi fabricatus est, ac firmis foribus postibusq; muniuit.

Iupiter. Illuc cubitum eamus, quoniã ita te cepit libido coëundi. Iuno, non est causa cur aut deorũ aut hominum oculos uerere arbitros. eiusmodi enim tibi effundã ex auro nubẽ, ut per eam ne ipse quidem sol, & ipso perspicacissimo sidere, tamẽ nos inspicere nõ possit. Sub hac uerba Iupiter ulnas uxori circumdedit, subter quos nouas statim herbas tellus ipsa procreauit, teneras, densas, roscidas, odoratas, floribus inter uirorem capita tollẽtibus, loto, croco, hyacintho. Ibi coniuges recubuerunt, obducta desuper mirã pulchritudinis aurea nube, unde prælucentis in subiectos stillicidium irrorabat. Cum autẽ hũc in modũ Iupiter Venere de somno depositus, in uxoris quiescit amplexu. Sõnus ab arbore ad castra cursum intendit, hæc Neptuno denunciaturus. Ad quem proxime accedens, ita

Somnus.

357

locutus est: Age nunc Neptune studiosius tutare Argiuos hoc temporis momẽto, dum Iupiter dormit. Dormit enim mollem soporem, quem ego illi offudi cubanti cum uxore. Nam ad cubandũ secum ob hanc causam uxor ipsa seduxit. Postquam hæc locutus est Somnus, ad in clytas hominum tribus abiit. Neptunus uero illius uerbis confirmato magis animo ad tutandas partes, cõfestim longe progressus, ad primos sic inquit: Argiui, ita ne per secordiam cedetis uictoriã Hectori, ut cum suo decore, nostroq; decore naues exurat? id quod ipse loquitur ac iactat, quoniã Achilles animo exhulcerato in præliũ nõ est descensus. Ceterũ nõ ita multũ nobis Achilles requiretur, si nos inuicẽ ad mutua auxilia excitemus. Sed agedũ assentiãmini cuncti sententiã meã: Omnes qui è nobis bellatores sunt, habẽtes angustiora scuta, commutent cum alijs minus bellatoribus, ampliora scuta habentibus. Atq; induiti optimis quibusq; ex omni exercitu clypeis, ac lucẽtissimis quibusque

quibusque galeis tecti, longissima quæque pila tenentes
 manibus, eamus. Imò uenite me duce, atque affirmante He-
 ctorem, quantumlibet obluetetur, non amplius esse mansu-
 rum. Hæc locuto Neptuno assensi cuncti libenter obtem-
 perarunt, ipsis quoque regibus, Agamemnone, Ulyssæ,
 Diomede, etsi uulneratis, in hoc operâ suam nauatibus.
 Nam adeuntes unumquenque permutabant arma, meliori-
 bus meliora, deterioribus deteriora tribuentes. Postea quâ
 omnes ita instructi sunt, quicquid interualli inter tento-
 ria nauesque ac mare implentes, ire pergunt, duce Neptu-
 no strictum ferente gladium, prælongum, præacutum, et
 ueluti fulgur præfulgidum, quo non est fas deum ferire ho-
 mines, sed tantum coercere ferientes. Troiani è diuerso, ubi
 et ipso sub Hectore ornati sunt, suprema animorum cõte-
 tione pugnam adoriuntur. Tam igitur horrida iubilatione
 utriusque concurrerunt, illi sub Neptuno, hi sub Hectore duce,
 quâto nec boatu marini fluctus longo tractu maris à tru-
 ci aquilone propulsi littoribus illiduntur, nec fremitu flâ-
 ma ignis nata cremandi licentiam in confragoso arbo-
 ribus monte desæuit, nec stridore uetus, cum maxime uio-
 lentus est, in arduis arborum comis insanit. Ibi primus om-
 nium Hector aduersa fronte in aciem processit, telumque
 contorsit, ictu uano, non iactu. Nam percussit quidam Aia-
 cem, sed ne telum perstringeret corpus, impedimento fue-
 runt ambo baltei (hunc enim locum percussit) alter cly-
 pei, alter ensis, qui simul à dextro humero per obliquum
 pectus intenti erant. Hanc frustrationem ictus ægreferens
 Hector, ut aduersariorum et ipse fugeret ictum, ad suos
 se recipiebat, sed eum Ajax sublato saxo, qualia multa ad
 suffulciendas naues inter pugnantium pedes proiecta erant,
 inter pectus iugulumque percussit. Quo ictu Hector uelut

turbo, quæ strombum dicunt, rotato corpore, excusso dextera pilo, labente sinistra clypeo, inclinante caput galea, in terrâ cum ingenti armorum sonitu non aliter corruit, quàm quercus de cœlo tacta radicitus cadit, terrâ reddens odorem sulfuris, ita ut qui proximi aditerant, attonitis illam sensibus spectent (dira enim res est Iouis fulmen) Græci conspecto humi Hectore, exclamant, accurrunt, in unum pro se quisq; tela iaculantur, pertrahere ad se posse hominem sperant. Verum nulli, non modo pertrahendi, sed ne ferendi quidē facultas fuit, prius intercedētib; Troianorum sociorumq; fortissimis, Polydamate, Aenea, Agenore, Sarpedone, Glaucō. Quid hos dico? Nemo hoc in casu tuorū te neglexit Hector, sed uniuersi, ut quisque proximus steterat, scutis protexerūt. Tum sodales humo sublatum inter manus ex acie ad equos usq; asportarunt, quos extra tumultum certamenq; auriga in cataphratto stans curru custodiebat. Ibi collocatū ac grauiiter gemētē ad urbē reniserūt. Cum uero ad flexuosa fluenta Xanthi, quem Iupiter genuit, uenissent, ē curru deponunt, resparguntq; aqua. Tum ille respirās aspexit, surgensq; in genua, atrū cruorem euomuit, atq; iterū retro labens ob intolerabilem dolorē plagæ, oborta oculis nocte, inter mortuus iacuit. At Græci, ubi subtractum bello Hectorem uiderunt, crescente audacia magis ac magis hostem urgent, quorū longe primus Aiax Oileus insiliens, lancea cominus ferit Satniū Enopis filium ac Naidis Nymphæ, ideo sic uocatum, quod eum pascēte boues Enope propter ripas fluij Satnientis illa peperisset. Hic, ubi eū Aiax percussit (percussit autē apud uterum) cum ad suos resiliisset, ad eius cadauer aspera pugna concitata est. Et eximius Polydamas auxilio iacētis ueniens, dextrū humerū Prothoënoris

435-

Prothoënoris Arcilyco geniti lancea traiecit. Eoq; in latus
 humi fuso uehementer exclamans, insolenter hostibus in-
 sultabat: Non incassum arbitror ex dextra Polydamantis **Polydamas.**
 exisse telum, sed ab aliquo uestrū fuisse corpore exceptū,
 eoq; telo illum inueniētem ad altam Plutonis domum de-
 scendere. Mouit stomachum Græcis Polydamantis hæc
 proterua iactatio, & præcipue Telamonis Aiakis, qui
 proximus Prothoënoris steterat. Itaque statim in illum
 elato gradu obcuntem, iaculum iecit. Quod Polydamas
 ut letiferum, proiecto in trāuersum corpore, uitauit. Sed
 Archilochus Antenoris filius accepit (eum nanque po-
 tius dii destinauerant neci) ubi occiput ceruixq; commit-
 tuntur, amputatisq; cum intimo gutture ambobus neruis,
 prius caput in terram decidit, ore nasoq; per puluerē re-
 uolutis, quàm crura ac genua. Sub hæc Aïx Polyda-
 mantem compellauit: Animaduerte mihi Polydamas, ne **Telamonius.**
 uanum responde. Nunquid tibi fecisse paria uidemur, **470.**
 pro eo quem amissimus hoc occiso? qui neque instrenuus
 uidetur, neque ex instrenuis natus, sed aut frater Anteno-
 ris, aut filius aut certe (quod plane uideo) gentilis. Hoc
 Aiakis & factō & sermone Troiani molestiam contra-
 xerant, & in primis Acamas, protegens fratrem occi-
 sum, Promachum Bœotium pedibus cadauer trahentem
 lancea extinxit, & immensa uoce insultando gloriaba-
 tur: Argiui ignaui, lingua quàm manu pugnaciores, non **Acamas.**
 solos nos tanget dolor luctusq;: nam & de uobis quoque
 hic plerique maclantur. Inspicite an uobis Promachus
 meo prostratus ictu dormitet. Profecto non diu fratris
 mei extitit inulta nex, ne sine causa gloriari quis soleat,
 se domi fratrem reliquisse necis ultorem. Sic fatus, in-
 dignationem Græcis excitauit, præcipue que Peneleo.

s & Cuius

Cuius turbide uenientis ictum non opperiente Acamante Ilioneus excepit, filius Phorbantis, hominis sane beati, quod eum Mercurius è Troianis præcipue diligebat, fortunisq; auxerat, & qui solam hanc sobolem ex uxore susceperat. Huic nunc subter supercilium, hoc est, in ipsum cilium, ubi radix oculi sedet, iaculum incidens effossa pupilla per ipsam oculi sedem, perq; neruos in ceruicè exiit. Eidem cum ad ictum succidisset, ambasq; manus extendisset, Peneleus educto ense ceruicem mediam haurit, caputq; cum galea humi deiecit. Caput adhuc iaculo confixum, quod uelut papauer protendens, papauerq; appellans, hostibus ostentabat, conuiciumq; faciebat his uerbis:

Peneleus. O Troiani, cum ego uxori Promachi reuersus cum alijs Græcis in patriam renunciauero, Ilioneum ab amantissimis parentibus domi lugeri à me interemptum, non tamè illa uiro fruetur. Hæc ille. Troiani uero tremantibus formidine genibus lymphati pro se quisq; circumspiciebant, quo præsens fugerent exitium. Hoc loco musæ cælestia domicilia incolentes, dicite mihi quæso, ubi Troianos in fugam Neptunus uertit, quisnam Græcorum primus & uita spoliavit et armis hostem? Primus Ajax Telamonius, præstantissimum uirum Hyrtium Gyrti filium Mysorū principem interemūt, Antilochus Phalcè & Mermecrum, Meriones Morim & Hippotionem, Teucer Prothoonè Periphetemq;, Menelaus Hyperenorem principem aduerso in uentre percussit, atq; intima exta lacerauit. Illi offusis ad lumina tenebris, anima per ipsum uulnus exire adacta est. Plures autem quàm alius quispiam obrundauit Ajax Oileus, ut qui primus propter singularem pedum uelocitatem premeret hostium fugientium terga, quoties Neptunus illos in fugam compulisset.

Iliados

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XV.

ED ubi Troiani per ripā, per slipites,
per fossam fugiētes multis suorum amissis
ad currus cohibito cursu restiterunt,
trepidi, cōfusi, palantes, Iupiter in Ideo
uertice experrectus, surgēsq; à Iunonis
latere stetit, cōspexitq; ambas partes, & in partibus uer-
sari Neptūnum, Troianos quidem fugere, Græcos uero
instare, Hectorem autem in campo depositum inter asi-
dentium sociorū coronam, & in ultimis esse, arte & su-
spiriose meante spiritu, atq; inter anhelitus reddente san-
guinem, quoniam non ab inualidissimo Græcorum erat
percussus. Hunc tali in casu miseratus deorum atque ho-
minum pater, toruo conuersus in Iunonem uultu, sic in-
quit: O inexhaustæ malitiæ caput, doli artifex inexpu-
gnabilis, ingrata nequitie tuæ opera, & Hectorem abe-
git à pugna, & socios adigit in fugam. Mihi crede, si ea-
dem nunc machinationis malignitate, qua iterum aliās
me captasti, loris te operiam. An non memoria tenes, cum
te in uincula compegi, cum ab alto suspensa inter æthe-
ra & nubila pependisti, gemina incude ad pedes, immen-
sa auri massa ad manus alligata? quod ægre ferentes reli-
qui dij cœlites, adeo te circumstantes non potuerunt sol-
uere, ut eos, prout quenque ceperā, ab arduo olympo ro-
tauerim, uix ducentes animas ac male uiuos, cum in ter-
ram peruenerant. Ac nec sic quidem placari animus po-
tuit ex dolore contracto, ob dium Herculem, in quem tu
contractis cum borea consilijs fœdam tempestatem con-
sisti,

Iupiter.

14.

s s citasti,

citasti, cum eū nauigare iussisses. Deinde miserū in Coo
 oppidum imegisti, unde ego per te pessime multatū
 eripui, & Argos reduxi. Hæc tibi ego in memoriam re-
 digo, quo à tendēdis mihi insidijs aliquādo desistas, ut
 intelligas, quid lucri feceris concubitu nostro ac coitu,
 quem captandi mei gratia uenisti, ab alijs dijs tue uer-
 titæ conscijs. Sic locuto Ioue, expauescēt Iuno, hunc

Iuno. modum excepit: Per ego nunc tibi terram hanc, per hanc
 supra nos latiuagum cælum, per ipsam subter ima terra-
 rum labētem Styga, sanctissimum religiosissimūq; omni-
 bus dijs iusiurandum, per tuum sacrosanctum caput, &
 per nostrum ab ineunte adolescentia genialem thorus
 per quē nunquā deierare uana ausim, iuro, non meo iu-
 ctu Neptunū, sed suo, suaq; sponte, quod misereretur gra-
 tis Græcorum, uenisse ad serendas eis suppetias, atq;
 Hectore Troianosq; multatasse. Ego uero, ut probe
 num meum scias, non modo mihi persuasi, ut tibi mor-
 gera sim, sed etiam illi suaserim, ut idem ingrediatur iter
 quod tu altitonās Iupiter ingredi cœpisti. Ad huius cre-

Iupiter. tionem cum risisset Iupiter, ita respondit: Posthac Iuno
 49. si unanims mihi fueris, quoties inter deos sedebis, sicut
 le Neptunus quantumcunq; aliò propensus sit, tamen
 uoluntatem ad meam tuamq; cōuertet. Quod si tu ex
 mo ac uere locuta es, i nunc ad conciliabula deorum, te
 cerstitum iussūq; uenire huc Irim atq; Apollinem,
 Irim ad Neptunum mittam, iussuram illi meis uerbis
 desistat à bello, domūq; redeat. Apollinem uero ad He-
 ctorem, ut eum relaxet a doloribus quibus nunc angit
 inspiretq; pristinas uires, & ad repetendam incitet pa-
 gniam, hætenus, ut Græcis iterum in trepidam fugam
 uersis, atq; in naucs Achillis incidentibus, ipse Achil-

sodalem suum Patroclum auxilio mittat: eumq; mox edi-
 ta plurimorum hostium cæde, tum aliorum, tum filij mei
 Sarpedonis, Hector propius urbem interimat, & ipse
 postea ab irato Achille occidendus. Post illa assidue ex
 omni bello meo numine à nauibus ad urbem fugati disce-
 dent, dum Græci Palladis artibus excelsam Ilium subuer-
 tant. Quocirca neq; prius ipse ab indignatione desinã,
 qua Græcos multare institui, neq; alium deorum eis huc
 ferre auxilium sinam, quàm Achillis cupiditati satis fe-
 cero, prout semel Thetidi matri promisi, ac capite annui:
 quo die illa genibus meis aduoluta, ut filio hunc honorem
 haberem, obsecrauit. Hæc locuto Ioui obtemperans Iu-
 no, ab Idæis iugis in cælum subuolauit eadem festinatio-
 ne ac celeritate, qua mens prudentis hominis, & qui mul-
 tum terrarum peragravit, recursat, cum multa sibi agen-
 da instant, huc se conferat an illuc. Vt appulit, & ad cæ-
 tum deorum, qui in domo Iouis erant peruevit, ab illisq;
 conspecta est, omnes ei officij gratia assurrexerunt, obuiã
 ierunt, & pro se quisq; pateras porrexerunt. Illa posthac
 bitis alijs, è manu Themidis paterã cepit (nam hæc offi-
 ciosior cæteris obuiam præcurrerat) atq; huiusmodi uer-
 bis est eam allocuta: Quid ita Iuno, ut uideris, attonita
 uenisti? nimirum à tuo coniuge perterrefacta. Cui re-
 spondens Iuno, Ne, quaeso, inquit, dea Themis à me ista
 scisciteris, quæ ipsa per te nosti, quàm impotenti ille sit
 animo atq; immuti. Tu uero, quæ domi tempestiuo deo-
 rum conuiuio præsides, parage munia tua. Tamen ex me
 audias licet unã cū cæteris dijs, quàm indigna Iupiter &
 ait, et agit, haud sane per æquè omnibus uel dijs uel homi-
 nibus, si qui forte conuiuantur hilarius, futura uoluptati.
 His dictis resedit, & cum per donum conturbatos uide-
 ret, risit,

Themis.

20.

Iuno.

ret, risit, sed labris tantum; citra illam letitiæ testem hilaritadinem frontis. Tunc arguens cunctos, talibus allocutus Iuno. est: O nos imperiti ac uecordes, qui antehac conati sumus, uel posthac conabimur, adeuntes Iouem reuocare ab eo, quò animum intendit. Desciscentes nanq; ab eo ait se nihili facere, neq; ut retineat sibi curæ esse. Se enim longe nobis uniuersis ui uiribusq; præstare. Et hinc habetis quicquid mali uos singuli habetis, quorum est in primis Mars, ut opinor, occiso in acie Ascalapho, quem Mars filium & ex omnibus mortalibus sibi dilectissimum ait.

Mars. His auditis, Mars utraq; manu feriēs femora atq; eiulās, ad cæteros inquit: Nemo uestrum dij cœlites inuidia me uideri dignum ducat euntem ad castra Græcorum, ulciscendi filij gratia, etiā si mihi fatale sit Iouis fulmine ictū me iacere inter cadauera puluere ac cruore concreta. Sic locutus, iussit Metum Terroremq; iungere equos. Ipse fulgētibus se armis accingebat. Qua ex re maior aliqua turba atrociorq; indignationis excitata esset in deos, nisi publica uice commota Pallas relicto ubi sedebat folio, sur rexisset è uestibulo, atq; illi è capite galeam, ex humeris parmam, è manu lanceam detraxisset, positisque armis, illi uerbis etiam castigasset, inquires: Utinam perires stollibus,

128. Pallas. de, uesane, demens. Nam frustra aures ad audiendum habebes, qui nec intellectum incolumem, nec pudorem habes. Non exaudisti, aut non intellexisti, quæ Iuno ab Ioue digressa renunciauit? An mauius criminibus tuis accedere cumulum, ut iterum quāuis animo rumparis, huc reuertenti cogare? Imo Iouem reuertenti cogas, non modo in tuum malum, sed etiam in nostrum. Protinus enim ille relicto Græcis atq; Troianis, reuersus in cœlum, turbam ciebit: & nos omnes tam insontes quàm fontes ordine plectet.

Quocirca

Quocirca nunc te iubeo sedare perturbationem de filio
 amisso. Nam alij quoq; fortiores isto ac praestantiores et
 prius occubuerunt, & posterius occumbent. Nimij enim
 negocij fuerit, omnium mortalium genus sobolem a mor-
 talitate uindicare. Sic memorans Pallas, Martem in solio
 collocauit. Iuno autem seuocatis extra domum Apollini
 Iridiq; deorū nunciæ mandata Iouis exposuit, inquit, ^{Iuno.}
 Iupiter ambos uos quàm celerrime ad se in Idam ire iu-
 bet. Ite igitur atq; illi uos sistite, acturi quicquid iniun-
 xerit uobis, atq; præceperit. Sub hæc uerba Iuno regres-
 sa, in solio suo resedit. Illi ab olympo deuolantes ad fœ-
 cundam arborum ferarumq; Idam, offendent Iouem in
 cello Gargaro sedentem, fragrantissima nube ambitum.
 Cui cum præsto fuissent, steterunt. Iupiter ijs conspectis
 haudquaquam iratus, cum uerbis uxoris celeriter obtem-
 perassent, Irim his uerbis priorem est allocutus: Iri, ire te, ^{Iupiter}
 & ire celerrime uolo ad principem Neptunū, nihilq; præ-
 uaricari, sed cuncta quæ mando renunciare. Præcipe ei
 uerbis meis, ut omissa pugna atq; acie, uel in coctum con-
 cedat deorum, uel in domicilium maris. Quod si cõtumax
 quàm dicto audiens esse maluerit, etiam atq; etiam con-
 sideret, ne meum in se impetum, quantumlibet sit fortis,
 expectet, intellecturus quanto ego sim fortior ac maior
 natu. Quamquam ipse intelligit hoc, atq; ita intelligit, ut
 ne uerbo quidem proferre sustineat se æquiparandum esse
 mihi, quem cæteri dij contremiscunt. Sic locuto Ioui ob-
 temperans Iris, ab Idæis collibus ad almam urbem Prid-
 mi ea sedulitate ac festinatione deuolauit, qua niueæ stille
 ac gelida grando ab ætheri aquilonis turbine discussa,
 decidit è nymbo in terram. Et cum proxime ad Neptu-
 num accessisset, ita inquit: Princeps Neptune, quendam ^{Iris.}
 tibi

tibi à Ioue nuncium perfero. Præcepit tibi ille, ut omiſſa pugna atq; acie, uel in cœtum concedas deorũ, uel in domicilium maris. Quòd ſi contumax quàm dicto audiens eſſe malueris, minatur ſe huc aduerſus te in prælium uenturum, & ut manus ſuas uites iubet, eſſe ſe multo & uiribus et natu maiorem. Te uero ne uerbo quidem ſuſtinere, ut te ſibi æquiparares, quẽ cæteri dij contremiſcunt. Ad hanc Neptunus grauiter indignatus, O rem indignam, inquit: Eſt ille haud dubie magnis præditus uiribus, ſed ſuperbius quàm pro uiribus loquitur, qui me parem ſibi dignitate, niſi morem geſſero, minetur uelle uì coërcere. Etenim tres liberi ex Saturno nati ſumus & Rhea, Iupiter, ego, & Pluton, ſuam quiſque dignitatem ſortiti. Nam cum trifariam uniuerſa diuiſiſſemus, ſorti rem communisimus. Mihiq; ceſſit mare, Plutoni infernæ tenebræ, Ioui cœlum cum laxo æthere & nubibus. Terra autem & olympus non certi dei, ſed communes omnium ſunt. Quamobrem nihil eſt mihi cum iſto concilio Iouis, hæc beat ipſe rationem cum portione quæ ſibi obuenit. Eſt præualidus eſt, tamen in ea ocioſus maneat, nec me uelut humilimum quendam territare uelit, tanquam manus illaturus. Quibus uerbis ſic imperioſis conſentaneum fuerit filios potius filiasq; caſtigare, qui ei iubenti uelint nolint parebunt. Cui reſpondens Iris: Hunc ne ipſum Neptunæ ſermonẽ tuum Ioui referam, acrem præruptumq; an ſententiam retractas? Retractant enim bonorũ mentes in loco ſententias ſuas, & te non fugit, ius plectendi competere ſemper grandioribus natu. Ad hæc reſpondens Neptunus, inquit, Recte ſane tu quidem Iris dea locuta es. Et tunc proſecto bene habet operæq; præcium eſt, quoties nuncius circumſpectus eſt. Verum urit mihi mentem hoc,

Neptunus.

185.

Iris.

Neptunus.

atque cor lacerat, cum uelit eos, qui immortales sunt ac
 æquabili dignitate præditi, petulantibus uerbis incessere.
 Caterum etsi irascentis cedere non est, cedam uolens, ta-
 men testatus apud te minas meas, quod tibi ex animo lo-
 quor: Si ille sine me, sine Minerua, sine Iunone, sine Mer-
 curio, sine Vulcano induxerit in animū parcere Troia-
 nis, nec urbē euertere, non dato hoc uictoriæ decore Ar-
 giuis, sciat inexpiabilem nobis iracundiam fore. Sic locu-
 tus abscessit, repetitoq; mari subiit aquas, relictis Græcis
 magnum sui desiderium relinquens. Tunc Iupiter ad Iupiter.
 Apollinem ait: Ito nunciare Apollo ad eximium Hecto- 220.
 rem, postquam Neptunus ad mare concessit, deuitans è
 nostra manu infortunium, si bellum in me sumere uoluif-
 set, quod quale sit, edocti sunt, & nimium edocti alij quoq;
 dij, ut illi inferiores inferis, qui circa Saturnum agūt, ma-
 gisq; ex usu amborum fuit & meo & suo, eum concede-
 re ab oculis meis etiam irascentem, nec expectare manus
 meas, quod sine ipsius malo fieri non poterat. Tibi uero
 sumpta agide, qua maxime terrorem incutias Græcis, sit
 cura Hector. Ipsiq; eatenus magnam uim excites, dum
 Græci fugientes ad naues Hellepontumq; deueniant. Ibi
 ego quid facto dictoq; opus sit curabo, quo rursus Græ-
 ci ab eo labore respirent. Hæc mandata patris obediens
 Apollo exequens, ab Idæis iugis se dimisit, accipitri
 similis uelocissimo omnium auium, sed mitium uenatori.
 Reperit autem Hectorem non intercluso spiritu anhelan-
 tem, non fatigatum sudoribus, non stratum, sed seden-
 tem, sed mentis compotē, sed circumpositos socios agno-
 scentē. Et hæc tum primum, postquam eum Iouis numen
 alleuarat. Ad hūc accedens ac corā stans Apollo, ita pro- Apollo.
 locutus est: Hector Priami nate, quid tu hic ita emotus
 à cæteris?

à cæteris? quid ita tenui uale tudine? Num tibi quid ad
 Hæctor uersi accidit? Cui uix per imbecillitatem respondens Hæc
 tor, Quisnam tu, inquit, es deorum optime, qui me cor
 rã interrogas? an te præterit me apud naues à forti Aida
 ce, cum eius obruncarem socios, ingenti saxo afflictum,
 atq; ita interceptam animam fuisse (nam in pectore peru
 cussus sum) ut crediderim me hodie manes ac domũ Plu
 tonis fuisse uisurum? Cui princeps Apollo, Tu uero, in
 294
 quit, bono nunc animo esto, habens me tantum præsidẽ,
 qui sum Apollo, ab ipso Ioue Idam insidenti ad tutelam
 tui protectionẽq; dimissus, quiq; antehac & te & tuam
 patriam liberaui. Age igitur iube equites omnes castra
 uersus immittere equos, quibus ego præcedens, omnem
 ad procurrendum muniam uiam, & conuertam hostes in
 fugam. Sic locutus, ingentem uim Hæctori inflauit: im,
 qualis equus diurno ocio pastus ad plena præsepia, tã
 dem ruptis uinculis fugit: nactusq; planitiem, erectis cre
 pitantibusq; pedibus, sublimi ceruice insurgentibus iua
 bis, currit in assueta aut pascuis loca, aut lauatiõis flue
 mina, aut uiribus fretus, in polias equarum: talis Hæc
 tor percepta dei uoce ibat, sublimibus pedibus, ac ple
 no gradu, exhortans equites repetere pugnam. Et quẽ
 admodum agrestibus uiris, agrestibusq; canibus aliquan
 do contingit, ut dum cornigerum ceruum aut feram ca
 ptam indagant, nec adipiscuntur, quippe tuentem se aut
 inaccessa petra, aut horrido saltu, si eis ita indagans
 tibus atq; acclamantibus interueniat in ipsa uia uillosus
 leo, statim quantumlibet animosi, auertuntur in fugam.
 Sic tunc contigit Græcis, fugientes Troianos cum omni
 manu insequẽtibus, atq; omni telorum genere prementibus.
 Quibus ubi conspectus est Hæctor, socios in prælium
 reuocans,

reuocans, omnibus timor incussus est, & animus ad pedes
 decidit. Ibi Thoas Andræmonis filius, inter Aetolos in=
 dole uirtutis longe primus, inter cæteros Græcos iacula=
 tione egregius, stataria pugna eximius, eloquētia in con=
 tentione (cum de laude eloquētia inter iuuenes certare=
 tur) paucis cedens, prudenter more suo ad cæteros Græ=
 cos ita inquit: O socij quid hoc est, quid ego miraculi cō= Thoas.
 spicor? Hector quē prorsus Aiacis manu necatū cūcti spe=
 rabamus, en uiuit, ualet, uiget. Profecto aliquis ei deorum
 & opem & salutē tulit, nec sine Iouis numine nunc tanta
 præter cæteros bellatores alacritate uersatur: & sicut
 prius plurimos nostrorum luce orbauit, ita nunc quoq;
 opinor orbabit. Quare accedite uniuersi sententiæ meæ,
 iussa hinc abire omni plebe ad castra, nos qui robur exer=
 citus sumus, hic perstemus, obfirmamusq; hic primū Hecto=
 ri, excipientes eum infestis telis. Sic enim intercluso sibi
 transitu, quancocunq; feruore sit, tamen ut sentio reformi=
 dabit irrupere. Sic locuto Thoanti, libenter assensi o=
 mnes paruerunt. Conuocatisq; præstantissimis quibusq;
 Græcorum, per eos, qui circa Aiacem, circa Idomeneum,
 circa Teucrum, circa Merionem, circa Megem, remissa
 plebe ad naues, flos Græci exercitus in præliū se instru=
 xit, confertusq; hostiles copias opperiebatur, et ipsas cō=
 fertu agmine procedentes, Hectore duce, quem nube ami=
 ctus Apollon præibat, manibus gestans ægida horredam,
 densisq; crinibus obseptam, ac fulgore radiantem. Eam
 Mulciber ad iniiciendum hominibus metum Ioui dona=
 uit. Itaq; exorto truci utrinq; clamore, primum sagit=
 tæ è neruis, moxq; lanceæ è ualidis manibus emicabant:
 quarum pars, ut extabat, in hostilia corpora perfereba=
 tur, pars non perlato ictu inter utranq; aciem innoxia
 humi

humi defigebatur. Videres crebra missilia per aërem aduersa uolitare. Videres per solum corpora hominum percussa uolitari, sed hoc tandiu, quandiu immotam Apollon ægida tenuit. At ubi aduerso uultu in Danaos intuens, illam edita simul ingenti uoce concussit, tunc animorum ferociam illis extinxit, nec aliter pristinae uirtutis immemores effecit, in fugamq; conuertit, quàm duo leones non oturo silentio, uel ingens armentum bouum, uel numerosum gregem pecorum per absentiam magistri repentino aggressu confundunt, atq; dispergunt. Et ut Græcis timidam fugam, ita Troianis atque Hectori alacrem uictoriam dedit. Ibi Troiani suum quisq; de hostibus aliquem perimit, sed Hector Aeneasq; binos. Hector Stichiū Arcesilaumq;, Stichium quidē Bœotiorum principem, Arcesilaum uero intimum Menesthei socium. Aeneas Medōtem & Iasum, quorum alter erat frater Aiacis Oilei ex patre tantū, extra matrimonium natus. Idem à natali solo semper extorris, ex quo germanum Eriopidis nouercae obruncauit, tunc in Phylacem concessit. Alter filius Spheli, nepos Bucoli, idem Atheniensium dux. Polydamas Mecisteum, Polites Echium, & hunc inter primam aciem. Agenor Cloonium, Paris Deiochum, quem inter primos pugnatōres insequens iaculo, extremum humerum sic transfixit, ut ex anteriore parte cuspis tota emineret. Hos interemptos cæterosq; cum interemptores ipsi cruentis armis spoliāt, tunc Græci, quā cuiq; fugiendi copia erat, per depressam fossam necessitate cogente subeunt castra. Hector autem uasta tum uociferatione iubebat, suos omnis casorū spolijs, ingruere ad naues, inquit, quemcunq; alibi uspiā seorsum à nauibus animaduertero, huic ego eodem in loco eripiam spiritum, ut ne funeri quidē fratres sororesq; possint

Hector.

346.

Lomyia Cap. 23

possint iusta persolvere, sed canes ante urbem nostram eius membra dilanient. Sic locutus, terga equorum ut maturarent ire flagellabat, singulos suorum ordines appellans. Illi perpetuo ac minabundo in hostes clamore datis habenis iugales equos remittunt, omnesque cum Hectore feriunt. Ante quos tu Apollon aggerem circumductum cum muro pedibus prouens, in ipsius fossæ medium deuoluebas, tantumque opus non difficilius diruens, quam puer ad crepidinem maris ea quæ pueriliter è sabulo struxit, iterum manibus et pedibus destruxit. Tantumque uia Troianis post Græcorum abs te fugatorum terga munisti, in longum latumque, quatus est hastæ iactus, cum quis hoc iussum quantum iaculari potest experitur. Hac uia Troiani duce te cum tua ægide instructa phalange castris infunduntur, non aliter cum ingenti uociferatione transcendentes murum, quam in amplissimo pelago immensi fluctus uento incumbente surgentes supra labrum nauis, in eius alueum deferuntur. At Græci non prius quam ad naues inhibita fuga, ibi manentes, mutuo se cohortabantur, manus in cœlum uniuersi tenebant, magnoque eiulatu omnibus dijs uota faciebant. Et præcipue Nestor, qui sublatis in sublime cœlum manibus, huiusmodi uerbis orabat: Iupiter pater, si quando quis tibi in urbe Argo aut boum aut ouium pingua ossa combussit, obsecras ut illuc ei reuerti liceret, tuque obsecranti promittens annuisti, quæso te Olympie, nostrorum sacrificiorum, nostrarum precum, tuæ sponsonis tibi in memoriam redeat, et à funesto fato nos eripe, nec finas ab hostibus ita pessundari. Huius preces audiens Iupiter, uastum ab alto insonuit, quem sonum Troiani pro se interpretantes, promptiore audacia in Arguios ire contendunt, equosque ad extremas naues non admouent, sed

immittunt. Ibi Troiani pro curribus, Græci pro nauibus
 (naues enim cōscenderāt) cominus decernebāt. Illi quidē
 lanceis, hi uero contis, ferratisq; sudibus, quæ colligatæ ac
 repositæ erāt, teli genus nauali bello accommodatum. Pa-
 troclus interea in Eurypyli tentorio, cuius uulnus molli-
 bus medicamentis fouerat, tandiu illi assedit, oblectās eum
 sermonibus, quādiu circa murum extra naues dimicaba-
 tur. At ubi cognouit hostes munitiōes trāsgressos, fugāq;
 ac ploratū suorum, utraq; manu feriens femur ingemuit,
 miserans fortunā Græcorum, ad Eurypylumq; flebili uo-
 ce inquit: Eurypyle heros, non uacat hic mihi (etsi opus
 tibi sum) immorari, gliscente maiore in modū belli tumultu,
 tecum loco meo famulus cōfabuletur. Ego festinabo ad
 Achillē, ut eū exhorter ad bellū. Nā quis scit an dæmone
 uolente ego potissimū eum inducam? Efficax est enim so-
 dalis exhortatio. Sic locutus abiit. Interea Græci insister
 quidem Troianos haud segniter sustinebāt, sed plures
 ipsi pauciores illos arcere non poterāt, nec Troiani uicissim
 perruptis Græcorū phalangibus in naues tentoriāq;
 penetrare. Atq; ita neutris alteros reijcere ualentibus, æ-
 qualis erat pugna, ac sic directā acies, ut non directius fe-
 ber lignarius, quē Pallas omnem sapientiam eius artis edo-
 cuit, naualem trabem ad perpendiculū formet. Et alij quidē
 Troiani cum alijs Græcis apud alias naues præliab-
 bantur. Hector autem assidue unum Aiacem petebat, &
 de eadē nauī inter ambos contentio erat, utrunq; nequicē
 quam nitentem quod optabat efficere, alterum illam in cen-
 dere reiecto defensore, alterum ab ea flammis hostemq; ar-
 cere. Sed cum arcere non posset, quippe quem dæmon ille
 luc admouisset, tum Caletoris ignes ad nauem ferentis,
 (Is erat consobrinus Hectoris, filius Clytij) pectus pilo
 confodit.

Patroclus.

399.

confodit. Cui in humū defluentī sax è manu defluxit. Hūc
 Hēctor ante nauem in puluere prostratum intuitus, ma= Hector.
 gna uoce ciuibus socijsq; imperauit: Troiani, Dardani,
 Lycij, nolite pedem referre in hac rerum angustia, ne Ca
 letoris in oppugnatione nauium spolijs potiātur hostes.
 Hęc ubi dixit, in Aiace lanceam torfit. Sed homine, non
 ictu frustratus est. Nam pro Aiace famulum eius in eadem
 puppi proxime stantem super aurem percussit, nomen ui=
 ri Lycophon Mastoris filius, qui factō homicidio apud
 Cytherios, unde erat illinc profugus, in Aiacis postea con
 tubernio fuit. Hunc ubi Ajax de puppi prolapsū resupi
 numq; in puluere atq; exanimē uidit, percusso animo ad
 fratrē, inquit: O mi Teucer, En occidit nobis fidelissimus Ajax.
 socius ac cōtubernalis Lycophon, quem etsi Cytherium, 437.
 tamen suauissimi parentis loco coluimus: & occidit He=
 ctoris manu. Vbi igitur sunt illę sagittę, atque ille arcus,
 quo ab Apolline donatus es? Teucer auditis fratris uer=
 bis, ad arcum currit, curuum cum neruo recuruat. Eum
 cum pharetra gestans ad fratrem recurrit, iuxtaq; stans,
 propere in hostes sagittas emittit. Et primum quendā no
 mine Cletū excipit Pisenoris filium, uirum sane insignē.
 Polydamantisq; amicū, aurigamq; illuc intendentem e=
 quos, ubi plurimum frequentes cohortes tumultuabātur,
 quo apud Troianos Hēctoremq; hac strenuitate donare=
 tur. sed repētina morte præuētus est, à qua nemo suorum,
 quantumlibet properantium, prohibere potuit, defixa si=
 bi in ceruice Teucris sagitta. Eoq; uulnere relinquentibus
 habenas manibus, & è curru defluentibus mēbris, resilie=
 runt equi, inanem rhedam calcibus euerberantes. quo pro
 pere Polydamas cognito, primus se equis obiecit, eosq;
 tradidit moderandos Astynoo Protiaonis filio, simul in=
 iungens

iungens multis uerbis, illos quàm proxime à tergo domi-
ni atq; obseruantissime teneret. Postquam hæc dedit man-
data, iterū primis pugnatoribus immixtus est. Teucer au-
tem alteram sagittam eduxit, qua Hectorem feriret: qua si
percußisset, hominem extinxerat. si extinxisset, defuncti
Græci fuerant bello castrensi, quoniam Hector inter Tro-
ianos optimam in hostes operam nauabat. Sed hoc Iouē
non latuit. Is pariter Hectorem tutatus est, & Teucrum
hac gloria frustratus. Nam dum ille adaptatam cū neruo
sagittam reducit, neruus se fregit, sagittam in obliquū de-
flexit, arcus ex læua desiliit. Qua de re pauēfactus Teu-
cer, ad fratrem inquit: O facinus frater, omnino dæmō no-
stra consilia peruertit in hoc prælio. Nam & neruum di-
scidit, quem hodie & quidē nouum, ut diuino labori par-
esset alligaram, & arcum è manu excussit. Cui respōdens

Teucer.

467.

Ajax.

Ajax: O mi Teucer, tu uero sine arcum istum sagittasq;
quiescere, quoniam deus Græcis inuidēs, res nostras per-
turbat: cape scutū & lanceā, contraq; hostem tu dimica,
& socios ad dimicandum adhortare, ne per socordiam se
ipsum cum nauibus perdant. Potius omnes pro sua quisq;
facultate uirtutem animo proponamus. Sic locuto Aiace,
Teucer deposito arcu in tabernaculo, humeris clypeum
quatuor tergorum, capiti fidelem galeam indidit, corre-
pta robusto ligno & præacuto ferro lancea, ut cursu abie-
rat, sic cursu rediit, fratriq; præsto fuit. Hector autem ut

Hector.

Teucrum destitutum arcu cognouit, ciuibus socijsq; ma-
gna uoce imperauit: Troiani Dardaniq; ac Lycij, nunc
quæso uiri, nunc memores este uirtutis, ut alibi, ita nunc de-
pud naues. Arcus enim optimi hostium sagittarij cum sa-
gittis debilitatus est, quod ipse uidi, & debilitatus ab Iou-
ue. Facilis nanq; cognitu uirtus est diuinitus hominibus

uel

uel erepta uel data, cum deus alteris eximiam gloriã largi
 ri, alteris nõ modo non largiri, sed etiã quam habet pro=
 fligari uult. id quod impræsentiarũ facit, nobis salutaris, il
 lis infestus. Quo magis pergite frequentes expugnare na
 ues. Quòd si quis uel cuspide, uel acie percussus mortẽ op
 petit, oppetat. Non enim indignum est pugnantem pro
 patria, morte defungi, cũ sua morte cætera mala decidan=
 tur, remanente incolumi uxore, incolumibus liberis, incolu=
 lumi domo, incolumi patrimonio, si hostis è nostra in
 suam terram abscesserit. Talibus dictis animum accedit,
 ardoremq; singulorum. Ajax autem econtrario suos &
 ipse accendebat: Heu pudorem uiri Argiui. Vtrum præ=
 stat naues tutari, an excindi cremariq; sinere? Nisi spem Ajax.
 forte concipitis, si naues exurat Hector, pedibus uos in pa
 triã esse redituros. Nunquid non ipsum Hectorem uel nõ
 uidetis ad exurendas naues incitatum, uel non auditis o=
 mnes suos adhortantẽ? & quò adhortantem? non ad cho=
 ream, sed ad pugnã. Nobis autem nulla erit cõsiliũ sanitas,
 nulla huius rei cogitatio, melius ne sit aduocatis animi &
 corporis uiribus conferere manus, an uno tempore uniuersos
 occumbere? Itemq; melius ne sit uiuere, an diu per se=
 gnitiem intra castra exitiali bello sub hostibus nostro mi
 liti imparibus absorberi? Huiusmodi uerbis animum accen=
 dit, ardoremq; singulorũ. Hic duos hostes diuersa ex par=
 te Hector atq; Ajax suum uterq; interemit, Hector Sche=
 dium, Ajax Laodamantem: illum Perimedei, hunc Anteno
 ris filium: illum Phocensium, hunc Troiani peditatus ex=
 imium ducem. Polydamas quoq; interemit Otum Cyleniũ
 magnanimorum Epiorum principem, Megisq; socium.
 Quem Meges ipse ut conspexit, in Polydamanta insiliit.
 Sed illo ad ictum incuruãte se pronum (Apollo enim Pan
t 4 thum

thum filio noluit orbare) spe, non istu deceptus est. Nam pro Polydamante Cræsum in medio pectore confixit. Eumq; cum sonitu collapsum dū spoliat, Dolops uir fortissimus, rei q; militaris scientissimus Laomedontis nepos ex patre Lampo, spoliatoris mediam palmam cominus hasta ferit ac perforat, perforaturus etiā corpus, nisi conferta ferro fidelisq; quam gerebat, lorica restitisset. Eam lorica Megi Phileus pater, Philco rex Euphetes in Ephyra apud flumen Seleentem hospes hospiti donauerat, ut ei tutamen in armis esset. Vicissim Meges conum Dolopis cū iubis puniceo colore fulgētibus hasta ferit, scindit, deiecit. Et cū ille adhuc aduersus hunc pugnare pergit, ecce Menelaus auxilio uenit, cumq; telo stans ex obliquo, ut hominem lateret, sic ipsum telum per humerum transegit, ut ligno tenuis à pectore extaret. Eum in ora prolapsum cū ambo ad spoliandum occurrissent, Hector tum ceteros fratres protinus adesse iussit, tum præcipue Menalippum Hicetaonis filium, hominem clarum, qui aliquo tempore procul ab hostibus in Percote paut armenta. Postquam uero Græci cum nauibus appulerunt, reuersus in Troiam, apud Priamum diuersabatur, perinde ab eo cultus atq; unus è filiis, quò uidelicet inter Troianos uirtute præstaret. Hunc Hector nunc ita allocutus est: Siccine Menalippe per nostram socordiam abibit, nec te angit quippiā, quò Dolops patruelis noster uita priuatus est: nec priuatus modo uita est, sed armatura quoque priuatur. Non ne cernis ut in eo spoliando interfectores occulantur? Quare sequere me. Neq; enim posthac superest, ut nobiscum Græci præliantur eminus. Necessè est hic cominus, aut uicti trucidentur, aut uictores ciuitatem, urbem, arcem nostram funditus extinguant. Sic locutus, præcessit.

Hector.

593.

sit. Illeq; deo cuidā similis, secutus est. Inuicē Ajax Græ- ^{Ajax.}
 cos exhortabatur: O amici, estote uiri, & pudor mordeat
 animum. habentium pudorem plures discedunt sospites,
 quam occumbunt. At fugientium, sicut nulla gloria existi-
 tit, sic nulla uis animi corporisq;. Hæc Aiæcis dicta socijs
 sua alioqui sponte pronis ad resistendum, tamen altius in-
 sederunt, animumq; addiderunt. Vallauerūt igitur naues
 ferreo suorum corporum uallo. Cōtrā quos Iupiter Tro-
 ianos excitabat. Menelaus autem Antilochum ad gnauis- ^{Menelaus.}
 ter faciendum his uerbis accendit: Antiloche, nimirum ex
 omni iuuentute, neq; in cursu neq; in prælio equiparan-
 dus fueris, si quem hostium exiliens telo percusseris. Sub
 hæc uerba Menelaus retrocessit, Antilochusq; illius in-
 structus uerbis, è prima pugnantium acie procurrit, cir-
 cumq; se oculus lustrans, licet ad eius ictum subduceret se
 Troiani, non tamen uanum iaculum misit. Nam tibi ma-
 gnanime Menalippe in prælium ueniente pectus prope
 papillā percussit, inq; te cum ruina corporis armorumq;
 prostratū, non secus accurrit detracturus arma, quam le-
 porarius in hinnulū, quem ut è cubili prodibat, certa ue-
 natoris manus telo afflixit. Sed non sefellit ista res Hectō-
 rem, qui per ipsam aciem currens, infestum se Antilocho
 ferebat. Ille etsi strenuus bellator, hoste non expectato re-
 fugit, in morem feræ, quæ uel canibus uel bubulco circa
 boues occiso, fugiendum sibi prius putat, quam factō ho-
 minum agmine inuadatur. Idem Hectore atq; Troianis
 cum horrifono clamore insequentibus, misiliaq; in tergū
 fugientis ingerentibus, ubi cohors aduenit sociorum, cō-
 uerso uultu stetit. Troiani uero immanibus leonibus simi-
 les ad naues ingruūt, Iouis præcepta peragētes. Ille Tro-
 ianis robur sedulo suggerebat, Græcis demebat. Ille spiri-

t s tus

tus acuebat Troianorum, hebetabat Græcorū. Ille ex do-
 terorum ignominia, alteris decus conflare decreuerat, et
 præcipue Hæctori, per quem in classem coniecto igne, et
 dentis nauis flammis suis ipse oculis cerneret: sic demum
 Achilli læso, sic Thetidi roganti, sic sibi sponsori credere
 esse satisfactum, post illa Troianos à castris in fugam re-
 pulsurus, ac propriam Græcis gloriam restitutus. In præ-
 senti autem hoc sentiens, Hæctorem ultro in citatum etiam
 ualidius instigauit, ut ipsum Martem bellorum arbitrum
 cum in bello seuit, esse diceret, et ardentem inflammas-
 ut sic inter hostes fureret, ut cum spissas montani nemora
 arbores seuus ignis inuasit. Spumabant ora, micabant
 igniti subter torua supercilia oculi, ipsaq; pugnantis ge-
 lea terribilem quandam speciem metus puniceis inbis ex-
 hibebat. Etenim Iupiter ei ab æthere auxiliator aderat,
 unum inter tot uiros tantis decoribus, unum singulari glo-
 612-ria augēs, utpote breui futurum in rebus humanis. Admo-
 uebatur enim fatalis ei dies, quem palladis opera sub præ-
 ualidis Achillis manibus erat obiturus. Et propter ubi præ-
 rimum hostium atq; optime armatorum, ibi maxime irge-
 bat, incubebat, perrumpere aciem conabatur, nec tantum
 poterat, hostibus confertim obnitentibus, nec magis ad præ-
 pressionem Troianorum cedentibus, quam iusta altitudinis
 littoralis cautes cedit ad incursum stridentium uentorum
 insanorumq; fluctuum, qui ipsis littoribus illiduntur. Tandem
 Hector, cuius corpus undiq; flammis emicare uideba-
 tur, in hostilem aciem irrupit instar ingētis undæ, quæ pro-
 cellæ turbine inflata, sibilantibus horrendum in modum
 armamenta uentis, in nauem infunditur, et quantus tum
 est alueus obruit spuma. Et ut ad talē casum nauis præ-
 presentem mortē intuētibus corda tremunt, ita tunc Græci

eis ad Hectoris impetum contremiscebant. Quem similem
 quoq; diceres truci leoni, qui immensa admodum armēta
 boum in letis pratis irriguisq; pascētia inuadit sub igna-
 uo pastore, qui nō callet quem bouem à funesto prædone
 uel eripiat uel defendat. Sed cum fera in mediam se turbā
 semper immergat, ille ad primos aut ad postremos semper
 emergit. Ita quemadmodū illæ pecudes trepidā in fugam
 à leone dissipantur, sic Græci omnes ab Hectore atque à
 patre Ioue cōsternati fugæ se mādant, quorū unus inter-
 fectus est tantū Periphetes Mycenei Coprei filius, illius,
 qui legatione fungebatur Eurystei ad magnanimū Her-
 culem, melioris multo filij pater quàm ipse extitisset. Nec
 solū multo melior patre Periphetes erat, sed omnis uirtu-
 tis numeros habens, idem pernicitate, idem bellādi usu, idē
 prudentia (ut inter Myceneos) egregius. Cuius exitus
 egregiam Hectori gloriā dedit. Siquidē in fugā uersi pes
 ita offendit in oram clypei, quem reiectū tergo ferebat ad
 talos usq; demissum, ut resupinū sterneret cum magno so-
 nitu cassidis solo impactæ. Ita magnitudo clypei, quæ ad
 tutelā hominis erat, causam mortis attulit. Quod Hector
 ubi cognouit (cognouit autē protinus) aduolans iacenti
 astitit, lancemq; superne in aduerso pectore defixit, spi-
 ritumq; dempsit: Et quidem iuxta socios, quorū nemo, ut
 qui sibi ipsis ab Hectore timerent, auxiliū ferre ausus est.
 Iam ad naues, quæ primæ subductæ erant, repelluntur. Iam
 inter subterq; eas funduntur. Iam ab ipsis hoste instante
 submouentur, ac demū pro tentorijs fugam sistunt, cōfer-
 tiq; permanent, non ausi latius instruere aciem, sed inter
 pudorem metumq; se inuicem omni ratione adhortantes.
 Et præcipue Nestor Græci nominis columē, qui singulos Nestor.
 appellans, sua cuiq; pignora allegabat, inquit, O' socij,
 esote

estote uiri, subijcite uobis animo, apud alios homines huius facti dedecus, si ignaui fueritis: decus, si strenui. Subeat unicuiq; uestrum memoria facultatum, filiorum, uxorum, parentum, seu habetis hæc, seu amisistis. Per ego absentes illos, proq; absentibus uos oro, supplicoq; fortiter stetis, nec per timorem terga uertatis. Hæc memorans, animus accendebat ardoremq; singulorū. Pallas autem ab eorum oculis, ut dea caliginosam sustulit nubē, per quod illi noua quadam affulgente luce in utranq; partem oculos intemiserunt, in locum, qui est ante naues, in locū certaminis. Cernuntq; Hectorem atq; Troianos, quorū quidem alij qui longius aberant, & a pugnando uacabant, alij uero ad naues prælium conferebant. Neq; uero Aiaceis pectori tantū iam inerat robur, ut unde cæteri fuga dilapsi erant, ibi unus ipse persisteret. Sed ferratam trabem contum uenaualem duorum & uiginti cubitorū manibus moliens, per aplustra nunc huc nunc illuc grandioribus passibus discurrebat, perito sane equisoni similis, qui insidēs equo, per spatiosam uiam, & perinde frequētem populo urbem uersus è campo quatuor equos è pluribus lectos agit, insequens currentes, in tergisq; assidue hærens, & proninquenq; uel parū cessare conspicit inuadens, ut propè uolare ante se cogat cum plurimorū utriusq; sexus admiratione. Inter hanc discursionem Ajax sine fine uocifrabatur, uocibus in cælū usq; cedētibus, iubens socios naues tentoriaq; tutari. Hector autem non in medio suorū uersabatur: sed quemadmodū acerrima uolucrum aquila in turbam aut anserum aut gruuum aut cygnorū per uicina fluminibus loca pascētium adoritur, sic Hector in oppositā nauem ferebatur pergrādi ipsius Iouis dextra à tergo impulsus, sequente mox manu sociorū ab eodem Ioue animata.

animata. Atq; hic quoq; circa naues iterum acerrimū re-
 nonatum est prælium. Crederes recētibus eos uiribus, non
 exhaustis concurrere. Sic ferociter in pugnam itum est,
 Græcis quidē desperātibus præsens exitium posse uitare,
 Troianis autē ad unum omnibus se simul cremare naues,
 simul hostē mactare sperantibus. Ita dissimili ex causa si-
 mili ferocitate pugnabāt, sed præcipue ac penè cuncti ad
 unam Protefilai nauem, atq; de ipsa nauī, inter alias, ut
 ueloci, ita conspicua, qua heros ille ad Troiam uectus est,
 non tamen iterum ad terram patriam reuectus. Nam eius
 puppim cumprehendisset Hæctor, nō iam sagittis mīssili-
 busq; sed collato cominus pede, Græcus Troianusq; mu-
 cronibus, pilis, uerutis, securibus, bipennibus, rem agebat.
 Cerneret multis è manibus enses sanguinātes excuti, ex
 multis humeris amputato balteo cum uagina decidere,
 cruorē per humū fluere, Hæctorem semel arreptæ puppis
 possessionē, antequā incendat, nolle remittere, ac suos tali
 oratione excitare: Ferte ignem, omnium pariter clamore Hæctor.
 sublato. Hic est ille dies, quem nobis Iupiter dedit, dignū
 superiorū temporū arūnis, quo uicē arreptæ cladis red- 720.
 damus hostibus, incensa eorū classe, qua aduersis dijs huc
 profecti sunt, in magnā quidē reipub. nostræ calamitatem.
 Sed hoc tamen nostrorū culpa senatuū, qui me ad has ex-
 tremas naues uolentē pugnare retinuerūt, & ciues mecū
 uenire uetuerūt. Verū sic tunc Iupiter nobis eripuit mē-
 tem animumq; nūc dat atq; addit, & nos ultro impellit.
 Sic locuto Hæctore, Troiani in Græcos magis ingruunt.
 Ideo iam Ajax perflare non poterat, ita telis obruebatur.
 Igitur pro certo habens interfectū se iri, relictis amplu-
 stris, retro paulū cōcessit, & super subselliū septem pedū
 institit, atq; illic obseruans, quicumq; admoueret ignem,
 sedulo

sedulo eum lancea arcebat, perpetua clamoris acrimonia
 socios ad ferendam nauibus opem adhortans: O socij He-
 Aiax. roës, O Danaï cultores Martis, este uiri, este uirtutis me-
 mores. An speramus uel aliam nobis à tergo subsidiariam
 aciem, uel alium tutorem, quàm hic noster est, murū, qui
 nos fugientes tutari queat? Nulla nobis est uicina urbs,
 cuius uel ciuibus uel turribus murisq; qui hostem repul-
 lant, spem reponamus. in aliena terra sumus, longe à pa-
 tria, in cāpo hostili, hinc ipsis hostibus armatis, hinc mari
 claudente, ut sciatis in manu spem esse sitam, nō in remi-
 sione belli. Atq; ita accēdens socios, infesta lancea compe-
 scebat, quisquis hostium propius ignem inferret, gratifi-
 caturus Hectori, ad hoc ipsum eos adhortāti, quorū duo
 decim ibi ante nauem, ut conabantur subijcere flammam,
 subinde confodit.

ILIADOS HO-
 MERICAE LI-
 BER XVI.

V M hunc in modū ad Protefilai mater
 decernitur, Patroclus Achilli præsto
 decurrētib; per ora lachrymaris instar
 tani humoris ex abdita petra scaturientis
 & per excelsam rupem manantis in te-
 ram. Quem Achilles cum uidisset, miserans ultro sic eff-
 tus est: Quid ita lachrymaris Patrocle, sicut paruula puer-
 la, quæ apprehēso manu pallio matris, & flētibus in ca-
 oculis intuens, cū corrente currit, & properantē dislin-
 ut in amplexū tollatur efflagitans? Nam quid tibi cū te
 lachrymarū ui? Nunquid uel Myrmidonibus aliquid
 didit, uel cepisti? Cunctuosus
 leus pater miseraris
 elade ini-
 les, ut qu-
 alto susp-
 fortissime
 rum in ta-
 omni exe-
 Saucius
 mon, sa-
 bus fuer-
 adhuc tu-
 absit, ac-
 atq; alijs
 sed qui p-
 debeat,
 pulsauer-
 genio tu-
 ter: non
 est. Qu-
 matrē r-
 cessa mi-
 clar nos
 & Gra-
 cillari e-
 ac recēt-
 moxia
 demens

didit, uel ipsi mihi, eiusq; rei tu solus ex Phthia nunciū ac-
 cepisti: Certe duo quorū obitus utriq; nostrorū præcipue
 luctuosus esset, sospites sunt, Menætius pater tuus, & Pe-
 leus pater meus, cū Myrmidonibus, ut aiunt. An forte uicē
 miseraris horū, qui apud naues profligantur, luentes hac
 clade iniustitiā suā? E de quicquid est, nec me istā rem ce-
 les, ut quod unus scis, ambo sciamus. Ad quem Patroclus Patroclus.
 illo suspirio gemēs, O Pelides, inquit, Græcorum multo v. 24
 fortissime, parce quæso maledictis, parce incusationi illo-
 rum in tam flebili conditione rerū. Optimi enim quiq; ex
 omni exercitu in tētorijs iacent, casim punctim uel saucij:
 Saucius est Diomedes, saucius Vlysses, saucius Agame-
 mon, saucius etiā in femore Eurypylus. Quorū uulneri-
 bus fouendis sedula medicorū ministeria incumbunt, &
 adhuc tu implacabilis perstas, & istā qualis à me procul
 absit, acerbitatē animi seruas? O uir ex ipsa uirtute trux
 atq; alij nocēs. quotus quisq; nō modo eorū qui nūc sunt,
 sed qui postea erunt, usum tui percipere, aut poterit, aut
 debeat, aut uolet, si nūc à Græcis indignū exitiū nō pro-
 pulsaueris? immitis profecto, cū tam inhumana feritas in-
 genio tuo insit. nō tibi Peleus, sed inaccessus scopulus pa-
 ter: non dea Thetis, sed ipsa spumantis maris unda mater
 est. Quòd si quā religionē aut aliquod Iouis oraculū per
 matrē renunciatū causaris, me saltē in aciem mittas, con-
 cessa mihi tua armatura, tuoq; milite, ut aliqua salus effi-
 ciar nostris, si forte specie tui cōterritus Troianus facessat,
 & Græcus respiret penè cōsumptus, ac refocilletur. R. es-
 cellari enim à pugna sufficit breui momēto. Nā integros
 ac recētes facile est uel ipso clamore hostē à castris ad sua
 moenia repellere. Hæc Patroclus, & qdē precabūdus (Ab
 demens, hinc enim sibi causa infelicis fati ac tristis exitus
 fluxit)

Achilles. fluxit) ad quem Achilles uehementer turbatus, Hei mihi
 49. inquit, mi Patrocle, quid elocutus es? E quidē neq; religio
 aliqua me, neq; oraculum à matre renunciatū, quod mihi
 lum est, sed magnus irarum æstus retinet, reputantem, quod
 passus sum, & quæ feci. Etenim ita natura cōparatum est
 ut prorsus indigne feramus, ac uehementissime conturbe-
 mur, quoties quis hoc ipso quòd antecellit potestate, ad
 præmio fraudare uult, præsertim parem genere, uirtute
 conditione, fama, quod in me fecit Agamemnon, prærepta
 mihi puella, pro qua tantum laboris exhausera, cuius præ-
 triam mœnibus inclytam expugnaueram subuerteram, &
 quam mihi honoris gratia consensus omnis exercitus cele-
 gerat: nec tantum prærepta, sed è manibus erepta; nec tantum
 ab eo qui sum, sed tanquam ab ignobili quodam
 peregrino. Caterum quæ hæc acta sunt omittam.
 Neq; enim par est perennem animo seruare indignitate-
 nem, & eam ego deponere constitueram, sed nō prius be-
 men quàm ad naues meas clamor bellūq; peruassisset. Tu
 uero, quod superest, indue tibi mea arma, ac ducem inter
 Myrmidones age, & ipsos pugnare cupiētes. Iam enim
 corona Troianorum uelut nubes naues circūsisit, Græ-
 cis ad oram littoris, id est, mortis redactis, & uix hoc
 ipsum exiguum extimentibus. Ita magis ac magis auda-
 cia hostibus increfcit. Videlicet non uident propius re-
 diantem galeæ meæ frontem. Fuiſſet æquus in me Aga-
 memnon, protinus ipsorum cadaueribus fluuios oppletis-
 sem. Nunc uictores per omnem planitiem nostrorum
 terga cadentes, in ipsis castris concluderunt, ita ut non
 de uictoria nostri, sed de uita dimicent. Neque enim
 ipsis periclitantibus, sirox Diomedes dextra præsentis
 exitium arcet, non hortantis Agamemnonis, inuisi mihi

hi capitis exaudiunt uocē, sed homicidæ Hectoris suos in-
 citantis & audiunt, & contremiscunt. Nec Hectoris tan-
 tum uocem, sed uictricem etiam circumfusorum hostiū uo-
 ciferationem. Nihil tamen minus tu Patrocle irruere in hos-
 tes strenue, ut uindices ab incendio naues, ne illis absum-
 ptis erepta sit eis facultas in dulcem patriam reuertēdi. Il-
 lud autem tibi animo proponas efficiendū, quod tibi mā-
 do, cuius hæc summa est, ut mihi insignem gloriam atque
 insigne præmium pares apud cæteros Græcos, à quibus
 mea Bryseida reddetur, et insuper amplissima munera da-
 buntur, reiecto à nauibus per te hoste. Quòd si magnus
 Iunonis maritus annuerit prospero te defungi euentu, sis
 hoc contentus, ne te aut cupido dimicādi, aut dulcedo ui-
 ctoriae exultantem, & hærentem in tergis hostium ad ur-
 bem prouehat, per quod & mihi absenti ignominiam, &
 tibi ipsi periculum crees, si quis immortalium deorum ab
 olympo descenderit (Sunt enim Troiani nūrum in modū
 cordi Phæbo) Quare cum eos à castris repuleris, serua-
 tis à peste nauibus, finito in ipsis campis utrosq; pugna-
 re. Quod utinam tu Iupiter pater, & tu Pallas, & tu A-
 pollon uelitis, ut nemo prorsus neq; hostium neq; nostro-
 rum fugiat mortē, præter nos duos, ut soli superstites ala-
 ma urbe hac cum fœminis gazāq; potiamur. Interea cū
 hæc inter se Patroclus & Achilles colloquūtur, Ajax iam
 perstare non poterat: sic eum & uis Iouis domabat, &
 fortes Troiani missilibus obruebant. Crepitabat horrendū
 assiduis ictibus galea, conus ipse cum decoris cristis sine
 sine quatiebatur, dexter humerus erat sustinendo semper
 scuto defessus, omnes artus sudoribus manabant. Labora-
 bat irrequito anhelitu anima, cum nulla laxandi spiritus
 copia fieret, undique malis alijs super alia increbescenti-
 bus,

bus, quod circumfidentes Troiani pro se quisque loco eū subducere annitebantur, nec tamen poterant. Hoc loco uos musæ inuoco cœlestia testā incolentes, ut mecū dicatis, quis primus Troianorum ignem Græcorum nauibus iniecerit. Hector propius accedēs, stansq; ex aduerso, ingentem illam, quam Ajax moliebatur lanceam, secundum cuspide ingenti gladio feriens amputauit, quod fragmentum longius uolans, cum tremitu decidit. Ajax nihilominus curtam lanceam uersabat, quam ubi præcisam esse cognouit, conterritus est, & ut erat prudens, opus deorum, id est, Iouis, agnouit, destinatum animo habentis, Troiānis indulgere uictoriam, cæterorum deorum consilijs qui partes inuare uellent, cœrcitis. Atque ita se ab imbre missilium subduxit. Tunc hostes ignem in nauem impune conijciunt, qui statim cœcepta flamma efferri cœpit. Cum autē puppim iam ignis ambureret, Achilles percusso manu femore, ad sociū inquit: Molire te generose Patrocle. En ad naues cerno globos leuari flammarum. Ito, ne hostis concremet classē, ne uē nostris nulla sit postea fugiendi facultas. Indue tu tibi festināter arma, dū ego Myrmidonas cogam, si qua salus periclitantibus Græcis fiat. Hæc locuto, Patroclus sibi arma circūdedit, ac tibi illa sibi primo induit argēteis lorīs circa talos fabrefacta, tum thoracem illum discolorē ac sidereum, dehinc ensē argenteo capulo, clypeumq; ut grandem, grauem humeris accommodat, deinde capiti galeam indidit superbam crīstis ex equina iuba concinnatis, quæ ad motum ipsum uidebatur horrendum quiddā annuere. Postremo duas dextra ualida lanceas sumit, quas commode tractare possēt. Nam Pelida ex omni armatura Achilles solam nō cepit, procerā, crassam, ac grauiorem quā aut ipse tractaret,

aut

Achilles.

126

aut Græcorum alius præter unum Achillem : quam Chi-
 ron ex orno in Pelio monte fabricatus, Peleo donauerat
 heroum interemptricem. Patroclo se armante, Automedo
 ab eo iussus propere iungere equos, Achillis madata exe-
 quebatur, uir illis in prælijs spectatissimus, nec ad hostiles
 minas horrere solitus. Quem Patroclus præcipue et in se-
 cundo ab Achille honoris loco habebat. Hic ubi bigam iu-
 galibus equis instruxit, quorum alteri nomen erat Xan-
 tho, alteri Balio, tertium extremo capistro applicauit no-
 mine Pedasum quem Achilles, euersa per se Etionis urbe,
 ut egregium asportauerat, mortalem ipsum, equorum ta-
 men immortalium comitem. Siquidem ambos hos mater no-
 mine Podarges inter equas rapidissima, cum in uerno præ-
 to pasceret, ad oceanum ex zephyro genuit. Eoque ipsos
 uentos unde originem trahebant, cursu & quasi uolatu
 æquabant. Achilles autem ostiatim singula sociorum com-
 tubernia adiens, ut armarentur effecerat: id quod ipsi cu-
 pierant, similes lupis quorum immanis audacie uis natu-
 re est, cum eximium magnitudine ac cornibus ceruum in
 monte consecuti laniant, imbuentes tota rostra sanguine:
 tum petito gregatim fonte, linguam ex imo palato exerent-
 tes, & aquam nitidam & os cruentum lambunt, reple-
 toque uentre pectoris animositas uiget. Huiusmodi lupis si-
 miles cum ceteri Myrnidones, tum præcipue principes
 undique ad magnanimum Achillis famulum confluebant,
 ipso Achille singulos urgente, ut sequerentur equosque in expedi-
 to hinc maturarent. Enimvero quinquaginta naues sue
 erant, quibus ad Troiam nauigarat, cum quinquagenis sin-
 gule remigibus eisdemque comitibus. Eos in quinque ordi-
 nes distribuerat cum totidem ducibus, quos præstantissimos
 atque idoneos nosset ad imperandum. Summa tamen penes se

199.
 u 2 erat

erat ut ducem longe præcipuum. Primum ordinem ducebat Menestheus Pelei nepos ex formosa filia Polydora, qua Sperchius perennis fluuij deus cõpressa hunc genuerat, licet Borus Perieris filius pater diceretur, quòd is Polydorem multis à se donatam spõsalibus donis, propalam in matrimonium duxisset. Secundũ ducebat Eudorus pulchra Polymela matre, & si famæ credimus, uirginæ: certe in ipso choro uirginum genitus. Hanc Mercurius in Diænæ nympharumq; modulâtium choro cum uidisset, admauit, statimq; cum in cœnaculum conscendisset, liberum arbitris locũ, illic cum puella rem habuit, grauidamq; fecit. Quæ exactis mensibus interim ipsa luce atque inter æquales edidit partum. Eadem postea illustri uiro Etheleo Actoris filio nupsit, immensis à uiro nuptialibus donis aucta. Cuius senior pater Phylas peræque nepotem aluit, erudiuit, amplexus est, ac si deo, ut erat, genitus esset: qui adultus, & cursu & re militari strenuus euasit. Tertium ducebat Pisander omnium Myrmidonum, excepto Patroclo, utenda lancea in bello præstantissimus. Quartum senior Phoenix. Quintum eximius Alcimedon Laërtis filius. Postea uero quàm hunc in modum Achilles sub suo quẽq; duce ordines rite digessit, ac re eis in hæc uerba præceptum dedit: Myrmidones, nemo mihi è uobis minarũ, quibus ex hoc loco in Troianos efferebamini, nemo inuidiæ obliuiscatur, quam mihi toto irarũ tẽpore faciebatis. Dure Pelides et intractabilis, nec lacte materno, sed iracundia alite, quid inuitos socios apud tẽtoria retinens? quin igitur reuertimur in patriam, quandoquidẽ infanda ista tibi iracundia insedit? Tali me inuidia frequẽtes atq; uniuersi premebatis. En nunc affulsit occasio: & quidẽ talis, ut quam optaris bonã operam nauare possitis.

Is ergo

Achilles.

200.

Is ergo cui præsens animus est, in hoc certamine contra
 Troianos uolo declaret. Sic locutus, animū accendit ar-
 doremq; singulorum tum oratione, tum regia autoritate.
 Nam eo studiosius cateruæ ipsæ sese addensarūt, & ut in
 edificanda excelsa domo, quæ incurfibus uentorū par sit,
 structor parietis ipsos lapides coagmētat: sic ijdem stipa-
 ti erant, atq; ita cōglutinati, ut scutum scuto, clypeus cly-
 peo, lancea lancea, uir uiro cohæresceret, & propè inni-
 teretur, ipsis etiam minacibus cristis subter fulgentes ga-
 leas sese contingentibus, duobus in eodem curru ituris, &
 eandem mentem habentibus. Ante alios dimicandi Patro-
 clo & Automedonte in conspectu omnium se armātibus,
 Achilles uero ab illis recedēs tabernaculum ingressus est,
 arcamq; aperuit, quam mater Thetis in nauī transfreta-
 turi filij posuerat, refertam tunicis chlenisq; aduersus in-
 iuriam uentorum, atque uillosis tapetis. Vbi erat ei repo-
 situs scyphus raræ pulchritudinis exactissimūq; artificij.
 In quo neque alius quispiā uinum potabat, nisi Achilles:
 neque hic sibi, sed dijs: nec alijs dijs, quàm uni Ioui liba-
 bat. Hunc ex arca prolatum Achilles primum purgauit,
 deinde liquida profluētis aqua abluit. Tum lotis manibus
 uinum hausit, stansq; in medio impluio et ad cœlum su-
 spiciens, libauit, ac Iouem quem hæc non latebant, hæc o-
 ratione comprecatus est: Iupiter Pelasgice ac Dodonæ, Achilles.

Achilles.

233.

u 3 quæso

quæso magne Iupiter da gloriose perfungi hodierna expeditione atq; militia, inspirans illius animo uigorem, ut Hector intelligat nostrum famulū ex omnibus unū gnarum esse bellandi, & tunc inexpugnabilem uirum, cū ego in acie uersor. Atque eum, cum à nauibus periculum pugnamq; submouerit, huc ad me cum armis socijsq; omnibus redire incolumē. Et ita Achilles preces pregit, quibus auditis Iupiter alterum quidem annuit, alterum uero abnuit. Nam ut periculū à nauibus pugnamq; submoueret, dedit: ut illuc à prælio rediret incolumis, nō dedit. Ille post libamina precationemq; in tabernaculum regressus, scyphum in arca reposuit. Tum regressus ante tētorium stetit, cupidus adhuc inspectādi aciem, ambarum partium pugnā. Myrmidones autem cum magnanimo Patroclo, ut erant & ferro & animo armati, constiterant, dum in Troianos irrumperent. Tum facta ex ipsorum statione prodeundi copia, protinus effunduntur, uespis similes, quas propter uiam domicilia habētes, pueri, quæ sunt puerilitate, proterue iritare uexareq; , ac plures trucidare consueuerunt. Nam si quis uiator illac iter ingrediēs, eas per imprudētiam commouerit, tunc illæ exhulcerato animo è testis euolant, incursantesq; in hominem grassantur, sollicitæ pro salute filiorum. Hac mente, hoc animo, hac spe Myrmidones atq; cum horrenda uociferatione prorumpunt. Quos Patroclus ingenti uoce his uerbis adhortatus

est: O Myrmidones amici, Achillisq; socij, este uiri, atque uiuidæ uirtutis memores, ut illum absentem, cuius uirtus longe inter omnes est emīētissima, honoremus, tanquam & ipsi secundum ducem nostrū fortissimi ceterorū Græcorum atque suam offensam agnoscat Agamemnon, qui hunc Græci nominis columen nihili fecit. Hæc dicēs, animo

Patroclus.

269.

mum accendit ardoremq; singulorum. Atque ita armati,
 densati, clamantes, alijs Græcis horrifona uoce cōclamā=
 tibus, in Troianos irrumpūt. Illi conspecto Patroclo cum
 agitatore decora armatura fulgentibus, rati ipsum Achil=
 lem adesse, deposita similitate reconciliatum, perturban=
 tur animo, ordines soluunt, ac sibi quisq; circūspicit, quā
 fugiat mortem. At Patroclus in medium irruens, ubi plu=
 rima manus hominum tumultuabatur, circa puppim illā
 incensam, primus intorto iaculo dextrum humerum con=
 fodit Pyraëchmis, sub quo duce egregij Pæones ex Amy=
 done urbe & late fluente Axio uenerāt. Ille edito gemi=
 tu supinus concidit. Comites, qui circumfusi erāt, uiso du=
 ce, qui inter eos erat longe fortissimus occiso, perculsi ti=
 more dissipantur. Patroclus & his & alijs cum à ceteris
 nauibus, tum uero ab incensa et semiuista fugatis, ignē re=
 stinguit: eaq; relictā, in alios fertur, exorto immenso tam
 horum quā illorum, sed dissimili tumultu, Troianorum
 quidem trepidantium, Græcorum uero ad naues emergē=
 tium. Et qualiter editissimum in alpibus cacumen à gra=
 uido nimbo, quo obfitum erat Ioue purgante reseratur,
 cunctiq; reiecti colles, conualles, & prominentes montiū
 uertices patent, omnesq; à cælo deorsum liquidi ætheris
 tractus nitēt, taliter Græcorū animi renituerūt, ac pauli=
 sper relaxati sunt, submoto hostili igni, intermissaq; per=
 secutione atque pugna. Neque enim Troiani dato tergo
 à nauibus se proripiebant, sed aduersa adhuc fronte per=
 stabāt, nec nisi coacti submonebantur. Ibi sicut erant di=
 spersi Græcorū principes, suū sibi quisque hostem interi=
 mit. Sed omnium primus Patroclus, qui protinus Areili=
 ci se auertentis lancea femur, confracto etiam osse, traie=
 cit, & ipso ictu pronū moribundumq; prostrauit. Mene=

laus nudatum Thoantis pectus telo præter scutū immisso
 percussit, hominemq; occidit. Mege Amphiclum in ju-
 gam uersum insequens iaculo est affecutus subter popli-
 tem infixo, ubi plurimum medullarū hominum est, discis-
 sisq; tibiæ neruis, tenebræ oculos Amphiclo clausurunt.
 Duo Nestoris filij Antilochus & Thrasymedes totidem
 Amisodari filios suum quenq; obruncarūt. Nomina ho-
 rum erant Atymnius & Maris, uterque uir egregius ac
 bellator, dijq; Sarpedonis comites, quorum pater chime-
 ræ indomito monstro, et multorum hominum pesti cibos
 ministrauerat. Horum fratrum Atymnium Antilochus ita
 percussit, ut uterum lanceæ cuspis perforaret. Cuius in os
 collapsi uicem indignatus frater accurrens, & ante iacē-
 tem stans, in interfectorem telum librabat. Sed occupato
 Thrasymedes ictu nec frustrato, brachium, ubi lacerto
 committitur, cominus telo percussit, ossa contudit, medul-
 lasq; effudit. Quo uulnere Maris claudentibus oculos te-
 nebris moribundus corruit. Ita duo fratres à duobus fra-
 tribus simul interfecti sunt, simulq; iacentibus cadaueri-
 bus animæ simul ad erebum commigrarunt. Cleobulum in
 ipso tumultu implicitum Ajax Oileus uiuum, id est, ante
 plagam irruēs cepit, sed non tamen uicturum, quippe re-
 ceptum intima ceruice Aiæcis gladium sanguine suo cale-
 faciens, frigida morte solutus est. Peneleus ac Lycon in-
 festis lanceis concurrentes, uterq; ictum nō in hostem su-
 derunt, sed in uentum effuderunt. Iterum strictis gladijs
 concurrentes, Lycon quidem ex huiusmodi galea equinas
 iubas excussit, sed & gladium fregit. Peneleus uero col-
 lum subter aurem gladio hausit, atq; ita amputauit, ut so-
 la delabens caput cute penderet, statimq; secundo succu-
 bentibus cruribus Lycon extinctus est. Meriones fugien-
 ti Aca-

ti Acamanti, iamiamq; currum ascendenti, celeritate pe-
 dum affecutus, dextrum humerum confixit, quo ictu ille,
 ut erat ascendens, obortis ad lumina tenebris è curru de-
 fluxit, atq; ut hunc auersum Meriones, sic Erymantè ada-
 uersum Idomeneus occidit, directo in os telo, quo telo di-
 scussis dentibus, laceratisq; ossibus subter cerebrū in con-
 trariam partem transacto, Erymantes per hians os, perq;
 nares sanguinè spirans, sanguinantibus etiam oculis, sed
 mortifera nocte caligantibus, exanimatus est. Et hi sunt
 quos è Troianis principes Græci interemerunt. Atq; ut
 uoraces natura lupi ouium caprarūq; greges pastoris ue-
 cordia palantes in collibus nacti protinus inuadunt, sed
 agnos hœdosq; præcipue, quos iter miseræ matres quæ-
 rit, atq; subter illas sese occultantes trepidosq; inueniūt,
 rapiunt, laniant: sic Græci in Troianos ingruentes per-
 territos, lymphatos, ac fugæ magis memores quàm uirtu-
 tis, et ut nubes ex olympo in cœlum per diem athera
 procedit, cum Iupiter procellam molitur, sic fuga fiebat
 à nauibus, clamorq; Troianorum reuertentium indecore
 quâ uenerant. Aiæ autè magnus in unum Hectorem in-
 festo iaculo usq; ferebatur. Ille ubi fortunâ belli intellexit
 esse cōuersam, ut erat rei bellicæ gnarus, reiecto post ter-
 gum scuto aduersus tela tamen aliquādiu manserat, dum
 necessitudines suas à periculo eriperet. Postea conscenso
 curru sibi quoq; fuga consuluerat, relictis alijs, quos in
 altum depressa castrensis fossa exire uolentes interclude-
 bat, multos equi abrupta prima temonis parte, in fossa
 cum curribus relinquebant. Qui cum effusi semel è nauibus
 tentorijsq; sunt, atq; dispersi, perpetuo clamore ple-
 nis uijs, leuata in altum ac uolitante, quam ipsorum equi
 pedibus rotisq; reddebant, pulucrea nube, urbem uersus
 4 5 redire

redire contendunt, Patroclo præcipue in tergis hærente
 (peſſime enim in illos conſultum uolebat) & ubi maxi-
 me tumultuantes confertosq; cernebat, illuc tendente, ac
 ſuos hortante ad inſequendum, & hoſibus inſultante. Ante
 quem multi illorum proni è rhedis corruebant, multa
 ſella curules cum ſtridore trahebantur, equis Troianis
 quàm effuſiſſimo poterant curſu properantibus, ut non
 aliter terra perſtreperet, quàm cum Iupiter aliquo autu-
 mnali die præcipitè imbrem, quo omnia inudentur exci-
 tata tempeſtate demittit, irasceſcens in homines, qui contem-
 pta deorum religione, uirulentas leges ad populum ferunt,
 ac iudicia de foro explodunt. Tunc enim in eorum agro
 ad hanc pluuiam omnia flumina plenis alueis fluunt, &
 ex montibus plurimè cū inſueto fragore torrètes, depreſſis
 humi uoraginitibus clamoribusq; deuoluti cum ſæda opte-
 rum agreſtiū clade in mare excurrerunt. At Patroclus ci-
 tatis equis trãſgreſſus ſoſſam, ad primos fugientium pro-
 currit, optans ſperansq; configere Hectorem, quem non
 adeptus (nam cum fuga equorū abſtulerat) longius ipſos
 procedere primos inhibebat, ac retro in contrariam ſu-
 gam ad caſtra propellebat. Qui locus inter urbē fluuiūq;
 ad caſtra medius erat, ubi multos ex illis in fuga aggreſ-
 ſus obrucabat, ſumēs eorū quæ in Græcos admiferat ſup-
 plicium. Quorū primus fuit Pronous, cui nō tectum cly-
 peo pectus lancea confodit, linquenteq; eum animo cum
 ruina proſtrauit. Secundo loco inuadit Theſtora Enopis
 filiū, qui metu perterritus contractis manibus in ſella ſe-
 debat derelictis habenis. Huic propius ſtans, dexterā ma-
 lam cū dextera maxilla traiecit. Et qualiter quis in pro-
 minente cote ſedens, è mari indigenā piſcem hamo ad ſi-
 lum appenſo exterius trahit, ſic ille è ſella hominem rudi-
 cula

380

cula specie protraxit. quæ cū excussisset, humi collapsum
 uita defecit. Post hūc aggressus Eryalum, mediā eius casti-
 dem ita percussit saxo, ut toto capite bisariam disperso,
 Eryalus in ora concidens, subito uitā efflaret. Deincepsq;
 obtruncat Erymantem, Amphoterū, Epaltem, Tlepole-
 mium Damestoris filiū, Echium, Pyrrhem, Iphæum, Euipe-
 pum, & Polymelum Argeæ filiū. Hos cum uidisset pro-
 stratos Sarpedon, ut erant socij ac sui, cōuersus ad alios, Sarpcedon.
 his eos uerbis est adhortatus: O dedecus Lycij, nunc uos
 mihi celeres estis. Ego certe huic uiro occurram, ut intelli-
 gam, quā ualidus est, qui tantū calamitatis intulit Tro-
 ianis, tantamq; de tam egregijs socijs stragem fecit. Hæc
 locutus, in terram, ut erat armatus, de curru desiliit. Quo
 conspecto Patroclus itidem fecit, amboq; cū clamore non
 aliter infesti cōcurrunt, quā in edita petra totidē uultu-
 res stridulo clangore praliantur. Eos inspiciens Iupiter,
 misericordia tactus, ad uxorem eandemq; sororē inquit:
 Heu me Iuno, En triste fatum Sarpedonem meum uocat Iupiter
 ad mortem sibi per Patroclum affirendam. Vnde in an- 433.
 cipiti sententia nutat animus, utrum eū luctuosa è pugna
 subtractū reddam suæ patriæ suisq; ciuibus, an sub mani-
 bus Patrocli defungi morte permittam. Cui Iuno grandi-
 bus oculis ut Minerua castijs seu glaucis prædita, respon-
 dit: Augustissime Iupiter, quisnam tibi excidit ex ore ser- Iuno.
 mo? Mortalem ne tu aliquem ab ipsis continuo natalibus
 morti destinatum, rursus uis à cōditione mortalitatis exi-
 mere? Sed age ut libet, nō tamen nos omnes ceteri dei tibi
 acquiescemus. Hoc autem tibi dixisse uoluerim, quod tu
 imus sensibus manda: Si uiuum Sarpedonē ad penates re-
 mittere consiliū tibi est, illud quoq; necessario cogites, ne
 qui postea dij, qui filios in hoc bello habent (& hi multi
 sunt)

sunt) uelint & ipsi suos à morte subducere. Ne alio qui
 grauius tibi ex hac offensione succenseant. Quòd si tibi
 cordi hic est, cuiusq; te patrem miseret, finito hominem sub
 Patroclo honesta morte defungi. Deinde tam diu defun-
 ctum ac super terram esse, donec te mittente, in patriam
 Lyciam comportetur, ubi fratres, propinqui, necessarij
 ciues funeri iusta persoluent, monumentumq; cum titulis
 extruent. Hic enim suus est honos defunctorum. Sic locuta
 Iunoni non refragatus deorum atq; hominum pater, cruen-
 tas stillas ab alto tanquam pluuiam deiecit in honorem filij
 longe à patria apud Troiæ campos sub hostili manu fra-
 roq; perituri. Illi igitur postquam alter in alterum uadens
 uicini fuerunt, Patroclus prior inclytum uirum & spe-
 ctatum Sarpedonis famulum Trasymedem telo sub extre-
 mo uentre percussit pariter & extinxit. Secundo loco
 Sarpedon lanceam directam in Patroclum non directe
 cõtorsit, sed pro hoste, Pedasi, qui erat tertius equus, dex-
 terum humerum fixit: quo letalem dolorem grauibus ge-
 mitibus & quasi mugitibus testante atq; in puluerem la-
 pso, animus euolauit è corpore. Eius ruina turbati reliqui
 equi, in diuersum abire cõperunt, stridente iam iugo ha-
 benisq; amborum se implicantibus. Quod impedimẽtum
 eximius Automedon non differendum ratus, ita expedi-
 uit, educto ense insurgens iacentem Pedasum amputauit,
 Atq; deinde alij equi in locum reuersi, in officio fuerunt.
 Iterum ambo heroës infestis telis, infestioribus passibus,
 infestissimis animis se petiuerunt. Et Sarpedonis quidem te-
 lum sine ictu è manu profiliit, sinistrum hostis superuo-
 lans humerum. Sed nõ ita Patrocli, qui posterior telo emis-
 so non modo ictu, sed optato potitus est, perforato Sarpe-
 donis pectore præcordiorum tenuis, quã cor ubi sensus cina-
 guntur

guntur est atq; anima. Eo uulnere Sarpedon ueluti pro-
 cera quædã in montibus quercus, populus uel aut pinus,
 quã fabri carinis destinatam ceciderunt, ante equos cur-
 rumq; defluxit. Et quãtus erat in pulnere iacuit, puluerẽ
 ipsum cruentũ moribundis manibus stringens, ac lamena-
 tans instar rugiẽtis. Et ut magnanimus taurus ualidusq;,
 dum ab adorto armentũ leone trucidatur, sub illius den-
 tibus genit: sic Lyciorũ rex sub Patrocli ferro gemebat.
 Atq; ita Glaucum ex amicis amantissimum nomine uoca-
 uit, atq; his uerbis allocutus est: Glauce, si unquam bella-
 tor fuisti, si fortis strenuusq; es, nunc maxime sis oportet,
 nunc tibi pugnae difficultas amica sit. Primum undiq; cõ-
 tractos Lyciorum duces exhortare ad Sarpedonem pro-
 tegendum: deinde cũ illis, imò ante omnes armis me pro-
 tegas, aliter tibi dedecori semper infamiaeq; fuero, ab
 hoste spoliatus armis, à quo uita spoliatus sum. Age igitur
 impigre & te ipsum, & omnem nostrorum manum ad
 Sarpedonis mortui propulsandã ignominiam excita. Hæc
 locuto terminus uitæ oculos naresq; occupat. Ad quem
 Patroclus adueniens, calcẽ pectori impegit, & illinc spi-
 ritum pariter & spiculum eruit. Eiusdem equos utriusq;
 donum morte destitutos ac territos, grauioremq; anhe-
 litum efflantes & in fugam paratos aggressi Myrmi-
 dones, ibi retinuerunt. Glaucũ uero uehemẽs cepit dolor
 animi atq; confusio, quòd opem illi & quidẽ rogatus ac
 tantopere rogatus ferre non posset, ob uulnus quod in
 brachio apud murum castrorũ manu Teucris fuerat pas-
 sus, quod præ nimia uexatione fouebat, constringẽs alte-
 ra manu. Itaq; ad Apollinem hunc in modum precationis
 uerba concepit: Apollo princeps, ut aliquando in Lycia,
 ita ex hoc loco (undiq; enim miseros, qualis ego nũc sum,
 exaudire

Sarpedon.

490.

Glaucus.

exaudire potes) me audias anxium pro Sarpedone praestantissimo uiro Iouisq; filio, quem nihil pater ipse neq; uiuum à morte, neq; mortuum à contumelia defendit. Tu tamen da mihi, ut à defuncto saltem hoc dedecus propulsem, quod per acerbissimos uulneris cruciatus facere nequeo, manu non modo pugnae, sed etiam retinendae hastae non satis idonea, toto etiam lacerto ingrauescente profluuio sanguinis nesciēte restingui. Quare princeps Apollo mitiga mihi dolores, sana plagā, suggere uires, ut conuocatos Lycios circa Sarpedonis corpus ad pugnam adhortari possim, & in primis ipse pugnare. Huius prece exaudiens Apollo, ex templò sanguinē statuit, dolores sedauit, & uim animo iniecit. Tunc Glaucus, ubi certa fide cognouit suas statim ab Apolline auditas preces, tacito secum gaudio affectus, primum Lyciorū principes adit, cogit, hortatur ad cadauer Sarpedonis protegendum, deinde maioribus rapidisq; passibus ad Troianos principes ire contendit, Polydamantē, Agenorē, Aeneam, Hektorē.

Glaucus.
 938. Quos cum propius adisset, ita allocutus est: Hektor, plangente cepit obliuio auxiliariorum principum, qui relicto natali, solo dulcissimisq; pignoribus, in tam longinquam militiam tua causa uenerunt, imò tua causa occumbunt, quibus nec uiuis nec defunctis tibi cura est auxilium ferre. Iacet Sarpedon à Patroclo in pugna interfectus, ille Sarpedon princeps, qui Lyciā & iustitia & armis tutabatur. Sed uos amici subijcētes animo pudorem, quaso adeste homini, ne Myrmidōes cadauer armis exuāt, ut uel in ultionem suorū, quos ad naues occidimus (quae magna copia est) indigna edant in tanto uiro exempla. Ad hunc nuncium, Troianos nouus & supra quā dici potest laetus inuasit, amisso uiro qui etsi alienigena, tamen Troianae

ane ciuitatis præsidium erat, tum propter multas militū
 copias, quas duxerat, tum propter excellentē eius in bello
 singularemq; uirtutē. Itaq; acri omnes animo in Græcos
 rectā ire contendunt, Hectore duce, cui mors Sarpedonis
 præcipue dolebat. E' diuerso Patroclus Danaos ad impi- Patroclus.
 gre occurrendum excitabat, & in primis ambos Aiaces,
 sua etiā sponte pronos ita allocutus est: Aiaces, nunc uos
 uict pugnare, nunc uobis similes este, qui præstantissimi
 fuistis, nunc autem & cæteris et uobis ipsis este præstan-
 tiores. En Sarpedon iacet ille, qui primus castrorum pro-
 uit murum. Capiamus itaq; cadauer, ut spoliemus, eda-
 musq; in eo pessima exēpla, interempto adhuc aliquo so-
 ciorum suppetias illi ferentium. Hæc Patroclus. Illi autē
 id quod admonebantur, per se iam facere ardebant. Igi-
 tur ubi utrinq; hinc Lyciorum Troianorumq;, illinc
 Myrmidonum atq; Achiuorū instructæ phalanges sunt,
 cum horrenda omnium uociferatione fremituq; armorum
 cōcursum est ad Sarpedonis corpus. Iupiter uero, ut cir- -167.
 ca cadauer charissimi filij pugna multa ærumna ac clade
 nobilis existeret, seralem effudit pugnantibus noctem. Ibi
 Troiani priores hostem reiecerunt, occiso quodam non è
 postremis Myrmidonū, cui nomen erat Epegio, dij Aga-
 dei filio, qui Budyi frequēti sane oppido regnauerat, sed
 perpetrata cæde (& erat cōsobrinus, nec is malus uir quē
 occidit) ad Peleum ac Thetidem famulatum abiit, & ab
 eisdem postea comes Achillis filij missus ad bellū Troia-
 num. Ei nunc ad cadauer manum admoventi, Hector me-
 diam cassidem ita percussit saxo, ut toto corpore bifariam
 disperso, Epegeus in ora concidens subito interierit. Cu-
 ius obitum amici tui Patrocle ac socij, tu grauiter ferens,
 ad primos processisti pugnatore, impetuq; in aduersos
 Lycios

Lycios Troianosq; fecisti, instar pernicis accipitris, qui
 terrorem secum ferens, in uolucres quæ colij ac pferes di-
 cuntur, inuadit. Atq; ibi tu item saxo ita percussisti ceruicem
 Sthenelai Ithemeneo geniti, ut nervos quoque res-
 scinderes. Tunc Troianorum prima acies, cumq; his ipse
 quoq; Hector propellentibus tantum retro fugiendo cessa-
 sit, quantum quis aut in certamine iaculari, aut in bello de-
 mentatam hastam quantacumq; ui iniaculari potest. Tran-
 scurso hoc spatio, princeps Glaucus, eorum qui modo ter-
 ga uerterant, primus pectora conuertit, sentiens ab inhe-
 renti humeris hoste se premi. Is erat magnanimus Bathy-
 cleus Chalconis filius, Hellade lares habens, inter omnes
 Myrmidonas opibus copijsq; facile princeps. Huic Glau-
 cus repete cõuersus, mediũ pectus telo confixit. Hoc ictu
 cum sonitu ille collapsus, magno mortis suæ (erat enim uir
 egregius) Græcos quidẽ dolore, Troianos aut gaudio af-
 ficit. Quo magis Troiani cõferti cadauer Bathyclei cir-
 cumsistũt: Græci quoq; nec ipsi uirtutis immemores, gra-
 dũ promouent. Ibi Meriones Troianũ quendam occidit,
 animo uiribusq; in signẽ, nomine Laogonũ filium Oneto-
 ris, qui in mõte Ideo erat flamẽ Dialis, & tanquam deus
 quidã celebrabatur à populo. Occidit autẽ protinus, cõfi-
 xo iaculo in loco, qui secundũ aurem ac malã est. Aeneas
 autem Merionẽ ipsum sub tegmine clypei procedentẽ cõ-
 fidens excipere posse iaculo, iaculũ iecit, quod ille ex ad-
 uerso intuitus, copore in pronũ submisso, deuicit. Ita cas-
 so ictu telum præteriens hostem, priore sui parte cum ferra
 ro humi defixa immobile stetit, superior uero ex impetu
 Aeneas. ipso cõtremuit. Ea de re indignatus Aeneas, tamen ad ho-
 stẽ inquit: Meriones, si te cõtigisset telum quod uibravi,
 quantumlibet strenuus sis, ab ista te strenuitate in perpe-
 tuum

tū cōpescuisset. Cui respondēs Meriones, Aenea, inquit, Meriones,
 arduū tibi fuerit, et si bellator fortis praeualidusq; es, qui-
 cunq; mortales tibi occurrerint in acie, eos omnes tua ro-
 busta dextra extinguerē, & ut talis sis, qualis es, & ob
 hoc tibi placeas, tamē cum sis & ipse mortalis (mihi cre-
 de) si te medium iaculo nanciscar, cōfessiū mihi gloriam,
 Diti animā tribues. Hæc Meriones. Quē castigās Patro- Patroclus,
 clus, Quid ista inquit, mi Meriones altercaris? Ha, mini-
 me te decet hæc hominē eximū, nec dicere attinet. An te
 probra ingerente sibi, Troiani à cadauere submouebun-
 tur, nisi prius eorum aliquē straueris? Molimentū prælij
 in manibus est, consilij in uerbis. Eapropter non loqua-
 citate nunc opus est, sed pugnacitate. Hæc locutus ipse
 processit, Merionesq; secutus est, deo cuidam uterq; simi-
 les. Qualis autē ex ictibus calonum aliorum uē materie
 cesorū in confragoso montis dorso redditur longe reso-
 nans strepitus, talis ex campestri illo certaminis loco tunc
 reddebatur ex ictibus ensium lancearumq; scuta uel alia
 arma ferientū, ut nemo iam, quamuis solers, diuum Sar-
 pedonē posset agnoscere, ita prorsus à uertice ad extre-
 mos pedes aggestu cruoris, telorū, pulueris, ob situs erat. 640
 Circa quem non aliter & hi & illi incumbēbāt pugna,
 quam muscæ sub uernum tēpus ad caulas, cum circūfusa
 plenis lacte mulctris saturāt uoracitatē. A quo specta-
 culo Iupiter nusquā deflecebat oculos, sed defixo sem-
 per obtutu atrocitatē pugne considerabat: multū secum
 animo ac permultū reputās de nece Patrocli, num præ-
 staret eum illic supra Sarpedonē in ipso ardore certami-
 nis ab Hectore uita armisq; spoliari, an certamen maiori
 quoq; strage cumulari. Tandem hoc ei antiquius uisum
 est, ut Patroclus Troianos urbem uersus Hectoremq; re-
 x pelleret,

pelleret, cū magna hostiū cade. Itaq; Hectori ante omnes
 timidam fugæ sententiam iniecit. Is intellecto Iouis im-
 perio & ipse cōscendit currum, in fugamq; cōuertit, &
 idem alios facere iubet, quod & fecerūt: adeo ut ne Ly-
 cū quidē sibi perstandum esse putauerint, territi omnes,
 cum regem suum uiderūt tāta coaccruatum strage homi-
 num, qui super illum Ioue ardorē pugne accendēte cecē-
 derant. Post suorum fugam hostes Sarpedonem spoliant
 insigni armatura, cum Patroclus ad tētoria firendam so-
 cius dedit. Tunc Iupiter ad Apollinem inquit: Age nunc
 chore Apollo, ito ad Sarpedonis cadauer, & primū con-
 cretum uulnere cruorē abstergito, deinde procul sane
 Ilium asportatum fluuiali aqua abluito, tum ambrosia
 inungito, tū immortales uestes induito, postremo renūti-
 to, delegato hoc officio fratribus geminis, Sopori & Le-
 to celeribus designatoribus, qui cōfestim ferant in patriā
 Lyciam, atq; in celeberrima ciuitate constituāt. Ibi fra-
 tres, propinqui, necessarij, ciues, funeri iusta persoluent,
 monumentūq; cum titulis extruent. Hic enim suus est ho-
 nos defunctorum. Sic locuto patri Apollon obtemperās,
 ab Idaeis montibus ad locum asperimæ pugne delatus,
 protinus Sarpedonis cadauer ē congerie telorum extra-
 ctum, ac procul sane illinc asportatum fluuiali aqua ab-
 stersit, ambrosia inunxit, immortales uestes induit, ac re-
 misit, delegato hoc munere fratribus geminis Sopori ac
 Leto celeribus designatoribus, qui cōfestim in patriā
 Lycia, atq; in celeberrima ciuitate statuerunt. Interea
 Patroclus cum ceteris equitibus, tum suo Automedonte
 iusso dare habenas, Lycios ac Troianos insequi pergit,
 demens qui amici præcepta non audiit: quod si fecisset,
 infelicē exitum subterfugerat. Sed scilicet dei mens plus
 quam

679

quãdã hominis præuãlet. Iupiter enim illius cordi iniecit,
 ut eò intenderet animum, quod in suam perniciẽ recide-
 ret. Ibi quem primum aut quẽ postremũ Patrocle morti
 dedisti, cum te quoq; ad mortẽ dij uocarent? Primũ dedi-
 sti morti Adrestum, secũdum Autonou, tertium Echeclũ,
 quartum Perinum Megæ filium, quintũ Epistore, sextũ
 Menalippum, septimum Elasum, octauũ Mulium, nonũ
 Pylartem. His occisis, ceteri nihil quãdã de fuga cogita-
 bant, usq; adeo, ut nisi Phœbus Apollon in excelsa stetis-
 set turri, Græci sub Patrocli manibus (is enim præibat
 hostem cædens) fuerant augustam Troiam ipso uictoriæ
 cursu euersuri. Ille enim deus Patroclum destructũ. Tro-
 ianos conseruatos uolens, ter in latus muri uadẽtem Pa-
 troclum, toties splendẽti parma diuinis manibus obiecta,
 repulit. Quarto cum idem dæmoni similis insiliret, tunc
 eum trucibus minis Apollon affatus est, Concede hinc Apollo.
 Patrocle, quoniam tibi fatale non est, urbem hanc tuo 707.
 Marte subucrte, nec tuo tantum, sed ne Achilles quidẽ,
 qui est multo præstantior. Hæc Apollon. Cuius indi-
 gnationem sibi deuitandam Patroclus existimans, lon-
 ge illinc retro concessit. Hector autem inhibita ad por-
 tam Scæam fuga, stabat incertus consilij, utrum in me-
 dio pugnantium globo dimicaret, an copias suas subire
 muros adigeret. Ita hæsitanti Apollon asstitit sub inagi-
 ne Asij uiribus atq; ætate florentis, qui erat Hecubæ fra-
 ter, Dymantis filius, lares habens ad fluentem Sangarij
 Phrygiam interfluentis. Huic similis Apollon, ad Hecto- Apollo.
 rem inquit, Hector, quid ita cessas à pugnando, quod ne-
 quaquam est ex tua uel utilitate uel dignitate? Vtinam
 quãto te uiribus inferior sum, forem tanto superior. Nam
 primo quoque tempore esses luctuoso hoc bello persun-

x 2 Etus.

Etus. Sed age intēde in Patroclum equos, si forte tibi tri-
 buat hanc Apollo palmam, ut eum occidas. Hæc Apollon
 effatus. Hectore Cebrioni fratri iubēte flagellare equos,
 ut in hostem ire contēderent, aciem subit, miserumq; tu-
 multum Græcis intulit, cum Troianorum & Hectoris
 gloria. Ipse uero Hector iusso fratre Cebrione in aciem
 atque in Patroclum rectā equos agere, ceteros Græcos
 omittit. Hoc conspecto, ille inuicem desiliit curru, trans-
 latoq; in laeuam telo, dextra corripit marmoreum iusta
 magnitudinis saxum, quod commode manu posset ample-
 cti, aduocatisq; uiribus, cum cito fuisset hosti uicinus, sa-
 xum excutit. Quo non frustra excusso, frontem Cebrio-
 nis equorum fræna moderantis ita percussit, ut non exte-
 rior galea neq; interius sincipitis os sustinerēt, afflictisq;
 supercilijs, ambo lumina ante pedes in puluerem deflu-
 xerunt. Tum ipse oculos suos subsequens, fugiēte corpus
 anima, è curru decidit in caput, ludicro more natantium.

Patroclus. In quem cauillans Patroclus, O factū male, inquit, quam
 745. agilis hic uir, qui tam strenue saltat. Profecto si quando in
 mari deprehensus esset temporis importunitate, poterat
 præcipitato de nauī corpore, urinandis ostreis bonā par-
 tem alere sociorum, cum in plano tam agiliter de curru
 desiliat. Nimirum & ex Troianis sunt qui strenue sal-
 tant. Sic cauillatus in mortuum, tendit instar leonis, qui
 dum sæuit in stabulantes oues, accepta in pectore plaga,
 suapte ferocitate occūbit. E' diuerso autē Hector è curru
 desiliit, illi occursum, ut quales duo leones cum natura
 atq; ætate magnanimi, tum præsentī fame sæuiores, circa
 interempti cerui corpus in montano dorso præliantur:
 tales hi duo præstantissimi belli principes circa Cebrio-
 nem concurrētes, mutuū exitium inferre nitebātur. Et
 Hector

Hector quidem cadauer arripiens capite, quoquo modo uendicare laborabat. Patroclus autem ediuerso raptum pede, retinere, cæteris Græcis acerrimâ pugnam conscrētibus. Et ut euro ac noto, cum inter ambos exorta seditio est, certātibus, uter in aduersum inflectat montosam sylvam, sagis, ornis, esculis cōfragosam, perpetuus, sed alternus quidā sonus auditur, quod stridunt rami, crepitāt arbores, si quæ franguntur, folijsq; ramos uestiunt, ad arbitriū uentorum per uices in diuersa uolitatibus: sic ambæ partes in mutuam perniciem incitabatur, auidiores inferendæ pestis, quàm cautiores deuitandæ, multis inuicem lanceis in hostilia membra penetrantibus, multis sagittis mutuo inuolatibus, multis saxis, & his permagnis scuta quatitibus, ipso Cebrione (cuius de corpore certabatur) iacete in medio, ut grandibus membris, ita per puluerem resolutis, sine ullo iam sensu solitæ aurigationis. Cum ergo sol medio cælo teneret cursum, tum maxime missilia ex utrorunq; manibus emicabant, permultiq; utroq; de exercitu cadebāt. Inclinate autem se eodē sidere, tunc supra modū uires inualuere Græcorū. Hinc Cebriōne è medijs telis atq; è tumultuosa acclamatione Troianorū pertraxerunt. At Patroclus ter in Troianos animum, quo cos pessime oderat, truci uociferatione significans, atq; ipsi Marti similis irruit, totiesq; nouenos homines luce uiduauit. Quarto autem cum demoni par irruisset (etenim iam tuus Patrocle apparebat interitus) Apollo occurrit, sane terribilis, sed ne humani illum oculi possent inter acies agentem dignoscere, multo aëre opertus, atq; ita in ipso fremitu tumultuq; bellantium stans, à tergo terga ipsa percussit, obliquaq; manu latos hominis humeros retro cōuertit. Cōuerso truculētis oculis galeam de capite discutit,

discutit, qua in humū cum tinnitu delata ad pedes equo-
 rum, equinae cristarum comae puluere ac cruore foedate
 sunt: res quam antea fas non fuerat contigisse, cum haec
 galea illud diuini hominis caput frontemq; protegeret.
 Cuius nunc gestandae dignitatem Iupiter Hecatori dedit,
 & ipsi iam morti uicino. Post discussam galeam, telum,
 quod ille manu tenebat, magnum, crassum, graue, &
 perinde ferro praefixum, in manu Apollo omne cōminuit.
 Dehinc loricam soluit, quae unā cum clypeo pedū tenuis
 demisso ex humeris defluerūt. Stetit igitur ad hāc offen-
 sionem Patroclus attonitus, & mente pariter ac mebris
 captus, cum ecce Euphorbus Panthi filius uel iaculatio-
 ne, uel cursu, uel equitandi peritia inter aequales eminen-
 tissimus (siquidem aliquando praefectus curru, uiginti ui-
 ros ex eorum curribus deturbarat, adeo rei militaris erat
 peritus) Is nunc tibi Patrocle primus à tergo ueniens,
 medios humeros cominus telo confixit. Sed haudquaquā
 protinus letale uulnus infixit. Iterūq; reuulso quod con-
 iecerat telo, refugit, globoq; se immiscuit, non ausus uel
 875 inermē in pugna expectare. At ille & diuina & humana
 plaga afflictus, ut mortem deuitaret, ad socios se recipie-
 bat. Quē Hector conspicatus, & saucium & recedētem,
 propius apud ipsas cateruas adiit, extremūq; illius latus
 ita lancea percussit, ut ferrum è cōtraria parte existeret.
 Quo uulnere Patroclus cum magna tum sociorū maesti-
 tia, tum corporis sui ruina prostratus est, quasi ualētissi-
 mus quidam aper à leone maectatus. Nam ut aliquando in
 arduis iugis se feræ, cum ad fonticulum forte conueniunt,
 utraq; superbi spiritus, utraq; sitibunda, utraq; prior bi-
 bere uolēs, de iure potādi rixātur, tandē leo uī ac uirtute
 superior, aprū multis suspirijs uulneribusq; fatigatū ne-
 cat,

eat: sic eximius Hector eximium Patroclum tot hominum in- Hector.
 terfectorem occidit, eiq; iaceti insultas, Glorioso, ait, Pa-
 trocle, nun abaris euertere oppidum meum, perdere oppi-
 dandis, se nuncum sexum in captiuitate abducere, primum
 ad naues, deinde nauibus ad patriam tuam: demens, in earum
 conspectu & equi mei rapidis pedibus atq; auidis pugnam
 inuadunt, & ego ex omni pube fortium Troianorum fir-
 tissime pugno, qui ab eis exitialem diem propulso, in teq;
 conuerto. Nam hoc in loco uultures te atq; alie infastae
 alites depascentur: miser, cui nihil opis Achilles tuus, cum
 tam sit strenuus, tulit: qui plurimis uerbis proficiscenti tibi
 preceperat, Caue Patrocle, ne prius huc ad me redeas,
 quam illum homicidae Hectoris thoracem ferro tuo con-
 fessum sanguine suo perfundas. Hoc ille cum dixit ita fo-
 re, cuius stultitiae aetas tibi persuasit? Ad quem linquen-
 te iam animo Patroclus, Tu uero, inquit, magno prece Patroclus.
 nunc gloriaris Hector, quasi iusta uictoria sit mei occi-
 si, & non eam Iupiter tibi atq; Apollo tribuerint. Ipsi 845.
 enim, quod facile eis fuit, me morte multarunt: ipsi, qui
 detraxerunt ab humeris meis arma: primum aduerso Ioue
 ac tristi fato Apollo me occidit, deinde ex honanibus
 Euphorbus, tertius tu accessisti: quales si mihi in acie oc-
 currissent uiginti, uiginti meo telo occidissent. Caterum
 tibi hoc dictum uelim, quod in pectus tuum demitte. Nec
 tu diu eris superstes, iam tuus interitus aduentat, & atra
 dies tibi impendet sub inuicti Achilles obeunda manibus.
 Haec memoratam mors inuasit, & anima fugit, complo-
 rans illum aetatis florem, illud robur a se relinqui, atque
 ita ad infernum coecefit. Quem sic defunctum Hector ta- Hector.
 men est allocutus: Patrocle, quem mihi nunc maturum uati-
 cinaris obitum? quis compertum habeat, quin ipse quoq;

x 4 Achilles,

Achilles, et si Thetidis proles est, meo telo percussus, ut nunc tu, spiritum reddat? Hoc ubi dixit, calcem cadaveri incussit. Lanceam dum educere nititur, corpus quoq; cum lancea leuauit. Quod cum excutiens deiecisset humi supinum, statim cum eadem quam euulserat lancea, in Automedontem pergit, & ipsum ferendi cupidus. At illum immortalium fuga equorum abstulerat. Quos equos Peleodij immortales donauerat, egregium haud dubie munus

I L I A D O S H O-

M E R I C A E L I

B E R X V I I .

NON autem fortem Menelaum Patrocli in pugna à Troianis interfecti casus lauit, qui per medios bellatores fulgentibus armis irrumpens, pro eo pugnabat, quem admodum mater querula pro uittula, quam primum reperit. Ferebat autem & hastam & clypeum, in eius exitium paratus, quicumque contra se uenerit. Non tamen strenuus Panthi filius, Patrocli casum neglexit. Præsto namque affuit, his uerbis Menelaum allocutus: Menelaë nobilis populorum princeps, cōcede hinc, mitte exanimem, & sanguine aspersa spolia mihi relinque. Siquidem nemo me prior Troianorum & fortium comilitonum Patroclum in confertissima pugna uulnerauit, sine igitur ut pulchram ad Troianos gloriam referam, ne ego te petam, & charam tibi animam auferam. His perquam indignatus Menelaus, Iupiter, inquit, pater, haud æquum est cuiquam superbe gloriari. Neque enim pardus tanta uis, neque leonis, neque perniciosi apri, cui maximus in pectore furor

Euphorbus.

Menelaus.

furor est, & propter robur toruitas, quātum Pāthi filius
 castæ peritia se iactat, neq; uiribus & iuuentæ flore su-
 perbus, equorū domitor, uti nouit, qui mecum congressus
 exprobrauit, & ut ignauū inter Danaos arguit. Sed nō
 arbitror pedibus suis reuersum, chara cū uxore & amā-
 tissimis liberis lætaturū, ita ego tuas nunc uires retundam,
 si mecum forte congregieris. Verum te, hinc abeas & in
 globum redeas, moneo, neq; me prouoces, antequā te ul-
 ciscar. Malefacta etiā ignauus nouit. Sic ait. Non tamen
 ille persuasus, Nunc ego fratrem meū, inquit, Menelæe Euphorbus.
 te intereptum ulciscar, iactabundus cōcionaris? Viduam 39.
 uxore intra nouum thalamū, in maximo luctu & mæro-
 re eius filios reliquisti. Eßem sane solatio miseris, si caput
 tuum & arma ferrumq; Pāthi & die Phrontidis mani-
 bus deponerē. Sed non in longū hæc uerba sine pugna,
 sine uiribus, sine metu deducātur. Simul hæc dicēs, solidū
 clypeum percussit, in quo ferri acies incuruata est. Tum
 Menelaus precatus Iouem patrem, in eum delatus, in unum
 stomachū transfixit. Auxit autē uulnus ipse suis uiribus
 fretus. Nam ex alia parte per mollē ceruicē mucro eua-
 sit. Insonuit ipse cadēs Euphorbus, insonuerūt & arma,
 sanguine labefacti capilli Gratiarū similes, auro & ar-
 gento ornati. Qualiter autē pulcherrimū oliuæ ramū li-
 bero in cāpo colit agricola, ubi lympeida & longe fulgēs
 aqua scaturit, in eam omniū uētorū flatus spirāt, & albis
 floribus uestitur, quod si repente uehementiore uento agi-
 tatur, deiectis baccis tota operitur terra, talē Panthi filiū
 strenuum Euphorbum exanimē, pulcherrimis Menelaus
 armis spoliabat. Et quē admodum leo in montibus nutri-
 tus, uiribus fesus, pascente armento lætissime, primū bouis
 ualidis dentibus ceruicem inuadit, inde & sanguinem &

x 5 uiscera

uiscera lanians pascitur: undiq; autē & canes & paslo-
 res clamoribus concursant, non tamen cōgredi ausi, pal-
 lido metu detinentur, sic nemo Troianorū cum Menelao
 manum conserere audebat. Abstulisset ergo Euphorbi
 Apollo. arma, & quidem perfacile, nisi ei Apollo inuidisset, qui
 Marti similem Hectorem, in Mētæ Ciconum ducis faciē
 transfiguratus, his uerbis admonuit, Tu nunc Hector
 Achillis equos prosequi non cessas. Difficiles capti sunt,
 neq; domitores mortales, neq; alium quā Achillem im-
 mortali matre progenitum, uectorem recipiunt, interim
 strenuus Atrei filius Menelaus pro Patroclo decernens,
 optimum Troianorū interemit Pāthi filium Euphorbi,
 eumq; à belli cura absoluit. Sic fatus, iterum deus in cre-
 tamina mortalium descendebat. Tum Hector graui mœro-
 re affectus, mente turbata circūspexit acies. Mox &
 arma pulcherrima auferentem, & humi iacentem agno-
 uit. Fluebat per riuulos sanguis. Accurrit quā pri-
 mum in confertissimum globum, armis fulgentibus, clara
 uoce proclamans, inextinguibili flammæ similis. Neque
 Menelaus. latuit Menelaum, qui animo perturbatus, Hei mihi, in-
 quit, si optima arma, & Patroclum hic mei honoris græ-
 tia relinquo interēptum. Vereor enim hinc, ne quispiam
 Græcorū, qui me solum cum Hectore & Troianis pugna
 detrectare uiderit, me arguat: inde, ne unum me plures
 circūueniant, timeo. Hector hominum Troianorū cater-
 ua stipata aduentat. Sed quid hæc mihi dilecta loqueris
 nimas? nam cum quispiam diuino uiro & à deo honorato
 congregari audeat, magnum sæpenumero accipit detrimen-
 tum. Nemo igitur Græcorū me Hectori cedentē arguet,
 quoniā à deo pugnat. Quòd si forte Aiaccem conuenirent,
 ambo reuersi etiā contra ipsum deum pugnam instaur-
 remus,

remus, si quo pacto ad Achille amici corpus restrre pos-
 semus. Quod etsi malum, tamen satius esset. Dum hæc
 mente uolueret Menelaus, interea cum Troianis Hector
 presto affuit. Ille relicto cadauere pedè retulit, subinde
 respiciens, more leonis, què canes & pastores à stabulo
 bajulis & clamoribus abigunt, cuius generosus animus ab
 cula inuitus discedit. Haud aliter Menelaus cum à Pa-
 troclo in amicum globum se recepisset, conuersus undiq;,
 Aiace magnum Telamonis filium oculis requirebat.
 Eum ergo à sinistris socios hortantem & hostem propel-
 lentem uidit. Siquidem magnam eis formidinem Apollo
 incusserat. Hunc cursu affecutus Menelaus, Ajax, inquit, **Menelaus**
 arcerè festinemus, ut exanimem Patroclum uindicemus,
 cumq; licet & uita & armis spoliatum, ad Achillem re-
 feramus. Armis enim Hector potitus est. His uerbis Ajax
 animo turbatus, continuo per confertissimos pugnatores
 euasit ipse & Menelaus. Iam Hector Patroclum armis
 pulcherrimis spoliatū trahebat, ut capite amputato trun-
 cum canibus projiceret deuorandū, cum Ajax clypeo te-
 ctus ignis instar astitit. Quo uiso, Hector suorū se globo
 commiscuit, & ascenso curru armorum spolia Troianis
 in urbem ferenda tradebat, id magnam sibi gloriam fore
 ratus. Tum Ajax Patroclum lato clypeo operiens, stetit.
 Et sicut leo pro caulis, quibus in sylua comitatus obuiam
 sibi uenatores uidens, uiribus toruus supercilium uellit,
 ut oculos contegat: ita hinc Ajax pro Patroclo, inde Me-
 nelaus magnum sub pectore dolorem premès decernere.
 Tum Glaucus Hippolochi filius, Lyciorum optimus, **Glaucus.**
 florem torue subaspiciens, graui oratione perturbauit:
 Hector, inquiens, pulcherrime, in pugna longe es in-
 ferior. Falso sane laudaris ut strenuus, cum fugias. Age
 quo

120.

quo pacto Ilium & Ilij populum solus defendes? Nemo enim Lyciorum cum Græcis cōgreditur, cum gratia habeatur nulla, qui pro ciuitate continuum cum hostibus bellum gerunt. Quoniam pacto uiribus inferiorem eripies è manibus hostium, timide, cum Sarpedonem & amicissimum tibi & socium auibus laniandum & prædæ reliqueris? Cuius uita & ciuitati & tibi magno usui erat. Tu uero ne canes quidem abigere ab eo uoluisti. Idcirco si quis mihi nunc Lyciorū crederet, patria omnes repetita, Troiam ad manifestum relinqueremus excidium. Nam si Troiani intrepide aliquid auderēt, ut assolent, qui pro patria pugnat, quàm primum Patroclum Ilium traxisset. Quod si contigisset, mox Græci pulchra Sarpedonis arma nobis reddidissent, cum tãti uiri & Græcorū optimi & comites & amici belligerando ceciderint. Tu autē magnanimi Aiæcis aspectū non sustinuisti, cum è regione pugnantem uideres. Neq; rectà cum eo congregi ausus eras, quādoquidem est quàm tu fortior. Hunc toruo uultu

Hector. intuitus Hector, Glauce, inquit, quid tandem talia tam superbe loqueris? Profecto amice, ego te præ cæteris fecisse Lyciæ incolis sapere arbitror. Verum de te nunc cōqueror maiorem in modū, tali me animo insimulasse, quod magnum Aiæccm ferre minime possim. Non ego certamine, neq; equorum strepitum detrectaui. Verum Iouis quāto uiri consilium semper potius est. Is nanq; & potentem proterit uirum, uictoriam facile aufert. Nonnunquam & ipse compellit ad pugnam. Sed age amice ad sis ora, & qualem me geram prospice, an semper timidus sim, ut prædicas, an Danaorum acerrimum, ne mortuum Patroclum sibi uēdicet, impediā. Simul hæc fatus, clara uoce ad Troianos cōuersus, O Troiani, inquit, Lycijq; & Dana-

danij bellatores, uiri sitis amici, recordamini bellicæ uir-
 tutis, ut opera uestra fortissimi Achilles optimis armis in-
 duar, quæ interempto Patroclo abstulimus. Sic clamans,
 properat gloriosus Hector è sanguinea pugna, & celeri
 cursu nondū lōge profectos comites, Iliū gloriosa Achil-
 lis arma auferre iussos, assequitur. Eminus itaq; à tristi pu-
 gna mutatis armis, sua sacrū Ilium deferēda mādauit, &
 immortalia Achillis induit, quæ dij superi Peleo patri, di-
 lecto ipse filio senex tradiderat, qui tamē in patrijs armis
 non consenuit. Hectorem igitur ut procul diuini Achillis
 armis munitū despexit Iupiter, cōcutiens caput, hæc se- ^{Iupiter.}
 cum, O miser. Neq; enim nunc de morte cogitas, quæ ^{200.}
 iam aduentat. Tu immortalia arma indueris uiri fortissimi
 quem alij tremunt. Cuius tu comitem & benignum &
 fortē interemisti, arma autē nulla moderatione accepisti,
 & humeris diripuisti. Verum nunc tibi magnas uires ar-
 morum præstabo, quoniam nunquam è prælio
 pedē turpiter retulisti. Et excipiet gloriosa Achillis ar-
 ma uxor Andromacha. Dixit, & cæruleis supercilijs an-
 nuit Iupiter, aptauitq; Hectori arma. Mars terribilis
 atq; inuictus dux ei in pugnam fuit. Hi uires Hectori im-
 mensas præstiterunt. Sed ad commilitones reuersus, cla-
 riori uoce, & coruscis armis perquàm similis magnani-
 mo Achilli uidebatur. Tum singulos hortatus, Mesthem,
 Glaucum, Medonta, Thersiloichum, Asteropæum, Disi-
 nora, Hippothoum, Phorcē, Chromū, & Ennomon ua-
 tem, hos in quā hortatus, Audite, inquit, innumere gentes ^{Hector.}
 & cōmiliones mei. Non enim quod tanta indigeā mul-
 titudine, à patrijs sedibus uestrum singulos exciui, sed ut
 mecum Troianas nurus & paruos liberos alacres à belli-
 cosis Achiuus uindicetis. Quod cū uidero, munera uobis
 & ui

& uictum constituam. Hoc pacto singulorum alacritate
 & animos excitabo, quorum qui recta cum hoste confli-
 xerit, uel occidat pulchre, uel uincat. Hæc belli uirtus est.
 Qui uero Patroclum quamuis mortuum in Troianorum
 rediget potestatem, ceditq; ei Ajax, dimidiata ipse spolia,
 ergo reliquum recipiã. Propterea non minore quam ego
 gloria afficietur. Hæc Hæctoris oratione Troiani cõciti,
 recta in Danaos infestis telis impetum fecerunt, spe bona
 confirmati, posse se Aiaci Telamonio uel Patroclum ad-
 ferre, stulti sane: multi enim illic Aiacis ense ceciderunt.
 Qui tunc Menelaum allocutus, Generose, inquit, amice,
 minime ex hac pugna spero nos incolumes redituros.
 Nec tam exanimi Patroclo qui fortasse à Troianis canibus
 & alitibus exedetur, quam mihi tibiq; timeo, ne qua
 calanitate afficiamur. Inimica enim nebula omnia ope-
 rit. En nobis Hæctor graue exitium. Age optimos Gre-
 corum huc aduoca, si quis audierit. Paruit dicto Mene-
 laus, & clare proclamans, O Græcorũ, inquit, amiciissimi
 duces & principes, qui apud Atridas Agamænonem &
 Menelaum publice uictitatis, & singuli populis impera-
 tis (ex eo Ioue enim honor & gloria prouenit) neque
 enim facile singulos ducũ uidere in tanto prælij tumultu
 licet, uestrum inquam quisq; huc ultro properet, sibiq;
 dedecori reputet, si Patroclus Troianis canibus ludificet-
 tur. Hæc clamantem continuo audiuit Oileus Ajax, &
 primus accurrit. Inde Idomeneus, Idomeneum secutus est
 Meriones Marti similis, aliq; quorum nõmina quis cõ-
 prehenderit? qui mox prælium instaurauerunt. Verum
 Troiani priores duce Hæctore subiti conflixerunt. Et
 quasi in obuium flumen fragore magnus irati maris flue-
 ctus defertur, & summa littora æstuantis mari reboant,
 tanto

Ajax.

Menelaus.

248.

tanto illi clamore inuaserunt. Græci autem unanimes Patroclū circum sistere, suisq; clypeis protegere: quos densis tenebris offundit Iupiter, neq; enim Patroclum uiuentem oderat, utputa Achillis comitem. Oderat autem, quod Troianis canibus præde relinqueretur. Hac gratia in auxilium socios exiuit. Priores autem Troiani irruerunt. Inde relicto Patroclo, nullo, quamuis cædis auidi, interempto, pedem reserebant. Parum tamen absuit, quin exanimem uendicarent, & in fugam Achiui uerterentur, nisi non parum Ajax Troianos perturbasset, qui & specie & uiribus præter formosissimum Achillem cætris præstabat Græcis. Irrupit autem in primam aciem aprosimus, qui in montibus canes inuasisset, & ualidos & laboriosos facile inter densa sylvarum dissipat, talis clari Telamonis filius Ajax facile per Troianos euasit, qui Patroclum circumstabant, intenti, ut eo in urbem protracto, gloriam suorum propagarent. Tum nobilis Lethi Pelasgi filius Hippothous clypei loro Patrocli pede perforatis neruis alligato, per confertissimam pugnam trahere, Hectori & Troianis gratificaturus. At sibi exitio fuit, quo nemo quamuis cupidus eum eripere potuit. Eum namq; Telamonis filius per globum insectatus, in maxilla per galeam crinibus equinis cristatam, & graui ictu diuisam uulnerauit. Tum cerebrum cruore perfusum, per hastam ex uulnere decurrit. Ita amissis uiribus, Patrocli pes eius manibus clapsus procubuit, ipse quoq; super eo in faciem concidit, à Larissa patria procul, neq; amantissimis parentibus educationis præmia exoluit, cum breui uita frueretur, magnanimi Aiæcis hasta interimere tur. Hector autem iterum in Aiæcem hasta iaculatus est, quam ille è regione in se deferri intuitus, parumper declinauit.

declinavit. Hinc Schedium magnanimi Iphiti filium, optimum Phocorum, qui clara Fanopei domo habitans multis uiris imperitabat, media ossium compage uulnerauit, ferri autem acies per summum humerum euasit. Insonuit ipse cadens, & sub eo arma. Inde Ajax Hippothoi filio Phorcinae defendenti, ense medium uentrem perfractum thorace hausit. Is prolapsus, terram manu apprehendit. Interim cum comitibus suis clarus Hector discedere, Graeci uero magnis clamoribus exanimis Phorcina & Hippothoum trahere, & armis spoliare: Troiani Achiuis bello impares Ilium repetere, Graeci uiribus & uirtute sua gloriari, nihil ad Iouem referentes. Tum Apollo Periphanti praconi Iphiti filio similis, qui apud patrem paterna in-

Apollo. arte consenuerat, Aeneam admonuit. Norat enim quid consulendum foret: Aenea, inquit, quoniam pacto praeter dei uoluntatem apud altum Ilium desidetis? Hostes uiribus, uirtute, fortitudine, & innumero suorum exercitu freti, uictoriam prosequuntur. Quam longe magis uobis quam Danais uictoriam optat Iupiter. Sed his congregati formidatis. Sic dicentem Apollinem Aeneas cognouit, &

Aeneas. 335. clara uoce, Hector, inquit, uosque alij Troiani principes & commulitones, pudeat tandem nos imbecillitatis nostrae, quod tam turpiter Graecis terga uertamus. Sed quis mihi deorum assistat? Iouem regem maximum belli consultorem atque fautorem arbitror. Quamobrem recta in Danaos uadamus, ne Patroclum ad naues ociosi referant. His dictis, longe ante alios prosiliit. Inde alij in Graecos irruerunt. Tum Aeneas Leocritum Arisbantis filium optimum Lycomedis socium hasta interemit. Quae cadentem miseratus Lycomedes propior factus, telo Hippasi filium Apisaina populi ductorem secundum hepar sub uitalibus hausit, prostrauitque

prostravitq; è uestigio. Is ex fœcunda Pæonia aduene-
 rat, & in pugna post Asteropæum fortiter fecerat. Quo
 cadente, ingenuit bello strenuus Asteropæus. Irruitq;
 alacer in pugnam aduersus Danaos. nihil tamen profe-
 cit. Clypeis enim undique tegebantur circa Patroclum,
 directis in hostem telis. Etenim Ajax maiorem in modum
 omnes cohortari, neminem ut à Patroclo discederet, utq;
 segnius cæteris pugnaret, sinere, sed è uestigio iniaculari,
 & fortiter facere compellebat. Sic se gerens magnani-
 mus Ajax, terra cruore madescit. Plurimu strenuissimi Tro-
 ianorum Græcorumq; cadere (neque enim hi sine san-
 guine rem gerebant) Longe tamen pauciores è Græcis
 cadebant, inuicem periculum mutua ope propellere con-
 tendentes. Sic utrinque pugnabatur instar ignis arden-
 tis, ut neq; sol, neq; luna officium suum facere uideren-
 tur. Caligine enim operiebantur. Quisq; optimus ex ani-
 mem Menœtij filium defendere contendebat. Cæteri & 370.
 Troiani & Græci remissius puro in aëre pugnare (ne-
 que enim nebula omnia operuerat) Pugnabant autem qui
 longius aberant, tristia tela intentantes: qui in confertis-
 sima pugna, & tenebris & angustijs laborâtes. At Thra-
 symedes & Antilochus uiri strenui nondum exanimè Pa-
 troclum audierant, sed adhuc arbitrabantur inter primos
 cum Troianis decernere, qui cædem prospicientes, & so-
 ciorum fugam, procul tamen iussu Nestoris rem gerebât.
 Prælium autem in horas & labore & sudore continuo
 desœuire. Genua, tibiæ, pedes, manus, oculi, undiq; circum-
 fidum Achillis comitem uulnerari. Et quemadmodum si
 quis pinguem tauri pellem à pluribus extendi iuberet, in-
 ter extendendû & humor & pingue desudat: sic illi huc
 paruo in spatio exanimem distrahebant. Sperare enim
 Troiani

Troiani illum in urbē, Græci ad naues auferre. Sic utrinque prælium feruere. Nec Mars populorū concitor, neq; Minerua his mouebatur. Tali pro ex animo Patroclo & homines & equos calamitate die illo affecit Iupiter. Neque ad Achillis aures adhuc cædis illius fama peruenerat (eminus enim à nauibus pugnabatur ad muros Troianos) neq; interemptum, sed sub ipsis mœnibus pugnare, & mox rediturum sperabat. Neq; enim opinabatur urbem Troiā sine Patroclo casuram, cum sæpenumero audito reditu matrem rogasset, si quid ipsi magni Iouis sententia polliceretur, illa tantum mali, charissimi uidelicet socij interitum, nunciare ei nunquam uoluit. Verū utrinque infestis telis pro Patroclo concurrebatur, & inuicem sese uocabant. Tunc Græcorū quidā, Amici, inquit, haud nobis gloriæ erit, si ad naues pedem referamus. Hæc terra omnibus sufficiet. Hoc lōge satius, quam si Troianos in urbē & Patroclū et gloriā reportare sinamus. Cōtrā è Troianis unus, Si fatū, inquit, uno in homine superari potest, & in omnibus simul, nemo pugna negligat. His utrinque uerbis singulorum uires excitatæ sunt, enixe utrinque certabatur, ferri crepitus cœlum per aërem turbidum attingebat. Achillis autē equi longe à pugna discurrentes fremere, cum primum aurigā ab Hectore prostratum senserunt. Atqui Automedon strenui Diorei filius crebro uerbere, nunc adulationibus, nunc minis equos agitabat. Illi neq; naues & latum Hellepontū uersus referre pedē, neque rursus in præliū ire, sed tanquam columna in alicuius momēto firme collocata: sic illi in uestigio alter alterius capiti admotus, perstabant. Lachrymæ autem calidæ per genas his desluebant, aurigæ desiderio gemētibus. Florida eis coma utrinque è curru delapsa sordebat. Quorum

gemitum

Græcus.

Troianus.

420.

gemitum cū despiceret Saturni filius Iupiter, moto capi-
 te secum, O miseri, inquit, quid nos addimus Achilli regi ^{Iupiter.}
 mortali? Vos & incorruptibiles & immortales estis. An
 ut infeliciū casum doleatis? Neque enim quicquam est
 omnium, quæ supra terrā spirant & uersantur, homine la-
 boriosius. Sed minime ego aut Hectorem aut alium à uo-
 bis et curribus istis uectari permittam. Non ne satis quod
 armis potitus est, & gloriatur incassum? Vestris autē pe-
 dibus & animo uires suppeditabo, ut Automedonta è
 pugna ad naues incolumem referatis. Adhuc enim uobis
 interimēdi gloriā largiar, quoad in naues reuertātur, &
 sol occidat, & crepusculū terrā obnubat. His dictis simul
 uires equis inspirauit, qui è uestigio à crinibus excusso
 puluere per Troianos & Græcos citū currū traxerunt. At
 pro socio tristis Automedō irruit more uulturis in anse-
 res. Facile autē se à Troianorū impetu exemūt, et per glo-
 bum multos insectatus est, neminē tamen interfecit. Neq;
 enim cū solus magno in curru uersaretur, et tela simul di-
 rigere, & celeres equos regere poterat. Scro autē eū so-
 cius Alcimedō Laërcci Emonidæ filius cōspicatus à cur-
 rus tergo, ^{Alcimedon} Quis tibi decorum, inquit, Automedon inutile
 consilium atque sententiam in mentem adduxit, ut cum
 Troianis solus in prima acie manū consereres? Socius in-
 terēptus est, Hector armis Achillis potitur iactabundus. Ad ^{Automedon.}
 quē rursus Automedon Diorei filius, Alcimedon, inquit,
 cui Græcorū mortales equos roburq; ac uirtutē habere
 continget, nisi diuino Patroclo, dum uiueret? Nūc morte
 & fato præuentus est. At tu flagellū et habenas accipias.
 Ego ex equis in præliū descendā. Tum Alcimedon citissi-
 mo curru ascēso, cuius curā suscepit, ille uero desiliit. Quod
 cum Hector intueretur, continuo ad propinquū Aeneam
 conuersus:

Hector. conuersus: Aenea, inquit, Troianorum consiliator, equos Achilles in pugna imperitis aurigis regi aduertimus, quos ego me, modo uelis, affecuturum spero. Neq; enim e regione eos aggressi capere possemus. Sic ait, & dicto parauit Anchisæ filius. Pelle igitur dura humeros tecti, recta uadebant crepitu ualido. Quippe qui ferro multo operiebantur. His Chromius & pulcher Aretrus bona eos interimendi & capiendi spe comites additi, & sane stulti. Neq; enim sine sanguine futurum erat. Nam ab Automedonte uulnerati sunt. Qui Iouem patrem precatus, uirtutis, uirium, & prudentiæ plenus, fidum socium statim allocutus, Alcimedon, inquit, ne longius à me cum magna nimis equis abeas. Neq; enim arbitror Hectorem ab his antequam Achilli adducantur, neq; à nobis interficiendis temperaturum, ut militum nostrorum ordines perturbet, nisi ipse in primis capiatur. His dictis conuersus, O Aiaces, inquit, Argiuorum duces & Menelaë, huc quaeso ex animem respicite. quisq; optimus auxilio nobis sit, & nostrorum ordines & nos à tanto periculo uindictet. En triste prælium Hector atq; Aeneas Troianorum optimi excitarunt, sed hoc in deorum potestate situm est, ipse iaculabor, & Ioui patri curæ est iacula dirigendi. Dixit, et uibratâ hastâ longius misit. Quæ Aretri clypeum & zonam traiciens, innum uentrem peruasit, haud aliter, quam cum iuuenis secundum cornua bouis agrestis securim impexit, neruosq; incidit, ille impetu facto humi procubuit, ita Aretrus cecidit resupinus. Peracutum autem telum uiscera confodit. Tum Hector iaculo Automedontem petiuit, quod flexo capite declinatum, humi extrema parte concussa affigitur. Ex eo uirum habentis effudit saeuissimus Mars, & ensibus continuis res geri coepta, nisi Aiaces pugnam alacres diremissent,

sent, qui à socio admoniti, eò irruerunt. Quos Hector & Aeneas ueriti, & unà pulcher Chromius, pedē retulerunt, Aretro illic dimisso exanimi, quem strenuus Automedon Automedon. illico armis spoliavit, iactabundusq; Certe, inquit, aliquantulum Patrocli anima mœrore leuabitur, licet deteriore interemerim. Simul hæc dicens, cū mortalibus spolijs currum ascendit, pedibus manibusq; sanguine aspersis, leoni similis, cum taurum deuorauit, rursus super Patroclo uehemens & luctuosa pugna à Pallade instaurata est. Eam nanq; cuncta prospiciens Iupiter cœlo delabi iussit, ut Græcos excitaret. eius nanq; sententia uarie mutabatur. Et quemadmodum purpuream Irim ad mortales è cœlo demittit, ut sit signum uel belli uel frigide hyemis, quæ homines ab operibus reficit, pecoribus uero nocet: sic uaria seipsam obnubens Pallas in Græcorum exercitum delat Pallas. bitur, singulosq; & in primis Atrei filium Menelaum propiore sibi, his uerbis Phœnici & facie & uoce similis -999. excitauit: Erit sane, inquit, tibi Menelaë triste & pudendum, si clari Achillis fidissimus comes sub Troianis mœnibus à canibus discerpatur. Sed perseuera fortiter, adhortare populum. Cui Menelaus, O Phenix, inquit, uetus Menelaus. Achilles custos, utinā Minerua mihi uires largiretur, & telis uim affirret, ut ego sane Patroclo adessem, & ipse ferre uelim. Maiore enim in modū eius obitus meū affecit dolore animū. Verum Hector ignis uiribus æquiparatur, neq; unquam quiescit ferro desœuiens. Eius nanq; Iupiter gloriæ fauet. Tunc Minerua letata est, quòd primum ante omnes deos ipsius mentionem fecerit. Corroborauit autem & humeros & genua, & audentem reddidit, & humani corporis magna ex parte affectum cohibuit. Leue namq; eius ingenium prudenti audacia impleuit. Tum

ille Patroclo propior factus telū intorsit. Erat autē inter
 Troianos Podes Ectionis filius, uir locuples & bonus,
 necnon maxime ab Hectore inter ceteros honoratus, co-
 mes eius & sodalis. Hunc ad zonā à Menelao petitū fer-
 rum medium pertransijt. Increpuit cadens, quem Mene-
 laus exanimē à Troianorū ad suorū globū trahebat. Tum
 Hectore adstans Apollo, Pelopi Asij filio ex abydo pa-
 tria omnium hospitem amicissimo simalis, his uerbis ad pu-
 gnā incendit: **Apollo.** Quis te Hector Græcorum amplius formi-
 det? Metuisti mollem antea pugnatore Menelaū, qui mo-
 do fidū amicum tuū Podē strenuū uirū interemit, & solus
 ex Troianorum acie exanimē abstraxit. His dictis mæro-
 re eius uultus obductus est. Irruit autē inter primos in ar-
 mis conspicuus. Tum Saturni filius Iupiter fulgenti ægi-
 de Idam nubibus operuit. Et illa concussa, micans magnū
 intonuit, præbita Troianis uictoria, Græcisq; in fugam
 uersis, Penolus Boeotius primus fugam arripuit, humero
 aduerso, ut semper, uulnere nō alte perfosso, sed ad os usq;
 profcidit Polydamantis hasta. Quippe qui è propinquo
 percusserat. Leitum etiam Alectryonis filium Hector co-
 minus uulnerauit. Qui omissa pugna circumferens oculos
 in fugam uersus est. Licet enim telum haberet, cum Tro-
 ianis tamen decernere non audebat. At Idomeneus in He-
 ctorem, Leitū persequentem, infesto telo delatus est, quod
 inualidum in summo thorace insonuit. Tum Troiani ti-
 muerunt. At Hector inde Deucalidis filium Idomeneum
 in curru stantem iaculatus est, sed parum aberrans te-
 lum, Ceranum Merionis comitem & aurigam configit.
 Is pulchra Lycto secutus, pedes, primus è nauibus milita-
 uit. Et Troianorū uires uicisset, nisi uelocibus statim im-
 pulsus equis illo ab imminente fato erepto missum ab He-
 ctore

fere telum interceptisset, sub maxilla & aure graui-
 ter fauciatus: qui excussis dentibus & media lingua perfoſſa
 è curru decidit, habenasq; humi iacētes Meriones è ter- Meriones.
 ra collegit, & Idomeneum affatus, Impelle nunc, inquit,
 equos flagellis naues uersus, non ne animaduertis Græco-
 rum uires deficere? Cui Idomencus citatis equis paruit
 (Formido tum animum occupauerat) Neq; magnanimū
 Aiace[m] neq; Menelaum latuit, Iouem uiciſſim Troianis
 uictoriam suppeditare. Tum Ajax Telamonius, Hei socij,
 inquit, etiā per quā stolidus iam dudū cognoscit Iouē pa- Ajax
 trem Troianis fauere. Nulla eorum tela in cassum mittun-
 tur. Omnia siue à bono siue à malo contorta Iupiter diri-
 git, nostra omnia incruenta humi figuntur. Verum agite
 optimū excogitemus cōsiliū, ut exanimem assequamur.
 Cum eo nanq; reuersi, letitiæ socijs crimus amantissimis.
 Qui his uisis mœrent, neq; aliud quā fortissimū Hecto-
 ris uires & manus fugiendas & in nauibus occumben-
 dum prædicant. At nunc amicus aliquis quā primum
 tristem charissimi amici casum Achilli nunciet, nondum
 enim audisse arbitror. Sed neminē uideo, talis & uiros &
 equos caligo obduxit. Iupiter pater, hęc quæso ab Achil-
 us amoue, iube æthera clarū fieri. Da ut uidere possimus
 in luce omnes, si placuerit, perditos. Hęc cum lachrymis
 orantem miseratus est Iupiter, nebulas fugauit, tum sol e-
 micuit, pugna omnis patuit. Hinc Ajax ad Menelaū con- Ajax
 uersus, Circumspice, inquit, Menelaë, an Antilochū ma-
 gnanimū Nestoris filium uiuum uideas. Iube ad Achillem
 charissimi comitis cadem significaturus properet. Quod
 non negligēs Menelaus è uestigio abiit, more leonis, qui à
 caula canes et uiros insultibus fatigat. Illi autē tota nocte
 uigilantes, pingues boues defendunt, neq; capi patiūtur:

hic carnis avidus insultat, frustra tamē: nam crebra iacula ualidis uibrata manibus & faces licet uelox formidat, mane autem tristis discedit. sic Patroclum strenuus bello

Menelaus. Menelaus perquam inuitus dimittere. Præ nimio enim metu Græci illū hostibus lacerandum relinquere. Multa uero Merioni Aiacibusq; mandabat: Aiaces, inquit, Achiuorum duces, & Meriones: quem nunc miseri Patrocli memoria subit? Qui cum uiueret, erga omnes miram præ se mansuetudinem tulerat, nunc uita functus est. Simul hæc dicens, cōuersus circūspectabat ut aquila, quā acutissime inter uolucres cernere aiunt: quæ alte uolans, latentem sub frondifero frutice leporem delapsa è uestigio exanimauit. sic tu generose Menelaë omnia nunc atente per sociorum globum lustrabas, sicubi Nestoris filium uideres. Quem statim cognouit ad sinistram socios hortantem, & ad prælium excitantem. Huic propior factus Menelaus, Age huc, inquit, generose Antiloche, audi graue nunciū, qui utinā non accidisset. Iam enim te solo uisu cognoscere arbitror, quid nobis deus calamitatis pareret. Victoria penes Troianos est. Occubuit optimus Græcorū Patroclus, qui magnū sui desiderium Achiuus reliquit. uerum tu ad Achillem properato, ut sine mora exanimem uendicet, & ad naues referat inermē. Nam armis Hector potitur. Hoc nuncio obstupuit Antiochus, & lachrymatus eiulauit. Non tamē Menelai mandatis neglectis, properans arma Laodaco socio commendauit. Inde statim conuersis equis flentem citato cursu pedes abduxerunt è prælio, ut Achilli tristem nunciū afferret. At minime tibi dijs genite Menelaë passus est animus laboratibus Antiochi socijs opitulari, qui eius discessu magnū ipsius desiderium ceperāt. Sed Thrasymede ad Pylios misso, ipse Patroclum

roclum repetis, atq; Aiaticibus citato cursu refers Antilo-
 chum ad naues praemisisse, qui rem omnem Achilli signi-
 ficaret, non tamen eum tametsi maiore in modū Hectori
 iratum, uenturum arbitramur. Quo enim pacto inermis
 armatis hostibus congregeretur? Quamobrem, inquit,
 optimum capiamus consilium, ut exanimem uendicemus.
 Et dum clamant Troiani, à tanto nos surripiamus peri-
 culo. Cui magnus Ajax Telamonius, Omnia, inquit, recte **Ajax.**
 consuluisti Menelaë, uerū tu & Meriones impetu quam-
 citissimo Patroclum è pugna elatum auferte. Nos à ter-
 go Troianos & Hectorem propulsabimus unanimes, ut
 prius uehemens prælium inuicem opitulati excitauimus.
 Sic ait. Illi continuo exanimem ulnis alte elatum abstu-
 lerunt. Tum Troianus populus à tergo inuasit, ut ca-
 nes in uulneratū aprum ante uenatores irruentes in eius
 perniciem alacres. Verum cum ille uiribus fretus in eos
 conuertitur, rursus alij aliò pedem referunt, haud aliter
 Troiani quoad globo factò persecuti sunt Græcos, &
 ensibus & hastis eos sauciabant. Cum uero Aiaces in eos
 conuersi sunt, extemplò substiterunt, neq; quispiam pri-
 mus pro exanimi pugnare sustinuit. Hoc pacto Patroclus
 ad naues è prælio referebatur. Id tamen asperū & uehe-
 mens in longum desæuebat, more ignis, qui urbe in-
 censa repente domos comprehendit, flammā que uento-
 rum ui aucta uehementius concrepat. Tali illi & equo-
 rum & uirorum pugnātium tumultu concurrebant. Et
 quæadmodū muli certatim ex mōte per salebras trabē uel
 lignū ad naues faciēdas trahētes, & labore simul et sudo-
 re æstuāt, sic hi alacres deserebāt exanimē. À tergo autē
 Aiaces impetum sustinebant. Ac ueluti prærupta syluarū
 defluentem cum impetu in campum aquam, & uehemētes
 torrentium

torrentium lapsus cohibent, qui cum uniuersum campum occupant, non tamen ui sua praeupta ualent proscindere: ita Aiaces post tergum Troianorum uim cohibebant. Illi simul sequebantur. In quibus insignes duo, Aeneas et Hector. Et quemadmodum sturnorum uel graculorum multitudo aëra implet clangoribus, cum accipitrē minoribus deinde auibus minantē intuetur, sic sub Aenea et Hectore Graecorum iuuenes in magno clamore iam pugnae obliti pedes referebant. Multa autem et pulchra arma circum fossam Danaïdis fugientibus cadebant: non tamen à pugna cessauerunt.

I L I A D O S H O - M E R I C A E L I - B E R X V I I I .

DV M Troiani hoc pacto ignis ardentis instar pugnarent, interea Antilochus ad Achillem nuncius properans, cum ante rostratas naues animo quid facto opus esset ueluentem inuenit. Secum enim ingemiscens dicebat: Hei quid rursus Achii naues repetunt trepidantes. Vtinam ne dii quod meus nunc suspicatur animus, permiserint, quemadmodum mihi mater aliquando narrauit, Myrtonum optimum, me uiuo, Troianorum manibus peremptum iri. Profecto fortis Menœtij filius periit, miser, cui ego mandaram, cum primum bellicum ignem excitasset, mox reuerteretur, neque Hectori cogredi auderet. Dum hæc animo anxius agitaret, ecce clari Nestoris filius stillantibus prostrata ora lachrymis, Hei, inquit, Pelei fili, grauissimum ex me (quod utinam uanus esset) nuncium accipies: Iacet Patroclus, et pro exanimi et nudo nunc decernitur, siquidem armis potitus

Achilles.

Antilochus.

titus est Hector. His uerbis nigra ob dolorem nebula
 ocelli oculi caligarunt. Tum cinere capite asperso, gra-
 sam dehonestauit faciem & mundā tunicam. Inde hu-
 prostratus, comam uellere. Ancillæ, quas cum Patroclo
 ceperat, præ nimio dolore eiulare, & è taberna-
 ad Achillem properare, pectus plangere, mēbra di-
 Antilochus, Achillem amplexus, uerū-
 ne ipse sibi iugulum ferro appeteret. Quem tam gra-
 uer eiulantem uenerabilis mater ab imo maris uado, ubi
 patri seni asidebat, audiēs, in fletum prorupit. Tum Ne-
 reides ad eam cōcurrere, inter quas Glauce, Thalia, Cy-
 modice, Nesea, Spio, Thoë, Halie, Cymothoë, Actee,
 Limmoria, Melite, Iæra, Amphithoë, Agauc, Doto, Pro-
 tho, Pherusa, Dinamene, Dexamene, Amphinome, Callia-
 Doris, Panope, pulchra Galatea, Nemertes, Apseu-
 des, Callianassa: præterea Clymene, Ianira, Ianassa, Mæ-
 Orithyia, & pulcherrima Amathia: alie itē quæ pro-
 pe aderāt, antrū omne cōplerunt. Et cū pectora plange-
 ret, lugēs Thetis, Audite, inquit, sorores, ut quid animum Thetis.
 meū sollicitet intelligatis. Me miserā, quæ filiū fortissimum
 atq; herouū optimū peperī, quem tanquā ramū in secunda- SS.
 terra educās ad Iliū classe præmisi, ut cum Troianis bellū
 gereret, nec ad patrios lares redeuntem amplius uidebo.
 Nunc quod uiuat, & sole fruatur, dolet. Neq; ei auxilio
 esse possum. ibo tamē ut eū uisam, & audiā, utq; & luctu
 simul et prelio abstineat, admonebo. Hec locutā et antro
 digredientē, Nereides cū lachrymis maris fluctus sulcātes
 comitatur. Cū uero ad secunda Troiā anasēt, ascēderūt
 latus, ubi lōgo ordine subductæ erant naues circū Achil-
 le. Cui amarē plorāti, uenerabilis astitit mater, cumq; cū Thetis
 ulatu complexa, Fili, inquit, quid ploras? quid te mor-
 rore

rore conficis? Dic palam, nihil me celes. His finē dedit Iu-
 piter, cui tu iam inuictis manibus supplicauisti, ut omnes
 in rostratis nauibus Achiui tui egentes, te indigna per-
 peti quererentur. Huic lachrymans uelox Achilles, Ma-
 ter, inquit, horū mihi Iupiter autor est. Sed mihi quid uti-
 litatis afferunt, ex quo mihi charissimus perijt Patroclus
 quem ego tanti faciebā, ut me ipso apud me non esset in-
 ferior. Eum meis armis & superbis & uisu præ pulchri-
 tudine mirandis Hector interemptum spoliavit, quæ Pe-
 leo dij dono dederant, qua die te mortalis uiri coniugio
 iunxerunt. Vtinam tu cum dijs immortalibus habitasses,
 Peleus autem mortalem duxisset uxorem. Nunc autem, ut
 maiorem in modum filij morte doleas, nō amplius me do-
 mum redeuntē uidebis. Ex quo me indignatio minime ui-
 uere, neq; cum hominibus consuetudinem habere persua-
 det, nisi Hector prius hasta mea uulneratus occumbat, &
 Patrocli cædem ulciscar. Huic contra profusis lachrymis
 Thetis. Thetis, Breui, inquit, morieris fili mi, ut dicis. Statim enim
 post interēptū Hectorē cita morte opprimeris. Tū Achil-
 les suspirans, Statim sane, inquit, moriar, ex quo amicissi-
 mo meo ne procul à patria occumberet, auxilio esse non
 potui. prohibuit enim Mars. Sed cum patrium solum mi-
 nime reuisurus sim, neq; Patroclū, neq; socios et alios, qui
 sub forti Hectorē ceciderūt, liberauerim, sed frustra apud
 naues desidens terrori omnibus sui, qualis nemo Achiuo-
 rum in bello, cū in concionibus alij etiā præstiterint. Vti-
 nam bellum inter deos & homines oriretur, & ira, qua
 etiā sapientissimorū perturbat, & lōge dulcior melle hie-
 mana pectora tanquā fumus obnubit, in quā me nunc etiā
 impulit rex Agamemnon. Sed iam acta quamuis dolentes
 omittamus, et animos nostros necessitate cohibeamus. Nūc
 uero

vero cum amici interfectore primū cōgrediar, inde mor-
 ten pro Iouis & deorum uoluntate subire minime dubi-
 tabo. Neq; enim uires suæ à morte amicissimū Ioui Her-
 culem uindicarunt, fato & graui Iunonis ira perdomitū.
 Et ego, si idem me fatum manet, succumbam. Interea
 pulchram gloriam referens, aliquā ex Troianis nuribus
 & pulchris & comptis lachrymas utraq; manu siccan-
 tem flere cogam, & diu me praelio abstinuisse intelligent.
 Neque me a pugna cupiens extraxeris, neq; id mihi per-
 suaseris. Ad hæc Thetis, Profecto, inquit, fili mi, haud in-
 dignum est, ut laborātib; graui exitio amicus succurra-
 tur: sed armis tuis pulcherrimis et ære fulgētibus potiun-
 tur Troiani, ijs munitus Hector gloriatur. Non tamē ar-
 bitror diu lætaturum, quandoquidem mors aduentat. Tu
 uero noli quæso in belli tumultus prius descendere, quā
 me ad te redeuntē uideris. Mane oriente sole ad Vulcanū
 pulchra tibi arma allatura contendam. Sic locuta, & ad
 marinas sorores cōuersa, Ite, inquit, in magnū maris si-
 num & domos patrias, & marino seni omnia referatis. Thetis.
 Ego altum cœlum ascendam, ut ab insigni fabro Vulca-
 no pulcherrima filio arma impetrem. Tum illæ maris flu-
 ctus euestigio subierunt, ipsa olympum petijt. Interea
 Græci magno tumultu ab Hectore in fugam uersi, naues
 & Hellepontum repetebant, neque exanimem Achillis
 comitem à sagittis uindicarunt. Iterum populus equita-
 tuq; et Hector Priami filius instar flammæ furentis illum
 abstulerant. Ter cum pedibus præhēsauit Hector, ut ab-
 straheret, clara uoce Troianis minatus. Ter duo Aiaces
 magnis freti uiribus, eius impetum repulerunt. Ille con-
 tra obnoxius, nunc irruere, nunc rursus stare clamitans,
 neq; omnino pedem referre. Et quemadmodum à præda
 furibundum

Thetis.
140.

furibūdum atq; famelicum leonem ex agro pastores fac-
gare nequeunt, ita neq; duo Aiaces ab exanimi Patroclō
Hectorem, qui proculdubio cum magna cum laude uen-
dicasset, nisi Pelci filio Iris quā citissima è cœlo clā Io-
ue & dijs alijs à Iunone præmissa nūciatum descēdisset,
ut armaretur. Ea igitur cominus accedens, Expurgisse

Iris. re, inquit, Achille, Patrocli uiri excellentissimi corpus des-
fende: cuius gratia, grauiſſima ad naues pugna commit-
titur, & mutuis se cōficiunt uulneribus: hi pro exanimi
pugnantes, illi, ut ad uentosum Ilium trahant, decernunt.
In primis autē inclytus Hector, cui animus est caput à cer-
uice amputatum cruce affigere. Sed surge queso, neq; am-
plius desideas. Pudeat tandem Patroclū Troianus canibus
Iudibrio & tibi pudori fore, si ita truncabitur. Cui Achil-

Achilles. **Iris** dea, quis te deorum ad me nūciam misit? Tum Iris
ait: Iuno clarissima Iouis coniunx, summo Ioue & alijs
dijs niualē Olympum habitantibus inscijs. Contrā Achil-
les, Quonam pacto, inquit, inermis pugnam ingredior?
Troiani meis armis potiti sunt, & mater amantissima nō
me prius armari iussit, q̄ ad me redierit. Pollicita namque
est se arma optima à Vulcano allaturam. Nullius autem
arma apta mihi præter Aiacis Telamonij clypeum noui,
sed eum nūc arbitror cum Troianis pro Patroclō decern-

Iris. nere. Iterum leuis ut uetus Iris, Non sane ignoramus, in-
quit, arma tua in Troianorū potestatem uenisse. Verum-
tamē pro fossa te Troianis ostēde, an forte tui metu à pug-
na desistant, & Græci milites labore confecti reficiantur.
Parua autem à pugna cessatiōe opus est. His dictis cū
euauisset, Achilles Iouis amicus commotus est. Minerva
fortes eius humeros angulosa ægide muniuit, caput aë-
reo nimbo & undiq; illustri flamma flagrante operiuit.

Et quemadmodum fumus ex urbe sublatus in aëre diffun-
ditur procul ab insula, quā hostes assidue truci praelio do-
mi exerciti oppugnant, sole autem occaso, ignes frequē-
ter in edito accendunt, ut uicinis appareat, si forte nauis-
bus auxilio uenirent: haud aliter ab Achillis uertice iubar
in aethera diffundebatur, qui procul à muro ascensa fossa
neq; se Achiuis immiscens, matris dicto paruit. Illinc
igitur exclamante, è longinquo bellicosa Minerva locu-
ta magnum in Troianis tumultū excitauit. Sicut enim cū
obsidentibus saeuis urbē hostibus, uel clarior uox, uel clas-
sicā perstreperit: ita nūc Achilles magna uoce inelamauit.
Quā cū audirēt Troiani, perturbati sunt animis. At equi
retro currus uerterūt (labores enim imaginabātur) auri-
ge autē stupuerunt, cum tantū & tam formidabilē à Mi-
nerua accensum ignē magnanimi Achilles caput laben-
tem uiderūt. Ter autē pro fossa clara uoce Achilles procla-
mavit, ter perturbati sunt & Troiani & auxiliarij mili-
tes. Quorum duodecim illic iuxta currus hastis ceciderūt. — 230.
Graeci autē Patroclū alacriter extra sagittarū iactū au-
ferētes lecto imposuerūt. Circū clarissimi socij desistere, &
in primis Achilles calidis abluētibus ora lachrymis sequi,
postquā fidū amicū in pheretra iacentem, & acuto ferro
sauciū uidit, quē nuper suis armis suisq; equis in praelium
alacere miserat, nunquā amplius rediturū. Tū luno infati-
gabile solē appellans, inuitū in oceani fluctus descendere
cōpulit, cuius occasu à pugna respirarūt Achiui. Contra
Troiani relato pede à curribus ueloces equos soluerūt. In-
de ante coenā in cōcionē uocatis, stātibusq; (uisum enim
pro fossa Achillē, qui à tristi pugna diutius abstinerat,
formidabant) Polydamas Panthi filius, qui solus & pra-
sentia norat et futura, et Hectoris socius: eadē enim nocte
ambo

Polydamas.

270

Hector.

ambo nati erant, sed ille hasta, hic uerbis præstantior. Hic inquam Polydamas, sapientia præditus singulari, huiusmodi orationē habuit: Velim amicissimu, quæ mea sententiā sit, cōsideretis. Iubeo enim ut Ilium relictis castris & nauibus ante lucē repetamus. Etenim quo magis ille uir Agamemnoni succēsebat, eo facilius Achiui uinci poterāt. Leptabar ego ad agilē & utrinq; uersatilem Græcorū classē nos cōgressos, eam assecuturos sperabā. Nunc uero fortē Achillem maiorem in modum timeo. Siquidē superbus eius animus, mediū campi (ubi Græci & Troiani dirimunt prælium) finibus minime contentus erit, sed de ciuitate & uxoribus nostris pugnabit. Quāobrem (mibi credite) reuertamur. Euenient quæ dixi. Nunc noctis gratiā abstinebit. Quōd si crastina nos hic deprehendūt, impetū factō, & aliquo sane cognitus alacer altū Ilium aggredietur. Si fugerimus, multi nostrum canibus uulturibusq; deuorandi cadent. Utinam hoc uerbis duntaxat audiamus. Quōd si me audietis, hac nocte summa ope urbē munire, turres & portas claustris obfirmare custodijsq; curabimus. Luce autem aduentante, armati per turres disponamur. Quōd si è nauibus Ilium expugnātū uenerit, iniquo loco, re male gesta, lustrata urbe, & uario equorū discursu contentus, rursū naues repetet. Nunquam autem urbem ui irrumpere audebit, neq; expugnabit, prius cum albi canes deuorabunt. Hunc perorantē toruo oculo intuitus Hector, Polydamas, inquit, tu me non amplius alloquaris, cum iubeas ut Ilium repetamus. Nōne hæc tenebris satis superq; mœnibus clausi delituimus superiori tēpore? Priami ciuitatē nationes aliæ multo auro atq; arte abundantem prædicabant. Nunc preciosa domorum suppellectilia perierunt, multa in Phrygiam, multa in clarā

Mæoniam

Meoniam empta asportata sunt, ex quo maximus nobis
 iratus est Iupiter. At nunc cum nobis mutuo consilio fa-
 uere coeperit, ut hanc apud naues gloriam consequeremur,
 & mari hostes concluderemus, fugiendum consulis? O
 stulte, ne ego te amplius in populo huiusmodi loquentem
 audiam. Nemo id sibi Troianorum persuaserit, neque ego
 permittam. Sed agite, & quae dicam persuasos omnes uo-
 lo, his nunc in castris & acie, primum corpora, inde cu-
 stodiam curate, & uigilate omnes. Qui autem ex Troia-
 nis opum copia alios sollicitat, eas distribuat, & consumat
 in populum. Satius hoc, quam si ijs Achiui potiantur. Sub
 lucem uero armati ad naues pugnam commitemus. Quod
 si magnus Achilles prodierit, haud detrectabo, sed contra
 congressus, aut ipse, aut ego magnam gloriam referam.
 Communis belli fortuna est, sternentem sternit. Hanc He-
 ctoris concionem laudibus prosecuti sunt Troiani, stulti
 quidem, quippe a quorum mentibus Minerua discesserat.
 Laudauerunt itaque Hectorem perperam consulentem, sa-
 num autem Polydamantis consilium nemo. Inde omnes
 coenati. At Graeci tota nocte insomnes fleuerunt, & Achil-
 les in primis amici exanimi pectus affatim stillantibus per
 ora lachrymis pertrectans, iubati leonis instar, qui catu-
 los ex densa sylua a uenatore abreptos repetito cubili non
 inueniens, tristis & praenimia ira furens, uiri uestigia
 prosequens, uniuersam peragrat sylvam: talis Achilles la-
 chrymis ad Myrmidones conuersus, Heu, inquit, quam Achilles.
 stulte locutus sum die illa, cum clarum Menoetium hor-
 tatus sum, ut Opunta filium duceret, qui Ilium peteret
 praedae particeps. At Iupiter non omnes hominum cogi-
 tationes ratas facit. Si quidem ita fata iuebant, ut eadem
 humus utriusque nostrum sanguine aspergeretur. Nam
 ⁊ neque

neque me in patriam redeuntem senex Peleus, neq; The-
tis mater accipiet, sed eadem humus nos conteget. Verum
Patrocle, postquam te posterior uita cedam, nō tibi prius
iusta persoluā, quā huc tui magnanimi intersectoris ar-
ma & caput attulero, nec non duodecim ē nobili genere
Troianos ante rogam, tuam ob eadem iratus truncaue-
ro. Tu mihi hoc pacto apud naues iacebis, circū te Tro-
ianæ & Dardanides nurus amplis in uestibus noctes &
dies plorabunt, quas omnes ui & telo mactabimus, locu-
pletes diuersæ nationis euertemus ciuitates. His dictis, ius-
sit amicis magnum igni lebetem admoueri, & quā pri-
mum Patrocli corpus cruore sordidatum abluī. Quo factō
ligna subiiciebant, & lebetis corpus flamma comple-
xabatur, & concalecebat aqua. Qua fruenta eum laue-
runt, & pingui oleo unxerunt, uulnera nouem annorum
unguento farserūt, in lecto impositum lineo à uertice ad
pedes operuerunt, desuper ueste alba adiecta. His perse-
ctis tota nocte insomnes circū Achillem Myrmidones Pa-
troclum complorarunt. Interim Iupiter Iunonem & so-
rorem & cōiugem his alloquitur: Explesti te tandem Iu-
no. Excitasti Achillem. Quid tandem cum Achiuus? an ne
tui facti sunt? Cui uenerabilis Iuno, Maxime, inquit, Iu-
piter, quod ex te uerbum audio? debet profecto uir uiro
opem ferre, qui mortalis est, neq; eiusmodi nouit consilia.
Quanto magis ego, quæ dearum maxima & genere, &
tuo dicor connubio? Tu enim dijs imperitas. Non ne me-
rito Troianis succenseo, & cōtra aliquid machinor? Hoc
pacto inuicem confabulabantur. Thetis autem firmissimā
Vulcani domum et inter alias deorū perpulchram, quam
ipse claudus ferream adificauerat, petijt. Eum sudantem
& ad fornacem uiginti lebetes conflare properantem in-
uenit,

350

Iupiter.

Iuno.

uenit, quos circum domus parietes collocaret, quorū singulis fundis aureas rotas addiderat, ut per se in deorum certamen ferri possent. Res sane uisu mirabilis. Hastenus facti erant. Anfas autem uarias nōdum aptauerat. Id tunc in manibus erat, et incidebat clauos. Dum hoc summo artificio Vulcanus fabricaret, ecce Thetis domum peruenit. Quam culta Gratia Vulcani cōtubernalis socia & ornatrix intuita, & obuiam facta nomine appellans, quid tandem, inquit, pulcherrima & uenerabilis amica insolens domum nostram accedis? Sed ingredi ad nos discubitu. Sic locuta dea, Thetidem introduxit, & in solio uario & pulchro & argenteis clauis compacto locauit, scabellūq; pedibus supposuit. Inde optimum fabrum Vulcanum his uerbis compellans, Vulcane, inquit, uenit ad te Thetis, & tui indiget. Vulcanus tum, Profecto, inquit, mihi & reuerēda dea est & mirabilis. Ipsa me liberū reddidit. Cum meorū me ex alto precipitē dedisset, & claudum me abscondere tentasset mater, tum ego dolore confectus essem, nisi refluētis oceani filiæ Eurenome & Thetis suo me suscepissent sinu, apud quas nouem annos in profundo specu multa & uaria, sibilas incuruas, fistulasq; & monilia cōflauimus. Circū creber oceani fluctus spumabat. Nemo alius, neq; deorū, neq; mortalium id nouit. Thetidis igitur & Eurenomes beneficio liberatus sum. Quare cū ad nos Thetis uenerit, mea interest, ut pro accepta uita in omnibus ei me officiosum exhibeā. Tu nūc lautas parato epulas, dum folles & alia instrumenta suū in locum colloce. Dixit, & ab incude cum impetu inualidis tibijs surrexit, claudicās, folles ab igne seposuit, alia fabrilia instrumenta in argenteam arculam composuit. Inde spongia & facie & manibus ceruicēq; & hirsuto corpore absterfo, tuni-

2 2 can

cam induit, & cum sceptro officinam egreditur. Ancilla aureo cultu & florenti etate conspicua iuuenibus similes sequuntur, quae prudentia, lingua, uirtute, in deorum immortalium ministerijs eruditae, ante regem ministrant. Vulcanus ergo ita ad Thetidis sellam claudicando accedens, **Vulcanus.** eam complexus, Quid tandem, inquit, colenda mihi & admirantissima Thetis insolens huc accedis? Tuum est iubere quid uelis, meum iussa pro uiribus capessere. Cui Thetis **Thetis.** profusis lachrymis, Non aliqua dearum, ait, quotquot Olympum incolunt, tot doloribus angitur, quot me ex omnibus Saturnius affecit Iupiter, ex marinis deabus solam me uiro matrimonio iunxit Peleo Aeaci filio. Et uiri lectum, & quam plurima quae nollem perpeffa sum. Is nunc graui & morosa senecta debilis domi iacet. Nunc alij malis premimur, ex quo mihi heroum eximium filium dedit. Huc ego tanquam plantam in fecundissima terra educaui, magna Graecorum classe Ilium cum Troianis pugnaturum praemissi, nec unquam amplius patrios ad lares redeuntem uidero. At dum adhuc & uiuit, & sole fruitur, mœrore conficitur miser, neque ei auxilio esse possum. Quam ei puellam Graeci uirtutis praemium largiti sunt, eripuit rex Agamemnon. Quamobrem misere degit. Verum Achiuos Troiani in nauibus concluderunt, neque eis egrediendi potestatem faciunt. Primores Argiuorum filium precati, preciosa munera polliciti sunt. Ille omnino opem se allaturum negauit. Induit autem suis armis Patroclum, suoque milite stipatum in Troianos misit. Tota die ad Scæam portam certatum est. Et sane excidissent urbem, nisi Apollo Menoetij filium strenue se in hostes gerentem, in confertissima pugna, collata in Hectorem gloria, interemisset. Hac ego nunc gratia ad tua genua supplicatum uenio, ut filio meo

lio meo breui morituro clypeum, cassidem, ocreas, thora-
 cem tuis malleis fabricatum, qualem antea habebat, lar-
 giaris. Perijt fidus anicus à Troianis cæsus, cuius morte
 mæres humi prostratus iacet. Tum Vulcanus, Bono, in- Vulcanus.
 quit, animo sis Theti, neque hæc te torqueat sollicitudo.
 Utinam sic eum ab immatura morte uendicare, cum ad-
 uentauerit, liceret. His dictis, Thetide illic dimissa, in offi-
 cinam redijt. Folles igitur admotos inflari iussit. Erät au-
 tem uiginti, qui spiritum accipiebant reddebantq; , nunc
 intensius, nunc remissius, prout opus erat. Aes autem præ-
 durum, & stannum, & aurum preciosum, atque argen-
 tum in ignem iniecit: inde in sedem suam magna incude
 imposita, dextra graui malleo, sinistra forcipibus raptis,
 primum magnum ualidumq; , & uarie insignitum clypeum
 excudit. Cuius ora triplex & pulchra, lorum argenteum,
 ipse clypeus quincuplex erat. In quo uaria & multa do-
 cta manu effinxit, terram, cælum, mare, infatigabilem so-
 lem, crescetem lunam, stellas omnes, quibus cælum orna-
 tur, Pleiades, Hyadas, Orionis uirus, Ursam, & quæ cur-
 rum cognominat, qui circum illam uertitur, & Orionem
 seruat. Ipsa autem sola oceani expers est. Insculpsit &
 duas illic uariæ linguæ ciuitates. In altera solènes nuptiæ
 celebrari, sponsæ è thalamis accensis tædis ad oppidum
 duci, frequens hymenæus agi, & iuuentute saltante tibi-
 cines & cithariæ pulsare, puella in uestibulis admirari,
 populi ad fora confluere atq; contendere. Maxime autem
 duo, ob interempti hominis multam, quorū alter omnia
 populo reddidisse, alter nihil accepisse asserbat. Ambo
 testes producere, populi ultro citroq; clamantes opē fer-
 re, hic præcones populum continere, seniores super poli-
 tis lapidibus sacro in concilio manibus præconum clamā-
 tium

tium sceptrā gestantes sedere, & silentiū indicere, & iudicare uicissim. In medio duo auri talenta, ijs primum qui iustissimam ferrent sententiam. Alteram autem ciuitatem duorum populorum exercitus in armis conspicui circumfidebant, inter se dissidentes. Hi urbem diruendam, illi bifariam omnia, quæ mœnibus continerentur, diuidēda arbitrabantur. Populares uero, cum non parerēt, in insidijs locabantur. Murum chære coniuges, & pueri, & senes custodiebant. Hostes Marte & Minerua ducibus contēdebāt. Ipsi aurei & aurea armatura magni & insignes, ut deos decet: populi minores erant. Qui cum ad fluiuium pascua irrigantem, ubi insidiæ delitescēbāt, peruenissent, & ipsi ferro tecti sedebāt, proculdubio erant speculatores gregem & camuras boues obseruantes, quæ è uestigio aderant, duo pastores fistula oblectantes sequebantur, neq; insidias præuidebāt. Illi repēte inuadere, bouem inde armenta & albarum ouium greges diuidere, pastores dirimere. Qui autem in foro sedebant, ut inter boues tumultum audierunt, quàm primum uelocibus ascensis equis, eò concurrere, & pro ripa fluminis pugna commissā mutuis se uulneribus ferratis hastis conficere. Vbi exitiosum fatum, alium uulnerare, alium incolumē seruare, alium in pugna interemptum pedibus trahere, uestes humano sanguine cruentari, milites tanquam uiui in prælio uersari, & exanimis distrahere uidebātur. Præterea pinguem & putrem agrum ter aratū insculpserat, multi bubulci huc illuc terra subacta in ultimum agri limitem deueniebant: quibus dulcis uini poculum accedens quidam propinabat. Illi labori intēti, ut alte uomerem nouali imprimerēt, arata terra aurea, & uisu mirabilis erat, & cæpus fertilis, ubi agricolæ acutis falcibus metebant, mani-

puli

puli alij super alios procumbere, alios tres mēssores alligare, à tergo pueri manipulos in gremio allatos assidue porrigere. Rex inter eos sub silentio & sceptrum manu gestans in sulco letus stare, præcones eminus sub quercu magno boue mactato circum eum occupari. Mulieres autem sedulae cœnam operarijs parare, et panem conficere. Insculpserat & uineam pulchram, auream, nigris racemis exuberantem, palis argenteis innixam, circum carulea fossa & sæpe stagno ducebatur, unus duntaxat in ea limes, qua prouentus uindematores, & innupta uirgines & simplices, intextis calathis suaves fructus deserebant. In medio puer & fistula & uoce arguta canere, alij plausu, cantu, clamore, & tripudijs sequi. Fecerat & bouem ex auro & stanno armentum, impetu quodam è stabulo in pascua & fluuium sonantem & clamorifera Rhodanum properantem. Aurei pastores quatuor boues agebant, nouem ueloces canes sequebantur. Illic & duo leones terribiles, inter primos boues, taurum mugientem ceperant distrahebantq;. Canes eos & iuuenes urgebant. Illi laniata tauri pelle, uiscera & atrum sanguinem deuorabant. Pastores contra propere canes emittebant, qui à leonibus ad escam conuersi latrabant. Item & pascua lata in planitie, & albarum ouium stabula, tuguriaq; & claudra uaria arte distinxerat. Quale iam pulchræ Ariadne Gnosii Dædalus opus condiderat. ubi integra ætate uirgines fructus legentes tripudiabāt. Hæ uestibus tenuibus, illis tunicis oleo nitentes induebantur: illæ pulcherrimis coronis, hi aureis & argenteo loro pendentibus gladijs ornabantur. Hi nunc in orbem perquam facile doctis pedibus mouebantur, tanquam si quis trochum manu aptatum sedens figulus experiretur, an procurreret. Nunc

rursus per ordinem mouebātur. Circunstabat autem turba multa hilaris, & duo saltatores inuicem cantare incipientes, in medio uersabantur. In extremo autem clypei margine immēsus oceanus opus includebat. Post clypeum thoracāq; ignis flamma clariorem, & cassidem pulcher-
rimam, temporibus summo artificio accommodatam, crista aurea insignē, & ex stanno tenui ocreas excudit. Hęc omnia in hunc modum fabrefacta ad Achillis matrem attulit. Quę tanquam accipiter è niuoso Olympo ad filium deferens properauit.

I L I A D O S H O

M E R I C A E L I

B E R X I X .

IAM purpurea aurora, ut immortalibus mortalibusq; aliam lucem redderet, ab oceani fluctibus oriebatur, cum Thetis dea dona afferens redijt ad naues. Vbi Achillem Patroclo incumbentem, & ut filium dilectissimum multis cum socijs afflictis plorantē, Thetis. inuenit, astitit gloriosa dea, filioq; manu apprehenso, & nomine appellato, Hunc, inquit, fili mi, ex quo deorum uoluntate occubuit, iacere (quamuis dolētes) sinamus. Tu nūc pulcherrima à Vulcano arma accipias, qualia hactenus hominū induit nemo. Quę simul his dictis ante ipsum proiecta insonuerunt, obstupuerunt Myrmidones. quorum obtuitus, ne ea inspicere possent, præstringebantur. Achilles. Achilles aut his uisis maiore ira percitus est. Eius oculi cū terrore quodā lampadis instar ardebāt. Oblectabatur tamen eorum uarietate aspiciēs. Tum euestigio, Mater, inquit,

quit, arma profecto mihi exhibuit deus, qualia haud hominum, sed deorum immortalium esse par est. Nunc ijs induar. Verum maiorem in modum metuo, ne Patrocli uulneribus muscæ insidentes, uermes generent: & corrupta spinæ medulla, & reliquum corpus corrumpatur. Cui diua Thetis, Fili inquit, nihil hac cura sollicitere. Hæc & hu- Thetis
iusmodi quæ uulnera appetunt animalia abigēda curabimus. Si uel annum insepultus iaceret Patroclus, incorruptus semper integerq; seruabitur. Tu uero in concionem Achiuus heroibus aduocatis, pastori populorum Agamemnoni recōciliare, mox ad prælium uiribus fretus armare. Hæc dicēs, simul ei animos* affluxit, ambrosiam et nectar Patrocli naribus instillauit, ne quando corrumpere-
tur. Tum Achilles petito littore, horrendū clamans, Achiuorum heroes excitauit. At qui apud naues in globo relictī erant, & gubernatores, panisq; & ciborū dispensatores, primi in concionem uenerunt, mirati quid Achilles -45.
prodierit (Aliquādiu enim à graui pugna abstinuerat) Duo autem bellicosi uiri claudicantes accedebāt, fortissimus uidelicet Diomedes, & inclytus Vlysses, hastis innitentes (Adhuc enim grauibus erant affecti uulneribus) Hi primi in concione sederunt. Secundus ab his rex Agamemnon, & ipse in pugna à Coone Antenoris filio hasta sauciatus. Omnibus itaq; cōgregatis Achiuus, uelox Achil- Achilles
les assurgens, Agamemnon, inquit, profecto & tibi & mihi satius fuisset, quando perniciofa emulatione puellæ gratia indignati contendimus, ut eam Diana sagittis appetiisset, qua die Lyrnesum et cepimus, et diruimus. Neq; enim tantus Achiuorū numerus hostium manibus me irato appetiisset. Hæctori autem & Troianis hæc nostra si-
multas perutilis fuit. Græcos uero eius diutius recordatū
2 5 ire arbitror.

ire arbitror. Sed iā acta (quāuis dolētes) omittamus. Iram
 pectoribus ipsa necessitate cohibeamus. Ego eam nūc de-
 pono, me enim minime decet implacabili semper ira ex-
 cādescere. Sed age quā Primū comatos Achiuos in pug-
 gnā producas. Experiar ego Troianos obuius, an à nau-
 bus abstinere uelint. Puto tamē eorum aliquē libenter pe-
 dem relaturū, si ex aspera pugna nostrā hastam effugerit.
 Sic inquit. At Græci reconciliato magnanimo Pelei filio,
 Agamemnon. maiorem in modū letati sunt. Tum rex Agamēnon à so-
 lio suo (neq; enim in medium prodijt) Amici, inquit, he-
 roës, uiri bello clarissimi, decens est, stantē sine impedimē-
 to aliquo audire. Dicere enim in magna cōcione etiā ex-
 perto perdifficile est, quonā *enim pacto quisquā uel au-
 dierit, uel dixerit? Impeditur etiā suis orator. Nūc Achilli
 respondebo, uos uerbis meis attendite. Sape his Achii
 89 - uerbis usi mecū contenderunt. Non tamen horū ego au-
 tor sum, sed Iupiter & fatū, & in tenebris agens Erin-
 nys. Hi mihi rem damnosam persuaserūt, die qua elegans
 Achilli præmiū abstuli. Sed quid facerē? Dei nutu omnia
 efficiuntur. Ipsa Iouis nuncia Ate, omnibus noxia, molli-
 bus pedibus haud humi repit, sed ipsa hominum capita ad-
 ledendum inuadit. Neq; ab ipso Ioue aliquando absti-
 nuit, quem & deorum et hominum optimum prædicant.
 Atqui & Iuno (licet & fœmina) imposuit, qua die
 Herculem Alcmena apud munitas Thebas erat paritura.
 Siquidem iactabundus deos allocutus Iupiter, Audite, in-
 quit, dii deaq; omnes, ut meam uobis mentem aperiam:
 Hodie laborum leuatric Lucina ex meo & meorum ge-
 nere unum in lucem edet, uicinis omnibus dominaturum.
 Cui dolosa Iuno, Mentieris, inquit, Iupiter neq; enim id
 re præstabis. Verum tu iureiurando confirma, an sit ita
 dominaturus,

dominaturus, qui hodie è tuo genere è materno prodierit
 atro. Tum Iupiter haud dolū sentiens, summū iurandū
 dixit, quod maximū attulit detrimentū. Nam Iuno
 prope cælo relicto, Achaicū Argos delapsa, generosam
 Sibneli Persei filij coniugem uentrē ferre, & marē pa-
 rituram cognouit. Qui licet mense septimo nondum ma-
 turus esset, ea tamen die in lucem edidit, Alcmenæ partu
 prohibito. Inde ad Iouē reuersa, Iupiter, inquit, pater, qui
 fulmina iacis, audi quæ dicā: Iā uir natus est, Eurysiheus è
 Sibnelo Persei filio, et semine tuo, qui Argis neq; imme-
 rito dominabitur. His uerbis Iupiter magno dolore affe-
 ctus, Ate comato uertice apprehensa, animo perturbatus
 iurandū affirmauit, nunquā eam amplius in sidereum
 cælum rediturā, quippe quæ omnes detrimento afficeret.
 Sicul hæc dicens, manu rotatam hominum operibus no-
 cituram è cælo in terrā deiecit. Eius nanq; gratia semper
 doluit. Atq; ita charissimus filius offensus iniquis Eury-
 sibi iussis, immeritos labores subire coactus est: haud ali-
 ter ego, cū bello strenuus Hector tot Argiuorū perdidit,
 Aten euitare nō potui, à qua primum damnū arripui-
 mus. Quod cū ita sit, & mentē mihi Iupiter perturbaue-
 rit, & recōciliari, & muneribus plurimis Achillē donare
 placet. Verū enim uero Achille, et tu te parato, & alios ad
 præliū populos adhortator: Dona tibi omnia mittā, quæ
 ad te heri profectus in tabernaculo tuo tibi pollicitus est
 Vlyses. Quòd si paululū expectaueris, quāuis in hostem
 properes, ea ministri à nauibus meis huc afferēt, ut quàm
 libens ea tibi exhibeam, plane intelligas. Tum uelox
 Achilles, Atride, inquit, rex hominum clarissime, an mihi
 dona daturus sis, ut decet, an retenturus, tui arbitrij
 esto. Nunc celeris nobis pugne cura. Neque differen-
 dum,

Achilles.

dum, cum hic simus, neq; remorandum. Adhuc magnam opus restat. Quemadmodū Achillem prima in acie hasta Troianorum globos insectantem quis uiderit, ita & ipse
 Vlſſes. admonitus cum hoste decernat. Ad hæc consiliator Vlſſes, Nequaquam ita, inquit, etsi fortissimus, diuine Achilles, ieiunos Ilium Græcos cū Troianis pugnatuos producas, cum diuturnius futurum sit prælium: cū semel manus conserent, inspirabit deus utrisq; animos. Sed iube ut antea in nauibus Græci cibum capiant, quo uires suppeditētur. Neq; enim à prima luce ad solis occasum sine cibo pugnari potest. Nam licet animus promptus sit, paulatim tamen & latenter membra siti et fame contabescūt, genua uadēti labant. Quòd si uino ciboq; corpus reficitur, tota die pugnae sufficit, audet animus: neq; membra prius defatigātur, quàm omnes pugna discedāt. Sed age dimitte populum, & ut discubitum eat, iube. Interea rex Agamemnon dona in mediū proferri iubeat, & ut Græci omnes uideant. His acceptis gaudēs, & in concione ipse assurgens, tibi iuret, nunquā amplius se Bryseidam cogniturum, quemadmodum decet rex Agamemnon. Coniuges ita uiuāt. Tu uero affectus æquo animo cohibeas. His peractis, in tabernaculo splendido conuiuium Achillem accipias, ne quid abs te debiti relinquatur. Sic in alios iustior euades. Neq; enim uitio dandū regi, si uirū demereatur. quando iniuriam prior ille intulerit. Huic rursus Agamemnon, Laudo, inquit, te & orationem tuam Laërte filii, quippe qui omnia ordine transegisti. Id iurare & placet, & animus monet: neq; peierabo, modo Achilles non adeo properet, & uos omnes cum eo hic maneatis, dum munera afferantur, & iusurandum præstemus. Hoc ego tibi & iubeo & impero, optimos Achiuorum iuuenes ad

Agamemnon.

nes ad hoc muneris obeundum delige, qui quæ heri polli-
 citus sum, cum puellis dona afferant. Talthybius autem
 mihi quàm primū prolatum in Achiuorū exercitum uer-
 rem ferēs, eum Ioui & Soli diuidat. Hic Achilles, Aga-
 memnon, inquit, rex clarissime, aliàs hoc, cum à prælio
 cessabimus (neq; id tantopere appetimus) agendum cen-
 seo. Nunc nostri interfecti ab Hectore iacent, ex quo Iu-
 piter hæc ei gloriam præbuit. Vos nunc milites discutitū
 rant iubete, ego iam Achiuos in prælium ieiunos produ-
 cam, occidete sole, cū damnum nostrum ulti erimus, affa-
 tim coenaturos. Antè neq; potus neq; cibus mihi sumetur,
 cū amicus & in tabernaculo secundum uestibulum infesto
 spiculo traiectus exanimis iacet, & ploratur à socijs.
 Quæmobrè haud ulla mihi cibi, sed cædis sanguinisq; &
 amari fletus cura est. Tum sapiens Vlysses, Achilles, in-
 quit, Græcorum fortissime, Pelei fili, tu mihi non parum
 hasta præstas, neq; ego tibi parum sapiëntia, quippe qui
 senior sum, & plura noui. Quare te mea oratione confir-
 mabo. Breui enim homines pugnae satietas capit, in qua
 multos quidē cumulos humi ferrū deiicit, messem autem
 paruam, postquā dies breuiores facit Iupiter, qui homi-
 num custos in prælio est. Verū in fame nequaquam mor-
 tuus ab Achiuis plorandus. Permulti enim quotidie ca-
 dunt, qui cum cessatur à laboribus, sepeliendi sunt etiam
 ab his, qui fortiori ingenio sunt, & diem duntaxat lugēt.
 Qui uero ab imminēti Marte superāt, eos & cibi et po-
 tus curā habere oportet, ut audētius armatis hostibus ala-
 cres obuiam ire possint, neq; alia hortatione populus ex-
 citāndus. Quippe malum est, si quis in Achiuorum nauibus
 relinqueretur. Sed omnes unanimes in Troianos equi-
 tes delati, Martem excitemus. Dixit, & clari Nestoris
 filios

Achilles

Vlysses.

218.

filios Philidem, Megeta, Thoanta, Merione, Creotylum
 Lymedea, & Menalippum comites cepit, qui
 Agamemnonis tabernaculum profecti, septem ab eo pro-
 missos tripodas, uiginti nouos lebetes, duodecim equos,
 præterea septem pulcherrimorum operum artifices puellas,
 octauam autem formosam Bryseidam, ad Achillem duxerunt.
 Pensis autem decem auri talentis, Ulysses iuuenes com-
 muneribus sequebantur. Quibus in media concione de-
 sitis, surrexit Agamemnon. Tum facundus Thethybius,
 uerre apprehenso Agamemnoni populorum pastori astitit.
 Ille à magna uagina pendenti gladio stricto, aduersis se-
 orsus passis manibus Iouem precari. Ceteri siluere, ut de-
 cebat, rege loquente, qui latum cælum suspiciens, Sciat, in-
 quit, nunc primum deorum maximus Iupiter, & terra, &
 sol, & peierantium hominum sub terra ultrices furie, nun-
 quam me Bryseidi uim attulisse, neque libidinis neque alius rei
 occasione usum, sed incorruptam in tabernaculis meis ser-
 uatam: Si quid peierauit, deos testor, his me, quæ periculi
 promerentur, malis afficiat. Dixit, & uerris iugulum in-
 festo ferro aperuit. Quem mox Thethybius in spumantis
 maris fluctus escam piscibus abiicit. Tum Achilles assur-
 gens, bellicosos Achiuos allocutus, Iupiter, inquit, pater,
 ingentes sane iacturas affers. Nunquam enim animum meum
 perturbasset Agamemnon, neque me inuito puellam mihi de
 improviso abstulisset, nisi tu tot Græcorum perire uoluisset.
 Verum enim uero nunc primum reficiendis corporibus,
 inde mox Marti opera nobis danda est. His dictis om-
 missa concione, suas quisque naues repetere, magnanimi
 Myrmidones dona sequi, latores diuini Achilles nauem
 conscendere, in tabernaculis deponere, puellæ sedere iussit,
 equos in armentum alacres serui agere. Bryseis autem aureæ

Agamemnon.

Achilles.

Veneri

Veneri sinuū, ut Patroclū acuto ferro sauciū atq; exanimem
 uidi, ipsi incumbens, magno eiulatu lamētata, molle
 pectus, ceruicēq; & pulcherrimam faciē unguibus secas. Bryseis.
 Flensq; Patrocle, inquit, misera mihi anima charior,
 nūc ego te à tabernaculo discedēs reliqui, nūc exanimem
 uenio, populorū princeps. Ita mihi malum malo semper
 accumulatur. Virū cui me & pater & dilecta mater nu-
 ptiam dederat pro patriæ mœnibus saucium, & tres dile-
 ctissimos fratres ex eadē matre progenitos, idē exitialis
 dies absumpsit. Tum me flentem, cū uirum meum intere-
 mit, & diuini Myneti urbem diruit Achilles, consolatus
 est, te daturum operam pollicitus, ut Achilli nuberem, du-
 cturum me nauī Phthiam, facturum apud Myrmidonas
 nuptias. Propterea cū mihi semper iucūduus fueris, nūc ex-
 animem inconsolabili fletu prosequor. Hæc eā dicēte, fle- 300.
 bant & puellæ aliæ, quibus singulis Patroclus doloris
 causa erat. Achillē autem Græcorū seniores circumfusi, ut
 cibū sumeret, orabāt. Negare ipse his uerbis conquerens:
 Oro si quis commilitonū mihi amicus est, ne prius me ci- Achilles.
 bum sumere suadeat, quàm mœstum animū expleam, qui
 tāto mœrore torqueor. Ad solis usq; occasum inediā pera-
 strā. His dictis, alios dimisit. Duo Atrei filij, diuus Ulys-
 ses & Nestor, Idomeneus & senex equo strenuus Phœ-
 nix, apud ipsum remanserunt, qui assidue mœrentē con-
 solari nitebātur, nec tamen poterant, antequā sanguineo Achilles.
 Marte persunderetur. Recordatusq; & simul ingemens,
 Profecto, inquit, amicissime, dura morte interempte, lau-
 tam in tabernaculis cœnam apposuisti, cū Græci à Tro-
 ianis equitibus perturbati premerentur, quo lachryma-
 bile bellum auerterent. Nunc exanimis iaces. Verum tui
 desiderio cibo potuq; abstinebo. Neque mihi quicquam
 molestius

molestius esse potuisset, non si patrem Peleum, qui matrem
 Phthiæ molles fundit lachrymas, uita functū audire & ta-
 lem patrē amissem, qui nunc inter alienas nationes exi-
 tiosæ Helenæ gratia cum Troianis decerno: uel eum, qui
 mihi apud Cyrum educatur charissimus & pulcher filius
 Neoptolemus, si forte adhuc uiuit. Sperabā enim solū me
 prius ab Argo equorū sobole claro apud Troiam occubi-
 turum, te autem Phthiam rediturum, ut mihi celeri nauī ē
 Cyro filium in patriam duceres, eiq; omnia nostra, post
 sessiones scilicet, seruosq; altam & magnam domū ostē-
 deres. Arbitror nāq; Peleum diem suum obiisse: uel si ui-
 uit, mœrore & senio cōfectū, & tristem obitus mei nun-
 cium expectantem. Sic inquit lachrymabundus. Lachry-
 mabantur autem & seniores, recordati quæ quisq; domū
 reliquerit. Quos miseratus Saturnius, Mineruam paucis
Iupiter. allocutus, Filia, inquit, tu fortem uirum penitus reliquisti,
 certe nulla amplius Achilli cura est, quā apud rostratas
 naues, apud amicū exanimem in luctu ieiunum deside-
 re. Reliqui abierunt, ut cibum caperent. Sed age nectare
 & ambrosia suauissima cum, ne fame deficiat, confirmā-
 to. His uerbis persuasa, pennatæ harpyiæ similis, argu-
 ta uoce cœlo delabatur, nectar et ambrosiā Achillis pectō-
 ri instillat, ne fame genua labascerēt. Inde ad firmissimam
 patris domū redijt. Tum Græci armati euestigio ē nauī-
 bus maturabāt instar densæ niuis, quæ à Ioue concreta, in
 sereni boreæ ē cœlo dimittitur: sic densæ cassides, clypeo-
 rum umbones, thoraces incurui & solidi, fraxinæ has-
 tæ in aëre coruscabant, terra omnis stridere, & sub pec-
 dibus tremere. Medius inclytus Achilles dentibus stri-
 dere, & ardere tanquā ignis oculi. Intolerabili nanq; do-
 lore angi, & iratus Troianis dei munera indui, quæ ei

Vulcanus

Vulcanus, Abre excuderat. Primum autem suras ocreis & *Vulcanus*
 pulchris & argenteis malleis conflatis, inde thorace pe- *fabre*
 ctus induit, humeris ensem argenteis clavis munitum ap- *excudenti*
 pedit. Deinde clypeum & magnum & solidum, & emi-
 nus tanquam lumina fulgentem, cepit. Et quemadmodum
 nautis è mōtium uertice apud ouium caulas ardētis ignis
 fulgor apparet, procella autem inuitos in pisciferum pe-
 lagus eos longe ab amicis propellit, haud aliter ab Achil-
 lis & pulchro & uario clypeo aër lucē accipiebat. Tum
 grauem cassidem & tanquam astrum fulgentem manibus
 elatam capiti imposuit, cui crista ex equina cauda. Mica-
 bant crines aurei, q̄ aptissime à Vulcano dispositi. Tunc
 Achilles, an sibi ea arma accommodata essent, & in ijs fa-
 cile ageretur, gestu corporis experiebatur. Erāt autem ei
 tanquam penna leuia, alte tamen populorum regem extu-
 lit. Postremo armētario patriam hastam depromit, firmā,
 grauem, fraxineā, quam nemo alius Achiuorum cōcutere
 potuisset. Eam è Pelei montis uertice, hominibus mortife-
 ram, amico patri Peleo dono inciderat Chirō. Equos Au-
 tomedō atq; Alcimedō aurigæ, firmis loris alligatos iun-
 gere, frænis ora cohibere, ponè habenas ad bene cōpactū
 currū cōtrahere. Automedon autē pulchro flagello acce-
 pto equos insiluit. Inde currū Achilles in armis cōspicius
 tanquā sol fulgēs, & terrore quodā paternis equis impe-
 ritabat: Xanthe & Balie præclara Podargæ pignora, & Achilles.
 liter aurigam uestrum custodire, & in Græcorū globum
 referre curetis uelim, cum prælio satiati erimus, neq; me
 ut Patroclū exanimē relinquatis. Tum à iugo uelox Xā-
 thus mox inflexo capite procidentibus humi crinibus lo-
 cutus est (eum nanq; uocalē pulcherrima Iuno reddidit)
 Profecto nūc te adhuc liberabimus fortissime Achille: ue- Xanthus.
 A runtamen

390.

non
not

runtamē propè tibi letalis adest dies, cuius nō nos, sed magnus deus, & potens fatum est autor. Nequaquam autem tarditate et segnitia nostra Troiani Patroclū armis spoliauerunt. Sed deorum optimus, quē pulcherrima Latona peperit, in cōfertissima pugna interimēs, ea Hectorē gloria honestauit. Nos uero Zephyri, quē uentorū leuissimū dicūt, more cucurrimus. Sed tibi ipsi deo & homini fatale est fortiter domari. Sic clamantē furiaē cohibuerunt, quem

Achilles. perquam indignatus Achilles allocutus, Xanthe, inquit, quid mihi mortē uaticinaris? quod te minime decet Sane me cito & à dilectissimis parētibus procul moriturū scio, non tamē interim cessabo Troianos à praelio fugare. Dixit clamans, & equos in confertissimam pugnam egit.

I L I A D O S H O

M E R I C A E L I

B E R X X,

IC apud magnas naues circum Pelei filium bellicosi Achiui, ex altera cāpi parte Troiani armis muniebantur. Interim Iupiter Iustitiæ inuūxit, ut à summo cœli uertice ad concilium deos accerseret.

Quæ e uestigio, ut omnes Iouis regiam peterēt, imperauit. Tum neq; oceanus, neq; fluuiorum aliquis, aut nympharum amœna nemorum & annium fontes, & loca irrigua incolentium, remorati sunt. Eò cum uenissent, pulchris sedibus, quas Ioui patri Vulcanus fabre excuderat, consedēre. Neq; Neptunus diuinitatē cōtēpsit, sed à mari properās, inter alios deos medius cōsedit. Inde ad Ionē

Neptunus. cōuersus, Quid tandē, inquit, in cōcionē deos conuocasti?

Nunquid

Nunquid Troiani & Græci quorū in præsentia præliū
 instat, tibi curæ sunt? Cui nubiuū coactor Iupiter, ^{Iupiter.} Habes,
 inquit, Neptune quid uelim: et qua uos gratiā cōuocauī,
 plane tenes. Curæ mihi sunt, quāuis perituri. Ego in sum=
 mo cœlo sedens, & eos despicio, & animo oblector. Vos
 aut cōuenistis, ut alterutris siue Troianis siue Græcis pro
 cuiusq; uolūtate & adsitis, & opitulemini. Nā si Achil=
 les solus cū Troianis decerneret, ne paululū quidem resi=
 sterēt. Antea enim eum solo nixu formidabāt. Nūc amici
 obitu grauitèr succēsentem uereor, ne forte præter debitū
 urbē diruat. Sic locutus Iupiter, asperam pugnā conciuit.
 Dij autē diuerse afficiēbātur. nā Iuno, Pallas, terræmotor
 Neptunus, perquā utilis et sapientia præditus Mercu=
 rius, præterea uiribus superbiēs et inualidis tibijs claudi=
 cans Vulcanus, pro Græcis: pro Troianis autē, bene ar=
 matus Mars, intonsus Apollo, bellicosa Diana, flaua La=
 tona & læta Venus stabāt. Quoad uero à mortalibus lō=
 ge dij absuerūt, Græci maiorē in modum Achillē in præ=
 liū prodijisse gloriabātur. Diu enim à pugna abstinerat.
 Troianos, uiso Achillē Marti in armis simili, occupauē=
 rat formido. Verū ex quo dij superi in mortaliū partes di=
 scessere, effurbuit uehēmēs populorum excitatrix pugna.
 Clamauit autem Minerua, nunc à cauata fossa pro uallo,
 nunc à sonanti littore. Clamauit & Mars ex alia parte
 nigra procellæ similis clara uoce, aliās ab urbis propu=
 gnaculis, aliās à sacro apud Simoēnta deorum loco Tro=
 ianos hortatus. Hoc pacto dij superi utrunq; exercitiū ex=
 citantes ad pugnā conueniebant. Horrēdum autem ab al=
 to intonuit hominum atq; deorū pater. Ab imo autem in=
 mēsam terrā & montiū iuga concussit Neptunus. Intre=
 muere fontibus scaturientibus Idæ radices & cacumina,

A 2 & Tro=

& Troia urbs, & Græcorum classis. Timuit autē & infernus umbrarum rex Pluto, & è folio surgens clamauit, ne terra motu Neptunus solum aperiret, et obscuras fornidasq; etiā dijs ipsis domos hominibus palam faceret. Tanto itaque tumultu in certamen dij cōcurrebant. Nam contra Neptunum regem Apollo sagittis muniri, contra Martem glauca Minerua, contra Iunonem aurea pharetra calamisq; & uenatu gaudens Apollinis soror Diana, Latona in Mercurium, in Vulcanum magnus fluuius & alte defluens, quem dij Xanthum, homines Scamandrum appellant. Sic dij contra deos ferebantur. Verum Achilles maiorem in modum Hectori filio Priami in aciem obuiam fieri ardeat: sperare enim bellicosum Martē sanguine satiatum iri. Tum populorū excitator Apollo Aeneam, magis inspiratis uiribus, rectā in Achillē adhortatus est. Similis nanque Lycaoni Priami filio & faciem & uocem:

Apollo. Aenea, inquit, Troianorū cōsiliator, ubi nunc minā tua, quas Troianis regibus conuiuia pollicebaris, te scilicet A-

88- chilli Pelei filio intrepidum congressurū? Cui contrā Aeneas, Priami fili, inquit, quid me nunc tanquam nolentem cum magnanimo Achille pugnare insimulas? Neq; enim nunc primum ei cōgrediar. Aliās ipse me & hastam meā formidauit, cum nostros in Ida boues inuasisset, & Lynesum diruisset, & Pedasum. Me autem Iupiter & uiribus & uelocitate præbita tutatus est. siquidem Achillis & ducis eius custodisq; & consultricis Mineruæ, ut Lelegas & Troianos acuta hasta interimeret, manibus occubuissem. Quamobrem nulli hominum cōtra Achillem pugnandum est. Cui unus deorum semper adest, qui eum ab omni tuetur periculo. Præterea eius tela nunquam incassum dirigūtur: neq; prius figuntur, quā humanū corpus assequantur.

quantur. Quòd si deus in prælio æquiores se exhiberet, haud multum me superior esset, licet totum se ferro tectū esse gloriectur & iactet. Huic rursus rex Iouis filius Apollo, Age, inquit, heros & tu æternos deos precare. Aiunt Apollo. enim et te ex Venere Iouis filia genitum: ille ex deteriore dea est. Venus nanq; Ioue, Thetis marino est sene progenita. Sed tu rectà in hostem ferrū indefessum dirige, neque ullus uerborum minis perterrearis. His dictis, populorum pastori magnas uires inspirauit. Tum ille inter primos fulgentibus munitus armis, & contra Achillem per turmas proruens, minime Iunonem latuit. Quæ unà conuocatis dijs, Considerate, inquit, Neptune & Minerua, Iuno. quid sequetur? Aeneas Apollinis suasu in Achillem infestus armis defertur. Quare agite & nos contra eum prope-llamus, & nostrum aliquis Achilli assistat, eumq; uiribus cõfirmet, ne deficiat animo, ut se ab immortalium optimis armari intelligat. Ipsi autem stulti sunt, qui à principio in bello & prælijs Troianis opem ferūt. Omnes enim è cælo descendimus huius pugnae fautores, ne quid hodie à Troianis mali Achilles perpetiatur. Postmodū eueniēt, quæ ei cum è materno utero prodiret, fata neuerūt. Quòd nisi diuina uoce à deo admoneretur, timeret sane, ne quispiã contra in prælio deus congregeretur. Graues enim dijsunt, cum manifesto se uideōs exhibent. Cui Neptunus: Neptunus. Noli, inquit, Iuno temere perturbari. Neque enim te decet, neq; ego uelim deos in cõtentionem trahere. Sed iam hic est uia, in specula sedeamus, præliū uiri curent. Quòd si Mars uel pulcher Apollo Achillem impedierint, neque pugnare permiserint, euestigio cum his de pugna cõtendere iure poterimus. Arbitror autē quàm celerrime in cœlum & ad deorum concilium coactos, à nobis concessu-

A ; ros.

utrumq; ros. Sic clamans caesarie nigra, in altum & utrinque fos-
 sa munitum inelyti Herculis murum procedebat, quem ci-
 Troiani & bellicosa Minerva condiderant, ut certum se
 à littore in campum persequentem fugiens, eò se recipe-
 ret. Illic Neptunus & alij eiusdem factionis dij humeros
 crassa nebula adoperti. Illi autem è regione in altiori tè-
 pli parte circum arcigerum Apollinem & urbium euer-
 sorem Martem sedebant. Sic diuersa in parte consulere,
 utrinq; autem à grauißima pugna ordiri dubitare, Iupi-
 ter alte sedes præcipere, impleri militibus campus, & ho-
 minum & equorum armis fulgere, increpare sub irruen-
 tium pedibus solum. Duo autè uiri optimi in medium ad
 460- singulare certamen alacres properabant, Aeneas Anchi-
 sa filius & inelytus Achilles. Aeneas prior firma galea,
 & clypeo, & ferrata hasta concussa, in Achillè minabun-
 dus irruit. Achilles cõtrà, ut perniciosus leo, quem popu-
 lus omnis infestis appetit telis, is autem carnis audius in-
 ter primos uersatur: quòd si quis forte iuuenum alacer cū
 hasta assequitur, tum hians spumanti ore & anxio, ma-
 gno in corde animo in eum defertur, et cauda latera dor-
 sumq; utrinque uerberans, sese in pugnam iritat: ita exa-
 speratus magna ui, rectà irruit, paratus uel ut ipse aliquè
 interimat, uel inter primos interimatur. haud aliter Achil-
 lem & uires et superbus animus in magnanimum Aeneã
 prouocabant. Cum igitur propius facti essent, uelox A-
 chilles prior, Aenea, ait, quid tu tam longe à globo disces-
 sisti? Nunquid tibi mecum pugnandi est animus, & hinc
 in Troianis Priami regnum affecuturum speras? Verum
 enim uero hæc te spes frustrabitur. Neq; enim propterea
 si me interfeceris, tibi regno in præmium cedit Priamus.
 Sunt ei liberi, ipse constans & sapiens. An te Troiani, &
 aliarum

aliarum rerum & constiti & sationalis agri parte potio=
 re donabūt, ut in delicijs oblecteris? Sed haud facile te me
 interfectorum spero. Iam enim aliās te meam hastam for=
 midasse memini. Num tibi excidit, cum te procul à bobus
 solum per Ida iuga celeri passu persecutus sum, neque me
 expectare ausus es, sed Lyrnesum te fuga surripuisti?
 Quam ego urbem impetu facto Mineruae & Iouis ope e=
 uerti, captas mulieres in seruitutem abduxi. Tum te Iu=
 piter & alij dij è meis eripuerūt manibus. Nunc arbitror
 non euades, ut suspicaris. Sed discedas, & in globum te
 conferas moneo, neque me prouoces, antequam malo ali=
 quo afficiaris. Quod enim factum est, etiam stultus nouit.
 Ad hæc Aeneas, Pelide, ait, ne me tanquam amentem tuis
 perterreri uerbis putes. Nam perquam manifeste frau=
 des, uersutias, & cauillationes noui. Nec nostri nos inui=
 cem natales latent, & progenitores nostros à maioribus
 accepimus. V isu autem, neq; tu meos, neque ego tuos no=
 ui. Aiunt te Pelci uiri præclari ex matre Thetide marina
 dea filium. Ego me magnanimo Anchisa progenitū glo=
 rior. Mater mihi Venus. Præter hos & alij hodie filium
 plorabunt. Non enim uana loquor. Sic omissa pugna re=
 deamus. Quòd si nostrum genus audire cõcupiscis, multi
 id norunt. Dardanū primum genuit nubium coactor Iu=
 piter. Is Dardaniam condidit, cum nondū pulcherrimum
 llium diuersæ nationis ciuitas esset in campo condita, sed
 adhuc ad scaturientis fontibus Ida radices habitabāt. Dar=
 danus autē Erichthonium regem genuit, mortaliū omniū
 ditissimū. Huic tria equarū nullia per syluas teneros pul=
 los alentiū læta pascebantur. Cum ijs Boreas adamatis, in
 equum niger crines uersus, rem habuit. Ex quo grauidæ,
 duodecim pullos peperere. Ipse in fertili agro per sum=

Aeneas.

200.

A 4 MAS

mas spicarum aristas innoxiae, & per lata albensis maris
 dorsa in summo fluctu currebāt. Troa Erichthonius Tro
 ianorum regem genuit. Tros tres liberos, Iulum, Assara
 cum, & diuinum mortaliumq; omnium pulcherrimū Gas
 nymedem. Hunc dij, qui Ioui formae gratia propinaret, in
 caelum sustulerunt, ut cum ipsis ageret. Iulus praeclearum
 Laomedonta, Laomedon Titonum, Priamum, Lampum,
 Clitium, et Hicetaona bello clarū filium, habuit. At Assa
 racus Capyn, Capys Anchisen, Anchises me. Priamus ue
 ro gloriosum Hectorem genuit. Tali me & genere & fa
 milia progenitum glorior. Verum Iupiter pro uoluntate
 mortalibus & auget uirtutem, & minuit, quippe qui om
 nium potentissimus sit. Non tamen haec nobis in praes
 entia, ut amentibus, in medio pugnae tumultu referenda
 sunt. Permulta enim alter obijcere in alterū posset, quoru
 onus ne centum quidem sororum nauis perferret. Volu
 bilis est mortalium lingua, uerba multa & uaria & ma
 gna. Eorum ultro citroq; copia. Qualia dixeris, talia au
 dies. Sed quid nobis contentionis & iurgij opus mulicru
 more? quae perturbatrice animi ira in media uicinia uera
 simul & falsa obijcentes, cōtendunt, prout eas ira com
 pellit. Atqui tu me minime uerbis tuis à pugna alacré a
 mouebis, nisi prius ferro inuicē decernamus. Sed age, ha
 stis nostras prius uires experiamur. Dixit, et grauem ad
 mirandumq; clypeum hasta percussit, in qua ferreum spi
 culum cōcrepuit. Tum Achilles ab ictus uiolentia clypeo
 manu asserto formidauit, ne iactum eminus magnanimi
 Aeneae telum eum facile transmitteret, stultus sane. Neq;
 enim mente animoq; reputauit, non facile clarissima deo
 ru munerata mortali dextrae cessura, et proficissum iri. Neq;
 enim uulnerari potuit auro, ui caeli cohibita, Duabus tan
 tum

tum plicis perforatis, tres adhuc supererant. Quinq; enim
 utroq; pede claudus Vulcanus excuderat, duabus æreis,
 duabus interioribus stanneis, media aurea, in qua eminus
 ueniens telum hæserat. Secundus inde Achilles in Aeneæ
 undiq; equalẽ clypeum telum dimisit, quod à Pelio mon-
 te, ultimum orbis marginẽ, quem & æs & bouis corium
 tenuissimũ operiebat, affecutũ concrepuit. Cõstitit Aene-
 as, clypeũ in se timore retrahẽs. Hasta supra dorsum de-
 lata, utroq; magni clypei orbe proficisso, humi infigitur.
 Aeneas declinato telo, tam propinquo ictu maiore in mo-
 dum perterritus est. Tum Achilles alacer horrendum cla-
 mans, ad refingendũ telum properabat. At Aeneas ingẽ-
 tem lapidẽ, qualem ne duo quidẽ nostri temporis uiri ex-
 tulissent, arripuit, quẽ solus facile manu uersabat. Hoc in
 Achillem delatus, & casside & clypeo percusso, à dura se
 morte asseruabat. Achilles tamẽ eũ gladio interemisset, nisi
 quãprimũ Neptunus immortales deos allocutus, Hei, in-
 quit, uereor ne forte magnanimus Aeneas Apollinis suasu
 ab Achille interemptus inferos petat, stultus quidẽ. Neq;
 enim in ipso mortis discrimine ei Apollo opitulabitur.
 Sed quid tandem immerito malo aliorũ gratia afficitur?
 Sẽper enim superis dijs grata munera exhibet. Sed agite,
 nos eũ tãto à periculo uindicemus, ne quãdo Iupiter ira-
 scatur, si eũ Achilles interemerit. Fatale nãq; ei est, ut eua-
 dat, ne sine liberis & obscurũ pereat Dardani genus, quẽ
 Iupiter præ omnibus ex mortali matre liberis dilexit. Iã
 enim Priami genus odit. Sed Aeneæ potẽtia & filiorũ fi-
 lij & ab illis nascituri, Troianis imperitabunt. Huic pul-
 chra oculos Iuno, Neptune, inquit, tu tecũ ipse cõsidera,
 an eripiendũ, an dimittẽdũ Aeneam ducas. Iã enim et ego
 & Minerva inter deos iurauimus, nũquã à Troianis ma-
 lum nos

A 5 lum nos

lum nos aliquod auersuras, ne quidē cū tota Troia infesto igne cremabitur. Vretur enim a Græcis hostibus. His auditis, Neptunus per mediā pugnam & telorū strepitum eò contendit, ubi Aeneas & inclytus Achilles manus cōseruerant, obicitq; Achilles oculis euestigio caliginē, & fraxineam hastam ab Aeneæ clypeo euulsam, ante Achilles pedes abiecit. Aeneam autē leuem atq; agilem reddidit, à terra alte erigens, super heroum equorumq; ordines assilientē, & dei manus aufugientē. Peruenit autē in ultimum campum, ubi Caucones in præliū armabantur.

Neptunus. Cui propior factus Neptunus, Quis te hic, inquit, deorū Aenea tristem cū magnanimo Achille pugnare persuasit? quis te melior, simul et dijs dilectior? Sed refer pedē, quoties Achilli obuiam fueris, ne præter fatum ad inferos detrudaris. Verū post mortuum & sepultū Achillē audenter te pugnae credere poteris, nemo Græcorū alius te interficiet. His dictis cuanuit, & ab Achillis oculis densam fugauit caliginem. Qui reddita sibi luce, indignabundus

Achilles. secum, Hei, inquit, magnum mihi miraculum oblatū est. Hasta humi iacet. Vir autem in quem ut interimerem, idculatus sum, nusquam apparet. Profecto Aeneas dijs immortalibus amicus est. Nam eum temere gloriatum putabam. Abierit sane. Neq; enim amplius mecū conferre manus audebit, qui modo tam alacer mortē aufugit. Sed ego bellicosus Danais imperans, reliquos Troianorū aggressus experiar. Dixit, & in ordines receptus, singulis iussit ne amplius eminus pugnarent, sed uir uiro prompto ani-

Achilles. mo cōgrederetur. Difficile nāq; mihi est, etsi uiribus præstem, cum tot uiris solū manum conferere, & pugnare cū omnibus. Siquidem neq; Mauors deus impavidus, neque Pallas, tantam aciem sustinerēt. Ego tamen quantum manibus

nibus pedibusq; Quiribus ualeo, ne minimum quidē ne-
 gliḡā, sed per medias penitus acies penetrabo, neq; Tro-
 lanum aliquem mihi obuium lætaturum confido. Sic in-
 quiens, in medios irrupit. Contrā præclarus Hector suos Hector
 hortatus, Achilli congregiendū his uerbis iactabat: Noli-
 te magnanimi Troiani Achillem formidare. Equidē uer-
 bis etiam cum dijs pugnarem, ferro autē difficile est. Sunt
 enim longe quā nos fortiores. At non Achilles omnia
 uerbis perficiet. Partim assequetur, partim imperfectum
 dimittet. Ego eum aggrediar, etsi ignis instar exarde-
 scat, si inquam exardesceret ut ignis, & ut ferrum rige-
 ret. Simul his dictis in aciem proruit. Tum Troiani ra-
 ptis simul hastis sequi, ita eorū uires unanimi omniū stu-
 dio corroborari. Hinc clamor exortus. Tum Apollo He- Apollo
 ctorem affatur: Hector, ne quæso adhuc Achilli congreg- 379
 diare, sed in globo à tumultu procul te contineas, ne aut
 eminus iaculo, aut cominus ense te assequatur. His uerbis
 Hector rursus in globum se recepit, dei monitu perterri-
 tus. In Troianos autem Achilles, uiribus ferox, horren-
 dum clamans, insilijt. In primis autē Iphitiona strenui &
 urbium domitoris Otrenti ex Naide nympha filium, ex
 niuoso Tmolo in felicibus Idæ populis multorū oppido-
 rū principē interemit. Cui restā in se ruēti clarus Achil-
 les mediū caput diuisit. Increpuit cadens. Tunc Achilles Achilles.
 iactabundus, Iaces, inquit, Otrēti fili, maxime omniū for-
 midabilis. Hic occubuiſti. Genus autē à Gygeo portu du-
 cis, ubi patriū tibi templū ad Hylum piscosum & undos-
 sum Hermum erigit. Sic gloriabatur. Illius autem oculos
 tenebræ operuerunt, eumq; Græcorū equi prima acie
 rotis contriuerūt. Inde Demoleonta, bello strenuum, An-
 tenoris filium, per galeam ferream nihil uim prohiben-
 tem,

tem, temporibus & osse transmissis, & verebatur omni con-
 tuso, intererunt. Tum alacrem Hippodamanta, amissis equis
 fugientem, inter humeros sauciauit, qui inter expirandum
 circum littus gaudente Neptuno à iuuenibus distractus
 mugiebat. Ita eum fortis animus reliquit. Post hos in pul-
 cherrimum Priami filium Polydorum defertur. Hunc pa-
 ter à pugna, quod liberorum ultimus esset et charissimus,
 non continuit. Pedum autem uelocitate omnes superabat,
 ut tunc re ostendit. Currebat enim inter primos pugna-
 tores, quoad usque exanimatus procidit. Siquidem gloriosus
 Achilles terga uertentem, qua aurea fibula balteum alli-
 gat, & duplex thorax suspenditur, uulnerauit, ac spiculum
 per mediū euasit umbilicum. Ingemens in genu procum-
 bit, oculi nebula caligant. Quem procidentem in terram,
 manibus susipientem declinantemque, ut conspicatus est He-
 ctor, caligatis oculis, non amplius cunctari sustinens, ui-
 brato in Achillem telo, flammæ similis irruit. Achilles eo
 uiso, ut assiluit, iactabundus, Adest, inquit, uir, qui me ma-
 iorem in modum perturbauit, qui charissimum mihi ami-
 cum intererit. Sed non diutius in pugna alter alterum for-
 midabimus. Dixit, et toruis oculis Hectorē aspiciens, Co-
 minus, inquit, accede, ut citam mortē experiaris. Cui con-
 tra imperterritus Hector respondit: Pelei fili, ne tibi me
 ut stultū uerbis tuis terreri persuadeas. Iam & cauillatio-
 nes & iniurias noui, & te fortem, me autē longe uiribus
 inferiorem non eo inficias. Verū hæc in deorum sunt uo-
 luntate, ut etiā imbecillior te hasta perimam. Est enim &
 mihi acutū telū. Dixit, & prior crispatam hastā in Achil-
 lem direxit, quæ tenui spiritu à Minerua conuersa, ante
 Hectoris pedes cecidit. Tunc Achilles in cædem ferox, in-
 illum horrendo clamore irruit. At eum Apollo, perquam
 facile

Achilles.

429

Hector.

facile (utpote deus) ereptum densa operuit nebula. Ter
 inclytus Achilles infesto spiculo eum appetijt, ter densas Achilles
 nebulas transuerberauit. Quarto autē impetu factō gra-
 uiter cōminatus, Effugisti, inquit, impudens mortē, pro-
 fecto propē exitium agentē te Apollo eripuit, quem inter
 tela uersatus precari debes. Veruntamē aliās, si quis mihi
 decorū fauerit, manibus meis cades. Interea alios quicunq;
 mihi obuiam fuerint prosequar. Hęc dicens, Dryopa me-
 dia in ceruice sauciū ante pedes strauit. Inde Demachum
 magni Philetoris filium genu uulnere primū incusso co-
 hibuit, inde magno ense transegit. Post hos Laogonum
 & Dardanum Biantē genitos, ex equis alterum hasta,
 ense alterum, cōminus in terram constrauit. Tros autem
 Alastoris filius, ad eius genua procidens, si forte etatem
 ipsius miseratus incolumem dimitteret, ense secundum
 eparē cepit. Stultus sane. Neq; enim nouit, quod credi-
 bile erat, neq; benignum, neq; mitem, sed ferocem, tactis
 genibus placari non posse. Decidit epar, & ex eo niger
 sanguis profluens sinum impleuit. Tenebræ obeuntis
 oculos operuere. Post Mulio secundum aurem percusso,
 per alteram telum euasit. Ad hos Echecli Agenoris me-
 dium caput acuto gladio diuisit. Gladius autē totus san-
 guine aspersus est, mors statim & fatum ineuitabile eius
 oculis obuersatur. Transuerberauit & Deucalionē, quā
 collum brachio iungitur. Eius grauata manu, et præ ocu-
 lis morte oberrante ense ceruice percussa, longe cū casi-
 de caput abiicit, cerebrum per ossa effluxit, corpus humi
 extentum iacuit. Iam Achilles in strenuum Pirei filium
 Rhigmon properabat, quem è fertili Thracia profectū,
 medium telo transegit, ferrum uentri infixum. Quo è
 curru cadente, eius auriga euestigio equos conuertens,
 dorso

dorso in festo telo recepto, saucius perturbatis equis decedit. Quemadmodum autē in montosa & arida sylua diuinus ignis omnia concremans perfurit, & uentus spirans huc illuc flammam dirigit, ita Achilles undiq; impetu facto, nunc hos, nunc illos interimere, sanguis per terram fluere. Et ueluti cum latæ frontis boues ad hordei trituram in alba area iunguntur, sub quorum mugientium pedibus culmi proteruntur, haud aliter sub magnanimo Achille equi & exanimes simul & clypeos proterere, sanguine autem & axis & curruum rota coinquinari, quas ab equorum unguis guttæ spargebant. In hunc modum Achilles gloriæ in seruiens, euitandas manus sanguine maculabat.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XXI.

VM uero ad latū & uorticofum Xanthi fluium, quē immortalis genuit Iupiter, perueniffent, inde in duas partes diuifos Troianos, alteros per campū Achilles urbem uerfus, qua superiori die perterritifirentem Hectorem Græci fugerant, trepidos & palantes persequeratur. Densas autē tenebras ad eorū fugam inhibendam Iuno conduxerat. Alteri in altū & argentea undā perfficiuum fluium magno ftrepitu compelluntur. Tum aqua & altæ ripæ in fonuerūt. Illi autē per aquarum uortices taciti huc illuc latebras difquirebāt. Et quē admodū sub agris crepitu locuftæ in area elatæ fluium petentes repente alueum fubeunt, fic Achilles metu profundum

fundum & sonam Xanthi flumen equis & hominibus
 implebatur. At ille magnanimus, hasta in ripa inter myri-
 cas relicta, deo similis, solo ense in alueum disiliit cædis
 audius, & crebris ictibus Troianos agebat. Illi ense acti,
 turpiter ingemere, aqua cruore rubescere. Ac ueluti ni-
 mores pisces, uiso delphino, imis se cauernis recipiunt for-
 midantes (deuorat enim quoscunq; assequitur) sic Tro-
 iani impetuosi fluminis ripis delitescerant. At Achilles cæ-
 de defessus, duodecim è flumine iuuenes uiuos delegit, qui-
 bus Menetij filium Patroclum ulcisceretur. Quos ut cer-
 uorum hinnulos trepidantes, ligatis post terga manibus
 ipsorum zonis quibus cingebatur, socijs ad latas atq; altas
 naues ducendos tradidit. Inde iterum irruit in eadem ala-
 cer. Illic Lycaoni Priami filio è fluuio euadenti obuiam
 factus est. Hunc antea à se captum, è patrio solo inuitum no-
 tum abduxerat. Caprifici enim ranos acuto ferro in-
 cidebat, ut currus radios faceret, cum inopinatum malum
 gloriosus Achilles asstitit, à quo captus, et in bene munitam
 Lemnum abductus, Iasonis filio uenditur. Hunc magno
 postmodum precio redemptum, Imbrius Eetion claram Arisbam
 misit. Vnde aufugiens patrio solo repetito, undecim dies
 cum amicis oblectatus est. Duodecima iterum eum in Achillis
 manus redegit deus, qui eum etiam reuerti uolentem, ad infe-
 ros detrusurus erat. Eum ut uelox Achilles galea clypeoque
 & hasta inermem agnouit (omnia enim fuga defessus &
 laboribus labore genibus abiecerat) indignabundus secum,

Achilles

En, inquit, quid nunc miri oculis meis obijcitur? profecto
 intercepti à me Troiani rursus è tenebris resurgent. Quomodo
 hic casum euasit? Clara in Lemno uenundatus, neque spu-
 mantis maris fluctibus, ut inuiti coplures, coerceri potuit.
 Sed age hastæ nostræ spiculum experiatur, ut uideam atque
 intelligam,

alma terra intelligam, an forte idem iterum euenire, ad *alma terra*,
 quæ & fortem coërcet, hunc quoq; coërcet. Sic animo
 uolenti astitit Lycaon, trepidus, ut eius genua cōtinge-
 ret. Frustra tamē fatale exitium se euasurū cogitauit, lon-
 gamq; hastam inclyti Achillis manu in se uibratam pro-
 cumbēs declinauit. Hasta super eum in cæde delata, humi
 infigitur. Tum Lycaon altera manu apprehensis geni-
 bus, altera telum acutū capiens, his uerbis precatur: Tu
Lycaon. ego genua tāgo Achilles, tu mei miserere. Seruus tuus ego
 sum magnanime, & cui miserearis dignus. A te primū ui-
 tam accepi, qua die me culto in agro captū patre & ami-
 cis procul, Lemni uendidisti: Tibi ego iam sacrificium, at
 80 nunc longe maius exhibuī. Est autē hic duodecimus dies,
 ex quo Ilium multa perpeffus appuli, et tuis me iterū ma-
 nibus crudele fatum obiecit. Debeo Ioui patri odio esse,
 cum iterum me in tuā redegerit potestātē. Paucis me an-
 tē annis Laothoë mater, Altai senis filia, Altai inquam,
 qui bellicosus Lelegis imperitans, altam Pedasum sub
 Satnionte incolit, pepererat, quam Priamus cū alijs plu-
 ribus habuit. Ex hac duo nati sumus, qui ambo manu tua
 occumbent. Pulcherrimum nanq; Polydorum acuto telo
 inter primos pedites interemisti. Nūc ego periclitor, neq;
 enim puto tuas me manus euasurum. nam urgent me fa-
 ta. Dicam tamen, quod tu accipias oro, ne me interimas.
 Neq; uterinus sum Hectoris frater, qui tibi mansuetū &
 fortem interemit socium. Illis uerbis clarus Priami filius
Achilles. precatus, immite responsum accepit: Stulte, inquit, neq;
 precibus nunc tibi utendum est, neq; concionibus. cum
 Patroclus cædem suam satiauerit, tunc Troianis parce-
 dum ducam. Multos superiori tempore captos uendidi,
 nunc minime mortē effugies, quam deus ante Ilium con-
 ditum

ditum in meā tradidit potestātē. Neq; modo tuā, sed & Troianorū omnium, & liberorum Priami in primis. Sed amice morere & tu. Quid frustra ingemis? Occubuit Patroclus te longe præstātor. Nō ne uides qualis ego sum? quā pulcher? quā magnus? claro patre genitus, & matre dea. Veruntamen me mors & fata superabūt. Veniet aurora seu crepusculū seu meridies, cum meā aliquis animam uel telo uel ense auferet. Sic loquētis hasta trāsuerberatus Lycaō, labātibus genibus, animā agebat. Eumq; passis manibus in genua procumbentem, Achilles stricto ense secundum cervicis cōpagē trāsegit. Anceps gladius totus in uulnus recipitur. Extinctum humi, terra nigro cruore cōspersa, pede acceptū Achilles in flumē deuoluē- Achilles.
 dum abiecit. Inde gloriatus, Istic, inquit, cum piscibus iaceas, qui tuū sanguinē secuti absorbeant. Mater neq; iacenti tibi incūbens deflebit, sed torrēs Scamander in latū maris sinū te auferet, & aliquis undis actus piscis procellam fugiens, albū Lycaonis adipē deuorabit. Occumbite Troiani, quoad altū Iliū capiamus: uos quidem fugiētes, ego autē terga premēs. Neq; uorticofus et incuruus fluuius uobis sufficiat, cui uos multos mactatis tauros. Uos in undas equos agitet, & ita dura morte cōficiamini, quoad omnes super Patrocli & Achiuorū cæde, quos apud citas naues me absente interemistis, ulciscar. Sic ait. At fluuius magis indignatus, agitabat animo, ut à cæde inclytū Achillē inhiberet, & Troianos defenderet. Iam Achilles in cædē alacer, lōga hasta in Asteropæū Pelegonis filium deferebatur. Pelegonē Axius late fluens ex Ferebœa Acesameni filia natu grādiorē progeniuit. Etenim altus fluuius accubuit. Hic Achilli è regione duabus hastis occurrit (ei nanq; uires auxerat pro interemptis à

B truci

- truci Achille in flumine militibus iratus Xanthus) Cum
Achilles. ergo propius cōcurrissent, prior Achilles, Quis, inquit, et
 unde es, & quo ex genere mihi obuius ire audes? Infeli-
 cū parētum liberi meas uires prouocāt. Cui cōtrā clarus
Asteropæus. Pelegonis filius, Magnanime, inquit, Achille, quid me de
 genere meo percontaris? Ex fœcundo atq; longinqua
 Pæonia oriundus sum, longe iaculantium Pæonum du-
 ctor. Vndecima nunc dies agitur, ex quo Ilium appulsi-
 mus, Genus à late fluente Axio duco, Axio, cuiuslympi-
 dissima aqua totam irrigat regionem. Is Pelegona stre-
 nuum bello uirum, hic me genuisse fertur. Nunc manus
 conseramus clarissime Achilles. Sic iactabundus, in eum
 fraxineam è Pelio hastam protendentem, duas simul ha-
 stas extorsit (ambidexter enim erat) quarum altera per-
 cussum clypeū haud omnino scidit (aurum enim dei mu-
 nus seruauit illæsum) altera dextrum cubitum leni uul-
 nere attigit, fluxit per manum cruor, hasta autem super-
 uolans terræ infigitur. Tum Achilles cædi intentus, in
 170. Asteropæum hastam contorsit: quæ aberrans, altam ripā
 ad mediam usq; penetravit. Stetit fraxinea hasta. Inde
 stricto latere gladio in eum furibundus insiluit, illiusq;
 ualida manu è prærupta ripa concussam hastam frustra
 euellere tentantis, & iam quarto infringere eam parātis,
 prior ense per uentrem secundum umbilicum transmissio
 animā abstulit. In terrā omnia prociderūt, tenebris expi-
Achilles. rantis caligati sunt oculi. At Achilles in pectus irruens,
 coq; armis spoliato, gloriabundus ait, Sic iaceas Astero-
 pæe. Neq; enim cum summi Iouis filijs tibi pugnandum
 erat, licet à fluuio ortum duceres. Tu late fluentis Axij,
 ego me magni Iouis stirpe natum glorior. Genuit me uir
 multis imperitans Myrmidonibus, Peleus Acaci filius,
 hunc

hunc Iupiter : qui ut cunctis mare irrumpentibus fluuijs
 longe præstat, sic eius etiam genus est, quàm fluuiorum,
 præstantius. Etenim tibi magnus fluuius si quid potest
 opis afferre, non tamen est ut cum Ioue Saturnio confe=
 ratur. Cui ne fluuiorum quidem omnium maximus Ache=
 lous, neq; procellosi oceani, ex quo & flumina & mare
 fontesq; & alij putei oriuntur, uis æquari potest. Magni
 enim Iouis fulmen & horrendum tonitruum fragorem for=
 midauit. Dixit, & è ripa ferreum hastæ spiculum euellit.
 Ilium in arena reliquit exanimum. Alluebatur unda san=
 guinea, & anguillis piscibusq; adipe exeso et hepate la=
 niato appetebatur. Ipse uero Pæonas equites, adhuc in
 uorticosi fluminis ripa (uiso optimo duce in atroci pu=
 gna fortiter interempto) latentes, persequi contendit. Ex
 quibus Therfilochum, Mydona, Astypylum, Mnesum,
 Thrasium, Aenium, Ophelæstem, interemūt. Interemisset
 & plures, nisi altus fluuius in humanam faciem uersus, **Scamander,**
 eum iratus ab imis uadis esset affatus, Achille, frustra ua=
 lidus es, frustra indigna uiris patras. Semper tibi dij opi=
 tulantur, siquidem Saturni filius omnes Troianos tibi
 perdendos tradidit. Tu tamen eorum terga per campum
 premens, digna te cogitato. Impletur mihi purus alueus
 cadaucribus, neque præ angustia possum in latum mare
 profluere, neq; cæde adhuc cessas. Desiste iam quæso: stu=
 pore nanq; populorum princeps contabesco. Cui contrà
 uelox Achilles, Esto quod iubes generose Scamander, **Achilles**
 non tamen prius à superbis Troianis abstinco, quàm in
 urbem eos concludam, & Hectori congregiar, ut uter
 utrum interimat, periclitemur. Sic inquires, Troianos
 alacer inuasit. Tunc Apollinem affatus Scamander, **Scamander,**
 alacer inuasit. Tunc Apollinem affatus Scamander, Ar=
 citenens, ait, Iouis fili, minime patris obsecutus es uo=
 luntati.

B 2 luntati.

luntati. Quippe qui ut Troianis adesses, eisq; ad solis occasum & fœcundæ terræ umbrâ opem ferres, maiorē tibi in modū præcepit. Dixit, & cum Achilles è medio alueo profilire cõtenderet, undarū fluctibus perturbatus, cadauera ab Achille interemptorum plurima passim iacentia, ex alueo tanquã mugies abiecit. Viuos autē apud Lymphidas undas magnis & altis uorticibus abditos tutatus est. Tollebatur circū formidolosum Achillē tumidus fluctus, eumq; in clypeū profusus impulit, ut pedibus consistere non posset. Tum apprehensam magna ui procerā & uirētem ulnum radicitus euulsam traxit. Repleta crepido est omnis, & flumen densis ramis ponte factō cohibitū, cum in alueū tota decidisset. At Achilles cito pede in campum trepidās assiliit. Non tamen magnus destitit deus, in eum summis fluctibus irruens, ut eo impedito, à Troianis exitium auerteret. Achilles igitur ad hastæ iactus, nigra & uenaticæ aquilæ alitum præstantissimæ uiribus & celeritate similis, irruit. Cui circum pectus arma horrèdè insouerunt. Sic obliquè declinantē fluuius magno strepitu urgebat. Et quæadmodum cum ab alto fonte quissiam in plâtas & hortos aquam præuius deducit, & ligone riuû obices amouet, & calculis motis defluēs aqua immurmurat, & deductorē sequitur: haud aliter Achillem, quãuis alacrem, uehemens fluctus premebat. Potiores nanq; dij sunt quàm homines. Quãto autem maiore animo Achilles resistebat, ut intelligeret, an se omnes dij immortales, qui magnum coelum habitant, persequerētur, tanto magis magnus Lymphidi fluminis impetus in eius humeros inuadebat, ipse altiora mœstus petere, fluuius magno in obliquū impetu pedibus solū subtrahere. Ingemuit Achilles, & coelum suspiciens, Iupiter, inquit, pater, ut quid nemo

deorum

Achilles.

deorū mihi miseretur, qui me à fluminis uolentia eripiat?
 Quid ego in posterū patiar? Non alius quispiā coelestium
 horum mihi autor est, sed mater charissima, quæ me mendacijs
 fouit, cum sub Ilij muro infestis me Apollinis sagittis periturū prædiceret. Vtinā Hectoris uiri huius regionis
 fortissimi telis occumberē. Siquidem fortis fortem interimeret. Nunc me fata in gloria morte damnarunt, ut
 magno in flumine tanquā subulci filius per hyemem torrentem transiens suffocarer. Hæc orāti repēte Neptunus
 ei & Minerua in humanā faciem uersi astiterūt. Et datis Neptunus,
 dextris, pluribus uerbis sic eum prior affatur Neptunus,
 Achille, ne trepida, neque te ulla formido teneat. Tales
 dij, ego scilicet & Minerua, Iouis consensu tibi fautores
 adsumus, ut te fluminis uolentia periturum minime sit
 uerendum. Cito desinet, ut uidebis. Verum te iterū iterumq̄;
 si credis, monebimus, non prius immitis hostis manus
 quieturas, quā intra claros Ilij muros Troianus
 populus fugiens recipiatur. Tu autē Hectorē interimes,
 inde rursus ad naues rediens, nos te gloria extollemus.
 His dictis, in immortalium coetum concesserunt. Tum Achilles,
 opertum aqua campum animo deorum hortatu aucto
 superauit. Fluitabant pulchra nuper interemptorū
 arma passim & cadauera. Rectā igitur in feruētē undā
 euasit, neq̄ late profluens annis eum coercere potuit,
 quippe cui magnas uires Minerua præstiterat. Non tamen
 Scamander destitit, sed magis Achilli succensus, alte Scamander,
 fluctu sublato, Simoënta compellauit, Amice frater, unā
 ambo uirum fortem cohibeamus. Is nanq̄ breui magnam
 Priami urbem excidet, Troiani ei non resistēt. Tu pleno
 fontium aquis alueo opem euestigio feras, infla torrētes
 omnes, & undas simul & arborum lapidumq̄; fragorē
B 3 excita,

excita, ut exitiosum uirum impediamus, qui nunc dijs patri-
 a audet. Neque enim uires, neque aliud quippiam, non arma
 pulcherrima, in ultimo portu luto operta opitulatura ei
 confirmo. Operiam eum multa arcana, plurimis aggestis
 lapidibus. Neque eius ossa Græci colligere poterunt. Tantam
 in eum colluuiem accumulabo. Hic humabitur, neque aliud
 effodiendum erit monumentum, quemadmodum si ab Achil-
 le cõderetur. Dixit, et iratus spumanti murmurante san-
 guine, et cadaueribus immixtis aucta à Ioue aqua furi-
 bundus in Achillem defertur, eumque corripit. Tum Iuno
 Achilli timens, ne magnis uolenti fluminis opprimeretur
 fluctibus, euestigio charissimum filium Vulcanum clara uoce
 compellans, Excita te, inquit, claude mi fili. Dignum enim
 te aduersarium uolentem Xanthum cõiectamur. Quare
 opem fruas. Accede quamprimum sonantem flammam. Ego
 uero zephyro et uiolentissimo noto ad mare immensam
 procellam excitatura contendam, quæ Troianorum et ca-
 pita et arma graui exuret incendio. Tu autem hic et Xan-
 thum et in eo arbores igni corripias, neque te ullis aut
 precibus aut minis moueat: neque prius uires tuas cohi-
 beas, quam ego iussero. Vulcanus autem urenti igne pri-
 mo campum, inde secundum fluuium multos quos Achilles
 interemerat, comprehendit. Tum campus siccatus, unda
 cohibita est. Ac ueluti autumnalis boreas nuper rigatum
 quamprimum exiccat, eoque fosso letatur: sic totus campus
 arefcere, cadauera uri. Inde in fluuium flamma conuersa,
 ardere ulmi, populi, myricæ, lotus, thryon, et cypiron,
 quæ ad lympidas Xanthi undas passim nascebantur. Iam
 anguille et pisces in perspicua unda huc illuc annantes,
 sapientis Vulcani caloribus laborare, annis impetus res-
 nutti, qui uoce illum compellans, Vulcane, inquit, nemo
 tibi

335

Xanthus.

tibi deorum, neq; ego possum flagranti tuo igni resistere. Cessa quaeso, persequatur strenuus Achilles Troianos. Quid mihi opus est, ut eis opituler? Dixit igne aestuans, fruebat enim lymphida unda. Ac ueluti feruente multo igni lebete, prius pinguis porci adeps aridis circumsubiectis lignis liquitur: sic Xanthi aqua feruere, neq; amplius Xanthus. labi, neque Vulcani uiolentia respirare iam poterat. Is igitur Iunoni supplex, Quo meo, inquit, merito filius tuus meum praeceteris flumē exurere molitur? Non ego dauntaxat, sed & ceteri omnes Troianorum partibus fauent. Ego tamen desistam, si iusseris. Desistat & hic. Ego tibi iureiurando confirmo, nequaquam amplius exitium à Troianis auersurum, ne Troia infesto igne concremetur. Cremabitur enim à bellicosissimis Achiuis. His auditis, extemplo pulcherrima Iuno charissimum filium Vulcanum affatur, Vulcani mihi dilectissime fili, immortalē deum tantopere mortalium gratia perturbari non decet. -380. His uerbis Vulcanus domita Xanthi uiolentia ignem amouit, flumen in alueum redijt, qui deinceps Iunonis licet iratae iussu ambo cessarunt. Verum inter alios deos grauis & difficilis contentio augebatur. Diuersa namq; sententia disidentes, magno inter se strepitu concurrerunt. Tum spatiosa terra & amplum caelum circumsonuit. Audiit in caelo sedens Iupiter, & ea deorum contentione intra se risu exhilaratus est. Illi cominus congregi, cōcurrere. Mars clypeū cōcutiēs, & primū in Mineruā Mars. infesto telo exprobrans irruit: Quid tandē, inquit, impudentissima deos in pugnam prouocās, nimium tibi tribuis? An oblita es, cum Tydei filio Diomedi, ut me ferro impeteret, persuasisti, & in omnium cōspectu infesto telo pulcherrimum corpus meum sauciasti? Nūc ego mihi persuadeo, quicquid

sic dicens quicquid in me machinata es, ulturū. Sic aitens, angulo-
 sum & trembundū clypeū, quē ne Iouis quidem fulmen
 scidisset, longo telo percussit. At ipsa relato pede, humi
 iacentē lapidē, nigrum, asperū, magnū, quē maiores agri
 terminū fixerant, ualida manu arripuit. Hoc bellicosum
 Martē secūdum ceruicē percussit. Ille membris concussus
 procidens, septem soli iugera operuit. Puluere sparsi sunt
Minerua. crines, & arma circunsonuere. Risit Minerua, & secum
 gloriabūda, Stulte, inquit, nondum nosci quanto me for-
 tiore te esse glorier, quia te mihi uiribus parē facis? Sane
 te materna excrcet furia, quae tibi irata male consuluit,
 quia Graecorum partibus relictis, periuris Troianis opi-
 tularis. His dictis, nitidos cōuertit oculos. Martem autem
 grauiter ingementem, & uix respirātem, Iouis filia Ve-
Iuno. nus manu erexit. Quam cum Iuno intueretur, Mineruam
 euestigio affata, Amalthea, inquit, alumni Iouis filia in-
 fatigabilis, en canina musca perniciofa, perniciosum
 Martem per medium praelij tumultum ducit. Sed tu eam
Minerua. ulciscere. Sic ait. At Minerua alacris pectus Veneris
 429 graui manu impellens, labantibus & animo & genibus,
 strauit. Tum ambo uiridi in solo iacuerē. Illa uero impre-
 cata, Talia, inquit, omnibus, qui Troianis opitulātur, ue-
 niant, quādo armatis Graecis cōgredientur. Et tam auda-
 ces & tolerātes sint, quā Venus uenit cōtra me Marti
 auxilium. Hoc pacto iampridē Ilium munitissimā urbem
Neptunus. populati, à pugna quiescemus. Risit his Iuno. At Neptu-
 nus rex Apollinē affatus, Quid, inquit, & nos cessamus?
 neq; enim licet, cum alij coeperint? Turpe quidē esset, si
 pugnae exortes Olympum & Iouis aereo pauinēto mu-
 nitam domum petierimus. Quare incipe, iunior enim es,
 mihi haud decens est, qui sum natu grādiore, & plura no-

ni. Stulte q̄ insipiens es? non'ne meministi, quæ iam pas=
 si sumus apud Iliū mala? Solos nos deorū Iupiter misit,
 ut superbo Laomedōti in annū promissa mercede serui=
 remus. Ipse imperabat. Ego Troianis urbem latis et per=
 quàm pulchris muris, ne expugnari possent, circumdedi.
 Tu errabūdas & canuras boues in iugosæ Idæ cōualli=
 bus pauisti. Sed cum accipiendæ mercedis tempus, gratiæ
 multæ autores horæ afferrent, tunc debita nos mercede
 fraudatos minatus dimisit Laomedon: tibi quidem, mani=
 bus pedibusq̄; ligatis ad longinquas insulas deportaturū,
 utriusq̄; autē aures incisurū. Nos animo irato, promissa
 fraudati mercede, reuertimur. Horum tu nunc Troianis
 gratiā refers, neq; nobiscum in superborū Troianorum
 cum liberis & pudicis uxoribus exitiū cōsentis. Huic Io=
 nis filius Apollo respondit, Neptune, haud me sapientem **Apollo.**
 dixeris, si tecum miserorū causa certauero, qui frondibus
 similes, nunc lati & florētes terræ fructibus uescuntur,
 nunc minuuntur & deficiūt. At nos desistamus, alij pu=
 gnent. Hæc dicēs, pedē retulit. Verebatur enim cum pa=
 truo manus cōserere. Tum uenatibus clara soror Diana, **Diana**
 in eum his uerbis inuecta est: Fugis arcitenēs, & Neptu=
 no inani, contēpta gloria, cedis? Quid arcū incassum ge=
 stas? Non ego te amplius paterna in domo, ut solitus es,
 inter deos cū Neptuno certare iactatē audiā? Cui Apollo
 ne uerbū quidē respōdit. At uenerabilis Iouis cōiunx ira
 percita, contumelys Dianam acriter insectata, Quid, in=
 quit, canis & cōtra me uenire non uereris? Ego tecum, etsi **Iuno.**
 arcubus scias, & leonē te inter fœminas Iupiter, & pro
 uoto interimere posse statuerit, uiribus tamen pugnabo:
 profecto tibi satius est, per mōtes feras & ceruas figere,
 quàm temere meliores insectari. Quòd si pugnare pla=
 B 3 cet,

cet, ut quàm te sim fortior intelligas, quãdo te uiribus præfers, nostri periculũ facianus. Simul hæc dicēs, utrãq; eius manum læua apprehendit, dextera ab humeris arcubus abreptis, ijs eam secundum aurem ridens uerberauit. Euersa autē pharetra, citæ sagittæ deciderūt. Tum Diana lachrymās, in obliquũ fuga arrepta, ut columba quæ ab accipitre, caua in petra delitescit (neq; enim capi debebat) relictis illic arcubus aufugit. At deorum nuncius

Mercurius.

Mercurius Latonã his uerbis alloquitur, Ego tecum minime contendã. Difficile est enim nubiferi Iouis uxoribus cõgredi. Nimum contra immortales audes * gloriare me uiribus superiore. Sic ait. Latona autē arcum sagittasq; passim humi sparsas collegit, filiamq; secuta est, quæ iam olympo ascēso ad Iouis æreo pauimēto præclarã domũ, stillantibus per ora lachrymis, patris genibus procubuit. Mouebatur incorruptibile peplũ. Hãc ad se tractãs pater Saturnius, dulce ridens percõtatur, Quis superũ in

Iupiter.

910.

Diana.

te charissima filia uiolentas manus intulit, ac si mali aliquid palãm patrasses? Cui pulchra Diana ciulans, Tu, inquit, cõiunx Iuno, cuius gratia inter superos contetio exarsit, hoc pacto mecũ egit. His ita inuicem colloquētib; interea Apollo sacrũ Ilium petijt, cui summo artificio cõditi muri curæ erant, ne eo à Græcis die præter facta occuparētur. Alij autē dij immortales in olympũ, partim ira, partim letitia affecti concesserunt, & nubifero assederunt patri. At Achilles & uiros simul & solidorũ unguium equos, passim ferro persequebatur. Nam quæ admodũ ardēte urbe sumus in altum coelum deorum ira sublatus diffunditur, cunctis ferens laborem, plerisq; tristitiã: sic Achilles labore simul & cura afficiebat Tro-

Priamus.

ianos. Stabat autem senex Priamus miranda super turri, magnum

magnum Achillem prospectans, qui Troianos palantes agebat. Neq; enim quisquam resistebat. Ingemēs igitur descēsa turri, apud muros, portas, inquit, patētes quoad populus fugiens in urbem recipiatur, habetote, siquidem Achilles cominus omnia perturbat, & magnam nostris cladem illaturum suspicor. Verum cum in urbem reuersi respirauerint, portas claudite, & compactos postes pessulis obfirmate. Metuo enim ne perniciosus uir hodie urbem irrumpat. Dixit. illi patefactis portis, & amotis uectibus, fuga receptos seruarunt. Quibus Apollo obuiā factus est, ut à tanto periculo eos asseruaret, fugiebant enim urbē uersus siti & puluere laborātes. Achilles autē formidolosa eos hasta insectari. Nimia nanq; rabie cor eius excandescere, & pro ampliori gloria contendere. Occupassentq; superbum Ilium Achiui, nisi Apollo Agenorem strenuum fortemq; Antenoris filium, audenti animo in Achillem excitasset. Astitit ergo ut perniciosas manus propelleret, fāgo innixus, & densa opertus caligine. Verum cognito urbium expugnatore Achille, stetit ingentibus curis anxius, & secum magno animo ingemēs, Hei, inquit, nunquid ego fortem Achillem sicut & alij ^{Agenor.} palantes fugiam? Capiet sane me, & tanquam imbecillum iugulabit. Quid si nostros fugari sinam, & ego hinc ^{-999.} aliò Ilij campum uersus, ad Ida prærupta diffugiam, & densis me syluis recipiam? inde cum hesperus Oceani fluitibus sudorem lauerit, Ilium redeā? Sed quid nunc amicus animus meus consultat? Ne forte in urbem redeuntem in cāpo aduersus conspiciat, & me impetu facto citis pedibus corripiat. Neq; enim postmodum esset mortis euadendæ locus. Fortissimus nanq; est præ cæteris omnibus. Quòd si ei ante urbem obuiam uenero, & eius corpus uulnerari

uulnerari potest, & una ei est anima. Nam & mortalem eum ferunt. Saturnius tamen Iupiter clarum reddit. Sic inquires, in Achille cōuersus stetit. Eius nanq; fortis animus in pugna concitabatur: ac ueluti pardus ab alta sylua in uenatorem impetu facto, neq; dubitat, neq; formidat clamorem. Quòd si quis prior eum uel uulnerauerit, uel percusserit hasta, nō prius cessat, quàm aut illū interimat, aut ipse interimatur. Sic generosi Antenoris filius inclytus Agenor noluit prius sibi fuga cōsulere, quàm Achille experiretur, sed rotundo clypeo tectus hasta in eum deferebatur, clamitans, Iam nimium sperasti clare Achilles hodie te præclaram Troianorum ciuitatem excisurum.

985 Stulte sane. Adhuc multi & fortes uiri adsumus, qui pro charissimis liberis & uxoribus Ilium defendemus. Tu uero huc mortem sequeris. Hæc formidolosus & audēs belator locutus, acutum telum forti manu uibravit, percussitq; sub genu tibiam, haudquicquam aberrans. Insonuit autem noua ocrea, & resiliens ferrum prohibente dei munere nihil persuasit. Achilles autem prouocatus, illum inuadit. Non tamen Apollo, ut ex eo gloriam referret, passus est, sed sublatum multaq; opertū caligine, clam è certamine dimisit, doloq; Achillem à populi cæde auertit, procul nanq; ipsum sagittis appetēs, Agenori omnia similis astitit. Tum Achilles irruere, & pedibus per fecundum campum ad Scamandri ripam lente fugientem (delectari enim dolo Apollo) persequi, eumq; cursu sese affecuturum sperare. At Troiani formidātes, facto globo in urbem alacres se recipiunt, quæ reuertentibus implebatur. Neq; enim extra urbem se inuicem expectare: & quinam fugerent qui ue occubuisent, uidere sustinuerūt, sed trepidi urbem irrumperere pedibus consulebant.

Iliados

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER XXII.

IC Troiani in urbem hinnulorū more fugiētes, sudorem siccare, potu sitim sedare, propugnaculis incūbere. At Achivi muro propinquātes, clypeis humeros protegere. Ibi tum pro Ilio & Scais

Apollo.

portis exitiosum fatum Hectorē statuit. At Apollo Pelcī filium his uerbis affatur: Quid me citis pedibus insectaris mortalis immortalē? nondum me dcum esse intellexisti? Tu me persequi non cessas? Neq; tibi curā est in fugam uersos Troianos urgere, qui iam in urbem reuerterunt. Tu huc diuertisti. Non tamen me interficies, quippe qui immortalis sum. Cui Achilles indignabundus, Appetisti me, inquit, eminus telo perniciosissime deorum. Huc me à muro auertisti, ubi adhuc multi, antequam portis recipe- rentur, mea proculdubio dextra appetissent. Magna me gloria, eos facile liberando, fraudasti. Neq; enim ultio- nem formidabas, quam ego tibi, modo potestas foret, libēs infligerem. Hæc dicens, simul effuso cursu, urbem uersus magnanimus conuertitur. Et quemadmodum equus uictor tractis per campum curribus facili cursu defertur, ita Achilles alacer procurrebat. Hunc in armis fulgētē primus senior Priamus cōspicatus est. Vt enim autumnalis stella (quam inter alias noctis tenebras splendore suo uincētem, canem Orionis appellant) splendidissimum quidē, infelix tamen signum & calidissimum, timidis mortalibus apparet: sic arma in currentis pectore fulgebant. Ingenuit senior, & tonso manibus capite, clara uoce

Achilles.

-15.

uoce stantē pro portis Hectorē, & cum Achille pugnantē
 cupidum passis manibus & miserandis uerbis precatur,
 Priamus. Dilecte fili mi Hector, noli quæso uirum illum solus ex-
 pectare, ne mox interficiaris. Siquidē longe te fortior est
 impius ille. Vtinam tam dijs quàm mihi charus esset, iam
 cum canes uulturesq; exanimem absumerent, meo certe
 animo grauis mœror abscederet. Is enim multis me &
 fortibus filijs orbauit, quos aut interemit, aut ad longin-
 quas insulas deportatos uendidit. Etenim nunc neq; Ly-
 caonē neq; Polydorum, quos modo Laothoë foeminarum
 regina peperit, in urbem reuerti uidimus. Quo modo ni-
 uos in exercitu ære auroq; redimemus? Multū nanq; no-
 bis domi est, quod filiaē gloriosus Altes largitus est. Quod
 si * exanimos in infernas iam domos descendere, dolore
 afficiemur & ego & mater, qui eos genuimus. Alij uero
 remissius. Sed ne tu quoq; Achillis dextera cadas, recipe
 te intra mœnia fili mi, ut hunc populum liberēs, neq; illi
 magnam de te gloriam amica cassus anima præbeas. Sed
 miseri & recta adhuc sentiētis patris miserere, quem pa-
 60 - ter Saturnius in præcipiti senectā graui fato damnauit,
 ut scilicet interēptos filios, raptas filias, prostratos tha-
 lamos, supplices pueros solo allisos, misera clade perni-
 ciosis Græcorum manibus uiolatas nurus uideam, & me
 tandem in primis ianuis postremo infesto ferro interem-
 ptum seui lacerent canes, qui in ianuis ad ianitorū men-
 sam nutriti, & sanguine meo saturati, in uestibulis iace-
 bunt. At decorum est iuueni, ut in pugna occumbat, ut
 ferro uulneratus iaceat. Omnia hæc pulchra, licet intere-
 matur. Sed cum canū caput canāq; uenerabilis interēpti
 senis canes barbam lacerant, perquā miserabile miseris
 mortalibus spectaculū apparet. Hæc senior, canos mani-

bus

bus capillos eucluens. Non tamen filio persuasit. Alia ex
 parte mater, nudato pectore, alteram mamillam ostendēs Hecuba.
 cum lachrymis, Fili mi Hector, inquit, hæc tibi formidini
 sint, & mei misericordia mouere, si quãdo tibi obliuio=
 sam mamillã sugendã præbui, horum recordare mi, fuge
 bellicosum uirum, intra mœnia te recipe, neq; ei infestus
 occurras. Nam si te interemerit, non ego te neq; ditissi=
 ma cõiunx feretro impositũ dilectissime fili ploramus,
 sed procul à nobis ueloces Argiuorũ canes apud classẽ
 dilacerarẽt. His parentũ uerbis Hector minime moueba=
 tur, quin superbum Achillẽ in se properantẽ expectaret.
 Qualis autem montanus draco exitiosa uenena pastus in
 cubili uirũ manet, iraq; percitus crebro uolumine torue
 illũ intuetur: sic Hector ualidis fretus uiribus, haud quõ=
 quan cedebat, apud prominentẽ turrim pulchro innixus
 clypeo, indignabũdus magno secum animo, Hei mihi, in=
 quit, si intra muros me recipiam: primus me Polydamas Hector.
 arguet, qui mihi ut nostros intra mœnia reducerem hac
 exitiosa, qua in nos Achilles insurrexit, nocte consule=
 bat. Cui ego minime obsecutus sum, quod satius profecto
 fuisset. Nunc cũ temeritate mea populũ amiserim, Troia=
 norũ Troianarũq; lãgas uestes trahẽtiũ, cõspectũ refor=
 mido, ne quis imbellior dicat, Hectorẽ suis uiribus fretũ
 Troianos perdidisse. Sic dicẽt. Tũc mihi satius fuisset A=
 chilli esse cõgressum, ut aut ipse, aut ego gloriose pro pa=
 tria cecidissem. Quid si clypeo, umbone insigni, firma
 casside, & hasta ad murũ depositis, inermis Achillẽ cõue=
 niã? eiq; & Helenã, & res eius, quas Alexãder curuis in=
 nanibus Troiani belli initũ, aduexit, Atridis redditurũ,
 reliquis autẽ Græcis Troianas opes. cum eo me diuisurũ
 pollicear? inde nostros iureiurando astringam, ne quid
abscondant,

abscondant, sed bifariam preciosa omnia partiantur? Sed
 quid hæc dilecta anima cogitas? Neq; enim ei credendum
 est, qui nulla mei misericordia, nullo pudore moueretur.
 Interficeret me inermem temere ut foeminam, si armis exue-
 rer. Non enim Achilles è robore & petra natus est, ut ei
 uirginum & adolescentulorum more blande & molliter
 fandum sit, ij nanq; inuicem effœminate loquuntur. Sa-
 tius profecto est cum eo conflagere, ut quamprimum utri
 Iupiter gloriam largiatur, appareat. Dum hæc cuncta-
 bundus animo uolueret, Achilles bellicoso Marti similis,
 fraxineam & grauem hastam dextra uibrans, ei cõgre-
 ditur, cuius arma ignis aut exorientis solis instar fulge-
 bant. Quo uiso cõtremiscens Hector, eum morari haude-
 quaquam sustinuit, sed penè relictis portis abibat. Tum
 Achilles pedum celeritate fretus, eum uelut accipiter auim
 leuissima, arguta uoce in montibus facile timidam ac tre-
 pidantem columbam, prædæ assequendæ auidus urget. He-
 ctor autem sibi cito pede Troiam uersus consulere, sic
 iuxta aggerem & altam caprificum lato sub muro uia
 currentes ad fluentem deuenere: ubi duo uorticosi Sca-
 mædri fontes scaturiunt, alter calidus, quæ circum fumus
 tanquã ab igni in aëra tollitur: alter æstate grandini uel
 niui frigida, uel cristallo ex aqua concreto similis. Iuxta
 pelues amplæ, pulchræ, lapideæ stabât, ubi ante Græcorum
 obsidionem nitidas uestes Troianorum nurus & pulchræ
 filia lauabât. Huc igitur cursu, hic fugiēs, ille persequēs,
 diuertere. Fortis præibat, fortior strenue sequebatur:
 quippe neq; pro tauro, aut bouis tergo, quæ uiris pro
 pedum celeritate præmia proponuntur, sed pro bellicosi He-
 ctoris anima cõtendebatur. Ac ueluti certatores equi ma-
 gno aliquo premio uel tripode uel muliere uidua pro-
 posito,

posito, ad metam leui cursu contendunt: sic illi haud se-
 gniores ter Priami urbem circumdederunt. Quod despici-
 ens, deos deum atq; hominum pater his uerbis affatur: Vi-
 deo dij amicū uirum Hectorem muros circumfugientē,
 & eius gratia animus angitur. Sic nūc in Ida iugis, nunc
 in summa urbe multa mihi boum uiscera concremauit. En
 eum nunc clarus Achilles cursu premit, consulite, an eum
 eripiamus, an per Achillem morti destinemus. Cui glauca
 oculos Minerua, O pater, inquit, fluminum & nubium
 auctor, quod tibi uerbum excidit? Virum mortalem iam-
 pridem morti destinatum, rursus à graui fato eripiendum
 cogitas? Esto, non omnes tamen id probabimus. Huic cō-
 trā Iupiter, Esto bono animo dilecta filia. Nō enim quod
 ita uelim, hoc proloquor, sed leui sum animo. Fac tamen
 ut lubet, neq; aliò diuertas. His uerbis iam in id paratam
 Mineruam impulit, lapsam à cœli uertice, ut Hectorem
 perturbaret. Urgebat eum Achilles, & quemadmodū ca-
 nis cerui hinnulū è lustris per saltus & cauas ualles per-
 sequitur, eiusq; quamuis sub frutice latentis, firmo tamen
 cursu uestigia sagax disquirat, ita Hector non latuit uelo-
 cem Achillem. Quantū autem ille ad Troianas portas se-
 cū dum fabrefactas turres, unde superne sagittis sui opem
 ferrent, & facile hostem propellerent, nitebatur: tantū hic
 prauertens, urbem appetentem in campum propellebat.
 Et ueluti in somnis, neq; alter fugere, neq; alter insequi
 ualet: ita Achilles Hectorem assequi non poterat. Aliquo
 tamē pacto non euasisset Hector, nisi tandem Apollo ob-
 uisus, uires & genua confirmasset. Achilles autem suis in-
 nuebat, ne in Hectore letiferas sagittas cōtorquerent, ne
 scilicet alius quispiā pulcherrimā ipsi gloriā auferret. Cū
 uero quartū ad aquā peruenerunt, tum pater aureis lacri-
 bus, duo

Iupiter.

Minerua.

Iupiter.

199.

C bus, duo

- bus, duo fata, alterū Achillis, Hæctoris alterum imposuit. Quibus medijs sublatis, Hæctoris fatum deflexū, & in inferna delatū est. Tū eū Apollo reliquit. Achille autē Minerva præfens affatur: Speravi iam inclyte & amice Ioui Achille, magnā nos gloriā ad Achiuorum naues indomiti Hæctoris cæde consecuturos. At nunc nullus ei fuge locus. Non inquā: nec si arciger Apollo maiore in modū ad patris pedes procūbēs, cōtrā nitatur. Sed tu iā cursum siste & respira. Interea ego Hæctori persuadebo, ut tibi congregiatur. His Achilles letus paruit, stetitq; fraxineæ haste innixus. Tū Minerva Deiphobo & faciē & uocē similis, inclytū his uerbis Hæctorē affatur: Nimum profecto te frater citus Achilles Iliū circū persequitur, sed age, iam cōsistamus, & inuicē nobis opitulemur. Cui magnus Hæctor, Deiphobe, inquit, uere antea omnium, quos Hecuba & Priamus genuit, mihi charissimus eras. Nunc longe charior, ex quo mei gratia, cū me muros egressū intelligeres, huc uenire sustinuisti. Alij moenibus se tuentur. Huic iterū Minerva: Maiore te in modū mi frater & genitor & uenerabilis mater flexis orāt genibus, cōsistas. Achille enim omnes tremūt, quare meus graui mœrore animusangebatur. At nūc rectā in eum alacres irruamus. Neq; amplius tela cessēt, ut periclitemur, an interēptis et spoliatis nobis Achilles arma sanguine nostro conspersa ad naues referat, an tuo telo occūbat. Ait, & subdola præcedit. Cū Hæctor, ergo propiores fierent, magnus Hæctor Achille prior his affatur: Nō ego te amplius Pelei fili, ut antea formidabo. Ter circū magnā Priami urbē à te actus, nūquam contra stare perpeffus sum. Redijt nūc animus ut te expectem, & aut te interimā aut interimar. Sed age deos obtestemur. Hi enim testes optimi, & pactorū custodes erūt. Nō enim crudeliter

crudeliter te ulciscar, si mihi Iupiter uictoriã de te largie-
 tur, & te interimã. Sed cum te pulchris armis spoliauero,
 exanimem Græcis reddam. itidem & tu facias uelim. Hũc
 toruis intuitus oculis Achilles, Hector erras, ait, noli me= Achilles.
 cum quicquam pacisci. Sicut enim nullum inter leones ho-
 minesq; sanctũ est iusiurandũ, & nunquã lupi & agni in-
 sentẽtia conueniunt, sed inuicẽ semper sibi male optat: sic
 inter nos nullus neq; amor erit, neq; iusiurandũ, nisi prius
 alterius sanguine alter funestũ Martẽ expleat. Recordã-
 re uirtutis & audaciã tuã, cuius nunc tibi maxime opus
 est. Nõ erit amplius fuga. Euestigio namq; Minerua mea
 te hasta conficiet, simulq; omnes quos infesto telo socios
 interemisti ulciscar. Dixit, & insultans prior longam ha-
 stam contorsit, quam in clytus Hector præuisam flexo ca-
 pite declinauit. Hastam supra caput delatam & humi af-
 fixã, Achilli Minerua restituit. Id Hectorẽ populorũ pa- Hector.
 storẽ latuit. Qui iterũ illum affatus, Aberrasti, inquit, for-
 tissime Achille, neq; dij tibi ex Ioue casum meũ significa-
 runt, ut dixisti. Loquax sane es & subdolos, ut tui formidi- 230.
 ne, & fortitudinis & uirũ mearũ obliuiscar. Nõ sane fu-
 giẽtis tergum, sed irruẽtis in te pectus uulnerabis, si deus
 permisserit. Nunc tu meum telum cuita, uti non totum tuo
 corpore recipias. Leuius, te exanimi, bellũ Troianos pre-
 meret. Tu nanq; es, qui nos uel maxime lædis. Is uerbis
 insiliens telũ uibrauit, mediũq; clypeũ nihil aberrans te-
 tigit. Reiectum tamen telum decidit. Tum Hector irrito
 emisso fraxineo telo, tristis atq; indignabũdus stetit. Neq;
 enim aliud habebat. Clara autem uoce Deiphobum albo
 clypeo in signẽ hastam petebat. At is lógius aberat. Quo
 cognito, clamauit: Hei mihi, profecto me dij in mortem Hector.
 traxerunt. Rebar enim Deiphobum mihi adesse, cum in
 C 2 urbe sit.

urbe sit. Minerua me decepit. Nunc dirum mihi impēdet exitium, neq; fugæ locus est. Certe & Ioui & Iouis filio Apollini curæ eram, quibus antea fautoribus seruatus sum. Nunc me fata urgent. Non tamen ignauus atq; inglorius cadam. Magnum aliquid & minoribus audēdum moliar. Sic locutus, magnum, grauem, acutum, pendentem lateri ensem strinxit. Et ut aquila aduolans per obscuras nubes in campum, uel pinguem cygnum uel timidum leporem raptura, delabatur: sic Hector conuersus, corusco ense in Achillem defertur. Hic uero Achilles collectis & animo & uiribus, pulchro & uario clypeo adpectus admoto, nutanti quadricristi galea, cui aurei crianes à Vulcano circum aptati uento stringebantur, serox astitit. Qualis autem hesperus stellarum pulcherrimus in obscura nocte, talis Achilles, acuta hasta infesto in Hectoris exitiū animo uibrata emicuit, obseruans quam in partem pulcherrimum eius corpus appeteret. Totum nanque his armis, quibus interemptum Patroclum spoliauerat, tegebatur: tantum quā humeris ceruix committitur, ubi facile eripi uita potest, cum impendet exitium, patebat. Hunc locum uiolentus Achilles, fraxinea hasta per mollē ceruicem transuerberauit. Non tamen totum iugulū concidit, ut iactanti se Achilli respondere posset. Cum con-

Achilles, cidisset, iactabundus ille, Hector, inquit, cum Patroclum interemisti, te saluum futurum, meq; absentem nihil curaturum gloriatus es. Stulte. Vltor nanq; eius procul apud naues erat longe præstātor. Superauerā ego, qui te prosternerem. Te autē & canes & aues turpiter lacerabūt,

Hector, illum Achiui sepeliēt. Cui Hector iam moriēs, Oro te, inquit, per auorum & parentū tuorum manes, ne me apud naues canibus deuorandum relinquant, sed pro me as atq;

aurum

aurum quod tibi parentes nostri largientur, accipias: corpus meum his reddas, ut debito funere & rogo Troiani & Troianorum nurus mihi iusta persoluant. Hunc torum aspiciens uelox Achilles, Noli me canis per auos & Achilles. parentes meos deprecari. Utinam animus & uires aliquo modo paterentur, ut te in frustra dissectum, crudum manderem. Ea in me commisisti, ut nemo te à canibus uindicet. Non si decies uiciesq; mihi munera afferat, & alia polliceantur: non inquam, si per te tantumdem auri Dardanides Priamus mihi rependeret. Nullo te pacto uenerabilis, que te peperit mater, feretro impositum deflebit. Sed canes auesq; totum laniabunt. Ad hæc Hector iam animam Hector. agens, Norã sane non me quicquam à te impetraturum, tibi enim ferreus animus est. Vide tamen, ne tibi uerus hodie uates sim, quando te fortẽ Paris & Apollo ad Scæas portas interiment. Sic dicentis oculos mors caligauit, anima à corpore, casum suum deflens relicto ætatis flore ad inferos comigravit. Quem exanimẽ inclytus Achilles as= Achilles. fitur, Nunc tu morere. Ego tum uita cedam, cum Iupiter & dij immortales uoluerint. Dixit, & euulsam è uulnere hastã procul deposuit. Inde cruenta arma spoliãti alij accurrerunt Achiui, indolem & egregiũ Hectoris speciẽ admirati. Neq; quisquã fuit, quin eum hasta appeteret. Et Vulgi uerba. his alter alterũ uerbis è propinquo alloquebatur: O quãto nũc tactu mollior est, quã cum infesto ignaues appetere. & inter dicendũ eum uulnerabat. Eo igitur spoliato, stans Achilles socios allocutus, Amici, inquit, Achiuorum Achilles. ductores ac principes: ex quo dij hunc uirum, qui solus plura nobis quã ceteri omnes mala intulit, occidendum præstiterunt, agite, iam urbẽ aggrediamini, ut Troianorũ intelligamus sententiã, utrũ hoc interẽpto urbe cedãt, an

adhuc de defendenda cogitent. Sed quia nāc amicam mē-
tem subit cogitatio? Iacet apud naues exanimis, in defle-
tus, inhumatus Patroclus, cuius ego dum uixero, dum pe-
des mouero, nunquam obliuiscar. Quòd si defuncti apud
inferos obliuioni mādantur, ego tamen & illic amici socij
recordabor. Quare Achiui pæana, repetitis nauibus, con-
cinamus. Et hunc exanimem nobis gloriā feramus. Inter-
fecimus præclarū Hectorē, quem Troiani ut deum admi-
rabantur. Dixit, & rem indignam in eum molitus, utri-
usq; pedis neruis à calcaneo in talum perforatis, bouillum
lorum annexuit, curruiq; alligauit, caput in terra pen-
dere finit. Sic ascēso cum pulcherrimis armis curru, agere
equos cœpit. Quibus haud inuite procurrentibus flaua
per pulcrē trahebatur cæsaries, & gratiosum caput in-
quinabatur. Permiserat nanq; id hostibus Iupiter. At cō-
specto procul filio infelix mater, comam uellere, precio-
sam uestē abijcere, eiulare ipsa & charissimus pater per-
quā miserē. Ciuitas omnis passim & flere & lamentari,
haud aliter, quā si nobile Ilium infesto igni totū cōbu-
reretur. At populus uix anhelū senem tenere potuit, quin
portis erumperet. Qui pulucre consperso sordidatus, suo

Priamus. 418. quēq; nomine appellans, precabatur inquiens, Mittite
me solum, etsi mei solliciti sitis anuci, ut ad Achiuorū nau-
ues cōtendam. Orabo impium illum & fortem uirum. Se-
nectæ meæ reuerentia fortasse & misericordia mouebitur.
Est & ei senex pater Peleus qui eum in uestram & meam
in primis genuit calamitatē & dolorem. Tot mihi in ipso
ætatis flore filios interemit, quos omnes non tantum miser
defleo, quantum unum Hectorē, cuius me intolerabilis
mœror ad inferos comitabitur. Vtinā his saltem in mani-
bus interisset, ut & misera mater & ego, qui eum genui-
mus, fle

mus, fletu & lamentis expleremur. Sic plorans, plorantibus unà ciuibus lamentabatur. At Hecuba largis stillantibus per ora lachrymis, Fili, inquit, quid ego misera, te exanimi, in tot calamitatibus uiuo? Tu mihi noctes & dies desiderium, popularibus autem omnibus cōmunis eras utilitas, qui te tanquam deum prosequabantur. Tu maximum tuorum decus & præsidium dum uiueres. Nunc te mors & fatum occuparunt. Sic mater lamentabatur. Hectoris autem coniunx Andromache nondum quicquam audierat, neque extra portas esse uirum suum quisquam nunciarat. Erat ei tela in manibus, in regia conclauis, uaria, purpurea, uarijs intexta floribus. Aduocatisq; bene comatis ancillis iusserat, ut magnum igni lebetem admo-uerent, ut balneum à pugna reuerso Hectore pararetur, ignara omnium. Neque enim audierat quàm procul à balneis Achillis manibus à Minerua interemptus abisset. Interea lamēta eiulatusq; à turri exaudiri. Mox cōtremuit, & è manibus radij excussi. Tum ad duas ex ancillis conuersa, Sequamini me, inquit, ut quid noui acciderit, intelligam. Venerabilis socrus uocem audire nubi uisa sum, in pectore animus cōtremiscit, & genua hærēt. Aliquid aduersi Priami filijs accidit. Vtinā longe omen à meis absit auribus. Timeo enim maiore in modū, ne acrem & impauidum Hectorem clarus Achilles uulneratum per campos urgeat, & solitos eius animos retuderit. Nunquam enim se in suorum globo continet, longe præcurrens, nemini uiribus fretus cedit. Sic fata, regiam tremebunda egreditur, furenti similis. Eam pedissequæ sequuntur. Ut uero ad turrim & uirorum coetum peruenit, mox re cognita, ut Hector citis equis à muro ad Achiuorū classē traheretur, oculi eius caligarunt, & retrorsum magno decidit

Hecuba.

Andromache.

450.

C † genu.

Andromache.

gemitu. Deciderunt & capitis ornatus fascia & corona,
 qua Venus eam cum alijs innumeris donis donauerat, qua
 die Hector è paterna Eetionis domo nuptam duxerat. Cir-
 cum mariti sorores & fratrum cōiuges exanimatam so-
 uebant. Vt uero mens redijt, clara uoce eiulans, Miseram
 me mi Hector, inquit, uno ambo nati sumus fato. Tu Ilij
 apud Priamum, ego apud syluosas Thebas in Eetionis
 domo nati sumus, qui me à paruulis miseram citoq; gra-
 ui morte perituram educauit. Vtinam non nata essem.
 Nunc tu in infernum sub terram descēdis, me tristi in lu-
 etu uiduam linqvis. Et infanti filio è nobis genito, neque
 tu usui eris Hector, neq; ipse tibi, ex quo occubuiſti. Si
 forte aliqua seuas Achiuorum manus effugerit, semper
 eum in posterum curæ & labores manēt. Alij eius agros
 usurpabunt. Hic autem dies æqualibus eum omnibus pri-
 uat. Stillant per ora lachrymæ, & amisso genitore puer
 ad patris comites uenit, aliorū sagum, aliorū tunicam ap-
 prehendens. Quorum miserātium aliquis pueri cyathum
 ori admouit, & labra quidem, sed non palatum perfudit,
 quem ipse, cum utrunq; parentum haberet, è conuiuio
 abigere, manibus uerberare & contumelijs insectari so-
 litus est, Pareas, inquit, neq; enim pater tuus nobiscum
 cōuiuatur. Perfusus ergo lachrymis puer Astyanax ad ui-
 duam matrem redijt, solitus iam in patris gremio medulla
 dūtaxat et pingui ouū adipe uesci. Cū uero somnus obre-
 peret, in nutricis ulnis & molli ac delicato lecto quiesce-
 bat. Nunc uero mala innumera patietur charo parente
 orbatus meus Astyanax (sic enim à Troianis cognomina-
 batur) At tu mihi Hector solus modo portas & muros
 Troianos tuebaris: nūc uero scaturientes uermes satur-
 tis prius canibus, te apud Græcorum classem à parentibus
 procul

490

Astyanax.

Andromache.

procul absumet. Vestes, quæ tibi sunt domi pulcherrimæ,
 tenui filo & mulierû manibus consutæ, omnes cremabo.
 Neque enim mortuo tibi sunt usui amplius, sed in Tro-
 ianorum cultus redierunt. Dum hæc loqueretur, & ipsa
 & comites misere complorabant.

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER XXIII.

VM in urbe hoc pacto lamentabatur,
 interea Græci ad classem & Hellepötum
 reuersi, quisq; suas naues repetit. Myrmi-
 dones autem ne discederët iussos, alloqui-
 tur bello strenuus Achilles: Myrmidones,
 quos ego mihi commilitones delegi, equos adhuc à curri-
 bus ne disiungamus: sed ita ut sunt iuncti, ad exanimem
 Patroclum accedentes, eum comploremus, qui honor uita
 sanctis adhibetur. Inde corpora solutis equis curabimus.
 Dixit. Illi dicto paruerrunt, simulq; omnes Achille duce
 & complorarunt, & ter exanimem circum egerüt equos
 eiulantes, inter quos Thetis luctus desiderium excitauit.
 Madebat lachrymis arena, madebant militum arma: ta-
 lem in rebus dubijs consiliatorem desiderabant. Tum A-
 chilles miserè lamentari orsus est, amico pectori homicidas
 manus admouens, Lætare & infernis in domibus mi Pa-
 trocle. Omnia tibi ut antea pollicitus sum, persoluan. He-
 ctorem huc tractum crudeliter canibus deuorandum ex-
 ponam. Duodecim nobilium Troianorum filios, tuæ cæ-
 dis gratia ante pyram truncabo. His dictis, grauius in in-
 clytum Hectorem affectus, cum iuxta Patrocli lectum re-

Achilles.

Achilles.

20.

C 5

supinum

supinum humi extendit. Inde fulgentibus se quisq; armis
 exuere, equos soluere, ad magnanimi Achillis nauem fre-
 quentes discumberc. Illic enim laute mensam parauerant.
 Multi boues albi, multæ balantes & oues & capræ,
 multi albis dentibus sues, læto pingui, mactati igne tor-
 reri, passim circa cadauer sanguis defluere. At Achiuo-
 rum reges strenuum regem Achillem, ut de amici morte
 nimius dolor leniretur, ad inclytum Agamemnonem ex
 composito duxerunt. Qui tabernaculum ingressi, euesti-
 gio argutis præconibus, ut igni magnum lebetem ad-
 mouerët, imperât, tentaturi an Achilli possent, ut cruen-
 tam tabem ablucet, persuadere. Ille instanter negare, &
 per summum optimumq; deorum Iouem deierare, mini-
 me se balneum ingressurum, neque id licere, antequam
 Patroclo & rogi & sepultura iusta persolueret, & co-
 mam secaret. Neque enim, inquit, pari dum uiuam dolore
 afficiar. Verum inuisum mihi cibum curemus. Illucescen-
 te autem aurora rex Agamemnon militibus iubeto syl-
 uam cædant, afferant, struant, ut moris est, ut facili igni
 combustus exanimis, & ab oculis euanescent, in caligino-
 sas tenebras descēdat, niles operi incumbat. Ait. Illi cōti-
 nuo dicto obtemperantes, maturata cœna, curarunt cor-
 pora. Non autem eodem cibo animus egebat. Exēpta fæ-
 me, & ad capiendā quietem cæteris in tabernacula reuer-
 sis, Achilles in fluctuātis maris littore, ubi unda scinditur,
 multis cum Myrmidonibus sub dio agebat, grauiter inge-
 mens. Cum autē dulcis somnus animi curas exoluēs ei ob-
 reperet (plurimo enim labore formosa mēbra lassauerat,
 dum Troiana mœnia circum, Hectorē persequeretur) in-
 felicis Patrocli anima supra eius caput, statura, facie, uo-
 ce, cultu corporis sibi ipsi simulima astitit; eumq; affata,
 Quiescis,

Achilles.

45.

Quiescis, inquit, mei oblitus mi Achille? Cum uiuerem, tibi cura eram, mortuum cōtemnis. Sepelias me oro, ut cōtinuo inferni portis admittar. Longe me animæ & mortuorum manes abigunt, neq; ullo me pacto fluuiū transmittere, & sibi cōmisceri sinunt. Sed incassum per amplā inferni domū agor. Da quæso manū miserō, non iterum ab inferis ueniam igni absumptus, neq; amplius uiui sine arboribus sedentes quicquam consulemus. Sed me letiferū fatum, quod me nascentem sortitum est occupauit: quod te quoq; magnanime Achille, sublatis Troianorū muris manet. Illud præterea te admonebo, et te obsequēte letabor, ne ossa tua à meis procul cōdi patiaris: Sed quæadmodum unā in tuis domibus educati sumus (nam paruulū me Mœnetius ex Opunte ad uos, quo die stulte Amphidamantis filium iratus inter ludendum, quāuis inuitus interfeci, duxit. Ibi me domi acceptum magnanimus Peleus, magnāq; cura educatum, inter familiares suos habuit) ita & ossa nostra idem & aureum & amborum capax conditorū, quod tibi uenerabilis mater largita est, nos operiat. Ad quem Achilles, Quid tandē huc amicissime uenisti, & hæc sigillatim mandas? Ego omnia, ut iubes, exequar. Sed accede, ut paululum inuicem cōplectamur, & miserum luctum leniamus. Sic clamans, amicis manibus protentis, nihil cōprehendit. Anima autem sub terrā, tanquam fumus, cum murmure euanuit. His perterritus Achilles, exurgit, complois manibus, flebili uoce, Hei, inquit, procul dubio et apud inferos anima & simulachrū nōnihil est, etsi sensu non percipiatur. Siquidē pernox mihi infelicis Patrocli anima flens atq; plorans astitit, & sigillatim mihi mandata dedit, sibi ipsi quā similitima. Dum hæc diceret, omnes pro exanimis desiderio in fletum proruperūt. Interea purpurea illucescēte aurora, rex Agamēnon uiros ad

Patroclus.

Achilles.

96.

deferendam materiam undiq; è tabernaculis exciuit, qui-
 bus fortis & boni Idomenei familiaris Meriones præfi-
 citur. Ferebant autem aptas cædendis syluis secures, &
 fabre connexas catenas. Multi per accliuia decliuiaq; &
 transfuersa itinera properabant. Cum uero in iugosa Idæ
 saltus peruenissent, continuo operi accincti, properare,
 altas quercus incidere. Illæ cū fragore cadere, & in par-
 tes confectæ, super mulis alligari. Eodem inde remenso
 itinere, campo & densis arbutis oblectari. Ita perlata à
 calonibus ligna, ut Merioni placuit, in littore ordine di-
 sponuntur. Tum Achilles magnum & Patrocli & sui ca-
 pax sepulchrum condidit. Allata itaq; immensa materia,
 omnes confederunt. Achilles uero quenq; Myrmidonum
 ferro cingi, curribus equos iungere quamprimum iussit.
 Qui dicto parentes, armati, ascensis curribus & milites
 & aurigæ & in primis equites prodire. Sequebatur pe-
 ditum multitudo innumera. In medium autem socij elatiū
 Patroclū tonsis & superiectis capillis totum operuerūt.
 Ponè Achilles mœstus caput tenere, exanimemq; socium
 ad inferos demittere. Vbi uero ad quem iusserat Achilles
 locum deueniunt, eo deposito, Achilles flauā, quam florē-
 tem Sperchio fluuio nutrierat, comam incidens, altumq;
Achilles. intuitus mare, indignabundus, Sperchie, inquit, aliter tibi
 genitor Peleus uouit: hęc, me charam in patriā reuersum,
 & tibi depositurū, & sacrificium oblaturū: præterea &
 quinquaginta arietes ad fontes ubi tēplum tibi & altare
 est, litaturū. Hęc uouit senex, cuius desiderū nō implesti.
 Cum igitur nō sim ad paternos lares rediturus, forti Pa-
 troclo comam largior. Simul hęc dicēs, in exanimis amici
 manibus coma deposita, omnes in fletum prouocauit. Et
 iam inter complorationem sol occidisset, nisi Achilles his
 Agamemno

Agamemnonem uerbis admonuisset: Agamemnon, tuo maxime dicto Achiui parebunt. Iam satis comploratum est. Tu nunc a pyra populum ad epulas parandas dimitte: nos defuncti familiares in conuiuium principes accipiemus. His auditis, Agamemnon ad suas quemque naues abire iussit. At quibus cura demandata erat, ex aggesta materia centum quoquo uersus pedum pyra constructa, desuper exanimem tristes imposuerunt. Inde multas et letas bidentes, errabundasque et camuras boues, ante pyram matatas excoriatasque, circum disposuerunt. Quarum adipe a pedibus ad caput exanimem operuit magnanimus Achilles, circum matata corpora mellis et olei guttas apposuit. Inde feretro incumbens, quatuor procera ceruice equos pyrae graui gemitu adiecit: et ex nouem quos mensa sua pascebat, canibus duos, et duodecim fortes nobilium Troianorum filios infesto animo caesos accumulauit. Inde subiecta omnia consumente igni, lamentatus est amicum, sociumque nomine appellans: Mi Patrocle, in infernis etiam sedibus gaude. Omnia tibi, ut pollicitus sum, persolui. Duodecim fortes nobilium Troianorum filios tecum ignis absumit. Hectorem autem non igni, sed canibus absumendum exponam. Sic minitabundus locutus est. At canes Ioouis filia ab illo dies et noctes abegit. Venus etiam eius corpus rosaceo et diuino oleo perfudit, ne id quicquam lederet. Apollo autem diuina coelitus nube obduxit, et ipsum, et ubi iacebat locum, ne solari ui exaresceret. At cum pyram ignis non comprehenderet, Achilles procul astans, boream zephyrumque uotis sacris et aureo calice libans, ut mox ignem excitarent, et pyram comprehenderent, orauit. Iris autem his auditis, ad subitos et furentes uentos propere nuncia discubentes inuenit. Astitit lapideo

pauimen

Achilles.

180.

pauimento. Qua uisa, surrexerunt omnes, & quisque ad
 se, ut conscenderet, uocabat. Abnuit illa, seq; breui ad o-
 ceani fluctus & Aethiopas fore reuersuram excusauit: ibi
 dijs immortalibus sacrificio factō, discubituram. Verum,
 Iris, Achilles, inquit, boream & sonantem zephyrum ad se
 ueniant orat, sacra se facturum pollicetur, modo Patrocli,
 quem nunc Achii complorant exanimem, rogam ut ar-
 deat, suscitatis. ijs admonitis, abiit. Tum illi constrepere,
 turbari, nubes contrahere, ac praemittere, mox pontum
 ingredi, crissari unda & tolli. Sic ad secundam Troiam
 uehementi spiritu peruenerunt. His diurnus ignis suscita-
 tus, concrepat pernox & stringitur. Tota autem nocte
 insomnis Achilles, ex aureo cratere rotundum poculum
 221. uino implens, & infelicis Patrocli manes uocans, effudit
 in terram. Et quemadmodum miseri parentes circa ado-
 lescentis filij rogam lamentantur, incredibiliq; mœrore
 afficiuntur, ita Achilles ardente amico mœstam & inso-
 mnem noctē egit, donec lucifer purpureæ super mare aus-
 roræ præuius apparuit. Tum rogo & flāma consumpta,
 uenti mare stringentes rediere. At Achilles procul à busto
 concedens, fessus procubuit, cuius mox artus leuis somnus
 corripuit. Interim cum Græci ad Agamemnonē frequētes
 conuenirēt, tumultu ac strepitu experrectus, assurgensq;
 Achilles. huiusmodi orationem habuit: Atridæ & uos alij Achii
 rum principes, rogam nigro mero primū extinguendum, &
 uim ignis cohibendam curetis. Inde Patrocli ossa dilige-
 ter legantur, cognoscantur facile: nam in media pyra po-
 situs est, & alij in ultima & equi pariter & uiri. Ea in
 aurea phiala duplici adipe cōdantur, dum ipse ad inferos
 descēdam. Sepulchrū interea non magnificū, sed mediocre
 faciendum iussi. Amplius autem & magnificentius, qui
 mihi

mibi superstites in multiremi classe eritis, erigendum curabitur. Sic locuto paruerunt. Nigro igitur mero rogo, quantus erat, extincto, altus subsedit cinis. Inde albis ossibus collectis, pij socij complorantes in auream phialam duplici adipe condiderunt, & in tabernaculo tenui uelo operuerunt, designatoq; iuxta bustum sepulchro iecerunt fundamenta. Inde cum aggesta terra abire uellent, inhiuit Achilles. Constituit enim certamen lebetibus, tripodibus, equis, mulis, bobus, bene præcinctis scæminis, nigro alboq; ferro, uictorum præmijs præpositis. Et primum quidem citis equitibus pulchram ancillam, & pulchrorum operum gnaram, & lebetem ansis insignem duorum & uiginti sextariorum capacem, primo. Secundo, indomitam & ex asino uterum habentem equam. Tertio, nouum nitidumq; quatuor sextariorum lebetem, in quo inerat duo auri talenta. Quinto nouam & utrinque sidentem phialam præmia statuit. Assurgens itaque, Atride, inquit, uosq; omnes Achiuorum principes, hæc equitum in currenda præmia. Quòd si aliam ob rem certaretur, dubio procul ipse uictor euaderẽ. Nostis equos meos immortales, quos à Neptuno Peleus pater, ipse à patre accepit. Nos tamen in præsentia hoc munere uacabimus. Ipsi nanq; optimũ aurigam amiserunt, frequenter eorum crines pingui oleo perfundere, & lymphida aqua lauare solitũ. Quãobrem profusis nũc humi crinibus, tristi animo ingemiscẽt. Alij igitur, quisquis suis equis fidit, ad currus iunctos admittant. His auditis, conuenerunt Achiui, primus rex Eumelus charissimus Admeti filius, equis præstans. Deinde fortis Diomedes, sub iugum Troianos equos Aeneæ ab Apolline creptos agens. Tum flauus atq; inclytus Menelaus, iunctis uelocibus equis Agamænonia Acthe &

Achilles.

- 275.

Aethe & forti Podargo. Illam Agamœnoni dono dederat Anchisæ filius Echeolus, ne ad alti Ilij expeditionem ire cogeretur, sed interim in delicijs ageret. Magnis nanque diuitijs eum pater ditauerat, habitabatq; amplam Sicyonem. Hanc igitur cursu anhelantem sub iugū misit. Quartus inelyta magnanimi Nelidæ Nestoris regis proles Antilochus cum Pylis equis: quem prudentem prudentior Nestor. pater his admonebat: Antilochè, profecto te quamuis iuuenem, Iupiter & Neptunus & amarūt, & omnē equestrem docuerunt disciplinam. Quamobrem haud multum opus est ut ipse te doceā. Nosti enim scite metā circumagere. Equi tamen tardissimi sunt ad currendum, idcirco parum confido. Contrā horum equi uelocissimi nonnihil perniciores sunt in cursu. At tu consilium meum exequare, ne te præmia fugiant. Arte colonus longe melior est quàm uiribus, arte in turbato mari citam gubernator & uentis iactatam nauem dirigit, arte auriga aurigam superat. Qui equis & curribus fidit, huc illuc uagatur. Sic equi errent nec stadium seruent, necesse est. Callidus autē imbecilliores equos agens, semper metam obseruat, nusquam à recta deflectens. Neq; eum fugit regendi disciplina, sed instat semper præcedentiū tergis. Metā tibi aperte ostendā ne te lateat. Extat lignum aridum ulnæ lōgitudine supra terrā, siue quercus, siue tilia (neq; enim imbre fathiscit) duo autē utrinq; lapides albi, & ob tritum iter firmissimi. planus circum hippodromus. id quidē alicuius iam pridem defuncti terminū, uel carceres à maioribus institutos arbitror, quod nūc huic muneri Achilles destinauit, ut metā sit. Hāc tu curribus propius actis pete, incūbe in sinistram flectēs, dextrū autem equū stimulo & uoce proteras, laeuus metæ propinquet, ut radens metam stringat,

stringat, & tamen ad lapidem non offendat, ne forte & tamen
 equi ledantur, & frangantur currus: quod & alij latio-
 ritie, & tibi reprehensionem cederet. Si iussa mea obseruaueris
 fili, euades incolumis. Si in flexu primus eris, non erit
 qui te prætereat, non si clarum illum Adrestis equum Ario-
 nem, diuinum genus, aut qui in his pascuis pasti sunt Lao-
 medontis, quisquam agitaret. Sic fatus Nelei filius Nestor,
 cum singula filium admonuisset, assedit. Meriones quin-
 tus produxit. Sic ascensis curribus Achilles sortes duxit,
 primam Antilocho, Eumelo regi secundam, Menelao tertiam,
 quartam Merioni, fortissimo ultimam Diomedis. Sic ordine
 sortitis procul in planitie carceres signauit, ipsaque diuinum
 & patris affectatorem Phœnicem adhibuit, qui curriculi
 custos uera referret. Ii igitur omnes expeditis flagellis &
 uerbis unam equos hortantur. Illi ocyus procul a nauibus
 gradum cursui addentes, puluerem tanquam nubem aut tur-
 binem excitant, comæ uento stringuntur. Currus nunc in
 almam terram cadere, nunc in aëra tolli, ductores in curri-
 bus incumbere, omnium animi uincendi desiderio contrem-
 miscere, quisque sublato puluere equos nominatim hortari.
 Sed cum iam iterum ad cani maris littus metae equi propin-
 quarunt, tum singulorum uirtus apparuit, perpetuo namque
 cursu Ephētiadae ueloces equi perstabant. Inde quam
 proximi Troiani Diomedis equi sequebantur, ut præceden-
 tem currum subinde ascensuri uiderentur. afflatu autem Eu-
 meli ceruicem & latos humeros humectabant, cumque ca-
 pitibus urgebant. Et sane uel præuortisset, uel pariter me-
 tam tetigisset Diomedes, ni ei Apollo succensus flagellum
 manu excussisset. Tum præ ira in lachrymas prorupit, cum
 illos uelocius prouchi, suos sine stimulo relinquere uideret.
 Neque fugit Mineruam, quod Apollo Diomedem læsisset.

D cito

Cito igitur cursu Agamēnonis flagello accepto, Diomedē tradidit, quo equos impelleret. Inde Admeti filio irata eius iugū fregit, & currētibus equis temo, inde ipse secus rotā deuoluitur, cubito, ore, naso, frōte, supercilijs allisis. Oculis obortæ lachrymæ, uoce lata cohibita. Tum Diomedes, longe post se alijs relictis, micat, cuius equis Minerua uires addidit, eūq; uictoriæ gloria honestauit. Secundus Menelaus sequebatur. Tum Antilochus paternis equis cōpel-

Antilochus,

latis, Currite, inquit, propere. Neq; ego cū forti Diomede, cui Minerua uires sufficit, & gloriam statuit, certare contendo. At Menelaum assequamini, neque hoc dedecus perpetiamini, ut hac foemina posteriores sitis. Dicā, & id re experiemini, non amplius regi Nestori chari eritis, sed uos euestigio interimet, si inglorij ultimū præmium referamus. Festinate igitur quām ocysime, ut angustias præoccupetis. Quod ego, quantū in me erit, & enitar & cōtendā. Sic clamantem regē timentes equi, uelocius cursum instaurarūt. Tum cauam uia & hyemali pluuia profcisam, & in ima recedētē, præuidit Antilochus. Hanc tenebat Menelaus orbitas uitās. Qui cum in propinquo Antilochū parum extra uiam agentē intueretur, pertimuit,

Menelaus.

425.

eoq; compellato, Antiloche, inquit, temere equos regis, quare equos siste, angusta uia est, cito latiorē assequeris, ne forte collisis inter se curribus ambo ledamur. Ille tamē magno flagello instans audisse dissimulabat. Quantū autem ætatis experiens iuuenis discum post tergū iacit, tantum Antilochi equi præuerterunt Menelaum, sponte resistentem, ne pro uictoria festinantes, contractis inuicē in angusto curribus, prosternerētur. Tum exprobrās Menelaus, nemo est, inquit, Antiloche te perniciosior. Pereas, ex quo haud uere Achiui te sapientē prædicant. Non tamē

men

men sine precibus primum auferes. Inde equos affatur,
 Ne moremini, inquit, neu segnes esote. Num pedes et ge-
 nua uestra labant? Sane utriq; deficiunt. Illi clamatis uo-
 ce perterriti, cursu instaurato, Antilocho facti sunt pro-
 piores. In hos omne spectaculum conuersum erat, sic ma-
 gno sublato puluere procurrere. Primus autem Cretensiu
 ductor Idomeneus (sedebat enim extra certamen altiori in
 loco) rectoris uoce cognita, & nobilem equum spadicem
 totum prater frontem, in qua album ut luna insigne in-
 tuitus, assurgens huiusmodi oratione habuit: Amici Argi- Idomeneus.
 uoru duces & principes, solus ego equos uideo. Alij mihi
 equi precedere uidentur, alius auriga apparet. Cuiusq;
 priores erant equae, in stadio offenderunt. Profecto quas
 ego primu prope metam uidi, nunc uidere non possum, cu
 uniuersum undiq; campum oculis lustrẽ. Aut habena ex
 auriga manibus excussa sunt, neq; potuit ad meta equos
 sistere, atq; circumire, aut cecidisse eum, & curru fregisse
 se suspicor. Diuersa nanq; conceptis animo uiribus petie-
 runt. Sed state & uos & intuemini. Neque ego certo di-
 scerno. Videtur tamen Aetolus ille qui Argis dominatur,
 fortis Tydei filius strenuus Diomedes. In huc acriter in-
 uectus Oileus Ajax, Idomenee, inquit, quid nunc temere Oileus.
 loqueris? Velocissima equae per stadiu eminus procurrunt. -479
 Neq; inter Argiuos iunior es, neque uisu acutiore. At te
 semper iactas, cu minime te deceat proteru esse. Sunt hic
 & alij q tu meliores. E qui primi, Diomedis sunt: qui se-
 quuntur, Eumeli scite equos regentis. Huic contra Cretẽ-
 siu ductor iratus, Ajax, inquit, maledictis plurimu, cete Idomeneus.
 ris in rebus minimu uales. Ferox nimu es, prodi si placet,
 & proposito uel tripode uel lebete, arbitro Agameneone,
 nostri in currendo periculu facianus, ut utrius equi pra-

D 2 uortant,

uortant, soluendo intelligas. Tum succensus, Aiax graui-
 ter se ulturum minatus est. Et iam ad rem uenissent, ni A-
 Achilles. chilles assurgens, rem his uerbis composuisset: Non nunc
 uerbis ulciscendi tempus est Aiax & Idomenee, neq; dea-
 cet. alium itidem facientē reprehenderetis. Sed uos in spe-
 ctaculi concessu currentes prospicite, qui mox pro uicto-
 ria properantes hic aderunt. Tum qui primi, qui secundi
 fuerint, plane cognoscetis. Interea Diomedes flagello e-
 quorum armos uerberans, equis alte se tollentibus, & le-
 ui cursu solum tangentibus, aduentabat. Auriga den-
 so puluere cōspergi, currus auro stannoq; celati protra-
 hi, orbita summo tantum et tenui puluere signari. Cum in
 medium multo ceruicibus pectoribusq; sudore stillatibus,
 peruenisset, constitit Diomedes eq; pulchro curru flagel-
 lis ad iugum relictis, desiliit. At fortis Sthenelus impigre
 apprehensam mulierem, & magnum ansisq; insignē tri-
 513- podem, afferenda socijs tradidit, ipse equos dissoluit. De-
 inde Neleius Antilochus, dolo, non celeritate Menelaum
 praeuortens, equos reduxit. Quantum autem distat à ro-
 ta regius equus, qui summa cauda rotam uerberās currit,
 cum iam parum campi mediū relinquatur, tanto post ter-
 ga spatium Menelaus à forti Antilocho, cum prius disci iac-
 tu praeccederet, relinquebatur. Sed illum cito affecutus es-
 set. Gliscebant enim maiorem in modum crinitæ Agame-
 mnonis equæ uires. Quòd si in primo stadio adhuc fuiss-
 sent, fortasse Antilochum praeuentū ambiguū reliquissent.
 At magni Idomenei famularis Meriones hasta iactu Me-
 nelaum sequitur, cuius & equi seniores erant, & ipse in
 agendo curru imperitior. Admeti autē filius ultimo equos
 Achilles. reducit, quē intuitus Achilles, miseratusq; stetit, & ad ar-
 giuos cōuersus: En uir, inquit, optimus postremus redit,
 sed

sed agite merito cum secundo munere donemus. Primum enim Tydei filius auferat. Sic fatum laudatibus omnibus, pari consensu secundis donatus esset Eumelus, ni magnanimi Nestoris filius Antilochus grauius esset consecutus: Doleo, inquit, Achille, si quod dixisti, re exequeris. Debes enim mihi premium, quoniam Eumeli currus contractus est, & equi perturbati. Ipse sane strenuus: debuit tamen deos, ne nouissimus esset deprecari. Quod si ipsius misericordia, et eum donare tibi sedet, est tibi in tabernaculo multum auri atque æris, sunt tibi pecora, ancilla, equi. Ex ijs uel maius etiam quam primo premium elargire, ut te Achiui laudibus prosequantur. Hac ego palma nemini cedam. Si quis uult, suas mecum uires experiatur. Risit Achilles, et amico congratulatus respondit: Antiloches, si aliud Eumelo premium dari placet, dabo libes. Id erit, quem ab Asteropæo abstuli, æreus thorax, circumque oras fulgenti metallo insignis, dignum sane eo munus. Dixit, & Automedonti, ut è tabernaculo afferret ad se iussit, allatum leto iam ex munere Eumelo largitus est. Inde cum præco manu sceptrum præferens silentium indixisset, assurgens Menelaus, & in Antilochum grauius inuectus, Antiloches, inquit, sapiens, quid nunc egisti? Virtutem meam contumelia, equos damno affecisti, tuos longe inferiores prætulisti. Sed agite nunc Græcorum ductores & principes iustum et neutrius gratia inferatis iudicium, nequis forte Antilochos per fraudem uim fecisse Menelaum dicat. Egredere equos meis deteriores, ego & uirtute præsto, & uiribus. Quod si sententiam ferre nolueritis, ego feram, & neminem me arguturum puto. Recte enim iudicabimus. Sed age Antiloches, ut æquum est, ante equos & currum sumito, quo modo equos egisti, flagello protere, motorem Neptunum

Antilochus.

Achilles.

Menelaus.

- num iurato, haud ultro meo te currui impedimento fuisse.
- Antilochus.** Cui sapiens Antilochus, Fer, inquit, æquo animo Menelaë. Longe ego sum quàm tu iunior, tu uero prior & melior, haud ignoras iuuenum audaciam. Promptior his animus, sed imbecillius cõsiliũ. Patere igitur, ego tibi equæ premio cedo. Si aliud à me uel maius optaueris, mox libes acceptum referes. Velim Iouis alumne, ne unquam malũ me arbitreris. His dictis, equam ei adductam tradidit, quo
- Menelaus.** dono haud aliter letatus est Menelaus, quàm fœcũdus ager cum crescenti segete horrens rore conspergitur. Et eum appellans, Antiloches, inquit, ego iam tecum in gratiam redeo, neq; enim uanus aut stolidus es, nunc uicit te iuuenta. Satius est maiori cedere, quàm imponere. Neque mihi facile alius Græcorũ contra persuasisset. Sed multos pro me labores tu & pater tuus & frater subijstis. Hac gratia tibi ipse ignoscam. Tu tamen inuicem à me equam meam accipies, ut omnes me animo neq; superbo neq; sæuo esse intelligant. Dixit, & Antilochi comiti equam dedit. Ipse autem Antilochus pulchrũ lebetem accepit. Meriones uero duo auri talẽta. Phiala autem supersuit, quam
- Achilles.** Nestori Achilles dono dedit, his uerbis eũ allocutus: Hanc senior funeris monumẽtum accipias. Neq; enim eum amplius in Argiuis agentẽ uidebis. Gratis hoc te dono munere. Non tu pugnis, non palæstra, non iaculo, non cursu certabis. Quippe qui graui senectã premeris. Ille letus accipiens,
- Nestor.** Profecto fili, inquit, uere omnia, & ut te decuit, prolocutus es. Nõ mihi robusta membra sunt, neq; pedes, neq; manus, quæ ab utroq; humero imbecilles languent. Nam si mihi is uigor & robur esset, qualis erat, cum in Amaryncei funere Epij certatoribus præmia posuerunt, ubi nemo neq; Epiorum, neq; Pyliorũ, neq; magnanimo=

rum

rum Aetolorum mihi par esse potuit. Vici enim Enopi filium Clytomedea pugnis, Ancaem Pleuronum lucta, fortem Iphiclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorū iaculatione superaui. Equis duntaxat suis Actorionis filij globo obiecto me uictorē admirati præcurrerunt. Hi hoc pacto proposita præmia retulerunt. Erant gemini, alter currum regere, alter flagello agere scitè norat. Talis ego tunc eram. Nunc iuniores huiusmodi obeant munera, mihi graui est senectæ obtemperandum. Tunc ego inter heroes uersabar. Sed age nunc exanimis socij honores prosequere. Hoc autē munus libens accipio. Lator enim plurimum quòd mei benigne memoriam serues. Nec te fugit, quo inter Achiuos honore accipiendus sim. Dij tibi horū plurimam referant gratiam. His dictis acceptisq; Achilles frequenti se Achiuorum cœtui immiscuit, pugilibusq; præmia mulam sex annorū, robustam, indomitam, & domitu difficilē, uictori: uictō, rotundū poculum proposuit. Stansq; Atrida, inquit, uosq; alij fortes Achii, prodeant Achilles. uiri duo optimi, qui alte elatis pugnis certent. Vtri autem Apollo uictoriā præstiterit, is uobis arbitris mulam hanc ad tabernaculum auferat, uictus uero poculum. Cum hoc dixisset, Panopei filius Epeus uir amplius magnusq; et pugilum gnarus, prodijt in medium, admotaq; ad mulā manu, clara uoce, Prodeat, inquit, qui poculum uelit. Mulam Epeus. alium neminem in hoc certamine polliceor habiturū. Hoc enim me perquam scitè tenere profiteor. Non ne satis est, quòd in alijs certaminibus cedo? Neque est, ut uir omnium gnarus reperiatur. Hoc ego et dicam, & re præstabo. Distrahā aduersarij corpus, & ossa confringā. Quibus igitur is curæ erit, adsint, ut eū è meis eripiant manibus. Dixit, & cunctatibus omnibus prosilijt in mediū insignis

Mecistei Talaonide regis filius Euryalus, qui quondam in Oedipi funere Thebas uenerat, ubi Thebanos omnes superauit. Huic inclytus Diomedes fauebat, ut referret uictoriam. Eum igitur balteo cinxit, inde bouillis loris munuit. Ita in medio spectaculo accincti protentis brachijs congregiuntur, & manus conserunt, strident dentibus, et è membris undiq; sudor emanat. Vrgēs autem Epeus intentus pugnae, Euryali maxillam percussit. Quo ictu labantibus genibus, decidit more piscis, quem stridente boarea in algofo littore fluctus operit. At magnanimus Epeus eum data manu erexit. Socij è uestigio decurso spatio pedes trahentē, crassumq; sanguinē expuentē, et flexo in humerū capite exanimatū, accepto poculo, in tabernaculum abduxerunt. Inde Achilles tertia prēmia difficili palaestra cōstituit. Et uictori magnū tripodē igni accōmodatū duodecim boum precio, uicto ancillā multorū operū

Achilles.

709.

gnarā, quatuor aestimatam proposuit. Stansq; surgāt, inquit, qui de his sui periculum faciant. Tum magnus Aiax Telamonius, & Vlysses uir summa prudentia präditus, prodire, manusq; ualidas cōseruere, ut bonus architectus tigna in alta domo, uentorū impetus cauens. Humeri ualidis manibus icti concrepare, sudor defluere, toto corpore per latera & humeros uibices sanguine rubescere, uictoriae pro fabre factō tripode omni cura incūbere. Neq; alter alterū loco mouere, aut sternere poterat. Sed cū iam

Aiax.

Achios morae tæderet, prior Aiax Telamonius, Generose, inquit, et sapiētissime Vlysses, uel tu me, uel ego te tol- lam. Reliquum Ioui curae erit. Sic dicens, eum sustulit. At Vlysses haud doli oblitus, ponē percussis eius poplitibus, nutantibus genibus resupinū strauit. Ipse in os pronus incubuit. Tum omnes admirati obstupuerūt. Secundus patie-
tissimus

tissimus Vlysses illum, sed parū, à terra sustulit. At pon-
 dere incuruatis genibus ambo in puluerem ceciderunt. Et
 tertio iam ira conciti in certamen parabantur, ni Achilles ^{Achilles}
 his uerbis prohibuisset: Nolite amplius cōtentionibus in-
 uicem conteri, uictoria utriq; par. Et uos paria præmia
 accipite, & alijs certatoribus cedite. At illi dicto parētes,
 excusso puluere uestes receperunt. Post hæc Achilles pe-
 dum celeritati præmium statuit, primo argēteum cratera
 fabrefactū, sex sextariorum capacē, qui facile omnes pul-
 chritudine superabat. Eum nanq; Sidones uiri in ea arte
 præstantes conflauerant, Phœnices sulcato mari Thoan-
 ti dono dederant. Deinde pro Priami filio Lyacone, Pa-
 troclo præcium dedit Iasonis filius Euneus. Hunc ergo
 Achilles citissimo commilitonum currendi præmium po-
 suit, secundo magnum & pinguem bouem, tertio aureum ^{750.}
 semitalētum. Cumq; hortatus esset, ut de præmijs illis cer-
 tarent, Ajax Oileus, Vlyssesq; & Nestoris filius Antilo-
 chus, qui pedum leuitate æqualibus omnibus præstabant,
 in ordinem ab Achille dispositi, è uestigio spatia corri-
 puerunt. Emicuit ante alios Ajax. Inde Vlysses quàm-
 proximus. Et quæadmodum radius quæ textrix scitè tenui
 subtegmīne explicat, secundū pectus telam percurrit, sic
 Vlysses penè Aiacē urgebat, ut antequam puluis uestigia
 occuparet, & præcedentis ceruicē halitu afflaret. Accla-
 mant Achiui uictoriæ incūbenti, eūq; in cursum adhortā-
 tur. Cū uero iam metā attingerēt, glaucā oculos Mineræ ^{Vlysses.}
 uam Vlysses his secū uerbis precabatur: Exaudi dea, &
 felix mihi fauatrixq; uenias. Sic fatū exaudiuit Minerua,
 & leuiorē reddidit. Aiaci autē iamiam metā attingēti ca-
 sum obiecit. In finium enim cæsorū Patroclo bouū lubrico
 gradu delato, os & nasum procidens sordidauit. Sic cra-

- tera patientissimus Vlysses tulit, Ajax agrestem bouem.
- Oileus.** Cuius cornu dextra apprehendēs, fumumq; expuens, Hei, inquit, iniuriā mihi Minerua fecit, quæ materno affectu Vlyssi opitulatur. Dicentem omnes cachinno profecuti
- Antilocho.** sunt, Antilocho aureum semitalentū cessit, qui ridēs, No-
stis, inquit, amici, quòd etiā immortales dii natu maiores uenerantur. Ajax enim quàm ego paulo est grādior. Hic maior etate natus, iam grauis & morosus senex pedibus cū ceteris præter Achillē cõtendit. Ita laudatus Achilles,
- Achilles.** Antiloche, inquit, non frustra hæc dixeris, sed semitalentū tibi addam, quod ille lætus accepit. His peractis, longam hastam clypeumq; & casidem quæ Sarpedoni Patroclus abstulerat, protulit. Stansq; Achiuos affatur: Prodeāt uiri duo fortissimi & bene armati, qui telis se inuicē appetāt, uter prior ex alterius corpore sanguinē elicuerit, eū hoc argēteo pulchroq; è Thracia ense donabo, quē ego Astero-
ropæo abstuli. Hæc autē arma inter se partiētur, et apud
810 me cenabunt. Tum magnus Ajax Telamonijs, & fortis Diomedes, ex diuersa exercitus parte, in armis alacres, toruis oculis, in mediū profilierunt. Stupere Achiui. Illi cominus facti, ter se inuicem inuaserūt. At Ajax Diomedis clypeum percussit, transmisitq;, corpus à uulnere thorax uindicauit. Diomedes uero per oram clypei (semper enim iugulum appetebat) hastam direxit. Tum Græci Aiaci timētes, desisterēt, et equalia dona acciperēt, iusserunt. Diomedē Achilles magnū uagina & pulchro loro munitū ensem largitus est. Inde conflatū discum proiecit in mediū, quē iam fortis Eetion magno in Achillē conatu iecerat. Ille autem & eum interemit, & disco & armis
Achilles. potitus est. Eo itaq; proposito, De hoc, inquit, periculū facite: Si pingues & lati agri uictori essent, quinq; huius
usus

usus annos sufficiet, ut neq; pastor neq; arator ferri indi-
 gens urbē eius gratia petere oporteat. Hoc cum dixisset,
 Polypœtes fortis, Leontius, Ajax Telamonius, & clarus
 Epeus sese pugnaturos obtulerūt. Quibus ordine dispo-
 sitis, primus Epeus apprehensum discū ridentibus Achi-
 uis proiecit. Inde clarus bello Leontius, Tertius, Ajax
 Telamonius, magna ui priores excedens, longius dimisit.
 Vltimus Polypœtes, quantū pastor incuruum pedum per
 armenta proijciens, tantum cæteros superauit. Plauserunt
 spectatores. Polypœtæ autē socij ad regis naues præmiū
 retulerunt. Inde sagittarijs secures decē & totidē securi-
 culas proposuit, et rostratæ nauis malo in arena affixo,
 leuem columbam pede tenui filo alligauit. inde, ut eā sa-
 gittis peterent iussit. Qui eā attingeret, secures: qui filum
 frangeret, securiculas acciperet. His dictis, Teucer rex et
 Meriones magni Idomenei comes prodire. Sortes in
 ærea galea depositæ. Quibus ductis, prior Teucro conti-
 git. Qui fortiter mittens telum, non uouit regi Apollini
 neq; agnorū primitias, neq; sacrificiū. Irato igitur Apol-
 line, à colūba telū aberrauit. Iuxta autē pedē uinculū fra-
 git, quod cū sagitta delapsum humi iacuit, colūba in cœ-
 lū tollitur, cōclamatur toto spectaculo. Tū proprie Me-
 riones arrepto arcu (nā sagittā habebat) arcigero Apol-
 lini primitias agnorū ad sacrificiū uouēs, uisam sub nubes
 huc illuc uolantē citā colūbā, media ala fixit, trāsmisitq;. -866.
 Sagitta rursus humi figitur, auis malo sidens, proiecto col-
 lo, & motis pennis, mox exanimata procul decidit. Populi
 admirati. Meriones secures, Teucer securiculas abstulere.
 Tum Achilles nouā hastam & nouum bouisq; capacē le-
 betem iaculatoribus proposuit. Prodiit Agamēnō, & ma-
 gnus Idomenei comes Meriones. At Achilles, Agamēnō, Achilles,
 inquit,

inquit, haud nos fugit, quantum & uiribus & etate omnibus antecellas. Quare si placet, tu lebetē, Meriones hastam accipiat. Sic dicenti obtemperauit rex Agamemnon. Ipsi lebes, hasta Merioni data, quam is Talthybio praëconi pulchrum munus largitus est.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XXIII,

TINITO certamine populus in naues
coenā curaturus diuiditur. Inde in dulcē
& omnia domitātem quietē soluitur. At
non Achilles, sed super charissimo amico
anxius, huc illuc fortis Patrocli desiderio
uertitur, quot eo socio labores, quot bella, quot maris pe-
ricula subiisset reputans, interim lachrymas fundere, nunc
in latus, nunc resupinus, nunc pronus, nunc rectus, nunc
per littus uolutari. Neq; eū auroræ supra mare ortus la-
tuit. Iunctis igitur citis ad currum equis, Hectorem ponē
alligatum, ter circum defuncti Patrocli sepulchrum tra-
xit, inde ad tabernaculum reuersus in puluere pronū di-
misit. Cuius corpus Apollo omni tabe aspersum, uiri mi-
sericordia aurea ægide operuit, ne corruptus sanie fathi-
scret. Ita ab Achille foedatum dij miserabantur, hortabā-
turq; interpretem Mercurium, ut eum surriperet. Id cæ-
teris gratum, præter Iunonem, Neptunumq;, & Mi-
neruam, quod eo mortuum Hectorem odio, quo sacrum
Ilium, Priamumq;, & Troianū populum prosequēban-
tur, Alexandri gratia, qui deabus ad se uenientibus eam
prætulit, quæ miseram ipsi libidinē pollicebatur. At duo-
decimo

decimo tandem die, dijs immortalibus Apollo huiusmodi ^{Apollo.}
 orationē habuit: Impij sane dij estis et noxij. Non ne no-
 bis boum bidentumq; & caprarum exta Hector crema-
 uit? Vos ne exanimem quidem eripi uultis, ut uxor, ma-
 ter, filius, Priamus pater, populus, cum & uideāt, & iusta
 persoluant. At pernicioso Achilli obtemperatis, cui neq;
 ingenium laudabile, neq; lene consiliū, sed seuitiam me-
 ditatur more leonis, qui & ui & superbia fretus, prædæ
 audidus, gregem inuadit. Ita ille misericordia abiecta, nullo
 pudore, nulla mouetur uerecundia, quæ plurimū humano
 generi usus & detrimētī affert. Esto ut aliquis amantiissi-
 mum uel fratrem uterinum uel etiam filiū amittat, plorat
 quidem & lamentatur, inde consolatur. Patientem enim
 Parca humano generi animū dederunt. Verum Achilles
 Hectoris cæde non contentus, eū equis alligatum circum
 charissimi socij sepulchrū trahit, cui nihil pulchrius, nihil
 satius, ne forti succenseamus. Insensibile enim terrā iratus
 ulciscitur. Huic pulchra Iuno ira succensa, Esto, inquit, Iuno.
 hoc Apollo, ut eodem honore dignos Achillem atq; He- ^{55.}
 ctorem iudicetis. Hector tamē mortalis parentis lacte nu-
 tritus est, Achilles uero immortalis, quam ego coalui, &
 Peleo uiro semper immortalibus charissimo cōiugio iūxi,
 quorum nuptijs uos interfuistis. Et tu unā infide malo-
 rum sodalis cithara insignis epulatus es. Tum nubii co-
 actor Iupiter, Iuno, inquit, noli tantopere succedere. Non ^{Iupiter.}
 eodē ambo honore dignabuntur. Hector sane omnium qui
 Ilij sunt mortalium dijs & mihi charissimus est: quippe
 qui nunquam quin mihi sacrificaret, destitit, neq; altare
 debita mihi hostia libisq; ac nidore caruit. Et licet eum is
 nobis honorem exhibuerit, non tamen quenquā eius cor-
 pus furatū ire permittemus, neq; si uellemus, clam Achille
 possit.

posset. Nam semper ei & noctes & dies adest mater. Verum enimvero si quis ad me Thetim accersat, ei instanter mandabo, ut filius à Priamo muneribus acceptis, ei Hectoreis corpus restituat. Dixit. At Iris cita inter Samum atq; asperam Imbrum, in ima cærulei maris uada nuncia delabitur plumbo similis, quod in agrestis bouis cornu mortiferum seuis piscibus deiicitur. Inuenit autem in cauo antro Thetim, quam circum aliæ maris deæ unà sedebant.

Iris.

Ipsa autem media optimum filium breui ad fœcundam Troiã periturũ deplorare. Cui astãs Iris, Surge, inquit, Theti, nam bonorum cognitor Iupiter te ad se accersi iubet. Tum alba pedes dea, Cur me, inquit, maximus deũm uelit? Vereor equidem immortalibus cõmisceri, cum meus tantis in mœroribus uersetur animus. Veniam tamen. Nõ enim temere me accersit. Sic locuta gloriosa dea, uelo se quàm nigerrimo operuit, & citis pedibus uento similem præuiam Irim sequitur, circum maris unda proscinditur. Inde ascenso cœlo, ad tonantem Iouem cæteris dijs circũ sedentibus accessit. Cui loco cessit Minerua, ut Ioui assi-

Thetis

deret. At Iuno aureo ei poculo propinãs, iocata est. Cum ergo bibisset, deũm atq; hominũ pater huiusmodi ad eam orationem habuit: Venisti ad nos Theti, quamuis iugi dolore soliciteris, neq; me fugit. Sed quid te accersi iusserim, accipe: Nouem iam dies inter immortales contentio super Hectore exanimi & Achille urbiũ expugnatore fuit. Hortabantur enim, ut Mercurium eum furatum demitterem. Verum ego absentis tui gratia, hanc Achilli gloriam reseruandam statui. Quamobrem quàm primũ te ad exercitum cõferas: tuumq; certiozem facias filium, ut ei succësuerimus, quòd tam infesto animo apud naues Hectorem ligatum teneat: cumq; si me reueretur, exoluat, iube. At

Iupiter

105

ego

ego ad magnanimū Priamū Irim demittam, ut ad Græco-
 rum classē cum preciosis muneribus ab Achille dilectū
 filium redempturus ueniat. Haud cōtempto Iouis manda-
 to, dea concita à cœli uertice ad filij tabernaculum delabi-
 tur. Quem misere amici morte mœrentem inuenit. Circū
 socij prandium parabant, mactauerantq; grandem & la-
 nigerū agnum. Assedit uenerabilis mater, & eius dextra Thetis.
 apprehensa, nomine ipsum appellās, Fili mi Achilles, ait,
 quousq; fletu & lamentis cōsumeris, neq; cibi neq; somni
 memor? Indulgendum nonnunquam etiam amice ample-
 xibus. Neq; enim uicturus es. Nam mors & insuperabile
 fatum aduentat. Sed quæ dicam accipe: Iouis ego ad te nū-
 cia uenio. Ait deos tibi & se in primis succensere, quòd
 tam infesto animo apud naues Hectorem ligatum teneas.
 Sed age' accepto precio eum soluas. Cui Achilles, Veniat, Achilles.
 inquit, qui precium allaturus est, & eum auferat, ex quo
 id mihi Olympius imperat Iupiter. Hoc factò, mater & fi-
 lius multa inuicem confabulabantur. Interea Iupiter Iupiter
 accita, I, inquit, & descenso cœlo, Ilium te conferas, & -149.
 magnanimum Priamum certiozem facias, se exanimem
 filium redempturum, si cum preciosis muneribus ad
 Achillem apud Græcorum classē ierit, neminem secum
 ducat præter præconem aliquem seniore, qui mulos
 & firmum currum regat, referatq; Ilium ab Achil-
 le exanimem. Neq; sibi timeat, Mercurium ei ducem ad
 Achillis usque tabernaculum dabimus. Quò cum ue-
 nerit, neque ipse eum interimet, neque ei quenquam ma-
 num inferre patietur. Non enim temerarius est, non
 stultus, non scelestus, sed iusta roganti obtemperabit.
 His cum mandatis uelox Iris ad Priamum inter fle-
 tus & lamenta deuenit. Filij in aula circum patrem se-
 dere,

- dere, lachrymis uestes rigare. Senex medius, tecto capite,
 & ceruice puluere suis ipsius manibus sordidata. Filia et
 nurus passim per domum flere, uolentes animo, quot quan-
 tiq; Græcorum manibus cecidissent. Accessit igitur ad Pria-
 mum Iouis nuncia. Ei ob metum trementi, paucis, Cōfide, in-
 Iris. quit, Priame, haud formides: neq; enim mali aliquid, sed
 bonum tibi à Ioue nuncium significatum uenio. Is enim si-
 ne te tui curam suscipit, tui miseretur, iubetq; inelytum fi-
 lium Hectorē, allatis preciosis ad Achillē muneribus, re-
 dimas. Solus te ad eum confer, nullo tecum comite præter
 seniore aliquē præconem, qui mulos & firmum currum
 regat, referatq; Ilium ab Achille exanimem. Neq; tibi ti-
 meas, Mercurium ducē ad Achillis usq; tabernaculum tibi
 dabit. Quò cum ueneris, neq; ipse te interimet, neq; quē-
 quam tibi manum inferre patietur. Non enim temerarius,
 non stultus, non scelestus est, sed iusta rogati obtempera-
 bit. Sic fata, repete euanuit. At Priamus accitis filiis, mu-
 lorum currum expediant sternatq; desuper iubet. Ipse in
 odoratum, cedrinum, altum, pluribus picturis distinctum
 Priamus. cubiculum descendit. Hecubaq; uxore accita, Infelix, ait,
 modo cœlitus mihi nuncius à Ioue demissus, charissimum
 filium redemptum eam, & preciosa Achilli munera dese-
 ram iubet. At tu mihi sententiam tuam dicas uelim an me
 Hecuba. Græcorum exercitui credam. His eiulans mulier, Hei, in-
 200. quit, ubi nunc sapientia tua, qua te superiori tempore i-
 stabas, & ceteris dominaberis? Et quam ratione so-
 lus in eius conspectum ire cogitas, qui tot nobis & tales
 filios interemit? Profecto ferreus tibi animus est. Quòd si
 in eius uenies potestatem, si te intuebitur impius ille &
 saeuus, nulla tui misericordia mouebitur. Sedeamus hic si-
 ne eo in luctu. Hanc ei quondam nascenti insuperabile
 fatum

quondam nascenti insuperabile fatum legem statuit, ut al
 bipedibus canibus prædæ à parentibus procul foret, à for
 ti uiro interemptus. Cuius utinã mihi iecur mordicus ab=
 sumendum daretur, ut ex parte filij cædem ulciscerer, ex
 quo intrepide pro patria pugnantem, neque timoris, ne=
 que fugæ memorem interfecit. Huic senior Priamus, No=
 li, inquit, iter meum impedire, neque mali ominis ales sis, Priamus.
 neque enim persuadebis. Nam si quis mihi mortalium uel
 uates, uel sacerdos dissuaderet, eos ut mēdaces contemne=
 rem. Ipse ego nunc deum & audiui & uidi. Ibo. Neque
 enim uerba me frustrabuntur. Quòd si me ad Græcorum
 classē fatum manet, opto ut filium meum amplexū A=
 chilles interimat, cum lachrymarum desiderio satisfacere=
 ro. Dixit, & arcis reseratis, duodecim pulchros peplos,
 duodecim simplices uestes, totidem tapetas, totidem pal=
 lia, totidem tunicas, decem auri talenta, duos fulgentes tri=
 podas, lebetesq; quatuor, pulchrū & preciosum à Thra=
 cibus sibi legatis dono allatum poculum deprōpsit. Ne=
 que enim id retinuit, qui dilectum filium redimere desi=
 derabat. Troianos autem à regia contumelijs prosequēs, Priamus.
 Abite, inquit, perditī ac flagitiosi, non ne uobis domi sa=
 tis luctus est? Quid mei curam suscipitis? Profecto cordi - 240.
 uobis est, quòd ijs me doloribus de optimi filij cæde Iupi=
 ter cumulauerit. Inde quam iacturam fecerimus cognosce=
 tis. Verum antequam dirutam atque euersam hanc urbem
 uideam, inferos subire statuam. Simul hæc dicens, sceptro
 eos agere. Illi irato seni cedere. Accitis ergo filijs Pria=
 mus, Heleno, Paride, Agathone, Pamnone, Antipho=
 ne, & uoce insigni Polite, præter hos Deiphobo, Hippo Priamus.
 too, Agauo: his inquam nouem Maturate, inquit, perdi=
 ti & infames filij. Vtinam omnes pro uno Hectore occi=
 E dissestis.

dissetis. Heu me miserum, ex quo optimos filios genui, quorum nullum mihi relictum uideo, neque pulchrum Nestora, neque equorum studiosum Troilum, neque Hectorem, qui pro deo inter uiuos, neque mortali patre, sed deo genitus uidebatur. Hos Mars perdidit. Ignauum autem, mendaces, saltatores, choreæ gnari, agnorum hædorumq; publici raptores, superant. Adhuc currum parare, & ijs muneribus parare cessatis, ut iter aggrediar? Illi patris minas ueriti, continuo currum expediunt. Sternunt iugum buxino umbilico insigne, & clauis compactum à passillo corripunt, nouem ulnarum funem alligant, cuius alterum caput temoni, alterum anulo impliunt, terq; circumductum nexu firmant. Inde ex pulchro cubiculo dona quibus Hector redimeretur allata, curui imponunt. Cui robustissimos mulos à Mysijs Priamo dono datos, equos autem sub patris iugum, quos ille ad pulchrum præsepe alebat, iungunt. Paratis in hunc modum omnibus, Priamus & præco de itinere consulebant.

Hecuba. At Hecuba anxia, lene merum aureo in poculo afferens, ut poti abirent, Hoc Priame, inquit, Ioui patri libato, & reditum ab hostibus precator, postquam eundi tibi sententia me inuita sedet. Precator inquam Idæum Iouem, qui tota urbe conspicitur, ut amantiſſimam alitum, cuius maxima uis est, repente dextram ad te nunciam mittat, ut ea uisa ad citas Græcorum naues fidenter accedas. Quam nisi propiciam miserit, minime tibi eundum censeo. Cui speciosus Priamus, Hoc, inquit, coniunx haud tibi desideranti negabo. Aequum est, ut Ioui ad ueniam impetrandam supplicemus. Et ancillæ Tamiæ puram manibus aquam dare iussit. Quæ mox pelui arrepta, scite demandatum sibi munus obiit. Lotus, accepto à coniuge poculo,

poculo, sublatis in cœlum oculis, in medio his uerbis uinũ
 libauit: Iupiter Idæe deorum maxime, da ut amico meo Priamũ
 misericordiam animo Achilles accipiat. Mitte amantissimam
 tibi alitum, cuius maxima uis est, repente dexteram, ut
 ea uisa, ad citas Græcorum naues fidẽter accedam. Sic fan-
 tem audiuit consiliator Iupiter, continuoq; perfectissi-
 ma uolucrum, fulua, uenatica, quam Percnon uocant,
 supra urbem dextra apparuit. quanta autem alta cubicu-
 li ianua, quam uir locuples clauis obfirmauit, tantæ eius
 utrinque alæ patebant. Qua uisa letati sunt. Tum festi-
 nus senex fabrefacto curru per aulam & reboantem testu-
 dinem agitur. Primi muli quadrigã traherant. Hanc au-
 rigã gnarus Idæus agere: ponẽ senex flagello equis im-
 peritare: amici omnes sequi complorantes, ac si in mani-
 festum proficisceretur exitium. Cum uero ab urbe in cam-
 pum descendissent, mox & filij & generi domum redie-
 re. Ipsi autem per campum maturantes, nunime Iouem la-
 tuerunt, qui senem miseratus, dilectum filium Mercu-
 rium his uerbis alloquitur: Tuum est Mercuri potissi- Iupiter.
 mum, ut Priamum ad Græcorum classem comiteris. Audi- 335
 sti. Cum placuerit, iter arripe, deducas eum, ut nemo Græ-
 corum uideat aut norit, priusquam ad Achillem peruene-
 rit. Paruit dicto interpres Mercurius. Mox pulchra, im-
 mortalia, aurea talaria pedibus nescit, quæ eum supra
 mare, supra immensam terram, uento similem deserunt.
 Capit & uirgam, quæ hominum oculos, cum libet, &
 somno demulcet, & somnolentos excitat. Sic ad Troia-
 num agrum & Hellepontum regio iuueniam summa
 cum gratia pubescenti simul delabitur. Iam Priamus ad
 magnum Ili sepulchrum tenebris iam terrã operientibus,
 iumenta ad fluuium, ut biberent, sisti iusserat. Tum præ-

co Mercurio cominus uiso, prior ad Priamum conuersus,
 Idæus. Consule, inquit, sapientis Dardani proles. En periclitamur. Virum uideo. Breui nos perituros suspicor. Sed age, aut fugiamus, aut ad eius genua procidentes, ut nostri miseretur, oremus. Tum senex perturbatus est, & præformidine steterunt comæ, & languentibus membris obstupuit. At Mercurius opportune accedens, manu seni data,
 rcurius. Quò pater hæc, inquit, iumenta per almam noctem agis, quando mortales omnes quieti indulgent? Non ne formidas uiolentos trucesq; qui propè adsunt, Achiuos? Quorum si quis te per obscuram noctem tot sarcinas trahentem offenderit, quid animi tibi futurum putas? Non tu iuuenis es, neque comes tuus neq; ad propulsandam iniuriã idoneus, si quis te prior appeteret. Ego autem non modo nihil tibi mali inferam, sed illatum propulsabo: quippe
 riamus. qui in te patrem effingo. Cui senex, Vera dicis fili. Sed adhuc deorum mihi aliquis prospicit, qui te talẽ mihi obuium misit, qui mihi dux esses. Es enim & robusto corpore, & specie pulcherrima, & animo sapienti. Beatis sane parentibus natus es. Ad quem iterum Mercurius: Recte dicis senior, sed id mihi aperias uelim, quò nam ornatus istos pulcherrimos feras, an ad longinquas nationes, ut tibi salui sint: an omnes metu Ilio deserto aufugitis, cum fortissimũ filium amiseritis, neq; Græcorum bellum remittitur. Ad hæc Priamus: Quis tu es optime iuuenis, quibus ueritatem parẽtibus progenitus, qui filij mortẽ sic nosti. His Mercurius, Tẽtas me pater, inquit, qui me de clarissimo Hectore percõtaris: eũ ego in confertissima pugna uidi, cum ad naues actos Achiuos ferro prosterneret, eũq; admiratus sum. Neq; enim Achilles Agamemnoni iratus in prælium descendebat. Huic me comitem Myrmidonum genere eadẽ
 uexit

uexit nauis. Pater mihi Polyctor admodum locuples, &
 ut tu, iam in seniū uergens. Sex ei sunt filij, ego septimus,
 cui sorte hæc obtigit expeditio. Modo huc ueni à nauibus: mane Achiui circum urbem ad pugnam aderunt, Aegre ferunt principes nostri tā diu frustra his in castris desedisse. Tum senior inquit: Si Achillis comes es, uera mihi Priamu
 narres, oro: an huc apud naues filius meus iaceat, an membratim concisum canibus absumentum Achilles dederit.
 Cui Mercurius, Senex, inquit, neque canes, neque alites Mercur
 eum adhuc attigerunt. Iuxta naues iacet in tabernaculis.
 Et iam duodecima dies agitur. Neq; fathiscit corpus, neque quæ nuper interemptos laniant alites, eum appetūt. illum autem illucescente die circum amici exanimis sepulchrum immisericorditer trahit. Neq; tamen tabo absumitur. Mirabilis uisu, pulcher adhuc, & tanquam nuper cæsus. Cruore aspersus est, & omnia rubescūt uulnera. Multi exanimem telis appetierunt: ita dii immortales mortui filij tui curam gerunt, quoniam eos amico prosecutus est animo. His uerbis gauisus senex, respondit: Fili, profecto Priamu
 bonum est dijs immortalibus sacrificia offerre. Nunquam enim meus Hector, dum uixit, deorum oblitus est. Ideo ipsius ne in morte quidem sunt immemores. Sed age hoc à me poculum accipe. Hinc me eripe, & dijs fauētibus dux mihi esto, dum ad Achillis tabernaculum perueniam. His Mercurius: Tentas me senior, ait: & ego si iuuenis sim, Mercur
 non tamen mihi persuadebis, ut munus aliquod inscio Achille accipiam. eum & timeo, & ex animo uereor, ne fur ti arguar, & aliquid mihi mali impendeat. Tibi autem ducem me ad clarum usq; Argos uel nauis uel pedestri itinere exhiberem, quod reprehensurum arbitror neminem. Dixit, & opportune currum & iumenta magna ui impulit.

pulit. Et captis habenis, magnas eis vires afflauit. Sed cū ad turres nauū & fossam peruenissent, custodibus adhuc de cœna curantibus, somnum indidit Mercurius. Inde a motis uestibus, Priamum cum numeribus & curru ad altum Achillis tabernaculum duxit. Id Myrmidones ex a biete regi constructū, cœno texerant. Circum autem magnam aulam ligneis furcis incumbentem & solam abiegnā portam fecerant, quæ à tribus claudebatur, totidemq; magna clauī aperiebatur. Achilles uero solus id muneris obibat. Introducto igitur Priamo, & descenso equo, Mercurius, Ego, inquit, Priame, Mercurius deus immortalis à patre tibi dux missus sum. Nunc discedam, ne Achilles uideat. Haud enim fas est immortalem deum tam facile sese mortalibus uidendum exhibere. At tu introgressus, Achilles apprehensis genibus, per patrem, & bene comatam matrem et filium precare, ut ad misericordiam moueatur. Ita clara uoce locutus, altum cœlum repetit. Tum Priamus in terram desiliens, Idæo ad iumentorum custodiam relicto, rectā tabernaculum ingreditur, ubi Ioui amicus Achilles cum socijs sedebat. Heros uero Automedon, & bellicosus Alcimus mensæ ministrabant. Iam enim nondum mensa amota cœnarant. Nemo ingredientem uidit. Qui Achilles apprehensis genibus, & homicidis filiorum manibus exosculatis, procubuit. Quemadmodum autem cum quispiam male in patria rebus actis interfecto homine ad alium populum fugit, omnes eum admirantur, ita

riamus. Achilles & socij mutuo se contuentes, Priamum: qui Achillem his uerbis affatur: Recordare grandæui patris tui fortissime Achille, quem in exitioso senectæ limite, ut ego sum, fortasse uicini populantur, & qui iniurias propulset habet neminem. Sed profecto cum te uiuere intelli-

git,

git, letatur: speratq; charissimum filium, Troia redeun-
 tem, se in dies reuisurum. Verum ego infelicissimus, filios
 optimos habui, quorum mihi nullus superest. Fuerunt e-
 nim quinquaginta, & ex eadem matre decem & nouem,
 ex alijs alijs, cum uos huc appulistis, quorum plerique bre-
 ui in praelio ceciderunt. Qui autem mihi patriæ defensor
 erat, hūc tu nuper strenue pro patria pugnantem intere-
 misti, cuius redimendi gratia multis ad te cum muneribus
 uenio. Reuereare deos Achille, et mei misericordia mouea-
 re, tui genitoris recordatus, quo ego longe miserior ea
 perpeffus sum, quæ nondum mortalium alter. Os ego ad
 filij interfectoris manum osculaturus admoui. Hac ora-
 tione lachrymas illi desiderio patris excusit: amboq;
 hic miserabiliter Hectorem filium ad Achillis pedes pro-
 stratus, ille patrem & Patroclum, plorabant, ut etiam
 lachrymas alijs excuterent. Sedato fletu, Achilles eue-
 stigio surgens, eum manu apprehensa placide erexit, ca-
 numq; & caput & barbam miseratus, eum breuibus affa-
 tur: Ah infelix, tam multa mala perpeffus, quonam pacto
 huc ad Achiuorum naues uenire, & eius conspectum qui
 tot & tantos filios tibi interemit, ferre potuisti? Fer-
 reus profecto es. Sed age hoc in solio sedeas, dolores
 tristi animo premamus: neque enim ulli usui sunt ni-
 mij fletus. Sic neuerunt dij miseris mortalibus, ut in mœ-
 rore uiuendum sit. Ipsi omni carent tristitia. Duo enim
 dolia in Iouis limine sidunt plena munerum, quæ nobis
 danda cōstituit, malorum alterum, alterum bonorum. Ex
 quibus Iupiter nunc mala, nunc bona exhibet. Cui mala,
 eum ad iniuriam exponit, ut in miseria uitam agat. Vi-
 uit enim neque dijs neque hominibus honoratus. Ita Pe-
 leo patri dij bona multa largiti sunt ab ipsis natalibus.

Achilles.

E 4 Omnes

Omnes enim fortuna diuitijsq; superabat, dominabatur Myrmidonibus, & mortali immortalem dederunt uxorem, non tamen à malo immunem reddiderunt, quippe cui nullam domi sobolem præter me breui moriturum, neq; senectam uisurum præstiterunt. Nam à patria longe abssum, te & tuos persequens. Te quoq; beatum quondam audiebamus, quantum Lesbos iam beati uiri solum, & supra Phrygiam magnus Hellepontus diuidit. His te opibus ac liberis munitum prædicabãt. Verum postquam hac te dii calamitate affecerunt, semper circum urbem & pugnae et caedes deseuierunt. Comprime iuges lachrymas. Neq; ulli usui filio dolores erunt, neq; in uitam restituet, cuius aliud

Priamus. malum accumulabitur. Cui uenerabilis senex: Ne iube Iouis alumne, ut sedeam, quoad Hector in tabernaculo insculpatus iacet. Sed solue eum quaeso, ut uideam, & accipe quæ affero munera, quibus oro in patriam reuersus frui re, cum me uiuere & aetherea aura uesci finis. Hunc tor-

Achilles. ue aspiciens Achilles, Ne me, inquit, horteris senex, uolo eum soluere. Venit ad me mater marini senis filia cum Iouis mandatis. Et iam mente concipio, neque me latet, aliquem tibi deorum huc ducem fuisse. Neque mortalis quisquam, ne iuuenis quidem, in hostilem exercitum uenire ausus esset. Non custodes latuisset, non portas facile reserasset. Quare noli animo ulterius dolorem fouere. Non ego te senem, quamuis supplicem, hinc dimitterem, nisi quoniam nolo irrita Iouis madata facere. Pertinuit Priamus, & dicto paruit. Ille autem leonis more profiliens, Automedonte & Alcinoos, quos omnibus post Patroclum præferebat, comitibus, tabernaculo egreditur. Iumenta à iugo dissoluunt, & introducto præcone pro Hectore preciosa munera è curru in tabernaculum deferunt, duobus pallijs tantum

tantum & tunica illic relictis, quibus exanimis operire=
 tur, iussitq; ancillis, ut procul ablatum lauarent, & oleo
 ungerent, ne eo uiso Priamus nimio dolore conficeretur.
 Quibus peractis pallio & tunica opertum ipse Achilles
 lecto, socij super currum lectum composuerunt. Tum
 Achilles gemitibus, Amice, inquit, Patrocle, ne mihi suc=
 censeas oro, si apud inferos generosum Hectorem charo
 me patri reddidisse audies: præmia nanq; mihi haud con=
 temnenda attulit, quæ tecum partiar, ut decet. Hæc cum
 dixisset, in tabernaculum reuersus, pulchro, unde surrexe=
 rat, solio è regione Priamo assedit, eiq; Filius, inquit, tibi
 soli senior ut iussisti lecto compositus est. Sub aurora eum
 & uidebis, & in patriam referes. Nunc corpora curanda
 sunt. Nã & pulchricoma Niobe post duodecim in atrio
 liberos interemptos, cibi recordata est. Erant ei nanq; fi=
 lia sex, & totidem adolescentes filij. Hos argenteo arcu
 Apollo, illas Diana confecerunt, Niobæ irati, quòd se pul=
 chræ Latonæ æquiparauerat. Illa enim duos duntaxat fi=
 lios, hæc se multos peperisse iactarat. Hi autem duo illos
 omnes interemerunt, quos nouem dies insepultos (neque
 enim erat qui sepeliret, cum populū omnem Iupiter uer=
 tisset in lapides) decima autem die dij superi humari mā=
 darunt. Illa igitur post lachrymas cibum cepit. Nunc
 autem desertis in montibus apud Sipylum lapidea uisi=
 tur, ubi nympharum, quæ circum Acheloum choreis se
 oblectant, thoros esse ferunt. Ibiq; licet in lapidem ob=
 durata, deorum flagella perpetitur. Quare age gloriose
 senex, cibum & nos capiamus. Inde filiū multis cum la=
 chrymis & luctu Ilium referes. His dictis, albam ouem
 mactauit. socij pelle direpta scite in frustra secuerunt, inde
 infixas ueribus igni torruerunt. Automedon panem è ca=
 -670.

E 5 lathis

- lathis in mensa disposuit, carnē Achilles discidit. Sic manus ad proposita porrigebant. Cum igitur potus & cibi desiderio satis fecissent, Priamus Achillem, quātus quamq; dijs similis esset, Achilles contrā Priami speciem & faciendiam admirabatur. Cum sic alter alterum quadam intuetur et uoluptate, prior ad Achillem Priamus, Iube, inquit, Iouis alumne, ut iam quietem capiamus. Nondum enim ex quo tuis manibus filius cecidit, conniuerunt oculi, sed semper & ingemo & discrucior, & domi in puluere uolutor. Nunc primum ex eo & cibum cepi, & nigrum uinum bibi. Tum Achilles socijs atq; ancillis iussit, ut in cubiculo lectos uarijs & purpureis stragulis atque tapetibus sternerent. Illæ prope ex atrio cum lumine duos lectos strauerent. Inde cauillatus Achilles, Extrā, inquit, amice dormias, ne quis Græcorum consiliator, qui mihi semper, ut opus est, assident, te per obscuram noctem uisum, regi mox Agamemnoni refrat, cogarq; ut hæc munera restituam. Sed age hoc plane mihi dicas uelim, quot dies Hectori funera acturus sis, ut tot ego nostros à prælio contineam. Cui senex, Si placet, inquit, ut filio iusta persoluam (nosti enim nos intra mœnia conclusos, & cæduam syluam procul abesse, & Troiani plurimū timent) nouem dies eum complorabimus, decimo humabimus, & epulo populum accipiemus, undecimo desuper sepulchrū construemus. Postridie uero, si placuerit, pugna committetur. Ad hæc iterum Achilles, Esto ut iubes Priame. Producam in hoc tempus præliū. Et sic data dextra, ne quid timeret, confirmauit. Dormitum itaq; ierunt. Priamus & præco multa animo uolutantes in uestibulo: Achilles autem in conclauī firmissimo cum pulcherrima Bryseide. Iam & alij dij & homines mollem quietem carpebāt, at

non

on Mercurius. Volutat enim animo, quonã pacto Priam
 sacris in seijs custodibus è castris emitteret. Asstitit
 itur supra eius caput, his uerbis locutus: Non amplius Mercurius.
 bi curæ est Priame, quomodo hic inter hostes quiescas,
 stquã dimissus es ab Achille? Nunc pro redimendo
 io multa largitus es. Pro te autem uiuo ter tantum, qui
 perstites sunt filij, darent, siquidẽ & Atræi filius Aga-
 memnon & alij scient Græci. His uerbis perterritus se-
 ex, exurgere præconem iubet. Ipse deus iumenta currui
 agit, eaq; pedetentim per exercitum agit, ne sentian-
 r. Cum uero ad uorticosi Xanthi, quem immortalis ge-
 nit Jupiter, uadum peruenissent, Mercurius in cœlum
 auit. Et iam purpurea aurora per uniuersam terram
 fundebatur. In urbẽ igitur cum fletu exanimem retu-
 runt. Neq; quisquam Priamĩ reditum prior, quã Ve-
 ri similis Cassandra persensit. Ipsa patrem in curru, &
 mosum præconem & Hectorem super mulis in lecto
 animem uidit. Mox in fletum prorupit, clamauitq;: Si
 ando Troiani redeunte à pugna Hectore letabamini, Cassandra.
 hic quaeso qualis refratur, aspiciate. His uerbis uniuersa
 700.
 immota est ciuitas. Nemo doloris expers fuit. Occurre-
 nt in porta redeuntibus, & charissimã uxor, & uene-
 bilis mater. Et in currum prouentes, exanimem com-
 orante populo amplexabantur. Sic ante portam ad solis
 occasum in lachrymis perstitissent, nisi è curru senex
 cederent, dum iumenta transirẽt, imperasset, inde domi-
 tu explerẽtur. Facta eundi copia, regiam ingressi, lecto
 reumatibus distincto exanimem posuere. Tum cantores
 bile carmen orsi sunt, complorãtib; mulieribus. Inter
 as Andromache bellicosi Hæctoris caput amplexa, Mi
 Andromache.
 inquit, sic me in ætatis flore, & quem miseri genuimus
 puerum

puerum, reliquisti? quem ego impubem haud dubito euas tu
 surū. Prius enim hæc ciuitas excidetur. Nam tu & eum uere
 & castas nurus, & Troianam iuuētutem custodiebas, las. I
 borabas, & seruabas. Hæ nunc breui, & ego unà miser. N
 in Græcorum naues abstrahemur. Tu autem fili, uel mme
 sequeris, ubi te indigna sæuo sub domino perpetieris, ueibu
 Græcorum aliquis tuo fortasse patri iratus, quòd aut fr
 trem filium ue aut patrem interemerit, arreptum te è turā m
 ri graui morte præcipitem dabit. Siquidem multi Achien su
 uorum Hectoris manibus terram mordicus oppetierunt actis
 Haud enim mitis erat in confertissimo prælio pater tuus uen
 Propterea eū Troianus populus tota urbe innumeris proxiā.
 sequitur lachrymis. Tu autem mi Hector incredibile patris su
 rentibus tuis luctū, & mihi in primis relinquis. Non mihi strid
 extremum spiritum agens, è lecto dextram dedisti. Nihil unum
 mandasti, nihil monuisti, qui perpetuā tui memoriā mihi mect
 in lachrymis agenti reliqueris. Inde complorātibus currit, e
 Hecuba. Etis, Hecuba, Hector, inquit, filiorū dilectissime, dijs prouum
 747 fecto amicus eras, qui tui curam etiam in morte habueris dibu
 Alij ab Achille capti filij, trans mare, aut Sami, aut Im te
 bri, aut in Lemno infidi portus uenierūt. Tu nunc imp
 ferro interemptus, cum te circū Patrocli quem interem
 sti sepulchrum Achilles distraxisset, neq; eum suscitasset
 ad nos recens & incorruptus relatus, iaces in atrio, il
 similis, quem arciger Apollo pijs sagittis cōcitatus inter
 Helena. fecit. Tertia Helena fletu suo omnibus in fletum prouum
 pentibus, Hector, ait, mihi affinium omnium amantiſſima
 siquidem formosus Alexander spōsus mihi est, qui me hu
 aduexit, utinā prius ipsa periſſem. Iam uigesimus annu
 agitur, ex quo huc applicui, quibus non modo malum, e
 ne molestum quidem abs te uerbum audiui. Sed siue fore
 ra

subito euras tuae siue fratres, uel socrus, uel socer, in me grauius lo-
 u & eum erentur, modestia tua & lenitate contumelias cohibe-
 diebas, las. Idcirco ego nunc te desleo, & me miseram relictam do-
 unam miseram. Neque enim alius mihi benignus aut amicus superest.
 fili, uel matrem a me abhorret. Hoc pacto & ipsa & alij lamen-
 tetur, uelibus, senex Priamus, Afferatis nunc, inquit, Troiani li- Priamus.
 ad aut fratres, neque formidetis Graecorum insidias, siquidem Achilles
 me te est tuum me a classe dimitteret, ante duodecimum diem nihil
 multi Achilensuros Graecos mihi pollicitus est. His auditis, populus
 petierunt ut ad plaustrum bobus & mulis, ad portam in unum
 oater tuum ueniunt, & nouem diebus immensam coegerunt ma-
 neris priamam. Decima illucescente die, elatum Hectora cum eiula-
 redibilem summam pyra composuerunt, ignemque subiecerunt.
 Non multo post ad bustum Hectoris congregati omnes, ignibus
 isti. Nihil enim nigro uino extinctis, alba ossa fratres sociique pijs
 toriam multo antea ora lachrymis lecta in aurea urna condi-
 tibus curant, eamque purpureis mollibusque uelis operant quam-
 dijs primum defoderunt, & crebris magnisque munierunt lapi-
 habuerunt. Interea exploratores passim, ne quid Graeci
 tentaret, speculabatur. Hoc perfecto in urbem
 reuersi, unam omnes in Priami Ioue ge-
 niti regia lautis expulis accipiuntur. Ita bellicoso Hectori
 sepulchrum constru-
 ctum est.

FINIS.

INDEX IN HO

MERILIA=

D A.

A Camas quorū præfectus, & à quo occisus 49. 50. 313 Achilles iratus, dona Agamēnonis aspernatur 173 Achilles exercitū in quinq; ordines distribuit 307 Achilles Aeneam aliquādo in fugam uertit 378 Achilles Agamemnonem in uasurus gladio à Pallade ab incepto retrahitur 10 Achillis arma capta ab Hectore 333 Achilli arma noua à Vulcano facta 357 Achilli dona noua asseruntur à matre 360 Achilles cithara canit 166 Achillis cum Agamemnone cōtrouersia 8. & deinc. Achillis cum Agamemnone reconciliatio 361 Achillis coma ab ipso incisa 412 Achillis cū Aenea congressus 374	Achillis clypeus qualis fuerit 357 Achillis cassis & thor. 360 Achilles duodecim iuuenes Troianos deligit, quos mactet ad sepulchrū Patrocli defuncti 383 Achillis equi dolent ac illa chrymantur 338 Achilles Xanthum equum alloquitur 370 Achilles crepto sibi Hectorē, complures alios occidit 383 Achilles Græcorum omnium fortissimus 41 Achilles Apollinem quē uocet iratus 397 Achilles Hectorē fugat circum urbem Troianā, tandemq; occidit 40 Achilles Hectorē currui perforatis pedibus alligatum ad naues trahit 401 Achilles Hectorē circū Patrocli ab Hectore occisum trahit sepulch. 409. 42

I N D E X.

<p>O ualis fue 357 hor. 360 iuuene it, quo chrū Pa 388 at ac illa 338 n equum 370 i Hecto ios occi 38 m omni 4 n qui uo 397 ūgat cir ianā, tā 40 urrui pe alligati 40 circū Pa re occisi 409, 42 Achille</p>	<p>Achilles indignabundus sce ptrum humi deijcit 12 Achilles in Xantho seu Sca mandro fluuio plurimos Troianos occidit 385. & deinceps Achilles Myrmidones in bellum hortatur 386 Achilles nec muneribus, nec precibus legatorū recōci liari potest 173. & deinc. Achilles Patroclum ad Ne= storem mittit 222 Achillis oratio ad Iouē pro Patroclo 309 Achillem Pallas nectare & ambrosia cōfirmat 368 Achilles pro fossa se osten= dens, Troianis timorem incurtit 351 Achillem Vulcanus liberat ab inuadēte Xantho, seu Scamandro fluuio 389 Achilles ad Græcos princi= pes 414 Achilles in honorē Patro= cli ludos instituit 415 Achilles Priamum prostra= tum erexit 439 Achillem Xanthus fluuius, sive Scamander ab occi= dendis Troianis remora= tur 388 Actee cuiusmodi deola 347 Adrastus ubi olim regnarit 43 Adrastus & Amphius (aliās Amphion) quorū duces inter Troianos 49 Adulteriorum Iouis catalo= gus 275 Aegæon quibus alijs nomi= nibus appelletur 17 Aemulatione uirtus cogno= scitur 250 Aeneas quorum inter Tro= ianos dux 49 Aeneas ab Apolline morti subducitur 95 Aeneas à matre Venere li= beratur, ne Diomedis ma= nu intereat 92 Aeneas Aphareū occid. 258 Aeneam cū Achille cōgres= sum, liberat diuersæ fā= ctionis Neptunus 378 Aeneas cum Idomeneo cō= gressus 256 Aeneas fugatus aliquādo ab Achille 375 Aeneas genus, ac genealo= giam suā explicat 376 Aeneas</p>
--	--

I N D E X.

Aeneas suafu Apollinis in Achillem tendit	373	mientibus, somnū oculis capere non poterat	186
Aeneam Troiano excidio supereffe, fato decretum erat	377	Agamemnō cū Nestore & reliquis Græcorum prin- cipibus noctu consultat	
Aeneas quorum filius	49	192. & deinceps	
Aetolorum naues quot	44	Agamemnon cōplures occi- dit	207. & deinc.
Aetolorum principes Me- leagrū adeunt	181	Agamēnonis descriptio	57
Aethon equus Hectoris	147	Agamemnonis fugam sud- det	160. & deinc.
Aethe equa	416	Agamemnon Græcorum o- mnīū emīnētīssimus	743
Agamemnon somnium suū exponit	26	Agamemnon Hiphidamāta occidit	212
Agamemnonis sceptrū un- de	28	Agamemnon saucius è pu- gna discedit	213
Agamemnonis priuatæ co- piæ, & naues	43	Agamemnon suos partim laudās, partim increpās, in prælium hortatur	73.
Agamemnō suos hortari nō desistit	98	& deinceps	
Agamēnonis apparatus ad bellum	205	Agapenor quorū princeps, & cuius filius	44
Agamemnonis cum Achille contentio	s. & deinc.	Agæue quidnam deæ sit	347
Agamemnonis cum Achil- le reconciliatio	361	Agenoris cum Achille con- gressus	396
Agamemnon summos Græ- corū principes in conui- uium uocat	38	Aiacis Oilei descriptio, co- piæ, & naues	41
Agamemnon amplīss. donis uult placare Achillē	164	Aiacis Telamonij copiæ, & naues	42
Agamemnon cæteris dor- =			Aiax

I N D E X.

Aiæx Telamonius Simoisio	nere	63		
occidit	81	Amathia quæ dea	347	
Aiæcis Telamonij et Hectoris	singulare certamē quibuscumque	134	Altitudo cœli iuxta Homerum quanta	23. 24
Aiæx uolentes iniicere nauibus ignē, occidit	301. 302	Amorum lenocinia in baltheo Veneris	272	
Aiæx Telamonius & Hector in singulare descendunt certamen	134	Amphimachus quorū dux	51	
Aiæx & Hector mutuis se honorāt (dirēpta pugna singulari) munerib.	136	Amphinome. quid deola sit	347	
Aiæx Hectorē uulnerat	277	Amphithoë deolarum marinarum una	347	
Aiæx Telamonius cū Ulyse in palæstram descendit	424	Amphius quorum dux	49	
Aiæx multis cæsis tandē aliquādo Hectoris interuentu in fugā uertitur	220	Anchisæ genealogia	376	
Aiæx post Achillem Græcorum fortissimus	48	Andromaches querula oratio ad maritū suū Hectorē exeuntem in prælium	122	
Aiæcis uirtus in tuendo Patrocli corpore	331	Animā semel efflatam, nunquam remigrare	175	
Alcimedon quis, & cuius filius	309	Antenor Helenam reddendam censet	138	
Alexander prouocat fortissimum quemq;	52	Antilochus equestri certamine Menelaū uicit: nō uirtute tamē, sed astu	418	
Alexander decernitur pugnare cum Menelao	59	Antiphus quorum dux, & cuius filius	51. 82	
Alexander liberatur à Veneris		Aper deuasans agrum Calydonium.	180	
		Apollo Agenorem liberat, ne occidatur	396	
		F Apollo		

I N D E X.

Apollo à Diana reprehensus, nihil respondet	393	Arcesilai copiae, & naues	41
Apollinis aliquot epitheta	5. 19	Archilochus quorū dux	49
Apollo Aeneam liberat	95	Argiuorum duces & naues	42. 43
Apollini committitur Hector	287	Arion equus	417
Apollo boues Laomedontis paut	393	Ars quid possit	416
Apollo citharam pulsat in deorum conuiuio	24	Ascalaphus cuius filius, & à quo occisus	163. 257
Apollo cū Neptuno in singularare prodire certamen recusat	393	Ascalaphi copiae, & naues	41
Apollo Græcis cur pestem immiserit	5	Ascanius quorum dux	50.
Apollo Græcis placatur	20		501
Apollo Hectorem saucium, instauratis uiribus, ad redeundum in prælium hortatur	287. & deinc.	Asius Hecubæ frater, quorū dux	50
Apollo Troianos ad redintegrandum prælium hortatur	82	Asij temeritas, et mors	233.
Apseudes cuiusmodi dea	347		254
Aquilæ augurium	235	Assaracus cuius filius, cuius uerue pater	376
Arcadum princeps quis, nauesq; quot	43. 44	Astyanax Hectoris filius	408
Arcesilaus quorū princeps	41	Astyoche quorū mater, cuius filia, & à quo stuprata	41.
		Ate Iouis nuncia	363
		Atheniensiū dux et naues	42
		Augias Epiorum rex	224
		Auguria Hector contemnit	236
		Augurium optimū, pugnare pro patria	237
		Automedon	

I N D E X.

Automedon quis, & quid egerit	307. 339. 369	Castor equorū domitor	38
B		I3	
Balius equus Achillis	307	Cebriones seu Cebrion eius frater	324
Balteus Veneris, in quo res	272	Cebrionem Patroclus occidit	324
Batica quid	49	Centimanus gigas	17
Bellerophontis fabula	114.	Certamen eorum qui cursu pedum contendere uel lent	425
	115	Certamen telis certantium	426
Bœotiorum principum catalogus	41	Certamen sagittariorū	427
Bonarū mentium est retrahere sententias	286	Certamen disco certantium	427
Briareus	18	Certamen iaculatorum	427
Bryseis ab Achille aufertur	15	Certamen pugilum	423
	367	Cestus Veneris cuius efficitur	272
C		Chimææ descriptio	115
Calchas monstrū Græcis uisum interpretatur	36	Chryse ad Apollinem preces	5
Calchas uates causam aperit pestis	7	Chryseis redditur patri	14.
Callianassa deola marina	347		18
Callianira	ibidem	Chromis quorum dux	50
Calliope aliæq; sorores ab Homero inuocantur	3	Ciconum princeps quis	50
Calydonius aper	180	Cillæ præses Apollo	5.19
Capys cuius filius, cuius uel pater	376	Cithara Achillis, cuius antea fuerit	166
		Cleopatra cuius uxor, quorum	

F 2 rum

I N D E X.

rum'ue filia	181	Deorū domus distincta	24
Clitius (aliās Clitus) cuius		Deorum dona nemini obij-	
filius	376	cienda	53
Clonij copiae & naues	41	Deos in concilium uocat in	
Clymene qualis dea	347	stitia	370
Contentionis siue perui-		Deorum inter se pugna &	
ciae descriptio	79	conflictus	391
Coon cuius filius, à quo oc-		Dexamene dea quae	347
cisis	212	Dij alij alijs fauent	371
Cretensium princeps quis,		Dij pro uolūtate augēt uir-	
nauesq; quot	44	tutes minuuntq;	376
Curetum & Aetolorū cer-		Dij quāuis natura dignio-	
tamen	180	res nobis placantur	178
Cursorum certamen	425	Dij facile ab hominibus di-	
Cymodice cuiusmodi dea		gnoscentur	245
347		Dij alijs alia conferunt	
Cymothoë qd dea sit	ibi.	263	
D		Dij non omnia uni dant	
Dardani genus, & equae		76	
quot	376	Dij exanguēs & immorta-	
Deorum aduersus Iouē con-		les	92
iuratio	17	Dij complures ab homini-	
Deorum corpora citius sa-		bus uulnerati	93.94
nantur	109	Dij super Hectoris sepultu-	
Deorū alij cōtra alios stant		ra inter se contendunt	
in praelio	371.372	428.429	
Deorum concio, seu concii-		Diana aprum immittit in	
lium	66.370	agrum Calydonium	180
Deorum diuersa studia er-		Diana Apollinē increpans,	
ga Troianos & Græcos		ab Iunone uerberatur	
371		393.394	

Difficile

I N D E X.

Difficile est uni pugnare cū multis	379	Diomedes Martem uulne rat	108
Diomedis copiae & naues	42	Diomedem Pandarus uulne rat	86
Diomedes à Pandaro uulneratur	86	Diomedes Pandarum occidit, Aeneā quoq; occisurus, nisi eū occulisset Venus	91.92
Diomedes cum Sthenelo au riga	78.90	Diomedes quanquam inuitus, tamen Nestoris persuasione in fugam uertitur	146
Diomedes obstupefactus, suos alloquitur	100	Diomedes Venerem ipsam uulnerat	92
Diomedis & Glauci permutatio	117	Diomedes uictor in equestri certamine	418
Diomedes Mineruam inuocat	195	Disci certamen	426
Diomedes Hectori attonito insultat	214	Dinamene dea qualis	347
Diomedes Agamēnoni fugā suadenti refragatur	161	Dolia duo in limine Iouis	439
Diomedes à Paride uulneratus, pugna excedit	216	Dolon explorator accessurus ad Græcorum castra, ab Vlysse et Diomede intercipitur	197
Diomedes Aeneam et Pandarum expectat	90	Dolō Rhesum prodit, mox interficiendus à Diomede	199
Diomedis & Glauci congressus	113	Doris quid	347
Diomedes et Vlysses exploratum eunt	194	Doto quæ dea sit	347
Diomedes etiam saucios in prælium ire uult, neceitate cogente	270	Dryas (alibi Dryus) qualis quantusq; uir	13
Diomedes Palladis auxilio multos occidit	87		

F 3 Elaphe

I N D E X.

E			
Elaphenor quorū dux,		uolans, quid indicarit	
& qualis, & eius copiae	194		
ac naues	42	Euboicorū dux nauesq;	41
Epeus uictor inter pugiles		Euphemus quorum dux	50
424		Euphorbus Patroclum uul-	
Epistrophus quorū dux	50	nerat	326
Epistrophī copiae & naues		Euphorbum Menelaus oc-	
41		cidit	329
Enomus (aliās Ennomus)		Eurenomae quid debeat Vul-	
quorum dux	50	canus	355
Equus Achillis ipsi domino		Eurybates praeco cuius	15.
loquitur	369	30	
Equorum Achillis nomina		Eurypylus cuius filius, quo-	
307		rum'ue dux	47
Equi Achillis immortales, la-		Eurypyli copiae & naues	
chrymas emittunt	338	47	
Equae Eumeli uelocissimae		Exadius quis quantusq;	13
47.48		F	
Equorum Hectoris nomina		Factum quod est, nouit	
147		& stultus	375
Equae Dardani, ex Borea		Fœdus inter Græcos et Tro-	
uento grauidae	375	ianos feritur	59.60
Equestre certamen in hono-		Fœderis feriendi ritus	59
rem Patrocli	415.416	Fœderis rūpendi autor Pal-	
Erichtheus quis, quorum'ue		las ab Ioue missa	69
rex	42	Fœdus à Pādaro rumpitur	
Erichthonius cuius filius, et		69	
cuius pater	375	G	
Erodion iuxta Vlyssē at-		Galatea	347
que Diomedem praeter-		Ganymedes quis	376
		Glaucus & Diomedes con-	
		gressuri,	

I N D E X.

gressuri, sese agnoscunt, ac sine conflictu discen- dunt	116 & deinc.	270	cij, tamē in prælium hor- tatu Diomedis redeunt
Glaucus et Diomedes arma permutant	117	290	Græci, ægide ab Apolline mota, in fugam uertūtur
Glaucus quorum dux	51		
Glaucus uulneratur	317		Græcorū naues oppugnan- tur
Glauce cuiusmodi deola	347		292
Gratia cõtubernalis Vulca- ni	355		Grea Helena fidißima co- mes
Græci peste cur laborent	5		Gruū cū Pygmæis bellū
Græci uolentes redire in pa- triã, Vlyßis oratione re- primuntur	30. & deinc.		Guneus quorū princeps, et iusq; copiæ, ac naues
Græcis in Aulide uisum por- tentum	35 & deinc.		H
Græcorum ad Troiam au- xilia	41 & deinc.		Halie cuiusmodi dea
Græcorum duces enumerã- tur	41 & deinc.		Halisonū principes qui
Græci sortiuntur, quis ipso- rum cum Hectore in sin- gulare certamen descen- dat	132		Hebe deorum pincerna
Græci castra sua, muro, fossa & uallo muniunt	140		Hebe currum adaptat
Græci fugiunt	144. 342		Hector spõdet sacrificia Mi- neruæ per matrem
Græcorum castra capiun- tur	243		Hectoris & Aiæcis singula re certamen
Græcorū principes etsi sau-			Hector ensem argenteo ca- pulo dat Aiæci
			Hector Græcis insultat
			Hector equos suos alloqui- tur
			Hector quorum dux
			Hector quos interemit
			Hector Alexandrum conui- cijs incesbit

I N D E X.

Hector fuga salutem quaesi- uit	313	Hector ab Apolline pristi- nis uiribus restitutus, in praelium reuertitur	288
Hector Patroclum saucium occidit	327	Hector à Glaucō obiurga- tur	318
Hector deterretur congregari cum Achille	339	Hector à Minerua decipi- tur	402
Hector cū Achille congrega- tus morti subtrahitur	380	Hector à suis lugetur	408
Hector ab Achille fugatur	401	Hector aſidue unum Aiace petebat	292
Hector ab Achille occiditur	404	Hector Polydamantis ſen- tentiam refutat	352
Hector ab Achille curru al- ligatus, ad naues pertra- hitur	406	Hector cum Paride in pra- elium egreditur	126
Hector ab Achille circum- Patrocli ſepulchrum tra- hitur	409	Hector Paridem obiurgat	264
Hectoris corpus Priamo ab Achille redditur, ſed ſolu- to precio	440. 441	Hector eum, qui fortiſſimus ſit inter Graecos, ad ſin- gulare certamen prouo- cat	129
Hector ab uxore & matre deploratur	45. 44	Hectoris equi quae habue- rint nomina	147
Hector armis Achillis indui- tur	333	Hector Polydamantis ſen- tentiae refragatur	236
Hectoris roguſ & ſepultu- ra	445	Hector Polydamanti paret	263
Hector Patroclū mortuū al- loquitur	327	Hector auguria contemnit	236
Hector uulneratus ab Aiace è pugna auferitur	278	Hector caſtra Graecorū ca- pit	243
		Hectorem mortuum Graeci haſtis	

I N D E X.

hastis petunt	405	Hercules ab inferis redit be-	
Hector nauibus Græcorum		neficio Palladis	153
inijcit ignem	301	Herculis ærumnæ unde cœ-	
Hectori neq; à patre neq; à		perint	362
matre persuaderi potest,		Herculi murus cur à Tro-	
quò minus cum Achille		ianis extractus	374
congregiatur	398	Hippothonus quorum dux	
Hectoris redimendi causa			50
Priamus ad Achillem Io-		Hippodamia	255
uis iussu accedit	384	Horæ deæ, portarū cœli cu-	
Hecuba ostentans filio ma-		stodes	105.154
millâ, rogat ut ab Achil-		Hyrtaçides Afius quorum	
le discedat	399	princeps	50
Hécuba Priamo, ne Achilli		I	
se credat, suadet	361	Iaculatorum certamen	
Hecuba cum cæteris fœmi-			427
nis primarijs Palladē pla-		Idomeni copię & naues	
catura, templum accedit			45
120		Ilus cuius filius aut pater	
Helena spectatrix eius cer-			376
taminis, cuius ipsa præ-		Ira perturbatrix omnium	
miū futura erat, enarrat			348
Priamo Græcorum ducū		Iram diuinam, etsi tarde sup-	
nomina	57. & deinc.	plicium sumat, aliquâdo	
Helena fratres suos ad Tro-		tamen sumere	71
iam desiderat	58	Iupiter fata Græcorum &	
Helena ad Paridē in cubi-		Troianorum quæ exami-	
culum introire coacta à		net	144
Venere	64. & deinc.	Iupiter Iunonem ligat, su-	
Helenam reddi suadet, sed		spenditq; in altum	281
frustra Antenor	138	Iupiter non omnium cogi-	

F 5 tationes

I N D E X.

tationes ratas facit	353	catus	114
Iouis sententia saepe uariatur	341	M	
Iunonis cum Ioue altercatio	66.67.156	Machaon quorum princeps, & eius copiae ac naues	47
Iuno Dianã uerberat	394	Mera cuiusmodi deola	
Iunonis currus	104	347	
Iuno Iouem fallit	362	Martis & Mineruae congressus	391
Iuno quas urbes maxime dilexerit	68	Medicus multis alijs pollet & praestat	219
Iuno uulnerata	94	Meleager aprum occidit	
Iuuentus instabilis	55	180	
L		Melite cuiusmodi deola	
Lampus cuius equus	147	347	
Lampus Priami frater, cuius filius	376	Menelai copiae & naues	
Laomedon cuius filius, & quorum frater	376	43	
Laomedontis perfidia	393	Menelaus Helenam suã repetitum uenit	58
Leiti copiae & naues	41	Meneptolemus quorũ princeps, eiusq; copiae & naues, quot aut quantae	47
Limmoria quid dea sit	347	Meneſthei (seu Mneſthei) copiae, naues	42
Litae Iouis filiae, quas Laur. Valla Preces interpretatur	178	Mesthles quorum dux	51
Locrenſium dux & naues	41	Mercatura exercetur rerũ permutatione	141
Ludi celebrati in honorem Patrocli	415	Mercurius deorum nuncius	394
Lycaon Priami filius	383	Mercurij uirga & talaria	
Lycurgus à dijs cur excaecatus	435		

Meriones

I N D E X.

Meriones cuius auriga, & Nestoris copiae & naues quàm bellicosus 45 43	
Mineræ auxilio Achilles Nestoris ad Iouem prece= Hectorem occidit 404 tio 291	
Molimentum prælij in ma= nibus, consilij in uerbis Nestor suos ad prælium in= 321 struit, & quid faciendum eis sit, edocet 75	
Mortem effugere nemo po Nestoras decem sibi optat test 125 Agamemnon 37	
Mori pro patria, pulchrum Niobes liberi ab Apolline est 297 & Diana occisi 441	
Mortuis non inuidendum Nireus cum quot nauibus 139 uenerit ad Troiã, & eius quanta pulchritudo 45	
Munera Achilli ab Aga = Non omnia uni à dijs donã memnone data 366 tur 45	
Murus Græcorũ à dijs de = Nox Somnũ liberat ab ira struitur 230 Iouis 273	
Muri Troiani à quibus ex = tructi 393	O
Myceneis quis præfuerit Oeneus quorum rex, cu= 42 iusq; pater 44	
Myrines sepulchrum 49 Orithyia deola quæ 347	
Mysiorum principes qui Othryoneus occiditur 253	
50	P
N	
Nastes quorum dux 51 Pallas Martẽ uincit 392	
Neptunus Troianorũ mu = Pallas Venerem humi ster= ros edificat 393 nit 392	
Nereidum nomina 347 Palæstritarũ certamen 424	
Nemertes quid ibidem Pandarus cuius filius, quo= Nesæa ibidem Pandarus fœdus uiolat 69	
	Panope

I N D E X.

Panope cuiusmodi deola 347	Perenos quid 435
Paphlagonēs qui 50	Peruicacia dea, & quò mis= sa 90.204
Paridis naues à quo ædifi= cata 85	Percosius longè omnium do= ctissimus diuinandi 49
Paridis temeritas & timor, & singulare cū Mene= lao certamē 52. & deinc.	Pherusa deolarū maris una 347
Pasithea Charitū una, So= mno desponsatur 274	Phorcus quorum dux 50
Patroclus Troianos inua= dit, plurimosq; cædit 311	Pirithous quantæ autorita= tis uir 13
Patroclus Sarpedonem oc= cidit 317	Pirous cum quibus Troiam uenerit 50
Patroclus ab Hectore strā= tus occisusq; 327	Phrygiorum principes qui 50
Patrocli corpus ab Hectore rapitur 350	Philoctetes quorū dux 46
Patroclus à Græcis, præfer= tim ab Achille, defletur 351	Phocensium duces qui 42
Patrocli umbra Achilli se ostendit 411. 412	Podarges equa cuius mater 307
Patroclo cremato & sepul= to ludos facit Achil. 415	Pollux strenuus cæstibus 58
Pedasus equus Achillis 307	Præcones hominū atq; deo= rum angeli 15
Pelia hasta Achillis, cuius= modi fuerit 306	Preces seu Litæ deæ Iouis filie 178
Peiora in cõtentionibus sem= per uincere 23	Princeps solidā dormire no= ctem non debet 25
Penelei copię, naues 41	Priami genus 376
	Priamus Hectorem filiū de= flet 406
	Priamus iussu Iouis, redi= mendi Hectoris causa ad Achillis accedit tento= rium

I N D E X.

rium	432	me à dijs exaudiatur	17
Principis cura	25	R	
Proto deola maris	347	Regum est, ut affectus co-	
Prothous quorum dux, &		hibeant	364
eius copiæ ac naues	47	Reges offensæ raro obliui-	
Podargus equus Hectoris		scuntur	6
147		Regum potestas ab Ioue	
Podalyrius medicus, & eius		est	31
copiæ ac naues	47	Rhesus Thracum rex pro-	
Polites Priami filius	48	ditur, ab Diomede occi-	
Polydamantis sententiæ, ut		ditur, eiusq; equi abdu-	
urbem repetant Troiani,		cuntur	99.200
refragatur Hector	351	Rhodiorum princeps	45
Polymela à Mercurio cõ-		S	
pressa	308	Sagittariorum certamen	
Polyphemus quantus fuerit		427	
uir	13	Salaminiorum dux	42
Portæ cœli	105	Sarpedon quorũ dux	51
Portentum Græcis uisum in		Saturni filij tres, qui omnia	
Aulide	36	inter se diuiserunt	286
Prothenoris copiæ & na-		Saucius prælio inutilis	268
ues	41	Scamander fluuius, qui &	
Pyleus quibus præfuerit		Xanthus	387
50		Schedij copiæ & naues	41
Pylemeneus quorũ dux	50	Sceptrum Agamemnonis	
Pyræchmes quorũ dux	50	28	
Pugilum certamen	423	Scyphus Achillis	309
Q		Socus Caropi fratri substi-	
Qualia dixeris, talia au-		dio ueniens, ab Vlysse tru-	
dies	376	cidatur	217.218
Quis uel cuius oratio maxi		Somnia ab Ioue	5
		Somnus	

I N D E X.

Somnus Pasitheaam amat 274	Priami frater Troianorum auxilia	376 49	Virtus tata
Somnium principis nõ ne- gligendum 27	Troianorum occisorum ca- talogus 311.312		plus Vinum
Spio deolarum maris una 347	Troianorum ducum nomi- na 49. & deinc.		tem Virga
Stentoris uox 106	Troiani Græcorum castra capiunt 243		Vlyffe tren
T			
Talaria Mercurij 435	Troianæ Palladem placa- turae, templum adeunt 119		Vlyssi 217
Talpius quorum dux, cui- us'ue filius 44	Troiani in urbem se reci- piunt præ metu 397		Vlyffe 44
Talhybius Græcorũ præ- co 15	Tros cuius filius, cuius'ue pater 376		Vlyffe cilia
Tamia ancilla Priami 434	Turbo, qui & Strombus 278		Vlyssi nis g
Tenedo præsidet Apollo 19	V		Vlyffe
Thalia quarum dearũ una 347	Venus Paridem liberat 63		titu Vlyffe
Thamyris fabula 43	Venus Hectoris corpus ro- facedo & diuino oleo per- fudit 413		suad Vlyffe
Thersitæ importunitas ac oratio 32	Venus à Diomede uulnera- tur 92		203
Theseus quàm excellēs uir 13	Venus saucia, à Dione con- solatur 93		Vlyssi Vulcan
Thetoris filius Calchas 6	Venus decepta Iunoni bal- teum suum tradit 272		24 Vulcan
Thetidis fletus ob mortem Patrocli 347	Venus à Pallade humi stra- ta 292		ob ci Vulcan
Thoantis copiae, naues 44			
Thoë Nereidum una 347			
Tlepolemi copiae, naues 45			
Titonus Laomedōtis filius,			

Virtus

I N D E X.

376	Virtus hominum coagmentata (seu coaugmentata)	Achilli arma cudit	357
49	plus pollet	Vulcanū Thetis ab interitu liberat	355
311, 312	Vinum quam habeat uirtutem	Vulcanus nouē annis apud Thetidē & Eurenomen moratur	355
deinc.	Virga Mercurij	Vrbes Iunoni charæ	68
in castra	Vlysses Chryseidem ad patrem reducit	X	
243	Vlyssis in pugna uirtus	Xanthus Hectoris equus	147
adeunt	217	Xanthus equus Achillis	307
se reci=	Vlysses describitur	Xanthus equus domino suo loquitur	369
397	44	Xanthus fluuius Ioue genitus	382
cuius ue	Vlysses ad Achillem recon=	Xanthus fluuius Achillis conatibus obstat	388
376	ciliatum	Xanthus Simoënta & ipsum fluuium inuocat, ut adsit sibi in opprimēdo Achille	389
trombus	Vlyssi quale fuerit orationis genus	Xanthi uis à Vulcano quā cohibita sit	390
liberat	Vlysses Troiam uenit repetitum Helenam	Xanthus, seu Scamæder Iunoni supplicat	391
arpus ro=	Vlysses Agamemnoni fugā suadenti refragatur	Z	
oleo per=	Vlysses cum Aiace in palæstram descendit	Zacynthij quem ad Troiam secuti	44
413	424	F I N I S.	
uulnera=	Vlysses Græcorum gloria		
92	203		
one con=	Vlyssis copię ac naues		
93	Vulcanus è cœlo deiicitur		
oni bal=	24		
it	272		
umi stra=	Vulcanus ridetur à dijs alijs ob claudos pedes		
292	24		
Virtus	Vulcanus rogatus Thetidis		

ID. Ayuntamiento de Madrid 1200050377